

E35-
Cx 264.

LAVRENTII VALLENSIS AD SANCTISSIMUM NICOLAVM Q VIN
TVM PONTIFICEM MAXIMUM IN THVCYDIDIS HISTORICI TRA
NSLATIONEM.

PROOEMIUM

VOD Aeneas apud Virgilium Nicolae Quinte Summe Pō
tifex: d ego nunc possum dicere: Et quia carmen ē etiam de
cantare. Iuuat euasisse tot Vrbes Argolicas: mediosque uiam
tenuisse per hostes. Nam ex argolicis urbibus atq; ex mediis
hostibus euasisse mihi uideor militia iam quam mihi impe
traueras perfunctus. Et enim quē admodum Romani olim
imperatores qualis Augustus Antonius aliq; permulti tua
dignitas facit: ut hac utar comparatione; Romæ confidētes
ac per se se Urbana negotia procurātes bella præsertim peregrina ducibus demā
dabant: ita tu cum sacra: religionem: diuina atq; humana iura: pacem: amplitudē
nem salutē latini orbis per te ipsum cures: mandasti cum alia aliis: tum uero no
bis quasi tuis præfēctis tribunis ducibus utriusque linguæ peritis: ut omnem
quoad possemus gratiam tuæ ditiōi subiiteremus id est ut græcos tibi libros in
latinum traduceremus. Propositum sane Magnificum singulare & uere summo
Pontifice sapiente dignum. Nam quid utilius? Quid uberius? quid etiam magis
necessarium librorum interpretatiōem? Ut hæc mihi mercatura quædam opri
marum artium esse uideatur. Magnæ rei eam comparo cum mercaturæ compa
ro. Quid enim illa in rebus humanis cōducibilius quæ omnia ad uictum ad cul
tum ad præsidium ad ornamentum ad delicias deniq; uitæ pertinentia cōmpo
tat: ut nihil usquam desit: omnia ubiq; abundant. & quod in aureo sæculo fuisse
fertur: sint cunctorum quodammodo cuncta cōmunia. Idem fit in translatione
linguarum sed tanto præclarius quanto potiora sunt bona mentis corporis bo
nis. Siquidem ex rebus quas ista transferendi negotiatio nobis apportat animi
alūtur uestiuntur roborantur ornātur delectantur ac prope diuiniore efficiun
tur. Nam quid suauius salubrius amabilius & ut uno completar uerbo melius q̄
libri qui uel e græca uel ex hebræa uel ex Chaldaica punica ue lingua in nostrā
traducuntur? Siue historicorū siue Oratorum siue Poetarum siue Philosopho
rum siue medicorū siue theologorum. Adeo nullum cū deo nos Latini cōmer
tium haberemus nisi testamētum uetus ex hebræo & nouum e græco foret tra
ductum. Longiore opus esset oratione qui ut huic tempori conueniret ad om
nes interpretatiōis laudes exequendas. Sed ut omissa aliarum linguarum mē
tione ad superiorem redeam militiæ comparationem. Nō minus tibi gloriosum
ē Romane Pontifex libros græcos q̄ reliqui sunt trāferendos curate q̄ aut Asiā
aut Macedoniam aut cæteram græciam Romano adiciere imperio. Verum enī
uero quæ mihi uel forte optigit uel cōsulto data est prouincia ita dura ita aspē
ra est ut uix ulla ex omnibus magis. Octo nanq; ut scias mi imperator si forte ne
scis quæ expugnanda mihi mādasti oppida in editissimis sita sunt: ac saxeis mon
tibus quæ neq; telis tormentis ue ledi neq; scalis ascendi neq; uallo cingi ac uix
cuniculis oppugnari possint. Neq; hoc uelim magis imbecillitati meæ tribuas
quæ rei difficultati. Nam omnium confessione arduus est saxeusq; Thucydides
cum cæteris in locis tum uero in ora iōibus quibus octo eius refercti sunt libri

Vt Ciceronis quem græcum suæ ætatis homines appellabant uerbis constat dicentis in oratore. ipsæ illæ contiones ita multas habent abditasque sententias uix ut intelligantur. At cur sumpisti hoc opus quidam inquit? Ego uero non sumpsi sed accepi nihil minus quàm mea sponte sumpturus. At cur accepisti? Nempe quod impatoris mei detractare impia sanctissimi alioquin & sapientissimi uiri nefas esse ducebatur: & cum ille tantum mihi honoris habuisset. ita enim interpretabar ut prouintiam a nemine unquam bello tentatam mihi debellandam committeret imo facius ipsi operi quam aut contumaciter aut ignauiter desistere. Decepit me tamen una qua nitebar spes: Bissarion Cardinalis Hicenus: cuius ut opinor suasu transferendum tu mihi Thucydidem iniunxisti uir ne ceteras eius laudes attingam consensu eruditiorum: inter græcos latinissimus: inter latinos græcissimus. Is enim qui precipue me & potuisset adiuuare & uoluisset statim post mandatam hanc mihi prouinciam abs te Bononiam legatus est missus. Quo magis desperationem uictoriæ præsumebam quod meo mihi Marte agendum esset nemineque haberem qui aut posset: aut uellet auxilio esse. Itaque quantum laboris exhauserim aut potius exanclauerim quantum Erumnæ periculisque pertulerim uel hinc estima: quod si mihi ob hoc quemadmodum erga multos fecisti triumphum decreueris non tam ipso triumpho gauisurus sim quam laboris sine gaudeo. Quociens enim mihi uidebar insuffodiendis cuniculis uersari aut in profundis lapidicinis aut inscrutandis auri uenis intra uiscera montium abditis unde nec suspicere nec prospicere nec respicere possem sine ullo laboris mei aut socio aut consocio. Quare si his cuniculis oppida expugnaui si lapides hos porphyreticos excidi si hoc auxilium effodi ut spero nimis cauta est cur sine labore meorum hoc est effectu gaudeam. Et enim Thucydides ut iam de laudibus eius dicam. Talis est inter historicos græcos quale aut inter marmora porphyriticum aut inter metalla auxilium tanta in eo grauitas tanta ius tanta sine ulla (ut sic dicam) scoria fides quod est in historia precipuum ut ista qui legunt uera prorsus fuisse non dubitent & scriptorem rebus agendis non tantum interfuisse sed etiam præfuisse pro ut interfuit multis & præfuit ut ex ipso quoque opere apparebit. Tametsi existimatur est serius uenisse cum classe ad afferendam Antipoli opem & ob id iniuste exilio mulctatus. Quo in exilio hanc scripsit historiam: nec eam ut statuerat absoluere potuit morte præuentus. Hic igitur sine controuersia atque herodotus ita inter græcos historicos extiterit princeps ut inter nostros Salustius ac Liuius. Quod testatur tum Cicero alter enim sine ullis salebris quasi sedatus annis fuit alter incitacior fertur & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum: tum Quintilianus historiam multum scripsere præclare sed nemo dubitat longe duos ceteris præferendos quoque diuersa uirtus laudem pene est parem consequuta densus & breuis & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus Herodotus: ille concitatus hic remissis affectibus: melior ille contionibus hic sermonibus ille uel hic uoluptate. Habes itaque Summe Pontifex qualis sit græce Thucydides quem si a me traductum censebis eandem seruare dignitatem: omnis mei laboris obliuiscar. Srenuus enim miles nihil pluris facit quam a suo quam præstantissimus sit imperatore laudari. Iam tuum meumque Thucydidem: hoc namque tecum commune habebis si opus meum probabis agnoscas.

C. 349

THUCYDIDIS HISTORIARVM PELOPONNENSIVM LIBER PRIMVS.

THUCYDIDES Atheniēsis bellum pelopōnensium Atheniensiumque quod inter se gesserunt conscripsit. Exorsus statim ab eo moto; sperans etiam fore tum magnum; tum superioribus memorabilius certis hinc signis; q̄ & utrique florebat omni ad bellum apparatu; & cætera græcia e iuis finibus ad alterutros accessit; alii quidem protinus; alii uero post consultationem. Et enim maximus hinc græcorum motus extitit; & quadam ex parte barbarorum ac p̄pe dixerim plurimorum hominum. Siquidem quæ ante nos natos; quæque uetustiora adhuc fuerunt plane comperta esse propter longitudinem æui non quierunt. Sed ex coniecturis per quas longissime repetenti mihi contingit credere non magna sane extitisse existimo; neque bellicis neque cæteris in rebus. Nam constat eā quæ nunc græcia uocatur haud quaquam stabiliter olim fuisse habitatam; crebroque illinc migratū q̄ facile sua quique relinquebant, ab aliquorum maiore numero coacti. Quippe nulla dum negotiatione; nullo inter se citra formidinem commertio; uel terra uel mari sua quisque ea tenuis colentes; quatenus suppeteret uictui non pecuniæ copiam habentes; nec humum arboribus conferentes; utpote incertam; quotiens quis alius superueniens auferret ab iis præsertim q̄ muris cæterent; & existimantes se necessarium quotidie uictum ubique adepturos haud ægre pellebantur. Ideoque neque magnitudine ciuitatum ualidi erant; neque alio bellico apparatu; Adeo quaque tellus præcipue paciebatur assiduas incolarum migrationes ueluti ea quæ nunc thessalia uocatur, & Boetia & pleraque peloponnesus præter Archadiam; quæque alia terrarum uberrima erat. Nam propter bonitatem soli maiores aliquorum iam uires effectæ; tum seditiones excitabat; tum uel magis alienigenarum insidiis obnoxii erant. Itaque magis Atticam obsterilitatis tegetis longo æuo pacatam iidem semper incolere homines. Cuius rei non minimum indicium est propter colonias quas dimisit non in cæteris per æque aduictam fuisse. Nam ex reliqua græcia qui aut bello aut seditione exciderant ad athenienses tanquam ad stabiles potentissimi quique se recepere. Confestimq; ciues effecti; iam inde a uetustate maiorem etiam hominum frequentia Ciuitatem fecerunt; ita ut postea non sufficiente iam attica colonias ioniam quoque dimiserint. Facit autem apud me fidem prisca; imbecillitatis hoc quoque non minimum; q̄ ante troianum bellum constat græciam Helladem nihil communiter egisse ne ipsum quidem hoc nomen tota utique mihi uideretur habuisse. Sed quædam loca ante Hellenem Deucalionis filium; nec usque quaque hoc fuisse cognomen; sed tum suum; cuiusque gentis proprium tum pelasgicum a se ipsis cognomen impositum. Hellene autem eiusque liberis in phthoria rerum potitis & eas gentes emolumentis gratia in alias Ciuitates adducentibus; singulos iam maxime propter linguæ commertium Hellenes id est græcos esse uocitatos. Quæ res longo tempore non potuit optineri quod indicat præcipue Homerus qui diu post troianum bellum natus; nequaquam cuntos sic uocauit; nec alios q̄

qui cum Achille ex phthiotide qui & primi Hellenes fuerunt : Danaos uero & Argiuos & Achæos in carminibus predicat: nec tamen appellabat barbaros : ea re quod nec dum hellenes id est græci in unum nomen barbaro ut mihi uideatur oppositum concessissent. Qui igitur tanquam græci essent omnes & inter quorum Ciuitates commertium eiuldem linguæ erat. Postea uno uocati nomine nihil prorsus ante troiana tempora propter inopiam & in permixtum uitæ genus frequentes egerunt. Sed in hanc expeditionem q̄ mari iam plerunq̄ usi essent exierunt. Nam Minos eorum quos auditu cognouimus antiquissimus classem comparauit: maximam partem maris quod græcum nunc dicitur tenuit: & insularum Cycladum dominus primus in earum plerisq̄ colonias posuit: caribus eiectis filiosque suos constituit principes. Insuper quoad potuit Latrones e mari ut credibile est sustulit potius ut sibi redditus obuenirent. Nam & græci olim & barbarorum quique in continente maritimi erant quique insulas incolebant ubi cœperunt crebrius alii ad alios nauibus transire: Ad latrocinium conuersi sunt ducibus non tenuissimis tum sui quæstus : tum pauperum uictus gratia. Atque adorti Ciuitates muro uacantes uicatimque habitantes diripiebant ac maximam uictus partem hinc comparabant : nullo ob id pudore non nihil potius sibi gloriosum. Quod declarant cum quidem etiam nunc in continente quibus decori est hoc egregie exercere: tū uerustissimi Poetæ apud quos illi ultro citroque nauigantes interrogantur nūquid latrões sint: tanquam non inficiaturos opus ut turpe quod scire studerent. Et in mediteraneis etiam homines mutuo prædantur: & adhuc pleraque in græcia Verustus mos colitur: utique apud Locros: qui uocantur Ozolæ & Aetolos & Acarnanas & hæc ipsam continentem. Quin etiam arma ferre apud hos ex uetere latrocinio permansit. Omnis enim græcia arma gestabat: quod uidelicet nec penates munitionibus cincti : nec difficiles mutuo incurSIONES essent: uitamque assidue sub armis agebant ritu barbarorum. Cuius rei signum est ex gentibus græcia adhuc ita uiuentibus: publica hac inter omnes aliquando uiuendi consuetudine. Inter quos primi Athenienses ferrum deposuerunt & ex illo soluto uitæ genere: in laucius transferunt: Nec multum tempus est ex quo seniores eorum utique beati ferre desierunt Lineas tunicas : cicadasque in seriem aureas ac cincinos in plexilem modum concinnatos. Vnde apud ionium quoque seniores propter cognationem uiguit hic cultus: Modica autem ueste ad præsentem usque mores usi sunt. Primi Lacedæmonii & cum cæteris rebus tum præcipue in uictu locupletiores uulgo sunt similes: lidem primi corpora certaturi nudauerunt propalam se exuètes oleoque unxerunt: cum olim etiã in olympiaco certamine athletæ subligacula circum uerenda habentes pugnarent. Nec ita multi anni ex quo illa haberi sunt desita: quæ adhuc uiuuntur apud barbaros cum alios tum uero Asianos a quibus præmia pugilibus ac luctatoribus proponuntur: braccatis hoc agentibus Multis præterea ex aliis ostenderet quis græcam antiquitatem cum barbarorum qui nunc sunt moribus congruentem. A ciuitatibus autem quæ nouissime sunt contractæ præsertim quæ pecuniis abundarent hominibus iam rei maritimæ scientioribus ad ipsa littora urbes conditæ sunt: occupatis isthmis id est terrarum inter diuersa maria angustiis: tum negotiationis causa: tum tutelæ aduersus suos quæque finitimos. At uetustæ Vrbes propter assiduam latronum infestationem procul a mari sunt sitæ: siue in insulis siue in continente.

Quia quæ deorsum ad mare Ciuitates erant ignaræ rei maritimæ mutuo se se spoliabant & adhuc muris carent. Nec minus latrocinabantur qui ex insulis erant Cares phænicesque. Nam hi insularum plurimas incolebant. Quod probatur testimonio. Siquidem cum expiaretur ab Atheniensibus hoc bello delus destructis sepulcris eorum quicumque in ea insula decessissent supra dimidium cares agniti sunt: Tum genere armorum cum quibus sepulti erant: tum ipso more quo nunc quoque sepeliuntur. Minoe autem re nautica potito: Liberius ultro citroque nauigatum est sublatis ab eo insularum prædonibus in earumque plerasque deductis ab eodem coloniis maritimi homines iam magis conficiendæ pecuniæ dediti tutius habitauerunt: & inter eos quidam ut ditiores effecti muris ciuitatem circumdederunt. Et enim cupiditate lucrandi & qui tenuiores erant sustinuerunt seruire potioribus: & qui potentiores cum facultates haberent: minores ciuitates sibi obsequentes reddiderunt. Atque hunc in modum magis cum profecissent in secutis temporibus ad Troiam cum exercitu profecti sunt. Ex quibus mihi uidetur Agamemnon tunc uiribus antecelluisse: nec tantum classem coegisse qui duceret Helenæ procos iureiurando Tindari adactos. Et enim ferunt qui exploratissime Peloponnesium gesta a maioribus natu per manus tradita cognouerunt: Pelopem primum ui pecuniarum quam portans ex Asia ad parandam sibi inter inopes potentiam uenit: & si peregrinus erat tamé cognomen regionis optinuisse & postea ab ipsius posteris Atreo Agamemnone plus pecuniæ fuisse cumulatam Euristheo per Acacidam in Attica interfecto: cuius Atreus erat auunculus. Huic Eurystheus patrem fugienti propter Chrysipi necem cum ipse in expeditione ageret Mycenarum & regni curam propter propinquitatem delegauerat. Vbi non rediit Eurystheus amplius Atreum uolentibus Mycenæ acacidarum metu simulque quod strenuus uideretur esse & multitudinis studiosus cum adesset regno potitum esse Mycenarum & quibuscunque sororis filius imperitauerat: maioresque pelopidas quam perfidas extitisse. Quæ Agamemnon ut mea fert opinio accipiens & præterea re nautica longe cæteris præstans exercitum comparauit non pluribus gratia quam metu adductis. Constat enim eum & pluribus cum nauibus profectum esse quam quæquam aliorum & eas archadibus præbuisse: ut Homerus testatus est satis quoque signi fuerit in scripti traditione. Ait illum compluribus insulis & omni agro imperitare. Quas insulas præter quam uicinas. Ne autem non multæ fuissent nemo qui foret in continente tenuisset nisi aliquid classis habuisset. Quod coniectemus licet ex hoc quoque exercitu quales prius extiterunt: quodque Mycenæ exiguum oppidum fuit aut si quid tunc oppidum pro magno habebatur: nunc non tale uideatur. Nec parum certo signo quis utatur ad non credendum tantam classem fuisse quantam & poetæ memorarunt & sermo optinuit. Nam si urbs Lacedæmoniorum desoletur relictis fanis & publicorum operum pauimentis multam opinionor congressu ætatis defuturam potentiæ fidem quod gloriæ apud posteros cedat. Tam& si ex quinque peloponnesi partibus duas colunt & totius ditionem teneant multorumque extra eam sociorum & tamen si ea urbs non frequens populo esset: neque templis atque sumptuosis operibus prædita pagatimque uetusto more græciæ habitaretur: manifestum est inferiorem uisum iri. Ac si Atheniensibus hoc idem contingeret coniectare licet ex euidenti Urbis aspectum du

plum uirium esse quam sit. Itaque debemus non prorsus fidem habere nec ma-
gis urbium speciem considerare quam uires: existimareque illum maiorem qui-
dem superioribus fuisse: sed iis qui nunc sunt inferiorem si quid hic Homeri poe-
si credere conuenit quem uerisimile est ut pote Poetam in maius eum ornando
extulisse: quanquam sic quoque inferiorem esse manifestum est. Ex mille naq;
ac ducentis nauibus fecit Boetiorum quidem singulas centenum ac uicenum ui-
rorum philoctetæ autem quinquagenum demonstras ut mihi uidetur maximas
minimasque cum magnitudinis cæterarum in nauium recensione non memine-
rit. Nam q; omnes essent in nauibus philoctetæ remiges & iidem bellatores ap-
peruit. Quippe sagittarios fecit cunctos & remigantes. Neque credibile est mul-
tos superasse in nauigando exceptis regibus ac præfectis cum præsertim trāsire
taturi essent cum bellico apparatu: nec Catafractas idest tectas naues haberent:
sed ueteri ac magis prædonum more constructas. Ex quo inter maximas ac mi-
nimas medium tenenti non ita multi conuenisse uidentur: ut a cuncta græcia
communiter missi. Cuius rei causam non tam extitit hominum quam pecunia-
rum penuria. Commeatus enim defectu minore duxere exercitum tantumq;
modo quantum sperabant ibidem belligerando alitum iri. Postquam autem ap-
pulerunt prælio optinuisse clarum est. Non enim muris exercitum ac castra cin-
xissent ne hic quidem copiis omnibus usos esse constat: sed ad agriculturam che-
rōnesi se conuertisse ad Latrocinium commeatu non suppetente quo magis tro-
ianis dispersis eis decem annos ui restiterunt certantes assidue cum iis demum
qui reliqui essent atque eis pares. Quod si suppetente illi commeatu troiam
adissent & conferti citra latrocinium agriculturæque continenter bellum gessis-
sent: Facile in prælio superiores eam euertissent euersuri minori & tempore &
labore si non in frequentes ea tantumque aderat parte repugnassent sed omnes
in obsidione māsissent. Verum ob exiguitatem pecuniæ & quæ troianum bel-
lum gesta sunt in ualida fuisse & hoc ipsum q; illis celebratius fuit datur intelli-
gi ex operibus minus fuisse fama ac sermone qui de eo propter poetas iualuit.
Quoniam etiam post troiana tempora græci & e sedibus suis expulsi sunt & alio
se habitatum contulerunt ne per ocium eis liceret aulescere. Nam ipsorum ab-
lilio reditu tam sero & multe res nouæ & in plerisque Ciuitatibus seditiones ex-
titerunt. Vnde qui exciderant urbes condiderunt. Siquidem Boetii qui nunc
sunt sexagesimo ab euerfione illi anno ex arma eiekti a thessalis incoluerunt ter-
ram quæ nunc Boetia prius cadmea uocabatur: in qua pars eorum quōdam fue-
rat unde profecti sunt in Ilium cum exercitu. Dores quoque septuagesimo &
ipsi anno peloponnesum tenuere. Aegre autem longo tempore plane pacata græ-
cia nec ultra sedibus suis eiecta coloniam emisit. Et iones quidem ac plerisque
ex insulis Athenienses collocarunt. Italia uero Siciliamque maxima ex parte pe-
loponnenses & quædam reliquæ græciæ oppida. Omnia hæc post bellum tro-
ianum sunt condita: robustiore autem græcia effecta & ui pecuniarum i dies ma-
iore passim tyrannides in ciuitatibus sunt constitutæ auctis iam prouentibus.
Regna enim prius hereditaria erant certis cum uiribus & nauticæ rei incumbere

bat ac tantum mari græcia operam dabat. Corinthii primi feruntur excogitasse naues: quæ ad eam quæ nunc in usu est formam proxime accederent. Et Corinthii primum ex omni græcia triremes ædificatæ sunt. Constat autem Amynoclem Corinthium naupegum Samiis etiam quattuor naues compegisse. Suntque ex quo hic eo se contulit anni ad perfectum hoc bellum ferme trecenti uetustissimumque omnium quæ nouimus nauale prælium extitit: Corinthiorum cum corcyrensis: & ipsum ducentos ad summum ac sexaginta ad hoc tempus annos. Et enim cum urbem incolant corinthii ad isthmum sitam emporium fere semper habuerunt græcis quondam terra magis quam mari negotiantibus & qui intra quique extra peloponnesum incolunt per illorum terram inter se commertium habentibus; pecunia quoque præpotentes erant ut etiam ab antiquis Poetis demonstratur. Locuples oppidum cognominantibus, postea uero quam a græcis studiosius nauigari ceptum: comparatisque nauibus Latrocinium summotum est utrobique emporium præbentes ualidam pecuniarum prouentu: urbem habuerunt. Ac multo post penes iones res naualis fuit. Aerate cyri primi persarum regis eiusque filii cambysis qui aliquandiu cum cyro pugnantes suo mari potiti sunt. Polycrates quoque qui Sami tyrannidem tenuit sub Cambyse classe præpotens cum alias insulas in suam potestatem redegit: tum Rheniam quam subactam Apollini Delio consecrauit. Iam uero phocenses hii qui Massiliam incolunt carthaginenses pugna nauali uicerunt. Nam ualidissimæ omnium hæ res fuerunt. Quas constat multis post troica tempora ætatibus extitisse: exiguo triremium uisu: sed adhuc illo uetusto more quinquagenium remigium nauiumque longarum: Pauloque post medicum bellum & Darii mortem: qui secundum Cambysem regnauit in persis: triremium copia fuit tum penes tyrannos circa Siciliam: tum penes corcyrenses. Hæ nanque postremæ ante Xerxis regis exercitum dignæ memoratu res nauicæ in græcia extiterunt. Aeginetæ enim atheniensesque & si qui alii paruam uim nauium habuerunt: & harum ex magna parte quinquagenium remigum ac sero utique: Ex quo Themistocles Athenienses cum Aeginetis bellum gerentes: simulque aduentum barbari expectantes persuasit: Ut facerent naues quibus & pugnaverunt: quæ nec ipsæ catastromata totæ habuerunt. Et tales quidem græcorum res nauales fuerunt: tum uetustæ: tum sequentium temporum. Non minimam tamen qui illis studuerunt: sibi uim comparauerunt uel pecuniarum reditu uel aliorum dominatione. Quippe nauigando insulas subegerunt & ii præcipue qui regionem non omnia suppeditantem habebant. Nam in terra bellum unde potentia aliqua procederet: nullum excitatum est: sed quæcunque fuerunt ea contra suos quibusque finitimos gesta sunt græcis in peregrinas expeditiones longe a domo ad alios subigendos non exeuntibus. Neque enim aduersus Ciuitates maximas subditi consurgebant: neque ipsi ex quo communiter exercitum comparabant inter se potius finitimi ut semper fit belligerabāt: Præcipue usque ad uetus illud quod inter Chalcidenses & Eretrios gestum est bellum. reliqua græcia alterutris ad iuuandis diuisa: Mox aliis aliunde ne augescerent impedimenta contigerunt.

Nam ionibus in magnitudinem rerum proficientibus: Cyrus & persicum regnum cælo profligato omnia fluuio Haly Halytenus ad mare usque circumferens arma cepit: & Vrbes quæ incontinentæ sunt in seruitutem redegit. Darius dehinc phœnicum classe insulam subegit. Tyranni autem quicumque in græcis Urbibus erant suis tantum rebus prospicientes: & corpori ipsorumque domui amplificandæ tutelæ gratia quod poterant in ipsis urbibus plurimum se tenebant. A quibus nullum opus memoria dignum actum est nisi aliquod aduersus suos quibusque uicinos. Nam qui apud Siciliam erant in multum potestati euaserunt. Ita undique græcia longo sane tempore prohibita est: tum communiter quippiam agere illustre: tum per singulas ciuitates audacia uti. Postea uero tyranni & Atheniensium & cæteræ fere græciæ & ante hanc tyrannis subditam: Plerique ac postremi præterquam siculorum deiectioni sunt a Lacedæmoniis. Nam Lacedæmon post accessionem doricorum qui nunc eam incolunt per diu quantum accepimus seditionibus agitata: tamen iam inde ex ultima uelustate & bonis legibus prædita: & Libera tyrannis fuit. Sunt enim anni circiter trecentis paulo plures ad finitum hoc bellum ex quo Lacedæmonii eadem rei Publicæ administratione utuntur. Eaque re possunt illam in aliis quoque constituere Ciuitatibus. Ab exactis autem e græcia tyrannis non ita post multos annos in marathone Medici cum Atheniensibus pugnauerunt. Decimoque post hanc pugnam anno rursus ad subigendam græciam cum imensa classe barbarus uenit: & rebus in summum discrimen adductis Lacedæmonii græciæ communiter bellum gerentis: duces extiterunt: ut qui essent præcipui in uiribus. Et athenienses aduentantibus medicis cum decreuissent deserere urbem: consensu quas instruxerant nauibus effecti sunt nautici. Neque multo postquam pariter barbarum repulerunt diuisi sunt ab Atheniensibus ac Lacedæmonios: tam in qui ab rege desciuerant græci: quam qui contra illum cæteris pugnauerant. Enim uero constabat maximas illis duobus adesse uires alteris terra: alteris classe præualentibus & exiguo quidem tempore concordia bellandi mansit. Postea uero dissociati Lacedæmonii Atheniensesque bellum ceperunt: cum suis utriusque sociis: Cæterique græci si quispiam dissidebant ad alterutros profecti sunt. Itaque a Medico ad hoc bellum assidue nunc factionibus pacificati nunc bellum gerentes: aut inter se aut aduersus socios ab eis deficientes: probe quæ ad bellum opus sunt instruxerunt: & expertiores euaserunt: usu in periculis facto. Et Lacedæmonii quidem non habebant imperii sui socios tributarios atque hoc solum studebant ut illi pariter sub paucorum principatu quæ Holigarchia dicitur res publicas administrarent. Athenienses autem quas ipso tempore ex hostibus ceperant nauibus præerant præter chiorum Lesbiorumque iussis sociis certas pecunias pendere: extititque eorum separatim ad bellum apparatus maior quam quantus unquam maximus uiguit: dum sincera societas fuit. Equidem uetera talia esse comperi ut difficilia sint ad credendum per omnia gradatim inditia. Homines enim famam rerum ante ipsos gestarum: & si domesticæ sint nulla prorsus examinatione mutuo admittunt. Siquidem Athenienses uulgo opinantur Hipparchum ab Harmodio & Aristogitone quæ tyrannus esset interfectum: nescientes Hippiam pisistrati filiorum natu maximam tunc impasse: cuius fratres erant Hipparchus & thessalus: Atque eo die Harmodium & Aristogitonem aliquid suspican-

trecenti et

res a suis consciis esse pate factum Hippia ab hoc quidem tanquam praesciente
abstinuisse. Verum priusquam comprehenderentur uolentes quippiam agendo
periculum facere; nactus Hipparchum ad fanum quod Leocorium uocatur in
Panathenaica pompa ornanda occupatum obrunasse. Alia quoque multa
quae adhuc extant nec dum propter tempus memoria exciderunt; caeteri graeci
non recte opinantur ueluti Lacedaemoniorum reges non singulos quenque cal-
culos immittere sed binos; Et pitaratem cohortem esse apud eos; quod reor nu-
quam fuit. Ita segnis apud multos est ueritatis uestigatio: ad ea se potius quae
impromptu sunt: conuertentes. Verum ex iis quae dixi necessariis signis talia
quis aestimans & potissimum quae narraui non errauerit; neque credet magis aut
poetis quid de iis predicant in maius; extollentes aut logographis qui consueue-
runt; quod suauius auditu est quam uerius dicere; & multa eorum cum nullis ni-
tantur argumentis spatio temporis sine fide fabulositatem profecisse; sentietque
compertum esse manifestissimis signis ita se uetera habuisse. Et licet homines
praesens bellum in quo uersantur semper maximum iudicent; eoque finito uete-
ra ex ipsis operibus uehementius admirentur; tamen hoc bellum ostendetur ani-
ma uertentibus extitisse maius illis. Atqui omnia quae dixere singuli uel gestu
bellum uel iam gerentes difficile fuerit exacte referre; siue a me ipso audita; siue
aliunde ab aliis mihi enarrata. Verum ut quisque semper de rebus praesentibus
maxime consentanea dicere mihi uidebatur; & communi opinione proxime ad-
ueritatem accedere; sic a me commemorata sunt. At uero res in bello gestas non
quas a quocumque audiui dignas duxi quas scriberem; neque ut mihi uideban-
tur; sed eas quibus ipse interfui quasque sigillatim ab aliis quae potui diligentissime
inuestigauit. Quod tamen difficillime eruere potui. Quoniam qui singulis ge-
rendis rebus effuerant; non eandem de ipsis dicebant; sed pro ut quis aut in alter
utros amore propensior erat; aut reminiscebatur. Verum quia non fabulosa
sunt; minus erunt fortassis auditu suaues; tamen quicumque uolent rerum gesta-
rum sinceritatem intueri & cum aliquando talia iterum similiaque ut sunt res
humanae uentura sint discernere utilia abunde poterit. Nam emolumentum
potius imperpetuum quam ludicrum ad tempus audiendi componitur. Et su-
periorum quidem operum maximum gestum est. cum medis & id tamen duo-
bus naualibus praeliis; & totidem pedestribus celeriter finitum est. At uero hu-
ius belli tum longitudo in immensum processit; tum detrimenta cunctae grae-
ciae contigerunt; qualia dumtaxat intra tantumdem temporis alias nulla. Nam
neque tot Vrbes uacuae factae sunt; aliae a barbaris; aliae ab ipsis graecis mutuo ex-
pugnatae. Aliae fugatis oppidanis nouis in colis cessere; neque tot fugae hominum
ac mortes; haec ex ipso bello illae ex seditionibus. Atque superiora illa quae fama
memorat re ipsa minus solida fidem acceperunt; uel terremotuum qui hoc bello
in plerisque orbis terrarum partibus & iidem uehementissimi praestiterunt; uel
solis defectionum quae crebriores quam unquam fando cognitae sunt contigerunt;
uel aestus immensi ex quibus fames ingens & qui non minime grassatus partem
quandam absumpsit pestilens morbus. Omnia enim ista una cum bello hoc ac-
ciderunt. Cuius auctores fuerunt Athenienses Peloponnesesque ruptis quae
post Eubosam captam inierant foederibus tricennialibus. Cur autem ruperint
causas primum ac dissensiones scribendas statui. Ne qui requirant aliquando
unde conflatum est tantum inter graecos bellum. Nam uerissimam quidem sed

in immensum

minime sermone celebratam arbitror extitisse causam athenienses magnos effectos & lacedæmonis formidolosos necessitatem impoluisse bellandi. Quæ autem propalam ferebantur utrinque causæ propter quas ruptis foederibus itum est in bellum istæ fuerunt.

Narratio.

Pidamnus est urbs ad dexteram sita nauigantibus Ionium sinum uersus: cui finitimi sunt Tablantii barbari gens hillyrica. Hanc habitatum uenerunt corcyrenses coloni a phalio Corinthio deducti: qui erat ab Hercule oriundus. Eratoclides filius ex metropoli secundum ueterem legem accersito. Nonnulli etiam corinthii & alii præterea doricæ gentis ex colonis fuerunt. Progressu temporis res Epidamnenis maiorem immodum profecit & fortunis & populo. Sed cum multos iam annos seditionibus laborarent (ut fertur) ex bello quodam cum finitimis barbaris & se & uires ex magna parte attriuerunt. Nouissima uero ante hoc bellum seditione plebs eorum principes eiecit. At illi cum barbaros ad quos confugerant eos qui in urbe erant terra marique prædabantur. Hi autem qui intus erant cum iis uerarentur Legatos corcyram ut ad metropolim mittunt orantes ne se perditum iri sinerent: sed reconciliarent profugos secum & bellum barbarorum componerent. Hæc supplices in iunonis templo sedentes precabantur: Corcyrenses non admissis precibus illos infecto negotio remiserunt. Epidamnenes nullam sibi uidentes a corcyrensis iniuriæ propulsationem ambigebant: quid in re præsentia gererent: mittentes itaque delphos deum consuluerunt. Nunquid Corinthiis dederent Ciuitatem ut coloniæ deductoribus: & num aliquod conarentur ab iis exigere præsidium. Ille respondit ut dederent ducesque facerent. Profecti Corinthum ex oraculo Epidamnenes dedunt coloniam: demonstrantes tum deductorem coloniæ fuisse corinthium tum dei oraculum: precanturque ne se perditum iri sinerent sed tutarentur. Corinthii tum quia iustum esset ultionem promiserunt: existimantes non minus esse suam coloniam quam corcyrensis: tum odio in ipsos corcyrenses a quibus contenerentur. Nam cum sit corinthiorum colonia tamen neque in publicis solemnitatibus Legittimos honores reddebant: neque in suis sacris uirum corinthium præficiabant. ut cæteræ coloniæ. Contemnebant autem illos & uis pecuniarum quam tunc habebant quantam ditissimi quique græcorum & ualidiore bella apparatu freti. Et enim elati erant & propter rem naualem qua aliquando multo præstantiores fuerant: & propter pheacum qui prius corcyram incoluerant nauticam gloriam. Quo magis parandæ classi incumbabant nec erat parum ualidi. Quippe centum eis ac uiginti naues fuerunt cum bellum incepere. Ob hæc omnia Corinthii corcyrensis succensentes epidamnium præsidia miserunt præter sua am brachiotarum Leucadiorumque facta: qui uellent illuc habitatum eundi potestate. Profectum est autem præsidium Appoloniam quæ erat Corinthiorum colonia pedestri itinere Corcyrensiu metu ne ab illis mare trāsēutes inhiberent. Corcyreses ubi colonos ac præsidia Epidamni puenisse nouerunt Coloniæque corinthiis dedita ægre acceperunt

Statimque illuc quinque & uiginti cum nauibus profecti deinde reliqua cum classe iubent pro sua auctoritate simul recipere exules: uenerunt enim exules Epidamenses corcyram: ac sepulcra cognationemque demonstrantes atque allegantes obsecrauerant ut & ipsi restituerentur & praesidia colonique a corinthiis missi expellerentur. Illos haud quamquam imperata facientes infesto exercitu aggrediuntur quadraginta nauium cum exulibus tanquam eos restituri hillyrii in societatem acceptis: obsidentes urbem denuntiant licere cuilibet Epidamnensium hospitem uel impune abire alioquin illum pro hoste se habituros. Vbi non paratur: urbem corcyenses Est autem locus ille isthmus oppugnat. Corinthii postquam eis allatum est ex iis qui intus erant Epidamnium oppugnari exercitum comparant: simulque deducendam Epidamnium coloniam edicunt: aequas uirilesque partes fore ire uolentibus: si quis protinus cum ceteris nauigare uelit & tamen particeps fieri coloniae numeratis quinquagenis dragmis corinthio populo licere manere. Fuerunt autem permulti & qui nauigarunt & qui pecuniam numerauerunt. Ad haec rogarunt Megareses ut suis nauibus comitatum praestarent: si forte a corcyrensis interpellarentur. Illi instructas eis comodarunt octo & pales urbs cephalenorum quattuor. Rogati quoque Epidaurii praebuerunt quinque: Hermiones unam: Troezenii duas: Leucadii decem: Anapraetocae octo. Athebanis pecunias petierunt & aphlasiis ab Helaeis naues uacuas pecuniasque. Ipsorum uero corinthiorum fuerunt instructae naues triginta & tria milia peditum. Hunc apparatus corcyrensis ubi acceperunt corinthum profecti cum lacedaemoniis sicyonisque legatis: Quos adhibitos uolebant iusserunt corinthios deducere praesidia colonosque Epidamno tanquam ad eos nihil pertinente. Quod si quid aduersus eos facerent uelle se subire iudicium in peloponneso apud illas ciuitates de quibus inter utrosque conueniret: & utris adiudicata colonia foret eos optineri: quin etiam rem ad delphicum relegere Oraculum: nec bellum fieri permittere: alioquin necessarium fore aiebant si sibi ius fieret amicos facere quos nolet ex alterutris eorum qui nunc praepotentes essent tutelae gratia. Corinthii respondent si naues & barbaros Epidamno abducant se consultaturos. Nam prius non bene habere cum illi oppugnentur ipsos iudicio contendere. E contrario corcyrensis dicere si & illi eos qui intra Epidamnium essent abducerent se ista facturos paratosque esse & scire promittere. Dum id per utrosque fiat secedere donec de causa foret pronuntiatum: Corinthii nihil horum audientes quando iam & naues eis plene & socii praesto erant: Caduceatore praemisso qui corcyrensis bellum indiceret: soluentes e portu cum quinque & septuaginta nauibus duobusque millibus militum Epidamnium uersus nauigauerunt cum corcyrensis pugnaturi. Praerat nauibus Aristheus pellichae. Callicrates calliae Thimanor Thimantis filius peditibus autem Archetimus & Isarchidas Isarchi filius. Ut uentum in actum terrae anaetoriae: ubi templum Apollinis est in faucibus sinus Ambrachii: Corcyrensis caduceatorem eis praemittunt actuario nauigio: qui aduersus se ueraret illos nauigare: simulque naues complent uetustas ut nauigationi sint utiles innectunt alias expediunt. Postquam caduceator nihil a corinthiis pacatum renuntiat: & naues ipsorum expletae sunt numero Octoginta: nam Epidamnium quinquaginta oppugnabant obuiam itur pugnaque nauali commissa corcyrensis egregie uincunt: ac quindecim Corinthiorum naues corrumpunt. Eodem die contigit ut ii qui intra Epidamnium oppugnabantur deditioem facerent hac lege: ut externi quidem uenderent:

corinthii autem in uinclis haberentur dum aliud quippiam uictoribus uideret. Secundum pugnam corcyrenses trophæum in Leucimna corcyræ promontorio statuerunt. Cæterisque captiuis necatis corinthios uinctos asseruarunt. Post hæc cum corinthii focuq; nauali prælio uicti domû redissent. corcyrenses omni circa mari potiti sunt. Nauigantescq; in Leucada corinthiorû coloniam aggr̃ eius populati sunt: & cyllenê ubi erat naualia hielensium incêderût quot naues pecuniasq; corinthis præbuisent. Ac plurimò a pugna nauali tempore mare tenuerunt. Corinthiorûq; focis ad nauigando calamitates inferebant. Donec circumacta iam æstate corinthii cum focu ipsorum laborarent nauibus atque exercitu misso: castra in Actio posuerunt: & circa chimerium Thesprocidos Leucadis tantandæ causâ: aliarumque Ciuitatum quacunque suarum partium erant. Castra metati sunt autem e regione corcyrenses in Leucimna nauibus peditatuque. Ac neutris in alteros nauigatibus sed alstrinsecus sedentibus hæc æstas extracta est: appetenteque iam hyeme domum utriusque reuerterunt. Toto eo post pugnam & in sequenti anno Corinthii indigne ferentes ad bellum cum corcyrenibus naues compegerunt: & robustissimas quasque ad classem instruxerunt: cogentes ex peloponneso remiges & ex reliqua græcia sollicitantes mercede. Quem apparatus audientes corcyrenses extimescebant: quippe qui non essent cum aliquo græcorum confederati q; se non ascripsissent neque Athenensium neq; Lacedæmoniorum fœderibus. Visum itaque eis est ut athenas irent cõtrahendam societatem: temptadumq; aliquid ab illis impetrare subsidii. His compertis corinthii mittunt & ipsi athenas legationem quæ diceret ne tibi classis attica ad corcyresem adiecta impedimêto esset quominus bellû gererët arbitrio suo. Itaq; coacta contione i disceptatione uenerunt: & corcyrenes quidê in hunc modû dixerunt.

Oratio Corcyrensiû.

At est uiri athenienses ut qui externos adeunt: ut quæadmodum nũc nos imploratum auxilia: si neq; magna ipsorum beneficentia neq; sollicitas intercedat: demonstrant primum quo maximum est ea quæ poscunt fore illis utilia a quibus poscunt. Sin minus certe non damno-
sa. Deinde firmam se eis gratiam habituros. Horum si nihil demonstrauerint ne irascantur si non impetrauerint. Ista probaturos se sperantes uobis Corcyrenses ad poscendam nos societatem miserunt. Consilium nostrum uiri athenienses ante hac incõsultum impresentiarum est uobis fructuosum nobis ipsis damnosum. Quippe nunq; hæctenus cuiuspiam socii uoluntarii cum fuerimus nunc ea de cã delolati in bello quod cum corinthis gerimus ad orandam aliorum societatem uenimus: Ex quo accidit ut quod uidebatur prius esse prudentiæ nolle cum exteris societate inita periclitari: id nunc imprudentiæ & infirmitati detur. Itaque corinthiorum classem nobis bellum iferentem ipsi per nosmet compescimus. At ubi maiori apparatu & a peloponneso & a reliqua græcia statuit hostis i nos uenire: cernentes esse nostras tantum uires illi impares: & simul magnum periculum fore si ei subiciamur: necesse haberemus nos quoque aliunde auxilia undecumq; implorare: utiq; uenia digni si quod ante a non prauitate sed opinionis errore potius inepte non fecimus: id nunc e contrario audeamus. Quod si audieritis honesta & uobis bõa existet ista societas nostræ necessitatis multis de causis. Primum q; iniuriam accipientibus non facientibus opem feretis. Deinde q; eos

corcyra nunc
corfun:-

qui maximarum rerum discrimen adducuntur recipiendo optime beneficium collocatis æterno apud nos testimonio. Et cum classem secundum uestram possideamus maximam; Considerate quæ nam rarior occasio uestræ prosperitatis: quæ ue hostibus tristior esse possit: quæ hoc quam potentiam uos magnæ pecuniæ ac gratiæ loco aestimaretis: eam ultro uobis adesse atque offerri cura pericula citraque sumptus afferentem. præterea tum apud plerisque laudem: tum apud eos quos prætexeritis gratiam: tum ipsis uobis uires quæ cuncta per paucis ex omni memoria pariter contigerunt. Paucique extiterunt qui a quibus societatem belli peteret eisdem ipsi præstarent non minus præsidii & ornamenti quam acciperent. Quod si quis bellum uobis in hoc autem utiles esse possumus non iminere opinatur: is profecto fallitur opinione nec intelligit & Lacedæmonios metu uestri spectare ad bellum: & Corinthios cum per se ualidis tum uobis inimicos præoccupando nos affectare uiam ad uos in uadendos: ne nos communi in ipsos odio mutuo præsidio simus: ne ue eos alterutra spe frustemur aut nocendi nobis aut se ipsos corrobore randi. Quos præuenire & nos in societatem recipere hoc poscentes & insidias anticipare: potiusquam insidiantibus contra insidiam uestræ sunt partes. Quod si negent æquum esse suos colonos recipi a uobis: discant coloniam omnem itaque honore prosequi metropolim suam si sibi ab ea benefiat. Sin uero male ab illa secedere. Neque enim ea re coloniæ emittuntur ut seruiant iis qui reliquuntur sed ut sint pares. Nam istos iniurios esse in nos hoc uero palam est. Quippe citati in iudicium de Epidamno tamen bello maluerunt obiecta refellere quam iure. Atque hæc quæ in nos agunt cognatos suos inditio uobis quodam modo: sint ad non errandum quominus ab ipsis secedatis & nobis supplicibus protinus subueniatis. Quisquis enim gratificando hostibus minime sibi poenitenda committit: sane tutissime degit: neque uero foederaque uobiscum Lacedæmoniis sunt frangentis recipiendis nobis qui neutrorum socii sumus cum in illis dicatur: si qua græcarum Ciuitatum & socialibus non sit: licere eis ad utros libuerit accedere. Et certe indignum prorsus est: si istis fas est ex socialibus hominibus cum reliquæ graciæ: tum uero uestrorum subditoꝝ suas naues armare uobis interdici societate quæ offertur & alia undique utilitate: & postea criminis loco poni: si ea nobis quæ oramus indulseritis multo maiorem causam uos in simulandi simus habituri. Nam si nos repellitis homines & periclitantes nec uobis inimicos repellitis: & istos qui uestri sunt inimici atque hostes non solum non arcebitis: sed etiam præceptores uestrarum uirium esse negligentis: quas nequaquam debetis proprii sinere: uerum prohibere ullos e uestra ditione tributarios illorum fieri debetis: quinimo quantumcunque cordi fuerit uobis auxiliorum transmittere ad nos aperte transmittere palam nobis in societatem receptis. Ex qua re multæ quemadmodum initio attigimus comoditates ostenduntur: & ante omnia quæ ut manifestissima fides est: isti & hostes nobis fuerunt & nunc ualidi sunt ad rebelles suos coercendos. Et cum uobis offeratur classis non mediterraneis sociis armata: sed talis ut nihil uobis damnosius sit: quam eam amittere decet: uos si potestis quod præcipuum est neminem pati alium classe pollere: si minus tutissimum quemque uobis pro socio habere. Verum enim uero cui ista quæ dicimus uidentur utilia quidem esse: sed timendum ne ea sectantes rumpatis foedera: hic intelligat diffidere foederibus ualidiorum esse rem ad hostes deterendos & contra illis confidere: & ob id nos in societatem non recipere: rem infirmam fore & minus tutam quam hostes ob id reddit ro-

bustiores. Præterea cum nō magis de Corcyra q̄ de Athenis cōsultetur: nō p̄spicit hic quæ præcipue sunt e dignitate atq; ex utilitate athenarum: & cum cernat bellum non futurum sed tantum non iam præsens esse de recipienda in societate nostra Ciuitate hesitatque ad maxima temporum momenta uel socia uel hostis est. Sita est enim oportune sane adtraiectum in Italiam atq; in Siciliam: uel ad prohibendam illinc ire classem in peloponnesum: uel ad eandem illuc aliaue in loca transmittendam. atq; ut uniuersa & singula breuissime in sūmam contra ham: sic habete: ut sciatis nō debere nos deserere: tres apud græcos classes esse magnificiendas uestram nostram corinthiorum. Harum duas si in unum coire contempseritis: & Corinthii nos occuparint: bellum nauale cum corcyrensibus pariter ac peloponnesibus geretis. At nobis receptis plus nauium habebitis quibus cū hoste dimiceris. Hæc quidē corcyrenses post eos autem Corinthii hæc.

Oratio Corinthiorum.

Voniam Corcyrenses isti non solum de se recipiendis uerba fecerūt sed etiam de nobis tanq̄ iniuste bellum sibi intulerimus: necessarium nobis est ut nos quoq; de utriusq; mētionem faciamus: sic ad reliquā orationem deuenturi: ut & nostram postulationem sincerius prospiciatis & istorum utilitatem non sine ratione repudietis. Anunt modestiæ studio nullius unq̄ societatem se recepisse: id non uirtutis sed maleficii studio fecerunt: q̄ uidelicet nollent ullum malefactorum suorum aut socium habere: aut testem a quo uerecundiæ admonerentur. Et sane urbs sua ipso situ appositā ad istorum consilium reddit eos magis iniuriarum quas faciunt arbitros: q̄ subicit æquo iudicio propter infrequentem ipsorum ad exteros cōmeationem: & frequentē aliorum illuc ui appulsoꝝ receptionem. Atq; decorum q̄ prætendunt uoluisse se esse cuiuspiam confœderatos: non eo spectabat ne alienæ iniusticiæ socii forent: sed sine arbitris iniuriam facerent: utq; ubi præualerent aliis uim afferēt: & cum latuissent plus emolumenti adipiscerentur: & quod adepti essent eius erepti pudere non posset. Quod si quemadmodum prædicant foret uiri boni quominus culpabiles fuerunt exteris eo magis uirtutem suam licebat ostendere iusta dando & accipiendo. Verum neq; erga alios neq; erga nos tales existūt qui cum sint coloni nostri tamen cum semper antea secesserunt a nobis: tum uero nunc bellum nobiscum gerunt allegantes: non ideo se a nobis missos colonos ut acciperent iniuriam quibus inuicem respondemus: ne nos quidem iccirco collocasse eos ut ab ipsis iniuriam acciperemus & contumeliam: sed ut præsides eorū essemus: & quibus in rebus conuenit honore afficeremur. Quem nobis aliæ coloniarum præstant præcipua nos caritate complectentes. Ex quo palam est: si cæterorum qui plures sunt gratia sumus iniuria istis solis esse inuisos. Neq; ab re neque qualicunq; de re læsi bellum eis intulimus: quod etiam si ab re intulissemus decuerat eos nostræ iracundiæ cedere: sicut nos uicissim decuisset modestiæ ipsorū uim affere. Sed freti diuiciis cum alia multa indigne peccauerunt in nos: tū uero hoc q̄ Epidamnium quæ nostræ ditionis est cum uexaretur bello non uendicauerunt: sed cum uindicatum nos uenissemus tunc eam occuparunt uicq; tenent. Et autem se priusq̄ id facerent uoluisse disceptare iudicio. Cum perinde sit ac nihil dicere si quis re occupata alterum e tuto in iudiciū uocet: sed si quis ex æquo

& ante q̄ dimicetur: res & uerba in medium afferat. At isti non priusq̄ oppidum
obliderent: sed postea q̄ rebantur nos illud non neglecturos: tunc uero æquita
tem iuris allegauerunt atq; huc uenerunt non contenti peccasse illic postulāte
etiam a nobis non belli sed iniusticiæ societatem ut se recipiat hostes nostros.
Qui tunc potius adire debeant uos cum procul a periculo aberant non quando
& nobis iniuria illata est & ipsi periclitantur: nec quando uos qui nullius eorum
tunc potentiaē participes fuistis: nunc ipsis ueltram utilitatem in parciatis: & qui
a peccatis eorum abfuistis tantumdem erga nos culpæ contrahatis. Nam q̄ olim
cum aliis uires suas cōmunicassent ii debeantq; illis cōtingunt habere cōmunia.
Vos uero ut criminibus modo istorum affines nō fuistis: sic neq; post eorūdem
actiones affines esse debetis. Et planum quidem fecimus eo quo oportet æquita
tis ingressu nos uenisse: & istos uolente in nos auareq; fecisse. Nunc autem uos
haud iuste recepturos esse horum societatem planum faciendum est. Nam in fœ
deribus cum dicitur licere cuilibet non ascriptarum Ciuitatum ad utros uelit se
conferre: non ita dicitur ut id fiat in perniciem partis alterius: nec de ea quæ tu
telam impleret aduersus eos a quibus secedit: quæq; iis a quibus recipitur nō re
cepturis si saperent bellum pro pace afferat id quod uobis nunc nisi nos audiatis
eueniet. Namq; nō tamen istis auxiliares uerum etiam profederatis hostes nobis
efficiemini. Necesse enim est si ab eis steteritis ut dum ipsos tunc uos una ulcisca
mur. Qui profecto iuste feceritis præcipue si non fueritis in partibus. Si minus
e contrario atq; isti petunt si nobiscum steteritis quibus cum fœderati estis ad
uersus hos quibus cum ne induciæ quidem unq̄ uobis extiterūt: neq; legem fer
re debetis eos qui ab altera parte defecerunt receptadi. Quoniam neq; nos cum
a uobis Samii defecissent: & an illis succurere oporteret indiuersum traherent.
cæteri peloponnenses contra uos sententiam diximus. Itaq; aperte negamus ali
quem a puniendis suis esse prohibendum. Nam si eos qui aliquid facinoris admi
terunt receptando defenderitis: palam est & uestros qui nō pauciores sunt ad nos
esse uenturos: legemque conderis quæ in uos magis q̄ in nos recidat. Hactenus
quæ dicere habuimus apud uos de iure nostro quod satis est secundum græciæ
leges. Reliqua exhortadi & flagrandi muneris gratia hoc quod petimus: nō peti
mus ut hostes quo noceamus: neq; amici quo abutamur: sed quo utamur: qd̄q;
uos reddere nobis debere affirmamus. Nā quom aduersus æginetas Medico bel
lo penuria Liburnicæ nauium laboraretis: uiginti naues cōmodato a corinthiis
accœpistis: quod nostrum beneficium & item alterū bello Samio q̄ propter nos
non tulere Samiis auxilia peloponnenses præstitit uobis. De Aeginetis quidem
uictoriam: de Samiis autem ultionem. Atq; iis temporibus hoc factum est q̄bus
homines studio uincendi hostis in quem eunt cætera curare omittunt: habentes
pro amico quemcunq; operam sibi nauantem etiam si antea fuisset inimicus: rur
sus pro hoste quemcunq; ex aduerso stantem etiam si amicus sit qui domesticis
quoq; rebus male consulunt præsentis contentionis peruicacia. Hæc uos benefi
cia memoria tenentes & qui inter uos sunt iuniores a senioribus edocti: sentite
similibus officiis esse remuneranda: neq; ista quidem quæ dicuntur a nobis esse
iusta: sed si bellum fiat alia fore utilia. Vt quisq; n. aliqua in re minime peccat ita
maxima ex ea utilitas sequitur: & bellum cuius metu uos terrêtes ad iniuste agē
dum hortantur Corcyrenses adhuc non constat futurum sit nec ne: nec dignum
uobis est ut propter in certa belli: certa iam & præsentanea Corinthiorum susci
piatis odia. Nam quod ad suspicionem pertinet: quæ prius propter Megarenses

supererat prudentiæ fuerit eam extenuare potius. Posterius nanque beneficium oportune collatum etiam si minus fuerit tantum maius crimen diluere potest. Neque uero quæ magnam ad societatem offerunt: classem ob hoc polliceamini: quoniam non afficere iniuria pares. Firmior est potentia quam præsentis rerum specie elatos cum periculis plura acquirere. Itaque nunc aduersa nos uisi fortuna: tamē postulamus id quod apud Lacedæmonem ipsi prædiximus: licere suos quæque socios plectere: ut idem nunc a uobis impetremus: ne ue subleuati uos nostro decreto nos uestro lædatis: sed æquam uicem repēdatis: memores hoc illud esse tempus quo maxime & qui inseruit amicus est: & qui aduersatur inimicus. Et corcyrenses hos neque in societatem recipiatis inuitis nobis neque de nobis malemeritos defendatis: quod facientes tum ex officio uestro egeretis: tum uobis ipsis optime cōsulueritis. Talia autem & corinthii dixerunt Athenienses utrisque auditis: cum bis cōtionem coegissent: in priori quidem non minus probauerunt rationes Corinthiorum in posteriori uero mutato consilio decreuerunt se confederationem cum corcyrensis non ita facere ut eosdem hostes ducerent eosdem amicos. Si enī aduersus corinthios iuberentur a corcyrensis simul nauigare ruptum iri fœdera quæ sibi essent cum peloponnensibus: subsidiariam tamē inire societatem: ut utriusque forent alteris auxilio: si quis aduersus corcyram eat Athenas ue aut horum socios. Nam & citra hoc rebantur bellum sibi cum peloponnensibus fore nec corcyram corinthiis prodi uolebant tantum nauium habentem: sed eos qui maxime collidi inuicem: ut in ualidioribus effectis si quid opus esset corinthiis aliisque classem habentibus bellum capescerent simulque quia Italiā uersus Siciliamque nauigantibus cōmode sita insula uidebatur. Hoc Athenienses consilio corcyrenses in societatem acceperunt: nec multo post corinthiorum discessum decem naues illis auxilio miserunt: ducibus Lacedæmonio Cimonis Diothimo Strombichi & Protea Epiclis filio: quibus præceperunt ne cum corinthiis pugnaret: nisi aduersus corcyram nauigantibus in terramque descendere uolentibus aut aduersus aliquid ex illorum oppidis: ita demum pro uiribus prohiberent prouidentes hoc præcepto ne fœdera rumperentur. Et naues quidem in corcyram profectæ sunt. Corinthii uero postquam quæ opus erant instruxerunt: aduersus eandem uela fecerunt cum centum quinquaginta nauibus: quarum erant Heliorum & Leucadorum denæ: Megarensium duodecim ambratorum uiginti septem: Anactorum una: ipsorum Corinthiorum nonaginta. Præfecti autem sui singularum Ciuitatum & ex Corinthiis Xenocles Eurydis filius cum quattuor colegis. Hi postquam coierunt ad continentem quæ spectat corcyram uelificantes a leucade tendunt in chimerium quod est ore Thesprotidis. Est autem portus & super eum urbs a mari distans. In palustribus thesprotidos sita nomine Ephire: iuxta hanc exit in mare palus Acherusia cognomen nata a flumine acheronte: quod per thesprotidem lapsum in eam effunditur. Fluit & Thyamis amnis: Thesprotidem Cestrinæque determinans: intra quos chimerium promontorium coeretur: At hæc itaque continentem corinthii cum classe subeuntes castra posuerunt. Quorum aduentu in se cognito corcyrenses expletis centum & decem nauibus: quibus præerant Miryades Elimides & Eurybatus castra metati sunt in una intularum quæ uocatur Sybota: Aderant eis & Atticæ decem: peditatusque in leucimna promontorio cum mille armatis Zamcymthiorum auxiliaribus: Præsto erant & Corinthiis auxilio futuri multi ex barbaris in proxima continente: ex qua semper omnes amici sunt illis. Re instructa Corinthii sumptisque trium diebus cibariis nocte a chimerio

soluunt tanquam pugnaturi: nauigantesque prima luce corcyrensiū naues con-
spicantur: altum tenentes: ex aduersoque uenientes: ut mutuo se conspexerunt
ad confligendum omnia instruunt: corcyrensiū: dextro in cornu atticæ naues
fuerunt: alterum ipsi tenuerunt factis tribus nauium agminibus: quorum singu-
lis singuli preerant. Hunc in modum dispositi erant corcyrenses. apud Corin-
thios dextrum cornu tenebat Megarenses naues & Ampratienses: medium lo-
cum alii focii: ut quibusque commodum erat: leuum cornu ipsi corinthii cum
nauibus quæ uelocissimæ erant e regione atheniensium & dextri corcyrensiū
cornu: postquam utrinque sublata sunt signa concurentes prælium cōmiserunt
multos utrique habentes super Catastromata milites multosque sagittarios ac
iaculatores: uetusto adhuc more inscienter instructi. Erat autem pugna naua-
lis aspera: sed non perinde ex arte pedestri prælio similior. Nam ubi commixti
fuerunt non facile eximebatur præ turba & multitudine nauium: plus aliquan-
to de uictoria confidentes armatis qui super castromata erant: pugnabantque sta-
tariam pugnam nauibus quietis: quibus irrumpere perumpere erumpere non
licebat. Verum animo magis & robore quam scientia pugnabatur. Multis ubique
erat tumultus & turbulentum certamen in quo naues atticæ corcyrensiū sic-
cubi satagebant præsto erant: metum quidem incutientes hostibus: Pugnam ta-
men nequaquam capescentes. Quippe uerebantur præfecti Atheniensium præ-
ceptum: maxime autem dextrum corinthiorum cornu laborabat. Nam eos in
fugam uersos dispersosque uiginti nauibus persecuti corcyrenses in continentē
usque ad eorum castra: egressique in terram deserta tentoria incenderunt pecu-
niasque diripuerunt. Hac in parte corinthii superati corcyrenses superiores fue-
runt. At in sinistro ubi ipsi corinthii erant: facile uicerunt absentibus e minori
numero corcyrensiū uiginti nauibus in persequendo occupatis. Athenien-
ses quom cernerent corcyrenses satgentes: iam minus dissimulantur suppetias
eunt: Primum quidem temperantes ab inuadendo. At ubi fuga aperte facta
est & corinthii ingruebant: tunc unus quisque operi uacat: nullo iam hominum
discrimine: cum eo necessitatis uentum esset: ut inuicem corinthii atheniensesque
conferrent manus in fugam uersis hostibus: corinthii non religarunt Scaphas
nauium: quas demerserant traxeruntque remulgo: sed inter nauigando conuer-
terunt animum ad trucidandos homines: potius quam ad uiuos capiēdos & ami-
cos suos nescii illos in dextro cornu superatos per imprudentiam occidebant.
Nam cum permultæ forent utrorumque naues: & late mare occuparent: ubi p-
miscui fuerunt: non facile internoscebant: qui quos uicissent: si quidem pugna
naualis hæc græcorum cum græcis maxima omnium extitit: quæ ad hunc diem
fuerit: nauium numero: Corinthii postea quæ corcyrenses ad terram usque sunt
persequuti: ad naufragia sua cesosque reuersi sunt: ac plerosque nacti ut ad Sybo-
ta comportarent: Vbi barbarorum exercitus qui erat in terra ipsis auxilia tulerat:
Est autem desertus Sybota portus Thesprotidis. His actis frequētis rursus
tendunt in corcyrenses: illi is nauibus quæ agi poterant: & quæcunque reliquæ
erant una cum atticis & ipsi contra dirigunt: timentes ne in suam oram descen-
dere conarentur. Et iam serum diei erat: ac peana sunt canere orsi: tanquam in
eos inuaderunt: cum corinthii repente remos inhibere cœperunt: conspectis ui-
ginti nauibus atheniensium uenientibus quas post decem priores subsidio mise-
rant Athenienses: ueriti id quod acciderat ne corcyreses superarentur: ne ue de-
cem naues suæ pauciores essent: quam ut eos tutarentur. His igitur prospectis

corinthii suspicatique athenis uenire: nō quot cernebant: sed plures sensim retro abierunt. Porro corcyrenses cum atticas naues non uiderent minus enim ipsis erat apertus illarum aduentus: mirabatur Corinthios ire cessim; donec quidam cernentes dixerunt: naues illæ huc tendunt. Tunc & ipsi abierunt. Iam enim noctis tenebræ erant: & corinthii abeuntes dissociati sunt. Ita utriusque dirempti pugna usque ad noctem extracta: corcyrensibus apud Laucimnam castra habentibus: ipse uiginti naues Athenis profectæ: quibus præerat Glaucon Leagri & Andocides Leogori filius: per occisos & naufragia ductæ subierunt castra: Non multo postquam conspectæ sunt corcyrensibus. Erat enim nox metuentibus ne hostes essent: Postea cognitæ admittæ sunt. Postero die egressæ triginta atticæ naues & corcyrensiū quæcunque nauigationi idoneæ erant uella faciunt in portum: qui est in Sybotis ubi stationem corinthii habebat: animo cognoscendi an nauali prælio certaturi essent. Illi a terra soluentes altumque capescentes instructi quiescebant: non incepturi sua sponte certamen: cum uiderent accessisse naues Atheniensium integras & sibi multa dura accidisse: tum circa captiuorum custodiam quos in nauibus haberent: tum penuriam instruendarum nauium in loco deserto. Itaque magis spectabant: qua se domum reciperent: timētes ne rupta athenienses fœdera: existimantes quoniam ad manum uenissent se illinc nauigare nō sinerent. Igitur placitum est eis impositos in actuarium nauigium uiros line Caduceo ad Athenienses præmittere tentandi gratia: per quos talia dixerunt. Iniurii Athenienses estis: bellum incipientes fœdera que rumpentes: qui nobis hostes nostros ulciscuntibus impedimēto estis contraferentes arma. Quod si uobis constitutum est nos prohibere quo minus in corcyrenses alioque si quo libeat nauigemus: & fœdera rumpitis: nos capite primos pro hostibusque utamini: & corinthii quidem talia dixerunt. Corcyrensiū uero quicumque audierunt. Exclamant ut protinus capiantur trucidenturque: Athenienses autem hunc in modum responderunt. Neque bellum incipimus Viri pelopōnenses: neque fœdera rumpimus: sed istis sociis corcyrensibus auxilio uenimus. Quod si usquam alio nauigare libet nauigetis licet. Sin aduersus corcyrenses aliquem uel illorum locum nauigabitis non negligemus quoad poterimus. Hæc quom Athenienses respondissent corinthii se ad discedendum domum accinxerunt: simulque trophæum apud Sybota incontinente statuerunt. Corcyrenses naufragia mortuosque: quæ æstus ac uentus nocte exortus passim dispulerant ad ipsos delata: ut quocumque eiectum erat: sustulerunt: Ac trophæum in insula sybotis e regione statuerunt ueluti uictores: Hac utriusque ratione uictoriam sibi uindicantes: corinthii quidem quæ ad noctem usque superassent: ita ut naufragia plurima mortuosque receperint: captiuorum non minus mille habentes: deperditis nauibus circiter septuaginta trophæum statuerunt. Corcyrenses autem quæ triginta ferme naues illoque corrupissent: & superuenientibus Atheniensibus naufragia circa se mortuosque legissent: quæque pridie corinthii cessim euntes pugnam detractassent: conspectis Atticis nauibus neque uenientibus occurrissent ex Sybotis: ob hæc statuerunt trophæum. Ita utriusque se interpretabantur uicisse. corinthii illinc domum nauigantes Anacloriū quod est in ore sinus Ampracii ceperunt fraude. Erat. n. illis commune cum corcyrensibus positisque in eo corinthiis in colis domum reuerterunt. Et corcyrensiū octingētos qui serui erant uēdiderunt: ducentos quinquaginta asseruarunt uictos: magna adhibita cura ut per illos repetita corcyra potirent. Quorum plerique erant potētissimi ciuitatis. Sic igitur corcyra bello defuncta est aduersus corinthios: Et ab ea naues atheniensium recesserunt. Hæc

prima corinthiis extitit belli causa aduersus Athenienses: quæ contra se foederatos pro corcyrensis dimicassent. Post hæc statim contigit ut has fieri atheniensibus peloponnensibusque simultates ad bellum mouendum. Nam corinthiis ut athenienses ulciscerentur elaborantibus: suspicantes ipsi athenienses eorum inimicitiam: Potideenses qui ad isthmum palenes incolunt: corinthiorum coloniã socios suosque uectigales: iubent murum palenem uersus demoliri: obsidesque dare atque opifices eiicere: nec impostero admittere: quos corinthii quotannis mittebant. Veriti ne aperdica corinthiisque sollicitati deficerent: & alios in Thracia socios ad defectionem traherent. Hæc athenienses statim post nauale ad corcyram prælium apud Potideenses præpararunt. Nam & corinthii odium per se ferebāt & perdiccas Alexandri filius Macedonum Rex erat hostis: cum socius antea atque amicus fuisset. Ideo autem hostis quæ cum philippo fratre suo & Derda aduersus se cõmuniter bellum gerentibus societatem fecissent. Eoque timens misit Lacedæmona atque egit: ut illis bellum esset cum peloponnensibus: corinthiosque sibi conciliaret: potideæ ab alienandæ gratiã. Ad hæc sermones habuit cum Chalcidensibus Thraciæ & Botieis de rebellando existimans si has finitimas ciuitates habent socios: fore ut facile cum illis gereret bellum. Quæ intelligentes athenienses ciuitatumque defectionem uolentes occupare: Mittebant enim in illius terrã triginta naues ac mille peditum Arcestrato Leucomedis filio cum decem aliis præfecto: mandant ipsi præfectis obsides apotideensibus sumant: murum demoliantur: proximarum urbium custodiam gerant: ne desciscant. At uero Potideenses missis ad Athenienses legatis: si forte persuadeant ne quid apud se noui agant: profecti etiam cum corinthiis Lacedæmona egerunt: ut illi pararent si opus foret defensionem. Vbi uero ab Atheniensibus diu opera consumpta: nihil impetrant: sed naues quæ in Macedoniam itemque in ipsos mittebantur: profectæ sunt: simulque quæstores Lacedæmoniorum polliciti: si Athenienses aduersus Potideam irent: se in Atticam inuasuros: tunc demum defecerunt cum Chalcidensibus ac Botieis cõmuniter coniurati. Perdiccas quoque Chalcidensibus persuasit: ut relictis maritimis urbibus atque excisis migrarent olynthum: unamque hanc urbem ualidam facerent. Atque his qui suam terram relinquebant: Migdoniam quæ circa Bolbem paludem est dedit in colendam quoad foret cum atheniensibus debellatũ. Et illi quid suas urbes demoliti migrauerunt ad bellumque se se parauerunt. At ubi triginta atheniensium naues in Thraciã uenientes acceperunt Potideam aliasque ciuitates defecisse: Duces nõ existimantes se presentibus cum copiis posse gerere bellum aduersus perdicam: & ciuitates quæ defecissent in macedoniã quo primum missi fuerat cõuertuntur: congressique cum hostibus a philippi & fratrum Derdi partibus stabant: qui ex montanis cum exercitu supuenerant. Interea cum corinthii Potidea descuissent: & Atticæ naues circa Macedoniã agerent: timentes illi oppido ac domesticum existimantes periculum: mittunt ex suis uoluntarios: & ex aliis peloponnensibus mercede adductos mille sexcentos: cum uictis omnibus armis: & quadringentos leuiter armatos Duce Aristheo Adimanti filio: cuius propter gratiã nõ parum multi ex Corintho milites ultro cõmitatũ prestiterunt. Fuerat enim semper Potideensium studiosus. Perueneruntque in Thraciã septuagesimo die quæ potidea defecerat. Afferunt autem repente atheniensibus nuncius de ciuitatũ defectione: qui ut cognouerunt etiã alios cum Aristheo accessisse: mittunt eo ex suis duo milia peditum: ac naues quadraginta: duce Callia Calliadi filio cum quattuor collegis. Qui profecti Macedoniã offendunt mille priores iam therma potitos: Pydnamque oppugnantes. Eam

& ipsi obsidentes oppugnauerunt: Sed postea pacificati cum perdicca & necessaria societate inita: q; eos urgeret potidea & Aristhei aduentus soluerunt ex Macedonia: cunque Berriam uenissent: & id oppidū conati prius expugnare neq;issent: illinc itinere terrestri Potideam perrexerunt: tria milia peditum sui corporis præter multos sociorum equitesq; Macedonū sexcentos: cū philippo Pausaniaq; ac nauibus septuaginta terrā legentibus paulūq; p̄euntibus: tertio die Gironū per uenerunt: castraq; posuerunt. Potideenses & qui cum Aristheo erant Peloponnēses aduentum Atheniensiuū expectantes castra habebāt ante olynthū in isthmo: mercatūq; extra urbē agebant. Itaq; socii Aristheum cūcti peditatus ducē delegerunt: Perdiccam equitatus. Nā protinus defecit iteq; ab Atheniensibus: atq; apotideensibus sterit lolao p̄ se duce substituto. Erat autē Aristhei cōsiliū cū exercitu quē secum habebat: excipere athenienses si aggredierentur. Chalcidenses uero & socios q; extra isthmū equitesq; ducētes qui cum perdicca erant: intra olynthum manere: & cū in eū tenderent athenienses auxilio uenire a tergo hostis: eum in medio clausuros. Callias atheniensium dux ac collegæ: macedonū equites paulosq; sociosq; olynthū mittunt: illinc auxiliū ferri p̄hibuit. Ipsi motis castris potideam tendūt: p̄gressiq; usq; ad isthmū ubi uidēt hostem se se ad bellū parantem: ex aduerso acie & ip̄i instruūt: nec multo post cōfligūt: & ip̄m quidē Aristhei cornu: & quicūq; circa illū erāt ex corinthiis Cæterisq; bellatores auerterūt oppositū cornu: p̄rumpentes quæ longe p̄sequuti sunt. Reliquus exercitus Potidensiuū Peloponnēsiūq; ab atheniensibus supatus ē: & usq; ad muros fugatus. Rediēs Aristheus a p̄secutione ut uidit alterū exercitū uictū hesitabat: ultro tendens p̄clitare Olynthū ne an Potideā. Visum est igit̄ coactis qui secū erāt: potideā ut ī p̄pinquissimū oppidū cursu cōtendere: perq; mare iter muros & saxa quæ ad arcēdas undas mari obiecta erāt: multis missilibus iactis ægre euasit: paucis amissis plerisq; saluis. Atq; ex olyntho auxiliares potidensiuū erant: abest aut olynthus sexaginta ferme stadiis sita: edito in loco ubi pugna cōmissa est. Et signa sublata: paululū p̄gressū sunt ut opē latūri & macedones eqtes acie opposuere tanq; inhiberi. At postq; repente uictoria penes athenienses fuit: signaq; re uulla: rursus ad muros se se recaperūt: & macedones ad athenienses: ita eqtes neutris affuerunt. Post pugnā athenienses trophæū statuerūt mortuosq; ex iure Potideansibus reddiderunt: cecidit. ex potidensibus sociisq; paulominus trecētis. Ex atheniensibus centū quinquaginta: & Callias dux. Moxq; athenienses mug; qui spectat isthmū uallo cinxerūt: ubi & p̄sidiū imposuerūt. Nā palenē uersus murus nō erat. Nō. n. se suffecturos arbitrabāt tueri isthmū & ad palenē trāsgressos mug; ducere: uerētes ne se diductos inuaderēt Potideenses ac socii. Cūq; accepissent qui athenis erāt palenē nō esse muro circūdatam: Post aliquatū temporis mittūt ex suis mille sexcētos pedites duce Phormiōe asopii filio: q; palenē petēs ex Aphyce egressus admouebat exercitū Potidee: Paulatim p̄cedens simulq; agros uastans: tandemq; nemine p̄deunte in pugnā muro palenē cinxit: Atq; ita potidea iam utriq; uehementer oppugnabat nec nō amari īfestabat nauibus urbe uallata. Aristheus nullā spem salutis habēs nisi qd ex peloponneso aut aliud inopinatū cōtingeret suadebat ut p̄ter quinquaginta quorū ipse unus uolebat esse: cæteri obseruato uēto nauibus abirent: quo diutius suppeteret res frumētaria. Vbi nō p̄suadet ut quæ ī rem erāt appararet: utq; exterius negotia optime haberent enauigauit: deceptis atheniensiuū custodibus: Manēsq; apud Chalcidenses illis sociis cū alia p̄lia fecit: tū p̄ multos sermyliorū locatis ate urbē insidiis occidit. Etiā tū peloponnēsiibus

egit ut aliquid subsidii mitteret. Post potideam muro circumdatam phormio mille sexcentos habens Chalcidicam plagam botieamque oppugnauit: Quaedam etiam castella cepit. Atque haec suberat causa: mutuo succedendi Atheniensibus Peloponnesibusque Corinthiis quidem quod potideam ipsorumque coloniam corinthiosque uiros ac peloponneses qui in ea erant oppugnaret. Atheniensibus autem quod ciuitatem sociam sibique uectigalem ad defectionem induxissent: & ex profuso uenientes pro potideensibus cum ipsis dimicassent: Nondum tamen bellum usque quoque conflatum erat: sed habebat aliquid laxamenti: Separatim enim haec corinthii egerant. lidem cum oppugnaret potidea nunquam quierunt: cum de ciuibus suis: tum de oppido solliciti: orarunt locios ut Lacedaemonia irent: & ipsi ueniētes contra athenienses uociferabantur: quod foederis ruptores & in Peloponnesum iniurii essent. Aeginetae quoque non illi quidem palam legatione missa: sed clam non minimum cum istis admouendum bellum incumbebat: dicentes non esse sui se iuris ex foedere Lacedaemonii coacto concilio: cohortati si quis sociorum alius uel quis accepisset ab Atheniensibus iniuriam ex more dicere iusserunt. Et praecedentes alii fere omnes: itaque Megareses accusatiōibus usi sunt: Demonstrantes cum alia non pauca quae successerent: tum uero quod sibi propter foedera interdictum esset sub atheniensium impio: portubus & terrae Atticae mercato. Nouissimi corinthii promissis aliis prius acuire lacedaemonios processerunt: atque ita uerba fecerunt.

Oratio Corinthiorum apud Lacedaemonios.

Ides uestra Lacedaemonii quam inter uos publice priuatique seruatis facit: ut nobis alii si quid in uos dixerimus fidem non habeant. Et in quo uobis sapitis in eo circa res exteriores magis dissipitis: quippe qui nobis saepe penumero praedicantibus ac praedicantibus apud uos quomodo nos laesuri forent athenienses: nunquam tamen auscultare uoluistis quae docebamus: sed potius ea dici suspicabamini pro priuatas quae nobiscum erant cum illis similitates. Ideoque non prius quam laederemur: sed postquam laesi sumus socios uocandos putastis: apud quos aequum est quo plus criminum habemus quae obiciamus & ab atheniensibus laesi & a uobis neglecti eo plus uerborum faciamus. Quod si aliqua ratione non manifestarii forent ii qui gratiam uexant: opus erat ut planum faceremus apud nescientes. Nunc quod attinet longa uti oratione cum cernatis ab Atheniensibus alios in seruitutem redactos: aliis insidias tendi: & praecipue iis qui nostri sunt socii: & olim iam ad bellum si quando bellum sibi inferet: illos se instruere. Non enim corcyra praeparama nobis tenerent neque potideam oppugnarent: quaeque urbi altera accommodatissima est ad praeprovincia Thraciam optinendam: Altera maximam peloponnesibus classem praestabat. Cuius rei culpa penes uos est: qui tunc primum promissistis eos post bellum medicum reficere urbem: mox etiam longos muros extruere: iam inde ad hanc diem assidue priuatas libertate non modo socios suos, sed iam etiam nostros. Tametsi non tam is qui redigit alium in seruitutem quam is qui cum possit hoc prohibere contemnit: id facere existimandus est utique si praeclearum pro se ferat titulum gratiae in libertatem asserendae. At nunc uix tandem congregati sumus: ac ne si quidem ista pro manifestis habentes quos oportebat non an iniuriam acceperimus discutere amplius: sed quo pacto illam ulcisceremur. Nam athenienses ad iniuriam faciendam non inconsulto aduersus nos nondum ista intelligentes nec tardi ueniunt: Nec non fallit qua uia in nos illi paulatim progrediuntur ulterius: arbitantes se latere ne uos id sentiat: minus iccirco audent: enixius ausuri: ubi uos hoc sentientes tamen negligere cognou-

rint. Soli enim uos græcorum Lacedæmonii tenetis otium: nō uim ui ab aliquo sed tarditate repellentes: soli q̄ uires hostium non cum incipiunt sed cum duplicatae sunt perditum itis: Et dicebatis uos esse in tuto fortius loquentes q̄ pro rei ueritate. Nam & ip̄i scimus Medium ab extremo terrarū prius i peloponnesum peruenisse q̄ a uobis pro dignitate occurreret: & nunc athenienses non longinquos ut ille erat: sed uicinos negligitis: & inuadētibus resistere mauultis q̄ iuadere. Et cum multo qui antea fortioribus dimicando incerta fortunæ subire. Cum sciatis & barbagē ip̄m magis aduersis casibus: & athenienses dum nobiscum beligerarunt potius crebris erroribus suis q̄ nostra ultione fuisse superatos: eoque non nullos aliquando quod imparati essent: spe uestri frætos in exitū deuenisse. Neque aliquis uestrum hæc dici a nobis existimet odio magis q̄ quærela. Nam quærela quidem est amicorum de amicis officio nō fungentibus: Accusatio autē est de hostibus qui iniuria affecerunt. Et sane si qui alii iunt qui uobis dedecori sunt indefensi: nos ut arbitramur ii sumus: qui p̄sertim de magnis adeo rebus dimicemus: Quarum nullum uos sensum nobis habere uidemini: nec unq̄ cōsiderare quibus nam cum hominibus res est. Atheniensibus eisdem prius aduersariis uestris ac nouarum reꝝ studiosis: & tum ad excogitandum: tū ad ea quæ sentiunt exequenda: uelocibus. At uos ea quæ possidetis conseruare contenti: nihil admodum ad excogitandum ac ne ad necessaria quidem exequēda sufficitis. Ad hæc illis quidem adest maior q̄ pro uiribus audacia: maiora hominum opinione pericula subeuntibus etiam inter asperrima quæq̄ bene sperantibus. Vos autem & ad agendum inita uires animoli tutis etiam consiliis diffidentes & difficultatibus nunquā uos ereptum iri arbitramini. Præterea illi impigri: Vos pigri: illi pergere degentes: Vos domi desides: opinantur enim se lucrifacere absentiam suam. Vos dum alios inuaditis res domesticas absumi putatis: illi superato hoste longius progrediuntur: superati uel nimum animo conseruantur. Quinetiā in defendenda urbe ministerio alienissimorū quoq̄ utuntur: sed cōsilio tamen intimorū nisi cogitata confecerint de rebus domesticis deperire: & quæ iuadendo optinuerunt parua p̄ illis esse quæ animo agitant: existimantes & si quid irrita spe tentauerint noua rursus spe amissa reparantes. Soli enim omnium pariter habent ac sperant ea quæ destinauerūt: Tanta est eorū in aggrediendis quæ animo cōstituerūt celeritas: Atq̄ in omnibus his per labores atq̄ pericula æuū omne conterunt: rebus partis uel minmū fruētes: studio assidue acquirendi nō dies festos esse non aliud q̄ppiam putantes nisi conficere quæ expediunt: nec minus damnosam esse quietem desidem quā operam laboriosam. Vtq̄ adeo (ut breui cōplectar) si qs dicat illos hoc ingenio natos esse: ut neq̄ ip̄i queant: neq̄ alios sināt quiescere is recte dixerit. Hac itaq̄ tali ciuitate uobis aduersaria Lacedæmonii cunctamini: ceterisq̄ iis demum hominibus plerunq̄ quietem sufficere: qui quæ ad apparatus pertinent probe exequuntur: præ se ferentes eo se animo esse: Vt si quis lacesserit cessuri non sint: ita uos ut non lædere alios: sic ne ip̄i lædamini uim propulsa re in hoc colitis æquitatem. Quod uix consequeremini uel si similis uobis uicina Ciuitas esset: Nunc autem id quod iam etiam ostendimus priscis moribus agitatis aduersus athenienses: Atqui necessarium est assidue ueluti artis alicuius ut recentissima quæque euincant: & ciuitati tranquillæ optimum non immutari instituta. At ea quæ ab alia urgetur: ad multa se confere debet: & multa artificia machinari: Ideoque Athenienses propter multam experiētiam multo quam nos magis student rebus innouandis. Hactenus uestra tarditas progressa finem faciat: &

iam cum aliis tum uero potideatis quēadmodum recepistis: opem feratis: maturime atticam inuadentes: ne uiros uobis amicos atque cognatos inimicissimos p̄datis: ne ue nos ceteros cogatis prae desperatione ad aliam nos aliquam societatem cōuertere: nihil profecto iniuste acturos: aut erga deos quos iurauimus: aut erga homines qui ista sentient. Non enim qui destituti ad alios se conferunt cōditragi sunt: sed qui coniuratis suis auxilia denegant: ad quae auxilia praeibenda si prompto fueritis animo permanebimus. Alioquin scelesti faceremus: nec alios quam uos estis magis propensos inueniremus. De his uos probe contuletis: detraque operam ne peloponneso cum minori dignitate praesideatis quam cū quanta patres eam uobis tradiderunt. Et haec quidem corinthii dixerunt. Aderat autem Lacedaemone iam antea Atheniensium legatio aliorum negotiorum causa. Qui cum haec uerba cognouissent uisum ē eis e dignitate sua esse Lacedaemonios adire: nihil purgatuos eorum quae ciuitates crimini darent: sed ostensuros i uniuersum non ēē illis festinato decernendū: sed impensius considerandum: nec non se in animo habere quantū sua ciuitas polleret significare: tum redigēdo in memoriam senibus quae nossent: tum commemorando iunioribus quorum inexperti essent: sperantes fore ut cum audissent propensiores essent ad quiescendum quā ad bellum mouendum. Aditis igitur Lacedaemoniis dixerunt uelle se ad multitudinem eorum habere orationem nisi quid prohiberet. Illis iubentibus athenienses processerunt atque in hunc modum loquuti sunt.

Oratio Atheniensium apud Lacedaemonios.

Quidem non ad disceptandum nos cum sociis nostris legati uenimus: sed ad alia transigenda a ciuitate missi. Verum cognita non exigua aduersus nostram aliarum ciuitatum quærela p̄ceimus: nō criminibus responsuri. Neque enim iudices uos aut nostri aut istorum estis apud quos habeatur oratio: sed ne uos ad facis credendum faciles de rebus magnis deterius consulatis: simul quia uolumus de rationibus nostris omnibus quo pacto se habeant uos facere certiores. Neque ea quae tenemus improbe obtenta & nostram ciuitatem magni pretii esse: Et perueruita quidem illa quid attinet repperere: quorum magis fama testis est apud audientes: quam aspectus. At gesta bello medico: & quaecunque ipsi nouistis: & si propter uulgus magis sunt assidue predicanda: tamen cōmemorari necesse est. Quae dum gessimus si cum periculo: & ex utilitate communi gessimus: cuius uos participes extistis: non est ab eorum prorsus mentione cessandum. Quae non magis purgandi nos gratia dicentur: quam testificandi demonstrandique aduersus qualem ciuitatem non bene uobis consulendo uos bellum suscipiatis. Et enim praenobis ferimus nos solos in Marathone aduersus barbarum periculis obuiam esse. Cui rursus reuerso cū ipares terrestri certamine essemus conscensis uniuersi nauibus ad Salminē pugna nauali cōfluximus. Quae res praestitit ne ille peloponnesum p̄ nauigādo oppidatim expugnaret: Cū nō possēt ciuitates uestrae cōtra igētē classē sibi mutuo auxilio eē: Atque huius rei barbarus ipse maximū testimoniū phibuit: quod classe uictus: tāq̄ nūq̄ amplius futura sibi pari potētia p̄pato cū maiore copiā p̄te abscessit: Ex quo tali facto cū patuisset plane: res graeciae classe constare. Tria

nos in id utilissima contulimus: plurimum nauium numerum: ducem solertissimum uirum: exertissimam animi alacritatem naues quidem ad quadringentas: paulominus duas totius classis partes. Ducem uero Themistoclem q̄ præcipuus auctor extitit ut pugna naualis fieret inter angustias: res proculdubio statui græciæ salutifera quo nomine uos eum singulari honore profecuti estis: p̄ externis omnibus qui ad uos uenissent. alacritatem autem eamq̄ præstantissimam declarauimus: qui cum terra iuuaremur a nemine: iam cæteris ad nos usque redactis in seruitutem statuimus: urbem esse deserendam: rem familiarem deltruendam: non sicut cæteri socii societatem deserentes: neque dispersi: qui nullo sociis usui fuissetis: sed conscensis nauibus discrimina adeuntes: nec uobis q̄ antea non tulissetis opem successentes. Itaque profitemur non minus esse de uobis nos meritos: q̄ ut hoc a uobis impetremus. Nam uos quidem ex habitatis urbibus proficiscentes: Postq̄ timere cepistis ut eas impolsterum habitaretis: pro uobis multo plus q̄ pro nobis auxilio uenistis: Ideoq̄ cum iam salui fuimus amplius nō affuitis. Nos autem ab urbe ubi nulla iam Ciuitas erat profecti: pro hac ip̄a quæ exigua spe erat periculis nos committentes & uobis experte & nobis saluti fuimus. Qui si ad medium transissemus metu subacti quæadmodum terræ suæ timētes aut non ausi postea fuissetis classem conscendere: tanquam deplorati: nihil fane oportuisset: iam uos non satis nauium habentes classe pugnare: resq̄ sine certamine ad uotum hosti cessisset. Quapropter digni sumus Lacedæmonii illius nostræ & generositatis & prudentiæ gratia. Qui principatu quem habemus potiamur: non ita multum græcis inuidioso quippe quem nō ui sumus adepti. sed tum uobis reliquias barbari persequi reculantibus: tum sociis qui nos adierunt precantibus ut libi præessemus. Quo ex facto coacti primum sumus illum huc: utque propagare: præcipue timoris. Deinde honoris postremō utilitatis gratia. Neq̄ amplius uidetur tutum nobis esse: ut cum multis simus inuisi: nō nulloq̄ qui iam defecerant subegerimus: uobis quoq̄ non perinde amicis sed in suspitionem adductis ac discordantibus intermissa industria periclitemur. Namq̄ qui a nobis si ad uos deficerent: nec inuidiosum est aliquem qui in sūmum periculum deducatur consulere utilitatibus suis. Quoniam uos quoq̄ Lacedæmonii ciuitatibus quæ sunt in Peloponneso: ad uestram utilitatem constitutis præ estis: Eni uero si imperio quod optinuistis hætenus perseuerassetis: fuissetis inuisi: quæadmodum nos: utpote quod probe scimus non minus q̄ nos in socios seueri: cogere miniq̄: aut imperiose damnari: aut uestri periculum adire. Ita nec nos in iram fecimus rem: neq̄ a moribus humanis abhorretē: si traditū nobis imperiū suscepimus: nec id deponimus maximis rebus coacti dignitate Metu utilitate talis facti nequaq̄ primi auctores quod semp factitatū est: ut imbecilior a potētiorē coerceret. qd̄ q̄ ut nos faciamus & nostra opinione digni sumus & uobis uidemur: eatenus lectati utilitatē quatenus iusticie ratio permisit. Quā rationē nemo unq̄ ita utilitati p̄posuit: ut oblatā libi occasionē plus aliqd̄ ui adipiscēdi p̄mitteret. Digni q̄ illi sunt laude q̄ humana natura usi: ad aliis imperandū benigniores extiterūt. q̄ ip̄m imperiū tulit. In quo q̄ modeste nos geramus: illi ut arbitramur maxime ostenderēt si q̄ hoc impiū accipent. Quāq̄ ex nostra lenitate quod indignū ē plus dedecoris assequimur q̄ laudis. Si qdem q̄ in rebus contrahendis & in iudiciis æquo iure nos atque illi utuntur quod nobis contumeliosum est tamen litigiosi putamur. Neque eorum quispiam considerat alios quoscunq̄ qui rerum potiuntur. Quorum ut quisque se minime Lenem præbet erga subiectos: ita

minime ab illis uitupatur. Vi enim cum obnoxiiis nō iudicio sibi agendū putāt. At nostri socii consuetudine nobiscum ex æquo agendi: si quid uel quantulum cūque sibi detractum est uerbo factoue propter rationem imperii: q̄ opinione iporum detractum non oportuit: non habent gratiam de pluri non erepto sibi: sed illud modicum deesse grauius ferunt: q̄ si ab initio secum non iure: sed apte rapaciter egissemus. Tunc enim isti hiscere quidem contra nos ausi fuissent tanquam fas non foret imbecilliori detractare imperia superioris. Atq; ii homines indignari potius solent: quibus iniuria inferitur: Si ipis credimus quam quibus uis. Nam fraudare quidem alium significat illic esse iuris æquabilitatem. Cogere uero illic esse superiorem. Eoque cum atrociora sub Medo paterentur tollera bant eisdem: nunc nostrum imperium durum uidetur neque immerito. Semper enim subditi præsens grauatur imperium. Quin uos si euerso dominatu nostro ipi domi naremini: iam beniuolentia quam metu nostri contraxistis in maliuo lentiam mutaretur. Et quæ tunc ad breue tempus cum aduersus Medos præfuis tis declarastis: eisdem similia agnosceretis. Vestra enim instituta ac leges cū aliis non cōmunicatis. Præterea quisquis a uobis dux mittitur is neque eisdem qbus antea moribus: neque quibus reliqua græcia utitur. Qua propter tanquam de rebus nō exiguis diu deliberate: neq; alienis cōsiliis criminationibusq; fidem habentes domesticum laborem præligatis: atque huius belli incertum quatum sit: priusquam ingrediamini considerate. Belli enim diurnitas solet plerasque res fortuitis obicere. A quibus fortuitis utriue æqualiter absumus incertum utri magis in periculo futuri. Qui cupide bella ineunt prius in negotiis uersantur: Quæ posteriora consiliis esse debeant. lidem cum aduenit calamitas tunc ad rationem se se conferunt. Cui culpæ cum neque nos ullo pacto affines simus: neq; uos esse uideamus prædicimus dum integrum utrisque est bene consultare: ne foedera rumpatis: neque iusiurandum præuaricenum: sed controuersias nostras ex conuentis dirimamus. Alioquin deos quoque iurauimus testamur: nos bellū propulsaturos eatenus quatenus uos eius auctores puocaueritis. Hæc Atheniē ses postquam audierunt Lacedæmonij sociorum quærelas aduersus Athenien ses: & quæ Athenienses dixerunt: sūmotis omnibus apud se ipsos de rebus præ sentibus consultauerunt: & plurimum in idem conuenere sententiæ: iam iniuste agere Athenienses & quam primum bello ulciscendos. Procedens autem Archi damus eorum Rex & solers habitus & modestus ita uerba facit.

Oratio Archidami Regis apud Lacedæmonios.

Vltorum iam bellorum Lacedæmonij & ipse sum expertus: & tales eē scio ex uobis qui ætatis eiusdem sunt: ut neque per imperitiam quis id quod multis contingit bellum concupiscat: neque ipsum expedire ac tutum esse existimet. Hoc autem quo de nunc agimus: si quis saga citer ratiocinetur non inter minima habendum esse comperietis. Nam aduersus quidem Peloponneses atque finitimos nostræ uires pares sunt cum possimus contra singulos arma circumferre. Aduersus autem uiros qui pro cul incolunt: quique rei maritimæ sunt expertissimi ac cæteris rebus omnibus præclarissimæ muniti diuiciis & priuatis & publicis: Classe equitatu: armis ho minum copia quanta in græcia nusquam est alibi dumtaxat uno in loco. Præ tera sociis multis tributariis quo tandem modo bellum debemus summere.

Et qua freti re. Cum simus imparati illos inuadere? An classe: at ea inferiores sumus: Cui instruende si operam impendamus: ut pares simus tempore opus est. An pecunia: at ista multo etiam sumus inferiores: Quam neque in publico habemus: neque unde prompte ex privato conferamus. Confidat forsitan aliquis quod & armis eos & hominum multitudine antecellimus: ut terram eorum peragran-tes uastare possimus. At qui reliquum terrae quod habent permultum est & quibus indigebunt ea mari importabunt. Quod si eorum socios ad defectionem sollicitabimus: oportebit nos illis classe ferre auxilium maiore ex parte insularis. Itaque quod nam erit nostrum bellum: qui nisi aut nauibus superauerimus aut prouentus unde classem alunt praeripuerimus plura de nostris simus destructuri. Quanquam ne deponere quidem bellum postea fuerit decorum: praesertim si illius nos mouendi potius auctores fuisse uideantur. Neque uero spe illa subleuemur cito debellandi: si agrum eorum peruastemus: cum timeam magis ne bellum liberis nostris relinquamus. Neque credibile est: Athenienses eos spiritus habere: ut aut propter agrum uastatum inducantur ad seruiendum: aut bello praetereantur tanquam inexperti bellandi. Neque rursus ita desipio: ut uos iubeam sinere ab illis laedi socios uestros: nec castigare insidiantes: sed nondum ad arma prorumpere: uerum mittere ad eos expositulatum: neque bellum ualde ostendentes: neque tanquam sine bello talia permissuri: Et interea nostra ipsorum apparare sociorum prouentu: tum graecorum tum barbarorum: sicunde uirium aliquid: uel ad classem uel ad rem pecuniariam asciscemus. Extra inuidiam est: quibuscumque renduntur insidiae quemadmodum nobis ab Atheniensibus eos asciscendis non graecis modo: uerum etiam barbaris salutis suae consulere. Et tamen e nostris rebus copiae suppeditabuntur. Quod si legatos nostros exaudierint optimum fuerit. Sin minus duorum trium uel annorum spacio: nos iam melius muniti bellum illis inferemus. Qui cernentes iam nostrum apparatus eumque congruere cum uerbis quibus ista significauimus: magis concedant: utique illesum adhuc agrum habentes: & de bonis praesentibus nondum ab hoste corruptis deliberantes. Nihil enim aliud ipsorum agrum putetis esse: quam obsidem: cum eum optinent: atque eo magis quo melius excolitur: Cui quam plurimum parcere debemus: nec ad desperationem compulsos illos inexpugnabiles reddere. Si enim nondum apparati sociorum accusationibus inducti eum uastemus: Videte ne deformius atque damnosius Peloponneso consulamus: quoniam accusationes & publice & priuate extingui possunt: bellum autem quod priuatorum causa sumitur ab uniuersis: incertum quonam sit euasurum: non facile deponitur cum decore. Quod ne cui uideatur ignauiae dandum. Multas urbes aduersus unam non continuo suscipere: Sunt & illis sui socii non pauciores quam nobis & ii stipendiarii: & bellum fere non magis stat ope armorum quam sumptibus: per quos utilia sunt arma: praesertim hominibus mediterraneis aduersus maritimos. Quare demus operam prius ut suppetant sumptus: non sociorum uerbis efferamur: qui certe ut plus cause in utram partem res cadet habebimus: ita per quietem utro sit res casura prouidebimus. Nec uos tarditatis atque cunctationis quam in nobis maxime reprehendunt pudeat: Nam & properando ad bellum serius illud finietis: quod imparati adieritis: & quia nostra Ciuitas semper extitit libera & gloriosissima: potest ista cunctatio precipue uideri germana nostrae grauitatis. propter haec. n. soli nos neque propter superbimus & aduersis minus quam caeteri consternamur: neque laudibus nos incitantium ad difficiliora: quam nobis uideantur capessenda erigimur uoluptate neque si quis

accusationibus exacuit: iccirco magis ad assentiendum inducimur propter modestiam bellaces: & iidem circumspecti bellaces quidem: quia modestiæ uerecundia particeps est. uerecundiæ rursus præstantia animi: circumspecti uero quæ edocti sumus in doctiorum esse leges contemnere: modestiusque uel cum difficultate illis obtemperare: quam sine hac non obtemperare. Neque in hoc sumus ualde solertes ut apparatus hostilē spetiosa sed inutili oratione uituperemus: & bellum mox non perinde ipso opere ineamus: sed ut sentiamus cogitationem hominum non longinquorum proximas esse nostris: nec fortuitos casus sub orationem uenire. Tanquam aduersus hostem recto consilio utentem: nos factis semper instruamur nequaquam spem habentes ex illo tanquam peccaturo: sed quemadmodum ipsi nos diligenter sibi prouisuro. Neque debemus arbitrari inter hominem & hominem magnopere differre: sed illum esse præstantissimū qui in rebus necessariis maxime eruditur. Hæc igitur instituta quæ nobis nostri maiores tradiderunt: quæque ipsi tenentes perpetuo profecimus ne omittamus: neue breui momento temporis adducamur ad consultandum de multorum capitibus: de multis pecuniis: de multis urbibus: de gloria sed per otium id agamus quod nobis propter potentiam præter cæteros agere licet: Mittite ad Athenienses de Potidæa: Mittite de aliis ex postulatam quibus illatam iniuriam socii aiunt: eo quidem magis quæ iudicio se offerunt: Quod qui faciunt aduersus eos tanquam iniuriam inferentes ire legitimum non est. Et nihilominus bellum apparate. Hæc facientes & præclarissime consulueritis & hostem maxime terrueritis. Et Archidamus quidem ita loquutus est procedens autem ultimo loco Sthenelaidas qui tunc unus erat ex ephoris: hoc est tribunis plebis: sic apud Lacedæmonios inquit.

Oratio Sthenelaide ephori apud Lacedæmonios.

Erba quæ Athenienses multa fecerunt equidem non intelligo: Nam se ipsos maiorem in modum iactauerunt: nihil sane refellentes se non intulisse iniuriam sociis nostris atque Peloponneso. Qui & si contra Medos tunc boni fuerunt: nunc quæ erga nos mali sunt: duplici sunt digni supplicio: mali ex bonis effecti. Nos autem nostri similes quales tunc tales nunc sumus. Qui si sapimus socios nostros non habebimus contempni affectos iniuria: nec eos ultum ire differemus: cum ipsorum non differatur iniuria. Nam aliis quidem suppeditat multitudo pecuniarum nauium equorum: At nobis strenui socii haud digni quos Atheniensibus prodamus: nec quorum causa iudiciis discutiatur: & uerbis cum non sunt ipsi uerbis læsi: sed uindictetur mature atque omni conatu. Neque nos quisquam lacestos iniuria doceat: quonam modo consultare conueniat: Eis conuenit potius diu consultare: qui sunt illaturi iniuriam. Qua de re Lacedæmonii e dignitate spartana bellum decernite: nec Athenienses sinatis effici maiores: nec socios a nobis proditos esse: sed diis ducibus bellum inferamus iniuriam inferentibus. Hæc locutus cum esset ephorus: rem ad suffragia retulit in contionem Lacedæmoniorum: ac negauit: clamore enim non calculis dant Lacedæmonii suffragia: dignoscere se clamor uter maior esset: sed uolens eos aperte senten-

tiam declarantes: ad sumendum bellum proniores esse inquit: cui uestrum uide-
tur Lacedaemonii rupta foedera: & Athenienses iniurii esse: surgat in locum il-
lum ostendens ei certum locum: cui non uidentur in alterum. Illi transeuntes
cum altrinsecus steterunt: multo plures fuere quibus foedera rupta uiderentur.
Accitisque sociis dixerunt: sibi quidem uidere iniuste agere Athenienses: uelle ta-
men hortari socios omnes ad danda suffragia: ut communi consilio bellum si ui-
deatur geratur. Et illi quidem confectis his domum abire: & post eos legati athe-
nienses cum responsum retulissent de iis quorum gratia uenerant: Hoc autem
plebiscitum foedera esse rupta factum est quartodecimo anno quam tricemna-
lia sunt inita foedera Euboicum bellum secuta: Enimuero decreuerunt Lacedae-
monii foedera rupta esse: & bello uindicanda non tam inducti sociorum uerbis
quam metu: ne Athenienses potentiores fierent: quibus cernerent iam plurimum
graciae subiectum esse. Nam Athenienses hunc in modum ad eas res uenerunt
in quibus aucti sunt. Postea quam medi ex Europa decesserunt: nauali pariter ac
pedestri pugna a graecis uicti: & eorum qui mari effugerunt apud mycalem ab-
sumpti sunt: Leotychides Lacedaemoniorum rex graecorum: qui apud Mycalem
erant dux abiit domum: habens qui ex peloponneso erant socios: Athenienses
uero sociique ex Ionia & helleponto qui iam ab rege defecerant: perstando fe-
stum a Medis infessam oppugnarunt ibique hibernantes ceperunt barbaris di-
lapis. Post quod omnes fere in urbes redierunt nauigantes ex helleponto athe-
nienses simul ac eis barbari ex regione cesserunt publice ubi deposuerant: reci-
piunt liberos: uxores & quae supererat: rem familiarem urbemque excitare edifi-
ciis parant: ac muris. Ambitus enim parum extabat domus pleraeque concide-
rant: paucae in quibus manserant primores perfarum incolomes erant. Quod fu-
turum intelligentes Lacedaemonii uenere legati quibus quaedam uoluptati fue-
runt cernentibus: neque se neque alium quenquam muros habentem: hoc autem
molestum utique sociis exacuentibus: & timerent: tum nauium copiam quanta
non antea fuisset: tum auctam in bello medico audaciam: Postularunt itaque ab
eis ne muros reficerent: sed potius omnium extra Peloponnesum urbium qua-
rumcunque starent ambitus demolirentur. Quid uellent ac suspicarentur: non
patefacientes illi quidem Atheniensibus: praetendentes tamen ne barbarus si rur-
sus rediret haberet unde ex tuto: sicut modo ex Thebis procederet: Peloponne-
sum omnibus receptaculum idoneum ac tutamen esse. Athenienses talia locu-
tos: Lacedaemonios confestim dimittunt: cum se missuros illuc de hac re legatos
respondissent: Themistoclis consilio is iussit: ut se quam primum lacedaemonia
mitterent legatum socios: qui eligendi essent non subdito: sed eos tandiu retine-
rent: usque dum muros ad iustam altitudinem excitassent: unde commode sal-
tem pugnari posset omnibus prorsus: qui in urbe essent adiuuantibus. & ipsis &
uxoribus & liberis nulli parcentes: neque priuato neque publico aedificio unde
aliqua in id opus utilitas foret: sed omnia diruentes. Haec cum docuisset signi-
ficassetque alia quae illic esset acturus discessit. Cunque Lacedaemonia uenisset
non abiit magistratus: sed multa praetendebat ac causabatur quotiensque ali-
quis quaestorum interrogaret cur in Senarum non procederet: Expectationem
sociorum excusabat: occupatione enim eos aliqua distineri sperare se tamen pro-
pe die: ueturos & mirari nondum adesse. Quae audientes ei propter amicitiam aqescebant.
Cum autem alii uentitaret apteque coargueret muros fieri: atque adeo iam sublimes esse non
habebat: unde non crederet. Quod letiens Themistocles iubet eos potius quam uerbis

seducantur: certos ex se ipsis mittere qui rem fideliter exploratam renuntient: illis mittentibus quosdam e suis & ipse clam per nuntium Athenienses admoneri: ut eos qui mitterentur a Lacedæmoniis retineant: idque quam minime aperte nec prius dimittant quam se iterum receperint. Et iam collega eius uenerant Hobronichus: Lyfichis & Aristides Lysimachi filius: nunciantes iam iustam habere altitudinem murum: Timuerat enim ne non a Lacedæmoniis ubi rem plane rescissent amplius dimitterent. Athenienses ut iussi erant legatos retinerent. Et Themistocles tunc demum adiens Lacedæmonios. Palam inquit urbem suam iam muris peditam esse: ita ut idonea sit ad eos qui incolunt tutandos. Quod si illuc uelint Lacedæmonii loci ue legationem mittere: missuros in postea: tamen ad eos qui dignoscant quæ sibi conducant: quæque e re. p. sint. Nam quom antiquius uisum fuit ipsis urbem deserere: nauemque conscendere: ostendisse se sine eis, hoc scire audere. Et quæcunque cum eisdem cōsultare: ea nullo postea decreto fuisse patefacta. Hunc autem uideri sibi antiquius urbem suam muros habere: idque & priuatim Ciuibus & uniuersis sociis conducibilius fore: Neque enim fieri posse ut ab inæquali facultate æqualiter ac similiter in medium cōsulatur. Itaque oportere aut omnes Ciuitates confederatas carere muris: aut eos sentire hos quoque recte factos esse. His auditis Lacedæmonii indignationem in Athenienses non illi quidem præ se tulerunt. Non enim ut uetarent: sed ut quodammodo in cōmune consilium darent legationem miserant: præsertim adhuc propensi in amorem Atheniensium propter singulare illorum aduersus Medos studium. Tamen quæ hæc eos spes frustrata esset tacite insensu erant: ita utrorum legati citra incusationem domum reuerterunt. Atque hunc in modum Athenienses Urbem exiguum intra tempus muro cinxerunt. Et inditio est etiam nunc ipsaque structura properato fuisse factam. Nam fundamenta plurimariorum lapidum: & alicubi non coagmentatorum iacta sunt: atque ut quæque offerebantur saxa multa etiam ex monumentis laborataque sunt congesta: maior enim murus quam pro magnitudine Ciuitatis ducebatur: eaque propter omnia mouentes labori pariter incumbebant. persuasit præterea Themistocles: reliqua piriæ ambiri iam antea inchoata quo anno ipse Atheniensibus præfuerat: existimans tum ipsum locum cōmodiore fore: tres suapte natura portus habentem: tum ciues fieri nauticos magnopere proficere ad potentiam ampliandam. Quippe primus ausus est dicere mari resisteri posse: statimque moliri cepit. Cuius consilio athenienses extruxerunt murum circum piriæ: qui nunc quoque demonstratur eius latitudinis: ut per eum duo plaustra lapides comportantia e regione præterirent. Inter neque frustra lapidum inerant: neque lutum: sed saxa grandia ad normam incisa coagmentataque & quæ exteriora erant ferro inuicem plumboque ferruminata. Altitudo fere dimidiotenus absoluta est: eius quod ille destinauerat. Destinauerat enim ut cellitudo ipsa latitudoque arceret hostiles incursum paucorum hominum eorumque imbecillissimorum suffectura custodia: ceteri autem naues conscendere. Nam in re nauticam præcipue incumberebat: intelligens ut mea fert opinio regiarum copiarum aduentum: mari quam terra uehementiore futurum: ac piriæ magis quam superiorem urbem expedire. Adeo sæpenumero athenienses e adhortatus si quando a terra urgerentur ut in hunc descenderent omnibusque re nauali resisterent. Et athenienses quidem ad hunc modum cum alia munierunt: tum muros extruxerunt. Statim a discessu medorum. Pausanias namque Lacedæmonius Cleombroti filius: græcorum dux cum .xx. nauibus ex peloponneso dimissus est: quem comitatus sunt .xxx. Atheniensium

naues & aliæ sociorum per multæ: ingressiq; hostiliter Cyprum multa eius oppi-
da subegerunt. Deinde profecti Bizantium a Medis occupatum obsederunt hoc
duce. Quo iam facto imperiosiore cum alii græci tum præcipue Iones ac quicq;
recens regio dominatu liberati erant offendebantur. Itaq; aditis Atheniensibus
postulauerunt ut pro necessitudine quæ inter eos esset se duces ipsis præberent:
nec Pausaniam uiolenter agere sinerent. Athenienses hæc uerba approbantes præ-
spiciebant: tanq; uoluntatem eorū non neglecturi: ubi cætera constituissent quæ
admodum sibi optime uideretur. Interea Lacedæmonii Pausaniam accersunt de
iis cognituri quæ audissent. Et enim multa eius in iustitia a græcis aduenienti-
bus deferebatur: potius q̄ eum uideri tyrannum agere q̄ ducem. Euenit ut eodē
tempore ille accerferetur: & ipsius odio socii ad Athenienses transfirent: præter q̄
ex peloponneso milites. Reuersus Lacedæmona non nullarum priuatiui iniuria-
rum conuincebatur: maximis autem criminibus absoluebatur. In simulatus est
autem non impostremis: q; cum Medis sentiret: & uidebatur manifestissimū eē:
nec ob id eum amplius pro duce miserunt: sed Dorcen. Cunc; eo alios quosdam
non magnum exercitum habentes qui cum ad ipsos solitum non deferrent im-
perium: socii re cognita abierunt. Postq; eos Lacedæmonii nullos sibi mittendos
esse censuerunt: ueriti ne ii quos mitterent sibi deteriores fierent: id quod in Pau-
sania perspexerat. Eo quidem magis q; & defungi medico bello cuperent & exi-
stimarent Athenienses: tum satis idoneos duces esse: tum sibi ut illo tempore ami-
cos: accepto hac ratione Athenienses principatu: libentibus propter odium Pau-
saniæ sociis statuerunt: quas pecunias quasq; naues æquum esset præbere Ciuita-
tes ad regium bellum per spetiem reddendæ calamitatis: quam passi erant ue-
xandis inuicem bello regis prouintiis. Tunc primum græciæ rarij profecti sunt:
instituti ab Atheniensibus qui tributum reciperent. Sic enim appellata est pecu-
niarum collatio. Primūq; tributum constitutum quadringentorum sexaginta ta-
lentorum: ærarium eorum fuitq; delos: quo in templo cætus fiebant ac duces i-
ter initia ex sociis erant: qui suis legibus uiuerent: & ex publicis conciliis con-
sultarent. Hucusq; peruentum est bello & gerendarum rerum studio: iter hoc &
medicum bellum quæ ipsi gesserunt cum barbaro: cunc; sociis nouas res molie-
tibus: & eos peloponneses qui in omni re semper intercedebant. Scripti autem
ea ab instituto sermōe egressus: ob id quod ab omnibus qui ante me fuerunt lo-
cus: hic prætermittus est: scribentibus autem res inde medicum bellū gestas aut
ipsum bellum medicum. Quorum Hellanicus qui ista attigit in Attica historia
& breuiter meminit: neq; diggestis sane tēporibus: Præterea q; præcipatus Athe-
nensium quemadmodum sit constitutus demonstratur. Primum quidē Eionē
quæ est ad strymonem medis tenētibus expugnauerunt diripueruntq; ducē Ci-
mone miltiadis filio. De hinc Scyrum in Aegeo insulam: quam incolebant do-
lopes diripuerunt ipiq; coluerunt. Fuit eis & cum Carystiiis sine aliis Eubois bel-
lum tandemque in deditiōem redegerunt. Post hæc cum Hæxiis qui defece-
rant bellum gesserunt oppugnandoque eos subegerunt. Prima hæc sociarum ci-
uitatum præter constitutum in seruitutem redacta est. Mox & aliæ ut quæque
contingebat. Defectionis autem causæ cum aliæ fuerunt: tum uel præcipue tri-
butorum ut causabantur penuria nauiumque & si quis in militia desertor exti-
risset. Nam exacte agebant Athenienses erantque a cerbi in adigēdis hominibus
Erumnarum insuetis eaq; recusantibus & alioquin nō iam ea quæ consueuerat
comitate imperabant: neque ex æquo militabant: quippe qui facile possent eos

subigere qui defecissent: Cuius rei causa illi ipsi extiterant socii. Nam propter hanc militandi pigritiam: plerique ne domo abessent constituerunt nauium loco, pro portione pecuniam soluere. Ex qua solutione Atheniensium quidem res naualis ad aucta est. Ipsi uero cum deficiabant bellum & imparati & inopes suscipiebant. Comiserunt post haec Athenienses sociique cum medis praelium & pedestre ad flumen Eurymedontem in Pamphilia & nauale atque in utroque & eodem die uicerunt duce Cimone Miltiadis filio captis corruptisque omnibus ad ducentas phoenicum triremibus: aliquantotempore post tempore contigit ut ab eis deficerent. Thasii indignatione contracta ob emporia quae in aduersa Thracia cum aliarum rerum: tum metalli ab illis fiebant: Athenienses eo nauibus profecti thasios pugna nauali uicerunt: in terramque descenderunt: missis quoque sub eodem tempore ad Strymona decem milibus colonorum: tum suorum: tum socialium tanquam uolentes habitare oppidum quod Edoni tenebant: tunc decem uias nunc amphipolim appellatum illo quidem potiti sunt. Sed progressi in mediterranea Thracia ab ipsis thracibus quibus infestum erat id oppidum si incoleretur apud draniscum edonicum omnes sunt interempti. Thasii uero praelio uicti & abesse Lacedaemonios in auxilium uocauerunt: hortantes ut ad se tutandos atticam inuaderent. Quod se facturos illi clam atheniensibus receperunt: ac fecissent nisi prohibiti fuissent terremoto. Quo tempore & mancipia ex finitimis Thuriarum Etheesque Ithome aufugerunt. Erant autem mancipiorum plerique ab antiquis illis Messeniis tunc in captiuitatem ductis oriunda: eoque Messenii omnes uocabantur. Itaque aduersus eos qui Ithomae erant bellum suscepere Lacedaemonii: Thasii tertio quoque oppugnari coepti sunt anno. Atheniensibus se se dediderunt muris dirutis: nauibus traditis pecuniis in praesentiarum quidem quanti pendi debebant: solui iussis in posterum reliquis: relicta eis continente ac metallo Lacedaemonii bello quod gerebant cum iis qui erant Ithomae in longum eunte euocauerunt cum alios socios: tum uero Athenienses pro ut & ierunt: Cimone duce non exiguis cum copiis: ob id autem maxime euocati quod praecipui uidebantur: in pugna murali quoque constabat diutina in obsidione ista re opus esse atque ita ut oppidum capi posse: quoque & fuisset. Verum ex hac primum expeditione inter Lacedaemonios Atheniensesque dissensio palam facta est. Lacedaemonii enim quomodo oppidum ut non caperent reformidarunt Atheniensium tum audaciam: tum ad res nouandas animum: simulque suspicantes ne quid peregrini si permanerent ab iis qui Ithomae erant sollicitati molirentur non ut solos hominum sociorum dimiserunt suspitione dissimulata tantum negantes se illorum opera amplius egere Athenienses haud nescientes non se meliore causa missos fieri sed suspitione aliqua grauius acceperunt: nec ita de Lacedaemoniis meritos se esse existimantes ut ista paterentur cum primum reuersi sunt societatem soluerunt cum Lacedaemoniis medico bello contractam: inieruntque eam cum arguis illorum hostibus: & iter utrosque aduersus thessalos quoque ictum est foedus. Porro ii qui intra Ithome erant decimo demum anno cum iam impares essent oppugnantibus acceperunt a Lacedaemoniis oblatam conditionem: ne eum ex peloponneso fide publica excessissent: ipsis ulterius regressus esset: si quis deprehenderet seruus fieret capientis. Erat autem redditum Lacedaemoniis oraculum quoddam pythium antequam supplex Iouis Ithomita abeat. Exeuntes eos una cum liberis, & uxoribus athenienses odio iam Lacedaemoniorum exceperunt: & in nauaecto quam nuper infestam a locris ozolis ceperant: collocauerunt Megareses quoque a Lacedaemoniis ad athenienses defecerunt: quoque a Corinthiis

de terminis contendentes bello uicti essent. Tenueruntque Athenienses Megara & fontes ingentesque extruxerunt Megarensibus muros ab urbe ad Niseam eosque ipsi tuebantur. Vnde primum Corinthiis non mediocre in Athenienses odium conflatum est. Inarus autem libyus psammitichi filius libyorum rex qui sunt aegypto finitimi ex urbe Maria: quae est super pharum profectus: effecit ut ad se pleraque Aegyptus ab rege Arraxerxe deficeret. Moxque athenienses ad belli societatem asciuit: tunc forte apud Cyprum in expeditione agentes ducentis cum nauibus tum suis tum sociorum. Illi relicta Cypro se illuc contulerunt & a mari in Nilum nauigantes flumine ipso: & duabus Memphidis partibus potiti sunt: ad tertiam quae uocatur albus murus cum iis bellabant: qui intus erant Medis persisque qui eo fugerant. Et aegyptiis qui cum aliis non rebellauerant. Item egressi nauibus athenienses in Haliam cum corinthiis Epidauriisque commissa pugna a corinthiis uicti sunt. Posteaque Cecryphaleam nauali cum peloponnesibus praelio uicerunt. Moto autem post haec aduersus Aeginetas bello igens inter hos ad Aeginam extitit pugna naualis cum suis utrosque sociis: uictoriaque penes Athenienses fuit captis hostium septuaginta nauibus: qui egressi in terram urbem oppugnare coeperunt: duce leocrate Stribi filio: Peloponneses de hinc Aeginetas asserere uolentes trecentis primum armatis: corinthiorum epidauriorumque Aeginam auxilio transmissis promontoria Geranae occupant. Necnon corinthii cum sociis in agrum Megaricum descendunt: existimantes non futuros pares Athenienses tutandis Megarensibus absente tum apud Aeginam: tum apud Aegyptum exercitu: & si hos tutari uelint: ab Aegina decessuros. Athenienses exercitum quidem ab aegina abduxerunt: sed qui reliqui erant ex ciuitate uel prouectoris: uel in euntis aetatis duce Myronida Megaram profecti sunt: pugnaque commissa cum corinthiis aequo Marte discessum est: utriusque in ea re non peius actum esse secum existimantibus. Athenienses tamen ut qui uicissent: magis abeuntibus corinthiis trophaeum statuerunt. Corinthii male accepti a senioribus suis: qui in urbe erant: post duodecim ferme dies instructi uenerunt: e regioneque trophaeum & ipsi statuerunt tanquam uictores. At uero athenienses e Megara cum uociferatione procurrentes: eos quidem qui trophaeum sistebant interemerunt. Cum caeteris autem congressi superarunt: illi superati abierunt. Quorum pars quaedam non exigua rapide fugiens cum itinere deerraret incidit in priuati cuiusdam praedium magna fossa intercedente imperiam. Quo cognito Athenienses oppositis a fronte armatis eos abire prohibuerunt: circumdataque leui armatura: omnes qui introierant lapidauerunt. Quae plaga corinthiis ingens fuit: Caetera turba expeditionis domum eis reuersa est. Circa illa tempora & Athenienses orsi erant longos ad mare muros extruere: Alterum phalerum alterum Piraea uersus. Et phocenses in expeditione agebant contra doros Lacedaemoniorum metropolim Bion: Cyturion: Erineon. Cumque unum ex his oppidis cepissent Lacedaemonii duce Nico mede Cleobroti filio pro Plistynacte Pausaniae Regis filio adhuc puero auxiliu doribus tulerunt cum mille quingentis armatis sui corporis: sociorumque decem milibus urbeque in deditionem a phocensibus recepta: reuertebantur quos mari si consilium eis esset per sinum crissaeum transmittere Athenienses praeter nauigantes prohiberi erant. Nam per geraniam haud tutum sibi transitum putabant: tenentibus Megara & fontes atheniensibus difficilem alioquin ad transeundum: & semper atheniensium praesidio infessam & qua se uiderant se ab illis prohiberi iri. Visum est itaque eis apud Boetios subsistendo dispicere quonammodo

turissimi transirent: non nullis etiam Atheniensium ipsos clam inducētibz: qui sperabant democratiam id est statum popularem tolli posse: & muros qui edificabantur. Aduertus hos prodierunt omnes cuiuscūq; ætatis athenienses & argiuorum mille: exq; omnibus fere aliis locis numero quattuordecim milia: tum rati hostem nescire qua abiret: tum suspicati illum tendere ad subuersionem democratia: Accesserunt quoq; ad athenienses ex iure Commilitii equites thessalorū qui tamen in re gerenda ad lacedæmonios transierunt. Cōmissio apud tanagram Boetiæ prælio: Lacedæmonii sociiq; uicerūt: & utrinq; ingens facta est strages. Et lacedæmonii agrum Megarensē ingressi: cæsifq; arboribus retro per Geraniam & isthmum domum redierunt. Athenienses altero & sexagesimo a pugna die exercitum ī Boetios duxerūt duce Myronida & prælio in arbustis inito Boetios uicerunt: Boetiāq; plaga ac phocide potiti sunt: murosq; Tanagrensium demoliti & Locrensiū opuntiorum locupletissimos centum uiros obsides acceperunt: suosq; iporum longos muros absoluerunt. Post hæc æginetæ ad athenienses deditioem fecerunt deiectis muris: traditis nauibus imposito in posterū tributo. Ad hæc circūuecti Peloponnesum Athenienses: duce Tolmida Tolmei filio Lacedæmoniorum naualia incenderunt. Chalcidem corinthiorum oppidum cœperunt. Sicyonios in ipso in terram egressu congressi uicerunt. Adhuc apud Aegyptum manentibus atheniensibus illis atq; sociis: quibus & ipis multifaria bella contigerunt. Iam primum ubi potiti sunt Aegypto Athenienses: misit Rex Lacedæmona cum pecuniis Megabazum genere persam: ut Peloponnēsibus pecunia persuasis Atticam inuadentibus sūmoueret ab ægypto Athenienses. Quod ubi parum procedit frustra pecunia absumpta quod reliquū erat Megabazus rursus in asiam retulit: mittit Megabazum Zopyri filium: uirum persam cum ingenti exercitu: qui terestri profectus itinere ægyptios ac socios prælio uincit: ex memphide græcos euicit ad extremum in proiopide insula concludit: ibique annum solidum ac dimidiatum obsidet: usq; dum auersa alio aqua: siccatisq; alueis naues in sicco sederent: & ex magna parte insulam faceret cōtinentem: quam cū peditatu transgressus cepit. Ita rex græcorum sex annis bello gesto perierūt: paucique ex multis peragrata libya Cyrenem peruenientes ī columes iuere: plerisq; absumptis: atq; iterum ægyptus regis ditioni concessit. Præter amyrtum ī palustribus regnantem. Hunc propter uastitatem saltus palustris expugnare nequeunt. Cum præsertim Aegyptiorum pugnacissimi sunt saltum illum incolentes. Inarus tamen lybiorum rex harum omnium in ægypto rerum auctor: per prodicionem captus in crucem actus est. Atheniensiūq; atq; aliorum sociorum: quinquaginta triremes: quæ successinæ in Aegyptū nauigabant: appulsæ sunt ad mēdesium unum e Nili cornibus ignare prorsus rerum gestarum. Quas a terra aggressus peditatus & a mari phœnicum classis: plerasq; absumpserunt: paucioribus fuga retro elapsis. Hunc fecit exitus ingens illa Atheniensium sociorūq; in ægyptum expeditio. Ex thessalia ab oreste item echecratide filio ex thessalia Thessalū regem fugiente persuasi athenienses: ut ipm reducerent assumptis Boetiis phocē sibisq; sociis expeditionem aduersus phassalum Thessaliæ ierunt: & terra quidē potiti eatenus tenebant: quatenus non multum procedendo sub armis erant. Nā ab equitatu thessalorum prohibebantur urbem tamen non expugnauerunt. Et cum nihil ex iis quorum gratia expeditionem sumpserant: successissent eis īfecto negotio reuersi sunt orestem secū habentes. Nec diu post hæc mille Athenienses cōlcensis nauibus quæ ad fontes erāt: tenebat aut ipi fontes in lycionē nauigauē

res græcorum

runt: duce Peride Xantippi filio: egressiq; intertā: eos qui cōgressi sunt sicyonum pugna superauerūt. Statimq; assumptis achæis trāsmiſſa acarnania ad eniadas in expeditōnem ierūt. Obſeſſoq; ſed nō expugnato oppido domū redierūt. Poſtea quom triennialia fœdera trāſiſſent inita ſunt inter Pelopōneſes athenieſeq; quinquenalia: & quom græcū bellū ſuſtinuerūt athenieſes Cypro tamē arma itule ruit: cū ducentū ſuis tū ſociorū nauibus duce cimone. Ex quibus in ægyptū ſexaginta p̄fectæ ſūt: uocatu anurtei ſalutū regis. Cæteræ cittiū obſidebant. Vege cimone uita deſecto fameq; exorta p̄fecta acittio: teneteſq; curſū ſup ſalaminem quæ eſt i cypro cū phœnicibus accilicibus & nauali & pedeſtri pugna certarūt: & utrobicq; uictores domū ſūt reuerſi: una cū iis ex quæ ex hac claſſe ab ægypto redierāt. Lacedemōii poſt hæc bellū quod ſacrū appellat ſumpſerūt potitiq; templo qd' e apud delphos delpis tradiderūt. Poſt quoq; diſceſſū Athenieſes iteꝝ cū exercitu p̄fecti delphos potitiq; tradidere phocēſibus. interiecto deinde tēpore cum boetii deſciuiſſent bellū Athenieſes orchomeno cheronæq; & aliis quibusdam boecia oppidīs q̄ rebellāſſent itulerūt cū mille ex ſuo numero armatis: aliisq; que ſingulorū ſociorū: duce Tholmida Tholmei filio. captaq; cheronia & i poſito i ea p̄ſidio cū reuerterēt fecerūt i eos impetū ex orchomeno Boetiōꝝ: cunq; his Euboioꝝ exules ac locri & q̄cunq; ea iunolē partiū erāt: uictoreſq; Athenieſiū alios interfecerūt alios uiuos ceperūt. Cum quibus Athenieſes tranſiegerūt recuperatis captiuis omnē boetiā miſſā fecere: in quā remigantes boetiōꝝ p̄fugi cæteriꝝ omnes ſui iteꝝ iuris effecti ſunt. Neq; multo poſt hæc euboia ab athenieſes deſecit. Ad quā pericli cū athenieſiū copiis iam tranſgreſſo nūciatur megara deſciuiſſe p̄ſidia athenieſiū: amegarenſibus eſſe cæſa: preter eos qui in hucā confugiſſet: deſecerant autē megarenſes aſcitis corinthiis: Sicyoniſq; & epidauris Pelopōneſes quoq; atticam inuaſuros: ille conſeſtim ex euboia copias reduxit & pelopōneſes atticam ingreſſi eleuſinā uſq; ac trizone depopulati ſunt: duce: Pliſtoanaſte Pauſanie. Regis filio lacedemonioꝝ duce: nec ulterius p̄greſſi domum rediere: & athenieſes iteꝝ pericle duce trāſgreſſi: euboia omnē tubegerūt eamq; pactionibus compoſuerunt preter quā heſtieas: unde eiectis icolis ipū eā ſibi terram habuerunt. Reuerſi in euboia non multo poſt fœdera cū lacedemoniis ſociisq; tricennialia percuſſerunt: redditis piſea fontibus troize achæia. Hæc enim de pelopōneſibus tenebant Athenieſes: ſexto autē anno cū excitatū eſſet i ter ſamios ob piranē & mileſios bellum cum iam forent impares bello: Mileſiū Athenas proſecti in ſamios inuecti ſunt. cū aſſenſu quorundā ex ipſa ſamo priuatoꝝ hominū nouaq; regē in re. p. cupidōꝝ. ex quo proſecti ſamū Athenieſes cū quadraginta nauibus ſtatū populare cōſtituerūt. ſumptis obſidibus Quinquaginta ſamioꝝ. liberis: totidēq; uiris quos apud lennum depoſuerūt: & p̄ſidio impoſito abierunt. Ex ſamis autē aliquot. n. fuerūt qui nō p̄ſtiterant: ſed incōtinētē profugerāt ex compoſito compotentiffimis ciuitatis & ſocietate inita cum piſluthne hiſtapiſi filio qui ſardibus tunc præerat: coactis ſeptingentis auxiliariis noctu in ſamum trāſmiſerunt. Et primum aggreſſi populū multitudinis uictores extiterunt deinde obſidibus ſuis ex lenno ſubteractis rebellauerunt. Athenieſium p̄ſidium ac principes quos penes ſe habebāt piſluthno donauerunt: expeditiōnem etiam in miletum conſeſtim parenētes bizatiis quoque rebellionis ſociis Quod ubi acceperunt Athenieſes cum ſexaginta nauibus aduerſus ſamum nauigarunt. Quarum ſexdecimi uſi nō ſunt: partim incariam ad impediendas phœnicum naues partim in chium acleſbum ad euocanda auxilia inter habentibus

iter

Quattuor & quadraginta nauibus pericle duce: cum nouem collegis ad Tragieā
iniulam cum Samioꝝ Septuaginta nauibus: in quaz̄ uiginti milites uehebantur
& quæ cunctæ proficiscebantur a Mileto pugnarūt uiceruntq̄. Et cum postea eis
uenissent auxilio Athenis quadraginta ex chio & lesbo uiginti quinꝝ naues eg-
gressi interram pugnaq̄ pedestri uictores urbem obsederunt: triplici muro etiā
amari. Pericles sumptis ex iis qui super uenerant sexaginta nauibus: quā celerime
in caunū & caria contendit: accepto illinc nuncio naues phoenicū in ipos cursū
tenere. Abierat. n. ex samo quoq̄ Itefagoras cum quinꝝ nauibus & alii aduersus
phoenicum Classē. Interea Sami repentina eruptione nauigantes castra nullis
munitionibus pedita inuadūt: speculatorias naues corrūpunt: cæteras quæ ob
uiam uenere superant: totoq̄ circa mari potiuntur. Quattuordecim ferme die-
bus quæcunꝝ libuit importantes exportatesq̄. Reuerso Pericle nauibus iterum
conclusi sūt: & athenis post hæc subsidio naues ad uenere cū Thucydide Agno-
ne & phormione. Quadraginta cū Tlepolemo quoq̄ & Anticle uiginti: ex chio
etiā & lesbo triginta. Cū quibus Sami breue quodam plium nauale fecerunt: cū
que oppugnātibus impares essent: nono se se mense dediderūt. diectis muris da-
tis obsidibus: traditis nauibus pecunias quæ impense eēt certis temporibus so-
luturi. Conuenerunt & Bizanti ut sicut prius imperata facerent: Non multis iā
hinc annis posterius gesta: quæ superius cōmemorata sunt: Corcyrensis Potidee
siacq̄: & quæcunꝝ belli huius extitere materia uniuersa hæc quæ græci uel itere
uel ad uersus barbaz̄ gesserunt: intra quinquaginta ferme annos gesta sūt: ad
cesū Xerxis adhuc initium belli. Intra quos suum Atheniēses imperium ppaga-
runt & in multum potentie processerunt. Quod intelligentes Lacedæmonii nō
tamen impedimento fuerunt: nisi ad breue tempus & itez̄ plerūq̄ qui euenerūt
nequaq̄ celeres ante hac ad bellum capessendū nec nisi coacti. Non nihil etiam
intestinis prohibiti bellis priusq̄ Atheniensium potentia aperte augesceret: & eo-
rum societatem experti fuissent. Tum non ulterius tolerandū duxerunt: sed om-
ni incubendum studio in hoc bellum quod sumerent ad illoꝝ si possent potētia
euertendam. Igitur ubi statuerunt foederi fragos atq̄ iniurias esse Atheniēses
delphos ad deū cōsulendum miserunt: nunquid prestaret bellum gerere. Qui-
bus ille ut aiunt oraculū reddidit penes bellātes puribus uictoria fore: seq̄ in-
quid & uocatū & inuocatū auxilio futuræ. Rursus accitis sociis rem ad cōsiliū
placuit referri: inquit bellum sumere expediret: nec ne: & cū uenissent socioꝝ le-
gati: habereturq̄ conciliū: cæteri quidem quæ uoluere dixerunt: accusantes ple-
riq̄ Atheniēses & ut bellū fieret postulātes. Corinthii uero & atea pcati separa-
tim singulas ciuitates ut suffragia darent debello mouēdo uerentes: ne prius po-
ridæa euerteretur: & tūc præsentis ultimoq̄ loco procedentes hanc orationem
habuerunt

Oratio Corinthiorum Apud Lacedæmonios

Acedæmonios uiri socii tanq̄ nec ipsi decreuerint: bellum gerendū iā
desinamus icusare: cū nos ad hoc ipsū cōgregandos putauerit. Debēt
.n. ii q̄ præsūt sicut i cæteris honore cūctos antecellunt: sic res priua-
ras æquabiliter distribuentes in commune prospicere. Nos autem quicunꝝ ab
Atheniensibus dissociati sumus: non necesse habemus admoneri: ut ab eis caue-
amus: sed ii potius qui mediterranea nec ab emporia incolunt: ut intelligant nisi

inferiora incolentibus opem ferant: difficiliorem se fructuum perceptionem habituros: & item difficiliora subsidia quæ mare mediteraneis subministrat: nec debere: eorum quæ dentur prauis iudices esse tanquam hæc ad ipsos non pertineant: sed expectare: si res inferius colentium neglexerint: aliquando calamitatem ad se peruenturam: nec de se nunc minus quam de aliis consultari. Quominus eos oportet esse segnes ad bellum pro pace sumendum. Nam grauius quidem hominum est: si non laceantur iniuria quiescere. Egregiorum autem si lacissimi fuerint pacem bello mutare eisdem re bene gesta rursus in concordiam redire: neque bellorum prosperitate extolli: neque ex ocio pacis uoluptate captos pati iniuriam. Nam qui propter uoluptatem deses est iis confestim desidia sua iocunditate propter quam segnis est: priuatur si quiesuerit: & quæ frequenter successu bellorum utitur: hic infida ferocia in flatu quæ sunt cogitanda non cogitat. Multa, n. male consulta hostibus inconsultius agentibus emendata sunt. Quin et plura quæ bene consulta uidebantur turpiter incontrarium ceciderunt. Quia nemo tali opere rem exequitur quali credulitate deliberat: sed cum fiducia certa de futuris sentimus: cum timore aut inactione deficimus. At nunc iniuriam passi nos: & multa habentes in Athenienses crimina bellum conflagramus: ubi istos ultimi fuerimus in tempore finituri. In quo nos uictores fore multis decius credibile est. Primum quod hominum numero & rei militaris peritia præcellimus. Deinde quod omnes pro equo ad ea quæ sunt imperata properamus. Classem autem qua illi præstant supplebimus. tum priuatis facultatibus prorata parte tum pecunia quæ in delphis est: atque olympis. Mutuati namque pecuniam possumus: peregrinos illoque nautas maiori mercede conducere. Mercenariarum enim magis quam uernacularum sunt Atheniensium copia: quod minus in nobis contingit qui plus corporibus quam pecuniis pollemus. Quod si uel una nauali pugna superent de ipsis actum est: ut credere oportet: si resistant & nos diutius rem nauicam meditabimur superiores illis futuri animi prestantia ubi eo peritiam peruenerimus. Quod, n. nos natura optinemus hoc illis nequaquam doctrina contingat. At quo illi præstant scientia. id nobis est exercitatione consequendum. Pecunias quoque quæ huic rei suppetant conferemus. An uero dux nobis hoc fuerit ut cum illoque socii pro sua ipsorum seruitute conferre non recusent. Nos pro inimicorum ultione: ac pro nostra salute pecunias erogemus. & certe ne is per illos ereptis ob eas ipsas male mulctemur. Assunt preterea nobis alia quoque belli gerendi uia: & imprimis sollicitatio sociorum ad defectionem: res quæ illis adimat proventus quibus præpotentium regionis illoque mædificatio: & alia quæ non dum quis prospiciat. Perraro bellum eo quo euasum prædicatur euadit. Multa ipsum per se se præter ea quæ assunt comuniscitur. In quo quis quis erecto uersatur animo tutior existit: quis irato non minus labi consueuit. Cogitemus autem si forent singulis nostrum definitibus ac limitibus con aduersariis lites id debere tolerari. Nunc autem Athenienses cum uniuersos nos tum ad oppidatim subigendos ualidi sunt: ita ut nisi & frequenter & per regiones ac Ciuitates singulas unoque consilio eis obstiterimus: haud difficulter sint nos seperatim agentes oppressuri. Quorum uictoriam de nobis: & si auditu quoque triste est: tamen qui audit sciat nihil plane aliud asserere quam seruitutem. Quod uel oratione agitare scædum est. Peloponneso: ne dum re tot urbes ab una infestari. In quo uidemur aut merito esse: aut metu patientes degenerantes amaiorum gloria qui gratiam liberauerunt quod ne ad tutandam quidem nostram libertatem sufficiamus: sinamusque Ciuitatem se efficere tyrannum cum in una ciuitate tyrannus ut tolatur postulare soleamus: ignari quoniam modo ab his

tribus maximis incōmodis eximamur. Vecordia ignauia; Secordia, Neq; tamen: ut ista nomina fugiatis excusationem p̄ndatis: q; temeritatem deuitaueritis: pleriq; pernitiosam: quæ excusatio quia multos decepit contrario nomine sui accusatio cognominatur. Quinquā quid attinet quæ hactenus gesta sunt. longius quā quatenus. Nunc expedit reprehendere. expedit aut̄ iis qui post modū mala passuri sunt auxilium nos ferre; Quoniā patriū uobis est per labores asseq; uirtutes: nec mores imutare uos decet: q; & si nō diuitiis illos aliquantū atq; potentia superatis: tamen iniquum sit quod paupertate partum est: id per diuitias perdere: decet cum multis decāus fidenter uos ire ad bellum: tum dei responsio: qui se quoq; adiutorem fore pollicetur: adiutrice ēt cætera græcia: partim ob metum: partim ob utilitatem. Nec ideo fœdera priores rumpetis: quæ deus ip̄e qui nos iubet bellare censet illos esse præuaricatos: sed auxilium potius fœderibus ruptis feretis: Rumperunt enim fœdera non qui resistunt inuadentibus: sed qui priores inuadunt. Ex quo undiq; nobiscum bene agitur si bellum suscipimus. Quod si hæc quæ nos in commune exhortandi gratia dicimus certissimū est rebus & publicis & priuatis conducere. Nolite cunctari cum aliq; libertatē tueri: tum uero Poridæatis opitulari qui sunt dores: & quod olim contrariū erat ab ionibus obsidentur. quoniā res non patitur amplius expectationem ne palam fiat nos partim iam lædi cæteros ne idem paulo post patiamur conuētum quidē fecisse se ulcisci non audere. Veg; uiri socii uos ad hanc necessitatem deuenisse: simulq; a nobis quæ optima sūt dici existimantes bellū decernite: haud quāq; de territi subita illius asperitate: sed pacem quæ ex eo diuturna sequetur exoptantes. Nam pax magis confirmatur ex bello. At exotio non perinde periculo caret: ne bello lacestatis existimantes item Ciuitatē quæ se ingræciam tyrānum cōstituit: æqualiter constitui in omnes ita ut iam aliis dominetur: aliis dominari destinet. Hanc si inuadimus subigemus: & ipsi imposteq; tati habitaturi: & græcos quæ nunc seruiunt in libertatem uindicaturi. Et hæc quidē Corinthii dixerūt. Lacedæmonii uero auditis oīum sententiis: calculos cūctis qui aderāt intulerunt scis gradatim maxima ad minimam quanc; Ciuitatem. & illæ frequentes debello sumendo dedere suffragia. Cætera non erat improcinctu exequi quod decreuissēt ut pote imparatis. Qua propter uisum est singulos conferre quæ expedirent nec intercedere dilationem. In quo necessariæq; reg; apparatu non est annus insumptus: & si paulominus: donec sumpto palam bello atticam inuaderent. Hoc inter tempore legatos ad Athenienses mittunt crimina obiicientes: ut quā excusatissimē bellum illis inferentur: nisi dicto audientes essent. primum iubendo tolli dei piaculum. Quod quidem tale erat. Cylon quidam Atheniensis fuit uir uerustate nobilitatis ac potens: & qui olympia uicisset. Huic inrimonium accepta Theagenis Megarensis filia: tum Megarēsiū tyrāni: apud delphos oraculum deus reddidit: quando maximum foret festum. Iouis occuparet arcem Athenæ. Is acceptis a Theagene copiis persuasissq; amicis: ubi ad uenere in Pelopōneso olympia arcē urbis occupauit: tāq; tyrannum acturus: illud eē maximum iouis festū interpretatus: & sibi qui uicisset Olympia non nihil conuenire. An uero in attica an uspiam alibi maximum fœstum diceretur: nec dum ille cōsiderauerat nec oraculum declarauerat. Siquidem sunt apud Athenienses quoq; dialia maximus dies festus quæ iouis Milichii uocantur extra urbem: ubi totius populi cōuētū plerique non ueras uictimas immolant: sed commode assimulatas. Credens itaq; Cylon se recte sentire opus aggressus est. Quo cognito Athenienses ex agris ad

hos coercendos: uniuersi concurrunt: obsessosq; oppugnant. Sed diutina ob-
dione affecti magna ex parte discessere: delegata nouem principibus custodia: &
per missum quod optimum censerent esse agendi arbitrio. Tunc hi nouem prin-
cipes multa sane ad rem. p. pertinentia ad ministrarunt. At ii qui cum Cylone ob-
si debantur: misere habebat cibo & aqua defecti. Et ipse quidem Cylon eiusq; fra-
ter fecerunt clam fugam. Caeteri uero fame consumpti non nullis iam extinctis
supplices: ad aram quae est in arce federunt. Quos surgere iussos ii quibus pre-
missa custodia erat: cum uiderunt expirantes in templo: ne quid in eo sceleris ad-
mitterent abductos interemerunt: quosdam etiam ipso transitu: & apud precipu-
os deorum atq; ad altaria sedentes. Vnde impii ac prophani & illi & ab eis progeni-
ti sunt appellati: in super & ab Atheniensibus in exilium acti: nec non a Cleome-
ne Lacedaemone: Postea cum Atheniensibus seditione laboratibus: non modo ui-
ui expulsi: sed etiam sublata defunctorum ossa sunt abiecta: Nihil tamen minus po-
stea reuerterunt genusq; illoꝝ adhuc in Ciuitate perstat. Quod piaculum lacedae-
monii exterminari iubebant utiq; ante omnia deorum uicem ulciscentes. Sed scie-
tes Periclea Xantippi filium huic piaculo affinem esse materno ex genere: crede-
bant eo deiecto facilius sibi de Atheniensi succedere. Non tamen tanta spe ut hoc
ille pateretur: quanta ut hoc ipsum ei apud populum conflaret inuidiam: quod ex
magna parte hoc existeret bellum ne ille damno afficeretur. Et enim cum esset
ut illis temporibus potentissimus Ciuitatis & rei Publice ad ministratur: usque
q; lacedaemoniis aduersabat: nec sinebat Athenienses succumbere: sed ad bellum
excitabat. Iusserunt itaq; uicissim Athenienses Lacedaemoniis: ut & ipsi piaculum
ex Tenaro tollerent. Siquidem lacedaemonii aliquando a templo Neptium a Tæ-
naro excitaros abductosq; fugitiuorum supplices obruncarunt. Quamobrem sibi
ipsis opinantur igitur terrae tremorem apud Spartam extitisse. Iusserunt praeterea eos-
dem tollere piaculum Palladis Chalcidoniae q; hunc in modum contingit. Post
quam Pausanias a partiatas primum reuocatus ab imperio prouinciae in Helle-
sponto criminibus absolutus est: Publice non amplius est dimissus: sed ipse priuatum
sumpta triremi hermonide sine lacedaemoniis abiit in Hellepontum: Verbo qui-
dem ad graecum bellum: re autem cum rege transgredi negotii: gratia quod incho-
auerat: affectans graeciae principatum. Atq; hinc primum libertatem erga regem
instituit: totius rei principium fecit. Cum primo aduentu post reditum e Cypro Bi-
zantium quod Medii necessariiq; Regis atq; cognati tenebant: cepisset. & eos qui
intus erant remissit ad regem captiuos clam: sociis: iactata illoꝝ fuga. Adiutore
in hac re Congylo eretriensi: cui curam Bizantii captiuorumq; mandauerat. Eique
Congylo dedit ad Regem Epistolam in haec uerba ut postea compertum est.

Epistola Pausaniae ad Regem

Pausanias Spartae dux: Istos tibi quos armis cepi conciliandi tui gratia
missos facio: habeoque in animo si tua uoluntas fert filiam tuam in ma-
trimonium ducere: ac tibi Spartam: cum reliqua graeciae obnoxiam
reddere. Cui rei par esse mihi uideor communicatis tecum consiliis.
Hoc igitur si tibi est cordi fidelem mittito ad mare quempiam qui cum caetera
colloquar. Haec demum significabat Epistola. Ex qua Xerxes uoluptatem cum
cepisset misit Arthabanzum pharnaci filium in oram maritimam iussu acci-

pere provinciam diascyliem Megabata qui præfuerat: reuocato: dataq; ei Epistola ad Pausaniã: Vt eam Byzantium q̄ celerime mitteret: illiq; sigillum ostenderet: & si quid Pausanias de iis ipsis negotiis mandaret: q̄ rectissime & q̄ fidelissime cõficeret. Ille ubi uenit cum alia quẽadmodum dictũ e. cõfecit: tum uero Epistolã misit in hæc uerba respondentem.

Epistola Regis Pausaniæ Respondētis

Ta Inquit, Rex Xerxes pausaniæ & ob uiros quos mihi trãsmare ex Bizantio saluos esse uoluisti habetur tibi gratia: nunq̄ domi nostræ delenda: & uerbis tuis gaudeo: Neq; nox te neq; dies remouet qn sedulo agas quod mihi spondidisti nullis retardatur neq; auri argentiq; sumptibus: neq; copiis sicubi presto illas esse oporteat. Vex cum artabazo uiro Egregio: quem ad te misi trãsige nihil diffusus: Vnde & meæ & tue res ex abozæ dignitate: atq; utilitate optime habebũt. His pausanias litteris acceptis: cum prius i magna fuisset apud græcos ueneracõne propter imperii magnitudinẽ: tunc maiorem i mõum animos sustulit: non sustinens modesto more uiuere: sed Medico cultu e Bizantio pdiit: euntemq; p Thraciã Medi atq; Egyptii Satellites cõmitabant: Mensa quoq; ei Medica appõebatur. Deniq; cogitationẽ cohibere nõ poterat paucis actibus prodens: quæ nã aĩo in posterũ maiora esset acturus: Ad hæc difficilem aditu se pbebat: tanq̄ acerba in omnes æqualiter utebatur iracundia: ut nemo posset accedere: Ea ppter uel maxime se ad Atheniẽses focii applicauerunt. Quibus rebus cognitis Lacedæmonii eũ ob hæc ipsa primum reuocauerũt. Postq̄ rursus Hermionide nauis in uisu eoz profectus eandem agere notatus est: & Bizantio expugnantibus Atheniẽsibus eiectus spartem non rediit: sed in troadis quibusdam pagis se tenens tractare cum barbaris: nec sincere morã facere delatus est. Ita non iam cunctandũ tibi amplius putauerũt: missiq; Caduceatore cũ bacillo ephori idest tribuni plebis Edicũt homini a Caduceatore ne discederet: Alioquin Spartiãtas bellum indicere. Ille uolens q̄ minimũ suspectus eẽ: sperãsq; pecunia se criminibus absolutum iri. iterum redit Spartẽ Ante oĩaq; in carcerem ab Ephoris conijcitur. Licet. n. hoc Ephoris i regem agere. Mox de inde per quosdã quos corruerat Exiuit: exhibuitq; in iudiciũ se se in simulare uolentibus. Et signũ quidẽ euidẽs nullum Spartiãtæ habebãt: neq; inimici neq; Ciuitas omnis: quo stantes Libere multarent: uirum utiq; tũ regii generis tũ i presentiaz præditũ dignitate. Nã regis Plistarchi Leonidæ filii ad huc pueri tutelam patruus. gesserat. Multum tamen suspicionis dabat uiræ in solentia & barbarorum æmulatione: ne illis se similem esse. apud suos affectaret. Cuius cum alios actus sicubi Leges atq; instituta transgressus esset considerabãt: tum q̄ aliquando tantum sibi tribuisset: ut intripode quem apud delphos græci. Ex Medorum manibus primicias consecrauerant: priuatim hoc elegium carmen inscriberet. Postq̄ græcorum dux agmina Medica fudit: Phæbo pausanias hæc monumenta dedit. Quod carmen Lacedæmonii protinus e triipode deluerunt: inscripseruntq; Ciuitates nominatim quacũq; simul barbarum euerterunt. Hoc quoq; Pausaniæ crimini dabatur: q̄ in ipso reatu uel multo magis abhorre a mête hominis rei uidebatur. Quippe audiebant quiddam eum agitare cum seruis prout & erat. Spondebat eni illis & Libertatem & Ciuitatẽ si tecum insurge re & omnia Exequi uellent. Verum ne sic quidem nec seruorum iudiciis fas esse

ducebāt: noui quicq̄ in eum statuere: utentes quo cōsueuerāt more erga se ip̄os. ne celeres essent ad aliquid de uiro Spartiata quod ī emendabile sit: sine īdubita- tis iudiciis decernendum. Priusq̄ hoc fieret quidam (ut fertur) qui postremas ad Regem scriptas Epistolas erat ad Artabazum p̄ Laturus. Vir Argilius & aliquā- do ipsius Amasius idemq̄ illi fidelissimus: ad eos indiciū detulit: territus ex qua- dā ai cogitatiōe q̄ nemo p̄sus rediret superiorē nūcioq̄ assimulatoq̄ Sigillo: ne si deceptus esset opinione: aut si quid ille rescribi postularet agnosceret: soluit Epistolas in quibus put suspicabatur ad aliquid tale mittebatur: iuenitq̄ scriptū ut ipse occideretur. His Litteris per hūc ostensis Ephori uehementius illi quidē crediderūt: suis tamen auribus ip̄m Pausaniā audire uoluerūt: hoc hominis ma- chinamēto ut specie supplicis ad Tænarum ueniret: cōstructoq̄ Latibulo dupli- ci spe discluso: quosdam ex Ephoris abscondit. Qui cū ad hominē Pausanias ue- nisset cāmq̄ obsecrationis scitaretur: planē omnia cognouerunt: illo tū incusan- te quæ de se scripta essēt: tū referēte singula & se quē nūq̄ ministeriis quæ ad Re- gem p̄inerēt adhibitum uoluisset: tamen hoc honore p̄æ cæteris dignum pu- tauerit: ut quem admodū priores ministri periret: & isto hæc ipsa confitente & impresetiarum non sinēte irasci: sed fidem p̄ ipsum templum dante future salu- tis: Oranteq̄ ut q̄ uelocissime pergeret: ne quæ agēda essent īpediret. Hæc quom diligenter audissent. Ephori abierunt: Planēq̄ rem compertam habentes com- prehendendū Pausaniam ī Vrbe curauerūt. Qui cū iā cōprehēdendus esset: con- sperto in uia unius Ephoroq̄ uultu: fertur intellexisse qua gratia ueniret: Alte- riusq̄ id tacito nutu ob beniuolentiā significantis: in templum Palladis Chalci- doniæ se p̄puiisse: cursuq̄ cæteros p̄æuenisse. Erat aut̄ inuicino sanum: in cu- ius ædiculā ingressus ne subdō agens affligeretur quieuit. Statimq̄ qui īseque- batur affuerunt. Tum denuōto .recto ædiculæ obstructisq̄ ianuis illum intus agentem & interius reductum custodiētes ab atq̄ obsidentes fame expugnaue- runt. Eum quom iam efflaturus aiā esset: p̄ ut se habebat in Edicula ubi co- gnouerūt e fano educunt ad huc spirātem: qui eductus cūtinuo Expirauit. Eun- dem in fossatū īquod noxiū solēt deiecturi erāt. Postea uisum alicubi īpropin- quo defodere. Sed deus qui est apud delphos oraculū post ea redidit Lacedemo- niis sepulc̄q̄ eo trāsferent ubi decessisset. Et nunc situs est ante sanū ut lapides Litteris incisi declarant. Ac tanq̄ piaculū admisisse duo p̄ uno corpora Palla- di Chalcedoniæ redderent: quod & fecerūt duabus ex ære statuis pro Pausāia cō- secratis. Athenienses. igit̄ tanq̄ deus quoq̄ piaculū iudicasset: uicissim exegerūt a Lacedæmoniis illud amoueri. At illi missis ad Athenienses legatis: Themisto- clē eiusdē cuius Pausaniā perditionis in simulāt: quod cū Medo senserit ut com- pererūt ex factis circa Pausaniā p̄bationibus: postulantq̄ eisdem eum affici sup- plicis. Isti fidem uerbis habentes: erat aut̄ Themistocles extorris apud aregos ui- tam agens & per cæterā Peloponnesum cōmeare solitus: mittunt una cū lacæ- demoniis ad illum simul p̄sequendum: paratis quosdā cū mandatis ut ducerent ubicunq̄ eum adipiscerent. Themistocles rem p̄sentās ex peloponneso ī Cor- cyrā quo de populo benemeritus erat p̄fugit: illis uereri se dicentibus tanq̄ La- cædemōios Atheniensesq̄ si eū tenerēt hostes habituris. Deductus ab eis ē īopp- ositā continentem: & p̄sequentibus iis quibus hoc mandatū erat ad rumorē: q̄- nā iret cōpulsus ē: p̄æcerto cōsiliū ad metū Mollosoq̄ regē nō sibi bēuolū di- uertere: tūc forte domo ab sentē sed ab uxore eius cui supplicē se p̄buerat: edo- ctus ut eorū sūpto filio ap̄ lares sederet: nōita multo post reuerso Admeto ostē-

Admetum.

dit quis esset: nec si quid ipse illi Atheniensem supplici contradixisset æquū esse
centeret: sūmere pœnas de profugo: se enim nunc multo imbecilliozem ab illo
lædi: q̄ ille tūc fuisset cū læsus est & generosum esse pares a paribus expetere ul-
cionē: Præterea se quidem illi pro comodo quodā non pro salute laboranti fuisset
se aduersatum: ipsū uero si iis qui persequerentur & obeam causam traderet ho-
minē salutem animæ priuaturum. His auditis Admetus eum cum suo filio: ut
illum tenens sedebat erexit. Est. n. hoc maximum supplicandi genus nec lacedæ-
monis Atheniensibusq; multa memorantibus tradidit. Sed dimisit uolentem
ad Regem pergere itinere pedestri ad altez mare usq; pydnam: quæ erat Alexā-
dri. Ibi nauigium nactus quod in omnia iter hēbat eo conscenso tempestate de-
latus est in exercitū Atheniensem: qui naxū obsidebat. Ac territus gubernatori
aperit quis esset. Nam ignotus iis qui in naui erat: q; fugeret & nisi ipsum fer-
uer ait se ducturum ab illo duci pecunia persuaso remedium esse: ut nemo an-
te confectam nauigationem nauī exeat: si aquiescat dignam se ei gratiam reddi-
turum. Atq; ita ferit gubernator: & cum diem ac noctem in lalo supra exercitū
fretisset: postea Ephesum tenuit. Quem Themistocles Liberali pecūia profecutus
est: Venerunt. n. ei post modum & Athenis ab amicis & argo q̄ superauerat. Et
cum quodā maritimoz. per larum imediterrania profecutus. Litteras: ad Artaxer-
xem dedit Xerxis filium nuper regnare incipientem in hanc sententiam.

nostese

Epistola Themistoclis Ad Artaxerxem.

Themistocles ad te uenio: qui domum quidē uestrā usq; eo phibui
multas inferre graciæ calamitates: quo ad patrē tuū nos iuadentem
coactus sum ppulsare: Sed multo plura bona contuli. Postq̄ mihi i-
tēgro fuit: Et ille q; i periculo positus itez reuerfus ē: hoc mihi bene-
ficiū debet. Scripserat autē ex salamine Themistocles illi ut occuparet reditū: &
Pontium quam tunc falso futuram propter eū simulauerat solutionem: Et nūc
magno tibi emolumento futurus ad sum: psequētib; me graciis ut tibi ami-
cum. Constitui autē annum hic subsidere: ut ea tibi demonstrē quorum gratia
uenio. Rex admiratus ut aiunt illius ppositum ita agere iussit. Hic intra annum
quo moratus est: quicquid disci potuit & lingue & consuetudinis persicæ didi-
cit. Ex actoz anno ad regem se contulit: effectusq; ē apud eum magnus & quan-
tus nemo unq; gracoq; tū propter pristinā hominis dignitatē: tum propter spē
quam proponebat ei graciā subiiciendi: maximeq; q; specimē sui dabat ut so-
lers uideretur. Fuit nanq; Themistocles qui uim ingenii sui uadissime signifi-
caret & in hoc multo magisq; qui uis alius admiratione dignus: natura solers ne-
q; precedēte ulla: neq; accidente doctrina ad subditos casus præsentissimi confi-
lii futurorum optimus plerunq; coniector eorumq; inter manus haberet: effi-
cax administrator: quoq; esset inexpertus ab iis cōmode iudicandis nō alienus
in rebus ad huc ambiguis: quid melius peius ue foret præcipue prouidens: deni-
q; in omnibus dicendis: tum naturæ beneficio: tum consiliū celeritate præstan-
tissimus hic eoz q̄ oporteret explicator extitit. Morbo autē correptus uita defū-
ctus ē. Quidā autē eū spē et ueneno decessisse: de sepātē posse p̄stare quæ Regi
spondisset: Itaq; monumentum eius apud Magnesiā asiæ in foro osten-
ditur Nam huic regioni p̄fuit A rege sibi datæ Magnesiæ quidem obpanē quæ
quot ānis quinquagena pendeat talenta. Lampfaco autem obuinum: putabatur

quz

desperante

enim tunc ea uini ubertate prestare: Myunti uero propter obsonium. Ossa eius
dentur a propinquiis domū reportata ipsius iussu: Clāq; athēiēsis i Attica fuisse
humata. Neq; n. fas erat: pditionis reū sepeliri. Nunc exitum habuerūt Pausani
as Lacedæmonius & Themistocles Atheniensis apud suos uterq; græcorū nobi
lissimi: Lacedæmonii cum in prima legatione ista iussissent: inuicēq; iussi essent
de piaculis tollēdis iterū aditis Athēiēsis iubēt restitui Potidæatas: & Egmia
suis fini uiuere legibus & sup oīa negāt aptissime bellū fore: si decretū: de Mega
rēsis illi reuocēt: quo Megarēsis iterdictū erat portibus: i Athēiēsiū ditiōe
& foro in Attica Athenienses cū in cæteris: tum uero indecreto reuocando nō
parendū esse censuerūt. Dantes crimini Megarensibus q̄ exercerent sacrum so
lum & inde finitum: q̄ q̄ fugitiuos receptarent: Ad extremum uenerunt Lace
dæmone legati Rhaphius Malestippus & Agesandrus nihilq; ex consuetis dixe
runt nisi hæc. Lacedæmonii pacem uolunt esse: fuerit autē si grægos liberos di
mittatis. Conuocato concilio Athenienses: factaq; i mediū consulendi potestate
uisum est semel de omnibus respondendum. Et alii multi procedentes in utrāq;
partem differebant uel oportere summi bellum uel non oportere: nec illo decre
to impediri Pacem sed esse reuocandum. Tum procedens pericles Xantippi fili
us uir ut illis temporibus primus ac in dicendo & agendo præstantissimus hanc
sententiam dixit

Oratio Periclis Apud Athenienses.

T Si non me fallit Viri Athenienses non eodem ardore bellū hoīes
gerere quo ad id inducuntur: sed exeuntis mutare sētentiā: ego tamē
semper in eadem pmaneo non cedendi Peloponnensibus. Videoq;
similia ac proxima iis quæ primus mihi esse consulēda: æquū esse exi
stimans: eos qui ex uobis meæ Sētētiæ assentiēt si qd preter cōmunē opinionem
aduersi contingerit: illic succurrere: si hoc non contingat prudentiam sibi uendi
care. Solent: n. calamitates accidere nō minus temere q̄ per hominum cogitatio
nes: Eoq; quotiens aliquid inopinātū accidit consueuimus inculcare fortunā: La
cedæmonios cum atē hac insidiatos fuisse nobis: tum uero nūc insidiari palam ē.
Quippe qui ex conuentis ubi dicitur utrosq; de rebus controuersis offerre inui
cem: & admittere iudicium obtinentes que tenebant: neque ipsi postularunt iu
diciū neq; nos dantes receperūt: q̄ uidelicet bello maluit dilui crimina q̄ uer
bis. Nec iam ad postulandum: sed ad imperandum præsto sunt: iubētes ut a Po
tidæa decedamus: Eginam liberam sinamus esse decretum iō Megarenses anti
quemus. Hi postremi q̄ uenerūt p̄cipiūt ut græcos suis legibus dimittamus. Ne
quis tamē ueltrum de exigua re bellum fore arbitretur: si decretū nō ad atiqua
uerimus de Megarēsis quod illi maxime prætendunt si antiquetur bellū nō
fore. Ne uos quidem cōmittatis ut quasi exiguam ob rem bellū susceperitis. Nā
hoc exiguū oīum continet firmitatē: nostre specimenq; Sētentiæ: q̄ si illis. cōces
seritis: p̄tinus aliqd aliud maius imperabitur tanq̄ ad obsequēdū metu ad actis.
At si semel eis acriter abnueritis: redditis illi faciliores ad loquendum ex æquo
uobiscū. Atq; hoc reputate uobis aut ob tēperādū illis atēq; aliqd cladis accipia
ris: aut quod mihi fatius uidef bellādū: nullo seu magno seu puo p̄textu cedēti
bus: nec cū metu q̄ acq̄siuimus possessuris. Nā simili rōne possēt merito p̄ximis

quibusq; eandem seruitutem inducere ante iudicium siue grauissima siue leuis-
 sima eorum imperata. Si uero bellum extiterit saluis suis utriusq; partis uiribus: cur
 non peiore conditione futuri simus: cognoscite ergo sigillatim omnia audiē-
 tes. Iam primū Peloponenses operarii hoies sunt pecuniā neq; publice neq; pri-
 uatim habentes. Deinde bello diutinoq; maritimoq; imperiti: quia exigui præ-
 inopia in medium conferunt. Atq; huius ceteri homines non sæpe aut naues imple-
 re possunt aut pedestres exercitus emittere: q; ab re familiari sunt absentes pa-
 riter & ab sumentes. Adde si mari intercludantur cū bella magis sustineant: facul-
 tates & copiam q̄ uolente collationes: operarii homines priores sunt ad bellan-
 dum corporibus q̄ pecuniis: pro certo habentes illa quidem e periculis euasura:
 has autem quominus ante finem belli errogent non posse recusare. Presertim si
 diuturnus opinione sua ut credibile est fuerit bellum. Nāq; Peloponenses & so-
 cui muno quidem prælio pares fuerunt omnibus grecis: in bello autem impares illis
 esset instructiores: quia non uno concilio utentes extemplo quod agendum est ac
 repente peragunt: & cum insuffragiis dandis sint omnes equales: gēte dispares suo
 quisq; comodo uacant: ex quo nihil profecti efficit sueuit: alius puniri quēpiā ma-
 xime uolentibus aliis absumi rem domesticam maxime nolentibus. Et cum in
 conciliū cunctanter coeant: breui momento de rebus cōmunibus deliberant: ma-
 iore temporis parte rem familiar administrant nemine opinante rem publicam
 suam unius negligentia ledi: sed pro se cuiuspiā alteri cure fore ista p̄picere. Hoc
 cum singuli opinentur Latet eos cōmune bonū ab oībus perdit. At quotiens his
 rebus sedulam curam adhibere uolunt: id facere prohibentur pecuniarū penuria:
 Cum tamen belli tempora hoc dum fiat non expectent. Neque est quod ual-
 lo murali illorum aut classe tereamur. Nam muro quidem urbem quanta hæc
 est uallare uel in paccato arduum sit ne dum in hostico: tam & si non minus &
 nobis licet uicissim muros extruere in illorum solo. Quod si muro illi p̄sidium
 imposuerint nocebitur quidē nobis: tū excursionibus in aliquā partē agri: tum
 hominum ad illos transfugiis non tamen sufficient ad nos prohibēdos quin in suā
 terram transgressi illic ædificemus: & quo genere antecellemus. Classe nos defē-
 damus. Qui certe exusu rei naualis plus peritiae habemus ad pugnam terrestrem
 q̄ ipsi exusu militiæ terrestris ad pugnam naualem. Nec facile est illis rei nauti-
 cæ gnaros euadere. Nacum nos a bello medico id exercentes: non tamen cito
 coniecti sumus: quo tandem modo uiri telluris. non maris cultores: Et prete-
 rea assidue classis incursionibus in hoc assuescere. prohibendi conficiant quippiā
 alicuius momenti. Atq; aduersus paucorum impetum quis imperiti: tamen freti
 sua multitudine periculum fortasse capefferent aduersus multas undiq; ingruē-
 tes id facere superēdebūt: ac ipsa desuetudine imperitiores futuri & quod cōse-
 quens ē. inertiiores. Genus artis est ut quilibet aliud res nautica nec que tem-
 pore succisuis cōtingat: sed potius in qua exercenda nihil succisui t̄pis relinqua-
 tur. Quod si amota Olympiacorum aut e Delphis pecunia sollicitent maiore mer-
 cede nautas peregrinos a nobis cōductos: id uero ægre facerēt et si ipsi neq; hostes
 nobis essent: & cum suis incolis nauigarent. Nūc aut hostes sumus: quodq; uali-
 dissimū est gubernatores habemus nostros populares aliosq; administratos: & plu-
 res & meliores quam reliqua omnis græcia: Neq; quisquam hoc in animum
 iducat periculū subesse ne nostri mercenarii milites hinc ad illos transfugiant
 minore cū spe: ut pote ob maius quidem stipendium: sed ad paucos dies: Et hæc
 sūt & his similia que mihi de peloponensibus uidentur dicenda: ista de nobis

nos eorum quæ illis obiicimus imunes & alia egregia habere quæ illi nō habēt:
Qui si nostram terram inuaserint nos illorum uicissim cum classe inuademus:
non ex æquo futura iactura nobis partem peloponnesi uastantibus:& illis oīum
Atticam: quoniam non alia superest illis regio bello libera: ut nobis qui multum
præterea terræ & insulis & in continente optinemus. Magna enim res est maris
imperium. In quo animaduertite. Si enim insulani in aliqui essemus: essemus in-
expugnabiles. Cui rei nunc animo proxime accedentes debemus terram cū sub
urbanis pro relicta habere: maris autem ac urbis custodiam agere: nec cum pelo-
ponnesibus ob suos agros uastatos irascentibus qui multo sunt plures confere-
re pugnam. Qui superiores si euaserimus: rursus ab inferioribus non oppugna-
bimur. Si quam autem in pugna cladem acceperimus: subsidia ex sociis unde no-
strum robur existit perierint. Neque enim socii nostri quiescent iam nobis ad se
cum exercitu inuadendos inualidis. Nec uillas & agros qui amittuntur decet nos
deplorare sed corpora. Non enim possessiones uiros: sed uiri possessiones nanci-
scuntur. Adeo si crederem me uos persuasurum suadente ut ipi ad illas uastadas
processeritis: ostenderitisq; Peloponnesibus uos eis ob istas non esse obtempe-
ratos. Alia insuper multa habeo quibus uictoriæ uobis spem faciam si uolue-
ritis: & propagandi imperii si huic non bello pariter & aliis quæ debemus ultro
suscipere uacauerimus. Nā magis uereor domestica nostrorum peccata q̄ aduer-
sariorum cogitata. Verum ista quæ sint alia oratione cum tempus rerum agēda
mus. Megarensibus nos non interdiceret foro & portibus dum & Lacedæmonii
non interdicit usu urbis suæ peregrinis: ut nobis sociisq; nostris: quia sicut illud
quod ipi faciunt: ita quod nos impedimento non est foederibus seruandis. Cui-
tates quoq; liberas sinere: si modo liberas cum foedera inita sunt habuimus. Et
si illis ciuitatibus suis reddant ut sic liberæ sint: ne in re publica administrāda La-
conica instituta sectentur: sed suis legibus uiuant & pro suo quæque arbitrato.
Quinetiam uelle nos ex conuentibus iudiciorum adire complexu nec bellum mo-
turos: sed motū nobis propulsaturos. Hæc enim sunt iusta pariter & decora huic
ciuitati quæ respondeantur. Simulq; nos intelligere oportet tum necesse esse bel-
lum geri: quod si uoluntarii potius susceperimus minus infestum hostem habe-
bimus tum e maximis quibusq; periculis: maxima perinde opere pretia & publi-
ce & priuatim secutura. Itaque patres nostri Medis obuiam euntes: non ex tanto
quanto nos sumus præditi imperio: imo relictis rebus quas possidebant & con-
silio potius q̄ fortuna: & præstantia maiore q̄ uiribus barbarum repulerūt: & huc
usque imperii progressi sunt. Quod nequaquam deserere debemus: sed omni ope &
hostibus resistere: & conari ut hoc posteris non imbecillius tradamus. Pericles q̄
dem hæc locutus est. Quem Athenienses optime cōsuluisse existimātes: in ipius
sententiam decretum fecerunt: & ex eius oratione Lacedæmonii responderunt
sigillatim: ut ille docuerat: in sūma nihil ex iis quæ iuberentur se esse facturos: pa-
ratos tamen in iudicio æquabili atque cōmuni diluere obiecta. Et illi quidē do-
mum redire nulla postea legatione missa. Hæc autem causæ discordiæque inter
utrosq; ante bellum extiterunt: incepte statim ab iis quæ in Epidamno & Cor-
cyra sunt acta. Nihil tamen minus inter has discordias cōmercia inter se habe-
bant: seq; mutuo adibant: citra caduceatores quidem: sed non citra suspicionem.
Nam e a quæ fiebant perturbatio foederum erat ac belli materia.

THUCYDIDIS HISTORIARVM PELOPONNENSIVM LIBER. II.

INC iam initium sumit inter Athenienses Peloponnesiosque & utrorumque socios: bellum quod & nullo iuicem commercio citra Caduceatorem & nulla ex quo coepit intermissione gestum est ordine scriptum: ut singula quaeque aestate atque hyeme sunt acta. Nam quattuordecim quidem annos tricennalia foedera quae post debellatam Euboiam inita fuerant durauerunt. Quintodecimo autem anno sub Chryside tunc apud Argos duodequingagesimum sacerdotii annum agente: & Enesio apud Spartam ephoro & Pythodoro iam alteque mensem Atheniensibus praesidente: Sexto mense a pugna apud Potidaeam commissa ineunte uere: Thebanorum quidam paulo plures trecetis ducibus Boetiorum primoribus: Pythangelo Phylide: & diemporo onetoride filio: Primum circa somnum cum armis ingressi sunt Plataeam Boetiae Atheniensium sociam. Quibus portas aperuerunt uidem qui eos induxerant uiri Plataenses. Naclides & qui cum eo uoluntarii erant priuatae potentiae gratia: Cuiusque sibi inimicos destruendi & urbem tradendi Thebanis. Egerunt autem haec per Eurymachum Leontiade Thebanorum potentissimum. Et etiam Thebani prouidentes utique bellum fore: statuerunt Plataeam semper ipsis infestam in pace nondum moto palam bello intercipere: Quo facilius isti ingressi nulla dum posita custodia latuerunt: positisque in foro armis non crediderunt iis qui se deduxerant: ut re exequerentur & ad domos inimicorum tenderent. sed decreuerunt mitibus uti edictis: & in concordiam amicitiamque adducere. Ciuitatem sperantes hunc in modum facile populum concessurum. Itaque Praeco edixit: si quis uelit patrio Boetiorum instituto esse in belli societate poneret apud ipsos arma: Plataenses ubi senserunt intus esse Thebanos: ac repente captam urbem suspicantes: timetisque ne multo plures uenisset: (non enim per noctem uidebant) conditionem acceperunt: habitisque colloquiis quieuerunt: praesertim cum nihil in quempiam noui tentaretur. His actis animaduertent non multos esse Thebanos: ne magno negotio si inuaderentur posse superari. Nam populus Plataensis ab Atheniensibus deficiebat inuitus. Visa igitur eis est res esse temptanda. Suffossisque communibus parietibus ut peruii essent: ne per uias comentes se proderent congregantur: ac plaustra iumentis libera in uis statuunt: ut uicem muri praestarent: itemque caetera construunt pro ut quicque in utilitate praesenti fore uidebatur. Cum pro facultate parata sunt oia nocte etiam in custodiis acta: lamque ipso aduentante diluculo e domibus in eos uadunt: ne in luce cum ferocioribus consererent manus: & ex aequo dimicantibus sed cum iis qui per noctem timidiore: ut in urbe in experta essent ipsis imbecilliores. Ita repente irrumpentes statim ad manus ueniunt. Illi ut cognouerunt opinione decepti in se ipsos conglobabant: & si qua erumpere possent impressio nem faciebant. Cumque bis terue repellerentur: tum uero multo strepitu & ipsorum inuadentium & mulierum domesticorumque pariter a domibus clamantium ululantium: & lapides ac tegulas iacentium: ad haec pluuia quae multa nocte illa fuerat terrebantur: ac dantes terga per urbem fugiebant: plerisque ut in tenebris & in ceno ignaris quae uiae peruiiae forent qua seruari se oporteret.

*notese q solo pone dos on
pos en lugar de el ano
entero.*

Nam tunc in fine erat mensis & quominus possent effugere gnaros persecutores habentibus: Ex quo per multi conficiebantur: Et quidam Plataensium portas per quas intrarant: quæ solo petebant spiculo pro uecte in seram traiecto obferauit. Vt ne illac quidem exitus foret. Eorum qui per urbem agebantur quidam conscensis muris se ipsos foras deiecerunt: quorum plerique extincti sunt: quidam apud desertas portas data a muliere securi. Latitantes distracta sera exiere nec ii multi. Nam cito rescitum est: Alii alibi per urbem passim trucidabatur. Maxima tamen pars præcipueque qui confecti erant irrumpunt in grande ædificium muris contiguum: cuius fores erant forte aptæ: opinati ianuas esse portas: & plane illam uiam extra ferre. Eos ut Plataenses uidere compræhensos deliberabant utrum ita ut erant incenso ædificio concremarent: an alio pœnæ genere uterentur. Tandem & hi & cæteri Thebanorum qui supererant per urbem Palati dederunt sese Plataensibus: & arma arbitrato suo usuris: & ii quidem qui apud Plataeam erant ita egerunt. Cæteri autem Thebani quos iam per noctem cum omnibus copiis uenisse oportuerat. Si quid minus procederet ingressis accepto in uiam rei gestæ nuntio suppetias ierunt. Abest autem Plataea a Thebis stadia septuaginta: & aqua eius noctis fuerat remorata uenientes. Si quidem Asopus amnis fluebat multus nec transitu facilis erat. Itaque facientes iter in pluuia: & uix transmissio flumine sero uenerunt: iam suorum alii interfectis aliis captis. Re comperta consultabant de inuadendis iis: qui extra urbem agebant Plataensibus. Erant namque in agris & homines & utensilia qualia in pace cum nulla est calamitatis expectatio. Eo consilio ut si quem caperent is esset pro iis qui intra urbem: si qui modo uiui supererant. Adhuc his deliberantibus: suspicati Plataenses aliquid huiusmodi futurum: sollicitique pro iis qui foris essent. Caduceatorem ad Thebanos miserunt: qui diceret non sancte illos facere: qui stante foedere conati sint ipsorum occupare urbem: quod superest nihil exterius lædât alioquin se interepturos quos uiuos haberent: reddituros autem illis eosdem: si ex ipsorum agro recederet. Hæc illos Thebani aiunt iureiurando confirmasse. Plataenses pernegant se spondisse plane reddituros continuo captiuos: & habito prius cum Thebanis colloquio iusiurandum non interposuisse. Igitur thebani ex illorum finibus nulla cū offensione reuersi sunt: Plataenses simul ac ex agris raptim omnia comportarunt: uiros interemerunt. Erant autem Captiui numero Centum Octoginta & ex iis unus Eurymachus apud quem rem transegerant proditores. Hæc ubi egerunt & nuntium Athenas mittunt: & mortuos ex more restituerunt thebanis: & urbem qua eis uisum est apud præsentis usus muniunt. Athenienses cum mature eis renunciatum esset quæ a Plataensibus essent gesta Boetiis protinus quicumque in Attica erant comprehensis: præconem Plataeam miserunt denunciatum ne quod noui in Thebanos quos cepissent ageretur: prius quam ipsi de iis aliquid constituerent: nondum enim nunciatum erat quod perissent. Quippe ad ipsum statim ingressum Thebanorum nuntius primus exierat. secundus iam uictis ac captis. Ultra quæ nihil rescierant Athenienses: ita rem nescientes præconem miserunt: ille ut uerit uiros comperit interemptos. Secundum hæc Athenienses cum exercitu Plataeam profecti frumentum importarunt: relictoque præsidio inutilissimos quosque cum foeminis ac pueris eduxerunt. Hæc apud Plataeam gesta re foederibusque aperte ruptis: Athenienses se comparabant tanquam bellum gesturi. Comparabant se item Lacedæmonii eorumque loci utriusque legatiões ad Regem & ad alios barbaros missuri: si quod alicunde præsidium se adepturos sperarent: utque conciliarent sibi in

societatem Ciuitates extra ipsorū iperia positas. Et Lacedæmonii quidē præter eas quas habebant negotium dederunt iis: qui ex Italia & Sicilia ī partibus erāt naues conficerēt p̄ magnitudine Ciuitatū: ad quingētas omnino: & certum argenti numerum pararent: cæteris intermissis nec reciperēt Atheniēses nisi una naui: dum hæc omnia essent comparata: Atheniēses uero tum socias Ciuitates recognoscunt: tum uel magis ad loca circū Pelopōnesum Legationes mittunt Ad Corcyram ad Cephaleniam: ad acarnanas ad Zacynthum: cernentes si hæc ī amicitia sint. turius se circum Pelopōnesum bellaturos. Nihil paruū utriq; agitabāt animo: nec humilius q̄ pro sua dignitate bellum capeſſebant. Omnes enī inter initia flagrantius se tuentur. Et multa quæ tunc erat in Peloponneso: multa Athenis iuuentus bellum nō in uita sequebatur: ut pote non experta. Et cætera græcia erecta animo erat primis Ciuitatum concurrentibus: Multa quoq; Oracula ferebantur: Vates canebant: tam ī his Ciuitatibus quæ pugnaturæ erāt q̄ in cæteris. Nec non delus paḡ æte hæc tremuit: prius semper imota: dūtaxat græcorū memoria. Dicebantur credebanturq; ea q̄ faciēda erāt significari: & si qua alia huiusmodi fieri contingit omnia requirebantur. At uero hoīes multo in amorē Lacedæmoniōq; p̄pensionē erant: præsertim predicātium se græciam in Libertatem asserturos. Properabatq; pro se quisq; & priuatim & publice: tum sermone tum opera ad auxilium illis prestandum: Existimans eatenus impediri negotia quatenus ipse non adesset. Ea plerorūq; tenebat ī atheniēses indignatō alios: q̄ cuperēt imperiū tolli: alios q̄ ne sibi iperaretur timerent: huiusmodi igitur & apparatus & animo mouebatur. Vtriusq; autē hæ sociæ Ciuitates ad bellum aderāt. Lacedæmonii quidē omnes ītra Isthmū: Peloponneses præter Argios & Achæos: Erāt. n. & his & illis amici. Soli ex Achæis Pellēses fuerunt in partibus ab initio mox deinde etiam cæteri. Extra Peloponnesum Megarēses Phocenses. Locri Boetii. Ambraciota: Leucadii Anactorii. Ex quibus clauē prebuerunt. Corinthii. Megarēses: Sicyonii. Pellenēses. Elii Ambraciota. Leucadii Equitatum: Boetii Phocēses Locri: Peditatum cætera Ciuitates: Hæc Lacedæmoniorum societas. Atheniēses uero Chii Lesbii Plataēses: Messenii qui sunt in Naupacto. Acarnanum pleriq; Corcyrenses Zacynthii & aliæ tributariæ Ciuitates in his tot natiōibus Caria quæ ad mare sita est: dores Caribus finitimi: Ionia Helleſpontus. Thraciæ loca insulæ quæcūq; Pelopōnesum & Cretam ad solem Orientem uergūt: Cycladum exceptis Melo & Thera cætera omnes. Ex his naues prebuerunt Chii: Lesbii: Corcyrenses cæteri peditatum pecuniāq;. Hi socii atq; hic apparatus utrorūq; ad bellum fuit. Lacedæmonii post illa q̄ apud Plataeas gesta sunt edixerunt sociis intra atq; extra Peloponnesum: ut in expedito haberent in Urbibus copias cum iis necessariis qualia deceret in externam p̄fectionem habere tanq̄ Atticam inuadentes. Quod ubi ad p̄stitutam diem factum est eodem tempore duæ partes ex singulis Ciuitatibus ad Isthmū contenderunt. Quo postea q̄ omnis coactus est exercitus. Rex Lacedæmoniōq; Archidamus huius dux expeditionis conuocatis omnium Ciuitatum p̄toribus: & in primis q̄ dignitate præditi foret maximeq; digni q̄ adessēt hūc imodū disseruit

Oratio Archidami Regis

Iri Peloponneses ac socii & nostri maiores multas expeditiones tū in ipsa Peloponneso: tum extra eam sumpserunt. Et ii qui ex nobis

8
ipsis sunt proeclatiorae aetate: haud inexperti sane sunt rei bellicae: nunquam tamen maiorem habentes apparatus belli processimus. Verum nunc aduersus ualidissimam pergimus Ciuitatem: & ipsi optimi in re militari & plurimi. Quo magis par est nos apparare tales: qui neque a maiorum neque a natura ipsorum gloria degeneremus. Omnis enim gratia ad hunc motum animo erecta est: & aeterea uotaque facit pro Atheniensium odium: ut nobis ex sententia ueniat. Itaque non est faciendum ut si cui uidemur per multi in hostem ire: ac magna fiducia esse: ne ille prodeat ad conferendum nobiscum praedium: accirco aliquid de apparatu belli remittatur: sed unusquisque & dux suae Ciuitatis & miles semper expectet: in aliquod sibi discrimen per se se esse ueniendum. Anceps enim conditio bellorum & ex paruo sunt multa & cum indignatione confligitur. Saepem minor manus dum metuit: maiorem praecomtemptu parum instructam profligauit. Oportet autem in hostili terra milites animo quidem esse prestanti: ad rem uero gerendam cum metu se praeparare. Ita namque & ad inuadendum hostem promptiores fuerint: & ad congregandum tutiores. Neque uero aduersus Ciuitatem nos tendimus ita ualidam ad se ulciscendam: sed omnibus quae maxime rebus instructam: ut omnino credendum sit eos in certamen esse uenturos: si minus nunc cum nondum sub aspectum uenimus: at certe cum uenerimus agentes hostiliter in ipsorum terra: ac cuncta uastantes. Omnes enim qui ante suos oculos subito insolitum quippiam patiuntur iracundia subit: & qui ratione minimum utuntur in plerumque ad agendum furore profiliunt. Quod Athenienses maxime omnium credibile est esse facturos: qui se dignum censent & aliis imperare: & uicinarum terram uastare potius quam suam ab aliis uastari cernere. Igitur tanquam aduersus tantam Ciuitatem expeditionem molientes: ac summam gloriam tam pro genitoribus nostris: quam pro nobis ipsis allaturi ad utrumque pro ut res feret sequimini: quacumque uos aliquis duxerit memores omni in re ornatus atque custodiae & celeriter iussa exequentes. Nam pulcherrimum hoc tutissimumque cum multi sint: cunctos tamen eodem ornatu praeditos cerni. Haec tantum locutus Archidamus soluto concilio: Melesippum diacriti filium uirum spartiatam ante omnia Athenas dimittit: si quid iam humilius sentiant Athenienses cum iam eos in itinere uideant. Illi hominem neque in Senatu neque in Urbe admittentes: optinuerat enim Periclis sententia neque caduceatorum neque legatum admitti Lacedaemoniorum: si in expeditione exissent in auditum remiserunt: iussum eodem die finibus excedere: & haec renuntiare si quid in posterum uellent: regressi prius in sua legationes mitterent. Addunt et huic qui eum deducerent ut cum nemine colloquium sereret. Is ubi ad fines uenit iam iam dimittendus haec tenus Locutus abscessit hic dies ingentium graecis malorum. erit initium Melesippo ad castra reuerso Archidamus ubi cognouit Athenienses nihilominus animos dimittere: ita demum mouit castra progressusque est cum exercitu in hostium terram. Boetii cum reliquis copiis nam partem equitatumque comilitio Peloponnesium dederant uenientes Plataeam agrum populabantur: nondum Peloponnesibus ad isthmum coactis: sed iam iter facientibus priusquam Atticam inuaderent. Pericles Xantippi filius Atheniensium dux decimus: ut cognouit hostium aduentum fore suspicatus Archidamum quia hospes eius erat: aut sua sponte ut amico gratificaretur aut lacedaemoniorum iussu ad conflandam ei inuidiam sicut eiusdem causa iusserat tolli piacula: relicturum subinde agros ipsius intactos predixit in conuisione.

Oratio Periclis obliqua

Voniam sibi hostes aliquando esset archidamus non fore tamen id malo Ciuitatis: seq; fundos ac uillas suas si non ut ceterorum ualstentur ab hostibus sinere rei publicæ esse: nec uocandum ob id i aliquã suspicionem. Et quod ad præseria attinet hortatus est quæadmodum prius: & expeditos esse ad bellum & ex agris omnia comportare: nec prodire in pugna, sed ingressos urbem tutari: & rem nauticam qua pollerent diligenter aptare: & res sociorum sub manu tenere, ex hoc enim pecuniarum prouentu futuras ei uires ac magna ex parte bellum uinci consilio & pecunie ui: iubens præterea confidere tunc prouentu sexcentorum talentorum: quæ quotannis fere a sociis pro tributo penderentur Ciuitati præter alios prouetus: tum signato argeto quod eēt in arce sex milium talentorum. Nam cum plurima decem milia talentorum fuere tricentis minus. Ex quibus & in propylea areis aliasq; substructiones & i Poridæam fuerat erogatum. Præter aurum argentumq; non signatum: Priuatim publice ue repositum: præterq; sacra uasa uel pomparum uel certaminum ac medica spolia: Et si quid aliud huiusmodi non inferioris sumæ quingentorum talentorum. Addebat etiam ex aliis quoq; tēplis non exiguas pecunias: quibus uteretur: & si omnia phiberentur: etiam auro quo dea est ipsa circumdata: affirmans simulacrum illud quadraginta pondo talentorum habere auri ex coiti: totumq; pro salute rei publicæ tollendum iterum: tamen: non minore mensura refarciendū. Atq; hunc in modum pecuniis eos cōfidere: hortabatur esse præterea tredecim milia armatorum: iis exceptis qui in presidis aut in propugnaculis essent numero sedecim milibus: Tot enim excubabāt circa initia aduentus hostium: cum leniorum tum adolescentulorum: tum peregrinorum quicumq; armati erant. Si quidem & phalericus murus erat quinq; & triginta stadiorum ad urbis ambitum: & ipse ambitus quatenus custodiebatur trium & quadraginta: Nam pars eius sine custodia erat: inter longum murum & pharicum media: Longi uero muri ad piræa usq; ad quadraginta stadia habebant: quorum exteriora custodiebatur & piræos uicina. Omnis autem ambitus sexaginta erat stadiorū cuius dimidiu custodiebatur: Ad hæc mille ducentos hippotoxotas: triremes quoq; quæ agi possent trecentas. Hæc enim Atheniensibus fuerunt omnia nihil inferiora q̄ referantur: quo tempore ingressuri iposæ fines erant: Peloponneses se bellum accingentes. Alia quoq; pericles qualia consueuerat disseruit: ad demonstrandum superiores se bello futuros. Quibus auditis psuasi atheniēses omnia ex agris comportant: Liberos: Coiuges: suppellectilem utensilia ligna deniq; ædificioꝝ que diruebant: pecora quoq; ac iumēta i Euboiam circūiectasq; insulas dimittunt. Quæ demigratio fuit eis sane molesta: propter iueteratam plerisq; cōsuetudinē sepe agēdi i agris: iā ide ab ultimo initio p̄ter ceteros atheniensibus usurpatā Si qd ē iub. cecrope illisq; priscis usq; ad Thesea regibus: attica oppidati habitabāt. Curias habēs & magistratus hoībus haud quaq; solitis: tū nihil timerent adire regē gratia cōsultā: quibusdā ē bella gerētibus: ueluti eleusmius iūcto eumopho cū erectho: Theseus uero posteaq; regno potitus ē: uir potēs & pinde solers: cum alia regiōis eius excoluit: tū uero illud q̄ ceteroꝝ oppidoꝝ & conciliabula & magistratus aboleuit: & i ea q̄ nūc ē urbe uno istituto cōcilio & una curia cūctos collocauit: coegitq; sua quæq; ut prius colētes: una: tamē hac urbe uti quā i gētē rā oībus i ea ordinatis effectā successoribus p̄ manus tradidit. Cuius cōgregatio

nis Athenienses et nunc diem solemnem in deae honore publice agunt. Nam ante Thesea quae nunc summa urbs est tunc urbs fuit: & id praecipue quod sub ea spectat aeglonem, ut testatur quae ibi sunt delubra et aliorum deorum: & quae extra illud sunt ab hac praecipue parte extructa delubra uisuntur Iouis Olympii; Telluris; Bacchi in limnis: cui uetustiora bacchanalia fiunt decimo mensis Anthesterioidis die: quem admodum nunc quoque iones ab atheniensibus oriundi existimat. Nec non alia huius generis extructa sunt uetusta templa: Et fonte qui nunc postea tyranni concinarum nouem fistulae nominatur: olim autem Callirroe cum fontes extarent quia uicinus erat utebatur in maximis quibusque rebus ut hodie quoque ex uetustate duret opinio ante conjugalia: & in alia quae sacrorum sunt: illa aqua esse utendum. Et nunc etiam propter uetustam hanc habitationem summa pars urbis uocatur ab atheniensibus urbs. Igitur suo fere arbitrato athenienses passim domicilia habentes: postquam una in moenia coiere: tamen ob morem in agris agendi cum omni familia: plerique & priorum & posteriorum usque ad hoc bellum non facile migrabant: & eo difficilius quam nupost bellum Medicum suppelectile reportauerant. Grauebantur etiam & aegre ferebant: quod deserturi essent penates ac templa: quae ipsis ob uetustum perpetuo ritum patria erat: deserturi quoque uitae consuetudinem: denique nil aliud quam si suam quisque urbem desereret. Vbi in urbem migratum est: paucis quibusdam domus fuerunt: non nullis apud amicos necessariosque effugium. Aliqui quae magna portio fuit in frequentia urbis loca ad habitandum cepere: templaque ac basilicas omnes: praeterquam summam urbem & Eleusinae: & si quod aliud robuste erat obseratum. Nec non pelagicum quod uocatur summe urbi subiectum: quodque inhabitare nequas erat: perit & phythici oraculi sine uersus ue tabatur: dicente: sati usque pelagico otia seruet. Ob ipsam tamen repentinam necessitatem praestitit usum domus. Caeterum ut mihi uidetur oraculum in contrarium cecidit quam expectabatur. Non enim propter prophanatum habitacionem templum: Calamitates ciuitati contigerunt: sed propter bellum inhabitandi necessitas. Nec nouatur templum hoc ab oraculo praenotatum est: aliquando in fauste habitandum esse. In turribus quoque murorum multi sibi hiraacula construxerunt: denique ubi quisque poterat. Quippe non prohibebat ciuitas hoc agere: tot una immigrantes. Sed postea depositi in longis muris & in magna parte piraei hirtarunt. Iam uero in ea quae ad bellum spectabant praestrigebatur: tum iociorum auxilia cogentes tum centum nauibus quae exiturae in peloponnesum erant apparatus intenti. Et athenienses quidem in hoc erant occupationis. Peloponnesium autem exercitus in atticam tendens peruenit primum ad Oenoem qua atticam ingressurus erat. Vbi quom sub sedissent: tormenta machinasque quibus muros quaterent parabant. Nam Oenone muris perditae est: atticam ab Euboea determinans: quam athenienses quoties bellum incidit per munimento utuntur circa hanc peloponneses cum in praeparandis machinis temporis satis triuerint: tum uero propter archidamum quem non parum in simularunt quod uideretur & in euocandis auxiliis lentior: & quod atheniensium studiosus esset nequaquam uehemens horator ad bellum. Contractis autem iam copiis dabatur crimini & statua apud isthmum habitae: & in caetero itinere faciendo cum cunctatio & super omnia ad eonem se gnicies. Quae hominis negligentia si non extitisset uidebatur sibi peloponneses celeriter aduentu omnia quae extra urbem haberent. Athenienses nam iterum hanc illo intro portauerunt occupaturi fuisse. Hac itaque inuidia praemebatur archidamus in obsidione Oenoem: quam ut fertur in tolerabat: quod expectaret ut athenienses nondum uiolata ipsorum terra aliquid de timore remitterent: non passuri ante suos ea oculos uastari. At postquam Oenem adorti omnique ope conati expugnare nequerunt nullumque athenienses caduceatorem mittebant. Ita demum castris illinc motis octogesimo fe-

re die ab iis quæ apud plataeã thebanis ingressis acta sũt: æstate frumentisq; ma-
turis atticam iuaerũt duce Archidamo Zeuxidami filio suo rege: ac sublden-
tes depopulati sunt: primum eleusina campũq; Thriasiũ fugatis auquãtulũ circa
loca q̄ duntur Rhiti atheniensibus equitibus. Deinde progressi ad dexteram ha-
bentes. ægaleõ montem p̄ cecopriã ad acharnas usq; puenerunt: maximũ oium
oppidõq; qui atticæ populi uocantur: positisq; in obuidione castris diu illic hũe
re statiuã populationibus occupati. Fertur archidamus circum acharnas cum
exercitu tãq; ad pugna instructo mansisse: nec illa expeditione i plana descendis-
se: eo consilio quod suspicatur. Atheniẽses multa iuuentute florentes & ad bel-
lum ut nunq; alios instructos i occursum prodituros: nec in oculis suis agrũ ua-
stari passuros. Vbi neq; ad eleusina neq; ad campũ Thriasiũ occurrerũt: experiri
statuit dum acharnas obsidet: an occurrere auderent: simul q; locus habẽdis ita
tuis oportunus uidebatur: simul q; acharnes q; magna pars ciuitatis quippe tria
milia armatorũ erãt non credebantur: q; sua corrũperentur neglecturi: sed oes
in prælium exituri: si non exirent. tunc atheniẽses minore iam metu i postere
posse uastari campum: & ad ipsã urbem accedi. Acharnes enim suis rebus exutos
nõ ita p̄mptos: ad subeundũ pro alieno agro discrimen: ideõq; discordes senten-
tias fore. Et hac quidem cogitaciõẽ cum Acharnas obsideret archidamus erat:
Atheniẽses uero quoad hostis circa eleusina & capũ Thriasiũ subsedit: spẽ nõ
nullã cõceperãt non esse propius progressũq; memoria tenentes. Plistoanactem
pausanix filiu lacedæmonioq; Regem: quattuordecĩ aẽ hoc bellũ annis cũ pe-
loponnẽsi exercitu: dũ Atticã iuasisset ad eleusina & Thioze nec ultra progre-
sum reddisse: eoq; ex sparta relegatus est creditus id fecisse pecunia. Vt aut circũ
sidẽtẽ Acharnas exercitũ cognouerũt: sexaginta stadiis ab urbe distãtem: cum i
conspectu ut credibile est regio uastaretur: quod nuq; prãterq; medico bello: ne-
q; iuuenes neq; senes aspexerãt: id uero acerbũ sane: nec iã negũgedũ tolerãduq;
sed obuiã prodeũdũ cũ aliis tũ prãcipue iuuentuti uisũ est. Coacto cõcilio ma-
gna iter eos altercatio erat: aliis exire iubentibus: aliis q; buldam non sinentibus.
Vates quoq; multifaria uaticinia referebant: ad quos audiendos undiq; coibat.
Acharnes quod putarent apud se nõ minimam portionem atheniensũ eẽ: q; ip-
sorum terra uastaretur: ad exeundũ prãcipue urgebant: atq; omni ex parte ciui-
tas tumultuabatur: & pericli irascebantur: prorsus immemores eõq; quæ prius
ille suasisset: conuiciabantur etiam q; cum esset dux non tamen eos educeret. exi-
stimantes ipsum omnium quæ paterentur auctorem: Quos pericles uidens ex
prãsentĩ conditiõẽ afflictiari: ut pote non recte sentientes de exeũdo ut ipse faci-
ebat concionem non aduocauit: nullumq; habuit coetum: ne quid ira magisq; iu-
dicio peccarent cõgregati. Itaq; urbem custodit & q̄ maxime potest quietam ci-
uitatem tenet. Equites tamen emittit ne ii qui ab exercitu excurrerent: urbi ui-
cinos agros adorti prãdas agerent: pugnaq; equestris parua in phrigiis cõmissa
est inter unã atheniẽsiũ turmã adiunctis thessalis & Boetioq; equitatum. In qua
non inferiores erant atheniẽses & thessali: donec Boetiis equitibus pedites au-
xilium tulerũt. Tunc facta fuga atheniensũ thessalorũq; aliquot desiderati sũt:
quos tamen ipso die prãterq; q; hostem rogarent receperũt: postero die trophæ-
um peloponneses statuerunt. Hæc autem thessalorum auxilia ex uetusta socie-
tate atheniẽsibus affueunt. Larissæi pharsalii: parasii: Cranonii: pirasii: gyrtonii:
pheræi ducibus ex larissa quidem polymede & aristonõ ex sua utroq; factione.
Ex Pharsalo autem Menone: & deiceps cæteris suõq; ciuiũ ducibus pelopon-

pagina 24 Segun Sag. de mercator.

nenses ubi athenienses se obuiam non ferunt: in pugnam ex acharnis mouerunt
populatiq; sunt alios quosdam ex populis: sitos inter parnethum: & brileffu mo
tes. Dum hi in attica agunt: athenienses centum naues quas instruxerant cu mil
le armatis quadrigentisq; sagittariis circum peloponnesum miserunt: ducibus
carcino: Xenotimi: Protea epiclis: & Socrate antigenis filio. Qui cum hoc appa
ratu soluentes e portu uela fecerunt: Peloponenses tandiu in attica morati quo
ad comeatus suppeditauit: per Boetia q non inuaserunt sunt reuersi. Prætereū
tesq; oropum regionem nomine piraicem: quam oropii atheniēsis subditi co
lunt: populati sunt ac regressi in peloponnesum i suas quicq; urbes discesserunt.
Post quorum abitum athenienses terra mariq; custodias collocauerunt: que ad
modum p omne bellum custodias acturi erant. Nec non mille talera ex iis qua
in summa urbe essent: placuit ipsis qui præclare fecerant se ponere: nec erogare
sed ex aliis sumere in usum belli. Quod si quis aut referat aut ferendis suffragiis
optineat mouendam pecunia hanc alios in usus: nisi si hostes classe adoriatur ur
bem: propulsariq; oporteat poena morte sanxerunt. Ex hac pecunia cetum extra
ordinem formosissimas triremes: quotannis fecerunt cum suis prefectis. Qua
ru nulla fas erat in aliud quidq; uti: nisi cu eadem pecunia ob idem periculum si
opus foret. His centum in nauibus qui erant Athenienses cum quinquaginta cor
cyrensiū qua uenerant auxilio prænaugantes: peloponnesum cum aliis non
nullis illinc sociis: præter alias clades quas intulerunt: egressi i terram methone
qua est in Laconica adorti sunt: tum muris inualidam tum hominibus uacuam
forte in iis circa locis erat cum præsidio brassidas tellidis filius uir Spartiates.
Hic recognita cum centum armatis auxilio iis qui intus erat aduenit: perq; me
dium atheniensium exercitum huc illucq; palatum: & ad muros conuersum in
urbem irrupit aliquot sociorum in ipsa impressione amissis: eamq; tutatus est.
Propter quam strenuitatem ante omnes qui bellum administrarunt apud Spar
tam collaudatus est: Athenienses inde soluentes abierunt & cum phia Elidem te
nuissent biduo populati sunt: & ad prohibendam uim uenientes ex couallibus
elidis trecentos egregios uiros: & ex finitimis illinc eliorum alios pugna inita
uicerunt. Cæteru exorto igenti ueto cum tempestate iactarentur: in loco portu
carente: multi conscensu nauibus præteruecti: promontorium quod dicitur pi
scis in portu q est iphia uenerunt. Interim messenii & alii non nulli q conscendere
naues nequierat: terrestri profecti itinere phiam expugnarunt: Posteaq; i naues
qua circuibat recepti sunt: Atq; illinc relicta phia multa enim iam manus elio
rum ueniebant auxilio: nauigantes athenienses alia circa loca populabatur. Per
idem tempus Athenienses triginta naues miserunt ut obirent locridem simulq;
Euboiam tutarentur duce Cleopompo Clinia filio: qui egressus in terram non
nulla maritima loca uastat: thranium capit: obsides illinc accipit apud alopem q
ex locris auxilium ferebat comisso certamine superat. Hac eadem æstate. ægine
tas cum liberis uxoribusq; e sedibus suis eiecerunt Athenienses exprobara uel p
cipue eis belli culpa cum præsertim tutius fore uideretur: æginam utiq; pelopō
neso obnosiam teneri: suorum colonia illuc missa: pro ut non ita multo post mis
sa e. Illis eiectis peloponneses tum atheniensium odio: tum de se benemeritis &
terremotus tempore: & seruili bello thvream incolendam: & eius agrum colen
dum dederunt. Qui ager argium ac laconicum diuidit ad mare usq; pertingēs
Vbi ad hoc tempus eorum non nulli habitant: cæteri per græciam dissipati sunt
Eadem quoq; æstate kalendis lunaribus: hoc e inter lunio quo solum tempore

note se

creditur posse contingere: sol defecit secundum meridiem non nullis intermitte-
 tibus stellis: rursusque e curua in solidam specie repletus est. Per eandem quoque æsta-
 tem Nymphodorum abderitem pythæi filium: magnæ apud Sitalcæ iororis ui-
 rum auctoritatis: quæ pro hoste prius habuerant sibi conciliauerunt: accerserunt-
 que uolentes per sitalcem contrahere cum Tereo Thracum rege societatem. Hic
 autem Teres sitalcis pater magnum odrysarum regnum primus reliqua Thracia
 maius reddidit. Nam bona pars thracum ipsius iuris est: nihilque Tereo illi artiet:
 qui Procnem Pandionis filiam ex athenis duxit uxorem: neque ex eadem am-
 bo Thracia exiit. Si quidem Tereus daulia quæ nunc terræ phocidis uocatur
 incoluit: tunc athracibus habitare. Qua interea foeminae facinus illud circa Ilym
 patrauerunt: & a multis poetarum in commemoranda philomæa thusciniæ auis dau-
 lias celebratur. Et credibile est pandionem tantulo distantem affinitatem ex filia
 propter auxilium mutuum maluisse: quæ eam que tot dierum uiam usque ad odry-
 sas distaret. At Teres ne nomen quidem habens idem regnum odrysarum ut pri-
 mus adeptus est: cuius filium Sitalcem Athenienses in societate acciuerunt. Cupie-
 res per hunc sibi & loca in thracia & perdiccam comparare. Cum uenit athenas
 Nymphodorus & societatem Sitalcis mandato iniit: & filium Ciuem Atheniensem
 fecit nomine Sadocum: & bellum quod esset in thracia dissoluturum se recepit
 persuaso sitalce: admittendas atheniësis copias thracum Equitum clipeatorum-
 que. Conciliauit eis etiam perdiccam inductis ad thermæ illi reddendam. Unde per-
 diccas protinus atheniësis ac formioni iunctus. Arma intulit chalcidentibus.
 Ita sitalces & perdiccas ille Terei: hic Alexandri filius: alter thracum: alter ma-
 cedonum: Rex Foedus cum atheniësis percusserunt. Athenienses autem qui
 cum centum adhuc nauibus peloponneso obseruabantur: Solion Corinthiorum
 oppidum postquam diripuerunt: id cum agro solis Acarnanum palerensibus colen-
 dum tradiderunt. Ast actumque ut captam Euarcho tyrano eiccto in societatem
 consciuerunt: & in Cephalleniam insulam uelificantes: citra certam ea potiti sunt
 Sita est autem Cephallenia Acarnaniam uersus: & leucadem: quattuor habens ci-
 uitates: Palenses: Cranios: Samæos: pronnæos. Nec multo post reuersæ sunt athe-
 nas naues: sub huius ætatis Autumnum Athenienses cum incolis: duce Pericle
 Xantippi filio populariter incurSIONEM fecerunt in agrum megaricum: & si qui
 Peloponnesum cum centum nauibus præteruehebantur: apud æginam autem
 tunc erant domum reperentes ut acceperunt omnem ciuitatem in expeditione
 esse: ad Megaram decreto illuc cursu commixti sunt: qui maximus extitit dum-
 taxat coactus Atheniësiū exercitus: ut pote florenti ciuitate nec dum mor-
 bum passa: Fuerunt enim atheniësiū sub armis decem milia: præter tria apud
 Potidæam: præter incolarum qui una in expeditionem armati prodierunt: non
 minus quam totidem milia præter etiam aliam leuiter armatorum non exiguam tur-
 bam. Hi magna in parte terræ: illius hostiliter cum egissent se se receperunt. Fu-
 erunt aliæ quoque Atheniësiū quotannis in agrum megarensem incurSIONES:
 nunc equitarum nunc cum exercitu: donec pisæam exciderunt. A quibus etiam ata-
 lante in arcem est muris firmata: & iam extrema ætate hac insula iuxta locros
 opuntios prius deserta ne predones exopunte: & aliis locrorum oppidis nauig-
 antes Euboiam prædarentur. Eiecta sunt autem ista ætate hac post peloponensiū
 ex attica discessum. In eunte hyeme Euarchus acarna uolens in astactum reuertii: per-
 suadet Corinthiis ut cum quinquaginta nauibus mille quingentos armatos ferentibus se

Tereo Rey de Thracia

Perdiccas Rey de Macedonia

reducerent. Ipse quoque non nihil auxiliorum conducit. Præerat autem his copiis eupha-
midas Aristonymi: Timoxenus Timocratis: & Eumachus Chrysidis filius. Qui
illuc nauigantes hominem reduxerunt: & cæteræ Acarnaniæ non nulla ad mare
oppida subigere uolentes: id frustra conati domum reuertebantur. Et cum præ-
ter nauigantes, Cephalleniam tenuissent: exissentque in craniorum oram: specie
deditiois ab illis decepti ex inopinato inuadentibus partem suorum amiserunt:
& cum acrius urgerentur domum se receperunt. Eadem hyeme Athenienses uete-
re instituto bustum publice fecerunt iis: qui primum hoc in bello mortem op-
petissent hunc in modum. Facto ante triduum tabernaculo mortuorum ossa pro-
ponuntur: & suorum quisque reliquiis si quid libeat imponit. Cum efferuntur si-
ngularum tribuum singulas arcas suæ quaque tribus ossa continentes uehiculo
portant. Unus item thorax inanis fertur: constratus eorum qui non extant: quod
intercessos non fuisse comperti. Efferunt autem promiscue uoluntarii quique uel
Ciues: uel hospites feminis propinquitate coniunctis ad sepulcrum eiulantibus
Conduntque in publico monumento quod est iuxta monumentum Callisti apud
sub urbana. Vbi semper eos sepeliunt qui in bello ceciderunt præterquam qui in ma-
rathone. Quorum singularem fuisse uirtutem existimantes: eodem in loco se-
pulcrum fecerunt. Postea uero quod eos humauerint aliquis ab ipsa ciuitate delectus:
uir haud quam pro inconsulto habitus: & qui pro dignitate conueniat super eos ora-
tionem habet qualem decet de illorum laudibus: qua habita disceditur. Hoc quoque
dem more sepeliunt quo per omne belli tempus quoties id eis accidit legitimo
utuntur. Ut autem ad hos qui primi mortem oppetiere laudandos: Pericles Xantippi
filius dilectus est. & tempus affuit a sepulchro in excelsum suggestum: quo a plerisque
frequentia exaudiretur procedens ita disseruit.

Oratio Periclis Funeris.

Vlti Quidem eorum quod ex hoc hæctenus loco uerba fecerunt: hunc legibus
institutum morem in contione dicendi: ad exequias defunctorum in bello:
ut pulchrum laudat. Mihi uero satis esse uisum est: uiroque factis præ-
stantium factis honores declarare: qualia circa bustum hoc publice instructa con-
spicitis nec in uno uiro multorum uirtutes periclitari debere: & siue bene siue ma-
le is dicat haberi fidem Arduum enim in dicendo seruare temperamentum in ea
re: in qua uix etiam ueritatis opinio asseri potest. Nam auditor qui & rem agnoscit
& hominem diligit: aliquid fere & opinione & uoluntate sua inferius dictum existi-
mat. Qui uero inexpertus est: is propter inuidiam quicquid supra suam uim au-
dit: ait supergressum esse ueritatem. Eatenusque tolerandæ alienæ laudes uidentur:
quatenus se ipsum quisque parem arbitratum alicui illarum assequendæ: quibus uero
imparis iis inuidet fidemque non habet. Verum quando quod ita olim iam probatum est
hæc recte fieri: oportet me quoque legi obsequentem ad uestram singulorum & uolun-
tatem & opinionem quam plurimum potero accommodare orationem: sumpto a proge-
nitoribus initio. Aequum enim simul ac decore est ex hoc loco eis honorem hunc memo-
riæ reddere: qui Regionem istam ipsi semper incolentes posteris ad hoc tempus
liberam sua uirtute tradiderunt. Et cum illi laude digni sunt: tum uel magis pa-
tres nostri qui ad ea quæ acceperant hoc quantumcumque habemus imperium adi-
cientes non sine labore partum: nobis qui nunc sumus reliquerunt. Que uero

ultra hoc sunt ipsi nos qui assumus præcipue perfecta ætate propagauimus: & priam omnibus quæ uel ad pacem uel ad bellum pertinent instruximus atque ornauimus. Vbi uero res bellicas quibus parta sunt omnia uel a nobis uel a patribus nostris strenue gestas in propulsandis bellis a barbaro uel a græcia illatis òmitto: nolens longus esse apud scientes. At quo studio huc euasimus & qua rei publicæ administratione: quibus ue artibus propagatum imperium est: cum demonstraro ad hos laudandos accedam: existimans nec alienum esse hoc tempore ista memorari: nec inutile ab omni cetu ciuium pariter hospitumq; audiri. Fungimur. n. ea rei publicæ administratione quæ uicinagæ leges non sectetur Ciuitatum: ipsi potius alteri quàm aliena imitantes: nomenq; habemus non quod ad paucos sed quod ad multos pertinet democratia. Idem iuris quantumlibet priuatim inter se differentibus: omnibus est honores pro ut quisq; aliquid sui specimen dederit: neq; iis qui ex certa parte ciuium sunt potius quàm ex uirtute: neq; propter paupertatem quis quominus publico munere non fugatur: dummodo priam pdesse possit pro uirili parte phibetur. Ingenue & in re. p. & in mutua quottidia noxæ opeq; suspitione uersamur: non succedentes: si uis uicinogæ populogæ cum uoluptate aliquid agat: ac pferentes innoxia quidem: sed tristem quandam in alieno gaudio seueritatē. Priuata alacriter cōmunicamus: quæ ad rem .p. spectant minime præuaricamur propter metum: tum eogæ qui sunt in magistratu: tum uero legum eogæq; præcipue: quæ uel in auxilium læsoq; lætæ uel quæ lætæ non sūt euidentem ignominiam irrogantes. Iam uero laboribus plurimas animi remissiones indulgemus: sacra certamina anniuersariq; sacrificia cū decenti priuatoq; apparatu iterponentes: quogæ quottidiana declaratio tristitia discutit. Importatur huc propter magnitudinem ciuitatis ex omnibus terris omnia: euenitq; nobis ut non magis hinc natiuis bonis fruamur: quàm iis quæ sūt apud alios homines. In studiis aut rei bellicæ hinc quoq; differimus ab hostibus: quod hanc Urbem omnibus exhibemus: nullis expleffionibus hospitum quempiam uel discere uel spectare prohibemus: quæsi hæc non occultata sint profutura hosti si uiderit. Neq; magis aut apparatui belloq; aut fraudibus confidimus: quàm id quod ipsi præstare possumus ad res agendas: animi præstantia apud quosdam in disciplinis iuuenes ab ineunte statim ætate uirile robur: pertinaci exercitatione nanciscuntur. Nos aut qui iam remissius uiuimus: nihilo tamen segnus hostilia discrimina adimus. Cuius rei signum est quod neque lacedæmonii per se tantum: sed cum omnibus terram nostram inuaserunt: & ipsi per nosmet finitimorum fines ingressi: eos qui domi sua tuebantur haud difficulter plerunque subegimus. Adeo nemo hostium unquam aduersus omnium nostram uim ferre se ausus est: tum propter nostrum rei nauticæ studium: tum propter copias quas in diuersa terrarum loca dimittimus. In quorum si quo conferta pugna cum aliquibus nostrum illi fuere superiores: cunctos nos superasse gloriantur: & cum uicti sunt ab uniuersis uictos esse se prædicant. quanquàm si quiete potius quàm laborum assiduitate: nec legibus magis quam generosis moribus periclitari uelimus. Satius est nobis non defatigari erumnis antequàm ueniant. Et cum tps. est illas subeundi uideri subire non minus strenue quàm si in erumnis agunt. Licet hic quoq; Ciuitatē istā admiratione dignā sicut in cæteris cognoscere: quod speciosa quædam sociā mediocritate cōplectimur. Philosophamur aut. i. i. opia toleramus: citra aut enervationē diuitiisq; utimur potius in rege oportuitate quàm cū uerbogæ iactantia. Egestatē suā nulli fateri: de forme est:

de forme ut eam deuitet non anniti. Adest præterea eisdem hominibus suarū fi-
mul & cōmunium regē cura: & iis qui rebus agendis incumbunt non minor de
rei. p. statu noticia. Soli. n. nos eum qui nihil rationis cum re. P. habet non Ci-
uem ociosum: sed inutilem arbitramur. Idem si quas res recte iudicamus concipi-
mus ue: non existimamus orationem iis rebus officere: sed potius non doceri
prius illas sicut oportet q̄ exequaris. Nam hoc quoq; præstātius habemus: quod
iisdem præcipue in iis quæ aggredimur & audacia utimur: & ratione cum aliis: si
scitia fiduciam. ratio cūctationem afferat. Præstantissimo quique animo æquissi-
me iudicant: qui & dura simul apertissime ac iocunda cognoscunt: & ob id ape-
riculis se nō subtrahūt. Idem erga multos ultro uirtutis officiis fūgimur. Quis
pe qui non accipiendis: sed dandis beneficiis: amicos comparamus. Quoniam me-
liore conditione est qui benefacit: peiore cui beneficit: cum ille quod fecit tueri
debeat beniuolentia: hic sciat se indando nō gratificatur: sed gratiam redditur:
iisdem soli emolumentis magis quā liberalitatis fideliter exercendæ ratione habi-
ta. Aliis magnifice gratificamur. Atq; ut semel dicam uidetur mihi hæc Ciuitas:
tum in totum esse græciæ magisterium: tum per singulos Viros corpus ad pluri-
ma regē genera idoneum exhibere: cū gratia præcipue: & Venustate. Et quia hæc
in p̄sentiæ nō orōis iactatōe magis q̄ regē ueritate nituntur: hæc Urbis po. etiā
quā his artibus parauimus est documento. Quæ sola omnium eage quæ nunc
sunt fama sui ut experimento cōstat maior est: sola q̄ nec hosti occurrēs irascit
ob acceptā ab illo cladem: neq; a subiectis male audit tanq̄ indigna quæ domine-
tur. Neq; nullis potentiam nostrā: sed uel maximis testificamur iudiciis: futuri p̄-
sentibus uenturisque miraculo: nec desiderantes aut hominū præconem: aut quis-
quis in præsens Carminibus mulceat. Opinionem regē ueritas delet. Sed omnia
maria omnesq; terras nostra audacia per uias fecimus: ubiq; bonorū malorūq; se-
peratim monumenta collocantes. Pro hac igitur Ciuitate & isti quid indignum
ducerent eam euertere: præstantes generose occubuerunt: & reliquorū decet unū
quenque uelle anniti. Quæ causa mihi fuit ut prolixius de Ciuitate loquens: tū
docerem non de pari re nobis esse certamen: & quibus nihil simile adest: tū pla-
nam facerem probationibus horū laudem de quibus nunc a me habetur oratio.
Cuius laud ea quæ maxima iam dicta sunt. Nam quæ ego Ciuitatis decora præ-
dicaui: ea nimirum istorum atque eorum similitum uirtuti debentur. Qualis nō
in multis græcorum de suis operibus ratio constet. Atque mihi uidetur uirtutē
uiri ut nunc istorū uita significare: mors plane declarare. Et enim iustum est eos
qui præstare alia nequeūt: certe i bellis priā fortitudinem animo pponere. Cum
melius publice de Ciuitate: quam peius priuatim meruerunt: hoc malum illo
bono obruentes. Veluti isti quorum nemo neque diuitiis mollitus est præop-
tans illis in posterum frui: neque spe paupertatis in diuitias commutandæ a sub-
eundis alperis retentus est: hostilis pene qui salutis suæ cupidiores. Simulq; hoc
omnium pulcherrimum periculum existimantes: uoluerunt ex ultrione hostium
ad hæc peruenire: freti spe id quod non uiderunt consequendi: dignum ēt opus
ex iis quæ iam uiderant ducentes cui se crederent: satiusq; esse in propulsanda
ui pati q̄ icedēdo icolumes fieri. Et cū dedecus ifamæ fugiūt tē corpore pertule-
ūt: & breuissimū intra tps cū fortuna potius p̄ sumā gloriā: q̄ cū timore trāsigere.
Ei isti qdē q̄les par erat tales i priā extitere. Reliq; uero d̄bet miūs qdē obnoxii
casibus optare: sed nequaquā miūs audacē postulare i hostes: ut hēat animū con-

fiderantes non sola oratione constare profectum: quē apud uos: non minus quā ego cognitum habentes ampliaret quispiam: cōmemorando quantū boni inest in hostibus propulsandis: sed uel magis si cōtemplantes quotidie ex operibus potentiam Ciuitatis: efficiamini illius amatores: & cum ea uobis magna uideatur esse: cogiteris uiros magnanimos qui ius fasq; intelligerent in operibus pudētes: ista comparasse: & qui quoriens eis ex sentētia non cessisset: non statuerunt sua uirtute fraudandā esse ciuitatem: speciosissima eam cōlecta donātes. Publice nā quæ corpora impenderunt: priuatim laudem quæ nunquā senesceret: acceperūt simul & honorificentissimā sepulturam: in qua non magis ipsi sunt siti quā sempiterna eorū gloria: ut se se quoq; offerret tempus uel narrandi uel imitandi celebranda relinquatur. Quippe illustrium Virorū omnis terra sepulchrum: neq; id domesticorū tantum saxorū testatur inscriptio: sed etiā sine scripto in exteras gentes egressa memoria: magis apud animum cuiusq; quā apud urnas hospitat. Quos ipsi nunc ad imitandum uobis pponentes & felicitatem existimātes esse libertatem: rursus libertatem esse felicitatē: Nolite bellica recusare discrimina. Neq; n. calamitosi: quibus spes boni non adest: iustius uitæ non parcant: quā ii quoq; diuersa uitæ cōdictio & præserti optima periclitatur. Tristiorq; est uiro prudentia prædito cōtumelia comes ignauia: quā per robur & publicā spem sine sensu futura mors. Ideoq; parētes istorū nūc quicūq; adestis non magis desleo quā cōsolor. Cum n. multiplicibus dum educātur ut scimus subiaceāt accidentibus: pclare cum illis agitur quā præclarissimū sortiuntur: ut nunc isti obitū uos mcerorem: & quibuscunq; datum est ut eorū uita foeliciter acta pariter & finita censeatur. Nec me fallit arduum esse psuasum: ne mœsticiā sentiat is quotiens uobis istorū memoria refricabitur: in aliorū rebus secundis quibus & ipsi aliquādo exultastis: & ex iis bonis non quibus nunq; potituri: sed quibus diu potiti priuātur. Tolerare tamen oportet se aliorū liberorū eos qui in ætate adhuc sunt pcreandi. Si quidem futura soboles & quibusdam erit particularis obliuio defunctorum: & rei publicæ bis proderit q̄ eam nec desolatā patietur & tutam præstabit. Non n. possunt aut par aut iustum cōsiliū dare ii qui exponunt periculis liberos: istorū more & qui non exponūt. Vos uero qui in ætate processistis: quo diuturniorē uitam foeliciter traduxistis: eo plus lucri uos fecisse existimetis: & hoc quod super est uitæ breue futuræ. quod utiq; ob istorū gloriam leuius fiet. Sola namq; magnanimitas non senescit: nec magis in affecta iam ætate lucrari delectat: ut quidā aiunt quā honorari. Filii aut hōrū: ac fratres qui adestis magnum uideo uobis ppositum esse certamen. Nam eius qui factus functus est uirtutē nemo non solet prosequi laude: ac fere supra modum. At uos non pares iudicamini: sed aliquātulo inferiores esse. Quippe uiuētium inter æmulos liuor est. Quo sublato uirtus cum beniuolo celebratur assensu. Si quid aut me oportet de muliebri quoq; Virtute cōmemorare: earum quæ nunc erunt uiduitate breui omnia exhortatione complectar. Et enim ingenti uobis est gloriæ nō esse uos sexu uestro infirmiores: hoc est pudicas esse: Cuius rei decus dedecus ue nimium cadit in uiros. In hac ego oratione legibus iuncta retuli quecunq; hūi utilia: & re ipsa qui sepeliebantur ornati sunt. Quorum liberos Ciuitas hinc ad pubertatem publice alet: utilē pfecto & istis & futuris pponēs laureā taliū certaminū. Quæ n. uberrima uirtutis pposita sūt p̄mia: ad ea optio q̄sq; i rem. p. aīo cōtēdit. Iam postquam suos quisque necessarios deplorastis abscedite. Actum est autem huiusmodi funus hyeme: tum qua primus annus belli finitus est. Ineūte æstate.

fin del año 1.

Peloponneses sociiq; ex duabus quæ admōm superiore anno ptibus Atticam ingressi sunt: duce Archidamo zeuxidami filio lacedæmonioꝝ Rege: castrisq; politis regionē populabā tur. Vbi cū nō multos dies fuissent: morbus primū apud Atheniēses cepit: Priu quidem ut aiunt: alibi quoq; & circa lemnum: & aliis multis in locis grassatus. Cætereq; neq; tantum pestilentia neq; tantum funeq; usq; fuisse memoratur. Nam huic nec medici pares erant ignoto eis inter initia: imo ipsosq; plurimi extinguebantur: ut maxime illos adibant: nec alia ulla hoium ars: nec quæ in templis exposcebantur: nec diuinationes & quæ sunt id genus quibus utebantur: omnia deniq; frustra fuerunt. Ea q; homines malo ipso eucti cū morerentur relinquerunt. Incepit aut ut fertur primum ex æthiopia quæ ē super ægyptum. Deinde in ægyptum. lybiamq; descendit: & in regis magna ex parte regionē confestiq; Athenasiua sit. Principio i piræo cōtagionis factus: ita ut ab eis diceret uenena in puteos (nōdum. n. illic fontes erant) a Peloponēsiis esse deiecta. Mox & in superiorem urbem processit multoq; magis iam mors ingruerat. Refferatur igit hoc ut cognoscat quisq; uel peritus medicina: uel imperitus unde credibile sit id extitisse quasue satis idoneas existimet causas: quæ ad tantā mutationē uim haberēt. Ego uero que potero referam: & quæ sibi quisq; proponēs si quādo hoc rursus incidat: iam predoctus habeat aliqd præcipue unde nō ignoret aperia: & ipse passus hūc morbū & alios patiētes ituitus. Enī uero ānus ille ut cōfessioe fere oīum cōstat maxie imuis fuit alioꝝ morboꝝ. Quod si quo q; alio prius laborabat: si morbus i hūc oīo cōuertebat. Cæteris quoq; salubri corpore repēte nulla ex causa corripiebāt: ante omīa capitis acres feruores oculoꝝ iussusio ruboris adustioq;. Introrsum uero statim lingua cum faucibus sanguinolenta uisebatur: spiritus arēte & cū grauiolentia meabat. Deinde ex iis sternutatio raucitasq; exitebat: nec diu post labor in pectus cū uehementi tussi descendebat: & cum ad precordia heferat illa uexabat: sequebātur cūctæ fellis & humoris quæ a medicis nominatur apocatharses: & ipse cū ingenti cruciatu: & plerisq; inanis incidebat singultus: ærem ciens spasmus: qui in quibusdam protinus in quibusdam serius sedebatur. Et corpus quidem exterius non admodum feruens tactu erat neq; pallidum: sed subrubrum fuscum minutis pustulis ac papulis scatens: interius at ita ardebat: ut neque per quam tenuia uestimenta aut sindones initii neq; aliud quippiam nisi nuditatem sustineret. locundissimum erat ingelidam se ipos aquā abiicere: id quod in puteis multi eoz; quibus custos deerat fecerunt in exhausta siti adacti. Quāq; perinde erat nimis ac miūs bibere. Accedebat huc iq;es mēbroꝝ perpetuaq; uigilia. Neq; uero corpus quoad morbus augebatur flaccescebat: sed opinatione hominū fortius pesti reluctabatur. Adeo plurimi itra nouum & septimum diem ab ardore urente uitalia necabantur: adhuc aliquid roboris habētes: aut si hoc tēpus exissent: tamēdesidente ad uteq; morbo atq; illū acriter cōuellente: idq; cū assiduo profluuiū multi quoq; post mōm debilitate ipa piabāt. Peruagabat .n. oēm corporis supficiē: i capite primū coalita lues. Ex q; utiq; pnciosissima si q; cōualescebat eius uiolentiā significabāt extrēa mēbroꝝ. Si quidem aduerēda & ad sūmas manus sūmosq; pedes prupebat: q; bus nō nulli amissis liberabātur: qdā amissis & oculis. Sūt et quos simul ac surexerūt oīum pariter cepit obliuio necessarioꝝ quoq; ac sui ipsorum. Nam genus morbi in singulis extitit: & maius quam ut exprimi & acerbius: quam ut humana natura tolerari possit: in hoc declarans præcipue aliquid aliud fuisse præter consueta. quod cum multa hominum. cadauera iacerent insepulta alites quadrupedesque

ea uel nō adierūt: uel quacūq; gustarūt attigerūtq; pire. Quibus ex auibus eu-
dens fiebat cōiectura: q; neq; circa cadauera neq; alibi uidebātur. Canes magis
ppter hoīs cōsuetudinem mali significationē dabāt. Vege ut alia multa calamita-
tis genera pter eā: quæ singulis acciderūt aliis q̄ aliis asperius eiuismōi ī totū mor-
bus fuit. Cū aliud quidā insolens accessit: quod tūc aīos affligeret: quod quicq; d
fiebat proficiebat īn morbū: peribātq; alii per icuriā: alii per multā curationem:
nec de ulla medicina cōstabat: quā quis diceret utilem fore si offeret. Quod n.
alteri proderat: id officiebat alteri. Corpus integrū erat nullū p se ferēs roboris
ībecillitatis ue discrimē: idq; & ipsi quatalibet obseruatione curaretur a peste cor-
ripiebat. Terribilissimū tamē totius male fuit aī defectio: quoties quis languoris si-
bi cōsciū: prius anticipata desperatione sui multo se ipsos magis destituebant:
nec languori resistebāt. Et quia alius ob alterius curationē plus lædebat ritu ob-
uium moriebātur: quæ p̄cipua mortū causa extitit. Nā siue p̄ metu īuicem non-
adirent destituti peribāt. Vnde multæ domus uacua factæ sūt: siue adirent īficiē-
bātur: & p̄cipue qui officii gratia diligētius aliqd ad ministrassent: ut pote pudore
nō adeundi aicos ipsi sibi nō parcetes. Postq; domestici eos qui uita excesserat:
cōplorauerāt deficiebāt luis uehementia superati. Vege ii p̄cipue moriētem labo-
rantemq; miserebātur: qui ipsi euaserant. Quippe id iam antea experti ac de se
securi. Neq; n. his eundē morbus corripiebat dūtaxat ut extigueret. Qui qdē ab
aliis beati cōsebāt: & sua ip̄i spōte ob suæ sospiratis læticiā spem ī postere p̄sume-
bant: ne quādo a lio morbo absumerētur. Angebat aut eos p̄ter īgruentem pestē
cōportatio rege ex agris in urbem iis qui ex agris migrauerāt grauior. Quippe do-
mog; penuria ī cauernis utiq; t̄pre Estiuo aīam stragulantibus agitabant. Ita nō
mō sine ulla dignitate expirabāt: sed alii aliis ī mortui mutuo iacebant: semiani-
mesq; in uuis & circa fontes omnes aquæ desiderio uolubantur. Quin ip̄a tem-
pla in quibus tabernacula fecerant: referēta erant illic mortuog; hominibus uio-
lencia mali quid agerent non habentibus ab alienat̄isq; a cognitione sacrog; san-
ctog; q; perturbatis pariter omnibus sepulcrog; uiribus: quibus antea utebantur
cum sepelirent quisq; ut poterant. Multi quoque crebra iam familiarium strage
quia idonea deerant: ad pudenda conuertebantur sepulcra. Nam alii occupatis
quos alieni extruxerāt. Pyris mortuū suū iponebāt: ignemq; subiciebant alii cū
alter arderet superiecto quem ferebant abibant. Vnde primum incepit in Ciuita-
te uicium hoc ī maius euasurum. Facilius enim quis audeat ea quæ prius occul-
ta uoluisse: ne comperata forent inimicis uoluptati. Videntes tam iri promptu
fortunaē cōmutationem beatos repente morientes: modo inopes repente illorū
bona consequentes operaē p̄cīm putauerunt: ad subita gaudia uoluptatesq; trā-
sire diurnam arbitantes & uitam & pecuniam. Nemoque per honestatem quā
cernebat animum induxit: ad inferendas sibi erumnas: inexploratum habēs: pri-
us quā ad illā pueniret occūberet nec ne. Quod aut ī præsētia erat iocundū &
undiq; ad se aīum pelliciēs: id & honestū cōstituebat: & utile deog; metu aut ho-
minū legibus nequaq; coercitus: cū & in æquo poneret piū uel ipiū eē uidentes
æqliter cūctos oportere mortē: nec timerēt eo usq; uindictæ ueniēdū: ut delicta
uiuētes luerēt: multoq; maiorē illius iudicii poenam īminere: īquo tulissent iam
facta sententiam quæ antequā decidat consentaneum esse se aliquantulum uita
frui. Tali igitur clade Athenienses circumuenti uexabantur. hominibus intra
muros mortem obeuntibus & extra hostibus agrum ferro igniq; ualantibus.
Quā in calamitate cū alia repetebātur memoria qualia credibile ē: tū uero hoc

carmen quod fenes aiebant iam pridem decantari. Doriacū uēiet Līmo comitāte duellū. De quo altercatio erat num Līmos. i. pestilentia in hoc carmie ab ātīquis nominaretur: an Līmos. i. fames. Sed euicit in p̄sentiāz merito pestilentiaē interp̄tatō. Ad ea. n. quæ patiebantur hoīes oraculum retorquebāt. Equidem existimo si aliud post hoc aliquādo contigit doricum bellū itidem ex rege fide famē cāturos. Memorabant præterea qui norant oraculum lacedæmoniōz cum illis deus consulentibus: an oporteret bellum mouere: Respōdit penes omni conatu bellantes uictoriam fore se quoq; ip̄m auxilio. Itaq; similia circa hoc quoq; futura augurabatur. Morbus aut̄ primo statim Pelopōnesiū ingressu cepit nec ipsā Pelopōnesum inuasit ut dignum relatu sit. Athenis p̄cipue grassabatur. Secūdo loca aliis oppidis: ut quotq; frequētissimū populo erat. Et hæc quidē quæ circa morbum extitere: Pelopōneses uero ubi campestria populati sūt in partē: quæ maritima uocatur processerunt usq; ad lauriū ubi sūt argentea metalla Atheniēsis: & hanc primum quæ Pelopōnesum spectat. Deinde quæ ad Euboia & andrum uergit uastauerunt. Pericles aut̄ tunc quoq; dux in eadem perstabat sentētia: sicut superiore expeditione fecerat ne Athenienses exirent. Qui cum hostes adhuc in campo agerent: prius quā in maritimas copias promouerent: centum naues ad inuadendum Pelopōnesum instruebat: quas omnibus præparatis soluit ducens in iis Atheniensium armatoz quattuor milia trecentos Equites in hippaginibus. Quas tunc primum ex uetustis nauigijs fecerant: Comitātibz Chiis & lesbis cum nauibus quiquaginta. Dum solueret Pericles cū exercitu Pelopōneses ad maritima atticæ agentes reliquit: Vbi peruentum est Epidaurz q̄ est i pelopōneso magna agri partem populati sunt: adortiq; urbem i spem uenerant expugnandi: sed non successit. Recipientes se illinc idem fecerunt in ora Troizenidæ & halide & hermiōide. Quæ loca in pelopōneso sunt ad mare omnia. Profecti illinc in Prasiā quod est i ora maritima laconicum oppidū uastato agro ipsum ceperunt diripuerūtq;. His actis domū redire nec nacli sunt ap̄d atticā Pelopōneses iam domum reuersos. Quādiu Pelopōneses i attica erant: & Atheniēsis cū Classe nauigabāt: tādū morbus Atheniēses domi forisq; uexabat. Ex quo ferebat Pelopōneses metu morbi: quē detrahsugis discebāt in Ciuitate seruire: & simul sepeliri mortuos sēriebāt rapti ex finibus excessisse. Hac at̄ expeditione Pelopōneses cū diutissime māssissent: uniuersā regionē ferro populati sūt. quadraginta ferme diebus illic cōsūptis. Eadē æstate agnon. Hiciæ & Cleopōpus Cliniciæ filius collegæ i p̄tura Periclis: sumptis easdem quibus ille usus fuerat copias festinato duxerūt: aduersus eos qui sunt i Thracia Chalcidēses Potidæāq; adhuc obsessā cū puenissent: machinas urbi admouēt: oīq; ope illā expugnare conātur. Sed neq; conatus hic neq; apparatus alius p̄cessit iterueniēte morbo: q̄ p̄sus i Atheniēsiū exercitu grassabāt: ita ut eo prior exercitus: ob hūc q̄ cū Agnone sup uenerat læderet: cū hætenus p̄spera ualitudie usus eēt. Nā phormio cum mille sexcentis apud chalcidēses āplus nō erat. Itaq; agnō mille quinquaginta militibus quadraginta circiter intra dies morbo amissis Athenas renauigauit relictis pristinis in potidæe obsidione militibus. Post alteram uero Pelopōnesum inuasionem athenienses cum & ager ipsorum iterum ferro uastaretur: & morbo pariter ac bello p̄merēt: mutata uolūtate Periclē i simulabāt: tāq; auctore ip̄is belli gerēdi eiq; calamitates referēbat acceptas. Igit̄ adcedēdū lacedæmoniis aīo iclināt. Sed missi aliquot legati re i facta redierūt. Tūc ūdiq; cōsiliū iopes i piclē iuehebāt. Ille cernēs eos p̄sētē statū ægre ferētes oīaq; agētes: q̄ ip̄e p̄uiderat aduoca

ta cōtione:adhuc,n.prætor exercitus erat exhortatus ē eos ad bene spādū reuo-
cans iracūdiā ad lenitatē & merū ad fiduciā pcedēs:atq; hūc ī modū locutus ē.

Oratio periclis

Ec in expectata mihi uestra in me indignatio fuit:intelligo,n.eius cau-
sas & eam ob rem coegi concilium:ut in memoriā redigam ac repre-
hendam:si quid uos haud recte uel mihi succensetis uel aduersis suc-
cumbitis.Esigo,n.existimo,melius agi cū Ciuibus priuatim:si tota Ciuitas fortu-
nata sit:q̄ ī per singulos ciues fœlix sit. Publice uero Labefactetur. Nam quom-
eueritur patria:is cui priuatim bene est:nihil tamē minus & ipse eueritur.Cui
aut male is in illa prospere agente multo magis in columis est. Quotiens igitur
patria suas ipsius potest tolerare clades:quas nemo unus possit: quo pacto non
conueniat uniuersos illi opitulari: neq; id quod nunc agitis domesticis iacturis
attōitos rai publice salutem pro derelicta habere:incusantes me qui bellandi cō-
silium dedi:atq; adeo uos ipsos qui id comprobastis.Et mihi tali uiro irascimini
qui ut reor sum nulli scds uel in cognoscendo q̄ opus factū sunt:uel in explican-
do:uel in amanda Ciuitate:uel in uicenda pecunia.Nam qui nouit neq; id quod
sentit explicat perinde est ac si nesciret. Qui uero utrunq; habet nisi studiosus
rei publicæ fuerit is per æque nihil ex utilitate Ciuitatis loquetur. Cui aut hoc
etiam affuerit:si idem pecunia uincatur pro hac una habebit cuncta uenalia. Ita
que si mihi hæc omnia mediocriter præter cæteros adesse uos iudicātes de bel-
lo gerendo fidem habuistis:nunc haud probe eidem crimen imponitis. Et enim
eos qui prospera fortuna utuntur bellum poptare quā pacem: magna uecordia
est. Sin uero necesse sit: aut finitimis cedentes imperata facere: aut pro uictoria
belli adire discrimen:profecto qui cedunt iis q̄ resistunt uituperari digniores. Et
ego quidem idem qui antea sum nec a sentētia discedo. Vos aut uacillatis:quos
constat integra re mihi aquiescere accepta calamitate poenitere: & rōnem meā
uestra infirmitate metientes non rectā iudicatis. Quia sensum molestiæ unus
quisq; hactenus habuit:cōmunis aut utilitas nondum patet. Magnaq; mutatio-
ne facta & hac ex leui momēto mēs uestra languescit:ad ea pferenda quæ decre-
uistis.Rapiunt,n. consilium repentina & inexpectata & longe præter opinionē
accidentia: id qd̄ nobis cum circa alia:rum uel maxime circa morbum usu uēit.
Tamen cum urbem Ciuitatemq; magnā hēamus: & perinde Egregiis institutis
simus educati: decet ne maximis quidem nos incōmodis uelle succumbere nec
amplitudinem nostram labefactare. Nam æqui iuris esse homines censent:& ac-
cusare eum qui per ignauiam gloriæ quā optinet desertor est:& odisse eum qui
p̄ confidentiā gloriā ad se nō pertinētē affectat:sepositoq; priuata:re & dolore de-
beis salutē publicā uindicare:huius belli labori ne magnus sit: ne ue aliā cōrigat
resistētes. Et satis quidē illa sint ī q̄bus alias sæpe demonstrauī: menō iure uobis ī
suspitionē uenire. Aperiā aut & hoc qd̄ neq; ipi uide mini unq̄ cogitasse: cū uob̄
assit:De magnitudie loquor īperii:neq; ego ī pristinis orōibus usurpauī:ne nūc
qdē me moraturus:ut pote spē ip̄a iactantiusculū:nisi uos p̄terrōem attōitos ui-
derē. Ipi qdē existimatis:ī socios rātū uos tenere īperiū. Ego uero pnūcio ex dua-
bus p̄tribus quæ ī usū patēt terra & mari:uos alterius īsolidū potētissios eē dūta-
xatq;tenus obire cōsueistis:& si plus obire uelletis potētissio fore. Neq; ē hac tē-
pestate rex q̄spiā:aut aliq̄ gens q̄ uos īstructa q̄ nūc ad ē classe nauigātes p̄hibere

possit. Qui ex potentia ut apparet ne iis quidem caremus: quæ uos magnificitis ad domesticum & terræ usum pertinentia. Itaque non est consentaneum iniquo uos ea ferre animo: & non potius æquo atque sedato: existimantes ornamentū diuitiarum apud potentiā esse: & libertate per nos incolumi facile hæc iri recuperatū. Quæque sine seruiamus imminui libenti animo patimur: in neutro degenerare nos a patribus nostris iudicandos: quæ hæc non ab aliis acceperunt: sed laboribus suis parata atque custodita nobis tradiderunt. Nam turpius est quā conatu potius frustrari ex uolentem. Conuenitque aduersus hostem ire nos: non modo confidentes sed etiam fidentes. Si quidem confidentia ex improvisa quoque prosperitate ignauū etiam aliquem cadit: fiducia uero prebet ei qui se consilio credit ut hosti preualeat id quod uobis accidit: & in pari conditione fortunæ solertia ex altitudine mentis tutiorem reddit audaciam: spei cuius uis in lubrico est: minus fidei habens: quā ex presentibus copiis consilio cuius exploratio prouidentia est: Decet item uos publice ob imperium dignitati qua cuncti lætamini consulere nullum recusantes laborem: nisi & honores recusetis: neque existimare de libertate tantū amittenda rem esse. Sed de amittendoque imperio periculumque subeundū: ob eas quas in imperio contraxistis offensas. A quo discedere uos iam integre non est: Ne quis hoc in presentiarum ueritus existimet se nullo negotio liberaliter degere. Quippe imperium iam ueluti tyrannidem administratis: quod summere quidem uidetur esse iniuriam: deponere autem periculosum. Nam huiusmodi homines qui bellū timet persuadendo: alios protinus & Ciuitatem perderet & si quibus ipsi præessent eos liberos esse sinerent. Enim uero otium neque potest esse in colume nisi negotio modificatum neque in principe Ciuitate conducit: sed in ea quæ bona fide tolerat seruitutem. Vos uero neque huiusmodi ciuibus seducamini: neque mihi succedatis cui de bello gerendo fuistis assensi. Quod si hostilis aduentus ea fecit quæ facturæ esse se credibile erat: uobis sibi obedire nolentibus: & si accessit præter expectationē hic morbus: res sola otium spe nostra potētiore. Vnde scio me magna ex parte magis iniustum esse: profecto iniuste me perosi estis: nisi & quotiens uobis prospere præter opinionem euenire eam mihi foelicitatem referatis acceptā. Oportet enim quod diuinitus necessario quæ ab hostibus perficiuntur fortiter ferre: Quæ cum fuerint olim in more huius Ciuitatis caute: ne nunc dissoluantur in uobis. Cum præsertim sciatis eam apud omnes homines ideo maximum habere nomen: quod non cedat aduersis: quodque plurimos labores ac plurima corpora in bello consumpsit: & summa ad hanc diem sit potita potentia. Cuius apud posteros in æternū si quando nunc cadamus: Natura enim comperatum est ut omnia decrescant: memoria deferretur: atque adeo græcorum quoniam græci nos latissimū tenuimus imperiū & maxima tolerauimus bella: tum aduersus uniuersos: tum aduersus singulos: ciuitatemque opulentissimā & frequentissimā habuimus. Quamquam qui segnis est ista haud dubie uituperabit sed regum gerendarum studiosus æmulabitur. Quod si quis opes non adeptus sit inuidebit: Ceterum odisse & moestum esse omnibus quidem in suo tempore corrigi: quicumque se dignos existimarunt ut aliis imperarent. Quisquis in maximis rebus inuidiam suscipit recte is consulit: nam odiū non ad modum resistit. Verum splendor in præsens & perpetua in postere gloria celebranda reliquitur. Quæ duo uos prospicientes decus future: & dedecus præsens: alacri iam animo decus capescite: ac dedecus deuitate: nullū ad lacedæmonios Caduceatorem mittendo: significantes uos presentibus erumnis opprimi: tanquam si qui quoniam inter accidentia & minimum affligantur animo & re quā maxime reluctantur: sunt omnium

& priuatim & publice præstâtissimi. Talibus pericles dictis temptauit: tum mi-
tigare i se conceptam Athenienſium iram: tum animos a præſentibus malis ab-
ducere. Cui publice quidem acquieuerunt: nulliſq; amplius ad lacedæmōios miſ-
ſis legatis ipenſi incubuere i bellu: priuati tamē difficultates ægre ferrebāt: plebs
quia quas tenues habebat facultates exhauriebātur: proceres q̄ eximia in agris
prædia uillaſq; ſūptuoſe magnificeq; edificatas amiſerāt. p̄ pace maximū oēi bel-
lū habentes. Nec priuſq̄ gerebāt indignatiōem poluere: q̄ eū pecūia mulctarūt:
rurſuſq; nō multo poſt id quod fieri uulguſ amat: ducē delegerūt oīum ei rerū
permiſſo arbitrio: quē & ſi ſuam quiſq; uicem dolentes obiecturam rei familia-
ris abiectiori iam aio erant: tamen iſi quæ ad rē. p̄. ſpectabāt longe omniū præn-
tiſſimū iudicabant. Quandiu enim rei publicæ præfuit in pace moderate eā ad-
miniſtrauit integre tutatus ē ampliſſimā reddidit: illatoq; poſtea bello Ciuitatis
uires ut liquet præuidit. Cuius poſt obitum prouidentia in bellum: duos enim
ab eo moto annos & dimidiatum uixit uel magis cognita ē. Nam is dicebat ita
demum uictores euafuros: ſi bello abſtinerent rem nauticam: curantes neq; imp-
ium capeſſerent bello: neq; ciuitatem in periculum uocarent. illi uero hæc om-
nia e cōtrario ægerūt: & cætera quæ extra bellum eſſe uidebantur ex ſua quiſq;
ambitione atq; priuato quæſtu in ſua ſociorūq; perniciē adminiſtrauerūt. Quæ
ſi p̄ſpere ceſſiſſet fructuoſa priuatis hominibus: & honorificata potius fuiſſet.
Cum uero improipere ceſſerint pernicioſa in bellum rei publicæ extiterūt. Cu-
ius rei cauſa fuit q̄ cum ille polleret dignitate atq; conſilio: & pecunia procul-
dubio incorruptus eſſet: libere multitudinem continebat. Nec magis illi ſe co-
mitem q̄ ducem præbebat. Nec enim adeptus per illicita potentiam aliquid ad-
uoluptatem loquebatur: ſed unde moueret indignationem cum auctoritate cō-
tradicebat. Quotiens itaq; intelligebat eos quippiam in tempeſtiue ferociterq;
conātes orationis acrimonia deterrebat. Quotiens ab re formidantes rurſus ad
fiduciā erigebat. Deniq; uerbo quidem popularis ſtatus re autem ip̄a penes pri-
mariū uirū præcipatus erat. Nā q̄ ſucceſſerūt cū potius iter ſe pares foret primū
quiſq; locum affectātes ad demulcedum uoluptatibus populū ſe conuerterunt
negotiis relaxatis. Vnde cum alia multa ut i magna ciuitate: tum uero illud pec-
carunt q̄ in ſicilia nauigauerunt: magnum imprudentiæ flagitium: non tam pro-
pter eos aduerſus quos ierunt: q̄ propter eos qui miſerunt non proſpicientes iſi
quos mittebant. Nam dum domi inuicem turbātur: mutuūq; criminibus de
principatu contendunt: ſtatim poſtea exercitus conquaſſarunt. Re autem apud
Siciliā iſelicitè geſta: alioq; apparatu amiſſo: cum claſſis maiore parte: & intra
urbem iam ſeditione laborantes: tamē tres annos reſtiterūt: & prioribus hoſti-
bus & ſiculis ad hos adiūctis cum iam pleriq; ſociorū defeciſſet: & mox Cyrus
regis filius eſſet in partibus pecunia ad claſſem Peloponnēſibus data. Neq; pri-
us ſuccubuerūt q̄ ipſi priuatis inter ſe diſcordiis colliſi defecerūt. Adeo ſuppedi-
tabāt pericli quæ ipſe præuiderat: & quidem facile ſane ad reſiſtendum i eo bel-
lo Peloponnēſibus: Lacedæmoniū autem ſociiq; eadem æſtate centum cū nauī-
bus ac militibus mille: Cnemo ſpartiatæ nauarcho profecti ſūt: in Zacynthū iſu-
lam: quæ eregione elidis iacet: achæorum qui ſunt in Pelopōneſo coloniā Athe-
nienſibus belli ſociā: Egreſſiq; in terram multa hoſtiliter egerunt: & cum illos
ad dedicionem non poſſent compellere: domum ſe receperunt. Eadem iam ex-
trema æſtate Ariſteus Corinthius: Lacedæmoniogq; legati Aneriſtus: Nicola-
us: Prathodemus: ac Timagoras Tegeates: & ſuo nomine pollis Argius iter ha-

quitan el imperio a Pericles

dentes ad Regem in Asiam: si qua ratione persuaderent illum: ut pecuniam daret bel-
licae societate iniret. Adierunt prius in Thracia Sitalcem Therei filium uolentes:
si possent eum inducere ad commutandam cum ipsis quam haberet cum Athenien-
sibus societatem: simulque cum copiis eundem Potidaeam quam exercitus athenien-
sium obsideret. Cum per regnum Sitalce iter ingressi essent transituri Hellespontum:
ad Pharnacem Pharnabazi filium: a quo erant ad Regem deducendi: forte legati
Athenienses cum apud Sitalcem essent Learchus Callimachi: & Ameniades Phi-
lemonis suadent Sadoco Sitalce filio: qui factus erat Atheniensis: ut ipsis illos in-
terciperent: ne ciuitatem eius per quam ad regem pergebant aliqua ex parte lae-
derent. Is autem persuasus missis aliquot cum Learcho & Ameniade eos iam Thra-
ciam euenientes: antequam nauem conscenderent Hellespontum transituri comprehendit: ius-
sitque his dari eos traditos iude Athenas portauerunt. Vbi peruentum est ueriti Athe-
nienses: ne quid Aristeus rursus adhuc in ipsos grassaretur: si euasisset quem aerea
oiumque apud Potidaeam & Thraciam acciderat auctorem fuisse constabat: cunctos
eodem die interemerunt indemnatos: & quaedam dicere uolentes atque infossas de-
iecerunt: arbitrati se iuste suis sociisque negotiatoribus parentare: quos circa Pe-
loponnesum onerariis nauibus cursum tenentes: nacti Lacedaemonii trucidarunt
infossasque abiecerunt ipsi iniuria priores. Quippe initio belli quoscumque mari ce-
pisset: omnes uelut hostes uita priuabant: siue Atheniensium partes secutos siue neu-
trorum: circa extremum eiusdem aetatis Ampraciote ascitis in societate multis bar-
barorum expeditionem sumpserunt aduersus Argos Amphilocheum: caeteraque Am-
philochia exorta hinc primum simultate. Amphilocheus amphiarai filius post bel-
lum troianum cum domum repeteret: exosus argi domiciliu condidit in sinu ambra-
cico urbem: quam nomine primae suae appellauit argos: cognomine Amphilocheum
cum caetera amphilochia quaeque fuit in omni ambracia maxima potentissimos
habens populares. In multis postea aetatibus agitati cladibus Ambraciotas sibi
finitimos in consorcium accersierunt: linguamque tunc primum ex ambraciotis una
habitantibus graecam effecerunt. Nam caeteri Amphilochei barbari sunt. Progres-
su itaque temporis Ambraciotae urbe argiuis expulsis ipsi potiuntur. Qua de re Am-
philochei se se acharnanibus dedunt: & utrique in auxilium uocant Athenienses.
Abis phormio dux cum triginta nauibus ad eos missus: ubi peruenit uide argos
capiunt: Ambraciotas diripiunt: communiter ipsi urbem incolunt. Atque his gestis
primum iter Athenienses inita est Acarnanisque societas: & Ambraciotis orta
aduersus Argiuis propter suorum captiuitatem similtas. Postea uero belli tem-
pore coacta manu & ipsorum & chaonum & aliorum quorundam ex finitimis barbaro-
rum argos se contulerunt: & regione occupata: cum urbem aggressi expugnare ne-
quissent: domum in sua quique loca redierunt. Haec tunc aetate gestum est: in eun-
te hyeme Athenienses uiginti quidem circa Peloponnesum naues dimisere Phor-
mione duce. Qui profectus ex Naupacto obseruabat nequa nauis Corinthum sinumque
Crisaem aut intraret aut exiret. Alias autem sex in Cariam lyciamque duce Melesan-
dro illinc pecuniam exacturas & oneraria nauigia ex phaselide & phoenice: atque ex
illa continente proficiscens prohibitas a latronibus ex Peloponneso infestari. Egres-
sus in lyciam Melesander eductis in aciem Atheniensium socialiumque nauium copiis
superatus occisusque est amissa suorum parte. Eadem hyeme Potidaeam cum iam obsiden-
tibus ipares essent: & Peloponnesum expeditiones in atticam nihil magis summo-
uissent ab obsidione Athenienses re frumentaria deficiente: Adeo ut iam praeter alia quae
acciderunt penuria cibi: quidam mutuo se depasti essent: ita demum in colloquium de-

+
Thracia

deditione uenerunt cum Atheniensium ducibus quibus ea cura mandata erat Xenophonte: Euripidis Hestiodoro: Aristochide & Phenomacho Callimachi filio. Qui ideo conditione acceperunt quod uidebant exercitus erumnâ in loco hyberno: & duo milia talentorum in obsidione per patriam esse consumpta. Conuenit itaque ut exirent ipsi & liberi & auxiliares cum singulis uestimentis: feminae cum binis cunctaque certa singuli ad uaticum pecunia: Et hi quidem interposita fide in regionem Chalcidis abierunt quo quisque potuit. Athenienses uero duces suos qui in iussu ipsorum conuenissent inculauerunt: existimantes hos si uoluissent urbem expugnatos fuisse. Eam postea colōis ex suo copore illuc missis habitauerunt atque haec per hyemem gesta sunt secundum belli annus finitus quod Thucydides descripsit. Ineunte aetate Peloponneses sociique non in atticam sed aduersus Plataeam cum exercitu uenerunt duce Archidamo Zeuxidami filio lacedaemoniorum rege: quem castra iam metatum cum regione uastaturum: missa prius Plataensium legatio adiit: itaque iquit,

Oratio Legatorum Plataensium

Archidame ac Lacedaemonii neque iuste neque edignitate uestra patrumque uestroque facitis: quod agrum Plataensem hostiliter insidet. Nam Pausanias Lacedaemonius Cleobroti filius qui graeciam Medorum dominatu laborauit: cum iis graecis qui pugnae apud nos commissa ultro subire discrimen: uictum in foro Plataensi in molatis loui liberatori: conuocatisque omnibus sociis: reddidit Plataensis: & agrum & urbem ubi suis legibus uiueret ne quis iniuste ne ue dominandi causa illis arma inferret. Alioqui eos qui aderat socios pro uiribus auxilio futuros. Haec patres uestri uirritis ergo qua fuerunt in illis periculis praestantia dederunt nobis. At uos econtrario agitis qui cum Thebanis inimicissimis nostris ad redigendos nos in seruitutem uenistis. Itaque & eos qui iururando tunc affuerunt & uestros priores & nostros indigeas deos testari dicimus: uobis ne agrum Plataensem laedatis ne ue iusiurandum uiolatis: sed nostro nos iure uiuere sinatis quemadmodum Pausanias statuit. Haec tantum locutis Plataensibus excepit Archidamus recte inquit ens. Dicitis uiri Plataenses si uerbis facta respondeat: quemadmodum enim Pausanias uobis praestitit: ut ipsi uestro iure uiuatis praestate uos quoque pro uestra uirili liberos alios quicumque & periculum & iniurandi uobis ea quae temeritate participes nunc Atheniensibus seruiunt: quorumque in libertatem asserendae gratia tantus apparatus sit tantumque bellum. Cuius liberationis ut maxime adiutores fueritis: ita maxime iniurandum seruaueritis. Sin minus eadem quae iam aetate hortamur otium agite: colentes quae uestra ipsorum sunt: nec sitis in partibus apud alterutros & tamen utrisque pro amicis recipite: haec sat uobis erunt. Non plura Archidamus. Quae cum audisset legati Plataenses ingressique urbem ad multitudinem retulissent: Archidamo respondere: impossibilia tibi factum esse quae suaderet sine Atheniensibus: apud quos liberi ipsorum atque uxores essent: timere quoque se toti Ciuitati ne scilicet aut illis digressis Athenienses ueniret ista non promissuri: aut Thebani ut pote in iureiurando contenti: dum utraque pars recipitur: rursum urbem occupare coneretur. Ille bene eos iubens sperare respondit. Vos uero urbem ac domos nobis Lacedaemoniis tradite: fines agri demonstrate: arbores & quicquid aliud potest sub numeris cadere numerate. Ipsi quocumque iuberit abscedite: quouiscumque fuerit bellum: Vbi desierit reddituri uobis quaecumque ac ceperimus habentes ea iterum in deposito colentesque ac fructum reddentes qui uobis ad

fin del ano 2º
Archidamo Siso de Zeuxida
mo. Rey de Lacedem^a

Libertate

usū suppetat uitæ. Eo audito legati ingressi iteꝝ hito cū multitudīe cōsilio: di-
xerūt ea quæ suaderent uelle se prius comūicare cū Atheniēlibus accepturoꝝq;
cōditionē si illos psuaserit. Interea loci iusserūt sibi fidē dari i ipsoꝝ regiōe nihil
eos hostiliter acturos. Atq; ita iteꝝposita fide: itra quot dies credibile fuit accep-
tū iri respōsū a regiōis uastatiōe tēperarūt. Aditis Atheniēlibus legati Plataēn-
ses agitatoꝝ cū eis cōsilio reuersi hęc ciuitati renūciāt. Neq; i superiori tēpe iu-
ri Plataēnses ex quo societatem iniuimus iquiūt Atheniēnses se pmisisse uobis
iniuriā fieri: neq; nūc esse neglecturos. sed p iuribus adiuturos. Admonētq; uos
iurisiurādi quo uestri se patres obstruxere. Nihil noui se circa societatem actu-
ros. Hęc cū legati renūciafissent Plataēnses docuerūt nō pdere Atheniēnses: sed
resistere: & si oporteat uel āte ipsoꝝ oculos uastari agros: & qcqd aliud cōtigere
posset pati neminemq; emittere: sed de muro respondere impossibilia sibi esse
quæ Lacedæmonii suaderēt. Qui cū respōdissent tūc uero Archidamus Rex ste-
tit cōtestās deos atq; heroes indigēas his uerbis. Dii quicūq; terrā Plataēsem te-
netis: heroesq; cōscii estis: iureiurādo prius ab istis uiolato nō icipere a nobis iu-
riā q; i hęc terrā uenimus: i qua patres nostri uotis apd uos nūcupatis: Medos su-
perauerūt: quāq; uos ppiciū ad iutricē græcis i plio præstitistis: neq; nūc nos si
quid faciemus iniustos fore. Quoniā adhortati eos qui multis iustiq; rōibus
nihil pficimus. Itaq; cōcedite ut & ii qui ceperūt iniuriā facere: pœnas dēt: & q
merito pūire parāt pœnas sumāt. His deos pœatus militi bellū pmittit. Et primū
urbē ne q; iā egrederetur ex populatis arboribus cācellato uallo circūdat. Deide
aggerē āte urbē iaciūt sperātes ppe diē se expugnaturōs tāta māu i ope occupa-
ta. Itaq; cæsam e citherone materiā utrinq; muris opponētes supra urbis ædifi-
cia extruūt imodū cāstrox itextā: ne copiosus agger diffliueret. In quē ēt cōge-
rūt ac superiaciūt ligna lapides humū: & si quid aliud ad excitādā magnitudinē
facit. Quo i opere dies noctibus nulla itermisliōe iūctos septuagita cōsumpse-
rūt. uicibus qescētes. Nā cū alteri cōgerebāt: alteri somnū cibūq; capiebant: præ-
positis operi Lacedæmoniis: q; peregrini singulaꝝ ciuitatū militibus duces erāt
atq; urgētibus. Hūc aggerē Plataēnses extolli cernētes mure lignēū & ipi compo-
nūt: quē ubi statuerūt q; pte muri hostis aggerē excitabat: iædificāt laterculis ui-
cinaꝝ domoꝝ q; diruebāt: lignis eos iternectētibus: ne succrescēs ædificiū mi-
nus se sustineret: p̄tendentibusq; ad tutelam id coriis ac palliis ne & ipi i ope & li-
gna missilibus igniferis ferirentur. Atq; ita murus i multū altitudinis pcessit.
Nihil tamen mius agger exaduerso surgebat. At Plataēnses tale qdā commentū
sunt. Interciso muro: q; uineaꝝ aggeris admotæ erāt illaq; humū egerebant. Ea re
Pelopōneses cōperta subactū cœnū canistris arūdiaceis: eo ubi subtracta humus
erat iniecerūt: ne sicut humus diffliuens efferetur. A quo exclusi Plataēnses id
quidem tulerūt: sed sub terra actis ab urbe ad aggerem cūculis p certa uestigia:
rursus humū ad se subducebāt: diuq; eos qui erāt foris latuerūt: ita ut illis etiam
atq; etiā aggerentibus minus: tamē moles cresceret: subducto deorsum aggere
& assidue i locū uacue factū delcidente. Cæteꝝ ueriti ne pauci p multis essent i
pares hoc quoq; excogitauerunt. Omissa magni ædificiū cōtra uineas substructi-
one ab utroq; eius latere: q; muro humiliori comittebatur itra urbem lūari spe-
cie mure ducūt: ut si magnus caperetur his hic hostes itercluderet: cogeretq; ite-
rū agere uineas & pcedendo duplicem laborem subire: magis etiā i ancipiti iutu-
ros. Promouerāt aut urbi machias ab aggere Pelopōneses unā: iuxta uineas cō-
tra substructionem oppidanorū: q; substructionē uāhementer q̄ssata aios illorū

perterrefecerant: alias alibi cōtra murū. Quis oppidani tū circūdati laqueis re-
 frigebāt: tū hac ratiōe Trabes īgentes: quas terreis lōgisq; Catenis utriq; a capi-
 tibus suspenderāt: trāsuersas a binis ātēnis supra muꝛe īclinatis: porrectisq; cō-
 traxerāt. & quotiens datura ictū machina erat promine ntem eius partē laxa-
 tis catenis atq; emanu remissis p̄cipiti īcussioe decurtabāt. Post hęc Pelopōnen-
 ses cū & nihil p̄ficerent: machinæ & aduersus uieas āte mural e excutatum esset:
 existimātes arduū esse īter tot īpedimenta capere urbem a d circūdatā muro eā
 se accigūt. Prius tamen igni temptādū rati si possent īgru ente uento īcendere:
 cū spaciofa nō esset. Oīa. n. secū uersabāt si q̄ rōne rē sine sumptu: & sine obli-
 diōe cōficerēt. Allatos itaq; materiæ fasces ab Aggere ī id fossatū: qđ ad muꝛe pri-
 us īteriacebat conitiūt. Quo prius ut pote a tāta hoīum manu īpleto p̄cellē-
 rūt: quātū plurimū alterius urbis occupare e loco superiore potuerūt. Iniectoq;
 igni cū sulphure ac pice materiā īcenderūt. Vnde tātū flāmā excitatū ē: q̄tū ne-
 mo unq; ad tps illud īspexit: dūtaxat de manu factū īdustria factū. Nā aliquādo
 uētis collisa secū silua ī mōtib; sua spōte ignē edidit: & ex eo flāmā. Hoc īcediū
 cū īgens extitit: tū uero parū abfuit: quin oppidanos q̄ alia mala effugerāt ablu-
 merēt exiguo urbis tractu relicto quo nō p̄rigeret. Quod si uentus ut hostes spe-
 rauerāt cōmodus affuisset actū de illis erat. Nūc illud ē fertur cōtigisse magna
 uim aquæ de cælo cū tonitruis effusam īcendiū extinxisse atq; ita piculum lum-
 mouisse. Hoc quoq; frustrati Pelopōnēses retēta qđā exercitus p̄te cætera remis-
 sa urbē muro circūdat: certo assignato singulis ciuitatibus loco ducta interius
 exteriusq; fossa ex q̄ lateres effecerūt. Eo p̄fecto sub exortū arcturi relicto ad tu-
 telā dimidiū muri p̄sidio nā alterū dimidiū Boetii cultodiēbat: cū exercitu re-
 dierūt ad suas quiq; urbes digressi. At Plataēses cū liberos & uxores cū seniori-
 bus atq; hoīum nullius usus multitudiē iā āte exportassent: ip̄i reliqui q̄ obli-
 dionē sustētabāt qđrigētī numero erāt: & Atheniēsū octogita cū cētū ac decem
 foeminis quæ panē facerēt. Tot oīno fuerūt cūcti q̄ ad tolerādā obsidiōnē sunt
 cōstituti: nemie alio ītra muros nec seruo nec libero. Huiuscemōi fuit Plataēsiū
 aduersus oppugnātes p̄paratio. Eadem æstate obsidiōis p̄cipio: cū duobus mili-
 bus sui corporis armatoꝝ ducētisq; Equitibus duce Xeophōte Euripidis filio:
 cū aliis duobus ducibus arma ītulerūt: ī Thracia Chalcidēsis & Botticis fur-
 mēto maturo. Et cū Spartolo quæ ē ī Bottica copias admouisset frumētum cor-
 ruperunt. Videbatur at ea ciuitas ad Atheniēsē defectura quorundā q̄ itus erāt
 opa. Sed uocatu eoz q̄ hęc nolebāt ex olyntho armatæ copię p̄sidio uene-
 runt. Cum qbus Sptolo p̄gressis Atheniēsē āte ip̄am urbē cōseruerunt pugna:
 Chalcidēsiūq; peditatum cum nō nullis auxiliariis superunt: ad urbēq; cō-
 pulerunt: sed peditatus ac leuis armatura a chalcidēsis eq̄tib; ac leuiter ar-
 matis superatus est. habentibus aliquot scutatos e regiōe quæ dicitur Crusidis. Ge-
 sto iā p̄līo supueniunt alij ex olyntho scutati auxilio futuri. Quos ut uiderūt
 ex Spartolo leuiter armati addito aīo: tum accessiōe socioz: tum q̄ ātea nō īteri-
 ores fuissent: itez cum Chalcidēsiū Eq̄tatu ac subsidiariis Atheniēsē iua-
 dunt. Illi uero se se ad duas cohortes recipiunt: q̄s cum īpedimentis reliquerāt.
 Qui quoties īfestis armis se īferebāt toties ab hoste fuga fiebat: Cum rursus se
 referēbāt īstabātur missiliaq; īgerebātur: Ad eq̄tātib; Chalcidēsis Equiti-
 bus & qua uidebatur ad orientibus. Deniq; nō mediocriter iā pelutos ī fugā uer-
 tunt: longoq; tractū p̄sequuntur. Atheniēsē Potidæam fuga plati receptis: po-
 stea ex foedere interfectis. Athenas cum reliquiis exercitus reuerterunt. Ex quo

desiderati sūt quadrigenti ac triginta cū oībus ducibus. Chalcidenses ac Battiaei
ubi Trophæū itauerūt: mortuosq; suos legerūt: in suas quicq; urbes discessere.
Eadem ætate nō multo post hæc ambraciotæ Chaonesq; auidi oēm Acarnaniā
uexādī: & ab Atheniēsis alienādī Lacedæmoniis suadet classem ex socialibus
urbibus parare: armatos mille i Acarnaniā mittere: q; dicerēt si secū illi cū nauī
bus simul ac peditatu irēt: quādo qdē Acarnanes mari nequeāt mutuo sibi esse
auxilio: facile i potestātē redacta Acarnania Zacyntho & Cephallenia esse poti-
turos: nec Atheniēses itidē ut nup̄ Pelopōnesum p̄nauigaturos. Spē quoq; Nau-
pacti capiēda fore. His psuali Lacedæmonii Cnemū adhuc nauarchū & milites
cū aliquot nauibus euestigio mittūt: iussū istructa q̄ primū classe nauigare i
Leucada. Studebāt aut̄ p̄cipue Corīthii Ambraciotis ut pote suis colōis. Et clas-
sis quidē Corinthioꝝ Icyonioꝝq; & circa oppidog; istructurebatur. Nā Leucadio-
rum Anaetiorū Ambraciotog; iā profecta apud Leucada p̄astolabatur. Cne-
mus & mille cū eo milites ubi trāsfetarūt ignaro Phormione: q; decē circa Nau-
pactum p̄asidiariis Atheniēsiū nauibus p̄ærat: i terra cōfestim copias educit
in aciē: eiq; p̄sto fuerūt ex græcis Ambraciotæ: Leucadii: Anaetorii: p̄æter eos
mille Peloponneses quos ip̄e adduxerat. barbarog; Chaones q; nō sub regibus
sed sub annuis ex principali genere magistratibus uiuūt: mille phocio & nicano
re ducibus Adiunctis Thesprotis & ip̄is sine rege agentibus: Molloisog; & Ari-
tanū dūxerat Sabylintus Tharypis regis adhuc pupilli tutelam gerēs. Parauēorū
Oridus Rex adiūcto cōmilitio mille Orestag; Anthiochi regis eorū p̄æmissu.
Milit & p̄diccas Clam Atheniēsis mille Macedōes q; postea supuenerūt. Hoc
exercitu Cnemus nolēs e Corītho oppiri classem p̄fectus est: perq; Argiū Argū
iter facientes: cū uicū Limnæā sine muris diripuissent: Stratū peruenerūt maxi-
mā Acarnaniæ urbē: rati si hanc primā cepissent: cæteras haud ægre i deditiōē
uenturas. Acarnanes ubi cognouerunt terra multam manū aduēisse & mari ho-
stes cū classe affuturos non miserūt mutuo auxilia: sua enim quicq; custodiebat:
sed Phormionē accersierūt iubentes ire suppetias. Ille respōdet id fieri nō posse:
ut cū classis e Corītho solutura sit: Naupactū sine p̄asidio relinquat. Pelopō-
nenses i tres disptiti acies ad urbē Stratioꝝ iter itēdūt: eo cōsilio ut castris quo-
minus positis nisi uerbis iduxerūt oppidanos re oppidū temptēt. Et mediū qui-
dē locū ip̄ergendo tenebāt: Chaones & barbari alii dexterā uero Leucadii Ana-
etoriiq; & q; cū eis erāt. Sinistrā aut̄ Cnemus cū Peloponnēsibus & Ambraciotis
magno iuicē interuallo. Adeo ut aliquādo a mutuo p̄spectu abessent. Et græci
feruatis ordinibus: exploratisq; itineribus p̄gebāt: dū idoneo i loco castra comu-
nirēt: Chaones aut̄ suis uiribus freti: ut qui oīum illius cōtinētis bellacissimi ha-
berentur: non sustinuerūt castris deligere locū: sed rubore ip̄o feroces: additis
aliis mutuo auxilio barbaris: urbē se ip̄o clamore expugnatos sperabant: iū-
q; id opus fore. Quos propius accedere Stratu aiaduertētes arbitrati si ab aliis
se iunctos superassent fore: ut nequaq; postea græci similiter accederēt circa ur-
bē inūdias collocant. Illosq; cū p̄piores facti essent ex urbe pariter & ex insidiis
p̄siliētes circūueniūt timore percussos: multisq; Chaonum trucidatis: cum alii
barbari hos cædētes uiderūt: ne ip̄i quidē iam sustinere: sed in fugam se conie-
scere: neutro græcorum agminum sentiente hanc pugnam: ita mutuum illi p̄ces-
serant: sed opinante diligendis castris occupatos. Quos postq; effusa fuga tere-
bantur: ad se receperunt: contractisq; agminibus ibidem per diem quieuerunt.
Stratis non uenientibus cum ip̄is ad manum q; uidelicet alii Acarnanes auxilia

nō ferebāt: sed eminentius fundis cum periculo laceſſebat: quo genere Acarnanes excellere exiſtimantur. Non enim eis loco moueri ſine armis ſas erat. Vbi nox aduenit Cnemus cum exercitu reſſus trepide ad Anem Anapum Octoginta ſtadiis Strato diſtanti. Poſtero die caſos recepit ex ſoedere: & cū Oeniades interueniſſent pro amicitia ad eos conſeſſit: priuſq̄ undiq̄ auxilia coirent: atq̄ illinc omnes domum diſceſſerūt: Stratii Trophæum ſtatuerunt prælii cum barbaris geſti. Claiſis autem quam ex Corintho & ab aliis ſociis ex ſinu Criſſæo ad Cnenum profectam oportuit: ne mari ſuperiores Acarnanes opem ferrent non uenit: ſed coacta eſt per ipſos dies prælii ad Stratum commiſſi pugnare cum nauibus uiginti: quibus Phormio ad tutelam Naupaſti præerat. Nā eas Phormio extra ſinum cū tenderent obſeruabat: conſilio in aperto mari inuadendi. Corinthii uero ſociiq̄ non tanq̄ ad nauale prælium: ſed ad terreſtre militariter inſtricti: in Acarnaniam nauigabant: nihil minus opinantes q̄ contra ſuas ſeptem & quadraginta Athenienſes: cum uiginti nauibus auſuros conſerere pugnam. Eos poſtq̄ uiderunt e regione uenientes iuxta ipſorum terrā ſumptis ex patris Achaiae iis qui in oppoſitam continentem ad Acarnaniam tranſibant: nouerūt Athenienſes eſſe ex chalcide Eueno fluuio in ſeſtis proris euntes: & licet noctu progreſſi non tamen latuere hoſtem. Ita neceſſe fuit i medio freto prælium facere. Duces iidē q̄ in ſingulis ciuitatibus conſtituti fuerant: Corinthiorum autē Machaon & Iſocrates & Agatharchidas. Et Peloponnēſes quidem i orbem naues: diſpoſuere quā latiffimum poterant exitum hoſtium intercludentes: proris extra puppibus introuerſis: minoribus nauigiis in medium receptis: ſimulq̄ quicq̄ nauibus omnium uelociffimis: ut exiguo ex interuallo ſi qua hoſtis incurſerit proſilientes adēſſent. Athenienſes uero ſuas in ſeriem ſingulas circūagebant: ſpeciem prebentes iam iam inuadendi: ac pene radentes curſu quos circūabant in anguſtum redigebant: uetiti a Phormione prius inuadere q̄ ipſe ſignum dediſſet. Quippe qui ſperaret fore ut ordo ille non perſtaret ſicut in pugna peditū: utq̄ naues ſe inuicem compingerent ac nauigia turbamentum præberent. Ad hæc ſtaturum e ſinu uentum ſub exortum auroræ fieri conſuetum: ille ob nauigando præſto labatur: exiſtimans tunc nec illos aliquo momento futuros ſtabiles: & ſe ſuo arbitratu aggredi poſſe ob maiorem nauium ſuarum uelocitatem idq̄ uento ſpirante præcipue. Qui ubi flare cœpit & iam inarctum naues redactas: tum uento leuia nauigia propelente: tum mediis cum exterioribus ſe compigētibus utrequæ alteras turbare: mox alia in aliam incidere: uiri contis inuicē alienam nauem a ſua repellere: uociferariq̄: & dum ſe ab aliis tutantur mutuocq̄ cōuiciantur: nulla neq̄ præcepta neq̄ iuſſa exaudire: & quia remos inundato mari referre non potuerant: quippe homines imperiti præbere naues minus gubernatoribus obſequentes. Ibi Phormio tali in tempore ſuis ſignum dat. Illi inuecti primum unam ex pretoriis nauibus deprimunt: deinde cæteras quacūq̄ adorti corrumpunt: adeo tumultuoſe agentes: ut neminem hoſtium animum recipere permitterent: fugientes itaq̄ Patras uerſus & dymen Achaiae perſequuti duo decim naues cæperunt: ac plurimis eorum hominibus occiſis in Molyclium nauigarunt: poſitoq̄ in promontorio Trophæo & naui Neptuno conſecratas in Naupaſtum reuerterunt. Peloponnēſes quoq̄ conſeſſim cum reliquis nauibus ex dymē & Patris ad Cyllenem quæ ſunt Eliorum naualia abiere. Quo etiā Cnemus e leucade nauesq̄ quas cum his mixtas oportuit: poſt prælium ad Straton geſtum uenerūt. Huc præterea mittunt Lacedæmonii Cnemo Timocratē Bra-

fidam & Lycophronem: Quorum consilio ille in re nautica uteretur: iubentes
aliud praelium nauale commodius instrui: nec a paucis nauibus mare prohiberi.
Videbatur enim cum propter alia, tum uero quod tunc primum praelium nauale re-
ptauerant, illud sane praeter rationem fuisse commissum: nec tantopere classem
suam impari: sed ignauiam quandam potius extitisse. Non reputantes quantum
distaret ab ipsorum rei nauticae tirocinio: iam ueterana Atheniensium exercitatio. Itaque
cum indignatione istos miserunt. Qui cum ad Cnenum peruenerunt edicunt certas
Ciuitatibus naues quae iam aderant: reficiunt ex utilitate pugnae naualis. Phor-
mio & ipse Athenas cum nuntio uictoriae mittit qui de hostium apparatu edo-
ceat: iubent naues & quam plurimas & quam maturime sibi mitti prope diem
praelium expectati. Athenienses et uiginti naues mittunt: mandantque ut simul il-
las accepisset in Cretam ante omnia nauigaret. Nicias enim Cretensis Gortyni-
us Atheniensium amicus auctor eis erat in Cydoniam traiciendi: quod diceret se
eam illorum hostem in potestatem redacturum. sed hoc Polichnitas Cydoniata-
rum finitimos demereri studebat. His nauibus acceptis Phormio adiit Cretam
ac iunctis Polichnitis agrum Cydoniorum uastauit. Vbi uentis & difficultate
nauigandi retentis non exiguum triuit tempus. Peloponneses interea omnibus
quae ad pugnam naualem pertinent instructis in Panormum Achaicum nauiga-
uerunt: ubi iterea Peloponnesis exercitus praesto erat eis auxilio futurus. Phor-
mio cum eisdem uiginti quibus pugnauerat nauibus profectus: in promontorium
Molycritum exteriora tenuit. Erat autem hoc promontorium partium Athe-
niensium. Nam alterum est e regione in Peloponneso septem fere stadiorum ma-
ris interuallo: Cretae sinus: ipsi quoque Peloponneses Achaicum promontori-
um haud ita multum a Panormo distans: ubi aderat eis peditatus subierunt: cum
septem & septuaginta nauibus. Iidem ubi conspexere Athenienses utriusque altrinse-
cus in statione manserunt: meditates praeparatesque pugnam singulis diebus: sex
septemue eo consilio quod neque illi egredi e promontoriis in liberum mare uolebant:
superiori clade conterriti: neque hi ingredi angustias rati pro illis esse in arcto pu-
gnare. Caeterum Cnemus & Brasidas & ex Peloponnesibus alii duces: uolentes
primo quoque tempore pugnam comittere: priusquam aliquid auxiliorum ab Athenien-
sibus superueneret: Cognitionem primum militum aduocauerunt. Quorum multos priore cala-
mitate perterritos cum adueneret: ad eos excitandos huc in modum uerba fecerunt.

Oratio Peloponnesium Ducum Ad Milites
I Quis Vestrum uiri Peloponneses propter superiorem pugnam fu-
turam reformidat: is non recte sibi timendum interpretatur. Nam &
apparatus tunc opportunus defuit: ut scitis: nec ad praelium nauale
nos magis quam ad exercitum nauigabamus. Acciderunt autem aduersa non mo-
dica & fortune temeritate: Et in primis pugnae naualis inscitia non nihil obfu-
it: itaque neque nostra culpa euenit ut superaremur: neque conuenit cum non usque a-
deo sis uictus consilio: habeasque aliquas apud te in contrarium rationes: ob id
quod accidit animo consternari: sed existimare ut homines fortuitis fallatur u-
su uenire: cum eisdem tamen bene agi si fortes sint: semper suo consilio freti: nec ex-
cusantes imperitiam cum adest animi uigor: usque instrui fiant. Et sane uobis nequaquam
ita deest peritia: ut superest audacia. At istorum quam praecipue extimescitis sci-
entia: si quidem fuerit fortitudine praedita memor erit inter aspera exequi quae

didicit: sin minus nullum tunc artificium ualet. Timor enim, memoriam excu-
tit: & ars citra prantiam animi inter pericula nihil prodest. Ergo illorum ma-
iori experientiae maiorem opponite audaciam: timori quia uicti estis opponite
quod imparati fuistis. Ad haec suppeditat uobis copia: tum nauium tum militum:
in terra & nostra & uicina ad pugnam naualem accinctorum. Plures enim ac me-
lius instructi fere praualent. Itaque ne unum quidem reperimus: quod uos defici-
at: & quaecumque prius peccauimus: haec eadem ipso experimento nos edocet. Prae-
stanti igitur animo & gubernatores & nauis suam quisque munus exequamini:
non deserentes locum cuique assignatum. Quibus non priorem quam superiores
duces fecerunt comoditatem pugnandi praetabimus: nec causam ulli ut sit istre-
nui. Quod si quis talis esse uoluerit: is pro merito plectetur: strenui uero dignis
uirtute praemii ornabuntur. Huiusmodi uerbis duces Peloponensium suos ani-
mauerunt. Phormio autem timens & ipse militum pauorem & animaduertens
quod addensatis inter se nauibus multitudinem classis hostilis formidabant: uo-
luit conuocatos eos animare pariter: & in praesens tempus admonere. Nam semp-
antea quo animos illos praepararet: negauerat ullam tantam classem cui inuade-
ti non foret ab eis resistendum. Et ipsi milites iam pridem hanc intra se fiduciam praes-
sumperat: ut quia Athenienses essent: nulli quelibet numero se Peloponensium
classi cederent. Tunc tamen eos cernens praesenti rege apectu animo debilita-
tos statuit audaciae comone faciendos. Conuocatisque illis hoc modo dixerunt.

Oratio Phormionis Atheniensis ad Milites

Vni uos animaduertam. Viri milites pertimescere multitudinem hosti-
um: conuocandos censui: quod absurdum duco: eorum quae horren-
da non sunt horrore praestringi. Nam isti primum iccirco tot naues
nec ex aequo comparauerunt: quod prius superati & sibi consci sunt non esse se no-
bis pares. Deinde ideo ueniunt tanquam in quo praecipue confidunt: eos doceat ani-
mosos esse: nulla de re alia audaces: nisi quod in pedestri acie plerumque uictores di-
scedunt: rati idem se in re nautica facturos. Quae facultas si qua eis in illo mul-
to iustius nobis in isto adest. Quoniam ex ipsa animo. irate nihil antecellunt. Ve-
rum hoc quod utriusque in suo quisque loco expertiores sumus: nos audaciores facit:
Lacedaemonii praeterea quod sociorum principes sunt: suae gloriae gratia multos
inuitos in periculum ducunt: alioquin nunquam temptaturi rursus pugnam in qua
ita superati sunt. Eorum uos nequaquam extimescatis audaciam: quibus ipsi uaha-
mentiore ut credibile est incutitis metum: tum quia iam uicti sunt: tum quia
existimant nos ita obstituros: ut non nihil egregie dignum nobis agamus. Atque
hostes quidem qui numero praestant: ut isti magis uiribus quam consilio freti iua-
dunt. Qui uero pauciores sunt nec pugnare coguntur: si confirmato ex conscien-
tia ingenii animo audacter obuiam eunt. Quod isti reputantes merito non magis
exterriti sunt ob id: quam ob titulum nauium apparatus: Multi iam exercitus per in peritiam a-
mioribus quaedam et perignauam perfligati sunt: quae rex utriusque nos sumus expertes. Neque
uero committam ut quod tu in me erit: aut irra sinu certamene ieamus: aut in eum penetrans
cum sciam angustias loci non competere paucis nauibus agilioribus subpitis rectoribus
contra multas ab ipitis infestas. Non enim aliquis nisi ex longo prospectu hostium quasi
hoc expediat: in eos inuehebatur: neque cum periclitabitur quoriam oportu-
erit se subducere queat nullique sibi elapsus: nulli receptus quae agiliorum &

navium & nautage opera sunt: sed necesse fuerit pro nauali pedestre certamen fieri: melioremque in eo conditionem plurimum navium. Sed hæc ego rex quo ad potero curam habeo. Vos uero apud naues in suo quocumque ordine manentes: uestigio preceptis obtemperate: cum praesertim breui momento inuadendi constet occasio: & inter agendum plurimi existimate ornatu: & silentium quæ cum aliis in rebus bellicis conducunt: tum precipue in nauilibus. Propulsate igitur istos pro dignitate eorum quæ gestistis magna uobis re in hoc certamine proposita: utæ spem Peloponensibus eripiaris cum classe nauigandi: an Atheniensibus metum maris propiorè afferatis. Illud quoque uobis in memoria redigo: nos superasse eorum pro multis. Virorumque qui superati sunt mentes nescire: in eisdem periculis sibi constare: Talibus & suos phormion adhortatus est. At Peloponenses quando quidem ab istis non predebatur intra sinum atque angustias uolentes introducere inuitos: sub exortum auroræ profecti: quadrato agmine uela faciunt intra sinum suam terram uersus: dextro cornu precedente sicut in statione steterant: ubi uiginti naues maxime celeres constituerunt: ut si ipsos Naupactum uersus tenderent: rarus Phormion ad ferendam operam: idem iter intendat: non effugiat exterius uel incantis cornu incursum: sed ab eo intercludatur. Phormion quod illi captabat ueritus pro oppido praesidiis carenti: ut proficiscetes inspexit: inuitus festinabundusque impositis in naues militibus Terram legit: simulque peditatus Messeniorum praesto erat auxilio futurus. Hos ut uiderunt Peloponenses nauem nauem sequente iam intra sinum ac prope terram nauigantes: id quod maxime uolebant uno repente signo conuersis nauibus dirigunt: cursum in Athenienses: ut quisque celerrime poterat sperantes omnem hostium classem a se captum iri. Caeteræ hæc conuersione & dextrum cornu superfugerunt in apertum mare undecim naues quæ predebant. Caeteras fugapetentes terram peloponenses circumuenire: premere corumpere homines quocumque enatare non poterat: conficere quasdam quas depresserat naues inanes trahere. Nam unam demum cum ipsis uiris ceperunt. Quasdam Messenii subsidium ferentes cum armis mare ingressi cum conscendissent: pro tabulatis pugnando eripuerunt iam trahi incipientes. Hunc in modum superauere Peloponenses: corrupereque Atticas naues. Eorum uiginti quæ pro cornu dextro locatae fuerant: undecim illas Atheniensium insequerant: quæ de clata in altum fuga elapsæ protererant hostes: praeter unam: applicateque Naupactum portum adeptæ prope Apolinis templum conuersis prorsis: se se ad defensionem accingebant: si contra ipsos in terram hostes nauigarent: illi posterius uenientes inter nauigandum prope Peonia cauebant: tanquam uictores. Hæc longe prima leucadia nauis unam quæ reliqua erat Atticæ insequeratur. Forte nauis oneraria aliquantum procul a littore ad anchoras stabat: quæ Attica nauis cum occupasset: eique se circumegisset: mediâ leucadiâ incurrit: demergitque. Quæ res ex improviso & inopinato cum accidisset Peloponenses terrore concussit. Ad hæc incompositi ut in uictoria sequentes: partim de missis remis cursum inhibuerant: rem inutilem sibi: utilem Atheniensibus ad se ex breui spatio inuadendos: cum uolunt aduentum plurimum opperiri: partim imperitia locorum in breuia impeerant. Quod fieri uidentes Athenienses subito audacia: unaque se uociferatione adhortantes in eos tendunt. Illi propter ea quæ peccauerant: & quod incompositi erat paulisper modo sustinere. Tum dantes terga in stationem unde discesserant tendunt. Quorum tamen sex naues quæ maxime propinquæ fuerant Athenienses insecuti ceperunt: & suas quas illi corruptas tunc primum ad terram religauerant: abstulerunt hostium aliis occisis: aliis quos ceperant referuatis. Nam Timocrates lacedæmonius in nauis leucadia nauigans: quæ circa onerariâ est depressa: ubi ea fracta est gladio se transegit

in portūq; Naupactū decidit Reuerſi Athenienſes Trophæū ibi ſtatuerūt unde
p̄fecti uicerūt: mortuoſq; ac naufragia quæcūq; ap̄d ora ipſoꝝ erāt legerunt : &
ſua hoſtibus ex foedere reddierunt. Pelopōnenſes aut̄ & ipſi trophæū itatuerunt
p̄ uictoribus agentes: obſugatas ad terrā quas corruperunt naues: & eā quā cepe
runt iuxta trophæū: in Achaico p̄montorio cōſecrarūt. Poſt hæc ueriti ne ſuper
uenirent ab Atheniēſibus auxilia noctu uela fecerūt inſinū Criſſæū Corinthūq;
omnes præter leucadios. Nec ita poſt ab eoꝝ digreſſu atheniēſes e Creta uiginti
cum nauibus: quas ante pugnā ad Phormionē adductas oportuit Naupactum
appulſæ ſunt. Aeſtaſq; exacta: prius tamen quā classiſ Corinthū inſinūq; Criſſæ
um diſcederet Cnemus & Braſidas & alii Peloponenſiū principes edocti A Me
garenſibus ineunte hyeme uoluerūt temptare piræū Atheniēſium portum: qui
neq; cuſtodiret̄ neq; clauderetur haud ab re. Quoniā multo cæteris antecellerēt
re nauali Atheniēſes: Placitū aut̄ ſingulos nauas cū ſingulis remis ſcalmis pelli
bus: quas remiges ſibi i remigādo ſubſteterūt: Corintho pedibus ire ad mare qđ
Athenas ſpectat. Atq; illic q̄ celerriē condere Megarā: deductiſq; ex Niſæa quæ
ſūt illoꝝ naualia q̄draginta nauibus quæ illic erāt: nauigare cōfeſtum in Piræum
ubi neque ullæ naues ad cuſtodiā eſſent: neque expectatio ulla hoſtium ex im
prouiſo unquam innauigantium: ſiue ex apto & p̄ otium: ſiue ex iſidiis qui præ
ſentirentur. Vbi uero hoc eis agere placuit ſtatim abierunt: cunq; noctu pueni
ſent & naues ex Niſæa deduxiſſent in Piræū contendebāt: nō ēt ut crediti ſūt pe
riculū metuentes: & quidā ēt uentus dicitur eis impedimēto fuiſſe. Supra p̄mō
torium quod Salaminem reſpicit. Megaram uerſus præſidiū erat: iuxta tres ad
cuſtodiam naues: ne quid inueheretur Megarenſibus: ne ue quid illinc eueheret̄
Hoc illi præſidium ſunt aggreſſi triremes uacuas deduxerunt: cæteram Salami
nem ex improuiſo adorti diripuerunt. ſed ab iis qui expugnabantur lenati ſunt:
ignes Athenas uerſus ad uentum hoſtium ſignificantes. Ex quo tantus peruaſit
animos terror: ut nullus fuerit maior eo bello. Nam qui in Vrbe erant iam Piræ
um hoſtes inuectos arbitrabantur. & qui in Piræo Salaminem eſſe captam: tan
tumq; non in ſe ueniri: quod ſane facile illi feciſſent: ſi & cunctari uoluſſent nec
uento interpellati fuiſſent. Athenienſes igitur prima luce populariter ſuccurren
tes in Piræum naues deduxerunt: feſtinanterque ac multo tumultu cum ascen
diſſent: in Salaminē uella fecerunt peditatu ad tutelam Piræi relicto. Quos ubi
ſenſere Peloponenſes auxilio uenire magna ex parte Salaminem peruagati: cap
tis hominibus præda & tribus ex Budoro caſtello nauibus propere in Niſeam re
nauigarunt: diſſiſi nauibus quæ ad tempus deductæ nec mari ferendo ſatis fir
mæ erant. Proſectique Megaram iterum Corinthum pedestri itinere redierunt.
Quos apud Salaminem nō adepti Athenienſes: & ipſi reuerſi ſunt: atq; ex eo die
Piræum impentius cuſtodierunt: tum clauſtris portuum: tum alia diligentia.
Per idem tēpus circa initia huius hyemis: Sitalces Odryſes Terei filius Thracū
Rex expeditionem ſumpſit aduerſus Perdiccam alexandri filū Macedoniae re
gem: & Chalcidēſes qui ſūt i Thracia: ob duo p̄miſſa: quoꝝ alterꝝ uolebat repo
ſcere: alterꝝ Athenienſibus ipſe perſoluere. Nā & ei Perdiccas principio belli cū
rebus eius ad p̄niciē ſpectatibus ſponſionē feciſſet: ſi ip̄m Sitalces Athenienſibus
reconciliaſſet: nec philippum fratrem eundemq; hoſtem reſtitueret in regnum:
quæ ſponſionem non exoluit. Et ipſe athenienſibus receperat ubi ſocietatem
cum Perdicca miſſet cōpoſitoꝝ ſe in Thracia Chalcidicū bellū. Vtraq; igitur cā
expeditionem ſuſcepit & Amyntam Philippi filium: in regnū Macedonū duce

bat cū legatis Atheniensiu: qui huius rei causa aderāt: Agnone duce. Oportebat enim Athenienses quoq; cū classe & peditatu aduersus Chalcidēses præsto esse. Igitur ab Odrysis ingressus: accersit primū Thraces quibuscūq; imperabat: intra Aemū montē & Rhodopē ponto Euxino tenus & hellepōto. Deinde superato Aemo getas & quecūq; aliæ Cis Istrū fluuiū magis ad pontū Euxinū uergētes incolūt populi: qui sūt getæ & Scythæ finitimi: ac similes cultu: oēs ex eqs sagittarii quos hippotoxotas dicimus. Præterea euocauit mōtāoz thracū p multos: genus libez & machæris accinctū q dii uocātur. Rhodopem plerosq; incolētes partim mercede inductos: partim studio secutos. Accersit & Agrianes & lææos & cæteras gētes pæonias impii sui ultimos: usq; ad graæos & lææos pænas & Strymonē Amnē: qui fluit e Scomio mōte per graæos ac lææos: ubi imperii est terminus: hīc ad pænas sui iam iuris illic quā spectat Triballos qui & ipsi sui iuris sūt Treribus ac Tilaræis terminantibus qui Scomium montem incolunt ad Septentriones continenter ad Solem occide ntem usq; ad oscium flumen: ex eodē quo Nestus & Ebrus oriens monte inculto & sane Rhodope uicino. Fuit aut Odrysoz imperium magnitudine ad mare usq; pertingens ab Vrbe abderoz ad pontum Euxinum usque ad flumen Istrum: ea ora ubi minimum spaciū habet potest ambiri nauigando: si uentus a puppi semper inspiret naui rotunda: quattuor diebus ac totidē noctibus. Item itinere terrestri ubi breuissimū ab Abderis ad Istrū uir expeditus undecim intra dies trasmittat. Et tanta quidem fuit ad mare longitudo. Per Mediterranea uero a Bizatio ad lææos & sup Strymonē: hac hinc. n. longissimus est a mari tractus: homini expedito tredecim intra dies peragrabitur. Tributum quoq; quod ex barbaris gentibus græcisq; exigebatur sub Saurtho q post Sitalcē regno potitus maxie id auxit quadringentoz fere talentoz: fuit uis summa auri argentiq; Nec inferiora his quæ afferebantur ex auro & argento munera. Præter res textiles: uel uillosas uel leues & aliā suppellectilē: quæ non modo ipsi: sed et proceribus nobilibusq; Odrysoz stata erant: longe alio q apud regnum persæz instituto: & quā apud alios Thraces accipiendi citius quā dandi. Deformius. n. erat eum qui posceretur nō dare quā eum qui posceret nō impetrare. Tam & si hoc instituto plerunq; imperiose utebantur: quoniā nihil donanti nihil transigere licebat. Ita regnū eo potentia peruenit. Quippe omnium qui in Europa sunt inter ioniu sinum & pontum Euxinum: hoc maximū extitit prouentu pecuniaz: & cæteris opibus: sed robore certandi & exercitus magnitudine multo est Scythæz gente inferius. Nam scythis non modo quæ in Europa: sed etiam quæ in Asia sunt nationes æquari nequeant: ut singulæ illis omnibus inter se concordibus resistent: ne in alia quidem solertia ac prudentia ex præsentis utilitate uiuendi. Sitalces igitur tam ingenti plage imperans: ubi cōparato exercitu oīa inexpedito fuerūt: pfectus in Macedonia est primū p suū regnū: deinde per Cercinā montē hītatoribus uacū q Sintos Pæonesq; cōmittit eadē uia: quā ipse prius in expeditōe aduersus Pæones fecerat succisa silua. Eū mōrē trāsēutes ad dexterā hēbant pæones: ad Sinistrā Sintos & Medos. Quē emensi puenerūt in dobez. Pæoniā nihil in eo supando passi nisi aliqd morbo. Nā morbus icidit. Si quidē thracū sine imperio nō pag; multi ultro seqbant p dæ gratia. Itaq; fert oīs multitudo nō mior cētū quinquaginta milibus extitisse: & hæc maxia ex pte pedestris ex tertia at ferme eqstris. Qui eqtatus ex odrysis pcpue cōstabat: scdm hos ex Getis ex peditatu machæiferi: q e Rhodope descenderūt: gens summis bellacissimi erāt. Cæterez uero uulgus ipa terribilissimū multitudie promiscuum sequebat in

doberum ubi coierunt: quæ in rem fuerat præpararunt ut e montis iugo inuade-
 rent inferiorem Macedoniã quæ Perdiccæ parebat. Nam inter Macedonas sunt
 & Lyncestæ & Elimiotæ: & aliæ in superioribus gentes sociæ illis atq; obnoxia.
 In his quæ Perdiccæ regnũ habebat. Nam eius pater Alexander ac progenitores
 Timenidæ olim ab argo oriundi eã quæ nũc maritima est Macedoniã primi ad
 epti sunt: in eaque regnarunt bello: expulsis ex Pieria quidẽ pieribus qui postea
 sub pangeo trans Strymmonẽ incoluerunt. Phagretẽ aliaq; item oppida. Vnde
 nunc quoq; sub Pangæo plaga uergens ad mare uocatur sinus piericus. Ex ea ue-
 ro quæ nominatur Bottia Bottiæis: qui nunc Chalcidensiu sunt cõsines. Quinẽt
 in Pæonia iuxta Axium Amnẽ occuparunt: Stenẽtinem a mõtanis ad pellam us-
 que & mare pertingentẽ: ac trans Axium Strymmonẽ tenus eam quæ Mygdonia
 appellatur eiectis hedonibus eiecerunt & ex Eordia ita nãq; nũc uocatur Eor-
 dos: quoq; per multj deleti sũt aliquatũ quæ adhuc ex iis circa phystam sedes
 habet. Nec non ex Almopia. Almopes: Alias in super gẽtes i potestãtẽ redegerũt
 Macedones hi quibus nũc ẽt imperant: Anthemũtem Grestoniã: Bisaltiam: & ip-
 sorũ Macedonũ pollam. Quæ omia Macedonia uocatur: quæq; regis Perdiccæ
 Alexandri filij erãt: quo tempore Sitalces inuasit: Atq; hi quidẽ Macedones igres-
 sis tam multis copiis resistere cum non possent quæcunq; in regione erant con-
 portarunt in loca munita ac muros habentia: tum non admõm multa. Nam
 postea Archelaus Perdiccæ filius regno potitus: ea quæ ibi uisuntur extruxit: am-
 plasq; uias muniuit: ac cætera ex usu belli equis armis alioc; apparatu melius q̃
 superiores octo reges adornauit. Exercitus autẽ Thracũ ubi ex dobero mouit:
 primũ ingressus ea, q̃ prius Philippi fuerãt: uicẽ cepit. Emdomenẽ Goryniam ue-
 ro & Athalantã & alia qdam oppida accepit in fidem ob amicitia Amyntæ cu-
 ius philippus filius aderat. Europũ autẽ cũ tẽptasset expugnare nõ potuit. De hi-
 nc in reliquã pgressus est Macedoniã: quæ uel ad dexterã Pellæ iacet & cyrri.
 His iteriora non adiit Bottiam & Pieriã: sed Mygdoniam Grestoniam Anthe-
 muntẽ populatus est. Macedones cũ se pares peditatu fore diffiderũt: accitis eqs
 a sociis superiora habitantibus. pauci contra multos adorti sunt. exercitũ Thra-
 cum: & qua ipressione fecerũt: nemo sustinuit utiq; eqtes egregios ac loricos:
 sed multitudie circũfusa longe numerosiore ancipiti Marte pliantur. Cũq;
 superatum se iri a pluribus aiaduertent pugnã ad extremum inhibuerunt. Et
 Sitalces apd Perdiccã uerba fecit: q̃ obrẽ arma itulisset. Et quoniã Atheniẽses cũ
 classe nõ aderãt q̃ppe nõ itũq; credẽtes dona ad eũ legatosq; miserant: partẽ co-
 piarũ in Chalcidẽs Bottiãosq; dimittit: atq; castellis extructis regionem uastab-
 bat. Vbi dum statua habet Thessali qui ad austrũ spectant & Magnetes & cæteri
 sub iperio Thessalorũ Thermopylarũq; tenus græci metu pculsi: ne ipios iret ex-
 ercitus in armis erãt. Trepidabãt itẽ trans Strymmonẽ uergentes ad aquilonem
 Thraces quicũq; campestria incolunt. Panæi insuper & odomanti & droi & der-
 sæi qui oes suis legibus uiuũt. Sitalces autẽ cũ græcis Atheniensiu hostibus icol-
 loquiũ uẽit: se illoq; iductũ nequaq; iure societatis inuicẽ iuasuros. Ipse Chalcidi-
 cam & Botticã & item Macedoniam infestus uastabat. Cũ tandem cũ nihil eorũ
 cõfecisset quoq; gratia uenerat: & comeatu careret exercitus atq; hyeme uexare-
 tur Seuthes Spardoci filius ipi & patruellis q̃ potẽtia secũdus suadet: utiq; celer-
 rie discedat. Seuthẽ autẽ pdiccas clã sibi cõciliauerat: pollicitus sororẽ se illi cũ pe-
 cunia datũq;. Ita Sitalces psuasus triginta diebus & hog; apd chalcidẽ octo cõsuptis
 cũ exercitu domũ q̃ celerrime reuersus est. Et perdiccas sororem Stratonicem

Alex. padre de Perdiccas

*Archelaos & Sitalces
Perdiccas - ois. Rues
antes de - Philippo
Sitalces de Amintas*

uti sponderat Seuthe in matrimonio dedit. Atque ita circa Sitalcis expeditione res gestae sunt: li aut qui apud Naupactum agebant Athenienses eadem hyeme postquam classis Peloponnesium dissoluta erat: duce phormione sub armis ad actum nauigarunt. Progressique in mediterranea Acarnaniae cum quadringentis suorum classiariorum armatis ac Messeniis totidem: eos qui dubiae in partes fidei uisi sunt: ex strato & corontis aliisque oppidis eiecerunt. Et cynete theo lyti filio in Corontem deducto itaque se ad naues receperunt: non ausi propter anni tempus: Oeniades solos omnium Acarnanum assiduos hostes laceessere. Nam Achelous amnis ex pindo monte deuolutus: per dolopiam Agraos: Amphilocos perque Acarnanicum campum superne Straton Urbem Oeniadaeque interfluens mari miscetur: restagnatoque huius oppido intolerabile utique hyeme propter alluiones militiam praestat. Ja cent aut plerumque echinadum insulae e regione Oeniadum ab eluionibus Acheloi nihil admorem distantes. Quae non nullae quoties torrens fluuius humum aggestit cum continere iunguntur. Crediturque fore non ita multo post tempore ut hoc non patiantur ille. Nam & aestus est ingens multus sabulosus & insulae crebrae & limi aggestu intersepiente commisse: nec gradatim ne uel fluminis dissiparetur: sed ita ut non rectum aquis in pelagus exitum praebant. praeterea incultae & paruae. Fertur aut Alcmæoni Amphiarai filio post marem necatam errabundo apollo terram hanc habitandam oraculo significasse respondens: non prius illum terroribus liberatum iri: quam in ea regione locum ad habitandum reperisset. qui neque dum a sole conspectus neque terra esset quando marem necauit: ut omni alia terra ab ipso ob pericidium prophanata. Ille ut aiunt incertus consilii uix tandem intellexit Alluionem Acheloi eum esse: Satisque soli illud ad usum corporis uisum est: Postquam occisa matre non exiguo tempore pererrasset incolensque circa Oeniades loca renauigauit: & a filio Acarnane cognomine regioni reliquit. Et de Alcmæone quidem quae accepimus eiusmodi referimus. Athenienses autem cum Phormione ex Acarnania in Naupactum profecti: primo uere athenas nauigarunt: secum portantes libera capita in praesentibus navalibus capta. Quorum singula singulis redempta sunt: itaque naues quas ceperant. Et hyems haec finita est: ac tertius belli annus quod Thucydides conscripsit.

THUCYDIDIS HISTORIARUM PELOPONNENSIVM. L. TERTIVS.

NEVNTAE AESTATE adulto iam Frumento Peloponnesienses ac socii duce archidamo Zeuxidami filio lacedaemoniorum Rege ingressi sunt atticam: statimque habentes regionem populabatur: excursionibusque faciebant ut consueuerat atheniensibus Equitibus quacumque dabatur occasio leuiter armatorum plurimam turbam prohibentibus: ne progressa cum armis laederet loca Urbis uicina. Comorati autem quoad comeatus suppeditauit reuersi sunt in suam quicquid ciuitatem. Sub ipsorum tamen in Atticam ingressum peritus omnis lesbos propter Methymniam atheniensibus defecit: cum id iam inde ante motum bellum uoluisset: sed lacedaemonii eam recipere noluerunt. Caeterum opinione sua maturius deficere coacta est. Quippe obstruendis portibus: extruendis muris: aedificandis nauibus praesens occupati fuerat: utque ex portu quicumque oportebat sagittarii frumentum & quae accerserant uerentur. Si quidem tenedii cum quibus inimicitias exercebat & methymnaei priuati quoque ipsorumque.

fini del año 3º

Mitylenæoz quidā: quibus propter factionē publicum erat cum Atheniensibus
hospitium inditium detulerunt omnes lesbios ad conuigandum Mitylenem
cogitac Mitylenæos omni apparatu ad defectionem spectare: lacedæmoniis Bo
etiūq; cognatis eoz adminitris: & nisi occuparent Athenienses lesbium amissu-
ros Atheniēses: ut qui & morbo iam uexarētur: & bello eoz acerrimo. Præterea
existimarent magni negocii esse lesbium bello temptare: & naues habentem inte-
gris uiribus non acceperunt ab initio dilationē: sed ipsos deferentes maiori ex par-
te redarguebant: q̄ uidelicet illa uera esse nollent. At postq̄ dimissa illuc legatōe
non persuasere ut Mitylenæi frequentia ciuitatis ex cætera insula & apparatus
dissoluerent: timentes iam anteuerrere uoluerunt: missis confestim quadraginta
nauibus: quæ forte ut Peloponnesum obirent inexpedito erāt sub Cleippide Ho-
dini filio ex tribus ducibus primo. Renuntiatum. n. eis erat futurum Apollinis
Maloentis festum extra urbem quod omni Mitylenæorum frequentia celebra-
retur: spemq; esse ut repentino aduentu adorirentur. Quod si conatus pcederet
recte res se haberet: sin minus Mitylenæis edicerēt ut naues tradāt: muros demo-
liantur non optemperantibus bellum inferrent. Et naues quidem profectæ sunt.
Decem autem triremes Mitylenæorum auxiliares q̄ ex fœdere tunc aderāt: retē-
ræ sunt: & uiri qui in eis erant in carcerem coniecti. Quidam tamen Athenis pro-
fectus in Euboiā atq; illinc terrestri itinere cum Gereston peruenisset: nactus
ibi onerariam nauium secūda nauigatione usus triduo q̄ Athenis discessit Mity-
lenem delatus: nuntiauit eis naues in se Atheniensium uenire. Illi neq; ad maloē
tem exierunt: & cætera murorum atq; portuum ubi semisarcæta erant sarcientes
custodias egerant. Nec ita multo post Atheniēses cū appulissent uidissetq; hæc
denuntiant duces nādata illis non audientibus: dico ad pugna se instruūt. Oppi-
dani imparati & e repentino coacti pugnare: progressi sunt nauibus aliquātulum
ante portum tanq̄ ad prælium. Deinde insequere Atheniēsiū classe fugiētes:
in colloquium ducū uenerūt: uolētes si qua miti cōdictione trāsigi posset e uesti-
gio naues dimittere. Idq; Athenienses duces admiserūt: & ipsi timētes ne nō fa-
tis essent ad oēm lesbium debellandā. Factis induciis mittūt Athenas Mitylenæi
cum alios: tum uero unum ex iis qui detulerant indicium quē iam facti poenite-
bat: si forte persuadant ut naues ab ipsis abcedant tanq̄ nihil rege nouage mo-
liantibus. Et interea legatos quoq; cum triremi lacedæmonem mittunt clā Athe-
niensium classe: quæ ad septentrionalem urbis partem in Malæa stationem ha-
bebat. Non. n. fidem habebant iis quæ ab Atheniēsiibus offerebātur. Atq; hi qui
dem legari a sperima nauigatione uii in pelago: delati lacedæmonia agebāt cum
illis ut aliquid ueniret auxiliū. Vbi uero alii legati Athenis re infecta redierūt: ad
bellū se accingebat & mitylene & cætera lesbios præter Methymnā. Nā hæc Athe-
niensibus fauebat & imbri & lemnii & ex aliis insulis aliquantulū sociorū. Et cū
eruptionem quandā totius populi in castra atheniensium fecissent cōmissaq; pu-
gna nō inferiores extitisset: tamē regressi sūt q̄ sibi ipsis fidē non haberent ibi p-
noctare non ausi. Ac deinceps quieuerūt uolētes si quid ex pelopōneso: & ex alio
apparatu proueniat periculū facere. Et enim supuenerūt Meleas: Lacon: & Her-
meondas Thebanus missi illi quidē ante defectionē: sed qui aduentū Atheniēsiū
præuerrere cū neq; sicut: postea cōmissa iā pugna clanculū triremi aduecti sūt: hor-
tatiq; utj secū alia triremē cū legatis mitterēt: p ut & milerūt. Horū gete aucti-
aio atheniēses: accersitisq; sociis q̄ nihil roboris uidētes eē apd lesbios ocuis affu-
erūt: circūdato ad australe urb partē exercitu: bia hic atq; hic castra muro cīgūt

pagina 36 segun quenta mercator en su Cronico

note se

& in utroq; portu ingressum nauibus muniunt prohibito Mitylenæis usu maris. Nam cætera terra oppidani aliq; lesbii qui iam auxilio uenerat potiebantur: non multum Atheniensibus circum castra tenentibus. Cum Malæa potius eis & nauium statio & mercatus esset. Atq; ita ad Mitylenem bellum gerebatur. per idem huius æstatis tempus Athenienses circa Peloponesum triginta naues dimiserunt: duce Asopio Phormionis: iussi ab acarnanibus aliquem sibi uel filium: uel consanguineum Phormionis mitti pro duce. His nauibus Asopius pfectus maritimæ laconicæ loca diripuit. dehinc eaq; pleriq; domum remissis ipse cum duodecim Naupactû se contulit. Post hæc euocato omni Acarnanû populo: intulit arma oeniadibus Acheloum nauibus inuectus: pedestri exercitu regionem populante. sed cû hostis non cõcederet missio peditato ipse in leucadiam nauigauit: egressusq; in Noricû dum se recepit ab hominibus loci mutuo sibi auxiliantibus: paucisq; nonnullis præsidariis cum exercitus parte interfectus est. Post ea cæteri cõcella hostibus uictoria ex fœdere receptis mortuis abierunt Mitylenæi aut legati qui prima cû nauis missi fuerant quæ admõm ipsi lacedæmonii dixerant ut ad olympiam adessent: quo cæteri quoque socii eis auditis consultarent ad olympiam præsto fuerunt. Quo i loco olympias festû fiebat: Dorico Rhodio iteq; uictore. Atq; ubi solemnibus celebratis in colloquio uentam est ita uerba fecerunt.

Oratio Mitylenæog; apud Lacedæmonios

Cimus quidem uiri lacedæmonii sociiq; hoc receptum apud græcos ac iustum esse: ut quoscunq; belli t̃p̃r apristina societate deficientes in suam accipiunt eos tantis per indeliiciis habeant dum illis utiles sunt. Sed cum existiment superiorog; amicog; p̃ditores fuisse eosdem peiores fore utiq; censent: neq; id iniuria: si tamen æquales inter se essent qui deficiunt & qui deserunt. Cum. n. aliqui pares sunt consilio ac beniuolentia: si idem æquales sint apparatu & uiribus nulla subest æqua causa defectionis quod in nobis Atheniënsibus que non fuit: ne cui peiores fore uideamur: si a quibus in pace honestati sumus ab iis inter aduersa desciscimus. De iusticia nanq; ac uirtute cû præsertim societatem p̃cemur uerba faciemus: scientes neq; amicitiam inter priuatos initam esse stabilem: neq; consortium inter Ciuitates aliquid polere: nisi mutua opinio iter cedat uirtutis: & circa cætera mox uitæq; cõsensio. Quippe discordibus in mentibus differentia consistit actionum. Enim uero inter nos Atheniësesq; societas incepta est: cum uos ab armis post medicum bellum discessistis: & illi reliquias earum reg; persequerentur. Quam nos societatem non contraximus ad subigendos Atheniensibus græcos: sed a Medog; seruitute eximēdos: & eo usq; illos sumus p̃mpto animo secuti: quo ad æquo iure præfuerunt. Vbi animaduertimus summo Medos hoste tendentes ad iponendam sociis seruitutem iam non sine timore fuimus. Sed quia non licuit ad uim ppulsandam sociis in unum cõuenire propter multitudinem cõsultantiû: omnes p̃ter nos & chios in seruitutem redacti sũt. Nos cum nostri iuris essemus & liberi nomine dumtaxat cû Atheniensibus militauimus: nequaquam p̃ fidelibus eos ducibus habentes: sumpto ex superioribus factis exemplo. Neq; n. credibile erat cum illos subegissent: quibus cum fœdus una nobiscum inierant: non idem eos in cæteros fœderatos si quado facultas afforet eẽ facturos. Quod si nostri adhuc iuris essemus omnes plus eis fidei haberemus: ne nihil noui molirentur. Cum uero plerosq; sociog; subegerint: indignius eos

credibile est esse laturos: Sibi nos in rebus agendis æquari lamq; in hoc admo-
dum pcesserunt: cū soli nos iā secū ex æquo uersemur: præcipueq; q; quāto ipsi
potentiores: tanto nos desertiores efficimur. Ad societate nil aliud fidelem facit
q̄ mutuus metus. Nam qui preuaricari quippiā uult: nisi alteri uiribus præstet
ab eo inuadendo deterretur. Et nos nulla alia causa liberi ab illis relictī sumus:
nisi ut quæcūq; ad parandam potentiam moliebantur: non tam re uera q̄ ut iu-
ste honeste: probe sumpsisse uideretur: simulq; ut hoc testimonio uterentur: ni-
si aliquid peccassent ii contra quos arma ferrent: non fuisse militaturos una soci-
os qui idem haberent auctoritatis. Vnde factum est ut & maximas primum ui-
res aduersus infirmissimum quēq; colligerent: ac paulatim sublatis aliis extre-
ma quæ relinquebantur redolerent infirmiora. Quod si a nobis cepissent: omni-
bus adhuc suas uires & ubi consistere oporteret habentibus haud similiter sub-
egissent. Quibus nō nihil etiam timoris incutiebat classis nostra ne in unū co-
acta: & aut uobis: aut alicui alteri: se applicans periculū eis crearet. Euasimus aut
eos tum rem publicam ipsorū: tum quosq; magistratus deleniendo profecto nisi
conflatum esset: hoc bellum non multum duraturi: ut uidere licet ex aliorg; exē-
plo. Quæ nam igitur hæc amicitia extitit: aut quæ fida libertas: ubi præter opi-
nionem utriq; alteris sumus suspecti illi nobis in bello præ timore blandientes:
& nos illis uicissim rebus pacatis: quodq; aliis beniuolentia: id nobis timor sta-
bile fidum firmum præstitit. Ita metu magisq; amicitia in societate præstitimus
& utris citius securitas sui preuisset audaciā ii priores ad preuaricandum futu-
ri fuerunt. Quod si cui uidemur iniurii propter eorū innocendo cūctationem
q; priores defecimus: non præstolantes ad plane cognoscendum: si quid illi no-
cerent: is non recte considerat. Nam si ex æquo ualuissemus & tendere illis insi-
dias: uicissim: & cūctari quid attinebat nos eis pares sub ipis esse. Cum uero sem-
per penes illos facultas hæc esset temprādi penes nos hoc eē decuit: ut defensio-
nem anticiparemus. Has nos cū haberemus Lacedæmonii ac socii ratiōes cāsq;
defecimus & apertas audientibus ad cognoscendum nos recte fecisse: & ualidas
ad nos perterrendos: ut ad aliquod præsidium conuerteremur. Hoc nos olim iā
facere uolentes etiā in pace missis ad uos: qui defectione agerent: tūc uobis respu-
sentibus facere prohibiti: nunc Boetis prouocātibus confestī optempauimus:
existimantes duplicem hanc eē defectionem: unā ne stantes ab Athēiēsisibus græ-
ciā opprimamus: sed eā i libertatē asseramus. Alteram ne ipi i posterū ab illis p-
flugamur: sed icolūnitati nostræ cōsulamus. Et præpropere quidem ac p̄mature
facta est hæc nostra defectio. Quo magis oportet uos socios receptis nobis q̄ ce-
lerime subuēire: ut declaretis uos eodē tēpore & eos tutari quos debetis & ho-
stibus obeffe. Ad quod adest oportunitas tanta quāta nōdum ulla. Si quidem &
morbo consumpti sunt Athenienses & sumptibus: nauesq; eorum partim circa
oram uestram agitant: partim aduersus nos instruuntur. Vt credibile non sit eos
abundaturos classe si uos æstate hac nauibus pariter ac peditatu rursus eos iua-
datis: sed aut non futuros pares uobis maria obeūtibus: aut utrisq; uobis nobis-
q; cessuros. Neq; uero quispiam existimet pro peregrina se terra debere domesti-
cum adire periculum. Cui enim procul abesse uidet Lesbos huic illa utilitatē
e propinquo p̄stabit. Nam non in Attica bellum erit queadmodū aliquis putat:
sed illic unde Attica summit emolumentum. Est autem illi pecuniarum prouē-
tus a sociis: eritq; etiam maior si nos in potestatem redegerit. Quoniam neq; ali-
us deficiet & nostra illorum fiet: Nos quoq; duriora patiemur q̄ qui iam pridē
f

seruierunt. Quod si nobis impigre uos auxilium tuleritis: tum Ciuitatem acci-
pietis præditam magna classe: cuius in primis uos indigetis: tum Athenienses fa-
cilius destruetis suptractis eorum sociis: cum quisq; sit audacius delciturus: tum
eam q; uos premit effugietis inuidiam: non opitulandi iis qui ad uos desciscunt.
Si autem uos illorum liberatores ostenderitis uires belli firmiores habebitis.
Erubescetes igitur frustrari græcor; de uobis spes: erubescetes. Iouem Olym-
pium cuius in templo æquales uobis supplicesq; sedemus: protegite Mitylenæ-
os inita cum eis societate: nec prodere uelitis priuato quidem corporum pericu-
lo expositos: sed cōmunē omnibus si recte succedat utilitatē allaturos: cōmu-
nioremq; perniciem si recte non succedet uobis frustra tēptatis. Estote uiri qua-
les & græci uos censent esse: & nostra necessitas desiderat. Talia Mitylenæi dixe-
rūt. Quæ cum audissent Lacedæmoniū ac socii approbassentq; Lesbios ī societa-
tem recipiendos censuerunt. Et Lacedæmonii tanq; in Atticam expeditionem
sumpturi edicūt sociis q; aderant: ut primo quoq; tpe cū duabus partibus p̄sto
essent & ipsi in primis profecti: phalangas nauium apud isthmum comparabāt:
ueluti illas e Choritho subuecturi ad mare quod Athenas spectat: ut hostē clas-
se pariter ac peditatu inuaderent. Et hi quidem hæc strenue confecerunt. Cæte-
ri quoq; socii lente conuenerunt: tum occupatione fructuū legendorum: tū tæ-
deo militandi. Eos cum intelligerent Athenienses per contentum hostilis ībecil-
litatis se instruere: centum naues armauerunt: uolentes declarare non recte illos
sentire: seq; præterq; q; classem mouerunt: uel quæ ad Lesbium uel quæ circa Pe-
loponnesum esset: facile posse resistere. Ingressi eas tam ipsi præter equestris & se-
cundi ordinis homines: q; peregrini præteruecti isthmum se se ostentabant: &
in Peloponnense solum quacūq; eis uidebatur egrediebantur. Hanc Lacedæmo-
nii classem longe maiorem opinione cernentes: arbitrati & falsa eē quæ a Mity-
lenæis referebantur: & sibi re arduam cum neq; socii adessent: & triginta naues
Atheniēsium: quæ circa Peloponneium erāt uicina urbis ipsorum uastare nun-
tiarentur: domum redierunt. Post hæc ædificata classe quā in Lesbū dimitterēt
quadraginta naues p; Ciuitates edixerunt: delecto alcida nauarcho qui illuc se cō-
ferret. Athenienses ubi illos abiere senserunt: & ipsi cū centū nauibus abierunt.
Per hoc tempus quo p̄fectæ sūt hæc naues Atheniēsium longæ & instructissi-
ma & ornatissima classis fuit: & si circa belli iūtia tot nūero & uel plures naues
extiterūt: cētū. n. Atticā Euboiā salaminē custodiebāt: totidē circa Pelopōnesū
uolitabāt. præter illas quæ ad Potidæā & alibi erāt. Vt in sūma fuerint una æsta-
te ducentæ quinquaginta. Quæ res p̄cipue pecuniā exhausit & illa Potidæana.
Si quidem q; Potidæam defendiarunt milites fuerūt autem principio tria milia:
nec pauciores q; obsederunt: tum mille & sexcenti. qui prius cum Phormiōe abi-
erunt bias dragmas singulis diebus acceperunt: alteram suo alterā famuli noīe:
eādē & uniuersæ naues mercedem. Atq; ita pecuniæ primum consumptæ sūt
& tot tantæq; naues expletæ. Per idē tempus Mitylenæi quo Lacedæmonii apd
isthmum agebāt: Methymne tanq; prodicionem molienti bellum a terra intule-
runt: adiunctis auxiliariis temptataq; urbe: cum res non procederet qua pte ex-
pectabant in Antissam & Pyram & Eressum abierunt. Quarum Ciuitatū cū
& res stabilissent & muros firmiores fecissent: festinabundi domum reuersi sūt
Eis reuersis Methymnæi cum copiis antissam inuadunt. Sed ab Antisseis auxi-
liariisq; quibusdam qui superuenerant percussi multis amissis cæteri trepide re-
cesserunt. Hæc ubi Athenienses rescierunt ac Mitylenæos terra potiri: nec illis

prohibendis pares esse milites suos: mittunt in eunte Autumno Pachete Epicuri filium produce cum mille sui corporis militibus: qui in nauibus officio remigum functi cum Mitylenem appulissent eam simplici muro cingunt ac ualidis in locis castella excitant. Et Mitylene quidem utrinque iam & a mari & a terra uehementissime urgebatur hyemisque appetebar. Caeterum Athenienses ad oblidionem deficiente pecunia: tunc primum ipsi tributum contulerunt ducenta talenta: & ad socios legendae pecuniae gratia duodecim naues miserunt Lysicle cum quattuor collegis duce. Is cum alia loca circum uectus illinc pecuniam exegisset: ex Meunte per Meandrium campum transgressus Cariam ad colle usque Sandium a Cariis Aneitibus inualus & cum multis iuorum caesus est. Eadem hyeme Plataenses adhuc enim a Peloponnesibus & Boetiis obsidebantur: cum & penuria rei frumentariae laborarent: neque in Atheniensibus ulla spes defensionis esset. neque alia salus ostenderetur consilium ieiunt ipsi: & qui una circumsidebantur. Athenienses primum ut spatio hostium muro omnes exiret: si uero consequeretur auctoribus Theodoro Tolmido uiro uaticino & Eupolpida daumachi filio: qui ipsis praerant: deinde dimidia parte quae ingens existimaret periculum reformidante: ad ducentos fere ac uiginti in snia exeundi permansere in hunc modum. Scalas ad altitudinem muri fecerunt sumpta illius mensura ex Laterculorum coagmentatione: qua parte murus ad eos spectans tectorio carebat. Numerabant autem per multi pariter coagmenta lapidum: quoque non nulli erant aberraturi: sed a pluribus uera rationatione coniectabatur: cum plerumque saepius numerarent: & cum non longe abeunt: facile murus in id quod uolebant subiectus oculis erat. Itaque hunc in modum proceritatem scalarum ex crassitudine laterum coniectantes instar muri ceperunt. Erat autem Peloponnesium muri structura huiusmodi. Habetat is duos ambitus altere plateas uersus altere exterioris: si quis Athenis adoriret sexdecim iter se pedum spatio distantes. Quo in spacio hinc tacula custodum aedificata erant: distincta quidem sed continua: ita ut unus solidus murus uideretur utrique pinas habens: & ad decimam quaque pinnam ingentes turres: eiusdemque murus crassitudinis: & ad eius frontes intrinsecus extrinsecusque redentes: ne transitus circa: sed per eas esset. Noctibus quoties ibat illi relictis pinis custodias e turribus parum remotis ac superne relictis agebant. Huiusmodi quem obseruabant Plataenses murus erat. Qui postea quae re instruxerant: obseruata nocte qua & pluuia & uento turbida esset: & praeterea sine luna exierunt ducibus eiusdemque conatus auctores erant. Et primum fossas quae ipsos ambibat transeunt. Deinde muro succedunt ignaris hostium custodibus: ut pote non prospicientibus propter tenebras: nec exaudientibus accedentium strepitum uento obstrepente. Et nihilominus isti ne arma inuicem offensa sensum preberent: multum inter se distantes ibant. Erant autem leuiter armati sinistro tantum pede calceato ne in luto laberentur. Igitur qua inter turrim erat pinnis subeunt: scientes illas esse desertas: primique conscendunt quae scalas tulerant admouerantque. Deinde duodecim pugione solum ac thorace armati: duce Ammea Corebi filio quae & primus ascendit. Hunc sex qui sequebantur utranque superant turrim: Post quos deinde succedunt alii cum eadem armatura ac iaculis a tergo horum quos facilius procederent: aliis scuta gestantibus: & cum prope hostes uentum esset tradituris. Vbi maiore ex parte muros euaserant custodes turrium sensere. Nam quidam Plataensium apprehensam in ascendendo tegulam e pinnis eiecit: quae cadens sonitum fecit: statimque a custodibus uociferatum est. Exercitus quoque ad muros contendit non enim sciebat quidnam discriminis foret: nocte obscura & procellosa & alio quin qui reliqui erant in urbe

Plataenses egressi Peloponnesium murum diuersa quam qua sui conscenderant parte inuadunt: ut quam minimum illis mentem hostis auerteret Tumultuabantur itaque Peloponneses in loco manentes: nemo tamen eorum ex custodia opere ferre audebant: sed in anticipi erat quidnam accidisset coniectantes. Eorum trecenti illi quibus datum negotium erat ut si quid opus esset subsidio forent e muro ad uociferationem processerunt. Facesque hostilis aduersus indices Thebas uersus sublatae sunt. Plataenses & ipsi ex suo muro complures excitant faces: prius ad hoc ipsum preparatas ut hostis quid sibi lumina uellent: incertus & aliud aliquid contigisse quam quod erat existimans opem non ferret dum socii sui qui exierant fugam ac turba caperent. Interea Plataensium quicumque primi conscenderat: utraque turri custodiis occisis potiti earum transitus: nequis illac subsidio ueniret tutabatur: & ad mouentes e muro turribus scalas plerisque in superiora recipiebant: iis qui pro turribus stabant missilibus eos qui ueniebant auxilio superius inferiusque arcentibus. Eoque plures interea scalas ipsi iam plures ad mouebant simulque deiectionis per interturrium ascendebant. & subinde qui recipiebantur crepidini fossae imminens sagittis illinc atque iaculis incessabat: si quis hostium auxilio ueniret ad prohibendum temporum transitum fossae. Vbi omnes transierunt murum sed aegre & nouissime qui de turribus descenderunt ad fossam tendunt. Ibi ex aduerso se offerunt trecenti illi lumina gestantes. Quibus eo magis conspectis Plataenses eadem causa minus ipsi conspicendi: praeter quam quod in obscuro erant per crepedine fossae stantes nuda corporum missilibus feriebant: ita postremi quoque fossam transierunt difficulter tamen & operose. Nam eius aqua non ita solidam concreuerat glaciem ut permeari posset: sed aquola glacies erat: qualis sub solatio potiusquam Aquilone flante sub sole est: & eo uento nox illa pluuiosa fossae aqua uahementer adauxerat: quam uix extrantes transierunt & ipsi magnitudinem tempestatis potissimum ad fugam elegerant. Illinc digressi uiam quam Thebas fert ire conferunt pergunt ad dexteram habentes lunonis delubrum ab Androcrate conditum: quod uidelicet existimarent minime creditum iri in id se iter deflexisse quod ad hostes ferret: & simul conspiciantur Peloponneses cum luminibus persequentes uiam quam per Citheronem & capita quercus Arthas ducit. Vbi sex septem uel stadia Thebas uersus perrexerunt: diuertentes uia quam per montem ad Erythras & Nysias fert abierunt: adeptique montes Athenas perfugerunt numero ducenti duodecim ex pluribus. Si quidem non nulli eorum antequam murum conscenderet in urbem reuerterunt: unus sagittarius in exteriori fossa captus est. Peloponneses postquam aferendo subsidio destiterunt: in sua quisque statione manserunt. At Plataenses ex urbe nullus eorum quem contingat gnari caeteris qui redierat: neminem superesse renuntiationibus: ubi illuxit caduceatorem miserunt de mortuis recipiendis: sed re compta destiterunt. Atque hunc in modum Plataenses munitiones transgressi salutem sibi pepererunt. Sub extremum eiusdem hyemis ex urbe Lacedaemone missus est cum triremi Mitylenem Salathus Lacedaemonius qui uectus in pyrram pedestri illic itinere: per alueum quendam torrentis: qua munitiones traheri poterat: occulte ingressus est Mitylenem: retulitque primoribus expeditionem in Atticam fore: & quadraginta naues quae auxilio ire debebant pariter affuturas: sequi cum haec rerum: tum aliarum curandarum gratia praemissum. Unde Mitylenaei sumpta fiducia minus ad Athenienses animo inclinabantur ut cum eis conuenirent. Atque haec hyems quartusque annus belli excessit quod Thucydides conscripsit. In sequentis aestatis principio Peloponneses postquam Alcidas qui eorum erat nauarchus cum quadraginta nauibus cumque ma-

fin del año 4º

datis miserunt ipsi ac socii Atticam inuasit: ut Athenienses utriusque districti mi-
nus possent nauium Mitylenem mittere ac rerum gerere. Præerat huic expeditioni
pro rege Pausania Plistoanactis filio adhuc pupillo Cleomenes patruus: popu-
lari autem sunt ex Attica una ea quæ prius & si quid refruticauerat: tum ea quæ
superioribus expeditionibus intacta relinquerat. Quæ expeditio post secundam
acerbissima omnium Atheniensibus extitit: Quonia nostis aliquid actum in Lesbos
per suam classem: quasi iam appulsam: ut audiret expectans passim discurrendo
pleraque uastabat. Sed cum nihil ex sententia eueniret: & res frumentaria defecisset:
in suam quisque ciuitatem discessit. Mitylenæi interim cum tandiu naues ex Pelo-
ponneso non uenirent frumento iam defecti ad transigendum cum Atheniensibus
adaacti sunt: idque ob hanc causam Saletus ne ipse quidem iam naues expectas
populum prius leuiter armatum ad se armandum inducit: tanquam in Athenienses
exiturus. Vbi arma sumplerunt oppidani iam non magistratibus obtemperabant
factisque agminibus uidebant proceres: exhibere frumenta: ac uiriti diuidere. affir-
mantes alioquin se urbem Atheniensibus prodituros. Quod ubi cognouerunt
que res administrabant: cum neque ad prohibendum pares eent: & in periculo futuri
si a pacatione excluderetur comunitate pacti sunt cum Pachete atque exercitu ut Athe-
nensibus liceret de Mitylenæis consultare: quamnam uellet satisfactionem: utque ipsi
exercitum intra urbem reciperent: & Legationem pro se Athenas mitterent: & dum
illa rediret Pachetes neminem Mitylenæorum neque occideret neque alligaret neque ca-
ptiuum duceret. Et hæc quidem conventio fuit. At illi que precipue cum Lacedæmo-
niis tractauerat: sibi timentes ad ingressum exercitus expectare non sustinuerunt
sed apud aras pariter confidebant. Quos illinc excitatos Pachetes ne quid iniuriæ
fieret transmisit in Tenedum: quousque Atheniensibus aliquid uideretur. Antislam
quoque missis eo triremibus in potestate redegit: & cætera quod ad exercitum at-
tinet pro suo arbitrio constituit: Peloponnesium uero quadraginta naues quas
subito uenisse oportebat in circueunda Peloponneso tempus triuere: & in cæ-
tera nauigatione otiose uenientes latuerunt quidem qui ex urbe erant Athenienses
quo ad delum tenuerunt. Illinc digressi apud clarum & Myconum primum acci-
dunt in deditioem uenisse Mitylenem. Ceterum uolentes rem exploratam habere ad
Embatum Erythræ se conferunt septimo ferme a capta Mitylene die ibi com-
pro negotio erebus presentibus deliberabant. Quibus Teutiaplus Heleus ita lo-
cutus est.

Oratio Teutiapli

Alcida cæteri que collegæ mei qui adestis Peloponnesium duces: mihi ui-
detur nobis Mitylenem esse nauigandum. priusquam palam fit quemadmodum
apud nos agatur. Offendemus. nam ut credibile est pleraque in custodia apud
hostes urbe recens positos: precipueque a mari qua ex parte nec ipsi hostium quem
piam uenite suspicantur. & nos maxime ualidi sumus. Credibile quoque est eorum pedi-
tatum ut in uictoria negligenter agerem: & per hospitia dispsum. In quos si & re-
pentino & noctu irruamus: spero fore ut cum iis que intus sunt: si que superest nostri
studiosus optata consequamur. Neque nos periculi pigeat existimantes nihil aliud
in bello quam ex huiusmodi rebus accidere nouitatis. Hoc si quis dux & intra se seruet
& in hoste: obseruans illum adoriatur plerumque compositus est uoti. Hæc demum locutus ille
Alcida non persuasit. Alii non nulli ex ionia exules & Lesbii que una nauigabant hor-

rabatur: ut quādo qdem piculū metueret aliquā ī Ionia urbē: aut Cumā ī Aeolī de occuparet ex qua urbe pdeuntes Ioniā ad defectionem īducere. spē. n. esse nullis se inuitis uenturos: & hūc maximus eēt Atheniensibus puentū nō modo erepturos: sed eēt p̄repturos si inuaderēt. Arbitrari se quoq; dicebat p̄suasum īri Pīsluthnē ad bellī societate: Alcidas ne his quidē acquieuit: sicq; Sērētīæ plurimos e consilio socios habuit: ut quoniā eū Mitylene frustrata eēt: rursus in Peloponnesum q̄ primū reuerteretur. Itaq; cū Embato soluēs appulisset ad Myōnelū q̄ ē insula Teiorum p̄ multos captiuos quos nauigādo īterceperat trucidauit. Et cū Ephesum subisset adierūt eū Anæox̄ Samiox̄ legati: negantes ipsam recte asserere grāciā in libertate si illos necaret: qui neq; arma cōtra tulisset: neq; hostes eēt. sed rātū Atheniensū necessario socii forent: ut nisi desineret paucos ex hostibus sibi conciliatuz: pluresq; amicorū p̄ hostibus hīturū. Quibus p̄suasis Alcidas quoscūq; iam hēbat Chiox̄ & ex aliis aliquot missos fecit. Nam hoīes cōspectis nauibus nō refugiebāt: sed potius tāq; ad Atticas accedebāt: minime timentes ne Atheniensibus maria tenentibus naues Pelopōnesiū Ioniā unq; trāsmitterent. Alcidas aut ex Epheso rapti abiit fugāq; fecit. Cōspectus .n. fuerat a nauibus Salaminiā & Parala cū adhuc ad Clarō ī ancoris eēt: quæ naues ab Athenis cursū tenebāt: quæ ne se p̄sequerētur: ille ueritus alto ferebatur: tāq; nūq; a terra sua sponte nisi ad Pelopōneū applicaturus. Pacheti Atheniensibusq; cū undiq; tū uero exerythraea huius rei nūtiū affertur. Quippe cum Ioniæ urbes muris careāt īgēs merus subibat: ne Pelopōneses cū clāsse p̄terereūtes: & si non hērent ī aīo manere: tamē diriperēt ut ī q̄sq; īciderēt urbes. Salaminiā quoq; nauis ac Paralus se se hostē ad Clarō uidisse ressierebāt. Eum Paches enixe p̄secutus usq; ad Latmon īsulā: postq; adipiscēdi spes abfuit retro tedit: existimās se lucrī fecisse q̄ illas ī alto nūq; adeptus eēt: ne castra munire & custodias agere: & ip̄os aggredi necesse fuisset. Cū redit Notiō urbē Colophōiox̄ tēuit quā Colophōiī īcollebāt eius arce ab ita me & barbaris irrūpētibus: p̄ domesticā illoz̄ seditiōne capta: eodē fere t̄pre, quo Pelopōneses itez̄ Atticā sunt īgressi. Rursus in notio inter eos q̄ illuc cōfugerāt & pristinos oppidāos seditiōe orta alteri accersita a pīsluthne & ab acadibus ac barbaris auxilia in muris urbē intersepētibus hēbāt: & q̄ ī arce Medis fauebāt recepti pariter rē. p. administrabāt. Alteri cū se fuga subduxissent exules Pachete accersierūt. Hic hippīā eoz̄ q̄ intra muros illos erāt ducē: ad colloquū euocauit: ut si nihil qd̄ placeret illi dixisset rursus eū in muros saluū sanūq; restitueret. Et ille ad hūc p̄cessit. Hic eo ī custodia sine uin culis hēri iussit: mūtiōes repente adortus nihil tale expectātes archades capit: ac barbaros q̄cūq; itus erāt occidit. De hīc Hippīā sicuti pepigerat introductū cōphēdit sagittisq; cōficit. Colophōiīs Notiō restituit p̄ter eos q̄ cū Medis sensissent. Eo postea Atheniēses coactis oībus si qs usq; erat: colophōiīs secūdū ip̄orū lex colonos ad hīradū Notiō miserūt. Et Paches Mitylenē reuersus Pyrrā & Eressō ī deditiōem redegit: captūq; Salathū Lacedæmoniū ī urbe latitātē Athenas misit: Pariter & eos Mitylenæos quos ap̄d Tenedō deposuerat: & si qs alius ei uisus ē extitisse seditiōis actor. Dimissaq; maiore exercitū p̄te cum reliqs remāsit: ad cōstituenda arbitrio suo negotia Mitylenes ac cæteri Lesbī. Vbi Athenas ī q̄ a pachete missi fuerāt puenere: Athēniēses Salathū uita priuarunt licet pollicentem: cū alia qndā tū uero a plataeis adhuc. n. obsidebātur se Pelopōneses abductuz. De reliqs aut cū ad cōsiliū relatū esset p̄re īdignatiōe censuerūt nō mō q̄ adessent: sed omnes etiā q̄ puberes essent Mitylenæorū īterficiendos:

ipuberes uero ac foemias i seruitute redigendos: dantes crimini: tu q̄ descissent: cu nō ea cōditiōe: q̄ ceteri sub iperio fore: tu uel magis q̄ naues Pelopōnesium ad opē eis ferēdam ausā eēt i loniā cū periculo ire: nō: n. subito consilio uidebant defecisse. Mittūt igitur p̄pere tritemē nuntiatū decreta pacheti iperatum: q̄ ut Mityleneos necaret. Postero die subit eos pōnitētia quādā & facti reputatio uisūq; seū ac uehemēs decretū totam necare Ciuitatem: potiusq; eos qui auctores mali fuissent. Quod ubi senserūt Mityleneoz legati: & q̄ eis studebāt. Atheniēses aditis primoribus: haud ægre p̄sulerūt ut de eo itez ad cōsiliū referret: q̄bus & ipsis notū erat maiore Ciuiū partē uelle p̄ aliquos ad se rursus de re eadem referri: Coactaq; cōfesti concione aliā dicebat a sigulis sententiā. At Cleō Cleāneti filius cuius euicerat pridie de occidendis sententia cuius alioq̄n omnium uiolentissimus & maxime ut illa tempestate apud populū auctori- tatis processit iterum atq; ita uerba fecit.

Oratio Cleonis Apud Athenienses

Vm sæpe alias ego statū popularē aiaduerti iualidū eē ad aliis iperā dū: tu p̄cipue nūc i uestra de Mitylenæis pōnitētia & n. quia secure iter uos quottidie: & sine iudiis agitis: eodē mō erga socios estis affecti: & qcqd aut illoz oratiōe p̄suasi deliquitis: aut misericordia tribuitis nō sentitis: id ad uestrū periculū prinere & ad nullā eorū gratiā uos emoliri: nō cōsiderātes iperū quod hētis eē tyrānidē: & eos qui parēt ad iudiādū itētos & inuitos parere: neq; ob id uobis dicto audiētes eē: q̄ læsi tamen eis ueniā datis: sed quia uiribus uestris potiusq; ipoz beniuolētia superatis. Perniciosissimū aut ex omnibus est: si apud nos nihil eoz quæ decreueritis stabile erit: nec itelligimus melius agi cū Ciuitate q̄ malis legibus dū cōstanter utit: q̄ cū ea q̄ bōis sed icōstāter: utiliorēq; eē ipitiā cū modestia: q̄ pitiā cū imodestia ac tardioris igenii hōies ad mīstrare cōmodius plerūq; Ciuitates q̄ solertioris. Nā isti tu legibus sapiētiores uideri: tu semp excellere dicendo i cōsultatiōe rei. p. uolunt tāq; nulla sit alia materia maior ubi uim ingenii sui ostēdāt. Vnde i multas calamitates Ciuitates incidūt: illi suæ peritiæ diffidētes: nō abnuūt se legibus eē iperitiores: & cū iualidi ores sint q̄ ut benedicētis orationē reffellāt. potius ex æquo sūt iudices q̄ cōcertatores: ideoq; eis plerūq; feliciter cedit. Nūc i modū decet & nos facere non facultate dicendi: & solertiæ cōtētiōe subnixos uestræ multitudini aliter ac sentimus suadere. Quod ad me attinet i eadē sentētia sū: eosq; miror q̄ itez retulerēt de Mitylenæis ac tēpus teri pmittūt: rē illis cōmodiorē q̄ iniuriā fecere q̄ uobis: Nam sic q̄ iniuriā accepit remissius irā exerceret: q̄ ille q̄ fecit. In ulciscēdo cū recentissima offensa est: cū maxime par suppliciū sūmimus. Miror quoq; esse q̄sq; is erit: q̄ cōtradicat ostendendumq; sibi ducat iniurias q̄dem Mitylenæoz nobis utiles esse detrimenta uero nō ad socioz calamitatem redūdare. Nunc palā est aut fretum facultate dicendi cōtendere: ut quod euidentis sane est: id e contrario ostendat esse i cognitum: aut lucro euocatum conari uos exculta oratiōe seducere. Huiusmōi ex cotrouersis Ciuitas aliis q̄dem emolumenta præbet: ipsa uero indiscrimen adducitur. Cuius rei penes uos culpa est qui prauē instituitis ista certamina quicq; consuitis esse uerborum spectatores: opez auditores: coniectantes ista maxime posse fieri futura. Ut quisq; optime dixerit & ex iā factis non id certius existimantes esse quod ipsi uidistis: quam quod audistis: deleniti

pulchrorū comendatione uerborum. Itaque faciles estis falli nouitate sermōis
dificiles animo ad exequendum qđ pbatum esse: serui semper ineptiaꝝ cōsu-
eta saltidientes: & se potissimū singuli cupiētes posse dicere: si hoc nequeatis asti-
pulares iis qui talia dicunt: ut eorū sequendo sententiā: non uideamini illis infe-
riores eē. Qui etiā alio aliquid acute dicente: prouisi ad id quod dicitur laudandū
& ad significandū uos anteq̄ diceretur sensisse: cū tardi sitis ad ea puidēda quæ il-
linc sūt euentura aliud quærētes ut sic dicā: q̄ ea quibus uiuitis: ne p̄lētia qđem
satis intelligentes prorsus uoluptate aurū capti: ac similes spectatoribus sophi-
starū sedētibus potius q̄ de re. p. cōsultātibus. Aq̄bus ego uos cōabor abducere
ostēdes unā Mitylenāzōrū Ciuitatē: p̄cipuā uobis iniuriam intulisse. Nā si quid q̄
aut iperū uestrū ferre nequeāt: aut q̄ ab hostibus compellantur desciscūt ueniā
do. Si uero hi q̄ insulā tenēt & urbem muris p̄ditam ubi nisi amari formidolosus
nō est hostis noster: & ubi ipi contra illū non sunt īdefensi: īstructa iā classe libe-
ri p̄terea & anōb̄ āte oēs ī honore hīti: hoc egerit qđ aliud q̄ īsidiati sūt: īferētes
potius bellū q̄ desciscētes a nobis. Defectio. n. eorum est quibus aliqua uis in-
fertur. Captarūt quoq̄ p̄ inimicissimos nostros nos pdere: quod īdignius est: q̄
si suis ipoḡ uiribus nos bello petissent. Quibus nec calamitates uicinoḡ exem-
plo fuerūt: quicūq̄ iam post rebellionem a nobis superati sūt: nec presens sua fe-
licitas segnitiam attulit: ne ī pericula uenirent effectiq̄ ad futura audaces maio-
re quidem spe: q̄ p̄ uiribus sed mīore q̄ uolūtas fuit bellū sumpserūt āteferen-
dā iusticiā potentiā rari. nulla. n. iniuria lacesciti ob id puose superaturos arbitra-
ri sūt. Nobis arma intulerūt. Si quidē solet usuuenire in Ciuitatibus preserti iis
q̄bus breui & ī sperato felicitas cōtingit: ut ad insolētiā conuertātur: & plerūq̄
quæ secūdu ratiōē hominibus p̄spera eueniūt stabiliora sint: q̄ q̄ p̄ter opinio-
nē faciliusq̄ p̄pe dixerim eē propulsare aduersa q̄ tutari secūda. Decuerat autē
iā olim Mitylenāos nihilo peculiari honore q̄ ceteros a nobis affici. Nam nō
eo petulantiaꝝ p̄cessisset & alioquin natura comparatum ē: ut obnoxios sibi q̄s
q̄ contemnat: non obnoxios admiret. Plectātur itaq̄ nunc pro magnitudine sce-
leris: neq̄ pacis culpā iputantes populum absoluatis. Cuncti nanq̄ nos pariter
inuaserunt quibus liceret nunc si ad nos confugissent rursus ī urbe degere. Sed
quia existimarūt tutius piculū eē: si p̄ paucos res ageretur ipi quoq̄ defecerunt.
Respicite qn̄ ēt ad socios: quorum si easdem p̄enas infligatis & iis q̄ coacti ab
hoste & us: qui uoluntarii defecerunt: quem tandem fore existimatis: quem non
ad deficiendū quantulūcumq̄ causa īpellatis: cum is si prospere cedit liber sit
si minus nihil intollerandum patiatur. Ex quo nos in omnibus Ciuitatibus pe-
riculum subibimus: tum pecuniarum tum corporum: Et si Ciuitatem expugna-
uerimus ea profligata prouentibus p̄ quos uires habemus in posterum carebi-
mus: Si non expugnauerimus ipsos p̄ter eos qui nunc sūt: hostes habebimus
& quo tempore nos oportet aduersus illos stare in bello sociali occupabimur.
Non igitur conuenit spem eis proponere aut sermone persuasam: aut pecuniis
empram ueniā conlequendaꝝ tanq̄ hominum more peccauerint. Non enim in-
uiti læserunt: sed scientes insidiati sunt. Quod citra uoluntatem sit: id dignum ē
uenia. Itaq̄ ego & tunc primum repugnaui: & nūc ne decretorum. uestrorū uos
p̄niteat repugno: ne ue tribus rebus imperio perniciosissimis relinquatis: mi-
sericordia: uoluptate orationum leuitate. Nam misericordiam quidē iis qui simi-
les sūt tribui iustū ē: nos iis q̄ nec e diuerso miserētur. Et necessario se p̄petuos
cōstituerūt hostes. Oratores at̄ q̄ dicēdo oblectāt: hēbūt alias mīoribus ī rebus

dicendi certamen: non ubi Ciuitas paululū oblectata faciat magnam iacturam: & ipsi ob benedicta bene accipiantur. Lenitas uero potius illis exhibetur qui imposterum morigeri: quā qui: nihilominus hostes: atq; iidem futuri sūt si relinquātur. Atq; ut semel omnia dicam: si mihi, assensu fueritis quæ iusta sūt & utilia circa Mitylenæos ageris. Sin minus neq; illis gratificabimini & uos ipsos potius cōdemnabit. Quippe si recte isti defecerūt: profecto uos non legitime imperatis quāq; & si non legitime tamen cum hoc agendum uobis censeatis. Oportet uos non legitime ex uestra utilitate de istis supplicium summere: aut certe ab imperando desistere: ac sublato periculo bonorū uiroꝝ fungi officio. Refundatis agendum eādem in auctores poenam: ostendatisq; uos non minus exulcerato esse animo inulciscendo licet euaseritis: quā illi fuerunt & in insidiando. Cogitantes quænam ipsi si uicissent credendi sunt fuisse facturi: qui præsertim iniuriā facere ceperunt. Qui nulla iniuria irritati ad lædendum ueniunt: ii ad perniciem tendūt suspicantes periculum quod eos manet ab hoste quē relinquāt: quisq; .n. a quo non oportuit læsus est: acerbiorē si euasit in illum quā iustū in hostem. Nolite ergo uestri ipsorū fieri proditores: & animo quā proxime accedentes ad ea quæ patiuri fuistis: prout nihil præoptastis: quā ut eos caperetis: nunc talionem reddatis non protinus ob præsentem statum emoliti: nec cladis quæ tūc uobis impendebat oblitū. Plectite istos pro merito pariter & cæteris sociis insigne præbe te exemplum: quod quis descierit eū a nobis morte multandum. Hoc enī si cognouerint uos deposita cura minus cum uestris ipsorū sociis quā cū hostibus decetabit. Hæc Cleon post quē Diotodus eucratis filius qui maxime in superiore cōtione cōtradixerat ne Mitylenæi neccarēt pcessit atq; ibi huiusmōi uerba huius.

Oratio Diotodi dicentis Sniam Cleoni contrariam

Eque illos ego qui de Mitylenæis iteq; ad consilium retulerunt accusandos puto: neq; illos laudandos qui maximis de rebus sæpius consultari uentant. Statuorq; duo præcipue cōtraria eē ad bene cōsulendū celeritatem & iram. Quorū alterum inscite fieri amat. Alterq; temere ac parum considerate: & cum qui repugnat quin res uerbis doceatur: aut amētem esse: aut putare sua aliquid interesse Amentem quidem si quo alio mō cēset fieri posse: ut futura quæ latēt nisi oratione patefiāt. Sua aut interesse si uolens aliqd turpe persuadere non arbitratur de eo se posse belle dicere: sed eos qui ex aduerso dicuntur & qui audituri sūt deterrere criminādo. Veg; illi odiosissimi sunt qui cōtradictibus p̄iudicium alquod corruptelæ opponunt. Nam si imperitia obiiceretur is cuius snia in Seātu nō uicit p̄ ipertiore utiq; nō p̄ iniustiore discederet. Obiectata uero iniusticia idem siue eius snia uicit suspectus fit: siue non uicit iustus habetur non solum inscitus. Ex quo ēt res. p. detrimento afficitur deficientibus ei hoc timore qui cōsultant q̄si melius cū ea agerēt: si tales ciues nulla facultate dicēdi p̄ditos haberet: q; ita minimū ad peccandū hoies iducerēt. Porro debet & ciuis bōus non absterre alios a cōtradiccōdo: sed ex pi loco demonstrare se meliora dicere & bene morata Ciuitas nullo eū honore afficere: q; p̄ceteris bene cōsuluerit: sed nec honorē quē ille hēt imiuerē. Itē: eū q; i cōsulēdo inferior fuit nullo d̄decōre ne dū suppliitio p̄seq. Ita. n. & is cuius snia p̄bata ē q̄ m̄imum uel ad grām uel alter ac sētū quo plus hōris cōseq̄t loq̄t: & is cuius snia p̄batur

quam minimum concupiscet eadem ratione gratum faciendo conciliare sibi multitudinē. Quoque nos cōtraria agimus: qui si quis de corruptione suspectus sit etiam si optime dicat: tamen inuidia lucri nondum explorati: exploratam ciuitatis utilitatē repudiamus. Nec dubium est statim cum audiuntur nō minus suspecta bona esse quā mala. Ex quo oportet ut similiter & qui optima & qui pessima Ciuitati uult persuadere: dolo id & mēdacio agat: nec possit ob has praeſtigias exproſſo quispiam illi soli prodesse: nisi decipiat. Nam qui propalam largitur ei aliquid is insuspicionem ueniet ne id clam lucri facere uelit. Enim uero decet nos qui ex hoc loco de rebus summis tanti momenti ducimus longius p̄ſpicere: quā uos qui ex propinquo conſyderatis cum praeſertim nos rationē reddere debeamus conſilii noſtri: uos non debeatis ueſtræ auſcultationis. Nam si is qui perſuaſit & is qui perſuaſus eſt aequē mulctarentur proſecto uos modestius iudicaretis. Nunc si quando deſtituti ſpe eſtis unam perſuaſoris ſniam cū iracundia plectitis: non ueſtras ipſoꝝ qui frequētes una peccaſtis. Ego autē neq; cōtra dicturus pro Mitylenæis proceſſi: neq; quempiam accuſaturus. Non. n. de illoꝝ facinore nobis certamen eſt ſi ſapimus ſed bene de nobis conſulendo. Neq; eis ſi nocentes plane aſſere uero: idcirco uitā adimi iubebo: neq; ſiqua uenia dignos: idcirco ueniam dari niſi conſtiterit idem Ciuitati conducere. Quippe cum exiſtimem de futuro nos magis quā de praeſenti conſultare: & hoc quo Cleon praeſcipue nititur utile eſſe ad cohibendas inpoſteꝝ rebelliones utile eſſe poenā proponi mortem: ego e contrario interpretor ac melius alter rem eſſe caſurā. Quae ſoꝝ ne praeſtius ad perſuadendum appoſita oratiōe utilitatē meae reſpuatis. Nā eius oratio cum ſit ad iuſtitan propenſior: forſitan. apud ueſtram quae nunc in Mitylenæos iram eſt praeponderet. Verum nunc non diſceptamus nos iudicio cum illis: ut de iure queri oporteat: ſed de eis deliberamus quē admōm nobis ſit utiles. Eſt quidem multis i Ciuitatibus conſtituta mors poena non modo huiusmodi criminibus: ſed etiā minoribus tamen ſpe ſolicitati homines periculum adeūt: neq; id unq; ad hoc aliquis acceſſit qui opinaretur nequaquā inſidias ſibi ſuccelluras: & quae Ciuitas unq; non ideo deficit: q; crederet ſe maiorem habere quā habebat apparatus uel ſuum uel ſociale. Ingenitum natura eſt omibus & priuatim & publice delinquere. Nec ulla lex tanti eſt quae iſtud prohibere poſſit: cū per omnia ſit itum ſupplicia: ſi quo modo his terroribus homines a facinoroſis minus laederentur. Nec ab re olim maximis ſcleribus mitiores fuerunt poenae conſtitutae. Harum pleræque: cum iam eas tempore praeuaricamur in mortem redactae ſunt. Quam tamen & ipſam praeuaricamur. Itaque aut aliquis iſto uehementior inueniendus eſt terror: aut ne iſte quidem coercebit. Nempe huic ex neceſſitate in opia praeſebet audatiam: illi auaritiam opes per inſolentiam ac timorē: illis aliæ quae accidunt cauſae. Impetu homines ut ſuo quiſque occupantur in ſanabili quodam & potentiore: quam ut reprimatur in periculum deducuntur. Praeterea plurimum officiunt ſpes ac amor: hic quidem dux: illa uero comes: hic inſidiarum uitandarum immemor: illa proſperitatem fortunae ſuggerēs. Ex quo fit ut quae incerto ſunt praemia: potentiora ſunt poenis quae ſubiecte ſunt oculis. Accedit his fortuna quae nihilominus ad euocandos animos pollet. Nam ex inopinato oblata aliquando uel ex minoribus cauſis dicit aliquem ad periclitandum: nec. minus Ciuitatem: immo tanto magis quanto de maioribus ei res eſt: deliberate d̄ ipſo p̄pagādo: & q; ceteris cū ciuibus iūctus iſcite plus qdā ſpei ſibi p̄pōit. Deniq; & i poſſibile & i gētis uecordie ē credere: quotiēs hūna natura

ad aliquid agendum concitatu impetu tendit ulla prohiberi: aut legum ui aut
alia difficultate. Quare non oportet nos neque mortis poena tanquam fideiuf-
fore confisos de Mitylenæis cōsulere deterius: neq; ad desperationem illos qui defe-
cerunt ipellere tanquam eis poenitere non liceat: neq; breuissimo tempore delictū
eoz eluere. Considerate namq; si qua nunc Ciuitas q̄ defecerit norit non despe-
randā sibi a uobis salutem: eam de se dedenda conditiones acceptura: adhuc ha-
bentem unde reddat uictoribus impensas belli impostez tributa soluat. At illo
modo quā tandem putatis quæ non & melius se quā nunc fecit ad bellū istruat:
& obsidionem ad extrema perferat? An idem ualeat diu post & confestim in dedi-
tionem uenire? Et nobis quomodo detrimentosum non sit: dum illi se dedere
recusant: nos sumptus facere in obsidendo: & si capimus profligatam capere Ci-
uitatem: & emolumentis ex illa deinceps priuari propter quæ sumus nos hosti-
bus pares. Quapropter non tanq̄ iudices debemus nos exacte de nocentibus sū-
mere supplicium: sed considerare quæ admōm infuturæ rationem habeamus pe-
cuniarū suppeditadæ ex ciuitatibus moderate multatis: nec custodire eas ex le-
gum seueritate: sed ex opeꝝ sedulitate. Cuius rei nūc contrarium facius q̄ si quē
liberum: sed ui alterius imperio subditum & merito reperentē deficiendo liber-
tatem subegimus: truciter in eum putamus aīaduertendum. Oportet non ualde
plectere liberos homines q̄ rebellauerunt: sed ualde custodire anteq̄ rebellēt: & an-
teuertere ut ne ueniant quidem in huiusmodi cogitationē: cunq; ceperimus p̄
minima culpam hanc eis imputare. Aīaduertite præterea quātopere sitis pecca-
turi: si Cleoni assentiāmini: Nunc quidem singulæ Ciuitatum populus in amo-
rem uestri propensus est: & aut non deficit cum potentibus: aut si deficere cogi-
tur continuo defectionis auctoribus infestus est. Ita Ciuitatis illius uulgus uestri
studiosum habentes pergiris in bellum. Quod si populum Mitylenæum occidi-
tis qui & tunc defectionis expers fuit: & ubi arbitrium armoz nactus est Ciuita-
tem tradidit: primum in benemeritos eritis iniuri. Deinde id quod maxime op-
tant potentes cōstitueris. Quippe ubi ad defectionem traxerint ciuitatem proxi-
mus habebūt in partibus populum propoita per uos eadem oibus poena: tam iis
qui deliquerunt: quā iis qui non delinquerunt. qui si et delinquissent dissimulan-
dum est: ut id quod adhuc nobis superest sociale non fiat hostile: & hoc ipse mul-
to utilius arbitror ad imperii conseruationem: nos iniuriā accipere nō inuitos q̄
eos occidere: quos non debemus. Neq; id qd̄ Cleon ait reperietur iustā ultionē
eandēq; utilem esse posse. Vos uero cū intelligatis hæc meliora esse: nihil neq;
misericiardiæ: neq; lenitati indulgentes: quibus ne ego quidem adduci uos sino:
ex his quæ suasi: mihi ac quiescite de iis quos Paches tanquam noxios misit sp̄ otii
iudicate: cæteros illic habitare permittite. Hæc. n. & in postez bona sunt & ho-
stibus iam formidolosa. Nā quisq; bene consultat: is cōtra hostes plus pollet: q̄
qui temeraria ferocitate ad facta prumpit. Talia Diotodus. His sniis dictis in-
ter se maxime contrariis: tamen res incontrouersia fuit: apud Athenienses: & cū
ad suffragia uentum est: parem utraq; sniā numerum tulit: & Diodoti superior
fuit. Mittūt itaq; aliam e uestigio triremem ne forte non assecuta hæc priorem
quæ uno ferme die & una nocte p̄cesserat: extinctam offenderet Ciuitatem. In-
structa est autem nauis a Mitylenæis legatis & uino & ordeaceo pane ipsiq; Vi-
ri p̄missis onerati si alteram nauē p̄uerterent. Qui tanto studio nauigarūt: ut in-
ter remigandū comederēt panē uino oleoq; maceratū: & p̄ uices alii somnū cape-
rēt alii reigarēt: nullo flatu qd̄ fortūatū fuit aduersate. Hūc imōm sibi istate hæc

nauim: superior illa utiq; ad triste ministerium non festina: tãtis per processit: dũ
 Paches decretum legeret: & ad exequenda mandata se prępararet. Ibi posterior
 superueniens ne Ciuitas perderetur prohibuit. Adeo Mitylene prope periculũ
 uenit. Cęteros aut quos paches miserat: & pręcipuos detectiõis auctores ex Cle
 onis Snia Athenienses morte mulctarunt numero paulo plures mille: & muros
 Urbis eorum demoliti sunt. & naues ademerunt: nec tributum postea lesbiis im
 posuerunt: sed diuiso loco pręterq; Metymnæog; in tria milia partium diis trecẽ
 tas dedicauerunt in certas colonos inter se sortiti miserunt: iussis lesbiis in singu
 las partes eis pendere quotãnis binas argenti minas: ut ipsi colerent terram Ade
 merunt: pręterea quecũq; tenuerant oppida in continente Mitylenæi: Vnde po
 stea Atheniensibus paruereunt & apud lesbum quidem ita res gestę sunt. Eadem
 æstate post receptam lesbum Athenienses duce Nicia nicerati filio cũ copiis ad
 uersus Minoam insulam ierunt: quę ante Megara iacet quaq; Megarenfes turri
 ibi extracta pro pręsidio utebantur. Volebat aut Nicias Atheniensibus illic cu
 stodiam esse breuiore spatio: & non in budoro atq; salamine: ne ue Pelopõnenses
 quotiens illinc proficisceretur laterent ipsog; triremes quale prius contigerat la
 tronum excursionibus ne ue Megarensisbus itroire nauibus unq; liceret. Iam pri
 mum igitur a Nisæa duas q; prominebat turres machinis e mari expugnãt: nauium
 inter illa & insulam accessum liberat: atq; id continentis qua pontem uersus per
 palustria mittebantur auxilia: insulę non ita multũ distanti a continente muro
 munit. Vbi hoc paucos intra dies confecit: mox relicto i insula apud muq; pręsi
 dio cum copiis rediit. Per eadem huius æstatis tempora Plataenses cũ iã cõmea
 tum non haberent nec expugnari possent: cum Pelopõnensibus transfegerunt: ad
 hũc modũ Accesserunt: illi ad muros Urbis: eos isti ad propulsandũ inualidi erãt
 Quog; imbecillitatem intelligens lacedæmonius dux noluit Urbem ui capere.
 Quippe cui ex lacedæmone pręceptum erat: ut siquãdo cum Atheniẽsibus cõ
 ueniret: & utriq; ad reddenda oppida bello capta consentirent: non esse Plataea
 reddenda tanquã sua se se sponte dedisset. Mittit aut ad eos Caduceatorem qui
 diceret nunquid se & Urbem uellent ultro lacedæmoniis dedere: iudicesq; illos
 habere: de noxiis suppliciũ: de indemnato nemine sumpturos. Hactenus Cadu
 ceator isti se & Urbem iam enim in ultima erant debilitate dederunt. Quos
 aliquot diebus pauere Pelopõnenses: usq; dum ex lacedæmone quinq; iudices ad
 uenerunt. Illi ubi affuerunt nullã his accusationẽ proposuere: tantũ accersitos p
 contati sunt nunquid a bello moto de lacedæmoniis ac sociis quippiam bene
 meriti essent. Hi respondentes poposcerunt licere sibi longius dicere. Acceptaq;
 dicendi uenia: delecti ex eis astymachus asopolai & lacon Aimnesti filius cui pu
 blicum erat cum lacedæmoniis hospitium progressi talia dixerunt.

Oratio Plataensium apud lacedæmonios

Quidem lacedæmonii uobis habentes fidem nos deditionem Ci
 uitatis Urbisq; fecimus: non existimantes tale subeundum nobis esse
 iudicium: sed ciuilis aliquod neq; apud alios iudices ut nunc est quã
 apud uos & de iure maxime disputandum. Nũc autem ueremur ne utraque nos
 fefellerit opinio. Suspiciãur .n. merito & certamẽ hoc nobẽ eẽ de uita: & uos non
 ex æquo adiudicãdũ uẽisse. Cuius rei signũ eẽ q; neq; ulla nrĩ accusatõ q; debeamus

refellerere Antecessit: sed ipsi ut loquremur poposcimus: & interrogatio uestra p
breuis fuit. Ad quã uera responsio causã nostrã inimica est: falsa coargui potest.
Undique itaque ancipiti in conditione constituti: & cogimur & tutius quã ta
cere arbitramur aliquid dicendo periclitari. Etenim id quod dici potuit si dictũ
nõ est fodicat mentẽ eorum qui in hoc casu positi sunt: tanquã salutẽ tunc futuz
si dictum fuisset: & nobis præter cætera arduum est, ad persuadẽdũ uobis. Nam
si ignoti inuicem essemus afferendis testimoniis quoq; essetis ignari haud dubie
proficeremus. Nunc apud scientes omnia loquemur: ueriti non quidem ne no
bis quos antea cognitos habetis hoc crimini deris: q; nostrã uirtutes uestrorum
sociorũ uirtutibus inferiores sint: sed ne ad aliorũ gratiã iudicium subeamus iam
peractum. Nihilotamen minus quid iuris & aduersus similitatem Thebanorũ
& erga uos cæterosq; græcos habemus. Exhibebimus ac persuadere conabimur
nostra benefacta recensentes. Etenim qd̃ ad breuem interrogationem pertinet
nunquid hoc bello de lacedæmoniis sociisq; benemeriti sumus: dicimus si ut ho
stes interrogamur non fecisse uobis iniuriam: q; nullo uos beneficio affecimus:
sin ut amicos nostra inia uos peccasse potius bellum nobis inferentes. At in pace
q; eam nunc nos priores non rumpimus & aduersus Mediam: q; soli ex Boetiis
tunc ad uos accessimus pro græciã libertate boni fuimus. Siquidem cum medi
terranei sumus tamen apud Artemisium prælio nauali pugnauimus: & dum in
agro nostro dimicatum est: uobis ac Pausaniã affuimus: & si qua alia per id tem
pus cum discrimine sunt a græcis gesta: eorum nos omnium participes supra ui
res extitimus. Vobis quoq; seperatim lacedæmonii cum maximus Spartam ter
ror circũstetisset: post terremotum facta in Ithomen mancipiorum fuga: ter
tiam ex nobis ipsis partem auxilio misimus. Quarum rerum nefas est excidere
memoriam. Et talem quidem prisca temporibus operam optimãq; nauauimus.
At hostes postea fuimus. Vos in culpa qui nos societatem obsecrantes cũ a The
banis angeremur reiecistis: utq; ab Athenienses tanquã uicinos confugeremus
iussistis: cum ipsi longinqui essetis. In bello itaq; nihil indignum a nobis neq; pas
si fuistis neq; passuri. Quod si ab Atheniensibus uestro iussu deficere noluimus
haud iniurium est. Etenim cum nos illi contra Thebanos dum uos pigebat adiu
uerint: prodere eos honestum non erat: præsertim quos in societatem præcibus
adduxissemus: a quibus beneficia: a quibus uis Ciuitatis accepissemus. Ex quo de
cuit quæcũq; nobis illi præcepissent: nos strenue exequi. Quæ uos duces cum
suis utriq; sociis egistis: si qd non probe egistis facti culpa non penes illos est qui
secuti sunt: sed penes eos qui duces ad prauẽ agendum extiterunt. Thebani cum
alias multas iniurias nobis intulerunt: tum uero postremam hanc quæ ut nostis
horum causa est quæ patimur. Nam cum Urbem nostram scæderum tempore
& die solemni cœpissent: merito eos supplicio afficimus secundum cõmunem
omnium legem: quæ sanxit hostem mulctari licere a quo inuadaris propter quẽ
mulctatũ nunc haud recte nos plectimur. Nam si iusticiam præsentĩ utilitate ue
stra ex illorum cõmilitio metiemini: profecto non religiosos uos iudices esse de
clarabitis: & cõmõ magis q̃ honesto i seruire. Quod si uobis isti nũc utiles uidef
eẽ: certe multo nos magis ac reliq; græci: tũc utiles extitimus: cũ in maius eẽtis
discrimẽ adducti. Nũc. n. uobis ad alios iuadẽdos aĩ uiresq; assũt. At eo t̃p̃r bar
barus seruitutẽ oĩbus græcis iponebat dũ isti cũ illo fuerũt ut iustũ sit huic no
stro peccato si qd peccatũs oppõĩ nostrũ: quo tũc erga uos fuius studiũ: qd̃ ipõ pe
cato maius eẽ repietis: & eo maius q; ea tepestare rari fuerũt egræcis: q; uirtutem

obiicerent suam uiribus Xerxis laudatque potius sūt qui dum inuaderēt nō habuerunt rationem utilitatis tutelæque suæ malentes cum periculo audere pulcherrima: ex quibus nos fuimus & quidē præcipuo honore affecti. Quo noīe nunc ne pereamus ueremur: sicuti potius Atheniēses iuste quā uos astute. Enim uero decet idem de eisdem rebus uos sentire pariter & declarare: nec utilitatē re ulla alia metiri: quā sociorū p̄bitate a quibus dū firma p̄petuo gratia beneficiis hētur: præsens p̄fecto quā aliquādo nobis debuerūt gratia refertur. Considerate quoq; nūc a plerisq; uos græcis existimari probitatis esse uirtutisq; exemplar. Qui si de nobis iniquā tuleritis s̄niam uidete nō. n. occulte hāc cām iudicabitis: ne factū uestrū nō p̄betur: qui de nobis bonis uiris ipsi meliores indecēs aliqd statueritis. & hoīum de græcia benemeritorū spolia publicis i templis reponatis. Et sane idignū uideat uos lacedæmonios euertere Plataeas quā Ciuitatē patres uestri uirtutis: ergo i tripodē delphico i scripserint: & ex oī græcia prorsus delere propter Thebanos. Eō nanq; calamitatis deuenimus ut & pituri fuerimus si Medes uicissent: & nunc apud uos prius amicissimos superemur a Thebanis: duasq; difficultates maximas subeamus: tūc quidem fame peundi: nisi nos Urbemq; de deremus: nūc autē capitis cām dicendi: & ab omnibus Plataenses sumus abiecti: deserti: i honorati qui supra uires fuimus studiosi græcorū: neq; eorū tūc sociorū quisq; nobis est auxilio: et ne uos lacedæmonii unica spes nostra pagē firmi sitis extimescimus. Quos p̄camur i honorē & tūc socialiū dōrū & nostrorū in græcos officiorū flectamī: & si qd a Thebanis p̄suasi estis: a s̄tēria recedatis: repositisq; uicissim illos gratiā: uestrā de nobis occidendis: quos minime debetis: sp̄tiosam gratiā pro turpi reddentes: nec i præbenda aliis uoluptate dedecus ipsi accipiatis. Nam i promptu est uobis corpora nostra morte mulctare: sed arduum eius facti infamiam abolere: q; nos iniquo supplicio afficiatis: homines uobis amicos: non inimicos & si necessitate hostes. Itaq; si nobis metum mortis eximetis innocēter iudicaueritis: illud ante omnia cogitantes in uestram nos potestatem uenisse uoluntarios ac manibus passis: cuiusmodi homines græciæ ritus occidi uerat. Præterea de uobis perpetuo nos esse benemeritos. Intueamini nanq; sepulcra patrū uestrorū quos a Medis interemptos: & i nostra terra sitos quotānis publice honoramus: cum aliis inferiis: tum uero indumētōrū apparatu: & quoscunq; nostrum solum fert: fructuum primitiis iusta soluētēs: uiri ex amica uobis regione & beni uoli aliquando socii uestri ac cōmilitones. Quibus uos e contrario facitis non re cte sentiētēs. Considerate. n. Pausanias quidē qui illos sepellit: sepellit tāq; in terra amica & apud amicos. Vos autē si nos occideritis agrumque Plataensem Thebanum feceritis: quid aliud quam patres uestros. atque cognatos iis quibus nunc afficiuntur honoribus: exutos delinquetis: in terra hostili & apud ipsos interfectores. In super solum in quo græci seruitute liberati sunt: in seruitutem redigetis: delubra deum apud quæ conceptis uotis illi Medos superarunt: deserta patiemini primas aras eorum: qui hæc condiderunt ædificaruntque tolletis: rem p̄fecto lacedæmonii indignam uestra gloria: indignam publicis græciæ institutis: indignam pro genitorum memoria: indignam beneficiis nostris: ut alienæ inimicitia gratia: nihil ipsi læsi nos occidatis: cum dignū sit: ut ueniam detis ut animo frangamini: ut modesta capiamini misericordia: considerantes non solum qualia: sed quales simus acerba passuri: & ipm calāitatis incertū quādoq; accidere et i merenti. Vos itaq; put debeūs & put necessitas cogit oramus iplorantes eorundē altariū & græciæ & cōes deos: ut nobis hæc allegatibus assenciamini:

ne iusiurādum quod patres uestri iurarunt obliuiscamini: per quoque sepulcra supplicauimus: inuocantes ēt eos uita defunctos: ne subiiciamur Thebanis: ne ue amicissimi uestri inimicissimis nostris tradamur, illū uobis i memoria i rede gentes diem: quo cū patribus uestris præclarissime gessimus: hodiernū esse quo durissima quæq; pati periclitamur. Sed quoniā homibus in hanc cōditionē positis ut necessarium ita tristissimum est finem loquendi facere: quia cum fine loquendi finiri uita periclitatur, loqui cessantes adhuc loquimur: Ciuitatem nos Urbemq; nō tradidisse Thebanis. Præoptassemus enī quā hoc turpissima nece fameq; interire: sed uobis fidem uobis habentes. Quod nisi exoramus iustam est in eadem nos unde processimus: restitutos sini quocūq; periculum deligere: hoc etiā admonētes ne Plataenses homines græcoꝝ aliquādo studiosissimi ex uestris manibus lacedæmonii æque uestra fide: & uestri supplices Thebanis capitalissimis inimicis prodamur: sed nostræ salutis auctores sitis: ne qui cæteros græcos uindicatis in libertatem iidem nos extinguatis. Et talia quidē dixere Plataenses. Thebani aut ueriti ne quid ob hæc lacedæmonii cōcederent: processerunt & se quoq; orationē habere uelle dixerūt: quoniā ipsoꝝ opinione longior eēt data uenia respōdēdi illis ad it̄rogationē. Vbi loquēdi facta potestas est ita exorū sunt

Oratio Thebanorū contra Plataenses

Quidem dicēdi Partes haud quāq; postulassemus: si isti & breuiter ad it̄rogata respondissent: nec in nos conuersi crimina obieciēt: nec se ipsos præter rem tum excusassent nemie accusante tum laudassēt: nullo detrahente. Nunc aut oportet ea nos partim negare: partim coarguere: ne ipsis & sua iactantia & nostra prosit inētia. Vos uero auditis utrisq; quid ueri sit iudicabitis. Iam primū cur hōꝝ aduersarii facti sumus hinc extitit: q̄ cū Plataea ex omni Boetia postremā condidissimus: aliaq; cū hoc oppida q̄ conuenis exterminatis optinuimus: isti nostꝝ imperium quē admōm a principio fuerat constitutum dedignabantur soli oīum Boetioꝝ transgressi priæ instituta. Ad quæ custodiēda cum cogentur ad Athenienses defecere: cunq; illis nos per multis iacturis affecere: quæ & talionem acceperūt. At postq̄ barbarus græciā inuasit aiunt se solos ex Boetiis non sensisse cū Medis: & in hoc p̄cipue tum se iactāt: tum nobis cōuitiant. Nos uero fatemur eos nō sensisse cū Medis quia nec Athenienses. Vex cū eadem ratione tenderent Athenienses aduersus græcos: dicimus uos solos ex Boetiis ab Atheniēsis stitisse. Atq; id quo pacto utriq; fecerimus cōsiderate. Nostra quidem Ciuitas ea tempestate neq; per legitimum paucorū principatum: neq; per popularem statum administrabatur: sed quod legibus ac Ciuitati infensissimum est proximeq; ad tyrannidem accedit: potentia paucorū qui suas facultates fundandi spe: si Medus rex potiretur ui plebem coercentes barbarum induxerunt. Quod certe ciuitas uniuersa non fecit neq; tunc sui arbitrii ut dignum sit exprobare ei q̄ non saluis legibus peccauerit. At ubi post Medis defessum leges recepit considerare oportet: cum postea Athenienses inuaderent græciam: & iuxta ditioni nostram regionem subiicere conarentur: eiusq; propter intestinas discordias bonam partem subiecissent. nūquid nos pugna aut Cheronæa cōmissa uictores Boetiā liberauius: & nūc libēter aliā græciā cū cæteris liberauis: tātū equorū copiæq; p̄stātes: q̄ tū nulli socioꝝ. Atq; hæc hæctenus de purgādo crimie qd cū medis sēsius. Quod at uos magis græciā læseritis ac digniores

fitis omni supplicio: temptabimus ostendere. Extitistis ut dicitis ad nos ulciscen-
dos Atheniensium socii atque conciuēs. Oportebat ergo uos dumtaxat aduersum
nos non etiā aduersus alios illis praestare comitatū: cum praesertim si quo ab eis
inuiti ducebamini: praesto lacedaemonii essent societate uobis cum istis iam ide
contra Medū contracta quā ipsi tantopere allegatis: quae satis erat ad nos arcen-
dos ab inferenda eo iniuria: & ad uestrae prorsus securitati consulendū. Sed nimi-
rum uolentes non coacti iam partes Atheniensium elegistis. Et postea dicitis de
forme futurae fuisse prodere benemeritos: imo deformius fuisset uniuersos pro-
dere graecos: cum quibus coniurastis quā solos Athenienses & graeciā liberan-
tes: quā in seruitutem redigentes quibus non aequā uos gratiā retulistis nec a de-
decore alienam. Quippe iniuria laceſſiti ut dicitis illos aſciuiſtis: & eiſdem in fa-
cienda aliis iniuria uos socios praestitistis. Et sane minus turpe est similem gratiā
non reddere: quā eam quae cum iusticia debetur per iniustitiam reddere. Ex quo
deklarastis uos solos ex Boetiis non graecorum causa non stetiſſe a Medis: sed nec
quia nec Athenienses steterunt eadem quae illi facere uolentes contraria quae cae-
teri graeci. Et nunc ab iis contra quos pro aliis strenui extitistis: exigitis ut uobis
proſint. Veſt nequaquam est aequū sed quae admōm Atheniēſes elegistis: ſic ab eis ad-
iuuimini: nec allegetis illius temporis coniurationem tanquam nunc ob illā uos li-
berari oporteat: cuius desertores: praeuaricatoresque fuistis: ad Aeginetas potius &
aliquot aliorum qui coniurauerat subigendos quā subigi prohibuistis: Et haec neque
inuiti ut pote saluis legibus: quas in hūc diem hētis: neque ſicuti nos ab aliquo co-
acti. Nouiſſimā quoque antequam muro cōcluderemini exhortationem ne eſſetis in
partibus sed in otio admittere reſuſtaſtis. Quinam igitur ſunt apud omnes grae-
cos uobis odio digniores: qui in illoſ pernitiē strenui maluistis eſſe: pſecto nūc
ea in quibus aliquādo boni extitistis: ut fertis nequaquam uobis natura conuenire
indicantes: Nam ea demū pbata ſunt niti ueritate quae natura perpetuo uoluit.
Veluti hoc quod cū Athenienſibus iniquum ingredientibus iter perrexiſtis. Hactē-
nus quae pertinebāt ad hoſtendendū & nos inuitos a Medis: & uos ab Athenien-
ſibus uoluntarios ſteſſe. Quod autē ad extremum dicitis uobis iniuriā factam
quod nefarie nos ſtatibus foederibus: & die ſolemni ad Urbem ueſtram acceſſimus:
ne in hoc quidem nos magis quā uos delinquere exiſtimamus. Nam ſi dum ad
Urbem ueſtram uenimus oppugnāſſemus uos: agrūque hoſtili more uāſtaſſemus:
iniurii nimirum fuiſſemus. Sin uero quidam ex uobis tum opibus: tum genere pri-
mores: quod uellent uos ab externa ſocietate deſinere & ad cōiā Boetiōrum oīum redi-
re iura nos ultro accerſierunt. Quid tādem iniuriāe facimus. Qui enim ducunt
potius quā qui ſequuntur delinquunt. Quāquam nec nos nec illi ut noſtra fert opi-
nio delinquunt. Quippe ciues ut uos & qui pluribus: quā uos rebus periclitabā-
tur: ſuas ipſorum portas aperuerunt: & in ſuam Urbem intromittentes amice nos
non hoſtiliter uolebant eos qui ex uobis peiores eſſent: non amplius malos eſſe:
& qui boni quae merentur optinerent: moderatores ipſi ueſtrae mentium non
corpore exterminatores e patria: ſed redintegrates in priſtinā neceſſitudinē: nec
ulli uos hoſtes eſſe: ſed cū oībus aequiliter foederatos reddere uolentes. Cuius rei
ſignum eſt quod neque hoſtiliter egimus ſi quidem nemini: uis illata a nobis eſt: &
ediximus ut quiſquis ſecūdm cōmunes Boetiāe ritus degere uellet ad nos trā-
ſiret. Nos quoque libenter trāſiſtis ac pactione inita inſitio quieuiſtis. Sed poſtea
cum nos paucos eſſe cognouiſſetis: non paria nobis: ſi: quid inhumane uidebaſ
eſſe reddidiſtis: qui cum multitudinem ingreſſi non oratione nos inducendo:

ut exiremus a nouitate operis superfedistis: sed cōtra pactionē in nos cūcti irrui-
stis. Et quosq̄dē pugnātes occidistis eos haud ita sane desideramus Na iure quo-
dam id passi sūt. At quos & uiuos & manus p̄tendentes capistis quosq̄ sp̄pon-
distis nobis nequaq̄ uos interfecturos: eos nefarie inter emistis. Opus quid ni ne-
farium immane & ter iniquū: idq̄ breue intra spaciū tum soluendo pactionem
tum uiros postea occidendo: tū illos nō iri occisum: si nihil agros uestros læde-
remus mēdaciter pollicendo. Et tamen dicitis nos præter ius agere & uos esse q̄
pœnā detis indignos. Indignos pœna profecto si nō recte isti iudicabāt: imo di-
gnos q̄ ob ista oia pœnas detis. Atq̄ hæc nos Lacedæmonii & uestra & nostra
causa cōmemorauimus: uestra quod ut q̄ cōdemnaturi hos estis: iuste sentiat: &
nos ī expetenda ultione tanto magis simus inlōtes. Neq̄ uero prisca istoꝝ de-
cora si qua extiterūt audientes uos frāgāt: que iniuriā quidē patientibus debēt
eē præsidiō: iis uero q̄ aliquid turpitudinis admiserunt duplicare suppliciū: quo-
niam nulla rationabili causa peccauerūt. Neq̄ lamentis aliqd ac miseratiōe pro-
ficiant: iplotātes patrū uestrorum sepulcra & suā solitudinem deplorātes. Nam
multo tristiora nos passam ostēdimus nostrā iuuentutē: q̄ ab istis trucidata est:
cuius patres partim in coronia cū ad uos Boetiam ducerent: mortem q̄ petierūt
partim in senio filiis orbatī apud desolatas domos: lōge iustioribus uos precibus
obsecrant: ut de istis sumatis supplicium: quia ex omnibus ii dignissimi sūt mise-
ricordia: qui idignū aliquid passi sunt: & econtrario ii a quibus indignitas uēit:
digni sunt: quoꝝ calamitatibus gaudeamus: quales hi sunt sua ipsoꝝ nunc cul-
pa deserti. qui meliores socios libenter repudiauērūt quiq̄ nihil a nobis læsi lese-
rūt magis odio q̄ causa iudicantes. Adeo minores q̄ pro merito nunc pœnas da-
bunt: Nam legitime punientur. Neq̄ uero ut aiunt manus in pugna protenden-
tes: sed ex pacto se se in iudiciū tradiderūt. Quæ cū ita sint Lacedæmonii & le-
gi quā isti p̄uaricati sunt: subueniente: & nobis q̄ passi sumus in iusta: iustā grati-
am reddite eoz̄ que grauiter gessimus: neq̄ istoꝝ uerbis apud uos repulsam fe-
ramus Aedite græcis exemplum nō uerboꝝ uos: sed rerū proponere certamia.
Res si bonæ fuerit breui cōmemoratiōe contentæ sunt. Compti aut̄ modulari-
q̄ sermones peccatis uelamēta prætendūt. Quod si illi penes quos arbitriū est
ut nūc penes uos cōtractis i sumas dubiis cūctos semel īterrogarent: minus cap-
taret aliq̄ in turpibus rebus pulchros sermones. Hæc Thebani: Lacedæmoniī ta-
men statuerūt suā sibi interrogatiōem recte processurā: nūquid de ipsis belli tē-
pore Plataenses benemeruissent: quoniā prope equū censebant illos ex uetustis
Paulaniæ legibus reliquo t̄p̄e geuisse: usq̄ dum oblata est conditiō ut ī medio
essent priusq̄ muro uallarentur. At ubi repudiata cōditiō ē tū uero ob suā uo-
luntatem: æquam se iam nullo cum illis fœdere teneri: deq̄ se male meruisse il-
los rati rursus eodem mō productos singulos p̄contati sūt: nūquid eo bello de
Lacedæmonis sociisq̄ benemeriti essent. Cum nihil dicerēt illinc abductos in-
terfecerunt excepto nemine Plataensium quidem non pauciores ducētis. Athe-
nensium uero qui una obsessi fuerāt quinq̄ & uiginti fœminis ī captiuitatem
abductis: urbem aut̄ Megarensibus propter seditionem domo profugis: & reli-
quis Plataensibus qui cum illis senferant Thebani incolendam dederūt: Anno
uertente demoliti illam ad solum a fundamentis totam prope lunonis templū
extruxerūt: diuersorium quoquo uersus ducenum pedum circumdatum domi-
cliis supra infraq̄ sumptis: ad hunc laquearibus ac lantuis Plataēsiū aliisq̄ quæ
exauro & ferro muros prætexuerant: atq̄ id lectis constructis lunoni dedicaue

rūt: eidemq; templū ex lapidibus centum pedū ædificauerūt Agrū publicatum ad decem annos locatū coluere Thebani nō nihil & prope modū omīo Lacedæmonii Thebanorū gratia: si auersa Plataensibus fuere existimātes bello quod iam tū excitatū erat peritiles illos fore. Hunc finem habuerūt quæ gesta sunt ad Platæā nonagesimo tertio anno q̄ Plataenses inierūt cum Atheniensibus societate. Quadraginta autē Peloponnēsium naues quæ lesbo uenerant auxilio: postq̄ p pelagus psequente Atheniensiuū classem fugientes prope Cretā tēpestate iactatæ illic pallātes Peloponnēsū tēuerūt offēdūt apd Cyllenē triremes tredecī Leucadiog; Ambraciorumq; cū Brasida Tellidis filio Alcidae Consiliario q̄ illuc superuenerat. Habebāt enim in animo Lacedæmōii: quōiā eos Lesbos fefellerisset adauctā classem mittere ī Corcyram seditione laborantem: cum duodecī omīo naues Atheniensiuū ad Naupactum essent. Vtq; id prius q̄ Athenis plures subuenirent Brasidas & Alcidas occuparent instructi erāt. Etenim Corcyreses intestinis agitabantur discordiis: Ex quo ii qui pugna nauali ad Epidamnū capti domum a Corinthiis remissi fuerant: uerbo qdē ob octingenta Talēta: quæ Corcyrensiū hospites p̄ ip̄is fideiusserāt: re autem ut Corinthiis Corcyrā ab eis periuasi subiicerent. Et sollicitantes isti singulos Ciues nitebantur ab atheniensium societate abducere. Cūq; Attica nauis & item Corinthia uenisset: utraq; cū legatis ac uentū in colloquium esset: centure Corcyrenses Athenienses quidem ex conuentis socios esse: Peloponnenses uero quēadmodum prius amicos. Si quidē Pithias q̄ præerat Ciuitati uolūtarius erat Atheniensium hospes. Eū uiri isti in iudicium uocāt: ponentes in crimine q̄ Corcyram subigeret Atheniensibus ablutus hi inuicem reos facit quinq; ex eis maxime locupletes: q̄ diceret illos p̄cedere uallos e Iouis Phano & Alcina quoq; pro singulis singuli stateres erat poena constituta: Quam poenā cū soluere deberent ob eius magnitudinem apd tēpla sederēt supplices: ut multa soluēda modificaretur. Pithias suadebat aliis ad hec enim princeps Senatus erat ut lege uterentur illi: quando quidē lege cōpellebantur & simul audiebant Pithiā quo ad senator eēt: multitudini suauisq; ut eosdem amicos hostesq; duceret quos Athenienses facta manu arreptisq; pugnonibus repente in Senatum: irrumpunt ac Pithiam obruncant: & aliorum tam Senatorum q̄ priuatorum ad Sexaginta. Pauci eorum q̄ cum Pithia senserant ad Atticam triremem quæ ad huc aderat effugiunt: hac illi re p̄petrata conuocatis Corcyrensisibus inquit: optime sic habere se rem & minime redigi iam eos ab Atheniensibus in seruitutem: qd̄ reliquum ē neutros nisi pacifici: cum singulis ueniant nauibus repiendos: si cum pluribus p̄ hoste habendos. Vbi ea hæc dixerūt & ad ea decernēda adegere populū statim legatos Athenas mittunt: qui & rem gestam doceant: rāq; ita fuerit opus facti: & eis qui illuc cōfugissent plura adeant: ut nihil inconueniens agerent ne quid turbaretur. Hi cum Athenas peruenissent tanq̄ res nouas molientes: Et ii quoscunq; persuaserant ab Atheniensibus comprehensi sunt: Et apud Aeginam ī custodiam habiti. Interea Corcyresium optimates sub aduentum Corinthiæ triremis legationisq; Lacedæmoniorum populum adorti sunt: ac pugna cōmissa uicerunt: noctisq; interuentu in arcem populus atq; urbis superiora confugit: ibiq; frequētes cōmunito loco portum hyliaicum tenebant. Victores forum ceperunt ubi permulti ipsorum habitabant: & portum qui in forum & in continentem spectat. Postero die nō nihil inter eos missilibus certatum est: & ab utrisq; in agros missum ad sollicitanda seruitia sponcione libertatis. Sed ad societate potius populi multitudo seruitioq;

se contulit. Ad alteros uero octingenti e continente auxiliares. Atque uno die interiecto commissa iterum pugna populus uicit: tum locorum uicium hominum numero superior: foeminis quoque eum adiuuantibus: quae audacter & supra sexum sustinentes tumultum regulis hostem e domibus feriebant. Facta sub crepusculum fugauerunt optimates ne sublato clamore ipso impetu aduersarii naualia occuparent: & se occiderent: circuectas foro domos & illis contiguas: ne qua in eos fieret impressio incendunt: neque suis neque alienis parcetes. Adeo ingentis pecuniae res negotiatorum sunt concrematae: uenissetque in periculum urbis ne absumeretur: si uentus flammae urbem uersus ingruisset. Vbi a pugna tanquam utrinque cessatum est quieti noctem in custodia egerunt: & quia populus uicerat nauis Corinthia claustra destina discessit: itemque auxiliarium plerique latentes hostem se in continente recaperunt. Postea luce Nicostratus diotrophis Atheniensium dux ex Naupacto ad opem ferendam uenit cum nauibus duodecim: quingentisque Messeniisque armatis. Atque quo inconcordiam reducat persuadet ut iuicem cederent: decem uiros ad condemnationem qui precipui malorum auctores extitissent. Qui tamen iudicium non expectarunt: caeteri urbem habitarent iuncto inter se & cum Atheniensibus foedere ut eisdem pro amicis eisdem pro hostibus haberent. Haec cum transigisset abiturusque esset: egerunt cum eo primores populi: ut quinque ex suis naues ipsis reliqueret: quo minus altera se factio mouere posset: totidem ex eis quos explessent cum illo mitterent. Quo acquiescente suos aduersarios in naues delibabant. Sed illi extimescentes ne Athenas oblegarentur: in templo Pollucis & Castoris sedebant: Nicostrato excitante eos ac consolante: sed frustra. Unde populus hac ratione tanquam nihil sani cogitarent: diffisi cum Nicostrato nauigare omnia e domibus illorum arma: summouit: & non nullos ut quique incidere oportuisset utique nisi Nicostratus prohibuisset. Quod fieri cernentes alii confederunt in templo Iunonis supplices non pauciores quadringentis. Caeterum ne quid ab iis innovaretur ueritus populus persuasos erexit: & in insulam que e regione templi Iunonis est transportauit: quaeque ad usum uitae erant mittebat. Cum in hoc statu seditio esset quarto quinto uel a transportatione in insulam die naues Peloponnesium excyllene ueniunt statione illic habita. post reditum ex Ionia numero tres & quinquaginta duce Alcida: ut prius socio consiliorum Brasida ingressaque portum Sybota: qui est in continente sub exortum aurorae in Corcyra tendunt: hic magno tumultu trepidantes oppidani tum circa res urbanas: tum circa hostium aduentum sexaginta pariter instruunt naues: & ut quaeque expleuerant in occursum hostium mittunt. Atheniensibus ut se priores exire sinerent illique postea cum omni classe succederent hortantibus. Vbi sparsim euntes hostibus uicine fuerunt duae protius ad illos transierunt. In caeteris hi qui erant Corcyrenses inter se praeliabantur nullo ordine: sed omnia tumultuose agentes. Conspicati id Peloponneses duodecim in hos naues dirigunt: reliquas in duodecim Atticas: quarum duae erant Salaminia & Parala. Et Corcyrenses quidem & membratim & in composita concurrentes a seipsis perfligabantur. Atheniensis uero timentes hostium multitudinem: ne uel circueuarentur non in conferretas: neque in earum medium quae ex aduerso instructae erant incurrunt: sed in cornu impactae una nauem demergunt: deinde in orbem diggestae hostilem circueundo turbare conabantur. Quo cognito qui aduersus Corcyrenses erant timore percussi: ne idem quod ad Naupactum contingeret auxilio ueniunt: addensataque omnes pariter in Atheniensis dirigunt cursum. Illi iam cessim euntes se subducebant: uolentes esse dum

ipli lente retrocedunt & hostes ex aduerso instructi sunt tunc maxime fugā occupare Corcyrenses. Talisq; pugna ī solis occasum extracta est: Corcyrenses suspicati in se urbem uel hostem ut uictorem uenturum: aut ex insula uiros receptorum: aut aliud quippiam noui moliturum: sumptos illos ex insula reportant iterum in delubrum Iunonis urbemq; custodiunt. Hostis quanq; uictor tamē non ausus urbem petere: cum tredecim quas ceperat Corcyrensiū nauibus incontinentem unde profectus fuerat concessit: nihilq; magis postero die ausus: & si perturbata uāhementer ac trepida Ciuitate: quis brasida ut fertur Alcida adhortante cum numero Sniarum esset inferior egressus est ī Leucymnā promontorium agroscq; uastabit. Interea istius aduentum metuens populus Corcyrensis uenerat in colloquium cum supplicibus aliisq; de conseruanda Ciuitate: & eorū non nullos ut naues conscenderent persuaserat. Nam ut cūq; triginta expleuerant & hostium opperiebantur aduentum. At illi ad meridiem usq; terrā populati uella fecerunt: per noctem autem lumina eis significauerunt sexaginta Atheniensium naues proficiscentes a leucade. Quas Atheniēses facti certiores de Corcyreasiū seditione deq; classe quæ illuc cum Alcida erat: itura miserant duce Eurymedonte Thucleis filio: itaq; eadem nocte festinabundi domum se itinere terrestri receperunt: nauibus ne incircueūdo conspicerentur per leucadium Isthmum incōtrarium litus traductis. Harum discessum & Atticas aduentate ubi sensere Corcyrenses in urbem Messenios qui prius extra erant introducunt: nauibusq; quas expleuerant iussis hyllaicum adire portum: dum circumueheuntur si quem hostium nanciscerentur occiderunt. Et quoscunq; ad conscendēdas naues induxerant eiectis abierūt. Et ad delubrum Iunonis profecti: cum ex supplicibus circiter triginta ad subeundam iudicium persuasisset: omnes morte damnauerunt. Quod cernentes qui persuasi non fuerant: ibidem in tēplo se mutuo interemerūt: quidam ex arboribus se ipsos laqueis suspenderunt omnes ut cuiq; licuit sibi mortem cōsciuerunt: septemq; intra dies quibus Eurymedō cū sexaginta nauibus mansit: Corcyrenses eos qui ipsorum uidebantur inimici morte mulctarunt: crimini illis dantes q; statū populi dissoluerent. Occisi sunt etiam quidam priuatæ simultatis causa: quidā & pecuniarum creditarum ab ipsis debitoribus. Omnis deniq; mortis spēs uisebatur: nihilq; non contigit quod in huiusmodi casu fieri solet atq; etiam amplius. Et enim pater filium uita priuauit homines a templis ad necem abstrahebantur: atq; adeo intra ipsa necabantur. Alii obstructo bacchi delubro ui mortui sunt. Eo usq; processit cruenta seditio: ob id quoq; uisa maior q; prima hæc apud eos exitit. Nam postea in omni probe gratia grassata ē: ubiq; factionibus exortis cum primores populi accerferent Athenienses optimates Lacedæmonios hac in pace non habentes causā pariter & occasionem: quam in bello ut alterutris in societatem accitis: sui corporis hominibus prodesse & diuersi nocerent. Quibus illecebris cupidi rerum nouarū facile inducti sunt: multaq; per seditionem Ciuitatibus & acerba acciderunt: & accident semper quoad eadem natura hominum erit uel atrociora: uel mitiora uel aliis modis uaria pro ut quæq; mutationes fortuitorum cōtingēt. Si quidē in pace ac rebus secundis tum publice tum priuatim melius homines sentiunt: q; in odiosas necessitates non incidunt. Bellum uero copiam rerum subtrahēs quotidiani uictus uiolentus magister est: & ad præsentem cōditionem imperum multorum accomodat. Agitati sunt itaq; seditionibus status Ciuitatū: & quicquid alicubi actum audiebatur aliorum animos ad id postea superandū

acuebat: uel rerum nouitate: uel conatus solertia uel ultionis insolentia: consu-
eris rerum uocabulis inexcusationem imutatis. Temeritas. n. fortitudo: amico-
rum studiosa uocabatur: considerata cunctatio honesta formido: modestia igna-
uia uelamentum: in omnibus solertia in omnibus segnitates: praecipua indigna-
tio uiriliteri ascribatur: tuto consultare excusata tergiuersatio erat: q̄ exetua-
ret is fidelis semper: qui huic contradiceret is suspectus habebatur: Cui insidiae
succedebant hic erat astutus: & eo astutior si alterius insidias prouidisset: qui p-
spiciebat ne foret in partibus amicitiae dissolutor & aduersariorum timens. Om-
nino qui in nocendo alterum praueuisset: laudabatur: & qui ad hoc non cogita-
te exhortatus esset. Quinetiam ex alienis q̄ ex propinquis sodaliciu potius q̄ ad
audendum sine excusatione paratus erat. Non enim huiusmodi conuentus p le-
ges latas ob utilitatem: sed contra leges ob auaritiam fiebant. Nec fidem iter se
magis habebant iure diuino q̄ aliquo in re. p. scelere. Ea quae ab aduersariis pro-
be dicebantur: non animi generositate admittebant obseruabantq;: sed si ad sua
utilitatem redundarent pluris faciebant talionem reddere q̄ nihil iniuria pati.
Iusiurandum si quando inuicem interponeretur de fide praesentis reconciliatiois:
randiu ualebat q̄ diu nihil aliunde uirum accedebat. Quantulacumq; i re quis au-
dendo alterum occupasset: quem securum uidisset hoc ubi iocundius propter illi
us fidei fiduciam ducebat q̄ si ex professo id faceret. Quoniam id & tutum fa-
ctu eē & quia malitia uicerat certamen extitisse prudentiae arbitrabatur: cum fa-
cilius nocentes quae magna multitudo est: uocentur industrii q̄ imperiti boni:
& in hoc quidem homines erubescant: in illo quidem gloriantur. Quarum rege
omnium causa est auaritia & honorum appetitus: & ubi de illis certamen: est pri-
um studia. Nam qui in Ciuitatibus praerant honesto utriq; nomine: alteri statu
popularem aequalitate Ciuilem: alteri paucorum regimen optimatum appellantes
praeferebant: & uerbo quidem rem. p. fouentes certabant: sed hoc iter eos quoquo
modo uincendi erat certamen: tum atrocissima quaeq; audendo: tum atrociores
poenas irrogando: non illas ex modo iustitiae aut ex utilitate Ciuitatis: sed sua se-
per uoluptate metientes: q̄ utriq; de alteris utcumq; capiebant: siue per iniqua ius-
fragia condemnatis: siue ui oppressis expediti ad implendam statum animi cōci-
tationem. Adeo neutri deorum religionem ullius momenti faciebant in contra-
hendo: sed qui aliquid commodius transgressissent colore uerborum ii ab omni-
bus melius audiebant. Quisquis ciuium in partibus non erat: nis ab utraq; facti-
one occidebatur: uel q̄ ab illa non stabat: uel propter inuidiam q̄ malorum erat
immunis. Ita propter seditiones omne facinoris genus in gratia extitit. Et sim-
plicitas quae p̄cipue generositatis est particeps: cum de risu exterminabatur mu-
tuocq; consilia cum perfidia interciperet res excellens existimabatur. Inter reconci-
liatos enim nullus sermo robur habebat: nullum iusiurandum timori erat: & cū-
cti ad diffidendum q̄ ad fidendum p̄niori cogitatione malebant sibi p̄spicere ne
quid calamitatis acciperent q̄ credere. Infirmiores quoq; consilii hoies plerūq;
superiores erāt. Quippe qui & sui sibi defectus consilii & aduersariorum prudē-
tiam intelligentes: ueriti ne eorum & disertae orationi essent impares: & agilita-
te ingenii praueuissentur ad rem agendam temerarii descendebant. At illi tum
pra horum contemptu q̄ longius prouiderent: tum quia non oportebat facto
aggredi quae consilio agere licet incauti magis opprimebantur. Apud Corcyra
itaq; multa huiusmodi audaciae exempla sunt aedita: & item quaecumq; facerent
uel qui se aduersus ultores dāni iniuria dati potiusq; iure rursus ulciscerentur:

uel qui ex diuturna inopia eximi uellent: uel qui uicinorū bona affectātes quæ
 maxima causa fuit: contra uis assequi se illa confiderent: uel qui nō avaritia sed
 indignatione ducti propter inscitiam q̄ id æquum præcipue censerent seue & i-
 effrenate inuaderent. Perturbata quæ tunc uita in ciuitate uictrix legum solita
 hominis natura: ostendit illas libenter se præuaricari impotenti ira imbecillior:
 iure potentior: plura possidentis inimica: uindictam sanctitati: lucrum innocen-
 tiæ p̄ponens: potentiæ nihil ipsi nocitura inuidens: & cōes de his leges ī quibus
 reposita est omnibus spes salutis iter aduersa dissoluens expetenda aliorum ul-
 ti-
 one: nec aliquid sibi relinquens: si quando ipsa in discrimen adducta: egeat aliq̄
 illarum. Eiusmodi igitur iras ante omnia inter se Corcyrenses in urbe exercu-
 erunt & Eurymedō Atheniensesq; cum classe profecti sunt. Post hæc ii qui pro-
 fugerant Corcyrentium ad quingentos enim eis euaserāt: captis muris quæ icō-
 tinnente erant sua potiti sunt terra: atq; illinc egressi p̄das abigebant ex īsula ho-
 minibus loci magnā cladem inferentes: Ex quo ingens fames ciuitatem iuasit.
 Idem missa lacedæmonem Corinthumq; legatione de reditu suo: cum nihil
 profecisset aliquanto post tempore comparatis nauibus auxiliariibusq; mili-
 tibus: in insulam transierunt: numero omnes circiter Sexcenti: atq; incensis na-
 uibus ne qua alia q̄ potiendæ terræ spes foret: montem Histonem conscēderūt:
 ac muro ibi extructo eos qui intra urbem erant uexabant terra potiti. Extremo
 huius æstatis Athenienses uiginti naues in Siciliam dimiserunt ducibus Lache-
 te Melanopi & Chariapha Euphileti filio. Syracusani namq; cum leontinis bel-
 lum gerebant: erant autem Syracusanorum sociæ præter Camerinam cæteræ
 dorides ciuitates: quæ cum Lacedæmoniis ante cœptū bellum societatem con-
 traxerant: Leontinorum uero Chalcidice camerinaq;. Ex italia locri Syracusa-
 nis: Rhegini ut pote cognati Leontinis studebant. Miserunt itaq; socii Leōtino-
 rum Athenas qui pro uetusta societate: & quia lones essent: pluaderēt illis ut na-
 ues sibi traiecerent: prohiberi. n. se a Syracusanis & terræ usu & maris. Et tra-
 iecerunt Athenienses per sp̄m necessitudinis: eo tamen consilio: ut neq; illinc
 frumentum exportaretur ī Peloponnesum: & temptarent nūquid possent sicu-
 las res sibi subiicere. Igitur cum rhegium appulissent additis sociis bellum gere-
 bant Et æstas excessit. Hyeme ineunte morbus iterum corripuit Athenienses:
 nunq̄ ille quidem oīo quietus sed aliquātulum tamen interquiescens: tūc uero
 imoratus non minus solido anno: prius autē etiā biennio: & nihil magis Athe-
 niensium uires afflixerit. Neq; enim pauciores quattuor milibus & quadringen-
 ris ordinariorum militum: trecentorumq; equitum extincti sunt. Nam alterius
 turbæ numerus iniri non pōt. Extiterunt præterea tremores terræ frequētes &
 Athenis & in Euboia & cum in cætera Boetia: tum uero in orchomeno. Eadem
 hyeme qui in Sicilia erant Athenienses ac rhegini cum triginta nauibus inuase-
 runt: Aeoli ut uocant insulas: æstate tutas ab hostibus aquæ penuria. Colunt au-
 tem liparæi Cnideorum coloni: sed ex iis unam incolunt non grādem nomine
 liparam: & ex hac transeuntes uiri alias serunt: didynam strongylam & Hierā.
 Creduntq; in hiera uulcanū exercere ærariā q̄ ea noctibus cernit p̄ multū ignē:
 diebus fumum reddere. Sunt autem sitæ ææ insulæ liculum uersus ac Meslanū
 agrum: sociæ tunc Syracusanorum uastata horum terra: cum dedere se se recu-
 sarent: Rhegium rediere Athenienses huiusq; & quintus annus exiit huius bel-
 li q̄ Thucydides conscripsit. Appetente æstate Peloponneses ac socii sumpta ī
 Attica expeditione ad Isthmum usq; uenerunt: duce Agide Archidami filio La-

Sabtaqui esclaw
 quinto de la guerra

cedæmoniorum Rege: sed cum crebri terremotus fierent: priusq̄ Atticam inua-
derent retro se recoeperunt. Per hæc tempora tremoribus terræ Euboiam agi-
tantibus apud orobias: mare ab ea quæ tunc erat tellus cum æstu supergressum
partem quandam urbis restagnauit: eamq; alibi deseruit: alibi diluit: cum nece
omnium qui excelsa cursu superare nequierunt: & quod ætea tellus fuerat: nunc
mare est. Simillima huic alluuiō extitit circa Aralantam insulam apud locros: &
Atheniensium tum castellum ex parte subruit: tum duarum nauium quæ sub-
ductæ erant alteram diffregit. Et i peparetho restagnatio quædam citra tamen
alluuiōem & terremotus non nihil muri dirruit: atq; orreū & alias aliquot do-
mos. Cuius rei fuisse causam reor q̄ terremotus qua parte uehementissimus ex-
titit: illinc expulit mare & cum rursus illud uiolentior repente retrahit fecit al-
luuiōem. Sine terremotu autem nō uideretur mihi contingere: ut hoc fiat. Eadē
æstate alii quoq; in Sicilia ut quibusque cōtigit: belligerauerunt & ipsi Sici-
es inter se: alii aliis arma inferentes: & Athenienses sociis iunctis. Quæ autem
aut hi contra hos illi gesserunt: maxime digna memoratu: horum habebō men-
tionem. Etenim Chariada Atheniensium duce occiso a Syracusanis in bello: La-
ches penes quem summa potestas nauium erat cum sociis profectus est Mylas
Melaniorum: ubi erant præsidio duæ cohortes illorum quæ cum insidias qual-
dam classicis tetendissent: ab Atheniensibus ac sociis in fugam uersi multos e
suis amiserunt. Et admotis admunitionem copiis: pactionem facere coacti sunt:
ut & arcem dederent: & aduersus Messanam una militarent. Et mox Mamerti-
ni progredientibus Atheniensibus sociisq; deditiōem & ipsi fecerunt: datis ob-
sidibus & quecunq; ad fidei tutelam pertinent præstitis: eadem æstate Athenien-
ses triginta quidem circum Peloponnesum naues dimiserunt. Quibus præerat
Demosthenes Alcisthenis & Procles Theodori filius. Sexaginta uero in Melum
cum duobus milibus armatorū: quibus præerat Nicias Nicerati filius. Melios
enim cum essent insulani q̄ dico audientes esse nollēt & militiæ societatem ab-
nuerent subigere uolebant. Vbi uastato agro nihil minus illi ad paciscendum de-
scendunt. Athenienses in Oropō quod est e regione traiciunt. Cunq; per noctē
quieuisent protinus armati e nauibus itinere pedestri in Tanagram Boetiæ ire
pergunt. Et ex Athenis cunctus populus ducibus Hipponico Calliæ & Euryme-
donte Thuclis filio: dato signo eodem loci per terram occurrunt. Communitisq;
q; castris huc diem commorati in Tanagra populationem fecerunt. Ac postri-
die superatis prælio qui progressi inuasert Tanagræis: & aliquot qui auxilio
uenerant Thebanis: detractis armis trophæo posito abierunt: hi ad urbem: illi ad
naues. Cum quibus nauibus profectus Nicias ubi locridis oram populatus ē do-
mum rediit. Per idem tempus Lacedæmonii Heracleam in Thrachinia coloni-
am posuerunt hac de causa: Milienses in tres uniuersi partes distinguntur Para-
lios Hieres & Thrachinios. Ex his Thrachini cū ab oetæis finitimis bello uexa-
rentur: habuerunt in animo a principio Athenienses asciscere: sed illorum diffi-
si fidei Lacedæmonē mittunt Tisamenum prolegato: cum quo ad idem rogan-
dum perexerunt dores: quæ est Lacedæmoniorum metropolis: & ipsi ab Oetæ-
is uexati. Hos cum audissent Lacedæmonii cœpere consilium mittendæ colo-
niæ: tum ad Thrachinios doresq; protegendos: tum quia bello Atheniensis com-
mode sibi Vrbs sita fore uidebatur. Quippe ad instruendas cōtra Euboiam na-
ues exiguum traiectum esse: & in Thraciam euntes oportunum diuerticulū ha-
bituros. Itaq; omni ope ad condendum oppidum incumbunt: consulto primū

apud delphos deo. Quo annuente colonos miserunt: tum suorum: tum circa populo: aliorumque graecorum uoluntario quoque seque iussu: praeter Iones: & Achaeos: & aliquot alias gentes: tribus Lacedaemoniis ponenda colonia ducibus Leonre Alcida damagonte. Hi collocatis colonis urbem ex integro muris cingunt: quae nunc Heraclea nominatur: tractu fere quadraginta stadiorum a Thermophylis: dimidio a mari distans. Naualia quoque & praeparauerunt & ceperunt facere iuxta Thermophylas: atque ipsas angustias ad tutelam rerum suarum. Hac urbe instituta Athenienses a principio timere coeperunt ac sentire aduersus Euboiam: praecipue illam conditam esse: quae breuis illic esset ad Cenaeum Euboeae traiectus. Sed eis postea praeter opinionem quia nihil inde calamitatis euenit: idque ob hanc causam quae & Thessali qui ibi rerum potiebantur: & si quorum in solo urbs condita erat: ueriti ne praepotentes accolae haberent infestarent: assidueque bello novos colonos Lacesierunt: donec ad paucissimos redigerent: cum fuissent initio permulti audacter uno quoque illuc eunte tanquam stabili futura Ciuitate: Cuius auctores Lacedaemonii essent. Tam & si Lacedaemonii principes illuc traicientes: uel ipsi maxime & statim destruxerunt: & homines ad paucitatem redegerunt: tum deterendo plurimos: tum non nullus in rebus asperere imperando. Ex quo facilius finitimi eos superauerunt. Eadem aestate & eodem tempore quo apud Melon Athenienses tenebantur: triginta eorundem naues quae Peloponnesum iustrabant: primum apud eilomenum leucadiae insidiis potius quosdam ex praesidiis interceperunt. Deinde amphiore cum classe Leucadem petierunt commitantibus cunctis populariter Acarnanibus: praeter Oeniades Zacynthiisque & Cephalensibus ac Corcyrensiis quindecim nauibus. Qua tanta hostium manu oppressi Leucadii: cum ipsorum ager tam extra quam intra: ubi Leucas ipsa sita est: & Apollinis templum uastaretur quiescebant. Et quidem Acarnanes agebant cum Demosthene Atheniensium duce: ut eos muro intercluderet: Existimantes tum eam Ciuitatem facilem fore ad expugnandum: tum se illa semper ipsis hoste liberandos. Caeterum ille tunc a Messeniis suadebatur: tanquam honestum esset tanto exercitu coacto arma Aetolis inferre quae & Naupacti: hostes essent: & si hos superassent facile his copiis caeteram Epirum in potestatem Atheniensium redacturos. Nam & si gens Aetolorum grandis esset & bellicosa: tamen cum uicos muris carentes: & hos inter se ualde distantes habitaret: & leui armatura uteretur: aiebant non difficulter eam subigi posse antequam succurreretur: iubebantque ut primum inuaderent Apodotos dehinc ophioneos post hos Eurytanes: quae maxima est pars Aetolorum: lingua ignotissimos & quemadmodum dicuntur omophagi hoc est cruda carne uelcentes. His enim captis facile caeteros concessuros: Demosthenes qua erant apud eum Messenii gratia his uerbis adductus est: cum praesertim arbitraretur se sine Atheniensium copiis tantum Epiroticis sociis cum Aetolis posse itinere terrestri aduersus Boetios ire: per locos ozolas ad Cytonium doricum quod Parnassum ad dexteram habet: usque dum ad Phocenses descenderet: quos sperabat propertua. cum Atheniensibus amicitia studiose commilitum praestituros: aut certe coactos. Et phocensibus contermina Boetia est. Igitur soluens a leucade cum omnibus copiis nauigauit in solion Acarnanibus inuitis. Cum quibus suum. consilium cum communicasset: neque id illi amisissent quae leucadem non intercludisset: ipse cum reliquo exercitu Cephallanensium Messeniorum terc-

torumque ex suis classiaris Atheniensium: nam quindecim corcyrensiū nauē abierant bellum intulit Aetolis: profectus ex oeneone locridis. Erant autem hi Ozolæ fœderati cum locris debebantque Atheniensibus præsto esse cum omni exercitu in Mediterraneis. Quippe cum finitimi sint Aetolis & genere armorum similes: ad hæc & pugnae illorum & locorum periti magno uel eorum auxilia fore uidebantur. Et cum statua in templo Nemei Iouis habuisset: quo in templo fertur Hesiodus Poeta ab incolis interemptus: cum oraculum accepisset se in Hemea hoc esse passurum: sub auroram motis castris in Aetoliam pergit: Ac primo die Potidaniam expugnat sequenti Crocyliō: tertio Tichiō. Vbi subsidens prædam in Eupolion locridis misit: habens in animo cum cætera in potestatem redigisset: sic aduersus ophiones: nisi se dederet: postquã Naupactū redisset: tendere. Sed non latuit Aetolos hic apparatus: ac ne tum quidem cum primum cœpit consilium inuadendi. Postq̃ omnis exercitus introgressus est: tū ingenti manu omnes auxilio uenere etiam ab ultima ophionia: qui ad Maliacū sinum pertingunt. Bomientes Callienēsesque. Ibi Demosthenem Messenii tale qd̃dam quale prius admonendum faciles esse Aetolos ad bellandum hortabantur ut q̃ primum iret ad uicos: nec expectaret dum uniuersi conferēta acie occurreret: oblatam semper occasione raperet. Quibus ille uerbis acquiescens ac fortuna fretus: nihil dum aduersi expertus locros qui uenturi sibi auxilio erant: nō præstolatus cū præcipue iaculatoribus leuis armaturæ egeret: cōtēdit aduersus egitium aggressusque expugnat. Nam oppidani fuga dilapsi erant. & colles qui oppido imminēt insidebant. Est enim situm excellis in locis remotum fere octoginta stadiis a mari. Ibi Aetoli iam enim ad auxilium uenerant: alii ex aliis tumulis decurrentes Athenienses sociosque inuadunt missilia ingerunt: & quotiens Atheniensium exercitus instat pedem referunt: referentibus pedem instant: diuque huiusmodi fuit pugna alterutra in secutione ac fuga & in utraque inferiores erant Athenienses. Itaque quoad suppeditarunt sagittariis tela: licuitq̃ munere suo uti restiterunt. Nam Aetoli ut pote leuiter armati dum sagittis peteretur se subducebant. At ubi sagittariorum præfectus occubuit: cæteri dissipantur multo iam continētique labore deffessi: & Aetolis urgentibus iaculantibusque sic in fugam terga uertunt: atque incidentes in rupes in uias ac loca sibi ignota. Si quidem eorum: dux itinerum Chronon Messenius occiderat interiere. Quorum cum multos in ipsa fuga assecuti cominus Aetoli iaculis occiderūt homines ueloces ac leuiter armati: tum uero plures uiis aberrantes: tum delatos insulas: per inuias immisso igne concremarunt. Ut nullum non genus fugæ ac mortis in Atheniensi exercitu uisceretur: ægreque qui superfuerunt ad mare & ad Oeneonē locridis unde profecti fuerant euaderent. Perierunt autem cum ex sociis multi: tum Atheniensium Armatorum circiter centum uiginti: hi tot uiri & Aetate florētes: & i hoc bello ex populo Atheniēsi p̃stantissimi amissi sūt. Perit quoque alter ex ducibus Procles. Victi uictoribus concessa uictoria mortuos suos recuperarunt: & in Naupactum se dehinc Athenas nauibus receperunt. Demosthene apud Naupactum & eadem circa loca relicto: q̃ Athenienses ob ea quæ gessisset timeret per eadem tempora Athenienses qui circa Siciliam agebāt: cū in locridē nauigassēt: ingressu quodā locros q̃ loco auxiliū ferebant supant: ac pipolion capiūt qd̃ oppidū sitū ē ad flumē halecē. Eadē æstate ætoli iā

antea missis Corinthum ac lacedæmona legatis Iepho Ophionenti & Boriade Eurytane ac Tifandro Apodoro: suadent ut sibi aduersus Naupactum mittantur auxilia propter Atheniensium ingressum. Et miserunt lacedæmonii tria milia grauis armaturæ ex sociis: quoque fuere quingenti ex Vrbe Heraclea: tunc recens apud Trachiniam cõdita duce Eurylocho comitibus eius Macario & Menedato omnibus Spartiatis. Coacto apud delphos exercitu Eurylochus locris ozolis ut sibi præsto essent edixit. Illac enim in Naupactum iter erat: & simul eos ab Atheniensibus abducere uolebat: habens præcipue sui studiosos Amphisses: qui propter odium phocensium timentes & primi dederunt obliides: & alios addendum induxerunt: aduentu exercitus territõs: & ante omnes sibi finitimos Myones qua parte locris in accessa est maxime. Deinde Ipnenses: Messapios: Tritanes: Chalæos: Tholophonios: Hessæos: & Oeanthenses qui omnes militiam secuti sunt. Nam olpæi sequi noluerunt tantum obliides dederunt. Hyæi ne obliides quidem dederint priusquam eorum uicus captus est: nomine Polis. Vbi cuncta inexpedito fuere & obliides in dorico Cytinio depositi aduersus Naupactum per locros cum exercitu cõtedit. Inque iplo itinere faciẽdo Oeneonẽ de locris capit & Eupoliõ. Nam imperata facere recusauerant. Cum in Naupactiã uentum est: & Aetoli uenere auxilio regionem populantur: & sub Urbana muris iactantia capiunt. Profectique Molytion Corinthioque coloniam: sed Atheniensium ditiois expugnat. Demosthenes autem Atheniẽsis. Nam adhuc post reditum ab ætolica clade circa Naupactum agebat: prescito hostium aduentu ab Vrbe sollicitus: adiens Acarnanes persuadet & si ægre propter discessum a Leucade ut Naupacto subueniant: a quibus missi cum eo mille armati nauibus ingressi Urbem tutati sunt. Metus enim uæhemẽs erat: cum muri magni essent: & propugnatores pauci ne parum ad defensionem sufficerent. Eurylochus & qui cum eo erant: ubi cognouerunt ingressis copiis oppidum expugnari non posse abierunt: non in Peloponesum sed in Aeolidem quæ nunc Calydon uocatur & Pleuronem: aliaque circa loca nec non in Proschion Aetoliæ. Nam eos ambracii adierunt suadentes: ut secum Argos Amphilocheum ceteramque amphilocheiam: propterea Acarnaniam subigerent: Affirmantes si potantur iis fore ut totam Epiroticam gentem in lacedæmoniõque societate adducerent. His persuasus Eurylochus ommissis ætolis per illa loca cõgemit. dum Ambracii auxilio ueniẽtibus aduersus argos eundem esset. Aestasque excessit. Sub hyeme autem quæ in Sicilia agebat Atheniẽses cum sociis grecis. Et quicumque Siculorum uel ab ipso Syracusanorum ad ipsos defecerant uel reges socii erant: aggressi sunt Nisam Siciliæ oppidum: cuius arcem Syracusani tenebant. Quam cum expugnare nequissent abierunt. Sed in abeũtes impetu dato illi ex arce postremos atheniensium socios infugam uertunt: nec paucos occidunt. Post hæc laches & athenienses egressi e nauibus nonnulla in loca locridis: iuxta Caicinum amnem: locreses ad arcendam uim occurrentes cum proximo Capatonis filio circiter trecentos ceperunt: detractisque armis abierunt. Eadem quoque hyeme delum expiãre atheniẽses ex oraculo quodã. Nam & Pisistratus tyrannus eam prius expiãuerat. sed non omnem: uerum eatenus: quatenus a templo prospectus patebat. Tunc autem omnis expiãta est idque ad hunc modum. Quocumque in delo defuitorum extitere monumẽta: omnia sustulerunt & ipostegum edixerunt: ne quis in insula: neque moreretur: neque nasceretur: sed morituri iam ac perituri in Rheniam transportarentur in sulam: ita parum a delo distat: ut Polycrates Sãioque tyrannus cum aliquando & classe polleret & aliis insulis imparet: captam Rheniam catena annecteret delo: delioque apollini consecraret. Tunc quoque primum post lustrationem Athenienses lustralia festa idest quinto quoque anno fecerunt. Fuerat autem alias prisca memoria iuges apud delon cele-

Institutione d. Mos. Inyos
Lustrales.

britas: Ionū & ex circumiectis insulis hominum: qui cum coniugibus ac liberis spectabant: ut nunc ad Ephesia festa Iones confluunt fiebatque certamen gymnicum musicumque & Ciuitates Choros ducebant. Quæ ita fuisse declarat in primis Homerus his uersibus: quæ sunt ex prohoemio Apollinis.

Tunc tibi magnopere indelo mens gestit Apollo.

Cum natis quotiens cum coniugibusque frequentes:

Iones influxa celebrant tua compita uestæ.

Cestibus & uariis certamina sacra choræis.

Oblectant referuntque tuas modulamine laudes.

Quod autem & musicis certamine proposito: illuc se certaturi conferebant in his uersibus indicat qui sunt exodem premio. Si quidem deliacum foeminae Chogæ laudans, ita uersus eius laudationis finit: in quibus & sui ipsius meminit.

Verum age dum nobis assis cum phoebe diana:

Vos etiam cunctæ me discedente ualete.

Et memores estote mei post hac homo si quis:

Venerit huc alius peregre dicatque puellæ.

Quis uir in his uersans unquam lepidissimus oris.

Pectora præcipue demulsit uestra canendo:

Vos uno assensu sic respondete fauentes!

Vir qui luminibus captus chion incolit altam.

His hoerussignificauit iam olim apud delum magnam conuentum ac festum consueisse celebrari:

Ad quam postea & ilulæi & Atheiæses choros cum sacris missitarunt. Sed certamina & cetera pleraque aduersis casibus ut credibile est exoluerunt: primique Athenienses certamine instituerunt: & cursus equorum quod ante non fuerat. Eadem hyeme Ambracii prout sponderant Eurylocho cum exercitu persto fuerunt: perfectique argos Amphiloichum cum tribus milibus armatorum atque argiam ingressi Olpas capiunt: ualidum in colle mure mari imminente: quo Acarnanes eius auctores aliquando per publico iudicii loco utebantur: distantem fere quinquaginta & uiginti stadiis ab argiuorum quæ maritima est Urbe. At uero Acarnanes partim argos suppetias gerunt: partim utique qui ex Amphilochia erant ne se lateret Peloponnesium qui cum Eurylocho ueniebat in Ambracios transitus custodias eo loci agebant qui fontes uocantur. Mittunt præterea tum in Aetoliam ad Demosthenem qui fuerat Atheniensium dux: ut sibi præesset: tum ad uiginti quæ circa Peloponnesum erant naues Atheniensium: quibus præerat Aristoteles Timocratis & Hierophon Arimnesti filius. qui apud Olpas erant, ambracii mittunt & ipsi ad Urbem: ut sibi ueniat omnis populus auxilio extimescentes ne Eurylochus cum iis quos habebat Acarnanes prætransire non posset: ne uel sibi destitutis aut periliandum foret: aut redire uolentibus minime tutum. Hos ubi uenisse senserunt Eurylochus ac Peloponneses: motis e per schio castris confestim ad ferenda eis auxilia perueniunt: Ac transmissis Acheloo per Acarnaniam obmissa argos perfidia uacillam iter faciunt: ad dextram habentes & urbem & periliu Stratogæ: ad Sinistram reliquam Acarnaniam. Et cum illo agere prætransisset per Sphyrtiam & rursus per Medeonis extremitatem: dehinc per limnæam ad Agræorum regionem: quæ non Acarnaniam iam sed ipsi amica erat perueniunt: occupatoque Thyæo monte in cultu ac supato in Argiam iam nocte deueniunt. Atque illic iter urbem Argiæ & Acarnanum ad fontes custodiam factum itinere facto cum ambracii qui apud Olpas erant miscerent: ac simul illuxit confestim ante urbem quæ uocatur metropolis consistunt castraque metant. Nec ita multo post hic naues uiginti Atheiæsiu argiis auxiliu latuæ ad ambraciu affuerunt. illic Deosthes cum ducetis messeioꝝ armatis & Atheiæsiu

sagittariis sexaginta. Et classiari quidem milites nauibus egressi tumultum cir-
ca Olpas inuaserunt. Acarnanes autem & Amphilocorum aliquot (nam eorum ple-
rique ab Ambraciis destinebantur) cum iam argos conuenissent se preparabant;
tanquam cum aduersariis pugnaturos: delecto duce socialis exercitus Demosthene cum
ipsorum praetoribus. Hic promotis copiis prope Olpas castra posuit: dirimente
utrosque ingent rupe: & dies quinque cessatum est. Sexto ad pugnandum se utri-
que instruebant: Sed maior erat ac superat Peloponensium acies: Ex quo Demo-
sthenes ne circumueniretur metuens in quadam caua & dumosa uia collocat tam ex
armatis quam ex leui armatura ad quadringentos: ut cum hostis numero superior es-
set: in ipso congressu surgentes ex insidiis eum a tergo aggredere-tur. Vbi utriusque
instructum ad manus itum est. Dextrum cornu Demosthenes: alterum cum mes-
seniis & paucis Atheniensibus tenebat: Acarnanes ut quique erant instructi: & qui
aderant Amphilocorum iaculatores Peloponenses & Ambracii instructi promi-
sue erant: praeter Mantinaeos. Hi enim in leuo potius nec eo extremo conseruati
stabant. Nam eius extremum tenebat Eurylochus cum suis contra Messenios
Demosthenemque. Cum iam manus consererentur Peloponensesque circumuenirent si-
nistro suo dextrum aduersariorum cornu atque concluderent: superueniunt his a ter-
go ex insidiis Acarnanes: datoque impetu hostem auertunt: ita ut uirtutis immem-
or non resisteret: sed territus maiorem exercitus partem ad fugiendum induce-
ret. Quippe: ubi uidit Eurylochi cornu: quod erat ualidius cedi multo maiori me-
tu percussus est. Et ab ea parte Messenii cum demosthene rem conficere anni-
tuntur. Sed Ambracii & qui in dextro cornu erant a sua parte uicerunt: hostesque
ad argos usque sunt persecuti. Nam illos circa populorum pugnacissimi sunt. Hi cum
reuertuntur ad suos eosque maxima ex parte superatos & in se tendentes caeteros
Acarnanes conspiciunt: aegre ad Olpas salutem sibi peperere: multis eorum interfe-
ctis: dum incompoti & nullo ordine inuadunt: praeterquam Mantinaeos qui ex
omni exercitu maxime compositae se se receperunt: Cessauitque sub uesperae pugna.
Postero die Menedaeus defuncto Eurylocho ac Macario suscipiens ipse imperium
ob acceptam ingentem calamitatem dubius: quoniam modo aut remanens ferret ob-
sisionem terra ac mari obseptus: aut tuto discederet mentionem facit apud De-
mosthenem ducesque Acarnanum de discessu paciscendo recipiendisque caesis. Illi
caelos quidem reddiderunt ac suorum fere trecentis receptis trophaeum statuerunt.
Abeundi uero facultatem non palam indulgere omnibus. sed clam & Mantinaeis
tantum cum Menedaeo ac caeteris Peloponensium ducibus: & quicumque ex eis erant
praecipue dignitatis uolentes cum Ambraciis & Peregrinum militem mercede con-
ductum desertos esse: tum uero lacedaemoniis ac Peloponensibus apud graecos
illos conflare inuidiam tanquam proditoribus: qui suae ipsorum non sociorum saluti con-
sulissent. Hi receptos mortuos suos festinabundi pro praesenti copia sepelierunt:
& de abeundo illi quibus data facultas erat clanculum deliberabant. Ibi Demosthe-
nes cum Acarnanibus certior sit. Ambracios primo illo ex olpis nuntio excitos
uenire auxilio: ac uelle per Amphilochos illis qui in olpis essent se commiscere:
nihil admodum eorum quae gesta essent scientes. Itaque protinus partem quandam
copiarum mittit ad obsidendas insidiis uias ac tutissima quaeque loca occupanda. Ca-
eteras copias ad ferendas illis auxilia instruit. Interea Mantinaei & illi cum quibus
transactum erat per causam: legendi olera ac sermenta paulatim egredientes a-
bibant: & cum legendo ea quorum gratia exierant: iam percussam olpa erat progressi
tunc se otius propiciebant. Quos abire Ambracii ubi sensere: & caeteri qui sic

frequentes eo se contulerant: & ipsi prodeunt capeffuntq; cursus uolentes assequi socios. Eos arbitrati Acarnanes initio oēs æqualiter sine pactiōe abire Peloponneses insequi cœpere & fuere: qui in quosdam e ducibus insequi uetantes ac dicentes data fide illos abire: iaculum emisissent existimantes se proditos eē: Tunc omissis Mantinæis ac Peloponēsis Ambracios trucidabant: eratq; igens & cōtentio & error: quisnam Ambracius quisue Peloponensis esset: & ex eis ad ducentos celis: cæteri in agridem quæ contermina erat diffugiunt. Quos Salyntius Agræorum Rex ut pote amicus excepit. Inter hæc Ambracii qui ex Vrbe ad hos iter habebant ad Idomenem perueniunt. Sunt aut Idomene duo excelsi tumuli: quoz eum qui maior est occupauerūt qui e castris a Demosthene præmissi fuerant: cum hostem in ueniendo ac præueniendo latuissent. Minore illi priores ascenderant atq; insidebant. Demosthenes a cœna ac primo crepusculo statim cum cætero exercitu uiam ingreditur: dimidium eius secum habens altero dimidio per amphiloichicos mōtes eunte: ac subexortum auroræ inuadit Ambracios adhuc iacentes: nec dum aliquid rege gestaz gnaros: quinimo opinantes potius istos ex suis esse. Nam astute Demosthenes primos omnium Messenios ire iusserat: ac dorice alloqui ad faciendam primis excubatoribus fidem: præsertim non cernentibus cum adhuc nox esset. Vbi igitur cum omnibus copiis impetus factus est: in fugam uertuntur multi ibidem cæduntur: cæteri in montes uersus fugæ se mādant. Vez occupatis iam itineribus: ad hæc amphiloichis tum leuiter armatis: tum regionis peritis aduersus armis graues: & quo se uerteret ignaros: & in loca aut prærupta aut ab insidiantibus iam infesta incidentes trucidabantur: & cum omne fugæ temptarent genus: non nulli ad mare non ita distans contendebar: ac conspectis quæ terrā legebant atticis nauibus ad eas: ita rei conductio urgebat annatabant: existimantes præsentem in metu satius esse ab iis qui in nauibus erant: si oporteat interfici se: q̄ aut a barbaris aut ab inimicissimis Amphiloichis. Hunc itaq; in modum Ambracii prostigatis e multis pauci in Urbem euaserunt. Acarnanes spoliatis cadaueribus: trophæisq; erectis argos rediere. Et ad eos postero die Caduceator uenit ab iis: Ambracii: qui ex olpa ad Agræos fugerant petiturus eoz corpora: qui post primā pugnam cæsi fuerat: dum nulla fide accepta cum mantinæis & aliis qui fidem acceperant simul exissent. Catez intuens spolia Ambracioz qui ex Vrbe prodierant admirabatur numez: neq; enim refecerat cladem: sed ea socioz luorum esse arbitrabatur: & eum quidam opinatus ab iis uenire qui apud Idomenem essent: quidnam admiraretur interrogat: & quot ex ipsis perissent. Circiter ducentos inquit ille. Atqui non ducentorum arma hæc sunt: excepit qui interrogabat: sed plus quam mille interfectorum. Et ille rursus. Non ergo sunt eorum qui nobiscum in atie steterunt. Cui idem respondit. Sunt sane uestrorum: si quidem uos heri in Idomene pugnastis. At qui nos inquit ille heri cum nemie pugnauimus. sed nudis tertius cum abiremus. Et hic nos uero ait cum istis heri certauimus ex Vrbe Ambraciorum auxilio uenientibus. Quo audito Caduceator intelligens auxiliorum Urbanorum stragem edito gemitu re infecta continuo abiit attonitus præsentium malorum magnitudine: nec ulterius cæsos repetiit. Hæc. n. clades hoc bello maxia extitit: utiq; una in Ciuitate & intra tam paucos dies. Nec numerum cæsorum scripsi ut incredibilem: quoniam maior eē fertur quam pro magnitudine ciuitatis. Hoc scio Acarnanes atque Amphilochos: si Athenienses ac Demosthenē audire uoluisset ipso clamore Ambraciā fuisse expugnatos. Nūc pertimuerūt ne tenetes illā Athe-

nientes: grauiores ipsis accolæ forent. Post hæc tertia spoliõrum parte Athenien-
sibus in sortem data: reliquum iter Ciuitates diuiserunt. Et quæ Atheniensibus
cesserunt: pleraque fuere intercepta. Nam quæ in templis affixæ uisuntur trecẽ
tæ solidæ armaturæ: ææ peculiariter demostheni data: & ab eo nauibus appor-
tata sunt: Cui ob hac res gestas tutior in priam post calamitatẽ in ætolia accep-
tam reditus fuit. Vbi uiginti Atheniensium naues Naupactũ rediere: & Atheni-
enses ac demosthenes abiere: acarnanes & Amphilocho publica fide interposita
ueniam dedere Ambraciis: atque Pelopõneses qui ad Salynthium & agræos cõ-
fugerant: ex Iniadis abeundi Aditoq; Salynthio cum Ambraciis i postterum ad
centum annos fide data societatem coierunt: his legibus ut neq; cum Acarnani-
bus Ambracii Pelopõnensibus arma i ferrent: neque cum Ambraciis Acarnanes
Atheniensibus: sed mutuo sibi auxilio forent: redderentq; Ambracii Acarnani-
bus quicquid aut oppidorum aut finium de Amphilochis teneret: nec opẽ Ana-
ctoris ferrent Acarnanum hostibus. His conuentis bellum soluerunt. post hæc
Corinthii præsidium ex suis ad trecetos armatos in Ambraciam miserunt cum
duce Xenoclide Euthylis filio qui ægre itinere per epirum facto peruenerunt.
Ita se habent res ad Ambraciam gestæ. Eadem hyeme qui apud Siciliam erant
Athenienses: cum egressi e nauibus inhimeræam essent Siciliensibus una super-
ne inuadentibus extrema Himeræa: cunq; ad æoli insulas nauigassent in Rhe-
gium se recæperunt. Vbi pythodorum Isolochi filium Atheniensiũ ducẽ offedũt.
Successorem lachetis in nauium præfectura. Nam Sicilienses socii aditis Atheni-
ensibus persuaserant: ut se maiore classe adiuuarent. Quippe Syracusani cum
terra forent illis superiores: & mari paucis nauibus impedirentur talem classem
instruxerãt: ut post hæc cõtẽni nõ possẽt. Itaq; sexagita naues expleuerũt Atheniẽ-
ses: tanq; sociis mittẽdas: & tamẽ tũ existimabãt citius ibi bellũ finitũ iri: tũ uole-
bãt fieri nauiũ experimentũ. Igitur unũ e ducibus pythodorũ cum paucis naui-
bus miserunt: missuri cum pluribus Sophoclem Solstratide filium & Eurimedõ-
tem, Thuclei. Pythodorus accepta iam lachetis præfectura profectus est sub ex-
tremum hyemis ad præsidium locrorum: quod ceperat laches & uictus a locris
i pugna cõcessit. Per idem uer proluuium ignis ex ætna monte omnium Siciliae
maximo emanauit: quemadmodum alias: & aliquantulum soli Catinensium cor-
rupit sub ætna incolentium. Fertur autem proluuium hoc quinquagesimo a sup-
iore emanasse año: & ad sũmũ ter extitisse: Ex quo Sicilia a græcis icolitur. Hæc
per eam hyemem gesta sunt & sextus exiit annus huius belli quod Thucydi-
des conscripsit.

acaba el año 6

THUCYDIDIS HISTORIARVM PELOPONNENSIVM
LIBER QUARTVS.

Neunte Aestate Quom frumenta iam extant in
spicis profectæ decem Syracusanorum naues: toti
demq; locrensiũ Messanam in Siciliam ceperunt
ab ipsis oppidanis acciti. Defecit autem ab Athe-
nensibus ea Ciuitas præcipue opera: cum Syra-
cusanorum qui cernentes ad oppidum inuadẽdæ
Siciliae oportunum: metuebant ne se maioribus
copiis aggredirentur: illinc profecti Atheniẽses tũ

locrensium qui Rheginos sibi inuisos uoiebant utrinq; oppugnari. Itaq; i eorū agrum cum omni exercitu inuadūt: simul ne Ma mertinis illi ferrent auxilia simul inducti ab Reginis qui apud ipsos erāt exulibus. Nā Regiū p multo tēpore seditiōibus agitabatur: nec impresenti poterāt locrēses arcere: quo etiā magis illi ingruiebant: qui postea q̄ agrum populati sunt rediere cum peditatu: nam naues ad Messanam in præsidio erant: eodemq; aliæ quæ instruebātur uēturæ: atq; illinc bellum gesturæ. Per idem uer nondum adultis frumentis: Pelopōneses ac socii atticam ingressi sunt: duce Agide Archidami filio lacedæmoniorum rege: stariuaq; habentes eam populabantur: Athenienses uero ut instruxerunt quadraginta naues in Siciliam miserunt: cum iis qui erant reliqui ducibus Eurymedonte ac Sophocle. Nam Pythodorus ex iis ducibus tertius iam eodem abierat: Mandaruntq; ut corcyæorum quoq; qui intra urbem erant curam in transitu haberent: exercentibus in eos latrocinia exulibus: qui in montibus agebant: & sexaginta Pelopōnesium nauibus: quæ ad ulciscendos illuc eos aduenerant. Existimantes rem facile confectum iri: Ciuitate ad modum fame laborante: mandarunt itē Demostheni qui priuatā a reditu ex acarnania uitā degebat hoc ipsum flagitātū ut his nauibus circa Pelopōnesum si uellet uteretur. Hi cum oram laconicam præterueherentur accepissentq; ad Corcyram iam esse Pelopōnesiū naues: Eurymedon quidem ac Sophocles in Corcyram tendere properabant. Demosthenes autem ut prius in Pylon & cum loco potiti eēt: & quæ oporteret egissent in Corcyram tenderent: iubere illis contradicentibus: oportune tamen exorta tēpestas cum classem detulisset Pylon postulare: ut confestim muro locum muniterent. Ea enim re simul se nauigasse ad hoc ostendere asiatim materia ac lapidis adesse: & situ locum munitum desertumq; ac magno circa tractu desertū. Abest namq; Pylus a sparte stadia circiter quadringenta: sita oī in agro Messenio: quæ lacedæmonii uocant Coryphasion. Illi dicere multa esse in Pelopōneso promontoria deserta si libeat in iis occupandis exhaurire ciuitatem. Cæterum huic non nihil aliquo libet alio differre uidebatur hic locus: q; adiaceret ei portus: quodq; Messenii quondam incole illinc prodeuntes plurimū infesti lacedæmoniis pp linguæ cōmertium futuri essent: fidelesq; loci custodes. Vbi neq; ducibus neq; militibus persuadet etiā postea cum præfectis re cōmunicata quieuit nondū apto ad nauigandum mari: donec iplis militibus otium agentibus cupido incessit: cōcludendi munitioibus locum. Itaq; rem aggressi moluntur: & cum lapidariis carerent feramentis: collectos passim lapides ferebāt: & ubi quisq; quadrabat coagmentabant lutum sicubi opus illo esset uasorū penuria humeris cōportantes ut id cōmodissime illic maneret incurui ne ue defluere manibus post tergū confertis oīq; ratione anitentes: opportunissimis qbus quæ oppugnatōi partibus eō munitis anteuenire succursū lacedæmoniorū. Nā plerunq; loci suo pte situ munitum muro non indiget. Lacedæmonii cum hoc accepissent: agebant autem tūc forte festum quoddam solemne contempserunt: tanq̄ dū exissent: aut hoste non expectaturo aut se oppidum paruo negotio recepturis. Non nihil etiam eos exercitus qui ad Athenas erat remoratus est: Athenienses communito intra sex dies loco terram uersus: ubi maxime oportebat ad tutelam eius Demosthenem cum quinque nauibus relinquunt: cum cæteris in Corcyram ac Siciliam ire pergunt. At Peloponneses qui in Attica erant ut Pylum captam acceperunt propere domum rediere. Quippe cum Lacedæmonii Agisq; rex domesticum sibi existimarent ad Pylon bellum: & quia præmaturē fuerant egressi adhuc

uiridi frumento permulti comteatu deficerentur, ad hæc cæli tempestas maior quã pro anni tempore uexauerat exercitum: adeo ut quod sepe alias cõtingerit: eos otius discedere: & in hac expeditione q̃ breuissime imorari. Nam quindecim dies in attica manserunt. Per idem tempus Simonides Atheniensiu dux coacta paucorum Atheniensiu qui in præsiis erant: & magna illic sociorum manu. Aeona q̃ est in Thracia mædorum coloniam: sed tunc hostem per proditiõem cepit illicoq; chalcidensibus ac Bottiæis suppetias ferentibus expulsus est: ac multos milites amisit. Regressis ex Athica Pelopõnensibus spartiatæ quidem ipsi & finitimorum proximus quisq; properanter ad ferenda auxilia Pylõ iere. Cæterorum uero lacedæmoniorum tardior profectio extitit modo reuersorum ex alia expeditione. Edixerunt autem per Pelopõnesum ut primo quoq; tempore Pylõ subueniretur & ad suas sexaginta naues q̃ apud Corcyram erant miserunt. Quæ transportatæ perileucadium, isthmũ cum Atticam classem q̃ ad zacyntum erant latuissent pylum preuenerunt: cum iam p̃sto esset pedester exercitus. Demosthenes ad huc eo cursum tenentibus Pelopõnensium nauibus occupat duas ex suis sũmittere ad nũciadum Eurymedontii aliisq; qui apud zacyntum cũ classe erant Atheniensibus ut p̃sto essent: tanq̃ loco in discrimen adducto. Et illi quidẽ pro ut demosthenes mandarant festinanter affuerunt. Lacedæmonii uero uelut oppugnaturi a terra & a mari locum se instruebant: sperantes facile expugnatos se opus quod & a properantibus eẽt extractum: & a paucis teneretur. Cæterum cũ Atticarum nauium e Zacyutho auxilia expectarent: in animo habebat: nisi prius expugnassent obstruere fauces portus: ne illum subire fas esset Atheniensibus nauibus. Insula enim nomine Sfacteria portui præteta atq; uicina efficit: & portum tutum & introitus angustos: ut hinc qua uergit ad Atheniensium munitiones: & Pylum bina nauigia illinc qua uergit ad reliquã continentẽ: octona nauae transeant: siluestris tota propter solitudinem inuia: quindecim ferme stadiorum magnitudine. Introitum igitur intercludere statuerunt nauibus cõfercti foras spectantibus. Quæ etiam in ipsam insulam timentes ne sibi ex ea bellum fieret: armatos transportarunt aliis in continente collocatis. Ita nãq; Athiensibus & insulam fore hostilem & continentem: ut quæ egressum illis nõ præberet. Nã cætera circa Pylon: extra hos introitus pelagus spectantia importuosa sũt: nec talia unde illi proficiscerentur ad suos adiuuandos. Se uero, circa pugna naualem citraq; periculũ: ut credibile erat locum expugnatos i quo cõmeatus nõ esset nisi ad breue tempus sũptus. Vbi hæc eis prospecta sunt: & milites insulam tralportati exoibus sortiti cohortibus: aliiq; subide atq; alii periucies traiecti postrei qui illic relictĩ trecenti ac uiginti fuerunt preter eorũ seruicia duce Epitada Homolobri filio. Demosthenes cernens lacedæmonios peditatu pariter & classe aggressuros & ipse se instruit: ac triremes quæ sibi reliquæ erant subducit ad munitiones clatrisq; prefigit: earum nautas scutis inualidis armat & salignis plerisq;. Neq; enim poterant inculto in loco suppetitare arma. Quĩ hæc ipsa ceperant e triremi messeniorum actuarioq; nauigio cum forte illuc apulissent. Messenii numero fere quadraginta: quibus una cũ aliis Demosthenes usus est. Is igitur cum multos & inermium & armatorum super tuta ipso situ: sed præcipue super extructa qua parte incontinentem uergũt disposuisset: præcipit ut peditatum si aggre diatur arceant. Ipse delectis sibi ex omnibus sexaginta armatis: & aliquot sagittariis muros egreditur mare uersus: qua maxie parte illos descendere conatuos in loca aspera petrosaq; ad mare uersa: & qua murus ipsorum fragillissimus erat

eum reuellere aufuros suspicabatur. Mug. n. fragilem fecerat q̄ putabat nūq̄ fore: ut nauibus superior esset hostis: & si superior eēt ad egrediendū in terram op-
pidum captum iri. Itaq; ad maritimam partē profectus: illic armatos disposuit
ad arcendū quoad posset hostem: eosq; his uerbis est adhortatus.

Oratio Demosthenis Ad Milites

Iri qui mecum hoc subistis periculū nemo uestrum malit in hac ne-
cessitate uideri intelligēs: reputādo omnes quæ nos circūstant diffi-
cultates: potiusq; secure & bona cum spe audaciter hostes inuadere: ex
eis incolumis euasurus. Quæcūq; enim ut hæc ipsa in necessitatē deuenerunt:
ea minimā rationē celerrimū periculum desiderāt. Quāq; ego plura nobiscum
facere uideo: si & māere: nec ea quæ potiora nobis assunt prodere uolumus mul-
titudine illoꝝ deterriti. Et enim partem loci quā tenemus inaccessibleē arbi-
tror: adiutricēq; fieri nobis præstantibus: recedentibus uero & si difficilē acces-
su tamē facilem fore nullo prohibente. Hostē quoq; ex hoc acriorē habebimus:
q̄ ei si a nobis urgeatur: non facilis rursus sit sui receptio. Nam & dum in naui-
bus est facillime illi resistitur: & dum egreditur iā æquo in loco ipsius multitu-
do quilibet magna: in exiguo enim dimicatur: non ualde timenda est ob littoris ī
quod descenditur iniquitatem. Neq; exercitus ille in terrā est utiq; futurus ma-
ior ex loci æqualitate: sed e nauibus pugnat ī mari: ubi necesse ē periculosa mul-
ta contingere. Adeo suas illis difficultates existimo instar eē: qualis nostra est ho-
minum paucitas. Super hæc uos obsecro cū sitis Athenienses: & experientia in
alios e nauibus desiliendi gnari: si quis p̄stet nec terrore illisorum fluctuū & cū
impetu incurentium nauium summoueatur: hūc nūq; ui summoueri ut manea-
tis: ad ipsas littoris salebras arcēdo hostem: uosq; ipsos pariter ac locum conser-
uetis. His tantum exhortato Demosthene Athenienses alacriores effecti descen-
dentes ad mare se se disposuerunt: Lacedæmonii uero p̄gressi castris peditarū
munitiones nauibus q̄ tres & quadraginta erant: Thrasymelida Cratesidis Sparti-
ara nauarcho: partem qua Demosthenes operiebatur inuadunt. Athenienses &
ipsi utrinq; a terra & a mari resistebāt. Illi delectis aliquot nauibus quoniā pluri-
bus adiri non poterat: per uices aliis quiescētibus ad nauigabant: omni audacia
atq; exhortatione utentes. si quo pacto reiectis hostibus loco potirentur. Inter
quos maxime extabat Brasidas unus e triarchis: qui cum cerneret locū acces-
su difficilem sed sicubi accedi posse uidebatur: triarchios gubernatoresq; for-
midantes ac nauibus cauentes ne colliderentur uociferabatur dicens: improbū eē
cum lignis parcunt spectare illic hostē ubi muros extruxisset: iubebat ut illis
littori nauibus ui in terram descenderent: ne ue pigeret socios in præsentiaꝝ na-
ues suas pro acceptis magnis beneficiis Lacedæmoniis impendere: sed illis in pa-
ctis quacūq; ratione ī littus egressos & uiris & loco potiri. Talibus uerbis Bra-
sidas alios instigās: gubernatorem suū ad applicandum nauem adegit: pergensq;
ad pontem conatus descendere: ab Atheniēsisibus percutit: & cū multis uulneri-
bus fauciatus esset: in quente aīo in remigium collabatur: Clipeusq; eius deflu-
xit in mare & ad terrā appulsus est: quo recepto Athenienses postea ad trophæ-
um sunt usi: quod de hac aggressione statuerunt. Aliis item Lacedæmoniis ade-
rat quidem aīus ad egrediendum: sed facultas deerat tum locoꝝ asperitate: tū
Atheniensium nihil cedētū p̄seuerātia. Atq; eo fortuna puenit ut Athenienses

e terra & ea laconica Lacedæmonios applicare prohiberent, Illi aduersus hos in terrâ suâ tunc hostilè descendere conarentur. Nâ fere eo tempore de utrisq; talis opinio erat: ut hi Mediterranei pedestribus copiis longe præstâtissimi essent: illi iter maritimos plurimû re nauali præcellerent. Atq; hoc die ac parte i sequētis aliquoties aggressi destiterunt. Tertio die aliquot naues: ad materiâ machiarum in Asinâ dimiserunt: sperantes se mure qui portum spectabat: altû quidem: sed egressioni præcipue opportunû machinis expugnatuos. Hoc interim tēpore naues Atheniensium sexaginta ex Zacyntho affuerunt. Nâ accesserunt eis auxilio aliquot prædiaræ ex Naupacto: & quattuor Chiæ. Hæ ubi uident & continnentem & insulâ armatis referctam: & naues quæ in portu erât nō pdire abigebât quonâ intenderent. Ceteræ rûc quod contenderunt in primâ insulâ & desertam nec ita distantē: ibiq; stationē habuerunt. Postero die uelut ad nauale prælium instructi pcedunt: si uoluntas hostiû ferret in apertum mare obuiâ ire: sin mius in portû ipsi igressuri. Illi neq; obuiâ iere: neq; quēadmodû cōstituerât aditû obstruxere: Sed geti in terra: naues explebât & se pparabât: tanq̄ in portu q non paruus est: si quis ingrederetur pugnari. Quo cognito Athenienses ab utroq; igressu in illos tendunt: inuectiq; i eas quæ plures & iâ exteriores ifestis proris erât naues in fugâ uertût: ac psecuti ut i breui spacio multis laceratis: quicq; capiût & eaq; unâ cum ipsis uiris. cæteras q̄ in terrâ refugerât iuadunt quæ quæ ad huc plenæ erât priusq; subducerentur ferunt quasdâ: unde uiri fugâ fecerât alligantes uacuas trahût. Quæ conspicientes Lacedæmonii & eam iacturâ ægre ferentes, q̄ qui apd insulâ essent intercipiēdi foret: ad auxiliû ueniût: ut que erant armati mare ingressi: apprehensas e contrario naues retrahût: existimantes p se qsq; id opus ipediri cuicq; ipse nō adesset: eratq; ingēs tumultus cōmultata amborû ad naues forma dimicâdi. Quippe Lacedæmonii præ studio atq; formidie nihil aliud q̄ ut sic dicâ a terra nauale præliû: Athenienses uero uicentis ac plēti fortuna q̄ plurimû pcedere uolentes de nauibus pedestre præliû gerebât multoq; labore ac multis inuicē uulneribus acceptis dirēpti sunt: & a Lacedæmoniis uacua naues præter eas quæ pncipio captæ fuerât: seruata. Regressis i sua utrisq; castra: Athenienses erecto trophæo restitutis mortuis: potiti naufragiis: pti nus insulâ circūueniunt nauibus: custodiûtq;: tãq̄ uiris q̄ in ea essēt captiuis. Peloponneses autem q̄ iâ ex omni Mediterranea regione auxilio uenerât: e diuerso circa Pylum stationem hēbant. Postq̄ Spartæ quæ ad Pylû gesta sunt renūciata: Placuit eis uelut super ingēti clade magistratus ad castra se cōferre: cōsultatu ros re inspecta q̄ primû quidnâ agendû uideretur. Illi ubi aiaduenterût nulla ratione posse suis succurri: nec periclitandû putarēt: ut illi uel fame aliqd paterentur: uel a multitudine opprimerentur: caperentur ue: uisum est cum Atheniensium ducibus agendû: ut cum induciæ belli ad Pylû si uellent factæ essent: legatio Athenas de cōuentionibus mitteretur: Quo sua primo quoq; tēpore conarētur recuperare. Accepta p duces Atheniensium conditiōe ita cōuenit. Lacedæmonii qdem naues quibus pugnaissent: & quæcunq; i laconica ora longe eē contractas ad Pylum traderent Atheniensibus: nec arma inferrent munitiōibus: neq; a terra neq; a mari Athenienses sinerent illos e continnētē cōportare suis in insulam certum moliti frumenti modum binas chinicas Atticas: & totidem cotylas uini & carnem uiritim: dimidium seruis: idq; Atheniensibus inspectantibus: ne uellum illuc nauigium furtim iret: & nihilominus insulam custodirent: ne qua illi abirent: ne ue arma Lacedæmoniorum castris inferrentur: uel terra uel mari.

Quicquid autem horum uel quatuorlibet alterutri transgrederebatur ibi induciae pro salutis essent: atque autem durarent dum Athenis Lacedaemoniorum legati redissent: quos Athenienses portarent trireme atque reportarent: sub eorum reditu induciarum tempus exiret: utque has naues cuiusmodi accepissent: Athenienses: eiusmodi restituerent. Ad hunc modum induciae pactae sunt: nauesque traditae circiter sexaginta ac legati missi: qui cum Athenas peruenissent talibus diseruerunt.

Oratio Lacedaemoniorum Apud Athenienses

Acedaemonii nos miserunt huc Athenienses ad transigendum de iis qui in insula sunt uiris: suadentes quicquid uobis emolumentum idem nobis: ut in hoc calamitoso casu: dignitatem precipue allaturum. Neque uero longiorem propter consuetudinem habemus orationem: sed nostri instituti est ut pauca suppetunt: non uti multis: rursus uti pluribus quoties postulat tempus nos docere uerbis quod in primis opere precium sit facere. Quae uos nolite hostili animo accipere: neque tanquam imperiti doceamini: apud quos mentionem de bene consulendo facimus: quod perituros existimamus. Et enim licet uobis presentem prosperitatem recte collocare: pro iis quos in uestra potestate habetis: accipiendo honorem & gloriam: nec admittendo id quod quidam faciunt adepti aliquid imperiti boni: qui sepe propter presentem ex inopinato prosperitatem sperantes: maiora concupiscunt. At ii quibus crebrae alternantis: fortunae uicissitudines contigerunt iusti sunt ac minime creduli prosperitatibus: id quod praecipue & uestra Ciuitati ob experimentum & nostrae merito conueniat: quod licet intelligatis respicientes ad nostros casus: quod cum sumus sume apud graecos dignitatis: tamen uos adiuuimus ad ea postulanda: quae dare ante hac ipsi ut credimus potentiores eramus: non delapsi in hoc infortunium aut inopia militum: aut copia insolenter habitae: sed more regum humanae opinionem decepti: ubi omnium aequa conditio est. Quo minus oportet uos presenti Ciuitatis uestrae robore & accessione aliarum regum fretos: opinari fortunam uobiscum perpetuo futuram: cum sit prouidiorum hominum felicitatem suam pro certo habere incerto positam esse: ut ferendis accidentibus sint instructiores: neque existimare quatenus uoluerit quis aggredi bellum: eatenus ei facultatem adesse: sed quatenus fortuita sua ducent. Huiusmodi homines quia animos non tollunt sua prosperitate confisi minimum labantur in summa felicitate maxime trepidi. Quod si erga nos hoc tempore facietis Athenienses: bene uobiscum agitur: Sin nos respuatis: & postea quod aduersi patiamini quae multa corrigunt: non est ut putetis uos ea quae nunc successerunt retenturos: cum possitis nullo cum piculo famam & potentiam & prudentiam relinquere ad posteritatem. Lacedaemonii uos ad foedera ad finiendum bellum prouocant: offerentes: pacem societatem & aliam in posterum quaecumque amicitiam: familiaritatemque pro his reposcentes eos qui in insula sunt uiros: satiusque utrisque fore existimantes: tum non adire discrimen: an illi fugiant oblata aliquo salutis occasione: an si expugnati potius capiatur: tum uerementes inimicitias ita demum usque quaeque dissolui: non si dimicando pariter altera in bello iam multo superior alteram ad iniurandum a digat: neque ex aequo pacis scilicet: sed si dum tempus adest idem faciendi tamen uictrix occasiois pulchrius atque modestius alterius expectatione reconcilietur. Nam ille iam obnoxius non ad obsistendum tanquam coactus: sed ob uerecundiam ad referendam gratiam propensior stabit conuentis. Quod citius faciunt homines erga maiores quam erga mediocres aduersarios: cum sit natura comparatum ut sponte cedentibus libenter indulgeamus: insolentibus etiam contra animi propositum cum piculo aduersemur. Nobiscum uero utrisque si unquam alias nunc profecto praclare agitur si in gratiam redeamus: priusquam aliquid indignum nos interea pati contigerit

gat: ex quo necesse sit nos aeternum erga uos gerere odium publice priuatimq;
& uos eage rerum imittatis arbitriū quas nūc flagitamus. Sed quoniā adhuc an-
ceps euetus est recōciliemur uos cū gloria nostraq; beneniuolētia nos cū medi-
ocri tolerabiliq; iactura deuitato dedecore. Et qā ipsi p bello pacē elegimus: ni-
mirū cæteris græcis finē malorum p̄stābimus: quorum culpa potius in uos illi
refundēt: nisi hoc cōcesseritis. Nā haētenus bellū gerunt nesciētes utri auctores
belli extiterint. Facta uero recōciliatione cuius nūc penes uos maior potestas ē:
gratias uobis hēbunt: dū sciatis facultatē uobis adesse: ut Lacedæmōios firmos
uobis amicos efficiatis: a quibus ad hoc puocamini: si de ip̄is bene potius q̄ ma-
le: meriti fueritis. In quo quot bona iēsse credibile sit considerate. Nā hęc nob̄
uobisq; tractātibus cætera græcia ut scitis inferior dignitate cōprobabit. Hęc de
mū Laedæmonii dixerūt rati Atheniēses cupidos q̄dem fœdeq; pristinoq;: sed
p̄ ip̄os phiberi oblatā uero pacē libenter accepturos: ac reddituros quos hērent
At illi qā hos hēbāt arbitrātes quotiens uellēt secum ad faciēdū fœdus paratos
ēē Lacedæmonios maiora affectabāt: præsertim urgēte Cleone Cleoneti filio ui-
ro populari ea tempestate: & idicendo multitudini acceptissimo. Is psuasit respō-
dendū oportere: prius eos qui in isula essent & armis & se ip̄is traditis Athenas
portari: secundo loco ubi reddidissent Lacedæmonii Nisæam & pegas & troeze-
na & Achaiā quæ bello nō cepissent: sed Atheniēses ex superiore pactione cladi-
bus affecti concessissent: tum uero aliquāto decentius paciscētes recipere suos
ac fœdera inire tā diuturna quātū utrisq; placuisset. Ad hoc respōsum Lacedæ-
mōii nihil cōtradixerūt: iusserūt tamen eligi sibi disceptatores apud quos quie-
te singula exponendo audiendoq; cōueniretur ī iis q̄ alteri alteris psuasisset.
Tunc Cleon uehementer instare dicendo agnoscere eos etiā ante nihil fuisse in
quo uis haberent: & nūc esse manifestos q̄ nihil dicere ap̄ multitudinē uellent:
sed ap̄ cōcilium paucorū si quid sani cogitarent: iubere ut apud uniuersos loq̄-
retur. Illi cernentes neq; sibi fas esse ad populū loqui: & si quid calamitate addu-
cti concedendū illis putaret: apud socios inuidiosū fore: re orata & nō exorata:
neq; Athenienses moderate se gesturos ī iis ad quæ puocarentur īfecto negotio
Athenis discesserūt. Quibus p̄fectis induciæ cōfestim ad Pylū factæ solute sūt:
& repetentibus naues excōuento Athenienses reddere recusarunt: dantes crimi-
ni q̄ cōtra cōuentū munitiōibus incurrisset: aliaq; quæ nō exigua uidebantur
hac ratiōe nitentes: quod ī cōuentis dicebatur: ea soluta fore si quid esset quan-
tūlibet trāsgressum: cōtradicientibus illis & hoc ip̄robe agi clamātibus discessū
est: itūq; ad bellum parādum & oī ope ad Pylum ab utrisq; decertatum est: binis
nauib; e regione semp̄ iterdū insulā obeūtibus: noctu oibus deiceps ī statione
manentibus: p̄ter eas quæ ad pelagus quotiens uentus esset excubabāt: ad quas
accesserunt ex Athenis ob eandem causam uigīti: ita ut uniuersæ nūero essent
septuagīta. At Peloponneses a terra castra habentes subīde muros adoriebant:
obseruabātq; si qua occasio offeretur suos liberandi. Interea ap̄ Siciliā Syracu-
sani ac socii sumpta cætera classe quam cōstruxerant bellum ex urbe Messana
aduersus p̄sidiarias intra urbem naues gerebant: sollicitati maxime a locrensisibus
ob inimicitias Rhegiogētam & ip̄i in horū agrum cum oī manu egressis: uole-
bantq; naualem expiri pugnam: q̄ uidelicet cerneret paucas ad esse Atheniensiu
naues: sed pluras affuturas cum insulam illi oppugnari audissent. Spabant. n. si
classe uicissent terra mariq; aggressos se rhegio potituros: ac res suas iam poten-
tiores futuras: & cum in p̄p̄quo sint rhegium Italiæ promōtorium: & Messana
ī Sicilia nō p̄missuros: ut ingrediantur Atheniēses fretumq; optineant. Est aut̄

fretū iter Rhegiū atq; Messanam mare; qua breuissimo iter uallo Sicilia distat a cōtinēte: & hoc appellatur Charybdis qua fertur Vlysses p̄trāsisse: haud ab re sic existimatū q; cadat rabide p̄ angustias pelagi tyrreni ac Siculi. In hoc igit me-
dio Syracusanorū sociorūq; paulo plusq; triginta naues coactæ sūt sub sex diei pu-
gnare: cum Atheniensū duode uiginti & Rhegiorū octo nauibus circa nauigiū
quod illac cursū tenebāt cōcurrentes: ac uicti ab Atheniēsis celeriter ī sua ca-
stra: qua quæcūq; fors tulit cōtēderūt una ad Messanā & ad Rhegiū nauī amissa
cū nox p̄elio intercessisset. Postea locrenses e Rhegiorū agro discesserūt: & Sy-
racusanorū sociorūq; ī unū coactæ naues orā Peloridē: quæ ē agri Mamertini
subierūt: eisq; affuit peditatus. Quas ituiti uacuas Atheniēses atq; Rhegini ag-
gressi: intacta ferrea manu unā ex suis pdiderūt uiris natādo elapsis. Mox easdem
gressis Syracusanis & fune trahētibus Messanā uersus: rursus Atheniēses occur-
rūt. & illis dato signo prius iuadētibus alterā nauim amiserūt. Hūc imodū Syra-
cusani & ī faciēda nauigatiōe & ī nauali certamie non īferiores in portū se Mes-
sanæ recaperūt. Atheniēses uero in Camarinā quā pdi Syracusanis acceperant:
p̄ Archiā & q; eum sequebātur. Mamertinorū iterea oīs populus a terra p̄iter &
nauibus aduersus Naxū Chalcidicā quæ ī finibus sita ē p̄ficiscitur: ac primo die
ītra muros repulsis Naxiis agrū populabatur. Postero cū classe p̄nauigās ad Am-
nē Acesinē agrū uastat peditatu oppidū oppugnāte. Atq; interi Siculi mōtāi ad
ferendā Naxiis opē frequētes ī Mamertinos descēdūt. Quos ut cōspexere Naxii
addito aīo se ip̄os mutuo ad hortātur: tanq; sibi ueniāt auxilio Leontini cū aliis
græcis sociis: & subito ex urbe erūpentes ī Mamertinos irruūt ī fugā uertunt: ac
supra mille occidūt cæteris ægre domū elapsis. Nam barbari inuisi aggressi per
multos trucidauerūt: & naues quæ Messanam tenuerant: mox ī suam quæque
urbē remearūt. Statiq; leōtini ac socii cū Atheniēsis Messanam ut cōqualla-
tam oppugnātū cōtēdūt. Atheniēses q̄dem a portu cū classe: peditatus uero a ter-
ra. At illi & ex locrensis aliquorū cum Demotele post cladem acceptam ad p̄si-
dium relictis repentina eruptiōe inuadentes exercitum leōtinorū: plerūq; infu-
gam uertūt ac multos occidūt. Quo inspecto Athenienses egressi: nauibus auxi-
lium ferunt rursusq; Mamertinos p̄secuti sūt ad urbem usq; p̄urbatis instantes
ac posito trophæo Rhegium reuerterunt. Post hæc græci q; in Sicilia sunt inter
se sine Atheniēsis alii alios bello īfestabant. At ad Pylum Lacedæmōiis incō-
tinente statura habentibus sui ad huc obsidebant in insula ab Atheniēsis
eratq; illis ad modū laboriosa custodia: tū cibi & aquæ inopia. Nullus n. erat
nisi unus ī uertice pyli fons: & is nō magnus. Sed effosso plerūq; ad mare sabulo
q̄le credibile est aquam portabant: tū loci angustia: ī quo posita erant castra: &
nauibus statiōem nō habentibus. Quæ alia p̄ uices e terra frumentum cōue-
hebant: alia exterius excubabant: tum summo aī angore quē lōgior expectatiōe
mora afferebat: opinantibus eos q; in insula deserta essent salsaq; aqua uteren-
tur paucis diebus expugnandos. Cuius rei causa erant Lacedæmōi q; edixerūt
ut qs qs uellet illuc frumētū molitū: uinum caseū & si quid aliud esculētum es-
set obsessis utile cōportaret: īgenti id p̄cio taxantes seruis quoq; libertatem sp̄o-
dentes idem facientibus: ita cum alii tum uero serui adito piculo cōportabant:
transmittentes a Pelopōneso quæcūq; poterant: & noctu quoq; tendentes ad
eam insulæ p̄rem: quæ pelagus spectat: obseruato maxime uento illuc ferente:
qa cum flatus a p̄to erat facilius latebant custodiam triremium: quibus tunc
tutum nō esset circum insulam habere statiōem: & illi nauigia sua littori impin-

gerent securitū taxato p̄ illis p̄cio: tū armatis sociis q̄ ī insula erāt ad descēsus ī i-
sulā nauium custodiētibus. Quicūq; tamē trāquillo periculū fecerūt intercepti
sūt: Cōmeabāt ēt̄ illuc per portū natātes uriatores fūiculo trahētes ī utribus pa-
paueris mellitū semē & lini pinsitū. Quibus cū a p̄cipio latuissent custodes ap-
positi sūt: oīq; ratiōe pro se utriq; cōminiscebātur illi: ut cibaria transmitterent:
hi ne celarentur. Atheniēses qui ī urbe erāt ubi rescierunt cū exercitu suo mise-
re agi & frumētū ī insulā trāsportari iopes cōsiliū erāt: uerebāturq; ne custodia su-
orū hyems intercederet: cernētes neq; necessaria illis circa Pelopōnesū posse sū-
mi utiq; ī loco s̄ cultū. neq; per æstatē sufficiētia trāsmitti: neq; stationē suis fo-
re locis īportuosis et illos qui forēt ī insula si custodia ītermitteret̄ futuros īco-
lumes: aut eisdem nauibus quo frumētū ipsis attulisset̄ obseruata tēpestate abi-
turos. & quod ate omīa timebāt: existimātes aliquatūlū iā meliore cōditiōe La-
cedæmōios Caduceatorē nō missuros ad ipsos de pacificatiōe: Adeo p̄nitebat
eos foedera nō admisisse. Quæ ne fierēt se īpedimēto fuisse. Cleon itelligēs illos
suspitari: negabat ueq; dicere qui ea nūtiarēt: cūq; ii qui īde aduenerāt horraren-
tur. ut si ipsis fidē nō hērent aliquos speculatū mitterēt: ipse pro speculatore ab
Atheniēsis cū Theogene ē delectus. Sed aiaduertētes fore necessario: ut aut ea
de diceret quæ illi qbus detraxerat: aut cōtraria dicendo mendax agnosceretur:
suadet Atheniensibus quos cernebat aiatos ad plusculū copiarū q̄ cōstituerant
mittendū: non expedire mitti speculatores: neq; tempus omittendo expectare:
sed si uera uidentur quæ renūtiabantur illuc classem ire. Significabat autem Ni-
ciā Nicerati filiū cui erat inimicus: tūc ducem exprobās facile esse apparata clas-
se p̄ficiscētes: si uiri essent imperatores capere eos qui ī insula forent: idq; fa-
ctū se si esset imperator. At Nicias uidens tum Atheniensēs nō nihil succel-
sentes Cleōi q̄ ne nūc qdem si facile tibi uideretur nauigare: tū illū ipsi expo-
brātē iussit eū: ut sumptis copiis si q̄s uellent offitio ipsius fungeretur. Hic uero
a p̄cipio ratus uerbo dū taxat eū sua iura cedere cupientem agnouit: tergiuersa
batur īquiens nō se sed illū esse īperatorem: Videlicet uerebatur iā: cū nō existi-
masset sibi illū cedere aufuge. Rursus Nicias idem iubens p̄tura aduersus Py-
lū suscepta: abiit Atheniensēs Testatus: Illi quo magis Cleon subterfugiebāt na-
uigatiōem ac tergiuersabatur: eo magis q̄lia uulgus facere gaudet iubere Niciæ
ut traderet magistratū: & cōuictari Cleōi ut iret. Ille ubi nihil habuit quo a di-
ctis suis se eximeret munus suscepit: p̄cedensq; iquit. nō se timere Lacedæmōi-
os: nauigaturq; nullo e Ciuibus sūpro: sed leniis atq; ībriis armatis q̄ aderāt: &
peltatis q̄ ex Aeno auxilio uenerāt: & aliunde sagittariis q̄dringentis. Hos super
eos q̄ ad Pylum essent habentē se ait ītra uiginti dies: aut Lacedæmōios uiuos ad-
ducturq; aut ibi mortem oppetiturq;. Cuius sermōis leuitas Atheniensibus & si-
risum mouit: tamen iucunda extitit. Prudentibus atq; duorū bonorū fore cōsi-
derātibus: aut se liberatū iri īportunitate Cleōis: quod magis spabant: aut si opi-
niōe fallerentur Lacedæmōios ī ipsorū māus uenturos: p̄fectis oibus ī cōditiōe
rebus Cleō delegata sibi p̄ suffragia Pylo prouicia uō sibi delecto Demosthenes:
ex iis īperatoribus q̄ ad Pylum erāt euestigio p̄ficiscitur. Delegit autem Demo-
sthenem q̄ audiret & ipm̄ ī aīo habere in insulā descendendi. Et. n. milites loco-
rum difficultate male accepti: & obsessi potiusq; obsidentes: ad piclitādum aiati
erāt: & huic addebat aīum insula iā cremata. Nā cum prius esset plerāq; siluaris
& inuia: pp̄ perpetuā desolatiōem reformidabat Demosthenes: idq; magis es-
se p̄ hostibus arbitrabatur: q̄ sibi cum magnis copiis egresso in terra: illi ex ab-

ditis locis adorti nocere possent: ipse uero non item illorum: aut errores: aut copias subter siluam agnoscere cum sui exercitus peccata omnia in aperto essent: adeo ut quacumque hostis uellet ex improviso impetum dare posset: penes quem foret arbitrium manus conferendi: & si hostem in locum arboribus densum compelleret & si numero inferior: tamen quia loci expertus esset superiorem multitudinem in experta iudicabat. Suum quoque exercitum cum multus esset ignoratumque sicubi laborantibus: oporteret mutuo fere auxilia: quia nullus foret in saltu prospectus. Et cum per se mouebat haec Demosthenes: tum uero postquam apud Aetoliam male pugnauerat: cuius ei cladis maxima pars exiit silua. Cum autem milites angustia siluae cogentur: dum ad extrema siluae propinquat: per prima quaeque excubiage loca praedii paradisi gratia: quidam paulatim siluam incendit iuitus: & mox exorto uento: cum multum ex ea cremaretur: tamen id hostem fallebat. Ita Demosthenes apertius inueniens plures esse Lacedaemonios quam quibus fuerat suspicatus mitti frumentum & maius opprobrium Athenienses facturos si festinarerent: insulam quoque faciliorem descendendum: accingebat se ad iuadendum euocatis e uicio socialibus copiis ac caetera praeparans. Ad hunc Cleon praemisso de suo aduentu nuntio: cum iis quas flagitauerat copiis: uenit ad Pylum congressumque ab eo: ante omnia ad hostium castra quae erant incontinente Caduceatorem dimittit: prouocatum illos an iubere uelit sine periculo eos qui in insula essent & arma & se ipsos dedere: afferuados tolerabili custodia: donec aliquid de summa rerum fuisset tractatum: non accepta conditione unum diem supersederunt. Postridie armatis omnibus in pauculas naues impositis noctu discedunt: & cum sub auroram in insulam descendissent: utriusque & a pelago & a portu octingenti ferme armati cursu tendunt aduersus primum hostium in insula praesidium. Ita namque dispositi erant. Excubabant autem in ea prima statione triginta circiter armati. Nam media & planissima quaeque & aquis circumiecta tenebat: pleraque praesens cum Epitada duce: aliquot alii extremum insulae Pylon uersus quod praecipuum in mare atque a terra minimum expugnabile erat: praesens castellum illic quoddam uetustum: saxis passim lectis constructum quod sibi praefuturum arbitrabatur: si qua maiore uia retro ire cogentur. Atque ita quidem illi dispositi erant: Athenienses uero quos iuasere in priam statione custodes: illico trucidauere: nacti eos in cubilibus & adhuc arma capientes: quippe quos descensus hostium latuisset: opinantes ex consuetudine naues noctu ad stationem comessere. Exorta statim aurora reliquus exercitus nauium paulo plusque septuaginta praeter Thelamias superuenit: ut quisque erat instructus cum sagittariis octingentis nec paucioribus peltatis: Messeniisque auxiliariis & aliis quicumque circa Pylon tenebant: praeterquam munitionum custodes. Hi a Demosthene dispositi inter se distabant duceni & eo plures alicubi pauciores occupatis locorum cacuminibus ut quam plurimum hostes angerentur undique conclusi: nec habentes quorsum se dirigerent: sed ipsa multitudinem ancipites essent feriendi ab iis qui in fronte stabant: si in eos qui a tergo erant tenderent ab iis utrisque: si in transversos assidue in terga eoque quacumque cederent: hesuris leuiter armatis & qui non comminus: sed eminus strenui sunt sagittis: iaculis: lapidibus: fundis: in quos iuadere non licebat: quippe cum fugiendo uincant & instent cedentibus. Hoc quidem consilio Demosthenes & in ingressu prius: & in re gerenda postea est usus. Illi uero qui circa Epitadam quae maxima in insula eorum portio erat: ut uiderunt & primum praesidium praestigatum: & in se uadentem exercitum aciem instruunt: & in Athenienses armatos: in. n. ex aduerso stabant ex transverso & a tergo leuis armatura tendunt uolentes uenire ad manus: sed nequierunt manus conferere neque sua militari scientia uti prohibentibus utriusque leuiter armatis. Ita in occursum non iere sed quieti steterunt: nisi quae qua maxime parte

in ipsos impetum dabat leuis armatura progressi eam fugabant. Illi tamen iter fugiendum se se defendebant: ut pote homines expediti: & facile fugam occupantes per loca aspera: & ob pristinam solitudinem salebrosa: Lacedaemoniis qui arma gestarent perlequi non ualentibus. Sic aliquatisper iter eos leui certamine actum est. Et cum Lacedaemonii iam non possent celeriter erumpere qua lacebatur: eosque iam tardiores effectos aduenteret leuis armatura: & ipsa plus audaciae summere ac praese ferre: quam plures multo ipsi essent: quamque assueti iam minus terribiles illos putare: a quibus non statim qualia suspicabantur passi fuissent cum primum in terram egressi sunt: tanquam captiui futuri. Itaque quam in Lacedaemonios irent parui facientes: sublato clamore confertim tendunt: missilibusque incessunt lapidibus: sagittis: iaculis: prout aliquid quisque habebat ad manum. Hoc clamore aedito atque impetu: terror incussus est hominibus huiusmodi pugnae inuictis: & cum puluis siluae nuper incensae in sublime ferretur: arduum erat prospicere sibi aduersus multorum hominum sagittas: saxaque quae una cum puluere ferebantur: ibi res indigna Lacedaemoniis uisa est: quorum neque pilei eos a sagittis protegebant: & hastae dum emitterentur frangebantur. Quicquid non prospicere circumsepti non exaudire quae ipsis perciperentur poterant: magis ac magis uociferante hoste: nullam undique circumstante periculo spem habentes quoniam modo se tutantes oporteret euadere. Postremo multis iam sauciis cum assidue eodem in loco uersarentur conferti euadunt in extremam insulae castellum haud ita distans & ad summum ibidem praesidium. Quo ubi concessere tunc uero leuiter armati maiore & clamore & audacia instare: & quoscunque ex Lacedaemoniis a suis digressos excepissent trucidare. Sed plerique ad munitiones elapsi cum illarum custodibus se se instruebant: tanquam defensorum locum: qua parte oppugnabilis erat. Athenienses uero eos insecuti cum se circumfundere & locum concludere situs difficultate non possent: aggressi aduersa fronte propelere conabantur: Diuque ac maxime diei parte utriusque enecti pugna siti sole. tam obnitebantur hi quidem ut illos e loco superiore detruderent: Illi uero ne truderentur quod facere quam antea eis ut facilius erat: quia neque circumiri iam poterat neque a lateribus iuadi. Sed cum nullum res haberet exitum dux Messeniorum Cleonem atque Demosthenem adiens inquit: in casum eos laborare: si uero sibi aliquantulum sagittariorum ac leuis armaturae uellent dare: circumuenturum se illos a tergo quacunque uiam inueniret: qua putaret se posse peruadere. Idem quae depoposcerat acceptis clanculum ne conspiceretur digressus assidue secundum praerupta insulae pergens ad eam partem quam Lacedaemonii loci situ freti non custodiebant: aegre ac uix circueus illos latuit: atque ex improviso & repente in loco superiore a tergo hostium conspectus hos metu consternauit: suos quod expectauerant cernentes multo magis erexit. Ita Lacedaemonii cum utrinque cederentur eo fortunae deueniant qualis ut parua magnis comparentur apud Thermopylas fuit. Illi enim in semita circumuenti a Persis interempti sunt. At isti cum undique cederentur non amplius resistebant sed pauci cum multis dimicantes languidis corporibus cedebant: & iam Athenienses potiti erant accessibus. Quos quo magis cedebant eo magis interfectum iri animaduertentes: Cleon atque Demosthenes pugnam sedarunt in hibitis suis: uolente adduci uiuos illos ad Athenienses: si forte uoce Caduceatoris audita frangerentur animo ad arma tradenda & praesenti casu uincerentur. Denunciat Caduceator nunquid uelint arma & se ipsos dedere Atheniensibus ad decernendum quicquid illis uideatur. Hoc cum audissent

scutis plerique positis manus excutiebant significantes se accipere condictio-
nem. Factis de hinc iudiciis in colloquium ueniunt. Cleon demosthenes-
que & ex illis Styphon pharacus Epitada qui primus ex prioribus ducibus
fuerat: occiso & Hippagreto qui secundus ab illo fuerat electus inter mortuos
iacente tanquam defuncto: tamen adhuc uiuo ipse tertio loco suffectus ad impe-
randum ex lege si quid. Illis accidisset. Is ait & ii qui cum eo erant uelle id se de-
nuntiare iis qui in continente essent lacedæmoniis quid nam ipsos facere oportet.
Hoc non permittentes Athenienses ipsi e continente Caduceatores euoca-
runt. Et cum bis terue interrogatum esset postremus qui e lacedæmoniis ad eos
ex continente nauigauit renuntiat: lacedæmonii iubent uti de uobis ipsi consu-
latis: nihil tamen turpiter facientes. Illi inter se consilio inito arma seq; dedide-
runt atq; in custodiam habita diem illum noctemq; insequentem. Postero die
Athenienses erecto i insula trophæo cætera ad nauigationem apparabāt: captiuos
ad custodia p trierarchos distributis & lacedæmoniis misso Caduceatore mor-
tuos reddiderūt. Tot aut i insula aut cæsi sūt aut uiui capti. Quadringēti ac uiginti
numero trāsierant armati. Horū trecēti minus octo uiui capti sūt: quorū ad cen-
tum uiginti Spartiatæ erāt: cæteri cæsi. Ex Atheniensibus non multi desiderati.
Non. n. pugna stataria fuit: Tempus aut uniuersum quo illi in insula obsessi sunt
a pugna nauali ad hanc duo & Septuaginta dies fuere & eorum uiginti quibus
abiere legati foederum gratia frumentum illis præbitum est: reliquo tempo-
re clandestinis nauigationibus aliti sunt. Et erāt frumenti atq; aliorū esculētore
ibi reliquiæ. Si qdē Epitadas dux partius illa q̄ pro copia præbebat. Et Athenien-
ses quidem ac Pelopōnenses e pylo cum exercitu utriq; domum abierunt effectū
consecuta est: & si uesana Cleonis repromissione. Nam intra uiginti dies quem-
admodum pollicitus est hostem adduxit præter opinionem cum aliorū: tum ue-
ro eorū græcorū qui bello affuerūt. Non. n. de lacedæmoniis ita cenlebāt: ut nul-
la fame nulla necessitate adacti traderēt arma: sed illa retinentes & quoad possēt
dimicantes occumberent: & suis qui mortem oppetissent similes nequaq; se de-
derēt. Quorū captiuorū qdā cū eū post ea aliquādo p contumeliā iterrogaret ali-
quis ex Atheniensiu sociis: nūqd ii qui occubissent ex eis boni atq; honesti fuis-
sent: respōdit magni pfecto faciendū esse fūū sagittam: uidelicet itelligens si ho-
nos iternoſceret significans ut quisq; in lapides ac sagittas incidisset: occubuisse.
Vbi aut eos acceperē Athenienses decreuere i uinculis asseruandos donec aliqd
cum Pelopōnensibus conuenisset: si prius illi in agrum ipsorū itraſſent: eductos
e carcere occidendos. In Pylo autē cum iidem præsidium collocassent: Messeniū
enaupacto missis eodē nō nullis suorū oportunissimis tanq̄ in priam. est. n. Pylus
Messeniū quādo Messana fuit soli latrociniiſ laconicā infestabāt: maximisq; iac-
turis afficiebant: cum eiusdem linguæ essent: Huiusmodi belli antea insueti lace-
dæmonii & quod serui sui ad hostem fugiebant ueriti ne quid ulterius apud ip-
sos nouaretur: non facile ferebant & quaquam id occultum esse uolebant: Athe-
nensibus tamen ad eos legationem miserunt: temprantes & Pylum recipere &
captiuos. At illi maiora affectantes identidem reuersos legatos re infecta remise-
runt. Et hæc quidem circa pylum gesta. Eadem ætate statim secundum hæc
Athenienses i agrū Corinthiū profecti sunt cū nauibus septuaginta: duo milia ar-
matorū nomis Attici cūq; hippaginibus ducētos eqtes ferētibus. Cōmirabātur
eos e sociis Milesii Andrii carystii: Præerat huic classi Nicias Nicerati filius cum

duobus collegis. Subexortum auroræ inter cherronesum ac Rhitum tenuerunt
littus loci super quem Solygius collis est: quo colle doros quōdam communito
cum Corinthiis qui æoles intra Urbem essent belligerauerunt: estq; nunc ca-
stello noīe Solygiā a qua littus qđ naues tenebant distat stadiis duodecim ab
Urbe corintha circiter sexagita: ab Isthmo uiginti corinthii ex argo cerciores fa-
cti de uéturo Atheniensiu exercitu oēs ad Isthmū pter eos qui extra Isthmū co-
lūt diu ate succurrerāt: quoq; sexcēti ī ambraciā & leucadiā p̄sidii gratia abierant.
Cæteri sine delectu obseruabāt: ad quā partē Athenienses appellerēt. Sed cū eos
illi noctu pteruecti latuissent: & signa de hostiu aduentu ipis erecta essent: relicta
suog; dimidia parte apud Cenchrēā si forte aduersus Crommyonē Athenienses
irent p̄pere auxiliū tulerūt. Et Battus alter e ducibus duo nāq; plio affuerūt: ac-
cepto agmie p̄git ad Solygiā tutandā castellū muris non p̄ditū: cū reliquis lycho-
phrō cū hoste cōfligit: Corinthiis a principio ī dextrū Atheniensiu cornu qđ sta-
tim ate cherronesū p̄cesserat: illatis deinde cæteris copiis: eratq; aspeꝝ & totū in
manibus p̄ælum. Et dextrum quod Atheniensium cornu cū Caristiis: hi enim
postremi in acie erant corinthios excepit atq; ægre repulit. Illi cū ad maceriā us-
que cessissent: totus enim erat locus accliuus superne lapidibus hostem inferius
positum incessabant cunq; peana cecinissent: rursus inuasere & excipiētibus eos
Atheniensibus iteꝝ pugna ī maibus erat. Cæteꝝ cohors qđam corinthioꝝ sini-
stro suog; cornu sup̄perias ferens dextrum Atheniensium in fugā uertit & ad ma-
re persecuta est. Hanc rursus Athenienses atq; Carystii a nauibus fugāt. Reliquus
aut exercitus cōtinenter utrinq; dimicabat: p̄cipue dextrū Corinthioꝝ cornu: in
quo stans lycophrō sinistro Atheniensiu resistebat: suspicabatur. n. eos Solygiam
castellū temptaturos. ita diu neutri cedentes alteris obnixi p̄stabant. Tandē Cori-
thii ab eḡratu: qui Atheniensibus aderat: ipi. n. equos nō hēbant ī fugā uersi iunt:
& in collē se recipiētes depositisq; armis nō āplius descendētes quieuerunt: ī hac fu-
ga plurimi eog; ī dextro cornu iterire ī iis lycophrō dux. Reliqua exercitus pars
neq; hoste uāhemēter īseq̄nte: neq; effusa fuga postq; sup̄pata est ad altiora suc-
cedēs loco se tutabat. Atheniēses ubi iā nihil lacestūtur hostiu cadauera spoliāt:
suog; tollūt trophæū cōtinuo statuūt. Porro dimidiæ parti Corinthioꝝ quæ in
Cenchrēa subsederat custos: ne hostis ī crōmyonē nauigaret: nō erat apertū sub
Onco mōte spectaculū pugnae sed puluis. Quo uiso ac re cognita confessi auxi-
lio uēit. Veniūt itē auxilo ex Urbe corinthii senes ubi qđ gereretur sēserē. Quos
uniuersos cōspicati Atheniēses ī se tēdētes rati iuadi se a uicinis circa Pelopōnēsi-
bus p̄pere ad naues recessere: hēntes spolia & suog; cadauera: p̄terq; duog;
quæ cū repire neq̄ssent reliquerūt. Atq; cōsēsis nauibus ad circūiectas īsulas trās-
fretarūt. Vnde misso Caduceatore quos relinq̄rāt mortuos e foedere receperūt.
Interfecti aut sūt Corinthioꝝ in prima pugna ducenti duodecim: atheniensium
paulominus quinquaginta. Profecti ex insulis cum ī Crommyonem qui est agri
Corinthii centum & uiginti stadiis ab Urbe distantem eodem die: uenissēt athe-
nienses ingressi regionem populati sunt noctemque immorati. Postero die nauig-
antes primum in Epidaurum agrum: non nihilque egressi in Methonem ue-
niunt quæ inter Epidaurum ac Troezenem sita est Isthmumque Cherronesi
ubi Methone est capiūt muro circūdāt īpositoq; p̄sidio qđ longo postea t̄p̄re in
Agro Troezenio & Haliēsi & Epidaurio latrocinia exercuit domū redierūt. Per
idem t̄p̄s quo hæc gesta sūt. Eurymedō ac Sophocles cū classe Atheniēsiū e pylo
ī Sicilia p̄ficiscētes cū uenissēt ī corcyrā: p̄dierūt ī acie additis sibi iis q oppidū

incolebant: aduersus eos Corcyrenses qui mōte infesso Istone post seditōem trā
euntes regionem suā ditōis fecerant uehementerq; uexabant. Isti adorti muni
tōes expugnant. Illi fugam agmīe uno itendentes i locū quendā editōrem pacti
cū hostibus sunt ut auxiliares qdem traderēt: de se uero post tradita arma Athe
nienſi populo cognosci p mitterent. Ita eos in insulam ptychiam data fide du
ces transportant asseruandos: donec Athenas mittantur: ita tamē ut si qs fugiēs
dephensus sit p̄soluta sit oībus fides. Veg; priores populi Corcyreses uerētes ne
Athenienses illuc p̄fectos istos nō morte: afficerent: huiuscemōi rē machinatur
Sūmittūt ad quōsdā q ap̄ ptychiā erāt aliquot aīcog; ut eos subornent docētes
optimū factū esset: ut primo quoq; t̄p̄e illic fugam capellant: nauigio aliquo
p̄parato. tradituros. n. duces Atheniēiū ipsos populo Corcyrenſi. Vbi p̄suasi na
uigiū machinati p̄fecti itercepti sunt: Pactio soluta est: traditq; uniuersū populo
Corcyrenſi: Aſſenierūt huic comēto ip̄imis Atheniēiū duces: quo plus occasi
onis ad fugā ac minus timoris ad cōmiscendū esset prae se ferentes: quoniā i Sici
liā nauigarent nolle illos uiros i aliog; potestare uenire: sed praei loco i istog;
a quibus ipsi acciti essent: Hos cum accepissent Corcyrenses intra grande aedi
cium cohibuerūt. Productos de hinc uicenos gemino armatoq; ordine utrinq;
stipatos atq; inter se colligatos deducebant: Pungentibus percucietibusq; qui cir
ca instructi ibant. Si quidem inimicum suum quis aspexisset ac littoribus eos q
tardius incederent praetereundo urgentibus. Atq; hunc in modū eductos truci
darunt ad sexagita ignaris rei iis qui in aedificatio superant: quippe opinantibus to
cios alio traduci. Vt aut̄ rescierunt a quodā edocti: tuuc inuocare Athenienses ac
iubere ut se si uoluntas eog; ferret: ipsi occiderent: negare se aut exituros aut ali
quem introire quoad possent permissuros. Corcyreses uero ne ipsi quidem uim
afferendā foribus existimauerunt sed cōsenſo aedificii tecto: reuulsog; lacunari te
gulis sagittisq; infra positis petebant. Illi ut poterant se protegebant ipsorumq;
multi mortem sibi consciscabant: partim sagittas ab hoste missas iugulis inpri
mentes: partim cubilium suog; qui illic inerant funibus: partim restibus quae fe
cerant ex uestibus strangulantes. Omni deniq; ratione plerunq; noctis (nox enim
iteruenit: tū sibi manus iſerētes tū asupne ferietibus absupti sūt. Quos orta lu
ce Corcyreses iplaustra aceruatim coniectos extra urbē portarūt: eog; Vxores
quacūq; intra aedificium captae sūt: iſeruiturē redegerūt. Tali morte Corcyren
ses qui montē infederāt a populo sūt affecti: atq; seditio quae multa extiterat hūc
finē hūit: quatenus ad hoc bellū pertinet: Neq; n. de aliis quicq; iam reliquū erat
i suspicione dignū: Athenienses in Siciliam quo primū instituerant p̄fecti adiunc
tis illic sociis bellū gerebāt. Extremaq; aestate q ap̄ Naupactū erāt Athenienses
atq; Acarnanes cū exercitu eūtes anactoriū Corinthiog; oppidū i ore sinus Am
bracii sitā. p̄ pditionē ceperūt: idq; eiectis undiq; Corinthiis Acarnanes ipsi tenuerūt:
Atq; aestas exit. Ineunte hyeme Aristides Archippi unus educibus classis ad
socios ob pecuniā cogendā missos ap̄ eionē q est sup Strymonē: cepit Artapher
nem Vix Persā ab rege missū lacedaemona. Quo Athenienses pducto Epistolas
legerūt ex assyriis Iris traductas: quae cū alia multa scriberētur ad lacedaemont
os: sūma hāc erat. Nescire se qd lacedaemōi uellēt: nā cum multi legati uenirent
nullū eadē dicere si uellent apte loqui p̄ hunc persā ad se mitterent Artaphernē.
postea Athenienses una cū legatis tritemi dimiserunt ephesū. Vbi quō accepis
sent Artaxerxē xerxis filiū p̄xie excessisse de uita p̄ id. n. t̄ps decesserat domū. redi
ere. Eadē hyeme chii nouū mug; Atheniensium iussu de moliti sunt: suspiciatium

acaba elano 7.

pagina 55. Segun
mercator.

iplos nouis rebus studere & si fidē fecerant & quoad poterant satis dabant se ni-
hil aduersus illos noui cogituros & hyems ex ut septiusq; ānus huius belli qđ
Thucydides cōscripsit. Initio statī īseqntis æstatis circa noui luniū sol ex parte
defecit eodēq; mēse extitit terremotus & mitylenæi aliiq; lesbii exules per multa
cōtinētē pfecti: coacta illīc manu & auxiliis ex pelopōneso mercede cōductis rhe-
teū occupāt: & acceptis duobus phocaicorū statēq; milibus rursus rediderūt pr-
sus illesū. Mox ad antādē trāsētes urbē īterueniēte pditōe capiūt quorū pposi-
tū erat cū alias ciuitates q̄ Actææ uocātur q̄sq; prius īcolētibus mitylenæis athe-
nienses tenebāt ī libertatē uīdicādī: tū uero Antādē & cū ea potitī eēt q̄ppe in
qua erat magna oportūitas faciendæ nauū ob materiā: & illinc & ex lda supra-
posita atq; ob aliū apparatū. Facili illīc trāsitu īfestādī lesbū adeo uicinā & occu-
pādī æolicos uicos ī cōrinente. Et hi qđ hęc facere cōstituerāt. Eadē uero æsta-
te atheniēs cū nauibus sexagīta duo milia armatorū & aliquot eqtes: ducentes
ex focis milesios & alios nōnullos duce Hicia hicerati Hiscostropho diotrephis
& autole Tolmæi filio bellū ītulērūt cytheris: q̄ ē īsula lacōicæ appōita oræ: mā-
leā uersus q̄ lacedæmōiis circūiectis hitat & ad q̄ magrātus ad ius dicēdū quorā-
nis ex. spta trāsibat: armatūq; p̄sidiū semp mittebat & eius īgēs alacedæmōiis cu-
ra gerebatur. Quoniā īp̄s erat ex ægypto & libya nauigiōq; receptus & mīus la-
trocines a mari qua rātū poterat parte grassari lacōicā orā uexabant: ut pote to-
tam Siculo ac cretico pelago obnoxia. Cū igitur appulissēt Atheniēs cū exerci-
tu denū nauū & duū miliū Milesiōq; armatorū. Urbē maritimā capiūt noīe Scā-
deā. Reliquo cū exercitu abeūtes ab īsula ī loca Maleam spectantia: tēdūt ad ma-
ritimū oppidū cytherorū oppida nosq; reperiūt oēs sub armis stantes. Cōmissa
pugna cytherei cū paulisp̄ sustinuisset terga dantes ad urbē supiorē refugiūt. Po-
stea cū Hicia atq; collegis transegerūt: ut se se Atheniensibus pmitterēt citra ta-
men mortē. Fuerant aut prius hiti sermōes īter Hiciā & quoldā cytherorū quo-
festinantis aptiusq; q̄ ad cōuentionē & īp̄sentiaq; & īposteq; p̄tinebant cōfecta
sūt. Si qđ Atheniēs cythereos transtulerūt: tū qa lacedæmōi erant: tū qa eo-
rū īsula adeo est lacōicæ oræ obiecta. Post cōuentionē Atheniēs accepta Scan-
dea oppido sup portū sito: & cytheris īposito p̄sidio nauigarūt ī asinā ī Helos &
ī pluriā ad mare loca: ī qbus egressi ī terrā cōsidentes ubicūq; opportunū erat ter-
ram populabantur: circiter septē dies: lacedæmōi cernentes ab atheniensibus te-
neri cythera: cū expectarent suam quoq; terram similiter īuasurū iri: nusq; illi qđ
cū multis copiis putarūt occurrendū: sed p̄ regionē eas distribuendas p̄ ut q̄sq;
locus p̄sidiū postulabat. Alia q̄nēt custodiebant timentes ne qđ sibi nouæ seditō-
nis oriretur: cū & ī īsula ī opinata & īgens calāitas accepta esset: & Pylus ac cythe-
ra amissa bellūq; īpos uīdīq; circūstaret repentinū & īp̄uissū: Adeo ut p̄ter cōsue-
tudinē eqtes quadrigentos ac sagittarios cōpararent. Et admilitadū si qđo ali-
as: tū maxie segnes redderēt cōtrahētes hęc ī sp̄e apparatus quē habebāt ad naua-
le certamē: idq; cōtra atheniēs q̄ quotiēs aliqd nō agrediebātur iō nō agredibā-
tur qđ sibi nō id effecturi nō uidebātur. p̄terea fortuita multa q̄ īp̄s p̄ter rōem
acciderant summū metum incuciebant. neqđo calamitas aliqua rursus qualis ad
Pylum eis contingeret. Ea pp̄ erant ad pugnandum timidiōres existimantes quic-
quid molirentur id īfaustum fore decepti opinione quod insoliti ante hac fue-
rant: aduersæ fortunæ Atheniensibus autem oram maritimam uastantibus
īp̄s plerunque quieti erant: ut aduersus singula p̄sidia illis descendendum
esset: censentes & numero eos & in ea re inferiores futuros. Vna autem cohors

quæ p̄sidio erat cotyræ & aphrodisiæ turbâ leuis armaturæ palatâ rep̄te aggressi
la terrefecit: sed excepta a graui armatura rursus se recepit amissis aliquot suoꝝ
atq; armis. Athenienses erecto trophæo icythera abierunt: atq; ide i Epidauri lime
râ: mox uastata soli parte i Thyreâ terræ q̄ uocât Cynuriâ: agḡ argiû atq; laconi
cû disternatis: quâ lacedæmonii colêtes æginetis priam eiectis i colendâ dede
rât: tû ob libertatē q̄ i ipsos usi illi fuerât: & terremotus t̄p̄e restitutis mâcipis: tû
q̄ atheniēsis subditi: tamē p̄ eis assidue senserât: Aduentatibus igif cû classe
atheniēsis Aeginetæ: relicto quē ad mare extruxerât muro ad superiorē quâ i
colebât urbē refugerūt: decē fere amari stadia distatē: cūq; eis una cohors lacedæ
monioꝝ data: ad p̄sidiū loci q̄ extruēdo muro socia fuerat: tamē muros ingredi
noluit: ne p̄cantibus q̄dem æginetis rata piculosū sibi fore muris icludi: Sed cū i
pares se ad pugnâ existimarēt naçti loca editiora q̄uerūt. Interea atheniēses ter
râ tenentes ad motis oibus copiis thyreâ capiūt diripiūt: i cedūt: athenasq; redeūt
æginetas q̄cūq; i certamine nō occubuerât & tatalū portâtes Pâcochis filiū q̄ ap̄
illos fuerat p̄ lacedæmonii dux. Vnius. n. cū uulneratus esset captus est. aliquot
ēt ex cytheris q̄ tutelæ grâ uisi sūt trāferendi: & hos q̄dem ex Cythereis censuerūt
Atheniēses i isulas trāscribēdos: alios qui illic reliquerent tributū q̄terna talen
ta p̄deretur. Aeginetas uero pp̄ p̄peruâ simultatē oēs q̄cūq; capti essent necâdo
Tatalū aut supra cæteros lacedæmonios ap̄ isulâ captos alligādū. Eadē æstate i
Sicyliâ iter camarinæos atq; Geloos iducie prim̄ initæ sūt. Mox cæteri Siculi le
gatis singulæ Ciuitatū ad Gelâ coactis iter se tractabât: si quo pacto recōciliare
tur. Et cū multæ ultro citroq; sniæ dicerentur dissentientiū & p̄ ut q̄sq; se lesum
iri arbitrabatur exposulatiū: Hermocrates hermōis filius Syracusanus qui p̄ci
pue eos ad cōe bonum hortabatur huiuscemodi habuit oratio nem.

Oratio hermocratis ad Sicilienses.

On ex ea ciuitate Viri Sicilienses q̄ aut minia sit: aut maxie bello labo
ret: ego ortus uerba facturus sū: Sed ut apiam q̄ mihi snia optia uidea
tur i cōe totius Siciliæ bonū. Atq; q̄ sit tristis res: gerere bellū: & uni
uersa q̄ i eo solent cōtingere. quina lōga ap̄ scientes orōne exequatur. Nemo.
n. aut regē ip̄eritia ad hoc agendū cōpellitur: aut ab hoc agendo si quid āplius adi
pisci sperat: terrore: coercetur. Vsu tamen uenit ut his maiora uideātur lucra so
re q̄ difficultates. Illi. n. malit subire picula q̄ uel aliq̄ iacturâ i præsentiâ facere.
Quod si hæc neutri ip̄a nisi t̄p̄is beneficio facere q̄unt: nimirum exhortatio dere
cōciliatōe cōducit: id q̄ nobis hoc t̄p̄e si acquiesimus in priis operepreciū erit.
Nāq; ateaq; ut suis quisq; rebus bene cosuleret bellū suscepimus: ut nūc iuicem
altercates temptemus ip̄istinâ redire grām rursū reuersuri ad bellū nisi suū ius
cuiq; reddatur. Et. n. nosse uos oportet nō depriuatū mō rebus si sapimus coac
tum ē cōcilium: Sed nūquid etiā uniuersâ Siciliâ ab isidiatibus ut ego arbitror
atheniensibus possimus eximere: atq; huius rei existimare ipsos athenienses uel
magis quâ uerba mea pacis sequestros esse necessarios: qui maxim̄ iter oēs græ
cos exercitū ad obseruâda delicta nrâ p̄sto sūt cū paucis nauibus: res quidē noie
societatis legitia. sed natura hostilis quippe cū ad emolumentum suum itenti sint.
Nā si bellum elegerimus & hos uiros accersierimus: qui etiā non accersentibus
bellum iferūt: ubi nos mutuo uexauerimus domesticis sūptibus: cū p̄fectu i
pii istoz: credibile ē eos aliq̄do cū maiori classe uētuos: ac nrâ oia quos affectos
cognoscēt i suâ pōtatē redigere cōatuos & certe si sapius facius ē unicuiq; aliēa

iuadēdo q̄ ea quæ possidet destrūēdo socios accire. ac pericula suscipere existimā
tem seditiones maxie p̄nitiosas esse Ciuitatibus atq; Siciliae q̄ nobis incolentibus
Vniuersis: tendūtur iudicia dū nostræ Ciuitates alia cū alia cōtendūt. Quæ nos
aiaduertētes debemus: priuatus cū priuato & Ciuitas cū Ciuitate redire in grām
cōmuniter dare operā: ut omnē Siciliā liberemus: nec imentē uenire cuius opor
ret nostrates quidem dōres Atheniēsis eē hostes: Calcidēses autē pp̄ Ioniū co
gnatōnē fideles. Neq; n. Atheniēses inferūt bellū gentibus nostris p̄tū odio: sed
fortunarū auaritate quas cūcti in Sicilia possidemus: id quod ipartibus Chalcidē
siū declararūt ab illis acciti. Nā a quibus nūq̄ excedere societatis adiuti fuerant:
iis ipsi libētius ius cōfederationis p̄stiterūt. Et Atheniēsis quidē hęc p̄spiciēti
bus ac p̄ficere uolētibus nimirū ueniā dō: nec impiū affectātes uitupero: sed p̄
niores ad impata faciēda. Humani nāq; igenii natura cōparatū ē ut sūmittenti se
p̄dis caueat ab iuadēte. Hęc quisq; nostrū cognoscit: nili p̄be p̄spiciat atq; hoc ā
triquissimū iudicet: cōm motū esse cōm oīum salutē fallitur. Hoc metu si iuicem
cōueniamus q̄ primū liberabimur. Neq; n. ex sua nos terra Athenienses iuadūt
sed ex eorū a quibus acciti sūt. Atq; ita nō bellū bello: sed discordia pace sedabitur
nullo negotio. Et q̄ accersiti uenerūt honeste iusti iure optimo abibunt itēcta re
Et hoc q̄dem quātū ad Athenienses attinet bene cōsulentibus bonū esse cōpie
tur. Pacem uero quā cūcti optimū esse cōfitentur quonāmodo nō oporteat inter
nos fieri? Nūquid existimatis si cui boni qd̄ adest aut si cui qd̄ ecōtrario est non
potiorem ei quietem esse q̄ bellū: ut ab armis discedentes utrinq; nostra p̄ quie
rem cōseruemus: fruamurq; p̄ pacem sine piculo honoribus dignitatibus aliisq;
quæcūq; q̄ orōne lōga exequatur: quemadmodū ecōtrario de incommodis belli.
Quæ uos cōsiderātes debetis nō uerba mea p̄nihilō habere: sed suā potius q̄sq;
salutem ex iis p̄uidere: & si q̄s arbitrat̄ur se aut iure aut iūria aliquid utiq; esse
cturū: ne spe frustrante grauiter labatur: cū sciat plerisq; cōtigisse: iā ut cū uel ad
ulciscēdas iurias uel sollicitante spe: utiq; freti aliqua potentia ad āplīadas faculta
tes tendūt neutri qd̄ uellent effecerūt sed ecōtrario hi salutē: illi res suas amiserūt.
Vlrio. n. nō quia iuste cuius fit p̄tinus iustā p̄speritatem nāciscitur. Neq; uires
stabilis res est q̄ bene speretur & plerūq; futuri temeritas p̄ualet. q̄ quū sit oīum
rerū fallacissima tamen utilissima uidere. At cū tantundem timoris adest circun
spectus alius alium iuadimus. Ita nūc nos futuri q̄ obscurū i exploratum est: tū
Atheniensium qui formidolosi iam assūt: metu qd̄ supest existimemus: q̄ quisq;
nostrū se acturū arbitrat̄ur ea p̄sus p̄hiberi hīsce i pedimentis: & hostē hu
ic regioni iminentem missū faciamus: & āte omnia ipsi iter nos æternū fœdus iē
amus. sin minus certe i lōgissimū tempus induciis factis: priuatas i aliud tempus
discordias differamus: scientes i sūma si mihi assensū sit suā cuiq; futurā liberā Ci
uitatem unde habeamus arbitriū bene male ue agentis: p̄ merito ac iure uicem re
ddendi: si assensū mihi nō sit: & alios audiamus nō de ulciscendo nobis aliquo
res erit: sed si ad uotum p̄spere cedit necessario efficiemur amici q̄dem iis q̄ sūt
maxie hostes: aduersarii uero iis quibus nos esse nō cōuenit. Et ego quemadm
odū initio dixi ex ea Ciuitate cum si: quæ & maxia est & bellum magis infert q̄
repellit: hortor ut ipostege p̄spicientes iter nos cōueniāus: neue sic aduersarios
mulctemus: ut nos ipsos uæhementius lædāus. neue cōtentiōes isāia arbitrat̄ur
dominos esse nos & proprii consilii & cuius nequaq; dominamur fortunæ: sed q̄
tenus par est aut nos aut alios iure superari: eatenus nobis p̄ nos faciendū nō ab
hostibus paciendū. Neq; n. deforme ē dorē aliquē a dore: aut Chalcidēse a suo
gentili superari: cū oēs iuicē cōfines sius: & incolæ unius terræ eiusdēq; insulæ: &

idem sortiti nomen Sicilienses: qui quidem bellum geremus ut opinor quando conueniet & rursus in mutuam redibimus gratiam hinc cōi colloquio. Alienigenas autem huc ueniētes si sapimus semper coniuncti propulsabimus et: si quibus sepe ratū uis afferat uniuersi periclitamur. Nec socios unquam post hac accersamus neque reconciliatores. Quod faciētes Siciliam & in p̄sentiā & duobus bonis non fraudabimus: ut eam & ab Atheniensibus inestinoque bello liberemus & in postea pro nos liberam possidebimus atque quoque insidiis minus obnoxia. Talia locuto Hermocrate persuasi Sicilienses inter se in hac sententiam conuenērūt: ut ab armis discederet: optinētibus quibusque quae optinerēt: Modo foret Morgantina Camarinarumque certam Syracusanis pecuniam reddentiū. Socii uero atheniensiū accitis illorum primoribus aiūt: foedera quae ineunda essent fore cum eis communia. His probantibus pacificati sunt. Postquam Atheniensium naues e Sicilia decesserūt: Eaque duces domum reuersos Ciuitas multauit: exilio quodē duos Pythagoram & Sophoclem: pecunia uero tertium Eurymedem quasi penes eos fuisset Siciliam subigere: uerum persuasi muneribus abscessissent: Adeo freti presentī prosperitate dignū ducebat: ut nihil sibi obfisteret utque difficillima peraeque atque facilia: & siue magnis copiis siue exiguis possint efficere. Cuius rei causa erat quae animos ad sperandum sumministrabat multiplex praeter rationem felicitas. Eadem aetate Megareses tum bello Atheniensium bis quotannis in agrum ipsorum cum omnibus copiis ingredientium: tum a suis exulibus qui per seditionem multitudinis exacti assiduis latrocinis grassabantur affecti in colloquium uenerūt: tanquam oporteret recipi exules: ne per utrosque Ciuitas perderetur. Id missari intelligentes eorum qui extra erant amici postulare & ipsi qua antea apertius: ut huiusmodi colloquium haberet. Intelligentes quoque primores Ciuitatis plebem tolerandis malis parē non fore: timore adacti in colloquium cum Atheniensium ducibus Hippocrate Aripbronis & Demosthene Alcisthenis filio ueniūt uolētes dedere Ciuitatem existimantesque sic minus sibi piculosū quam si ab ipsis eiectione reuerteretur. Conuentum est primum ut Athenienses demolirentur muros apertos: octo ferme stadiorum ab urbe ad Nisæam eorum portum: ne ex Nisæa succurrerent Peloponneses qui soli illic ob eius Urbis tutelam praesidium habebat. Deinde temptaret ut arx in edito si aut traderetur res futura concessu facilis illo concessio: Vbi ab opibus atque a colloquio ad res praeparandas utrinque itum est. Athenienses noctu ad Minoam Megaresiū insulam profecti cum sexcentis armatis: duce Hippocrate ad fossam confederūt: unde lateres ad extruendos muros non ita illic longe faciebāt. Plataensibus leuiter armatis aliisque incolis cum Demosthene altero duce apud templum Martis quod propius abest ad insidias collocatis neie sententia propter eos quibus curae fuit ea nocte sentire: & cum aduenteret diluculum megarēses qui praeditione moliebatur: iam pridem comēti aptione portarum huiuscemodi re fecerūt: Soliti erāt noctu ueluti latrones persuaso suo magistratu actuarii nauigiū carro impositū pro fossa ad mare traducere ac nauigare: & rursus ante lucē id pro portas carro in muros introferre: ut sua Atheniensibus eximia insula foret occulta custodia cum nullū omnino importu nauigiū eēt. Et cum ad portas iam erat currus: cum illae ex more tanquam ad recipiendam nauiculam sunt aptae: athenienses hoc uiso ex cōposito ito, n. factū erat ex insidiis percurrūt uolētes priusquam iteque clauderentur portas occupare atque irrupere dum ad huc currus in illis est impedimento ne occludatur: & cum ipsis pariter qui rerum erant socii Megarēses custodes apud ipsas portas trucidant: & omnium primi qui circa Demosthenem erant. Plataenses ac circum habitantes irrupunt quoque loci nunc trophaeum uisitur: confestimque intra Urbem eos Peloponneses qui ueniebant auxilio senserunt enim qui

in proximo agebant Pelopōnenses cōgressi superant:& superuenientes Atheniē
sium graui armaturæ tutas portas præstant. Illi ut quicq; intrabat tendere ad mu
rum Pelopōnensium præsidiariorum a principio resistentes pauci uim arcere nō
nulli occumbere, Pleriq; in fugam se dare timentes ingruentem nocte hostem:
& cum illinc pugnarent Megarēnes proditores ab omnibus se Megarēsisibus p
ditos esse existimantes. Contigit enim ut præco Atheniensium suoapte consilio
denuntiaret: q; quis uult Megarēsiū ad Atheniēsiū trāseat armis dpositis. Quod
ubi Pelopōnenses audierunt reuera putantes ab utriq; se oppugnari non ampli
us præstiterunt: sed in Nisæam fugam intenderūt. Et prima aurora iā muris cap
tis ac tumultuantibus intra Urbem Megarēsisibus: ii qui fauerant Atheniēsisibus
una cū aliis conscia rei multitudine dicere portas aperiri oportere: & in pugna
exire: uidelicet conuenerat ut apertis portis Athēnienses irrumperent ipsi: neue
læderentur inter nocendi oleo essent inuncti. Potior tamen eis extitit q̄ ex aper
tione portarum tutela. Si quidem quattuor milia peditum grauis armaturæ &
sexcenti equites Atheniensium noctu itinere facto ab Eleusine ex composito ad
erant. Et cum illi inuncti iam ad portas essent: unus ex conscis insidias iis qui i
scii erant exponit. Isti conspiratione facta frequentes ueniunt negantq; prodire
oportere. Neq; enim se antea hoc cum ualidiores essēt ausos fuisse neq; inaper
tum discrimen Ciuitatem esse deducendam: si quis uero non pareat ipius pugna
fore dissimulantes se scire quid faciendum foret: sed tanq̄ ad consultandum qd̄
optimum esset se roborarent: & insuper ad custodiendas portas permanebant:
Adeo non licuit insidiatoribus cogitata perpetrare. Animaduertentes aut Athe
niensium duces rei impedimentum intercessisse: nec se satis ualidos futuros ad
Urbem expugnandam: protinus Nisæam muro concludunt arbitantes si prius
eam quā aliquid succurrerēt cepissent: fore ut ocuis Megara in deditioem ueni
rēt. Et cum ex Athenis propere aduenissent ferrū tectores aliaq; necessaria mu
rum extruxerunt ab eo quē ipsi tenebant sumpto initio Megarēnes uersus ab il
lo utrinq; ad mare Nisææ utentes muris & fossa: tum lapidibus atq; lateribus ex
suburbanis: tum arboribus quas cedebāt aliaq; materia & sicubi quid deerat lo
cum clatris munientes exercitu muros ac fossam destruente. Quin hæ ipsæ do
mus suburbanæ acceptis pinnis erant pro castellis: In quod opus: totus dies insū
ptus est: & sequens usq; ad uesperum in id quod restabat ad perficiendum. Vnde
metu perculsi qui in Nisæa erant: tum frumenti inopia quo exarce quæ superi
or est deuecto in diem uiuebant: tum desperatione celeris Peloponensium au
xilii: tum q; Megarēnes hostes esse suspicabantur depecti sunt cum Atheniensi
bus: ut traditis armis certa singuli pecunia dimitterentur. Athenienses autem li
ceret in Lacedæmonios eorumq; ducem & si quis alius intus esset libero uti ar
bitrio. Ita pactione facta abierūt illi: & Athenienses lōgis muris ab urbe Megarē
si intercisis: ac nisæa accepta ad alia se instruebant. Per hæc tempora Brasidas La
cedæmonius Tellidis filius circa Sicionem & Corinthum agens: ad comperandū
ī Thraciam exercitū: ut accepit de expugnatione murorum: timens Pelopōnen
sibus qui intra Nisæā erāt neue caperentur: Megara mittit ad Boetios: iubens p
pere eos cum omni exercitu præsto sibi esse ad Tripodiscum q̄ est uicus agri Me
garici habēs hoc nomē: situs sub monte Gerania. Eo ipse uenit cum grauis arma
turæ Corinthiorum duobus milibus ac septingentis Phliasiōrū: quadringentis
Sicyoniōq;: sexcentis præter eos quos iā ipse coegerat: credens Nisææ nodū expu
gnatæ se latūq; auxilia. Vbi rē, accepit noctu. n. ad Tripodiscū puenit: egressus

anteq̄ hosti auditus esset: cum delecta trecentorum manu: Accessit ad urbē Megarensiū: ignaris Atheniensibus qui ad mare agebāt. Nisæam temptaturus uerbo quidem sed re quoq; si posset quodq; p̄cipuum erat urbem Megarensium iſtrailet munituros: poposcit aut̄ ut se reciperent q̄ diceret i spe eē Nisæā capiēdi. Verū utraq; Megarensiū factio uerita: altera quidē ne ille reductis exulibus eſpelleret. Altera uero ne hoc timore populus i eā impetum faceret: & secū ipsa dimicās Ciuitas ab insidiatibus e p̄pino Atheniensibus perderetur: non recipiendū putauit: sed sibi quiescentibus euentum expectandū. Sperabant enim utriq; fore ut inter Athenienses & eos qui auxilio uenerāt p̄lium cōmitteretur: atq; ita tutius ipsi: ut quisq; cum illis iensisset aduictores accederēt. Brasidas ubi non p̄suadet retro ad aliū rediit exercitum: ac primo statim diluculo Boetii affuerunt i aīo habentes: priusq; ad ipsos Brasidas mitteret ad succurrendū i Megara ire: tanq̄ non alieno ab ipsis periculo. Et cum iam in agro Plataensi cū omni exercitu foret aduentu nunciū animatores: multo effecti duobus milibus ac ducentis armatis equitibusq; sexcentis ad Brasidā missis: cū maiori ipsi exercitus parte redierūt. Cum autem iam afflorent omnes copiae armatorum: non minus sex milium: & Athenienses in acie circa Nisæam & mare iſtructi essent: & leuis eorū armatura per campos palata: hanc ex iprouiso Boetiorum equitatus in eā impetu dato in fugā uertit ad mare uersus: quippe priusq; alicunde Megarensibus subueniretur iuaserat: cum quo in occursum progressi Athenienses ad manus uenere: ac diu equestre p̄lium fuit. In quo utriq; non inferiores se extitisse existimarūt. Si quidem p̄fectū equitū & aliquot alios ad ipsam Nisæam p̄iectos interemerunt spoliarūtq;: & cū cadauera quibus potiti erant illis ex foedere reddidissent Trophæum statuerunt. Verū in omni pugna neutri acriter usq; adeo instarent: dirempti sunt Boetii: ad suos Athenienses ad Nisæam se recipiētes. Secundum hæc Brasidas cū exercitu propius mare atq; urbem Megara progressus: occupato idoneo loco iſtructa acie q̄icebat: ratus & Athenienses se inuafuros: & Megarenses ad spectaculū stare utrorū sit futura uictoria: & secū bene utrocūq; modo agi: ut neq; ipsi priores laceſserēt illos periculūq; pugnādi ul tro adirent: & ubi palam esset eos esse paratos ad defensionem: sibi tanq̄ sine puluere cessuram merito uictoriā: iteq; quod ad Megarenses attinet recte contingere: nisi enim uenisse uisi essent a Megarensibus nequaq; se fortunā adituros. Sed haud dubie ueluti uictores se p̄tius urbe carituros. Nūc aut̄ hoc certe assecuturos ut Atheniensibus pugnare uolentibus ipsi ea optineāt citra pugnam quoq; gratia uenisset quod & cōtigit. Si quidē Megarenses ubi Athenienses egressi apud muros lōgos iſtructa acie quieuerūt: idem & ipsi fecerūt. Quiescebant autem illi q̄ eorū duces censebant: si a Lacedæmoniis nō iuaderetur haud quāq; par eē discrimen suū & illorū. Nam cū ipsis pleraq; successissent: si priores p̄lium aduersus plures inierēt: aut uictores Megara capturos: aut uictos optimā copiae partē amissuros. Illos uero quoq; exercitus non ex una Ciuitate: sed ex singulorum partibus cōstaret: cōstaret haud ab re periculū facere uelle. Et cū satis māfū e: ubi ab alterutris nihil temptatur ab Atheniēsis prius i Nisæā discessū: tū a Pelopōnensibus eo unde p̄cesserāt. Ita Megarenses exulū amici tāq; Atheniensibus nolentibus iā certare: addito magis aīo portas apiant Brasidæ uelut uictori cū Ciuitatū primoribus: & cū receptis in colloquiū ueniunt: alterius factiōis hominibus iā timore percussis. Mox dilapsis i urbes suas sociis Brasidas Corinthū reuersus exercitū i Thraciā quo antea constituerat cōparabat: Reuersis quoq;

Atheniensibus domū: Megarēses quicūq; principes maxime extiterāt regi ad hos trahendārū uidentes se esse deprehēsos; continuo ex urbe se subduxerunt. Ceteri habito cū exulum necessariis colloquio eos q; apud Pegas agebāt reuocarunt: interposita fide cū maximo iureiurando nihil se iniuriarū memores fore: sed q; optima eēnt Ciuitati consulturos. Iidem ubi magistratus effecti sūt dū arma recognoscūt dispositis manipulis deligūt ex inimicis q; p̄cipue studiosi Atheniensium fuisse uidebantur: ad centū uiros & hos adacto ad ferēda palā suffragia populo tanq; condēnatos interficiūt: Ciuitatēq; fere ad oligarchiā idest ad dominatū paucorū redigūt: Atq; hic status ex seditione secutus diu sub paucissimis durauit. Eadem æstate cū Antandrus a Mitylenæis quēadmodū constituerāt muniendā esset ubi id eos moliri senserunt Atheniēsiū duces Classis ad legendā pecuniā missi: Demodocus & Aristides q; circa Hellespontum agebant: nā tertius eorū Lamachus in pontū cū decem nauibus abierat: res momentosa uisa ē eis: ne idē quod apud antea ī samo contingeret: ubi samiorū exules se se cōmuniētes Pelopōnensibus gubernatores eis mittēdo ī rē nauticā adiumento erāt: & eos q; ītra urbē eēnt turbabāt: & qui excederent urbe receptabāt. Ita coacta ex sociis manu Antandrū petunt: cōmissaq; cū iis qui ex Antandro prodierunt: pugna iterum locum recipiūt. Neq; ita post Lamachus q; pontum itrauerat: cū fluuiū Calicem q; per agrum Heracleēsem fluit subisset: naues amisit subita uirentium aquarū superne deuoluta. Ipse cū exercitu itinere pedestri per Bithynos Thracēs q; transmare ī Asia sunt: Chalcedonem uenit ī ore pōti sitam Megarēsiū colōiā. Eadem q; æstate Demosthenes Atheniensīū dux cū nauibus quadraginta ī Naupactū se cōtulit: statim ad īcessu ex agro Megarēsi. Nā & Hippocrates de rebus Boetiis cum q;busdā apud Ciuitates uiris tanlegerat: cupientibus transferre statū illū in popularem: ut Atheniēsiū erat auctore p̄cipuo P̄todoro exule Thebano: Atq; hūc ī modum res p̄parauerunt. Constituerāt qdā per proditiōē tradere Siphas: oppidum soli Thespici in sinu Crisæo maritimū: cum iā alii ex Orchomeno: quod quondā Myniēū nunc Boetiū uocant: Chæroneā Orchomeni uectigalē dedituri eēnt: adiutoribus p̄cipue Orchomenus exulibus: qui ex Peloponneso hoīes mercede conduxerāt. Est autē Chæronea in extremis Boetiæ e regione Phanotidis ī agro phocensi: promiscue habitātibus phocensium nō nullis. Enim uero oportebat Atheniensēs: deliū occupare Apollinis tēplum: ī Thanaagræa Euboia uersus: Et hæc ipa fieri cōdieta die ne Boetii ī delium frequentes opem ferrent: sed de suis ipsorū rebus solliciti quicq; satagerent. Et si conatus recte cessisset & deliū muro clussissent: facile sperabāt & si nō protinus tamē aliqd moliri rerū nouarum apud res publicas Boetiōrū se loca hæc tenentibus: & regionē: p̄ latrocinia īfestātibus: & cū singulis e propinquo receptus esset non intra id loci rem cōstitutā: sed t̄p̄e Atheniensēs ad eos accedendo q; defecissent: Boetiis nō satis copiarū habentibus: p̄ hæc sibi uia ad occasiones mūturos: Huiusmōdi igitur insidiæ tēdebātur. Hippocrates q; copias habebat: debebat ipse q;dem cū tēpus afforet eas ex urbe ī Boetios ducere: Demosthenes tamen cū nauibus quadraginta ad Naupactū p̄mittit: ut coacto ex illis locis exercitu Acarnanū cæterorūq; sociorum ī Siphas nauigaret ad proditiōē: spectātes cū oporteret occursum. Et dies iter eos ē cōstituta qua die hæc confici oporteret. Et Demosthenes quidē habens tū Oniades ac cūctis Acarnāibus ī societate Atheniēsiū adaectos: tū sociorū auxilia quæ illinc undiq; euocauerat: p̄fectus primum ad Salynthiū & Agræas admotis copiis: alia simulādo se se p̄parabat: ut quādo opus

eēt occurreret ad Siphas, Brasidas p hoc idē æstatis tempus cū mille & septigen-
tis armatis adobeundas res Thraciæ pgens ubi peruēit Heracleā: quæ est in tra-
chinæ præmittit i pharsalū: ad necessarios suos nuntiū eflagitans: ut se atq; exer-
citurum deducerēt. Qui cū ad eum in Melitiā achaiæ uenissent Panætus Dorus
Hippolochidas Tocylaus & Strophacus Chalcidensiu hospes tūc ire contēdit:
deducētibus eū cū aliis Thessalis: tū uero ex larissa niconida Perdiccæ filio eius
necessario. Etenim Thessaliā semp alioquin difficilē trāsitu: tū sine duce trāsire
nō poterat utiq; cū armis qa p̄xima quæq; suspecta reddidisset: cū oibus græ-
cis pariter nisi trāsitu exorasset: tū uero Atheniētib; i quoꝝ amorem ppetuo
fuit propētum Thessaloz; uulgas. Itaq; nisi Thessali domiatu potiusq; Aeqtate
legū quod ipsoꝝ ē pprium uerētur nunq; Brasidas pertrāsisset. Nāq; tūc ei ire
p̄genti cōtrariæ factiōis Thessali ad flumē enipē occurrūt: p̄gere: prohibētes q;
dicerent iurios eo esse: quia sine publica auctoritate trāsiret. At ii duces huius
erāt negare se iuitis illis trāsituros: sed cū celeriter uēissent essentq; hospites eē
excipiendos. Ipse quoq; Brasidas p Thessaloz; terrā se ire: quoꝝ amicus esset &
Atheniensibus suis hostibus nō eis arma i ferre: nec ullas scire iter Thessalum &
Lacedæmoniū esse inimicitias: quū uer alterius solo utatur: nūc illis iuitis p̄gre-
di nec uelle nec posse orare tamen ne p̄hiberetur. His illi auditis abierūt. Bras-
idas aut hortatu ductoz;: anteq; plures ad inhibendū iter coirēt nusq; subsistens
cursum prexit: & eodem quo ex Melicia profectus ē die Pharsalon puenit: & ad
flumē Apidanū castra posuit. Atq; illic i Phaciū: & ide i parebiā: illincq; iā The-
salis ductoribus digressis. Peribi qui dicionis Thessaloz; sunt ad dion usq; dedu-
xerūt: oppidū ex iperio Perdiccæ sub olympo sitū. Macedoniæ monte Thessaliā
uersus Hūc. inmodū Brasidas Thessaliā trāscurrēs præuenit: priusq; se quis ad i-
hibendū p̄paret: & ad Perdiccā & i regione Chalcidis se cōtulit. Si quidē ii q; in
Thracia ab Atheniētib; defecerāt: atq; pdiccas ubi res Atheniensiu secūda eē
coepere metu copias ex Pelopōneso abduxerūt: Chalcidenses qdem q; i se pri-
mū uenturos suspicabātur: Atheniensēs q; q; finitimæ eorū Ciuitates quæ non
defecerāt clam se cōmuni cōsilio p̄parabāt. Perdiccas uero nō ille qdem ex pro-
fesso hostis: sed tamen & ipse reformidās pristinas cū Atheniensibus discordias:
p̄cipueq; q; Arribæū Lincestaz; Regem deiectū uolebat. Accessit ad facilius edu-
cendū ex Pelopōneso exercitū præsens ifœlicitas Lacedæmoniōꝝ qdem q; spe-
rabāt Atheniensēs cū cæteræ Peloponneso: tū uero ipsoꝝ regioni iminētes hoc
maxime modo auertere: si qd iuicē eis doleret misso aduersus eoz; socios exer-
citu. Præserti cū parati essent q; hunc exercitū alerent quicq; ipsos in facienda ab
Atheniensibus defectiōe accerlerēt. Eo qdē magis q; p cām hāc uolebāt seruitia
emittere ne quid noui ea tēpestate Pylo capta molirentur. Cū hoc fecissent La-
cedæmonii illorū & iuuenturē & turbā reformidantes: fere enim eis iter p̄ci-
puas curas fuit semp seruitioꝝ custodia: præceperūt: ut quicūq; iter hostes stre-
nuissimi sibi uiderētur extitisse: se cernentur tanq; liberādi ad explorādā illo-
rum sentētiam: rati ut quisq; primus dignū se libertate duceret ita maxime isidi-
aruz;. Quoꝝ cū a duo milia discreti eēnt & templa coronati circuisissent: tanq; li-
bertate donati non ita multo post de luce suptracti sunt: neq; quo pacto quisq;
perierit quisq; nouit. Et tūc libenter septigētos armatos ex ipsis cum Brasida di-
miserunt. Nā cæteros hic mercede adductos ex Pelopōneso eduxit. Eum autē &
Lacedemōii miserunt maxie cupidū eūdi: & Chalcidenses poptauerūt uirū: & i
Sparta p ipigro ad oia habitū: & postq; exiit plurimi apd Lacedæmōios effectū:

Et enī statī a p̄cipio iustū se & temperātem erga Ciuitates cū prebet: plurima loca ad eū defecerūt: non nulla p̄ p̄ditionē sūt capta. Ex quo lacedæmōiis euenit ut efficerēt qđ uolebāt redditiōē locoꝝ ac receptiōē & ī Pelopōneso belli Laxamētū. Quī etiā circa bellū q̄ res siculas īsecutū est Brasidæ uirtus atq; solertia eos qui uel experimēto cognorāt uel ex auditu iudicabāt: Atheniēsīū socios p̄cipue cupidos Lacedæmoniōꝝ effecit. Nā cū primus illic prodissent uisusq; esset circa oīa Egregius firmā spē reliq̄ cæteros eiuismōi esse. Cum igitur ad res Thraciæ uenisse Atheniēses cū acceperūt hostē denūtiāuere: Perdiccā existimātes auctorē aduētus illius eē: & maiorē de sociis eius loci custodiā egerūt. Perdiccas aut̄ sumpto Brasida atq; exercitu suo ipsius eū ī Arribæū Bromeri filium lyncestag; Macedonū Regem sibi finitimū eundēq; hostē tendit. Volēs eū debellare. Is cū ad īgressum lynci uenisset cū Brasida atq; exercitu: Brasidas dicere p̄tūsq; bellū inferretur uelle cōuenire Arribæū oratiōe si posset sociū Lacedæmonius facturū. Et. n. Arribæus p̄ Caduceatorē edixerat se paratū eē rem Brasidæ iter ambos disceptatore cōmittere: & Chalcidēsiū q̄ una aderant legati: quo eū expeditiorē ad sua cōficiēda negotia hērent comone faciebāt: ne p̄ perdicca difficilia subiret: cū p̄sertim apud Lacedæmonē: qui fuerāt a perdicca missi tale qđdā iactassēt: multa hūc ex sibi finitimis circa locis ad societatem illoꝝ adductū. Quo magis Brasidas postulabat ut ex publica utilitate res Arribæi trāsigeret. Perdiccas negare se Brasidā adducere iudicē suag; cōtrouersiag;: sed suog; potius hostiū destructorē quos ip̄e denūtiasset. eūq; iniuriū eē si se dimidiū exercitus alente faueat Arribæo. Brasidas tamē hoc iūto ac repugnāte cōuēit Arribæū eiusq; p̄suasus oratione abduxit exercitū nōdū terrā illius īgressus. A quo t̄p̄e Perdiccas tertiā p̄ dimidia stipēdiū partē dedit sibi existimans iniuriā fieri. Eadē ætate cōtinuo post hęc paulo āte uīdēmiā Brasidas secū habens Chalcidēses bellū itulit Acantho Andriōꝝ coloniā. Oppidani reciperēt hūc nec ne iter se illi qđē altercabātur: q̄ cū Chalcidensibus sentiebāt & plebs: sed ob metū fructuū q̄ adhuc foris erāt p̄suasa est multitudo a Brasida: ut eū solū admitteret & cū audisset deliberaret: admissus & apud illam stans. non deerat. autem ei ut homini Lacedæmonio dicendi facultas: huiusmodi orationem habuit.

Oratio Brasidæ ad acanthios

Vod ego atq; exercitus uiri Acanthii a Lacedæmōiis Dimissi huc sumus: declarat uerā esse cām quā ī bello mouēdo Atheniēsibus p̄diximus: nos bellū gesturos ob graciā Atheniensīū seruitute liberādā. Si aut̄ sero uenimus decepti uidelicet spē: ocius debellādi Athenienses sine uestro piculo: nemo reprehendat: cū nūc quādo t̄p̄s adest uenerimus conaturi uobiscū illos euertere. Miror tamen me portis excludi: & nō libentibus uobis uenire. Et. n. nos Lacedæmōiī existimātes p̄ter id qđ fecimus huc ad socios uēire nos posse: hoc aut̄ aīo etiam ad cupidos esse uenturos: hoc tantū piculi cōtempsumus cū alienam terrā multorū dieꝝ itinere pagrauimus: exhibito oī erga uos studio. Quod si uos aliud ī aīo habetis: aut si uestræ ip̄orū ac cæteroz; græcoꝝ libertati obstitis: improbū fuerit non mō q̄ obstitis: ueꝝ ēt quia quos uicq; adieri mihi aliq; obseq̄tur. Res p̄fecto idigna q̄ Ciuitas ista sane Egregia & p̄ prudentiā hita: ad quā primū accessi nō admiserit. Neq; huius facti satis idoneā possū inire ratiōem: nisi q̄ uideor aut iniustā libertatem asferre: aut ībecillis atq; iualidis

uenire ad ppulsadā Atheniēsiū uim si iuaferit certe: & dū ad Nisæā cū his quas nūc habeo copiis auxilio uenissē: Atheniētes cū plures eēnt: nō sūt autē cōfingere. Vt credibile nō sit eosdē huc esse missuros aduersus uos tātū copiarū: quatū classarii exercitus ad Nisæā miserūt: & ego nō ad pnicie sed ad libertatem græciæ aduēi: maximo iure iurādo apd magistratus Lacedæmōiorū interposito: quoscūq; illis asciuero socios suis utiq; legibus esse uicturos. Neq; ut uos aut ui aut fraude socios hēamus: sed e cōtrario ut uobis i seruitutē Atheniēsiū redacti socii simus i bello. Quæ pp dignum me cēleo q neq; suspectus sim: sūmā de hoc fide faciens: neq; iualidus ultor existimer ad uos magis aiandos uenisse. Quod si q; priuati ob aliqua metuēs: ne qbus ego Ciuitatē tradā cūctatur: is ate oes ueli cōfidat. Ego, n. neq; ad cōcitadā leditionē uenio: neq; occultā opior eē quā afferro libertatē: si ōmisso patrio instituto: aut plebem paucis aut pauciores plebi addixero. Nā odiosius fuerit hoc q̄ externū i perium: & nobis Lacedæmōiis gratia labore nostros nō deberet: sed p honore & gloria potius accusatio: q; qbus criminibus i sectamur Athēienses: ea ipi hēre uideamur magis iuisa i nob q̄ i eo q̄ hāc uirtutē nō pfitef. Fraus, n. cū i oibus feda ē: tū uero i his q̄ maiori dignitate sūt pditi fedior ēt q̄ apta uiolentia. Nā uiolentia iure potentia q̄ fortuna ipi largita est: fraus aut inuidius iniusti ppositi grassaf. Ita nos multā i maxiaze reze momenti adhibemus circūspectiōem: nec uos maiorem pter iusiurādū cōfirmationem sumatis: q̄ unde facta ratiōibus respōdentia necessariā opinionem pber: pro ut etiā cōducit ut dixi. Quod si me uob hāc pponente tamen negatis uos posse obseq; & cū bene nobis uelitis postularis ut sine noxa qescatis: q; libertas uobis nō sine piculo fore uidef. iustūq; eē eā illis offerri qui possit recipe. iurū aut cōpelli nemiem. deos testor & heroas indigenas me bono uestro uenientem nihil uerbis pficere: eoq; i periar uastadis agris ad hoc uos cōpellere: existimās nō iā i iuria agere sed iure. & duabus necessariis ratiōibus: una pp Lacedæmōios ne amore uestro si nō accedatis nobis illi dāno afficiāt: a uobis ob pecūiā quā Atheniensibus penditis. Altera pp græcos ne puos eximi de seruitute phibeaf. Neq; enim pbe fecerimus hoc ac ne debemus: nos quidem Lacedæmōii iuitos asserere i libertatem: nisi alicuius publici bōi neq; domiatū affectamus. sed alios potius domiaru abdicare pperantes: essemusq; iniurii i plerosq;: si uniuersi sua iura restituētes omittamus uos huic facto aduersātes. De his bene cōsultetis: an ita miniq; tū ut pncipes sitis apd græcos capessendæ libertatis: tū ut sempiternā uobis gloriā piatis: tū ne uestra priuatoz bōa detrimentū accipiāt: tū ut uniuersæ Ciuitati hōestissimū nomē ipōatis. Hactenus Brasidas, Acāthii uero multa prius ultro citroq; altercati clā datis suffragiistū pp Brasidæ uerba ad psuadēdū apposita: tū fructuū amittēdoz metu: pleriq; cēiuerūt ab Atheniēsiibus deficiēdū: hītaq; fide iuriurādo qd iuratus hic a Lacedæmōioz magistratibus dimissus ē socios quos ascisceret suis usuros legibus: ita exercitū admissērūt. Nos secuta est nō multo post Stagirus Andrioz colōia. Hæc sūt p eā æstatem gesta. Principio statū i seqntis hyemis quēadmodū Hippocrati atq; Demosthēi Atheniensiu ducibus erat cōstitutū: circa res Boetiæ & oportebat hūc cū classe ad Siphos occurrere: illū ad deliū factū ē errore diez quibus debebat uterq; cū exercitu ire: ut cū Demosthenes prior ad Siphos applicasset: habens i nauibus Acarnanes: & multos ex his locis socioz res frustra eēt: detectis per Nicomachū Itidiis uirū phocensē phanoteū: Nā is Lacedæmōiis nūtiavit & illi Boetiis: Ita oī Boetia succurrente: cū nihil dum Hippocrates qui i Mediteraneis erat læsisset: occupatæ

sunt Siphæ & Cherœa, Quod delictum ubi rescierunt quod re tractauerat nihil agendum
in Ciuitatibus censuerunt. Hippocrates autem excitato omni populo Atheniensi Ciuibus
in colis & quocumque aderat hospitibus posterior contendit ad delium: Boetis iam reuersis
a Siphis positisque castris delium muro concludit Apollinis templum ad hunc modum: Fos-
sam circum Phanum ac delubrum ducunt humum egestam per muro aggerunt: in ea uallos defi-
gunt clatratoque: Vinea que circumiecta Phano erat excisa lapides et ac lateres ex proximis
aedibus detractos inuiciunt: omni denique ratione multitudine excitat positus ubi oportu-
num erat ligneis turribus: nec ullo phanum aedificio existere. Nam porticus quae fuerat
concederat, itaque tertio ad ingressum e domo die cum incepisset: quartum & quintum ad pra-
dium tempus in ope consumperunt. Deinde cum plerumque proficisset exercitus illic abiit decem fer-
me stadia: itaque rediens domum: statimque quae maxima multitudo erat leuis armatura
discessit. caeteri depositis armis quiescebant: Hippocrate relicto ad custodias: & quod
reliquum erat circa propugnacula opus factum constituendum. Per hos dies in Tanagram
Boetii cogebantur: & ubi ex omnibus Ciuitatibus affuerunt cognoueruntque hostem se
domum recipere. Caeteri Boetiorum magistratus qui undecim sunt dissuadebant plerumque: quoniam
hostis intra Boetiam iam non esset: in conterminis enim Oropiae erant Athenienses cum arma
posuerunt. Sed Pagondas Thebanus Aeoladi filius unus e magistratibus: cum Arian-
thide Lysimachi filio penes quem tunc impius erat: cupidus ibi pugnae committere.
quod facilius esse arbitrabatur periclitari: hortatus singulas cohortes ne frequentes arma re-
liquerent: suauis Boetis ut irent aduersus Athenienses: certamenque committerent
huiusmodi Oratione.

Oratio Pagondae ad Boetios Milites

At erat uiri Boetii nemini uestrum in mentem uenire quod magistratus estis:
non esse consentaneum ut cum Atheniensibus nisi eos in Boetia assecuti plerumque in-
amus. Nam cum in Boetia multitudine extruxerunt & ea e finitimis locis profe-
cti sint afflicturi: nimis pro hostibus habendi sunt: & quocumque in loco deprehendant: &
undecumque uerentes gesserunt hostilia. Nunc si cui non pugnare tutius uidebatur is
mutet secretum. Neque enim eadem prudentiae ratio habenda est: quorum de agro per alium occu-
pato agitur: & his qui cum sua ipsorum possideant plura concupiscentes ultro aliena inua-
dunt. Et uobis certe cum primum euadente uos peregrinum hostem & domum & procul a do-
mo: tum uero conuenit multo magis Athenienses & quidem finitimos propullare. Nam
ita demum cuiusque Ciuitatis libertas parat: si in resistendo uicinis par sit. Quod si
isti non modo uicinos: sed et longe positos conantur in seruitutem redigere: quo tandem pa-
cto non ad ultimum debeamus uenire certaminis habentes exemplum e regione positos
trans fretum Euboios & caetera graeciae plurimum quo modo his subiectum est: & intelli-
gere caeteros uicinos de finibus dimicare: nobis si uicimur unum indiscretum in toto
territorio finem esse statuendum. Quippe nostra ingressi uicini optinebunt tanto periculo
suis: quanto caeteri istos accolae habemus. Et sane consueuerunt qui uicinis freti ut nunc
Athenienses uicinis arma inferunt aduersus gerunt: & in sua se tantum modo terra defendente
tempus proprius id facere: quam facile continere eum qui extra fines occurrat: & si occasio fue-
rit bellum incipiat. Cuius rei ex istis documenta habemus: Nam cum eos terram no-
stram seditione laborantium tenentes Cherœam uicissemus securam ad modum ad
hoc tempus Boetiam praestitimus. Quorum nos memores debemus anniti: quod maiores
quidem nati sumus ut nostri similes simus. Qui uero iuniores ex egregiis illis
orti parentibus: ne domesticas laudes dedecoremus: confidentesque deo ipsam a nobis

futuge cuius phanū isti ifando muro septū icolūt: nec nō far sacrificiis quæ no-
 bis imolatibus pulchra se ostédūt i hos piter tédere ac demōstrare eis si quæ cō-
 cupiscūt: nullis illa defendentibus aggressos optinuisse: sed ab iis qbus generosū
 ē & suā regionē semp pugnādo liberare: nec alienā iniuste i seruitutē redigere: si-
 ne certamiē nō discessuros. His uerbis adhortatus Boetios Pagondas persuasit
 ire aduersus Athenienses: cōfestiq; motis castris exercitū, eduxit. Iā. n. erat serum
 diei: Et postq; pmouit ppe hostē: substitit i loco quodā unde iuicē se aspicerē in
 teriecto colle nō possēt: ac suos ordiat: & tāq; ad plūū iſtruit Hippocrates: q apd
 deliū erat: ubi ei nūciatū ē i festos ire Boetios mittit ad exercitū: iubens ut acie
 pparent: nec multo post ipse affuit: relictis ferme trecētis circa Deliū eqtatibus:
 tū ad loci custodiā si qs illū tēptaret: tum ut occasiōe obseruata pugnae adessent
 Boetii dispositis q hos ppulsarēt: ubi cætera recte hēbant supato colle apparēt:
 tenentes arma atq; iſtructi quēadmodū erāt pugnaturi: septē milia fere grauis ar-
 maturæ. Leuis uero supra decē milia. Eqtes mille peltati qngenti dextrū cornu
 tenebāt: Thebani cū sociis: Medii erāt: haliartii & Corōæi & Copænses aliq; sta-
 gni accolæ. Sinistrū tenebāt Thespienses Tanagræiq; & Orchomenii. In utroq;
 aut cornu equites erāt ac leuis armatura Thebanoz: singulis scutatis qni & ui-
 ceni applicati erāt. Cæteri ut cuiq; contigerat. Hūc imodū iſtructi Boetii fuere
 atq; ornati. Atheniensiu acies graui armatura par hostili tota octonis densa ui-
 ris eqtes p cornibus erāt. Leuis armatura ex appatu iſtructa: neq; tūc aderat ne-
 q; i urbe erat. Nā q una i expeditionē exierat plures hostibus fuerunt: & iermes
 multi secuti: ut pote pmiscuo ex hostibus q aderāt Oppidanisq; exercitu: Qui
 ut primū domum iere ceperunt nō affuerūt nisi pauci. Cum autem i acie starent
 iam iam concursuri Hippocrates dux superueniens Atheniensium exercitum
 his uerbis adhortatus est.

Exhortatio Hippocratis ad Milites Athenienses

Reuis quidē Atheniēses adhortatio fit apd præstātes uiros: sed tātū-
 dem pstat magis i memoriā redigēs q iubēs. Nemini aut nostrū i mē-
 te ueniat: tāq; iprobū sit nos hoc tātū piculū uelle i aliena terra ppul-
 sare. Nā i hoz terra certamē erit p nostra: i q si uicerimus nūq; iuadēt Pelopon-
 neses istoz eqtatu carētes. Vno aut plio cū istā acquiritis tū uel magis illā libe-
 ratis. Pergite igit i eos uti dignū ē & patriā q unusquisq; uestrū iter græcas pri-
 cipē hēre se gloriā: & uestris maioribus q duce Myrōida istis apd Oenophyta
 supatis: Boetiā aliquādo tēuerūt. Talibus oratabūsus Hippocrates ad mediū usq;
 peruenerat exercitus: nec dū maiorē partē adierat: cū Boetii adhortātē eos hic
 quoq; Pagōda: per paucis peana modulati de colle ifesti ferūtur: & i eos e diuer-
 so Atheniēses cursuq; cōfligūt: extremis tamē utroq; ad māus nō uēientibus:
 sed idē tamen patientibus ob riuos quibus interpellabāt. Cæteri acri certamiē
 umbōibus se ppellentes cōsistebāt. Et sinistrū qdem Boetioz cornu ad mediū
 usq; uictū est ab Atheniensibus: i alios iā & præcipue i Thespienses recta tendē-
 tibus. Nā cum ii qui cōtra steterāt caderent & i angusto ab Atheniētib; circū-
 darent ierficiēbāt. Thespiensiu q se defendēdo māus cōseruerunt feriebantur:
 & Atheniensiu nō nulli i cōcludendo hoste perturbati dumq; nō iternoscunt se
 mutuo iterimebāt. Ab hac igit parte Boetii superati sūt: & ad eā quæ pugnabat
 cōfugerūt i dextro cornu ubi Thebāi stabāt: superāt Athenienses quos illi pau-

lati repulso primū ī seq̄bāt. Cōtigit aut̄ ut duæ eq̄tū: turmæ a Pagōda missæ: cū
sinistrū eorū cornu laboraret: circuito furti tumulto: repēte īcōspectū se dderūt.
& Atheniēsiū cornu qđ uicebāt terre fecerūt: existimatiū supuenire aliū exerci-
tū. Ita cū utriq; ab iis & a Thebanis p̄seq̄ntibus urgēt: totius Atheniēsiū exerci-
tus fuga facta ē: aliis ad deliū & mare: aliis ī Oropū aliis ad Parnethē mōtē: aliis
ut cuiusq; spes aliq̄ tulit tēdētibus: quos Boetii ī seq̄ntes trucidabāt: & p̄cipue
Eq̄tes tū ip̄orū tū locresiū: q̄ re iā ī fugā uersa auxilio uenerāt. Ceterū noctis iter
uētū facilius fugiētū turba salutē sibi pepit. Postero die q̄ apđ Oropū & Deliū
erāt relicto ibi p̄sidio: adhuc, n. illud tenebāt: p̄ domū se secūdū mare receperūt.
Et Boetii trophæo posito cadaueribusq; tuorū qđē sūptis: hostiū uero spoliatis
relictoq; p̄sidio reuersi sūt ī Tanagrā īfidiantes delio tāq; aggressuri. Quorū Ca-
duceatori Atheniēsiū Caduceator ad mortuos petēdos iter faciēs: obuius fit: ab
eorū reuocat: q̄ diceret illū nihil acturū priusq; ip̄e reuertisset. Idē cū atē Athēiē-
ses īterisset exposuit mādata Boenorū haud iuste fecisse eos: q̄ iura græcorū trāf-
gressi eēt: q̄bus cōstitutū sit eos q̄ alienā terrā iuaderet a tēplis q̄ illic sint, abste-
re. Atheniēses aut̄ Deliū muro circūdedisse īcolere: & quæcūq; ab hoībus ī pro-
phāo sūt ea ī illo phāo facere: aquā quā nefas ip̄is eēt tāgere: nisi ad abluēdas in
sacrificiū māus ī alios usus haurire. Ideoq; Boetios tū dei tū sua uice iuocātes
loci p̄sides dæmōnes atq; Appollinē e dicere illis ut e tēplo excedāt sua secum ab-
sportātes. Hæc cū Caduceator dixisset. Athēiēses missō ad Boetios suo Cadu-
ceatore: negāt se q̄ppā ī tēplū iniuria fecisse: aut ī posterū sua spōte eē facturos.
Neq; n. ea se grā ab initio uēisse: sed ut illic eos q̄ sibi potius iniuriā īferrēt, p̄pul-
sarēt. Esse at̄ apđ græcos legē: penes quos īperiū sit cuiuscūq; regiōis: seu magnæ
seu puæ: ut penes eosdē sint sēper & tēpla: ubi eisdē cerimōiis fiāt sacra q̄bus cō-
suetū eēt quoad fieri pōt. Etenī Boetios aliosq; p̄ multos q̄cūq; terrā aliquā ui-
cultoribus eiectis ip̄i īcolūt: tēpla q̄ prius aliena erāt occupātes p̄ suis possidere:
& eos si p̄ualerēt & ip̄orū terra potirēt hoc iuris hituros. Nūc aut̄ ī q̄ pte sūt li-
bēter eē: & tāq; ex suo nō abscedere: Aquā quoq; se ī necessitate mouisse: nec per
cōrumeliā apposuisse: sed cū illos ulciscunt q̄ ī suā terrā irruperūt ad utēdū cō-
pulsos eē. Oīa uero licere bello & aduersitate aliq̄ circūuentis ueniā eē quādā eēt
apđ deū. Etenī delictis: nō uolūtariis refugiū eē aras: scelusq; eorū uocari q̄ nulla
necessitate sūt mali: nō eorū q̄ p̄ aduersa aliqd̄ audent: Qui eēt illos ip̄ie multo
magis facere: q̄ p̄ tēplis mortuos reddi dignū cēserēt: quā q̄ iuiti: q̄ cōsentāea
sūt tēplis accipiūt. Plane aut̄ iubebāt illis dici se nō recedere ex agro Boetio: nō
enī iā ī eo se eē quē ui optiūisset: sed ex ritu maiorū postulare: ut mortuos tolle-
re liceret Boetii respōdēt: si qđē ī Boetia eēt excedentes e terra sua asportarent
sua: sin ī illo ip̄i ītelligerēt qđ foret faciēdū existimātes. Oropiā ubi cōtigit il-
los occūbere cōmissa ī eius cōfiniis pugna: ditiōis Atheniēsiū eē: quos cæsos ip̄i
nō tenerēt illis iuitis Neq; ad eos reddēdos se obligatos eē: sed illos ex sua terra
abeūtes cōsētāeū eē: ea q̄ repetūt recipe. Hos Athēiēsiū Caduceator cū audisset ī-
fecta re abiit. Et Boetii tū accersitis p̄tius ex sinu Maliaco iaculatoribus fūdi-
toribusq; tū duobus milibus grauis armaturæ Corithiorū: q̄ secūdū pugnā auxi-
lio uenerūt: tū p̄sidiariis Pelopōnensibus: q̄ ex Nisæa una cū Megarēsiibus p̄fecti
erāt: aduersus deliū castra mouēt: aggressiq; mūimēta cū aliis oppugnadi generi-
bus: tū uero machia admota und̄ & locus expugnatus ē. Ad hūc mōm fcām An-
renā ī gētē cū gemitas ī pres serrauissent oēm excauāt: eāq; rursus ueluti tibiā
a fabre cōpigūt: & ī ip̄ius sūmo lebetē catenis appēdūt: adūco sup̄ illud ferreo

roſtro: ad iſufflādū qđ ad ipſa Antēna pcedebat eius ligno magna ex pte ferrato. Hāc machinā lōgo ſpatio cartis aduectā: muro admouēt qua maxie pte uitibus erat ligniſq; cōſtructus: ubi admota ē grādibus follibus ei capiti atēna qđ ad ipſos ſpectabat applicitis flatū ciēt: q; flatus acriter actus i ahenū prunas & ſulphur & picē habēs i gētē flāmā excitauit: murūq; icēdit: ita ut nemie ſup eū pſtāte: ſed oibus i fugā ſe dātibus mūimēta caperēt. pſidiarioꝝ alii occubuerūt: Ducēti capti ſūt: alia multitudo cōſcēſis nauibus recepit ſe domū: Recepto Delio decimo ſeptio a pugna die: Caduceator Athēieſiū rei geſtæ pſus ignarus nō ita poſt: rurſus cū uēſſet caſoꝝ gratia eos boetii reddiderūt nō āplius eadē reſpōdētes: pierūt aut i pugna boetioꝝ qđ paulominus q; qngētū: Athēieſiū uero cū Hippocrate imparore paulomius q; mille: pter leuis armaturæ atq; lixaz magnū numerū. Poſt hāc pugnā Demotheſes ubi nauigāti ſibi ad Siphaz pditio nō pceſſit: cum hrēt i ea claſſe Acarnanū & Agræoꝝ & Athēieſiū ad quadrigētos armatos egreſſus ē: i agrū Sicyoniū: & priuſq; omnes appellerēt naues: Sicyoni ad ſua tutāda ueniētes eos q; egreſſi fuerāt fugāt ad naues: q; uſq; pſecuti alios iteremerūt: alios uos ceperūt: ac trophæo erecto caſos ſuis petentibus reddiderūt. Per eoſdē dies qbus ad Deliu res geſta ē: Sytalces odryſoꝝ Rex uita exceſſit: uictus i pſio a tribalis qbus intulerat arma: Cui ſucceſſit i regno odryſoꝝ: ac cætera cui hic ipauerat Thraciæ Seuthes Sparadoci germāi Sitalcis filius. Eidē hyeme Braſidas cū iis quos i Thracia hēbat ſociis: bellū itulit āhipoli athēieſiū coloniæ ad Strymonē fluuiū. Hūc locū ubi nūc ſita ē urbs primus tēptauit icolere Ariſtagoras Mileſius cū Regē Dariū fugeret: ſed ab Hedōibus eiectus ē. Deidē Athēieſes duobus poſt & trigita ānis eo miſſis decē milibus icolaz: tū ſuoꝝ tū alioꝝ q; cunq; ire uellēt q; a Thracibus apud Draueſcū ſunt iterēpta. Rurſus ūde triceſimo āno Athēieſes reuerſi Agnone Niciæ filio coloniā deducēte: expulſis Hedōibus hanc Urbē cōdiderūt: quæ prius nouē uiaz uocabātur. Proſecti aut ſuere ex Eiōe quā ipſi maritimū Emporiū i hoſtibus fluuii habebāt: qnq; & uiginti ſtadiis diſtāre ab Urbe: q; nūc eſt quā Agnō ideo Amphipoli appellauit q; pter fluēte utriq; Strymone cigeretur: ductoq; a flumie ad flumē lōgo muro: cōſpicuā mare uerſus & cōtinēre collocauit coloniā. Aduerſus hāc igitur Braſidas ex arnis agri Chalcidēſis cū exercitu pfectus: circa ſolis occaſū pueit i Aulonē & Bromiſcū: qua ſtagnū bolbæ mariæ iſūdatur: Cenatuſq; noctu ire pgit. Erat aut tēpeſtas ſubnigebatq;. Quo libētius iter faciebat uolēs latere q; itra Amphipoli eſſet pter pditores. Nā erat ibi tū nō nulli Argilioꝝ: q; ſūt Andrioz coloni: illic domiciliū habētes: tum alii huius rei participes partū a pdicca: partū a Chalcidēſibus pſuaſi: picipueq; Argilii i pxio habitātes. Athēieſibus ſuſpecti ſep & oppido iſidiates. Hi ubi & tēpus affuit: & Braſidas cū tā pridē detrahēda urbe cōpoſuiſſet: cū ſuis q; mūia rei. p. ad miniſtrabāt: tūc eū i urbe receperūt. eadēq; nocte ab Athēieſibus deſiciētes exercitū ad pōtem flūinis pmouerūt: unde magiſq; a trāſitu oppidū abeſt nōdum muris ciētū: uti nūc ē. Præſidiū aut quoddā modicū qđ ibi collocatū erat: paruo negotio Braſidas ui ſūmouēs: tū pditiōis tū tēpeſtatis: tū repētini aduētus: beneficio pōtē trāſit: cōtinuoq; eoꝝ potitus eſt: q; Amphipollitāoꝝ paſſim extra Oppidū habitātū erāt. Hoc repētio eius trāſitu aduerſus Ciuitatē factū: & eoꝝ q; extra fuerāt multis captis: aliis ad urbē fuga elapſis: Amphipolitani maiorē imodū tumultuabātur. pſertū mutuo ſuſpecti: cteditūq; ē (ut dīr) Braſidā niſi maluiſſet ſuos ad pdā q; ad urbem ſubito conuertere: eā fuiſſe captū. Nunc ſiſtens exercitū ad ea quæ extra Urbem ſūt dirripienda diſcurrit: deſtitit tamen cum per eos q; itus erāt nihil eis ſuccederet. Cæterū aduerſarii multitudie proditoribus præ-

pollentes: ne statim portæ aperirentur mittunt cū Eucleo ducē qui aderat eis ad
p̄sidiū loci p̄ Atheniēsis ad altez ducē Thraciæ p̄sidē Thucydidē. Olori filiū
qui hæc cōscripsit agentē circa Thason Parioḡ coloniā: quæ est isula distans ab
Amphipoli fere dimidiati diei nauigatōe: iubētes ut sibi ueniret auxilio. Quod
simul ac ille audiuit cū septē nauibus: quæ forte aderāt p̄ficiētur: uolēs ille qdē
p̄cipue atēq̄ Amphipolis dederetur occurrere: sin minus eiona occupare. Interea
Brasidas metuēs tū e Thaso auxilia nauū: tū q̄ audiebat Thucydidē i omni circa
Thracia officinis aurariis p̄esse: & per se ad mōm posse ap̄d primores icōtinnēte
ānixus est Urbē si posset atē capere. ne si ille ueniret plebs Amphipolitana sperās
eū & classe & socioḡ auxiliis ex Thracia coactis urbē defensuḡ: iā se se dedere re
culetur. Atq; ita æquabilē cōuentionē iniit hoc edicto p̄ præconē denūtiato: am
phipolitanoḡ atq; Atheniensū q̄ intra Urbē essent: quisq; uellet pari simillique
iure uti: eum manere ap̄d sua bona: q̄ nollet eū abire exportatis suis facultatibus
q̄q; intra dies. Hoc audito pleriq; alterius uolūtatis effecti sūt: Præsertim cum
per paucos Atheniēses res. p̄ administraretur: cæteri Vulgus p̄miscuū: & eoḡ ma
gna ex parte p̄pinq̄i essent: qui foris fuerāt capti: & p̄ metu æquū esse edictū exi
timātes: Atheniēses qdē q̄ libenter exirent nō idem sibi ip̄endere piculum quod
aliis rati: q̄q; nō celere succursū exspectarent. cætera uero multitudo q̄ neq; æq̄
bili ciuitatis iure priuarētur: & p̄ter opinionē piculo laborarentur. Itaq; iis q̄ cū
Brasida cōposuerāt i apto iā edictū iustū asserentibus: q̄ cernerēt uulgus quoq;
mutasse Sniām: nec āplius exaudire eū q̄ aderat Atheniensū ducē accepta cōditō
est: in itaq; cōuentio. Atq; hūc imōm Vrbs tradita. Eodē die circa uespū Thu
cydides cū nauibus ad Eiona appulsus est: Amphipoli tenente iam Brasida: & no
ctē Eionē accepit statim sub aurora: nisi naues celeriter auxilio uenissent occupan
dā. Secundū hæc Thucydides qdē res ap̄d Eionē ordinabat: ut & statim si Brasi
das iuaderet: & mox eos qui de superioribus trāsire ex foedere uellent tuto possent
excipere. Ille autē repente multis cū nauigiis secundo flumie ad Eionem uectus:
si forte p̄mōtorio qd a muris excurrit occupato: flumis hostis potiretur. Qui et
a terra Eionem cū temptasset utriq; pariter est repulsus: ob idq; ad res Amphipolitanas ordinādas se tulit: & ad eū defecit Myrcinus Ciuitas Hedonensis pit
taco Hedonoḡ Rege a liberis zoaxis & uxore Brauræ interfecto. Nec multo post
Gapselus & Oelyna quæ sūt Thasioḡ colōiæ p̄dicca hæc trāsige. cū statim post
captā urbē affuisset: Amissa atheniēses āhipoli igenti metu tenebatur: p̄serti
q̄ hæc ciuitas eis utilis erat: tū p̄uētū materiæ quæ ad ædificādas naues expor
tabatur pecuniæq;: tū q̄ aduersus socios suos ad Strymonem usq; deducētibz
Thessalis trāsitus lacedæmōiis erat. Quibus nisi potentē tenentibus pp̄ igens sa
ne fluis i superioribus stagnū: haud quāq; liceret accedere triremibus Atheniensibus
ad Eionē excubātibus. Tūc autē Atheniēses hæc facilia factu existimātibus
& ne deficerēt socii uerebatur. Nā Brasidas cū i cæteris modestum se p̄bebat: tū
uero ubiq; p̄dicabat se ad liberādā graciā esse missū. Quod audiētes quæ Athe
niensibus parebant ciuitates & āhipoli ab eo captā: & q̄lem se q̄q; mitem exhiberet
uāhementissime ad res nouandas incitabantur. atq; ad eum clam missis
Caduceatoribus accedere iubebant: pro se quicq; ad illum primi deficere uolē
tes: quippe rati nō timendum sibi tandiu destitutis Atheniensū subsidio: quātū
postea constitit plus affectione ceca iudicantes quam certa prouidentia assueti
homines quod maxime affectant: id spei inconsideratæ p̄mittere qd nō affectat
id principi rationi committere. Augebatur præterea eis fiducia neminem

aduersus ipsos auxilio uenturæ: & recentem in Boetia Athenienses Calamitatē ac-
cepissent. Brasidas quoque alliciēte nec uera referēte nō esse ausos cōgredi Athenē-
ses apud Nisæā secū soluis exercitū hēnte. Ideo ante oīa Voluptatē i p̄sentia ca-
piebāt: & quā tūc primū lacedæmōi cōstituerāt: ea loca tēptare ipsi nauare illis
operam omī rōe parati erāt. Quæ sentientes Athenienses p̄sidia ut in t̄pre & bre-
ui & hyberno in urbes dimiserūt. At Brasidas e lacedæmōe mitti sibi exercitū cū
iulisset: ipse sup Strymmonē ad cōpingēdas naues se accingebat. Veꝛ hæc ei a la-
cedæmōiis suppeditata nō sunt: partim iuidia primorū: p̄tim q̄ malebāt suos ex
insula recuperare atq; bellū finire. Eadē hyeme Megarenses maiorē muꝛe quē
de ipsis tenuerāt Athenienses recuperatū euerterūt ad solū. Et Brasidas post cap-
tam amphipolim i sociorū exercitū quē hēbat duxit aduersus locū noīe actam:
qui a fossa regia itrorsum p̄minet: cuiusq; athos mons excelsus ad ægæum pela-
gus terminatur: Vbi cōtinentur Vrbes sana Andriorū colonia ad ipam fossam:
mare uersus qđ Euboiā spectat: & Thyfus & Cleone: & Acrothous: & Holofixus:
& dius quæ p̄miscuis gētibus habitatur barbaris bilinguibus & aliquatū chal-
cidenibus: sed p̄cipue pelasgicis tyrenis qui lemnū aliquādo Athenasq; inco-
luerūt: & bisaltico & Crestonico & Hedonibus uiculatim habitantibus. Harum
pleræq; ad Brasidā desciuere. Veꝛ sama & dius q̄ obstiterūt eaz̄ regionē Brasi-
das statua illic habēs populatus est. & cū iperata nō facerēt cōtinuo castra mo-
uit aduersus Toronā Chalcidicā: quā Athenienses tenebant sollicitatus a paucis
q̄busdam Urbē tradere paratis. Et p̄fectus nocte iā circa diluculū cū exercitu cō-
sedit ad templū Castoris & pollucis: qđ ab Urbe tribus fere stadiis distat: ignaris
Atheniēsisbus qui ibi p̄sidio erāt: cæterisq; oppidanis: p̄ter eos qui cū illo transe-
gerant ac uenturū nouerant: quoꝛ aliquot qui eū clam adierant aduentū ipsius
obseruabant. Qui ubi illū adesse lenserūt admiserūt a se septē Viros nih: I habē-
tes armorū nūi gladios: tot. n. demū ex uiginti quibus negotiū datum erat ingre-
di non timere duce lysistrato Olynthio. li per muꝛe ad mare uergentē introgres-
si ac furtim conscensa altissima arce: urbis ad collem positæ p̄sidium quod illic
erat opruncant: & portulam Canestræum uersus perrum punt. Brasidas aut ali-
quantulum progressus cū cætero exercitu quiescebat: præmissis centum peltatis:
qui cum portæ aliquæ aperirentur: & signum quod conuenerat tolleretur pri-
mi irruerent. Et ii quidem aduentante tēpore mirabundi ad Urbem paulatim
apropinquabant. Intus aut Toronæi illi qui cum iis qui itroierant præparabāt:
ut & Urbem occuparent: & porte apud forū difracto uectē ipsis aperirentur. Ii-
dem primū circumductos quosdam per portulam introducunt: ut eos q̄ in Ur-
be essēt nihil scientes: & a tergo & ab utroq; latere repente terrerēt. Deinde ignē
quod signum condictū erat proferunt: & p̄ portas fori peltatos iā cæteros accipi-
unt. & Brasidas cōspecto qđ cōuenerat signo: excitatis suis cursu cōtendit: iden-
tidem uociferātibus ad incutiendū iis qui itus erāt metū. Quoꝛ alii p̄tinus i por-
tas iciderūt: alii i trabes q̄drāgulares: quæ ad tollenda saxa muri collapsi q̄ reficie-
batur ate illū poitæ erāt. Brasidas igitur cū multitudie cōfesti sursū uersus ad ur-
bis supiora cōuertitur: Volēs eā a sumo ac p̄sus occupare. Cætera itē passim dif-
currit. In hac ciuitatis expugnatione pleriq; oīs rei ignari satagebant. Qui uero
participes fuerāt & q̄bus res placebat subito itroeūtibus se associāt. Atheniēses
aut(erāt. n. armati circiter q̄nquagīta i foro dormiētes) ubi seierūt aliquot eoz̄
inter manus illorum opruncati sunt: reliqui fuga elapsi: pars itinere pedestri:
ps ad duas naues quæ custodias agebāt euaserūt: i lecythū p̄sidiū qđ ipi tenebāt:
occupata arce urbis maritimæ i angustiis lithmi positæ ad quos et cōfugerunt

Toronæoz q̄cūq; erāt studiosi illoz. Luce orta & Vrbe p̄sus capta Brasidas iis
Toronæis q̄cūq; Atheniēsis p̄fugerāt: p̄ caduceatorē edicit. Quisq; exire ue-
lit eū tuto ad sua reuersū mūis ciuitatis fūctuz. Atheniēses uero iubet abire le-
cytho ut quæ sit Chalcidensiū data ī hoc fide eos & ipoz facultates incolumes
fore. Illi negāt q̄dē se locū relicturos: sp̄deri tamē sibi postulant diei spatium ad
mortuos tollēdos. Hic fide publica dies duos idulit. Quibus & ip̄e uicina ædifi-
cia firmavit: & Atheniēses sua: In sup̄ cōcilio Toronæoz coacto talia q̄dā locu-
tus est, qualia apud illos qui erant in Acantho.

Oraciūcula Brasidæ ad Toronæos obliqua.

On eē æquū existimari q̄ secū de tradēda urbe trāsegissent cæteris de-
teriores aut p̄ditores esse: q̄ppe qui neq; pecunia p̄suasi hoc egissent
neq; seruitutis sed libertatis & publici cōmodi gratia: aut eos qui hu-
ius facti participes nō extitissent rebus suis frui nō debere. Se. n. uenisse nō ad ci-
uitatē p̄dendā aliquē ue priuatū: & iccirco edictū fecisse iis q̄ ad athenienses re-
fugissent: q̄ nihilo deteriores censeret ob amicitia q̄ illis fuisset cū Atheniēsis:
neq; lacedæmōioz amicitia eis cū expti fuerit uisū iri minorē: sed eo p̄penses
ad ipoz beniuolentiā fore: quāto ii futuri forent iustiores nūc q̄ iexpti essent
fuisse deterritos. Eos se hortari oēs ad se p̄parādū tāq; fideles futuros socios: eos-
dē post hac si iā peccauerit sōtes fore: nā ate hac iustos nō fuisse. sed illos potius
q̄bus fortioribus paruisset: & si qd aduersati fuissent ueniā dandā. Hæc dicendo
illos hortabatur. Vbi t̄ps sp̄siōis exiit lecythū aggreditur. Athenienses p̄ muris
pagz ualidis & p̄ ædificiis pinas hēntibus se se defendebāt: ut uq; diē uī arcuerūt.
Postero aut cū machinā hostis admoturus esset: ex q̄ ignē ī lignea p̄pugnacula ia-
cularetur: turri lignea sup̄ ædificiū opponūt: ad eā p̄re ad quā iā tendebat exerci-
tus: quæq; maxie exceptura machinā putabatur: & p̄cipue expugnabilis erat. Huc
multas āphoras aquæ atq; urnalia & saxa cōportāt multiq; mortales cōscēdunt.
Quo onere maiore q̄ ut ferre possent ædificiū rep̄te discissū est: aditoq; ingenti
fragore: eos Athenienses, q̄ comius spectabāt maiore dolore affecit q̄ metu. At ii
qui emius & p̄serti remotissimi quicq; existimātes captū iā illic oppidū fugam ad
mare & ad naues capessūt. Quos Brasidas ut uidit deseruisse p̄pugnacula: & qd
acciderat aspexit: aggressus cū exercitu oppidū capit: & quoscūq; ibi nactus est i-
terficit. Ita athenienses relicto loco nauibus ac nauigiis ī pallenē se receperunt.
Denūtiauerat aut uoce p̄cōis cū oppugnaturus lecythum eēt Brasidas: datuz se
triginta minas argenti ei qui prius muz cōscēdisser. Vegz ratus nō humanitus
sed alter expugnatōem extitisse eā pecuniā palladi (Est. n. illic eius deæ tēplum)
donauit: & ubi lecythum euertit reparauitq; oē ad solū dedicauit. At reliquum
hyemis cōsumpsit: tum ea loca q̄ habebat stabiliendo tū alienis īsidiando. Qua
hyeme exacta octauus belli ānus excessit. Ineunte aut statī uere seq̄ntis æstatis
lacedæmōii atq; Athenienses ānuas iducias fecere: q̄ censerent Athenienses qui-
dem Brasidā nihil āplius de ip̄is defectionē tractuz: priusq; p̄ quietē reficerētur:
simulq; ut si eis bene cederet ulterior cōuentō fieret. Lacedæmōii uero hæc ipsa
put erat Athenienses extiescere: & laxamēto maloz ac laboz futuros sua sp̄te
audiores ad agendum de recōtiliacōe redditisq; captiuis ad pasciscendum ī lōgi-
us t̄ps. Nāq; suos recuperare pluri faciebāt: & eo magis quo Brasidas magis p̄fici-
ebat: remq; augebat: hēntes ī aīo alios cōfirmare: alios qui ex equo resisterēt tēp-

finis Año 8.
al principio del año 9
Se hacen conuertos por
un año.

tare ac uincere. Igitur ab his & eorum sociis induciæ pactæ sunt: in hæc uerba

Induciæ inter Athenienses & Lacedæmonios:

Vod ad templum atq; oraculum Apollinis Pythii attinet: placet nobis: ut qui uelint nullo dolo nulloq; metu cõsulât ad prium q; ritû: Lacedæmonii pbauerût hæc quæ eorq; q; aderant socii: atq; dixerût se Boetiis hoc atq; phocensibus quoad possent misso Caduceatore psuasuros: qd ad pecuniâ dei attinet curæ fore ut fontes deprehendamus: & in eos iure & ex maiore legibus aîaduertamus: nos uosq; & qbuscûq; aliis libuerit priâ instituta seruâtibus. De his igitur placuit lacedæmoniis & eorq; sociis (si mō fœdera fiant) cû Atheniësis utrosq; i sua terra manere cõretos iisq; habéus. Lacedæmonios qdê i Coryphalio itra bufradê & Tomeû manêtes. Atheniëses aut i cythereis neutros cû alteris societate misceri: neq; nos cû ipis neq; ipos nobcû: Eos q; i Nisæa essêt & i Minoa nō trãfite iter qdê a Pylis: pter Nisû ad Neptûi delubrû. Ab iplo aut delubro statî ad pontê Minoâ uersus: Megarêtes quoq; ac socios nō trãscêdere uia hanc: & insulâ hêntes quâ Athenienses cœperût: neutrosq; cû alteros ultro citroq; cõmertû habere. Item eis uti licere quæcûq; nûc i Troezene habêt: & de qbuscûq; cû Atheniësis cõuenerit: nec nō uti mari quocûq; placuerit: uel ad sua iporq; uel ad sociorq; ire. Itê lacedæmoniis licere & sociis nauigare nauî nō longa: sed alio nauigio qd remis agatur: sitq; podo uecturæ duû miliû talentorq;. Itê Caduceatori atq; legatis comitibusq; quâscûq; si placuerit disoluêdi belli gratia & cõtrouerfiarq; in Pelopõnesum Athenas ue euntibus: ac redeuntibus terra mariq; fœdera esse: Trãsfugas iterea nō recipi libeq; seruû ue: neq; a uobis neq; a nobis. Itê uos cãm dicere nobis deferentibus: & nos uobis secundum instituta maiore i litigãdo litê solui iudicio citra bellû: Lacedæmoniis hæc ac sociis placita sunt. Quod si quid iis aut honestius aut iustius esse: uobis uideatur: euntes i lacedæmonia docetote. Nihil. n. qd modo iustû dixeritis abnuêt uel lacedæmonii uel socii: ii: qui ibût id spatii arbitriq; in eundo hituris: quatenus uos nobis uidebitis. Fœdera hæc ad ânnum erût. Placuerût populo. Acamâtibus tribus magistratum prytaneû gerebat. Phænippus scriba fuit. Niciades pfuit: Laches recitauit. Quod faustû Atheniësis sit iducias fieri: put cõcesserunt lacedæmonii eorq; socii: & spopõderût i populo iducias esse ânuas: quæ hodierno die incipiât. Quar todecimo Helaphebolionis mēsis. Hoc iterim tpre utroruq; legatos atq; Caduceatores inuicê adeuntes tractare qua rõe bellû disoluatur: cõtionem aduocantibus imperatoribus ac prætoribus. Primû de pace consultare Athenienses: quonã modo adeat legatio de bello soluendo: & per quã subito legatos qui aderût spõdere apud populum: se placitis staturos ad annû uertentem. Hæc conuenta ac placita sût iter lacedæmoniis Atheniësisq; & utroruq; socios. Gerastii apud lacedæmonios mēsis die duodecimo: Cõuentorum auctores exstiterût ex lacedæmoniis Taurus Echetimidæ: Athenæus Periclides: Philocharidas Eryxidaidæ: Ex corinthiis æneas Ocyte Euphamidas Arystonymi. Ex Sicronis damotinus Naucratis: onasinus Megadis: ex Megarësis Nicalus cecali: menocrates áphidori ex epidauriis áphias Epeidæ: ex atheniësis magistratus Nicostatus diotrophis Nicias Nicerari autocles Tolmæi. Atq; hæ qdê iducias pactæ sût: & p eas assidue icol loqu de reg maiorû fœderibus uetitabat. Veg p hos dies cû hæc fiût Sciona ap d pallenâ ciuitas ab Atheniësis ad Brasidâ defecit. Ajût aut scionæi se Pallenêses eê

ex pelopōneso oriundos: suosq; maiores cum a Troia nauigarent tempestate qua Achiui usi sunt in eum locū appulso ibi confedisse. Quos cū defecissent noctu Brasidas adiit praeuēte officii gratia triremē: sequēs ipse eminus actuario nauigio: ut si quod ī nauigio suo maius incidisset triremis opem ei ferret. Si uero ī aliā æque magnā triremē non existimabat illā ī minus nauigiū directurā: sed in nauē. & se interea saluū fore cum trāsfretasset: coacto Sicionioꝝ concilio: in eā Sniam locutus est: in quā apud Acanthū ac Toronā, & hoc amplius eē istos p̄cipua laude dignos: qui cū pallene in Isthmo sitā ab Atheniensibus occupetur Potidæam tenētibus: cūq; nihil sint aliud q̄ insulani: tamē ad libertatē ultro trāsierint: non expectans ignauiter ut sibi necessitas exprimeretur: agnoscēdi domestici boni: & esse id signū eos aliquid aliud rege maximā p̄stanti animo subdituros. Quod si ex Snia contigeret haud dubie fidelissimos lacedæmoniis amicos existimatum iri: atq; aliis in rebus honoratum. Quibus uerbis erecto animo scyonæi: & omēs pariter auditiore effecti: etiā illi quibus antea res acta displicuerat cōstituerunt strenue bellum ferre. Et Brasidam cum in cæteris honeste acceperunt: tum uero & publice aurea corona redimerunt tanq̄ græciæ liberatorē: & priuatim tenuis coronauerunt: ac ueluti Athletam frequentarunt. Ille confestim relicto eis aliquanto præsidio retro abiit. Nec multo post eodem cum maiore exercitu transfretauit: uolens Mendam atq; Potidæam temptare: ac prius occupare: q̄ q̄ suspicabat. Athenienses tāq̄ īsulæ succurrerēt. Et cū nō nihil de p̄ditione trālegisset: cū his Ciuitatibus iā rē esset exerciturus: interī ad eū ueniūt cū trirēi q̄ iducias renūciarēt. ex Atheniēsis Aristonymus. ex lacedæmoniis Athenæus. Ita exercitus rursus Toronē reuersus est: & legati renunciāt Brasidæ cōuēta. Quæ quidē uni uersū Thracia socii approbauerūt aristonymus aut cætera ānuere: Scyonios tamē negare in fœderibus fore: quos ex dieꝝ supputacōe sciebat post initas inducias defecisse. Brasidas cōtra multis uerbis affirmare ātea defecisse: nec se urbem uelle tradere. Quæ ubi aristonymus Athenis retulit: p̄tinus Athenienses inexpedito fuerunt Scyone bellum inferendi. Sed lacedæmonii missa legatione dicere eos fœdera p̄uaricari: & se pro Ciuitate intercessuros fidem Brasidæ habentes: paratosq; iudicio disceptare. Illi nolle iudicio periclitari: sed primo quoq; tempore cum exercitu abire irati: si qui in insulis iam sunt ab ipsis desciscendū censeant: in utili sibi lacedæmoniōꝝ terrestri potentia confisi. Constabat tamē re uera defectionem fuisse qua ius suum tutabantur Athenienses. Quippe duobus diebus posterius a Scyonis descitum est. Itaq; factō in Sniam Cleonis decreto de Scyonis capiendis interimendisq;: cætera omittentes ad hoc se se præparabant. Atq; iterea ab eis Menda defecit: Ciuitas ī pallena Eritreōꝝ colonia: quā & ipsam Brasidas recepit: non existimans se iniuste agere quia per inducias aperte defecisset. Nam erāt quæ inuicem Atheniensibus crimini daret & fœderum ruptoribus. Quo magis Mendenses fuere audaces: tum cognita Brasidæ propensā Snia: tum sumpta ex Scyonis coniectura: quos non prodidisset: tum q̄ eis pauci cum adessent conscii: & ii tunc cunctarentur non tamen omississent: sed cum sibi ipsis timerent ne patefierent: tamen eos qui multi erant præter opini onem superauissent. Hæc cum protinus Athenienses acceperunt multo magis irritati se aduersus utrunque Ciuitatem instruebant: quorum classis aduentum expectans: Brasidas liberos Vxoresque Scyoniorum ac Mendensium subduxit in Chalcidicam Olynthum: cum præsidio quingentorum Peloponnensium totidemque peltatorum: Chalcidensium profecto omnium Polydamida. Et isti quidem tanq̄ propediem

uenturis Atheniensibus: recte sane inter se cōmuniter res admīstrabant. Brasidas aut̄ interea pariter ac perdiccas rursus aduersus Arribæū tendunt ī lyncium hic quas hēbat copias ducens Macedonum & incolarū græcorū. Ille præter suas Pelopōnensium reliq̄as: Chalcidenses Acanthios: & ex aliis populis ꝑ cuiusq̄ magnitudie in sūma græcorū armatorū fere Tria milia eq̄tes omnes qui sequebant̄: Macedonū cum Chalcidensibus circiter mille alia barbarorū manus permulta. Ingressi regionē Arribæi cū lyncestas ex aduerso castra metatos iuēssēt: & ipsi castra ponūt. Cūq̄ pedites collē e regiōe suū utrinq̄ hērent: & campū q̄ interiacebat eq̄tes ꝑcursarent: pugna iter eos primū eq̄stris cōmissa est. Deinde Brasidas & Perdiccas cū lynceste pedites cū eq̄tibus e colle priores ꝑcessissent: parati ad præliū ediuerso ꝑductis & ipsi copiis cōflixerūt. lyncestæ ī fugā uersi sūt: multi iterempti: cæteri fugiēdo altiora adepti: quēuerūt. Post hæc trophæo erecto biduum triduūq̄ substitērūt: opperiētes hillyrios q̄ ap̄dicca mercede cōducti uēturi erāt. Veḡ Perdiccas nō subsidere āplius uolebat: sed aduersus Arribæi oppida ꝑgredi. Brasidas aut̄ respiciēs ad Mendā ne qd̄ pateretur: si prius appellerēt Atheniēs: & q̄ hillyrii nō aderāt non ad ꝑgrediendū: sed ad regrediendū potius animatus erat: & cum ii inter se altercarētur: nunciatum est Hillyrios Perdicca prodito cū Arribæo eē: Ex quo utriq̄ uidebatur obilloꝝ metum hoīum bellicosorū esse abeundū. Cūq̄ propter contentionem nihil esset constitutū quonā tendere oporteret: interueniente nocte macedones barbarorūq̄ multitudo: subito timore percussī: id qd̄ in magnis exercitiis fieri consueuit: in certis causis q̄ putarent plures aduentare q̄ ueniebant: tantūq̄ nondū adesse in repentinam fugam se dantes domum reuerterunt: & Perdiccam a principio ignarū rei ut rescivit coegerūt: anteq̄ Brasidā īspiceret: ꝑcul. n. sane alter ab altero castra hēbant: illic discedere Brasidas primo diluculo postq̄ accepit: & abisile Macedones & Hillyrios atq̄ Arribæum iuasuros: quadrato ip̄e agmīe leui armatura ī mediū accepta cōstituerat abscedere: dispositisq̄ si qua iuadaretur iunioribus excursoribus: cū delecta ip̄e trecetorū manu ī aīo hēbat: ut postreus discederet resistēdo primis q̄busq̄ hostiū se se offerētibus: & priusq̄ illi aduentarent: ut ī breui milites suos adhortatus est.

Oratio Brasidæ ad Milites.

Isti ego suspicarer Viri Pelopōnēses terrore ꝑcussos: qd̄ derelictus sum: q̄q̄ barbari & ii permulti in nos tendūt: non ita uos hortarer pariter ac docerem. Nūc qd̄ ad desertionē nostrorū & ad hostium multitudinē attinet: quæ maxima sunt uos breui admonitione & hortatione ꝑsuadere conabor. Conuenit. n. uobis ī rebus bellicis strenuos esse: non ꝑ ꝑsentiam sociorum semp: sed uirtutis ꝑꝑrie causa: neq̄ aliorū multitudine terreri. Quippe qui nō ex eiusmodi re. ꝑ. ortum ducitis: in quibus nō præsūt paucis multi: sed potius pluribus pauci: nullo alio adepti potentiā q̄ uicendo ī præliis. Barbaros aut̄ quos nūc inexperti formidatis scire debetis: & ex illis contra quos pro Macedonibus pugnauistis: ex iis quæ ego partim cōiectura: partim fama intelligo: nō asperos fore. Quæcūq̄. n. re uera sūt ībecilla: sed putātur ualida: cū de ip̄is documētū ueritatis accesserit: audaciores aduersarios reddūt. Quibus autem aliquod utiq̄ bonum adest: si quis id non præuiderit hic in eos ferocior fertur. Isti uero quod tardi sūt ī ueniēdo terrori sūt hoībus ip̄itis: ut pote aspectu multitudinis horrendi: & uociferatōis magnitudine terribiles: & inanis illa elatorū armorū crepitatio

speciem minax habet: sed iidem in conferendis manibus aduersus eos qui ista
sustinent non tales existunt: Neq. n. pudet eos quæadmōm nos lacedæmonios:
cum ordinem nullū habeant locum deserere dum superantur: quoq. fuga eādē
quā aggressio honestis gloriā habet: ac pro irreprehensibili re ac forti existimatur:
& cum pugna rex domina sit: præcipueq. si cui præbeat cū decore cām confer-
uandæ salutis: tutius ducunt citra suū periculū terrefacere nos: q̄ nobiscum ue-
nire ad manus: id q̄ ante q̄ nunc factitauerūt. A quibus quicq. asperitatis im-
pendeat. Cernitis re quidē modicum: aspectu aut & auditu ferox. Eos cum iusti
uenient uos sustinētes: & cum tempus erit cum decore & ordine: rursus uos sub-
ducentes intuitū prope abibitis: cognituri in reliquū tempus huiusmōi turbas:
iis qui primum impetum exceperit ostentare robur: minabundas eminus ac cū-
ctabundas easdem: si accesseris cominusq. constiteris strenuitatē celeriter i id ut
ruti sint demonstrare. Talibus hortatus Brasidas copias subducebat. Quo uiso
Barbari multa uociferatione ac tumultu ingruiebant: eum fugere opinates præ-
uentuq. se interfecturos. Sed cum excursores. quacūq. illi incidebant obsisterēt:
& ipse cum delecta manu inuadentes sustineret: ita præter opinionem aduersus
primum impetum resisterunt: & deinceps excipiendo eos propullarunt: se se cū
ab illis cessaretur subtrahentes. Ac cum in spatiosum uentum est locum a græcis
qui cum Brasida erant iam procul aberant barbari: quæ pars relicta erat: ut hos
in secuta cū ipsis cōfereret manus. Nam cæteri cursu cōtenderant infugiētes Ma-
cedones: quoq. ut in quēq. incidebāt. trucidauerūt. Iidem angusto in regionem
Arribæi inter duos colles ingressu occupato: sciētes non aliam esse Brasidæ ad-
redeundū uia iam aduertantem illū ad ambiguū uia circūstunt tanq. capturi. At
iste re cognita præcipit iis qui secū erant trecentis: ut in eū quē magis suspicabatur
captum iri collē tendētes q̄ possent: p̄ se q̄sq. celerrimo cursu sine ordine conarē-
tur extrudere barbaros iam cōtra ueniētes: priusq. maiori illoq. accedente mul-
titudie ibi cōcluderetur. Ita Brasidiani eos qui in colle erant aggressi impetu su-
perant: & reliquus exercitus eodem facilius concessit. Nam barbari facta illic su-
oq. fuga deterriti: & q̄ hos ad fines esse iāq. euasisse arbitrarētur: nō sūt ulterius
persecuti. Brasidas aut ubi edijtiora adeptus est: tutius iter faciēs peruenit eodem
die Arnissam primū quæ erat ditionis Perdiccæ: Vbi milites Macedonibus q̄
p̄iores abissent irati: ut in queq. incidebat inter eundū: uel iuga bouum uel Vasa
quæ Macedonibus deciderat: qualia credibile est i nocturno & trepido discessu
cōtingere: iuga quidē soluentes conciderunt: uasa uero sibi uendicarunt. Atque
hinc primum Perdiccas Brasidam sibi hostem esse existimauit: & postea iudicio
Pelopōnensium in Atheniēses nō consuetū odium gessit: sed cum e grauisimis
calamitatibus emerisset: dedit operam ut quoquomodo q̄ primum cum Athe-
niēsis conueniret: & a lacedæmoniis dissociaretur. Brasidas ex Macedonia re-
uersus Toronam offendit: Athenienses iam Mendam tenentes: & quia inualidū
se ad expellendos iam hostes si in pallenam trāsiret arbitrabatur: ibi subsedit ad
Vrbis præsidium. Nam per id tempus Athenienses exierant auxilio iis: qui apud
lyncum erant contra Mendam & Scionam: quemadmodum instructi erant qu-
quaginta cum nauibus: quarum decem erant Chiæ ferentibus mille armatos su-
orum populariū: sagittarios sexcētos Thracum mercenariorum mille: aliosq. il-
linc sociorum peltatos: Nicia Nicerati & Nicostrato ditrephis ducibus. Cum
qua Classe ex Potidæa profecti: cum iuxta neptuni téplum tenuissent aduersus
Mendenses iere. Illi & Scionioq. auxiliares recenti cum pelopōnensium præsidio:

omnes armati numero septingenti Polydamida duce extra urbem castra habebant super tutum collem. Eo Nicias tramitibus quibusdam euadere cum temptasset: habens secum Methonensium leuiter armatos centum viginti: Atheniensium armatorum delectos sexaginta cum omnibus sagitariis: illos ab ipsis uulneratus sumouere non potuit. Nicostratus alio longiore itinere cum omni reliquo exercitu aggressus in pium collem: eo perturbationis uenit: ut pax abfuerit qui totus Atheniensium exercitus uiceret. Et cum eo die mendenses sociique dedere: recusarent: digressi Athenienses castra metati sunt: atque insecuta nocte Mendenses in urbem concesserunt. Postero die Athenienses ora Scioe praeteruecti eius suburbana ceperunt: et agrum quanta ea fuit die populati sunt nemine obuia pdeute. Erat. n. non nihil seditionis intra urbem: Et cum proxima nocte treceti illi scioi domum abisset. Postridie Nicias cum dimidio copiarum progressus ad fines Scioniorum regionem uastauit: et Nicostratus proter cum reliquis urbem obsedit a superioribus portis: qua itur Potidaea. Polydamidas ab hac. n. parte Mendensibus auxiliaribusque intra murum arma posita erat: eos tanquam ad pugnam instruebat: Et cum ad exeundum Mendenses hortaret: eique e populo quidam seditiose contradiceret & se exiturum negaret: neque belligerare oportere: & ipse hominem ut contradicebat manu abripuisset: atque perturbasset: indignatus e uestigio populus sumptis armis tendit in Peloponenses: & in eos qui cum illis populo aduersati essent: & impetu dato uertit in fugam: tum ob repentinum certamen: tum ob metum Atheniensium quibus portae fuere praefractae. Quippe Peloponenses suspicabantur illos ab aliquo promouitose in se esse uenturos. Ita quocumque non statim e obrucati sunt in arce confugerunt: quam ipsi iam antea tenebant. Athenienses autem iam enim Nicias erat reuersus ante urbem stabat cum omnibus copiis: irrumpentes ueluti ui captam: ut quae non ex conuento apta fuisset diripiunt: ut uix eos cohibere potuerint duces ne & homines trucidarent. Post haec iusserunt Mendenses pristino ritu rem. p. administrarent: ut de iis per se supplicium sumerent: quos esse seditionis auctores censuissent. Eos autem qui in arce erant concluderunt muro utriusque ad mare pertingenti: & in eo imponere praesidium: potiti iis quae circa Mendam sunt aduersus scionam tendunt. Obuiam pdeutes oppidani cum Peloponensibus in difficili ante urbem tumulo confidunt: que nisi caperet hostis urbem circuuallare non poterat. Eum Athenienses strenue aggressi detrusisque pugna qui occurrerunt castra ponunt trophaeum statuunt: oppidum concludere parant. Nec multo post cum in eo iam ope occuparentur auxilia: quae in arce Mendae obsidebantur: superatis que erant ad mare custodiis noctu abierunt. Quorum plerique fugientes per hostium castra obsidentium Scionam intrauerunt. Ea circuuallata per Caduceatores cum Atheniensium ducibus foedus inuit odio Brasidae contracto: ob reditum ex lynco iam tum statim rem transigere orsus. Etenim comparata apud Thessalos externorum manu: quorum primoribus semper fuerat usus simul Nicia. Postquam iter eos conuenit iubent ut aliquid inigne per Atheniensium tutela faceret simul sua sponte: quod nollet amplius in suam regionem uenire Peloponenses: prohibuit Ischagoram Lacedaemoniis: ne tunc exercitum terrestri itinere deducturus ad Brasidam erat: ne cum copiis impedimentisque transiret: ita ut ne Thessalos quidem illi temptarent. Ipse tamen Ischagoras & Amenas & Aristeus ad Brasidam puenerunt a Lacedaemoniis missi: ad res inspicundas: e ductis e Sparta secum adulescentulis cum leges id uerarent: qui Ciuitatibus praeficerent: ne ea res quibuscumque committeretur. Et praefecerunt Amphipoli Clearidam Cleomyi: Torone Telidam Hegesandri. Eade aestate Thebani muros Thespiensium crimini dantes: quod sentirent cum Atheniensibus

diruerūt id qđ semp qđe uoluerāt: sed tūc facilius fuit quoniā i pugna cū Atheniēsis cōmissa omnis eoz iuuentutis flos erat extinctus: Tēplū quoq; iunōis eadē æstate apud argos deflagrauit: Chrylide sacerdote cū ardētē quādā Lucernā corōis apposisset: illic ita soporata ut incensa oīa atq; flagratia nō sentiret: pp quod Argiuos uerita prius i philuntē nocte cōfugit. Argiui ex lege quæ apud eos ē pmulgata: aliam istituere sacerdotē noīe phaenidē: cū octo ānos huius belli. Chrylis p̄fuisset & dimidiatū quādo pfugit. Et Scioā iā extremo æstatis undiq; muris cōclusa ē. qbus iposito Atheniēses p̄sidio: cū cætero exercitu abierūt. Insequēs hyemis apd Atheniēses atq; Lacedæmōios geta māsit: pp iducias. Manti nxi uero ac Tegeatæ cū suis utriq; sociis apd laodicū terre Orestidis cōfluxerūt: ācep̄sq; uictoria exitit. Nā altero utriq; cornu i fugā uerso trophæa fixerūt: ad delphos spolia miserūt cū multis utriq; cesis adhuc dubio Marte pugnātes nox diremisset. Tegeatæ illic p noctātes statū trophæū excitarūt: Mantīxi cū i Bucolionē discessissent idē posterus e regiōe fecerūt: Exitu eiusedē hyemis appetente uere Brasidas potidæā tēptauit. Noctū. n. ad iēs scalas admouit: hactenusq; hostē latuit. Nā tūtinabulo allato: sic i casū ante ipsius pditoris reditū admotæ sūt scalæ: & cū statū sēfisset hostis Brasidas priusq; accederet: rapti retro reduxit exercitū: Luce nō expectata. Et hyēs exiuit ānusq; nōus belli q; Thucydides cōscripsit

THUCYDIDIS ATHENIENSIS HISTORICI LIBER Q VARTVS
FINIT EIVSDEM Q VINTVS INCHOAT

IN SEQ ENTI æstate foederū ānua dies q ad Pythia usq; p̄cellerat exiit: Per quas iducias Atheniēses e Delo delios sūmouerūt: rati illos ex uetusta quadā cā nō esse castos ad sacra faciēda: & hoc sibi restare expiatiōis de qua superius a me cōmemoratū ē: quasi sublati defūctoz monumētis id rite faciētes. Delii uero ad ramytteū i Asia ut quisq; adhibat eis locū dāte Pharnace icoluerunt. Cleon post exactas inducias cū triginta nauibus ducens peditum urbanoz mille & ducentos armatos: cū equitibus trecentis ac socioz pluribus i puinciā Thraciæ cū ad hoc Atheniēses iduxisset traiecit. Et cū Scioniā primū tēuisset iā expugnatā: sumptis illinc p̄sidiariis armatis i portū Colophonioz nauigauit: nō ad modum ab urbe Toronæa distātē. Vbi certior factus a transfugis neq; Brasidā intus eē: & qui essēt impares fore: ad resistendū terrestri itinere ad urbē tēdit. & decē nauibus ad circueūdo portū dimissis: ante oīa p̄git ad munimēta: quæ Brasidas urbi circūdederat uolens icludere suburbana: & diruto ueteri muro unā efficere urbē: adortis ea Atheniensibus: Pasitelidas Lacedæmonius dux cū eo quod aderat p̄sidio succurrēs resistebat. Sed cum repelleretur & p̄terea timeret ne ue naues quæ circūmissæ erāt circuito portu desertā urbē occuparēt ne ue in muro q expugnabat: ipse caperet: Eo relicto ad urbem cursu comēdit. Verū & Atheniēses Classici nauibus egressi: urbem priores receperūt: & isecurus cū uociferatiōe peditatus qua subrutus uetus murus erat: irrupit. ac Lacedæmōioz Toronæozq; alios q repugnabāt statim iteremerūt: alios uiuos ceperūt iter quos & Pasitelidā ducē. Brasidas aut Turonū ille qđe ad succurrendū p̄fectus ē: sed i uia certior de expugnatōe factus rediit p̄uēturus hostem: nisi quadragita ferme stadiis serior fuisset: Cleon atq; Atheniēses trophæa duo ere-

fin del año 9.

año 10 Suegalpina
pro los Juegos pitios.

xerūt: unū āte portū alterū āte muros: uxoribusq; ac liberis Toronæoz; in feruitutē areptis: ipos atq; Lacedæmōios: & si qs alius Chalcideliū aderat: cūctos ad septigētos numero Athenas miserūt. Quoꝝ Lacedæmōii ex fœderibus postea initis remissi sūt: cæteri ab Olyntiis accepti: totidē uiris pmutati. Per idē tēpus & Boetii panactū murū in cōfinitis q; erat Atheniēsium pditione ceperunt. Et Cleon iposito præsidio Toronæ pfectus Athon ppe ad Amphipolim usq; p nauigauit: & pheax erasiterati filius cū duobus collegis ab Atheniēsibus p legato missus in Italiā atq; Sicilia duabus cū nauibus transmisit. Nā Leōtini Atheniēsibus e Sicilia reuersis: post cōuentionē cū multis ī Ciuitatē ascripserunt & plebs agrū uiritim diuidere hēret in aīo: id sentientes ii qui potētes erāt Syracusanis accitis plebē eiecere: & ea passim errabūda dedentes le Syracusanis urbemq; deserentes ac desolantes hīacula Syracusas ut Ciues cōmigrarūt. Quoꝝ non nulli displicente sibi factō: relictis Syraculis locū quēdā urbis suæ noīe phoces capere: & aldon ī Leontino agro ualidum noīe Bricinias ad quos permulti exulātis plebis se cōtulerūt. Et p muris stātes belli gerebātur: Hoc cū audissent Atheniēs phæacē miserūt: si quo mō psuasus luis q; ibi erāt sociis: & aliis si posset Siciliensibus cōmuniter tāq; aduersus pficiscētē Syracusanoz; potētiā sūptis armis liberarēt populū Leōtinū: pheax ubi aduēit īductis Camariæis atq; Acragantinis quia apud Gelam res ei e contrario eueniebat ad ceteros nō perrexit: intelligens haud quāq; se illos psuasurum: sed rediens per Siculos Catinam & in trāsitu Bricinias ueniēs adhortatusq; discessit. Is tamē & cū ī Siciliam trāsmissit: & rursus cū rediit apud Italiā cum non nullis Ciuitatibus de amicitia Atheniensiu sermonē habuit: atq; cum Mamertinis apud locros agentibus quo relegati erāt: cum post Siciliēsium pacificationē orta inter Mamertinos seditiōe: ab aduersa factiōe accitis locresibus eiecti essēt: factaq; aliquādiu Messana locrensiū. Hos itaq; phæax illuc receptus nihil læsit: quia cum locresibus trāslegerat Atheniensiu noīe Soli. n. omniū socioz; in reconciliatiōe Siciliensium fœdus abnuerāt cū Atheniensibus: ne tū quidem amissuri: nisi bello aduersus Itones & Melæos occupati fuissent: finitimos suos atq; coloniā. Et phæax quidem aliquāto posterior Athenas rediit. Cleon autē soluēs a Torona Amphipolim uersus Stagirum ab Eone pfectus inuadit Andrioz; & Galepsum Thasiōrū coloniā: sed illa nō expugnata hanc expugnat: missisq; ad Perdiccam legatis: ut cum copiis ex iure societatis ad te ueniret: missis itē aliis in Thraciā ad Pollem adomātoꝝ Regem: q; plurima Thracēs mercede cōduxerat: ipse apud Eonē subsedit hos expectās. Hæc Brasidas cū accepisset & ipse īsedit e regione Cerdyliū q; ē locus Argiliorū transfiumen editus: haud sane distās ab Amphipoli: Vnde omnia subiiciebantur oculis: adeo ut ne lateret quidem: Cleon id quod facturū expectabat prodiens cum exercitu: ut aduersus Amphipolim ascēderet: hostiles copias præ suis præsentibus contemnens: īstruxerat autē Brasidas Thracum mercede cōductos mille quingētos: & Edones quos omnes euocarat peltatos atq; Equites habens Myrciniōz; & Chalcidensiu: præter eos quos apud Amphipolim peltatos mille in summa ad duo milia peditum armata & Equites græcoꝝ trecentos. Hos cum hēret cerdylum cū mille quingētis īsedit: cæteris intra Amphipoli cū Clearida instructis. Cleon tantisper ocium: tenuit dum id quod Brasidas expectabat facere coactus est. Nam ægre Milites ferebāt mansionem: reputabātq; quātā imperitiæ atq; ignauix duci suo esset cum Brasida tantæ peritiæ atq; audaciæ uiro. Ad hæc inuiti domo cum eo uenerāt. Hanc mutationē gliscere cū

aiaduere Cleon: nolens ipsos q̄ in eodem desideret loco: grauari contractos educit: usus eadem ratione qua apud pylum qua quia p̄sperare cesserat aliquid se sapere opinabatur. Et enim neminem sperabat ad pugna dum sibi obuiam exiturum qui potius ad inspiciendum locum se se dixit ascendere: maiorem tamen apparatus expectabat: non ut tuto si ad hoc cogeretur pugnaturus superaturusq̄: sed ut circ undato exercitu urbem expugnaturus. Cū uenisset: & ualido in collae ante Amphipoli exercitum collocasset ipse contēplabatur Strymonis restagnationē: & urbis sitū Thraciam uersus quemadmodum se haberet: existimans sibi quādocūq̄ liberet abicēdere licere: absq̄ certamine. Et enim nemo neq̄ super muros conspiciabatur: neq̄ egredi portis qua & clausa oēs erant. Adeo sibi peccasse uidebatur quod etiam cum machinis non uenisset posse. n. urbem q̄ deserta esset capi. Brasidas simulac Athenienses mouisse cognouit: & ipse descendens ecerdylio Amphipolim intrat: nullaq̄ eruptionem nullaq̄ instruēdi agminis aduersus Athenienses significationē facit: diffusus copiis suis quas impares hosti putabat: non numero: nam p̄pe modū pares erant: sed ornatu. Nam i ea expeditione militabat Athēsiū flos: & lemnioꝝ Imbriozq̄ robur: Itaq̄ artem aggressurus adhibet: q̄ uidelicet si numerū suoz & quātum necessarium erat armatorum ostendisset: haud arbitratur magis p̄ficere: q̄ si improuisus esset ac uere cōtemptus. Igitur delectis i bi armatis centum quinquaginta: ac traditis Clearidæ ceteris: cōstituit adoriri priusq̄ abiret Athenienses: ratus non perinde illos si disclusi fuissent recepturos: si qua sibi supueniret auxilia. Verū milites adhortari cōsiliūq̄ suū apire uolens: aduocatis oibus in hunc modum: disseruit.

Oratio Brasidæ ad Milites.

Iri Peloponnēses quoniam ex ea terra profecti uos qua p̄p generositate libera seper extitit: & quia Dores cū Ioniis dimicaturi estis: quorum superiores esse cosueistis: satis erit paucis rem aperire. Docebo uos quonāmodo irruptionem facere destino: ne q̄ cum paucis: nō cum uniuersis mihi piclitandum duco: uobis imbecillitatem uiriū interpretatibus formidinem praestet. Hostis enim quātum conicio contemptu nostri: quos nō putat i se ad pugnam p̄gressuros: locū conscendit: & nūc ad spectaculum cōuersus nullo ordine securus agit. Quae peccata hostiū quisq̄ optime aiaduere: & pro suis etiā uiribus aggreditur: nō id faciens ex aperto & istructo contra agmine magisq̄ ex praesenti oportūitate huic plerūq̄ foeliciter succedit. Atq̄ haec belli furta honestissimā gloriam optinet: per qua praecipue quis hostem fallens sumo amicos afficiat cōmodo. Ergo dū imparati adhuc confidūt dumq̄ abeundi potiusq̄ manendi quātū mihi uidetur aiū habent: i hoc eorum ancipiti consilio priusq̄ sententiam componant. Ego cū his quos habeo occupabo i medio eoz agmen si potero icurrēs & irruēs. Tu Clearida mox ubi me iam isilisse cōspexeris atq̄ terrētē illos conicies: tūc uero patefactis repente portis p̄deas cū istis q̄ tecum sunt Amphipolitanis ac sociis annitereq̄ q̄ festinatissime te imiscere. Sic enim spero praecipue eos territum iri: quoniam terribiliores sunt hosti qui interueniūt pugnae q̄ ipsi pugnantes. Et quod ad te attinet: ut spartiatā decet uirum te egregium presta: & cum uos socii strenue sequamini: existimantes id demum esse bene bellare ut uelis: ut erubescas ut ducibus pareas: atq̄ hodierno die fore: ut aut liberi existatis si strenue gesseritis socii Lacedaemōioꝝ uocitemini: aut

Atheniensiū serui: duriore ēt q̄ pertulistis seruitute. cæterisq; græcis quo minus li-
beri fiāt impedimento litis. si etiā opime rem gesseritis sine captiuis tamen ac-
cede hostiū. Sed neq; uos instrenui sitis: cū sciatis quantis de rebus certamē est:
& ego ostendā me non magis posse alios adhortari eminus: q̄ grauitē ipse co-
minus agere. Haftenus locutus Brasidas: tum se se ad exercitum præparauit: tū
alios cū Clearida ad portas quæ i Thracēs uocantur: & quēadmodū dictum est
erumperēt collocauit. Verum quia a Cerdyllo descendens fuerat & i urbe quo-
q; cōspicua rem diuinam faciens atq; immolās extra urbē circa templū palladis
conspēctus: hoc Cleoni nuntiatum est. processerat autem tunc Cleō ad spectacu-
lum: quia & omnis hostilis exercitus i tra urbem subiiciebatur oculis: & sub por-
tis uestigia multa equoz; atq; hominum exeuntium notabantur. Hæc cū audis-
set eo perrexit: atq; ubi rem agnouit: iubet colligi uasa ad proficiscendū: q; scili-
cet nollet pugna decerneret: priusq; sibi uenirent auxilia. q; arbitrarētur fugam
se ante capere posse: edicitq; abeuntibus ad sinistrū cornu: tāq; agere id solū li-
ceret ad Eonem se subducerēt. Verum ubi hoc lente agi uisum est: cōuerso ipse
dextro cornu & nuda hostibus præbens abducebat exercitū. Cum iterim Bras-
idas ubi oportunitatem adesse cognouit: & Atheniensiu moueri castra ad eos i-
quit qui secum erāt aliosq;. Isti nos non expectāt: indicio est motus lanceaz; atq;
capitū i hoc quicunq; agunt ii haud consuerūt expectare iuadentes. Sed nūc ali-
quis mihi portas quas dictum est patefaciat: & pstanti animo q̄ celerrime irrua-
mus. Sub hæc per portas & eas quæ sunt super uallum perq; primas longi qui tū
erant muri egressus cursu contendit: recta uia ubi nūc per maxime ardua loci
euntibus trophæum uisitur. Atq; circa medium agmen adhortus: Atheniēses iā
territos & sua cōfusione iuadentes: audacia in fugam uertit: & Clearidas ubi pce-
ptū erat cum exercitu Thracibus egressus portis infertur. Ex quo cōtigit ut ex
inopinato ac repentino Atheniēses utrinq; perturbarētur: utq; sinistrū eorum
cornu Eonem uersus: sicuti progressum erat dissipatum fugam faceret: & hoc
iam fugiente. Brasidas cum in dextrum ingruit uulneraretur quem cadentem:
cum Atheniēses non animaduertissēt: sui qui proximi stabant sublato aspor-
tarunt. Eoz; magis dextrum Atheniensium cornu perstitit. Cleon ut primum
non expectādum sibi constituit statim in fuga exceptus ē: a Myrcinio peltato i-
terfectus. Qui uero cum eo fuerant armati conuersi in hostem super tumulam
bis ter ue assilienti Clearidæ restiterunt: nec prius cesserunt q̄ Myrciniorū Chal-
cidiensūq; equitatus ac peltati circumsistentes: atq; iaculis incessentes in fugam
eos uertit. Ita uniuersus Atheniensiu exercitus iā diffugiens ægre uarias i mō-
tibus uias intendit: & quicunq; cæsi non sunt: aut a principio dum manus con-
serūt: aut ab equitatu Calcidiensium atq; peltatis Eōem se receperunt. Brasidas
cum eum sui e prælio subtraxissent in urbem perlatus adhuc spirans cognouit
quidem suos ille uicisse. sed multo post deficiens expirauit. Reliquus exercitus
cum Clearida persecutus hostem ubi rediit cæsos spoliavit trophæumq; erexit.
Post hæc uniuersi socii Brasidam sub armis comitati publice sepelierunt intra
urbem ante forum quod nunc est. Deinde Amphipolitani monumentum eius
circumstantes: tanq; heroi fanum dedicarunt: honores tribuerunt: certamina &
anniuersalia sacrificia: coloniā quoq; uelut deductori ascripserūt: deiectis Agno-
nis ædificiis: & si que ædes in illius memoriam futuræ erant: tum Brasidam libe-
ratorem suum extitisse arbitrantes: tum ob præsentem Atheniensium metum:
Lacedæmoniorum societatem demerentes. Nam eisdē honores habere Agno-

nem: neq; ita ex utilitate ipsorum erat: neq; ita iocundum propter hostilitatem Atheniensium: quibus tamen mortuos reddiderunt: quorum numerus ad sexcentos fuit: hostium autem septem: quoniam non iustum plium exitit: sed potius ex huiusmodi casu: & incusso prius metu sublatis mortuis illi domum nauigauerunt: qui cum Clearida erant re Amphipolitanam constabilerunt. Per eadem tempora sub extremum ætatis Rhamphias & Autocharidas & Epicylidas Lacedæmonii: in prouinciam quæ erat in Thracia transportarunt nongentos in supplementum armatos: & cum Heracleam quæ est in Thrachine peruenissent: quæcunq; non probe se habere uisa sunt eis constiterunt. Quibus ibidem agentibus prælium hoc gestum est: æstasq; excessit. Initio aut statim hyemis ii qui cum Rhamphia erant: ad Pyerium usq; qui est Thessaliæ mōs progressi sunt: sed inhibiti a Thessalis & præterea morte Brasidæ ad quem copias ducebant domum reuerterunt. putantes haud quã iam tempus esse: cum & Athenienses uicti abissent: nec ipsi idonei forent qui aliquid eorum cōficerent: quæ Brasidas animo agitalset: cum præsertim scirent quãdo domo exissent: Lacedæmōios fuisse propensiores ad pacem: etiam contigit ut secundum pugnam quæ ad Amphipolim gesta est: & Amphie in Thessalia regressum neutri Amplius quippiam belli attingeret: ad pacem magis spectantes Athenienses quidem: q; calamitatem acceperant apud Delium: & paulo post rursus ad Amphipolim neq; iam firmam uirium spem habentes: ut atea qua cum foedera expectarant: meliori se futuros conditione præsentis prosperitate confisi. Præterea & reformidabant socios: ne propter ipsorum clades elati citius deficerent: & poenitebat eos: q; post rem bene gestam ad Pylum non pacificauissent. Lacedæmonii uero q; secus atq; opinati fuissent sibi in bello successerat: cuius paucos intra annos putarant potentiam se Atheniensium delecturos: si terram illorum depopularentur. accepta autem ad Pylum clade qualis nulla prius in Sparta: & iis qui e Pylo ac Cytheris prodibant: regionem Latrocinio infestantibus: & seruis ad hostem transeuntibus: & iis qui super erant assidue suspectis: ne quid noui sicut prius molirentur sollicitati ad præsentem statum ab iis qui fugissent. Huc accedebat q; foedera tricennalia cum Argiuis percussa in exitu erant: ne alia uolebant illi ferire: nisi terra Cynoluria sibi restitueretur. Ut putarent Argiuis se & Atheniensibus pariter impares ad belligerandum. Eo quidem magis q; non nullas habebant suspectas in Peloponneso Ciuitates: ne deficerent ad Argiuos: prout & factum est. Hæc igitur utriusq; animo uersantibus uisum est de pactionibus agendum: nec Lacedæmonii minus desiderio recipiendi captiuos ex insula: quippe qui erant cum Spartiata atq; primores. tū uero ipsorum propinqui. Eoq; iam inde ex quo capti fuerant transigi coeptum est. Sed Athenienses elati animo nondum uolebant æquis conditionibus finire bellū. Eisdem apud Delium clade affectos gnari Lacedæmonii tunc id magis admissuros: confestim annuas facere inducias: quibus eos oportebat coire de ampliori tempore consultaturos. Postea uero q; ad Amphipolim ab Atheniensibus male pugnatum est: & Cleon atq; Brasidas mortem oppetiere: qui præcipue e diuerso paci aduersabantur. Brasidas quidem q; prospere bellaret & ob id honores assequeretur: Cleon autem q; in quiete Ciuitatis credebat se in sceleribus committendis manifestiorem fore: & minus habiturum fidei in obtrectando: multo magis hoc exoptabant: & ante omnes duo in sua utriq; Ciuitate ad principatū properantes Plistoanax Pausaniæ Lacedæmoniorum Rex: & Nicias Nicerati in re militari eorū qui tunc erat longe elatissimus: hic quidem quod in eo: in quo nihil

pace de 30 años con los
Argiuos.

dum damni fecissent uolebat: opereq; precium putabat tueri foelicitatem: & cū cæteros Ciues: tum uero se laboribus in pſentiarum uacare: & nomen poſteritati relinquere q; nuſq; de re. p. male meritus eſſet: q; ita demum arbitratur contingere: ſi nihil periculi foret: & ſi quis ſe q̄ minimum fortunæ committeret: & fugam periculi pace præri. Ille autem q; ab inimicis inſimulabatur de reuerſione ex Attica: & quaſi ob hâc culpam iſta contingerent: quotiens aliquid cladis accipiebant a Lacedæmoniis ei ſemper inuidia fiebat. Et enim inſimulabatur quod cum Ariftocle fratre uatem quæ ad Delphos erat perſuaſiſſet: ut Lacedæmoniis ad petenda oracula eo miſſus hæc plerūq; reſponderet. Ioue ſati ſemidei prolem ex alieno ſolo in ſuum reducere: alioquin argenteo arare uomere: Eandem quoq; aliquanto poſt tempore: ut Lacedæmonios hortaretur: ad ſe reducendū i Lyceo exulantem: propter ſuſpitionem acceptorum munerum: ob reditum illum ex Attica & dimidiatas ædes templi Iouis metu Lacedæmoniorum tunc inhabitantem: unde uiceſimo regni ſui año ad ſe ateq; reducendum: eiſmōi Choris atq; ſacrificiis quibus prolequi reges inſtituerunt: cum primum Lacedæmona condidere. Hac igitur offeſus criminatione Pliſtoanax: ſimulq; q; exiſtimabat cū nihil in pace aduerſi contingere: ubi Lacedæmonii ſuos recepſſent: haud quamq; ſe inimicorum inuidiæ obnoxium fore: cui ſemper obnoxii ſint neceſſe eſt principes in Ciuitate belli tempore: propter eius detrimenta: cōuentionem præoptabat. Eamq; per hyemē in colloquium itum eſt: & iam i ſtante Vere apparatus a Lacedæmoniis palam agitabatur per Ciuitates denunciandis tanq; admunitioes faciendas: quo magis exaudirent Athenienſes. Et ubi in conciliis multa ſūt utrinq; iura allata: ita conuentum eſt: ut pax fieret utriſq; ea quæ bello eſſent parata reddentibus: ſed Athenienſibus Niſæam retinentibus. Nam cū Plataeam repeterent Athenienſes: & eam ſe uicepiſſe Thebæi negarent: nec Oppidanis prodeſſent ſed dedentibus. Idem de Niſæa & illum dicebant. Tunc aduocatis Lacedæmonii ſociis p̄ter Boetios atq; Corinthios & leosq; & alios Megarenſes: his enim quæ fiebant haud placebant decretoq; facto de bello finiendo: foedus inirent: percufferūtq; cū Athenienſibus quod Athenienſes apud illos iurando comprobarunt: Foedera fecere Athenienſes ac Lacedæmonii cum ſociis i hæc uerba: per Ciuitates rata iureiurâdo ſūt habita.

Foedera inter Lacedæmonios & Athenienſes

Vod ad templa publica pertinet Licere quicunq; uelit tuto ire cōſulere cōſultores mittere more maiorum terra & mari: Phanum uero ac templum Apollinis quod eſt apud Delphos: ipſos uti ſuis legibus uectigalibus iudiciis: ſua deniq; terra more priō: Eſſe porro foedera annos quinquaginta Athenienſibus ac Lacedæmoniis & utrorūq; ſociis pura & innoxia uel terra uel mari. Nec licere arma iſerre detrimēti cauſa: neq; Lacedæmoniis neq; Athenienſibus eorū ue ſociis: ulla uel arte uel machinatiōe: ſi quid inter eos controverſiæ exiſtat iure agant: & iureiurando de quibuſcunq; conuentum eſt: reddentibus Lacedæmoniis ac ſociis Amphipolim Athenienſibus: litteræ tamē Ciuitatibus quaſcūq; Lacedæmonii tradiderūt Athenienſibus abire: quo libeat ſuis cū ſacris cultatibus. Eas uero quas Ariftides tributarias fecit liberas eē: itē nō licere Athenienſibus atq; ſociis nocendi gratia illuc ferre arma: ſi tributum pendāt poſt iſta foedera. Sunt autē hæ Argilus, Stagirus, Acanthus, Scolus, Olynthus, Spartolus.

Quod si quis pacificationem quae intercessit spacio belli ascribendam non putabit: is
haud recte putabit. Si enim ex rebus gestis id existimabit inueniet non esse consen-
taneum eam iudicari pacem: in qua neque tradita neque recepta sunt omnia de quibus
conuenerat. Et praeter haec in Matinico & Epidauro atque in aliis bellis utrinque
accepte. Et nihilominus in Thracia qui socii fuerant hostes extiterunt: & Boetii
decidiales inducias agebant. Itaque & ex superioris belli decennio: & ex suspectis post
illud induciis: & ex illesecuto has posteriori bello. Si quis tot annos supputabit per tem-
pora: & aliquot dieque accessionem hoc solum inueniet exitu comprobatum: ex iis
quae futura esse ex oraculis affirmabantur. Et enim memoria teneo ab incepto
usque ad finitum bellum a compluribus praedicari solitum ter nouenis annis bellum
geri oportere. Quo omni tempore cum per aetatem res ego iam intelligerem: & animam ad-
uertere ut aliquid diligenter cognoscerem: contigit: ut cum prius exulare annos uigin-
ti: postquam in Amphipolim traiecissem dux Classis: cunctis rebus agendis interfuerim
apud utrosque: nec minus propter exilium apud Peloponenses per otium aliquid eor-
um regem impensius nossem. Igitur controuersiam quae post decem annos extitit: &
foederum perturbationem & deinceps quemadmodum bellatum est exequar. Nam po-
stequam quinquaginta annorum foedera sunt inita: & mox societates legationesque quae ex
Peloponneso ad haec accitae fuerant: & lacedaemone discessere & alii domum abiere.
Corinthii ad Argos conuersi primum uerba fecerunt cum quibusdam principibus Argi-
uorum: quando quidem lacedaemonii foedera societateque cum Atheniensibus fecissent an-
tea sibi inimicissimis: non ob utilitatem Peloponnesi sed ob seruitutem: oportere Argi-
nos considerare ut salua sit res Peloponnesi: atque decernere quae cumque graeca ciuitas
suis legibus pari iure aequis conditionibus utuens: uelit cum Argiuis societatem fa-
cere licere: ut una quaeque ad alterius terram mutua ferat auxilia: deligere aliquot
homines penes quos sit imperii summa: ne res foras emanet: ne ue fiat ad po-
pulum mentio si ille non sit assensurus. Multos enim aiebat ad Argiuos odio la-
cedaemoniorum se collocaturos. Haec cum demonstrassent Corinthii domum
reuerterunt. Quae Argiui illi cum audissent: & ad magistratus atque ad populum
retulissent. facta decreto Argiui duodecim viros delegerunt: cum quibus lice-
ret societatem facere: quisquis uellet graecorum praeter Athenienses ac lacedae-
monios: cum horum neutris id liceret in iussu populi Argiui. Admiserunt autem
hoc Argiui eo impensius: tum quod cernerent bellum sibi cum lacedaemoniis
futurum: quoniam foedera cum illis in exitu erant. tum quod sperarent se principes
fore Peloponnesi. Si quidem per id tempus praecipue lacedaemonium imperium
male audiebat: & propter acceptas clades contemptui erant: & inter omnes op-
time Argiui se habebant: qui non sumpto cum caeteris Attico bello: quod cum utrisque soe-
derati essent rem ampliauerant. Hunc itaque in modum Argiui graecorum uo-
luntarios in societatem recipiebant. ad quos primi Mantinaei cum sociis transie-
rant: lacedaemonios ueriti a quibus dum adhuc bellum cum Atheniensibus gerunt.
Partem quaedam Archadiae illoque ditiosius auertisset: quosque non credebat neglecturos:
quod ea Mantinaei potirentur. Ita dum illi cum ceteris libenter ad Argiuos se contulerunt: Ciuita-
tem magnam considerantes & cum lacedaemoniis usque certantem: & statum popularem
quemadmodum ipsi habentem. Secundum hanc defectionem reliquum Peloponnesus gliscere cepit:
tanquam ipsi foret idem faciendum: rata plus quiddam cognouisse Mantineos quod ad
Argiuos accessissent: & simul succelens lacedaemoniis cum ob alia: tum uero quod in soe-
deribus Atticis ascriptum esset: piurimum esse quicquid adiacere tollere ue ei quod utrique Ciuita-
ti uisum est lacedaemoniae & Atheniensi. Nec enim particula Peloponenses praecipue

turbauit: & ad suspicandum induxit: ne se uellent in seruitutē redigere lacedæmoniū cū Atheniēsis. æquū namq; futuzē fuisse: ut ea transmutatio Vniuersis sociis ascriberetur. Ex quo perterriti multi ad Argiuos trāsierunt: ut eoz societate singuli coirēt: Lacedæmoniū hūc tumultū gliscere in Pelopōneso sentiētes: & Corinthios illoz magistrōs fuisse: ac fœdus & ipos cū Argiuis pculuros: mittunt Corinthū legationē uolentes qđ futuzē erat præuenire exostulatū: qđ illi eēt tocius rei caput periuri ēt futuri: si ab ipsoz ad Argiuoz societate deficerent. lam nūc quoq; iniuriū qui fœdera cū Atheniensibus nō cōprobarent: cū dicatur in iis id ualere quicqđ maior socioz pars decreuerit. nisi qđ uel deoz uel hominū impedimentum intercesserit. Corinthii uero adhibitis sociis prius. n. eos aduocauerāt: quicq; & ipsi fœdera nō admisissent: cōtradidere lacedæmoniis nō tamē ppalam ostendētes: ubi sibi facta esset iniuria: quia neq; ipsis recupassēt ab Atheniēsis: Selliū neq; Anctoriū: & si quid aliud arbitrabatur amisisse: prætereant tantū se: deserturos nō esse eos qui forent in Thracia: iure enim iurando suā illis priuatim fidem dedisse semel: cum primū Vna cum Potidæatibus rebellauerunt: & sapius postea negare itaq; se fœderi fragos eis esse: si ipsoz cū Atheniensibus societatem respuerent: Cum. n. deoz fidem iurauerint illis in Thracia periuros se fore: si prodant: dictum autē illic esse: nisi dii aut heroes forent impedimento: & uideri sibi hoc diuinum impedimentum esse: & de ueteri quidem iureiurādo hætenus responderunt. Quod autē ad Argiuam societatem attineret se habito cum amicis consilio quicquid iusti fuerit facturos: & lacedæmoniū quidem Legati domum abierunt. Corinthii uero Argiuoz legatis qui etiā aderant: iubentes societatem inire: ipsos nec differe edicunt: ut sibi præsto sint proximo concilio. Aduenit quoq; mox Eleoz legatio: & primum inuit cum Corinthiis societatem: Deinde illic Argos petentes quæ admōm per edictum est: cum Argiuis idem fecit. In fensū namque Elei lacedæmoniis erāt propter lepreum. Nam bello quod lepreatæ cum Arcadibus gesserunt: acciti a lepreatis Elei auxilium mercede dimidiatorum fructuum terræ: cum bellum soluissent: imposuerant ipsis lepreatis qui solum tollerent annum talentum Olympio Ioui pendendum. Quod illi cum ad bellum usque Atticum pependissent Postmodum destierunt causari bellum: & dum ab Eleis cogerentur ad lacedæmonios recurrerunt. Commissa illis causa suspicati Elei non equos futuros iudices: ommissa disceptatione solum lepreatarum depopulati sunt. Nihilominus tamen Lacedæmoniū pronuntiāt rūt liberos esse lepreatas & Eleos agere iniuste: & quia Elei iudicio non stabant armatum præsidium in lepreum miserunt. Isti existimantes Urbem quæ a se defecisset lacedæmonios recepisse: prolata pactione qua dicebatur que quis moto Attico bello teneret: eadem retinendo prodiret in bellum: tanq̄ ipsi ius suum nō optinerent ad Argiuos deficiunt: societatemque sicuti prædictum est faciūt. Fecerunt item statim post Corinthii & qui in Thracia sunt Chalcidenses. Idem quoque allegantes Boetii ac Megarenses cum a lacedæmoniis contemnerentur tamen quieuerunt: qđ censerent popularem Argiuoz statum minus sibi profuturum sub dominatu paucorum qđ degentibus: qđ rem. p. lacedæmonioz. Per eadem huius ætatis tempora Atheniensis expugnata Sciona puberes interfecerunt: pueros: ac mulieres in seruitutē redegerunt: agz plataēsis colēdū dederunt. Nec nō Delios rursus in delū reduxerunt: reputātes & prælioz detrimenta & dei apud delphos oracula. Quinetiam Phocenses ac locrenses inter se bellare ceperunt: Corinthii insuper atque Argiui iam socii Tegeam ueniunt: ut ab lace-

dæmonis deducerent: cernentes secū esse ex magna parte Pelopōnesū: & si hic locus accideret totā futurā. Vbi Tegearæ negant se lacedæmonis aduersaturos. Corinthii qui grauius haecenus egerāt animos demiserunt: ueriti ne quis alius ad se post hac accederet. Tamen Boetios ipsi adeūdos parauerunt: orandoq; ut sui atq; Argiuorū socii forent. cæteraq; cōmūter administrarēt. ad hæc ut fœdera decē dieꝝ quæ illis erāt cū Atheniensibus: non longe post alia quadraginta añorū se Athenas secuti: sibi quoq; optinerent. Corinthii iubebāt ut Atheniensium si hoc abnuerent inducias renūtiarent: nec cū eisdem ipostegꝝ nisi se adhibitis fœdera facerēt. Boetii rogantibus Corinthiis qđ ad societate Argiuorū pertineret expectare iusserūt: p̄fectiq; cū eisdē Athenas decē dieꝝ fœdera nō inuenierūt. Cæterꝝ Atheniēses Corīthiis respōderūt sibi cū illis fœdera: si lacedæmoniorū si socii forent. Itaq; Boetii postulātibus Corinthiis atq; flagitantibus ut secū paciscerent: noluerūt tamē decē dieꝝ fœderibus renūtiare. Ipsi aut Corinthiis induciæ citra fœdus extitere cū Atheniensibus. Eadem æstate lacedæmonii populariter duce Plistoanacte Pausaniæ Rege suo i expeditionē ierūt aduersus Parrasios in Archadia Mātineis obnoxios: acciti ab eis seditiōe laborātibus: excisuri p̄terea si possent mugꝝ i Cypselis quē Mātinei extruxerūt: suorūq; p̄sidio tenebāt: i Agro Parrasio positum sup Sciritiū qui est i laconica. Et lacedæmonii quidē regionē Parrasiā depopulabant. Mātinei aut tradita Argiuis custodia Urbis: si societate tutabātur: sed cū neqrent & mugꝝ i Cypselis & i Parrasiis Vrbes de fœdere abiere. Lacedæmonii ubi ex Parrasios i libertate assuerūt & mugꝝ exciderūt domū reueri lūt. lidem p̄ eadē æstate iā reueris e Thracia militibus q cum Brasida p̄fecti fuerant: quos post inita fœdera Clearidas reportauerāt: decreuerūt seruos q sub Brasida fuissent i plio liberos eē: hēntes ubicūq; liberet hītan di potestate: eosq; nō ita post cū iis quos recenter i Ciuitate ascriperāt i lepreo: qđ in laconico & Eleo agro sitū est collocauerūt: iā cū Eleis dissidētes. Præterea eos quos in isula traditis armis captos receperant: & hōꝝ non nullos iam magistratibus fungētes ignominia notauerunt: ueriti ne propter calamitatem acceptam illi opinantes suam iminutam esse conditionem: aliquid molirentur regnouarum si honoribus uterentur. Notauerunt autem hac ignominia ne gerendi magistratus: ne ue mercandi uendidandūue aliquid ius haberent. Aliquanto tamen post ad dignitatem sunt restituti. Eadem æstate Thysson quæ est i Atho Atheniensium sociam Ciuitatem dictydientes cæperunt. Qua omni æstate inter Atheniēses ac Peloponneses commertium fuit: sed inter se suspecti erant Atheniēses & lacedæmonii usque ab initis fœderibus: q; neutri loca alteris redderent. Nam lacedæmonii quorum priores in reddendo partes erant: nec Amphipolim cæteraque loca reddiderant: nec socios in Thracia ad recipienda fœdera adegerant: ac ne Boetios quidem: atque Corinthios: assidue dicentes se illos si fœdera recipere nollent: una cū Atheniensibus coacturos. Præstituta die citra tamen syngrapham: intra quam diem qui fœdera rata non haberent utrisque essent pro hostibus. Hæc rerū nullā confici ab illis Atheniensibus cū uiderēt: suspicabant nihil æquū lacedæmonios aīo agitare. Ex quo Pylū repetētibus reddere superfederunt. Adeo ut captiuos quoq; ex isula quos i uiculis habuerāt reddidisse poeniteret: Eriā loca cætera tenere pseuerauerunt: p̄stolātes dum illi q; spopōdissēt p̄ficerēt. Lacedæmonii uero dixere si q; poterāt fecisse: quos. n. i uiculis hūisset Atheniēsis reddidisse: milites q; i Thracia & si q; alius in ipōꝝ arbitrio fuisset abdaxisse: Amphipolim ut restituerent: non esse in sua potestate. Boetios

Phthianalbe rex
Delacedem^a

atq; Corinthios ut in foedera adducerent operam duros; utq; Panactum reci-
perent. Et si quis Atheniensis apud Boetios captiuus esset, Pylum autē ut sibi
redderent postulare: sin minus Messenios illinc ac seruitia abducerent: quemad-
modum ipsi ex Thracia fecissent. Athenienses per se si uellent locum custodi-
rent. saepe itaq; ex multis habitis sermonibus: per hanc aetatem permouerunt
Athenienses adducendos e Pylo Messenios: ac caeteros tum seruos tum eos q
e laconica ad ipsos transierant: quos in uerticibus Cephalleniae collocauerant.
Igitur aetate hac ab utrisq; otium fuit: & ab utrosq; inuicē uentitatum. Insequenti hye-
me iam enim alii ephori: nec ii sub quibus inita foedera erāt: & eorū quidem fo-
derē aduersarii: cum legati a societate uenissent: praesentibus Atheniensibus Bo-
etiis Corinthiis & multa ultro citroq; dicerentur. nec quicq; conueniret: ut redi-
tum est domū. Cleobulus & xenares ii enī praecipue ex ephoris foedera solui uo-
lebant: sermones habuere seperatim cū Boetiis atq; Corinthiis hortantes: ut per-
fecte earum rerum conditionem cognoscerent: utq; Boetii qui priores fuisset
socii Argiuorum: rursus se cum Argiuis facerent socios lacedaemoniorum: sic. n.
fore ut Boetii ad accipienda Attica foedera minime cogerentur. Nam lacedae-
monios aetate inimicitias Atheniensium ac ruptionem foederum praoptasse sibi ami-
cos atq; socios esse Argiuos. Si quidem semper Argiuorum fidem habuerant su-
spectam: cupientes sibi sincere amicum Argos esse. q̄ uidelicet existimarent bel-
lum extra Peloponnesum sic facilius fore: Enim uero obsecrare Boetios: Panactū
lacedaemoniis traderēt: ut pro hoc recepta possint Pylo: si expeditius iſerāt Athe-
niensibus bellum. Ita edocti Boetii atq; Corinthii a xenare Cleobuloq; & a suis
amicis qui e lacedaemoniis aderāt: ut ad suos publice referēt utriq; abire. Quos
abeuntes duo e summo magistratu Argiui inter uia obseruauerunt: congressuque
cum eis in colloquium deuenierunt: si quo pacto Boetii ipsis socii fieri possent:
quē admōm Corinthii & Elei & Mantinaei: existimare. n. hac re procedente faci-
le uiam eos: & belligerari & pacisci ēt cum lacedaemoniis si uellent: re inter ipos
cōmunicata: & si quibus cum aliis oporteret. Hæc Boetiis legatis audita placu-
erunt. Quippe oportune ista rogabantur: quæ amici quoq; e lacedaemone ipsis
iniunxerant. Ea sentiētes ab his admitti: Argiui illi missuros se in Boetiam lega-
tos cum dixissent digressi sunt: Reuersi Boetii detulere ad magistratus: quæq; ex
lacedaemone: quæq; ex Argiuis i congressu audissent Magistratus: q̄ res placita
erat erectiore animo esse: Nam ipsis cum utraq; parte cōueniebat: & eorum ope-
ra lacedaemoniorum amici indigebant: & Argiui ad similia properabant. Neque
multo post cum legati Argiuorum uenissent ob ea transigenda quæ dixissent:
probata ipsorum oratione eos remiserunt: promittentes se legationē Argos de
societate missuros. Interea uisum est eis Corinthiisq; ac Megarensibus & legatis:
e Thracia inter se coniurare: deferendo inuicem auxilio: ut quisque idigeret. De-
que non gerendo cum aliquibus bello paciscendoq; nisi communiter: & ita Bo-
etios Megarēseleq;: nā idem ii iter se ipsi fecerāt foedera facere iā cū Argiuis. Vege-
ateq; iusiurādū p̄staret: idē Boetiog; magistratus rē ad quog; cōsilia Boetiog; pe-
nes q̄ sūma potestas est: retulerūt suadētes: ut ex usu rei Boetiae cū iis ciuitatibus:
quæcūq; hoc uellēt cōiurarēt. Hoc illi q̄ i cōsiliis erāt nō admittēdū censuerūt:
ueriti ne lacedaemoniis aduersarentur: si cum Corinthiis qui ab illis defecerant
cōiurarēt. Neq; n. eos certiores fecerant sui magistratus: de iis q̄ ex lacedaemōe si-
bi Cleobulus & xenares ephori sualisset: ut prius Argiuog;: Corinthiog; socii fa-
cti: postmōm fierēt lacedaemōiog;: rati ēt si ipi non dicerēt: tamē non aliud illos

Stos ephors

ii uenitatum

e consilio decreturos: quod eis ipsi praecognitum fuissent. Vbi autem res incon-
trarium cessit: Corinthii quidem & e Thracia legati infecto negotio abierunt.
Boetii uero magistratus prius expectantes ut eadem persuaderent: utque experire
tur facere cum Argiuis societatem: nec de Argiuis ad consilia retulerunt: nec Ar-
gos quam promississent legationem miserunt: in curia quadam & omnium occupatio-
ne. Hac eadem hyeme Mecybernam ubi erat atheniensium praesidium: Olynthii
subito adorti ceperunt. Post haec lacedaemonii: nam inter eos atque athenienses as-
sidua colloquia habebantur de reddendis: quae inuicem tenebant: sperantes si Pa-
naetum a Boetiis Athenienses recepissent: fore ut ipsi reciperent Pylum adierunt:
per legationem Boetios obsecraueruntque ut sibi Panaetum & qui in uinculis erant
Athenienses traderentur: ut pro iis ipsi Pylum reciperent. Illi negare se redditu-
ros: nisi secum quaedam cum Atheniensibus haec societatem separatim coirent. Lace-
daemonii intelligentes hi quidem se iniuriosos fore in Athenienses: cum dictum sit
neque foedus iniuri neque bellum nisi communiter: cupidi tamen Panaeti recipiendi: &
pro eo Pylum recuperandi: cum praesertim qui properabant turbare foedera propen-
siores in Boetios essent: societatem fecerunt hyeme iam extrema: & sub Vere statim
Panaetum excisum est. Et undecimus belli annus exiit: Ineunte statim Vere insequantis
aetatis Argiui: quando neque legati Boetiorum quos illi missuros se dixerant uenie-
bant: & eisdem Panaetum excidisse acceperunt: separatimque societatem cum la-
cedaemoniis coisse extimuerunt: ne soli relinquerent: caeteris sociis ad lacedaemo-
nios transeuntibus: opinantes a lacedaemoniis Boetios inductos: & Panaetum ex-
cidisse: & in Atheniensium societatem concessisse: ipsis Atheniensibus haec rege
conscius: cum quibus quoque iam sibi societatem facere integrum non esset: cum antea
sperassent per eam dissensionem sibi hos socios fore: si foedera quae Atheniensibus
essent cum lacedaemoniis non manerent. Itaque incerti ob haec consilii ac timore
perculsi: ne sibi bellandum foret cum lacedaemoniis pariter & Tegeatis & Boetiis
& Atheniensibus: ut qui prius foedera lacedaemoniorum non accepissent: sed animum
Peloponneso imperandi habuissent: misere quod primum potuere in lacedaemoniam
legatos: Eustrophum & Aesonem: qui illis amicissimi uidebantur: arbitantes se
ubi confederati cum lacedaemoniis essent: quocumque res caderent: pro condictione
praesentium temporum optime quietem acturos. Eorum legati cum lacedaemo-
niam uenissent sermonem habuerunt: quoniam modo foedera facienda essent:
postulantibus ante omnia Argiuis: aut Ciuitati cuiusquam: aut priuato delegari cau-
sam suam de terra Cynuria: de qua semper disceptaretur in finibus posita quae
Thyream continet & Urbem Athenam: coliturque a lacedaemoniis. Sed uetanti-
bus mox Lacedaemoniis fieri de illa mentionem: caeterum si uellent hi ex pristina
formula foedus facere se ad id paratos esse dicentibus. Legati hoc sibi utique con-
cedi instabant in praesentiarum foedus fieri annorum quinquaginta. Et tamen
lege ut liceret utrislibet alteros prouocare ad praelium: dummodo neque mor-
bo neque bello implicitos: & de hac terra decernere: quemadmodum itaque quod-
dam factum est: cum se utrique Victores discessisse putauerunt: sed non inse-
qui ulterius: quam ad huius uel illius Urbis terminos. Hac a principio lacedaemoniis
uideri stolidam. Deinde quia cuperent amicum omnino habere Argos: quae postu-
labantur indulgere: & inscriptum retulere: iubentes tamen priusquam aliquid confi-
ceretur. Illos redire Argos: ad haec demonstranda plebi: & si ei placita essent uenire
ad hyacinthia iusiurandum praestituros. Et legati quidem abiire. Interea autem
dum Argiui illa tractarent: Lacedaemoniorum legati Andromedes: phae-
di-

finis anno 11

mus & antimenidas: quibus datum erat negotium recipiendi a Boetiis Pana-
ctum ac captiuos: Atheniensibusque reddendi offendunt Panactum ab ipsis
Boetiis dirutum: Causantibus quoddam olim inter se atque Athenienses ex quadam
controversia iusiurandum intercessisse: ne alterutri locum illum incoleret: sed utriusque
regem quos illi habebant captiuos receperunt: Atheniensibusque reddiderunt referentes
Panacti excisionem: ibique nullum amplius Atheniensium hostem habiturum. Per hoc ex-
istimantes & Panactum se tradere. Hac cum dicerentur grauius sane tulere Athe-
nienses: iniuriam sibi fieri putantes a lacedaemoniis: tum ob excisum Panactum quod
stans traditum oportuit: tum quod audiebant eos cum Boetiis quoque societatem fecisse: cum
antea dicerent se communiter ad acturos: & confederationem qui recusaret. Hac atque
alia considerantes quae ex pacto seruata non essent deceptos se existimabant: Ut
aspere responsio reddito legatos remiserint: Cum essent huiusmodi dissidium inter lace-
daemonios atque Athenienses: ii qui Athenis soluta foedera cupiebant: primum hoc ef-
ficere instituerunt: cum alii non nulli: tum uero Alcibiades Cliniae filius per adole-
scentiam ille quidem: in qua adhuc erat quis in alia Ciuitate: commendatione autem pro
genitorum sane honoratus: cui placebat ut facilius uidebatur ad Argiuos potius acce-
dere: neque ob id modo quod facilius uidebatur: uerum et ferocitate spiritus foederibus erat
infestus quae per Niciam & Lachetem: contra sua adolescentia lacedaemonii fecisset:
nec habito sibi honore uetusti iure hospitii: quod ab auo repudiatum: ipse renouatum
curauerat: officiis quibus captiuos ex insula fuerat persecutus. Ex quo prius sibi
detractum interpretans ab initio lacedaemoniis uerbo aduersabatur: affirmans
illos inuidiosos esse: & ea causa cum Atheniensibus foedera percussis se: ut per hac
ab eis Argiuos abducerent: & rursus Athenienses destitutos adorirentur. At ubi
discordia extitit: tunc uero sine mora ad argiuos priuatim mittit: iubens quae celer-
rime ad societatem prouocati uenirent cum mantineis & Eleis: tanquam oportuno tem-
pore ut se maxime annexuro. Quo nuntio audito Argiui simulque cognitio non
inisse cum boetiis Athenienses societatem: sed a lacedaemoniis uahementer dis-
fidere: omissis suis legatis: foedera apud lacedaemonem tractantibus: ad Athenienses
potius mentem aduerterunt: reputantes Ciuitatem olim iam sibi amicam & quae sub
statu populari reuerteretur: quemadmodum ipsi ac magnae potentiae praesidio futuram
a mari si ipsis bellum moueretur: Mittunt itaque confestim ad Athenienses de so-
cietate legatos: comitantibus Eleorum ac Mantineorum legatis: Venit autem propere
& lacedaemoniorum legatio philocharidas Leo & Endius: qui uidebantur studiosi
esse Atheniensium. Timebatur enim ne per iracundiam facerent Athenienses cum
Argiuis societatem ad reposcendam Pylum: in locum Panacti: & ad excusandam
societatem cum Boetiis: non se id malo Atheniensium fecisse. Ii autem consilium de his
rebus cum dicerent: seque uenisse cum potestate summa de omnibus controuer-
siis transigendi: Alcibiadem reformidabant: ne si ad populum eadem dicerent
induceretur uulgus: & respueretur societas Argiuorum. Uerum Alcibiades aduersus hos
huiusmodi rem machinatur. Suadet lacedaemoniis ne palam faciant populo se cum
summa potestate uenisse: data eis fide hoc faciant se Pylum illis restitutum: & in cae-
teris utrosque reconciliaturum. Hac Alcibiades ideo agebat: ut illos a Nicia alie-
naret: & ad populum insectando: tanquam nihil unquam nec sinceri cogitantes: nec ueri de
his rebus loquentes. Atheniensibus argiuos & Mantineos & Eleos redderet socios: pro-
ut & contigit. Nam legati tum ad populum processissent: & interrogati negasset se id quod in se
natum dixerat: cum absoluta potestate uenisse: tum uero Athenienses non amplius sustinuerunt

cognitio

fed Alcibiadem multo q̄ antea uehementius in lacedæmōios uociferantem au-
 dierunt. Animati prius Argiuis introductis: & illoꝝ comitibus inire cum eis
 societatem. Veḡ factō terremotu: priusq̄ aliquid cōstitueretur concilium dilatū
 est. Postero die coactō cōcilio Nicias cū lacedæmōiis deceptis: de nō cōfidendo
 se uenisse preditos potestate: & ipse deceptus affirmabat oportere: nihilominus
 Athenienses fieri socios lacedæmōioꝝ potius: & differendo q̄ ad Argiuam socie-
 tatem pertinerent: iteq̄ ad lacedæmōios mittere ac cognoscere quid cōsiliū habe-
 rent: dicens honorificam ipsis deformem illis esse belli dilationem. Cum ipsis. n.
 quando quidem res eoz̄ bene haberet: præclarissime agi præsentem tuendo fœ-
 licitatem. Illoꝝ uero quoꝝ aduersæ res essent interesse ut inuenirent q̄ primū
 quonāmō periclitarentur: Suasitq̄ ut illuc legatos: & se inter illos mitterent: ius-
 sur̄ lacedæmōiis siquid æqui cogitarent: Panaetū incolumē redderent: Amphi-
 polimq̄ & Boetioꝝ societatem missam facerent: nisi ita pepigissent quemadmo-
 dū dictū est: ut neutri sine alteris cū ullo pacisceretur. item denuntiatur: si perge-
 rent iniuriæ esse. se quoq̄ iam Argiuos in societatem recepisse: & huius rei gratia
 adesse. Si qd aliud sup̄ hæc succedebat: Athenienses: id omne obiecturos legatos:
 cum Nicia miserunt. Legati ubi peruenerunt & post alia cum ad extremū dice-
 rent: nisi societatem lacedæmōiū Boetioꝝ dirimerent: qui fœderibus nō cōtine-
 rentur: se quoq̄ in societatem Argiuos & qui cum eis essent recepturos: illi nega-
 bant se Boetioꝝ societatem dirempturos: ut ita respōderent euincente facōe xe-
 naris Ephori: lus tamen iurandū Nicia flagitante renouarūt. Verebatur. n. Nici-
 as ne omī pr̄sus ifecto negotio discederet: simulareturque: id quod & contigit
 q̄ auctor fœdeꝝ cū lacedæmōiis fuisse uideret: sub cuius reditū audiētes Athe-
 nenses nihil acti e lacedæmōe refferri: subito indignati & se iniuria affici putā-
 res (cū Argiuis aderant. n. illi) fœdera ac societatem auctore Alcibiade fecerunt
 his uerbis

Fœdera Atheniensium cum Argiuis Mantineisq̄ & Eleis ad ānos centū

Oedera fecere Athenienses ī annos Centū Argiuiq̄ & Mantinei atq̄
 Elei: p̄ se proq̄ locis quibus utriq̄ p̄sunt: sine dolo ac sine noxa tam
 terra q̄ mari: ne liceat arma inferre detrimenti causa: neque Argiuos:
 Mantineos Eleos: eoz̄q̄ socios Atheniensibus: neq̄ rursus Athenienses eoz̄q̄
 socios Argiuis: Eleis: Mantineis: illoꝝ ue sociis ulla uel arte uel Machinatione.
 Ex hac formula societas sit Atheniensibus Argiuis Eleis & Mantineis annos cen-
 tum: si hostes terram Atheniensium intrauerint: eo ueniant Argiui auxilio &
 Elei & Mantinei simul: ac palā eis factum erit ab Atheniensibus p̄ suis uiribus
 q̄ ualidissime poterunt. Si iidem hostes eandem terram depopulati abierint:
 p̄ hostili sit ea Ciuitas Argiuis: Mantineis Eleis Atheniensibus: maloq̄ afficiatur
 a cunctis his Ciuitatibus: nulliq̄ ipsaz̄ fas sit bellum quod erit aduersus illam
 Ciuitatem: soluere nisi id omnibus uideatur. Itemq̄ Athenienses auxilium ferāt
 Argos: Mantineam: Elim: si hostis inuaserit terram Argiuoz̄. Eleoz̄. Mantine-
 orum. simul ac palam eis factum erit ab his Ciuitatibus: pro suis uiribus q̄ ua-
 lidissime poterunt: si hostis terram depopulatus abcesserit: ea Ciuitas p̄ hostili
 sit Atheniensibus: Argiuis: Mantineis: & Eleis: ab hisq̄ oibus Ciuitatibus malo
 afficiatur: nec fas sit soluere bellum aduersus eam Ciuitatem: nisi id omnibus
 ipsis uideatur: neq̄ sinere per suam terram socioz̄ ue quibus singuli præsunt:

aut per mare armatos transire in ferendi belli gratia: nisi communi decreto harum Ciuitatum: Athenienses Argiuae mantinea Eleae detransendo. Quae Ciuitas quae accesserit: opem ferentibus comitum prae ad dies triginta: ex eo die quo in eam urbem auxilia accersita intrauerint: & item abeuntibus. Eadem si diutius uti exercitu accito uelit: stipendium det ternos quotidie obolos aeginaeos in singulis: grauis ac leuis armaturae milites atque sagittarios. Equiti autem singulas Drachinas aeginaeas: ipsaque imperium super exercitum teneat: quod diu illic bellum erit: si quo tamen uniuersis Ciuitatibus uideatur communiter expeditionem eundem: participet imperium eis omnibus. Haec foedera Athenienses pro se ipsis proque sociis iurent Argiui & Mantinei & Elei & eorum socii per suas quaeque Ciuitates. Iurent autem proprium quaeque iurandum quod maximum est apud tepla augusta in haec uerba.

drachmas

Tabo in societate secundum conuenta iuste & innocenter & simpliciter: neque transgrediar ulla neque arte: neque machinatione. Iurent item Athenis Senatus ac tribuni plebis: idque iurandum confirmet: Quae stiores apud Argos iurent Senatus & octoginta uiri. apud Mantineam iurent opifices Senatusque ac caeteri magistratus: confirmet uates ac belli duces. In Elide opifices Quaestoresque aetarii & sexaginta uiri confirmet opifices legumque custodes. Renouent quoque quotannis iurandum Athenienses quidem eundo in Elim Mantineam Argos triginta diebus ante Olympia. Argiui uero Mantinei Elei eundo Athenas decem diebus ante magna Panathenaea. Describant quoque placita haec foederalia ac socialia: cum iureiurando Lapideo titulo: Athenienses quidem in urbe: Argiui uero in foro apud delubrum Apollinis. Mantinei autem in foro: item & apud Iouis delubrum. Communiter uero ponant ludis Olympiacis aeneum titulum iis quae nunc sunt Olympiis. Quod si quid uideatur esse facius his Ciuitatibus addi ad conuenta quaeque cunctis communiter uidebitur: id ratum sit. Et foedera quidem atque societates hunc in modum sunt initae: neque tamen quae iter Lacedaemonios atque Athenienses erant: ob has abolitae sunt: neque ob alias. Caeterum Corinthii Argiuorum socii eas admittere noluerunt: ac ne ratam quidem iureiurando habere: iam inquam cum Eleis & Argiuis & Mantineis societatem: debellando deque pacificando cum eisdem hostibus: quae dicerent sufficere sibi superiorem conuentio nem de auxilio iuicem praestando: lacescit bello: non autem bello lacescentibus. Ita Corinthii a societate recesserunt: rursus cum Lacedaemoniis senserunt: atque hac aestate Olympia extiterunt: in quibus Androsthenes Arcas in Pancracii certamine primam palmam retulit: & Lacedaemoniis Elei interdixere templo ne sacrificaret: certaret uel: nec intendentes crimine illis per iudicium: ut ius Olympiacum postulauit eos condemnarunt: dicentes arma illos in Phycum murum inferre: & armatos in suum lepream Olympiacum foedus esset dimittere. Multa autem erant duo milia minarum: in singulos armatorum binae quemadmodum lege continetur. His Lacedaemonii missa legatione contradicebant: negantes iuste se condonatos: nondum palam factum apud Lacedaemonem foedere: quando ipsi in Lepream miserunt armatos. Elei inducias dicere iam apud ipsos esse: quippe qui ipsis primi denunciasset: & se & quiescentibus: nec id expectantibus: illi iniuriam faciendo sub foederibus Latuissent. Et cum Lacedaemonii exciperent denunciatum oportuisse etiam Lacedaemone si sibi fieri suspicarentur iniuriam: non autem pro ut ipsi suspicarent id agi, neque arma et ullo pacto

*Luego este año y por este
finis aua Juegos Olympi
cos*

carissimam re lo mismo

multa

inferri. Illi eadē ratiōe respondere non se iniurios esse: sibi nō sit creditum cæte-
rum si sibi restituere: Le preū illi uellent: ita demū partē se mulctæ missuros: &
eā pecuniā cui libet deo pro eis oblaturos. Illis hæc nō audietibus rursus postu-
lare lepreū quidē: si nolent nō restituerēt: uerum ascenderēt ad Iouis Olympii
arā: quādo quidē tēplo uti exoptarent: ut corā græcis iusiurādū præstaret: post-
modū utiq; mulctā soluturos: ne hanc quidē cōditiōem accipiētes Lacedæmo-
nii phibiti sunt ab immolatiōe apud tēplū atq; a certaminibus domiq; sacrifi-
carunt. Ludos spectare cæteri græci præter Lepreatas: ueriti tamen Elei ne p-
uī Lacedæmōii sacrificarēt: armata iuuetute excubias habuere. Ad quos accessit
runt Argiui pariter & Mātinei. Ex utrisq; milleni & Atheniēsium eqtes: qui apud
Argos diē fœstū p̄stolabātur. Omnē autē illā frequētiam ingēs p̄culit terror: ne
Lacedæmōii cū Armatis uērent: p̄sertim posteaq; Lichas Arcessilai Lacedæmo-
nii uirgis a Lictoribus cæsus in loco certaminis: q̄a cū eius biga uicisset: decla-
rato uictore Boetioq; Tribuno plebis: ipse p̄gressus in locū ludog; Lacedæmo-
nii interdētū coronasset auguriā: auidus indicādī suū currū fuisse. Quo magis
p̄teriti sunt oēs suspicatiq; aliquid noui fore: Lacedæmonii tamē quieuerunt: atq;
ita eis ludorū diē successit. Secūdū Olympia Argiui atq; loci Corinthū perrexe-
re: oratum illos: ut ad se trāsirent. Aderant autē Lacedæmonioq; legati: & cum
multi sermōes hīti essēt: ad postremū nihil est actū: sed factō terremotu digres-
sum ī suam cuiusq; urbē: Aelstasq; excessit. In eunte hyeme pugna uere Heraclie-
ses qui sūt ī Thrachine cū Aeniēibus & dolopibus & Meliensibus: atq; aliquot
Thessalis. Nā hæ circa gentes illis hostes erāt: q̄ nō aduersus alias q̄ aduersus se
ea urbs condita esset. Ideoq; statim ab ipsa cōdita infestæ ei fuerūt quoad pote-
rant ad p̄niciem illius incūbentes: & in ea tūc pugna superiores extitere cū aliis
Heracliensibus: tū uero Xenare c̄nidio Lacedæmonio illog; duce interfecto. Et
hyems p̄ter duodecimū belli ānus exiit. Principio statī insequētis æstatis Hera-
cleam post plū grauiter affectā accepere Boetii: Hegesippida Lacedæmonio tā-
q̄ nō bene gubernāte: eiecto: ueriti ne Lacedæmōii ī Peloponneso tumultuan-
tibus occuparēt Athenienses locū. Qua ex re Lacedæmōii in illos irati erāt. Ea-
dē æstate Alcibiades Clinæ filius Atheniensiu dux: adiutoribus Argiuis ac so-
ciis: p̄fectus ī Pelopōnesum cū paucis Atheniēsiu armatis ac sagittariis: & quos
illinc sumpserāt sociis: eoq; exercitu Pelopōnesū p̄trāsēs cum alia quæ ad socie-
tatē pertinēt: cōstituit. tū muri Patrææ adimare demolirēt persuasit: habens ip-
se ī aīo alios extruere ī iugo Achaico: sed accurrētibus Corinthiis Sicyōiisq; q̄bus
offururi erāt illi extructi phibitus est. Eadē æstate bellū extitit iter Epidaurios
atq; Argiuos titulo qdē hostiæ: quā ad Appolliem Pythium Epidauri cum ad-
ducere debuissent: pascuog; noīe non miserāt: cuius templi maximū arbitrium
erat penes Argiuos. Verūtamen nulla subsistente causa uisum ipsis atq; Alcibia-
dū: Epidaurū si possent occupare: tū ut a Corintho securi essent: tum ut ab Aegi-
na breuior ad auxiliū traiectus foret: quā ex Athēis Scellæo circuito. Itaq; Argi-
ui se se p̄parabant tanq̄ ipsi aduersus Epidaurū ad exigendā hostiā exituri. Edu-
xerunt autē p̄ eadē tempora & Lacedæmōii omnē populū in leuētra: quæ sunt in
eog; confiniis aduersus lycæum: duce Agidæ Archidami filio rege suo: nemine
quo tenderēt sciēte: ne ipsis quidē Ciuitatibus unde uiri ī militiā mittebātur.
Sed quia sacrificantes p̄ transitu h̄rare non potuerunt: domū rediere: edicētes so-
ciis: ut post in sequētē mēsem: erat autē tū Maius in quo stata sacra apud do-
res sunt: se p̄pararent tanq̄ in militiam exituri. Illis digressis Argiui ante quartū

fin del año 12

Argis Rey de Lacedem^a
- Saba de la ryes desde
Liturgo. P. Luydano en su vida.

Las fiestas de tabla de los
Dorienses. en el mes siguiente a carnio

carneo

diem Klárum Iunii egressi: & eo die quátus fuit itinere factó: ingressi sūt Epidauriú agrú ac depopulati. Ipsiq; Epidauriis lociis íplorantibus: partim illoz non-
dú adesse mentem causabátur: partim usq; ad confinia Epidauriæ progressi qui
et é egerút. Atq; quoad Argiui í Epidauró fuerunt: legationes socióz Mantineá
uenturarunt: ab Atheniensibus excitæ: & cum in colloquiú uentú est Euphami-
das Corinthius negare: congruere uerba cum rebus. Ná ipsos quidé de pace trá-
figere: Epidaurios autem ac socios cū armis aduersus Argiuos í acie stare oportere:
ergo primú missos facere exercitus: q; utrinq; uenerút: atq; ita rursus loqui
de pace: id probantes Atheniensíu legati abierút: Argiuosq; ex Epidauria abdu-
xerút. Et cū postmodum reuersi eodé conuenire non possent: reditú est ab Argi-
uis iterum í Epidauriam: populatioq; facta exierút quoq; Lacedæmonis aduer-
sus Caryas. Et cum ne hic quidé de progressu sacrificantes litarent: rediere Argi-
ui tertia fere Epidauriæ parte uastata: domú regressi sūt. Quibus p̄sidio fuerat
mille armati Atheniensíum: Alcibiade duce cognito Lacedæmonios í expedi-
onem exisse. Hæc manus ubi ea opus amplius nō fuit discessit: atq; ita æstas ex-
acta est. Initio hyemis Lacedæmonii clá Atheniensibus p̄sidium trecetorum mi-
litum: Agesippida præfecto ad Epidaurú mari summiserút: propter quod Argi-
ui Athenas uenerút ex postulatú: q; cum í foederibus scriptú esset: ut neutri p̄
ea quæ suæ ditionis esset: sineret transire hostem: Athenienses suo mari si iussisset
Lacedæmonios transire: dixeruntq; nisi Athenienses uicissim Messenios ac ser-
uitia in Pylum transportarét: iniurios fore. Illi auctore Alcibiade: & laconico la-
pidi titulari subscribere: Lacedæmonios peierasse: & seruitia e craniis ad latroci-
nandum in Pylum transportauere: cætera quiescetes. Per hác hyemem cū inter
Argiuos atq; Epidaurios bellaretur: nullum iustum præliú extitit: sed ex ísidis
incurSIONES ubi ex alterutris pro ut: contigebat: nō nulli cadebát. Atq; extremo
hyemis iam uergentis í uer: Argiui sumptis scalis tendút Epidaurum: tanq; de-
sertá propter bellum expugnaturi: sed infecto rediere negotio: hyemsq; & terti-
usdecimus annus belli excessit. Insequentis æstatis medio Lacedæmonii cum
Epidauri socii uexarentur: & in peloponneso alia a se loca deficerent: alia male
cogitarent: opinantes nisi p̄occuparent protinus rem indeterius progressuram.
Vniuersi aduersus Argos eunt: ipsi atq; seruitia duce Rege suo Aigide Archida-
mi filio: comitatibus eos Tegeatis: & quicúq; alii Archades erant Lacedæmoni-
orú socii. Ná ex cætera Peloponneso socii & qui extra illam erát ad Philuté co-
gebátur: Boetioz quinq; milia cum iustis armis: totidé leuis armaturæ: & qui-
genti equites ac totidé: sine equis Corinthioz duo milia armata: alioz pro sua
cuiusq; copia numerus. Philiasioz uero quia í ipsoz agro exercitus erat: quã-
ratúq; fuit manus Argiui: tunc primú præcito Lacedæmoniorú apparatu: cum
illi in Philuntem tenderét: ad se cum aliis coniúgendú: tunc ipsi cū exercitu p̄-
diere: accedentibus auxilio Mantineis: socios suos habentibus: & tribus milibus
Eleorú armatis: & progressi Lacedæmonii occurrút apud Methydriú Archadiæ
& utriq; collé acceptis: Argiui qdē ad pugná se se præparabant: tanq; destituto so-
ciis hoste. Agis aut sub noctē mouens clam in Philuté cōtendit ad socios: Quo
Argiui cognito ipso statí diluculo abeunte: primú Argos mox ubi expectabant
Lacedæmonios cum sociis in uiam quæ fert í Nemeam descensuros. Vex agis
nō id ubi isti expectabant iter reuit: sed aliud asperius denūtiata re Lacedæmo-
niis & Archadibus Epidauriisq; & í campú Argiuoz descendit. Corinthii quo-
q; Pallésesq; ac phliasii diuerso itinere matutini præxere. Boetis aut Megariisq;

fin Año 13.

ac Sicyoniis p̄ceptū erat: ut uia qua ducit ad Nemeas descenderent: qua Argiui insidebant: ut si illi ad arcēdam uim Lacedæmonioḡ in plana properarent: ipsi eos infecuti equitatu uerentur. Ita instructa re ingressus plana: Agis Samithū ac cætera populabatur. Quo Argiui cognito iam luce ad subueniendum suis rebus: e Nemea pergūt: & nacti phliasiū Corinthiorūq̄ exercitum aliquot ex phliasiis opruncant. Sed ex ipsis haud multo plures a Corinthiis opruncantur: Et Boetii Megariiq̄ ac Sicyōii perrexerūt: ut erat sibi p̄ceptū ad Nemeā: nec iam Argiuos adepti sunt. Illi ubi descenderāt conspicati sua uastari ad pugnam se se expediebāt: & inuicem e regiōe Lacedæmonii. Cæterum Argiui circueunti erāt Lacedæmoniis: & qui cum ipsis erant: eos ex pte campoḡ secludētibz ab urbe: e superiore pte Corinthiis phliasiis ac pellēsibus: ex Nemea Boetii Sicyōiis: ac Megariis. Eq̄ aut̄ Argiuis p̄sto nō erāt Soli nāq̄ ex sociis Athēiēses nōdū aduenerāt: Neq̄ uero Argiuis socialisq̄ exercitus tā atrocē sibi cōdictiōem adesse opinabatur: sed Lacedæmōios a se ī sua terra & ante suam urbē deprehētos: eoq̄ se pugnam pulchre comissurū. Iamq̄ utroq̄ exercitu tantū non cocurrente: progressi duo ex Argiuis: Thraiyulus e quiq̄ ducibus unus: & Alciphron hospes Lacedæmonioḡ cum Agide colloquuti sunt: ne prælum fieret. Paratos enim Argiuos iudicio stare si quid ī simultatibus Lacedæmonii dederent: & illi inuicē ipsis & ī posterum iētis fœderibus pacem acturos. Hæc ex se ipsis Argiui isti in iussu multitudinis cum dixissent: aquiescens Agis: ne ipse quidem infrequentia suorum ī consiliū adhibita: sed uno tantum Quæstore: qui in ea sibi comes expeditionē erat: pepigit quattuor menses intra quos deberēt ea conficere que dixissent: exercitumq̄ cōfestim abduxit: cū nullo aliorum socioḡ locutus. Eum Lacedæmonii sociiq̄ pro ut ducebat: secuti illi quidem sūt legis causa: sed iter se tamen magnopere inculabant: q̄ cum oportune cecidisset: ut possent cū hoste cōfigere: undiq̄ concluso ab equitatu peditarūq̄ discederēt: nulla gesta re illo apparatus digna: Et enim pulcherrimus ad eam diem ille græcorum exercitus conuenerat: maxime cōspiciuus: quoad ī Nemea habuit: statim ubi oēs Lacedæmōiorum copiaz affuerunt: & Archades & Boetii & Corinthii & Sicyonii & Pallēses & phliasi & Megarii: & hi iter suos quiq̄ electi iudicatiq̄ pares: nō modo ad pugnantū cū Argiuis eorūq̄ sociis: sed etiā cum altero tanto si accederet copiarū. Qui exercitus ita succensēs Argidi abiit: in suam: Vno quoq̄ domū dilapso: Sed multo succensebant magis Argiui iis: qui in uisu suo pepigerant: rati nūq̄ a se cōmodiorem Lacedæmoniiis p̄bitam effugiēdi oportunitatem: quoniā ipsi cū multis atq̄ Egregiis sociis ante urbem essent cōtra illos dimicaturi. Itaq̄ reuersi apud Charadrum: quo in loco anteq̄ e militia Urbē introeant de causis militaribus iudicāt: Thraiyulum lapidare cœperunt. Is ad aram confugiens mortem deuauit: Eius tamen pecuniam publicauerunt. Postea superueniētibus mille armatis Athenientium: ac trecentis Equitibus Lachere ac Nicostrato ducibus ut abiret iusserunt. Pacta enim cū Lacedæmoniiis qualiacūq̄ tamen soluere pigebat: nec eos ad populum respondere uolentes produxerunt: priusq̄ Mantinei & Elei. Nā ii adhuc aderāt id precibus extorserūt. Introducti illi apud Argiuos ac socios coram Alcibiade legato hæc dixere: Non recte fœdera sine sociis cæteris ne nunc quidem fieri: se enim tempore presto esse: iniri oportere bellum. Deniq̄ cum socios oratione persuasissent: cōfestim aduersus Orchomenum Arcadicum oēs contenderūt. præter Argiuos. Nam ii & si persuasi: tamē relictī sunt: mox deinde & ipsi cōtenderūt. Vniuersiq̄ obsidentes Orchomenū oppugnabāt: ac machias

ad muros quatiēdos faciebāt: cupidi expugnandæ urbis: cum propter alia: tum
uero q̄ ibi obsides ex Archadia erāt a Lacedæmoniis politī: Orchomenii flagi
tati murorū diffisi: utiq; aduersus tot hostium copias ueritine prius expugna
rentur: q̄ sibi subueniretur pepigere cum hostibus societatem: datis obsidibus
ex suorum numero: Mantineis ac traditis quos ibi Lacedæmonii deposuissent.
Recepto iam Orchomeno deliberabant socii: quorsum deinceps potissimū ire
oprteret. Elei tubebant iri in lepreum Mantinei in Tegeam & ad hos acceden
tibus argiuis atq; Atheniensibus: indignati Elei q̄ nō decretum esset ut i Lepre
um iretur: domum rediere. Ceteri socii apud Mantineam tanq̄ aduersus Tegæ
am ituri se p̄parabāt: euocati a quibusdam ex ipsa urbe Tegeatibus operam na
uaturis: ad ipsam urbem dedendam. Lacedæmonii: posteaq; ab argo regressi sūt:
initis in quattuor menses foederibus: Agidem uāhementer iculpabant: q̄ secū
rem non cōmunicasset in tanta cum Argiuis oportunitate bene pugnandi: quā
ta nunq̄ antea: & maiore ipsorum opinione. Non enim facile factu esse tot ac
tales socios contrahere. Vbi autem de Orchomeno capto allatus ē nunciū: mul
to uāhementius indignari protinus: p̄ iracundia deliberabāt isueta subauia qua
si oporteret: & domum eius diruere: & ipsum Cētum milibus drachmarū mul
ctare. Ille deprecari eos: ne id rei agerēt: bono enim se opere delicta sua repugna
turum: aut ducendo exercitū: aut faciendo tunc erga illos quid uellent. Illi ab ir
roganda quidem mulcta atq; a diruēdis ædibus a b̄stinuerunt. Legem tamem e
uestigio quæ nunq̄ antea fuisset: tulerunt. Decem nanq; uiros ipartiatos ei con
sularios Allegerunt: sine quibus ipsi non liceret educere ex urbe exercitum. Inte
rea nuntius ex Tegea a necessariis affertur: nisi celeriter assit Tegeam ab ipsis ad
Argiuos eorumq; sociis defecturam: tantūq; non defecisse. Ibi Lacedæmonioꝝ
auxilia liberi omnes pariter & serui: quanta nunq̄ cum festinatione comparata
sunt contuleruntq; se indrestium Menaliæ: & suarum partium Arcadibus præ
ceperunt: ut in Tegeam per sua uestigia frequentes irent. Ipsi cum in drestiu uni
uersi uenissent: remissa illinc quinta sui parte domum ubi senes ac pueri erant:
ad res domesticas tuendas reliquo cum exercitu in Tegeam preueniunt: & cum
haud multo post socii ex Archadia affuissent: miserunt Corinthum & ad Boe
tios & phocenses: & locros: iubentes ut propere in Mantineā succurrerent. Erāt
autem quibus e propinquo ueniendum esset: sed non facile nisi frequentibus &
se inuicem præstolantibus ad: hostilem terram transeundam: nam ea media in
tercludebantur: nihilo tamen minus ire properabant: Lacedæmonii assumptis
qui aderant Archadibus sociis in Agrum Mantanicum incurrerunt: eumq; ca
stris ante Herculis templum positus depopulabantur. Hos ubi rescuere Argiui
ac socii loco mūito: & accessu difficili occupato: ueluti ad pugna se se istruxerūt.
Quibus sine mora obuiam a Lacedæmoniis itum est: & cum ad lapides aut ia
culi iactum processum esset: ibi e senioribus quidam ad Agidem exclamat: cer
nens suos aduersus locum arduum redentes. Agis malum malo sanare cogitat:
significās uidelicet illū uelle culpata ex argo reuersionē: preserti, haud oportuna
strenuitate emendare. Ille siue ob id conuitium: siue q̄ sibi aliud uideretur: siue
q̄ idem e uestigio copias rursus priusq; manus cōsererēt: celeriter abduxit: & ubi
ad Tegeam perueuit: aquam in agrum Mantanicum diuertit: de qua aqua Man
tinei & Tegeatæ inter se belligerantur: ut pleraq; uastante: in utros agros inci
derit. Volebant autem Argiuos ac socios rebus suis subuenientes e colle abdu
cere: ad emissarium aquæ: ubi hostem esse audissent: & i plano prælium faceret

repurgaturus

atq; in emittenda aqua eum illic diem præstitit. Argivi uero ac socii primo stu-
 pefacti repentina illorum e propinquo Abiitioe non habebant quid coniectarēt.
 Deinde posteaq; iidem digressi se se abdiderunt: & ipsi non insequedo eos quie-
 uerunt: tunc prius duces suos insimulabant: q; & prius oportune deprehētos
 ante Argos dimississent Lacedæmonios: & nunc fugæ se dantes nemo esset inse-
 cutus: sed potius illi liberati ipsi proditi forent. Qua insectatione duces primo
 turbati sunt: mox abductis a tumultu copiis: progressiq; in planum castra posu-
 erunt: tanq; in hostē ituri: ac postero die aciem instruunt: ueluti pugnaturi cum
 hoste: si eum adipiscerentur. Hos Lacedæmoniū ab aqua rursus ad Herculis tēplū
 in eadem castra redeuntē conspiciunt ex aduerso uniuersos: iam cominus e Tu-
 multu progressos. Ex qua re tātō sunt timore proculsi: quāto nunq; ex omni me-
 moria fuere. Quippe quibus breue momētum dabatur ad se instruedos: sed sta-
 tim accellerando in suo quisq; loco constiterunt. Agidæ oīa ducis munera obe-
 unte: ut lex iubet. Rege. n. duce cūcta eius iperio sublit: & secūdis a se ducibus
 q; fieri oporteret mandate: & illis deiceps tribunis: tribunisq; cēturiōibus rursus
 Centurionibus Decanis: atq; hunc in modum si quid desideratur mandari cele-
 riter denuntiat: fere enim in toto Lacedæmoniorum exercitu exceptis paucis
 duces ducū sūt: & rerum agendarum diligentia multis in cumbit. Tunc autem
 in sinistro cornu Sciritæ sua sponte constiterunt: hunc ordinem semper omniū
 Lacedæmonii inter se ipsos seruant: iuxta hos e Thracia reuersi milites Brasidai
 cunq; iis qui proxime Ciuitati donati fuerant: secūdū hos iam ipsi Lacedæmoniū
 gradatim paginā: iuxta eos Arcades heræes. Post hos Mænaliū: in dextro cor-
 nu Tegeatæ: paucis Lacedæmonioꝝ extrema tenentibus: & procornibus eq̄ta-
 tu. atq; hoc ordine Lacedæmonii instructi erant: hostium cornu dextrum Man-
 tinei tenebant: quia in ipsoꝝ terra res agebatur. iuxta hos erāt ex Arcadia socii:
 Tum mille ex Argiuis delecti: quibus ob diuturnum rei militariis usum: Ciuitas
 e publico stipendium præbebat: prope hos ceteri Argiui. Post eos sui socii Cleo-
 nari: & Orneate. Postea Athenienses ultimi sinistrū cornu tenebant cū Equitatu
 domestico. Atq; hic ordo & hæc copiarū utrorūq; erāt: Sed Lacedæmonioꝝ exerci-
 tus specie maior. Verum quantus numerus horum & itē illoꝝ: uel quantus uni-
 uersorum extiterit: scribere equidem nequeo: Nam Lacedæmonioꝝ numerus
 propter domesticū silentiū institutum ignorabatur. Horū autem propter strepitū
 sua cuiusq; iactantiū agmina credibilis non erat: Hinc tamen ratiocinādo Lace-
 dæmonioꝝ q; tunc aduenit numerum licet inire: q; agmīa septem pugnauerūt:
 preter sciriotes q; fuere sexcēti: singula ex quinis centuriis & singulæ cēturiæ ex
 binis manipulis. Cuius in prima parte quaterni uiri pugnabant. Neq; ubiq; den-
 sitas collocatorum in acie perequa erat: sed p arbitrio cuiusq; in suo agmine p-
 secti: Octonis fere ubiq; hominibus densa acie: in longū autē fronte pretēsa: pre-
 ter Sciritas quadringentis: & duo deq; nūagīta. Atq; ubi iam confligendū erat:
 ibi apud singulos populos a propriis ducibus exhortationes fiebant: Apd Man-
 tineos quidem rem eē pro patria: pro seruitute ne illā experirētur amplius pro
 imperio: ut id in expertum sibi preriperent hostibus. Apud Argiuos autē p pri-
 stino principatu & æquali in Peloponneso dignitate: ne se perpetuo priuatos: ne
 ue inultas iniurias: quas spe ab inimicis eisdemq; uicinis accepissent ferrēt. Apd
 Athenienses uero pulchrum esse inter frequētes atq; Egregios socios pugnādo
 nullis existere inferiores: si Lacedæmonios in Peloponneso uincerent: suū impi-
 um & stabilis & maius habituros: ut terram suā nunq; quispiam alius iuaderet.

guerra en Mantinea
 fue a 12 de septiembre
 según Plutarco en
 Julib. de la Argivense
 um.

Et Argiuis quidem atq; eorū sociis talia proponebantur. Lacedæmōi aut per se ipsos & ex militari disciplina cum eēt strenui: recolentes animo quæ norant se exhortabantur: gnari diutinam operum meditationem magis salutiferam esse: q̄ breuem uerborum benedictorum ex hortationem. atq; post hæc concursum est Argiuis sociisq; uāhementer & irate tendentibus. Lacedæmoniis autem cūctanter & ad cantum tibiicinum qui inter ipsos multi ex lege interpositi erant non rei diuinæ gratia: sed ut sedatæ per modulationem incenderent: ne ue si progredierentur agminis ordo perturbaretur. id quod in cōcursum magnorum exercituum solet accidere. Cum adhuc in congressum pergeretur. Agis rex id facere constituerat quod in omni acie factitatur. Quotiens duæ confingunt acies dextrum utriusq; cornu magis exporrigitur: & opposito sibi sinistro se circumagitur: quia dum timet quisq; nudas sui partes pferre: plerunq; scuto illius admouet: qui sibi dexter est: existimans ad præcludendum hostis transitum denitratē maxime turam esse. Cuius rei caput est is qui primus i dextro stat cornu assidue laborans nudam sui partem ab hoste subducere. Atq; eodem timore cæteri sequuntur. Et tunc quidem Mantinei multum sciriatarum cornu superabāt: sed multo magis Lacedæmonii atq; Tegeatæ: Atheniensium quo plures erant. Agis ne sinistrum suorum cornu concluderetur metuens ratus multo superiores eē Mantineos: signam dedit Sciritis ac Brasidianis: ut se exporrigendo longius a suis æquarent Mantineis: & simul nuntiat duabus e dextro cornu cohortibus: quibus præerat Hipponoides & Aristocles tribuni ut illuc accederent: & cōgressi uacua illa loca expleant: opitans: & dextrum suorum cornu sic quoq; abundanturum: & sinistrum Mantineis oppositum firmis perstiturum. Cōngit autem utrum ex ipso concursu tum ex breui momento exequendi præcepti: Aristocles & Hipponeides adire noluerunt. Quo nomine postea ex Sparta eiecti sunt pro ignauis habiti: Vtq; hostes se illis applicare occuparint & Sciritæ: Agide eos iubente: quando quidem cohortes non accederent: ut rursus coirent: ad iam facere nequierint: nec hostem concludere. Sed uidelicet tunc Lacedæmonii i omnibus cum rei militaris peritia: tum uirtute inferiores se ostenderūt. Nam ubi ad manus cum hoste uenerunt Mantinei quoad erat dextrum cornu in fugam uertit: illorum Sciritas ac Brasidianos iudemq; cum sociis & Argiuorum mille delectis peruacua & non cōmissa ordinum prærupentes: cecidere: Lacedæmōios cōclusosq; uerterūt in fugam: & repulsis ad plaustra usq; ibi aliquot seniorum p plaustris instructos interemerunt. Atq; hac in parte superati sunt Lacedæmōii. At in alia & præcipue in medio ubi agebat Agis rex: & circa eum trecenti q eques uocantur: impressiōe facta in seniores Argiuorum: & eos que quicūq; cohortes nominantur: & in Cleonæas & in Orneatas. & qui in ordinibus erant Athenienses loco pellunt plerosq; ne sustinentes quidem conferere māus: sed statim ad impetum Lacedæmoniorum cedentes: quosdam et conculcādo: ne fuga elaberentur. Posteaq; hinc ab Argiuis ac sociis data sunt terga: tunc uero eorū acies utrinq; perfracta est: & simul dextrum Lacedæmoniorum cornu ac Tegeatarū: superante copia suorum circuibat. Athenienses ancipiti circumuentos periculo q; hinc concludebantur: illinc iam uincebantur. Et ad sūmam ibi peruerum eēt perniciem: nisi & equites qui aderant ipsis auxilio fuissent: & contigit ut Agis cognito sinistrum suorum cornu laborare: q; erat Mantineis & mille Argiuorū delectis oppositum: præcipere uniuersis copiis tēdere ad cornu quod uincebatur: & hoc factō Athenienses interea absessu declinantis a se hostis: per otium cum

iis Argiuis qui una uicti erant euaderent: Mantineis & Argiuoꝝ mille delectis: non aplius iterat aius instādi sibi oppositis: sed cernētes & suos pfligatos: & Lacedæmonios in se iꝑruētes fugā capessunt. Ex qbus mantineoꝝ plures cæsi sūt: Argiuoꝝ electoꝝ pleriq; euasere: & si fuga abitione neq; efusa admodū neq; prinaci. Si qdem Lacedæmōiū diu atq; acriter pugnant dū hostē in fugā uertāt. Fugatos autē breui & nō usq; psequunt. Et tale extitit hoc plū: tū qa locus uicinissimus iis qui pugnauerunt erat: tū qa diuturnū: tū quia maximū iter græcal: tū qa inter potētissimas Ciuitates gestū. Lacedæmōiū cadauera hostiū primū quidē armis: Ex qbus trophæū statuerunt: deinde cætero ornatu spoliare postremo repetentibus ex fœdere reddidere: suorū uero recepta ī Tegeā cōportare: ibiq; humauere: Occubuerūt autē ex Argiuis & Orneatis & Cleonæis septingenti. Ex Mantineis ducenti totidē ex Atheniēsisibus cū Aegietis & eorū uterq; dux. Lacedæmōioꝝ loci haud ita multū acceperē cladis: ut memoratu sit dignū. ex ipsis quot desiderati sint arduū est uerū discere: eos tamē circiter trecentos dicebāt fuisse. Cum in eo res esset ut pugna iā foret cōmittenda: Plistoanax Regū alter: ducens seniores auxilio adoloscensq; ueniebat: sed Tegea tēus pgressus: audita illic uictoria retro redit. lidē auxilia e Corintho & ab aliis extra līthmū lociis ueniētia per nūcios remiserūt. dimissis itēq; sociis reuersi aderāt. n. eis Carnea diē festū egerūt Ita in famiā quæ tunc p græcos passim ferebat: ut de ignauis propter calamitatē ī isula acceprā: & alias ut de icōsultis ac segnibus hoc uno factō diluerūt: exiltimatiq; sunt fortunæ iniquitati afflictis: cū aīo iidē essēt. Contigit autē ut pridie q̄ preliū fieret ut Epidauri cū oī māu luoz ī Agrū Argiuū tanq̄ desertū icurrerēt: qa cōplures Argiuoꝝ qui reliq; erāt p̄sidarij egresfos occiderēt. Tria quoq; Eleoꝝ milia q̄ auxilio Mantineis supuenerūt: gesto iā plio & Atheniēsiū pter alios priores sine mora pariter oēs hi loci aduersus Epidaurum contenderūt: dum Lacedæmonii Carnea celebrarēt: Expugnatamq; urbem muro excinxerunt. Et ubi alii quieuerūt Athenienses: ut iussi erant confestim arcem iunonis tēplum extruxerunt. Atq; in hoc muro communiter relicto presidio in suam urbē abierunt: Aestasq; excessit. In initio statim ī sequētis hyemis Lacedæmonii posteaq; Carnea peregerant in expeditionē exierunt: & in Tegeā cum uenissent ultro miserunt Argos: qui sermonem instituerēt de pacificendo. Erant autem apud Argos iam pridem non nulli & illorum necessarii & studiosi statū popularem abolendi: & post gestum prælium multo ualidiores ad inducendum plures in sententiam suam. Hi uolebant fœdera q̄ cū lacedæmōiis inierāt inire rursus: & mox etiā societate: atq; ita iā populū aggredi. Missus ē autē eo q̄ hospes eoz eēt Lichas Arceiali filius duo pcontaturus. Vnū quonā mō bellū: si bellū: alterū quonā mō pacē si pacē uellēt. Et cum magna extitisset altercatio Aderat namq; Alcibiades Xii q̄ Lacedæmonioꝝ studioi erat: iā libera audatia p̄uaserūt Argiuis: ut mentionē cōuentionis admitterēt. Cuius uerba hec sūt.

Conuenta inter Lacedæmonios & Argiuos

Lacet in hūc modū cōcilio Lacedæmōioꝝ pacisci cū Argiuis: ut reddat Argiui Orchomēiis liberos: & eos q̄ sūt ī Mātiei Lacedæmōiis: utq; ex Epidauo p̄sidium educāt: & muꝝ excidāt: & nisi illic decesserit. Athēiēses p̄ hostibus sint: rā Argiuis q̄ Lacedæmōiis. & utrorūq; sociis: & si quē puerū Lacedæmōiū penes se habēt eū sue Ciuitati restituāt: q̄ exigūt ab Epi

festas carneas. de los
 Lacedem^o

In ego estas festas eman
 my alfm del estio

dauris iusiurandum id exigat p semelem: & iuicé ipsi iusiurandum illis præbeant. Ciuitates itra Peloponeium paruae magnæue libere sint: utentes patriis institutis. Si q̄s exterorū terrā Peloponēse īgressus sit nocēdi ergo succuratur pariter cōsilio habito q̄ æquissime Peloponēsiū iudicio. Quicq̄ extra Peloponēsiū socii lacedæmoniōz iūt: eodē iure sit quo & lacedæmoniōz & argiuōz socii suū territoriū optinentes. Vt prærea cum sociis ubi hæc ostēsa fuerit una pugnet: si illis uidebit: sin aliter domū redeat. Hæc primā cōditionē admittētibus argiuis: exercitus lacedæmoniōz a regea domū abiit. Nō ita multo post cōmertio se mutuo abeūdi rursus iudē illi iuri iter, se trāsegerūt: ut Argiui relicta Mātineoz & Atheniēsiū & Eleoz societate cū lacedæmoniis foedera ac societate inirēt in hæc uerba.

Societas Argiuorum & lacedæmoniorum.

In hūc mōm lacedæmoniis & Argiuis placitū ē iter se foedera atq; societate eē i ānos qnq̄gita æquo & pari iure dare penas priis moribus: & cū aliis i Peloponēso ciuitatibus foedus hoc & societatem esse quæ libere & suæ auctoritatis sūt Ciuitates suū territoriū tenere pœnas sumere ritu domestico ac dare pares similesq;. Quicq̄ extra peloponēsiū socii sūt lacedæmoniōz eisdē cōdictōibus erūt q̄bus lacedæmoniis: & Argiuoz socii: eodēq; iure quo & argiui suū territoriū optinetes. Sicubi opus fuerit cōi exercitu cōsultare lacedæmoniōz & argiuos quonā mō iustissime de sociis iudicēt. Si cui ciuitati uel eage q̄ i tra peloponēsiū: uel eage q̄ extra sūt cōtrouersia fuerit: aut de finibus aut aliq̄ alia de re dilceptent. Si qua socialis Ciuitas cū alia dissideat ad aliquā Ciuitatē eatur quæ æqua iis quæ dissidebunt uidebitur. Inter amicas patrio ritu iudicetur. Et huiusmodi quidem foedera ac societates inita sunt per quæ quacūq; belli materiā: aut si quid aliud simultatis inuicem habebāt id oē abolitum ē. Sed confectis iam inter se rebus decreuerūt Caduceatorem Atheniēsiū & legationē: neuti q̄ recipiendam: nisi relicta muris Peloponēso excederent: nec cum ullo aut paci fierentur aut bellum gererent nisi cōmuniter. Intendebant aut aiūm cum in alia quædam tum uero in prouinciā Thraciæ. Eoq; utriq; ad Perdiccam misere legatos: ut secū coniuaret suadentes. Qui tamē nō protinus desciiuit ab Atheniēsiū: sed deliberabat ad Argiuos intuens: a quibus ipse oriundus erat. Super hæc uetustū cum Chalcidensibus iusiurandum renouauerūt & aliud addiderūt. Miserūt & ad Atheniēses Argiui legatos iussu ut Epidauri murum reliquerēt. Illi cernentes ad cæteri præsidii comperatione suos esse paucos: Demosthenem miserunt ad eos educendos. Is ubi peruenit simulate se gymnicum extra muros certamen inter præsidiarios uelle edere. Egressitque reliquis præsidiariis portas clausit: ac postmodum renouato cum Epidauriis foedere Atheniēses ipsis murū restituerūt. Post argiuoz a societate defectōne Mātinei primo reluctati: mox quia sine Argiuis impares essent: & ipsi cum lacedæmoniis pepigerunt: imperiū que oppidorum reliquerunt. Et lacedæmonii Argiuiq; cū millenis utriq; sumpra expeditione statum in Sicyone ad paucorū redegerunt: ipsi potius lacedæmonii illuc euntes. Et post illa utraq; iam statum popularem apud Argos ademerunt: & paucorū cōstituerūt lacedæmoniis congruentē. Et hæc sub extremū hyemis gesta sūt: iā uere appetere. Quartusq; decius belli annus excessit Insequenti Aestate & Dictydientes q̄ Arthon icolūt: ab Atheniēsiū desciiuerūt ad Chalcidē

pag de 50 años.
pero parece claro que
no son de 50 años mas que
30 años como dice de
no forme. pero se acaban
muchos años de labata
na leuistica. sease de
no forme en su libro
50 gentes siguientes

acaba el año 14

ses: & lacedæmōii i Achaia res quæ prius ex snia nō erāt constituerunt: & Argiua plebs paulatī resipiscēs: resūptaq; audacia i paucos illos p̄potētes impetū facit: obseruato t̄p̄e quo lacedæmōii se i nudo certamie exercēt: & cōmissa i tra urbē pugna uictrix aduersariog; alios iterim alios relegat. Lacedæmōii dū a lociis accerierent aliquādiu ire sup̄ederūt. Mox tamē dilato nudog; certamie succurrētes: cū ap̄d Tegeā accepisset uictū statū paucog; p̄gredi ulterius abnuerūt: orātibus iis q; effugerāt: regressiq; domū nudog; certamie peregerūt: & cū postmōm legati uenisset: tā ab iis q; i urbe erāt q̄ ab exulātibus Argiuis: adessētq; socii & multa utriq; dicta eēt: p̄nūtiarūt iurios eos q; i tra Urbē erāt illucq; sibi cū exercitu eundū. Sed his cūctantibus ac segnius agētib; metu ip̄sog; populus Argiuis resarcta rursus cū Atheniēsis societatē: quos sibi arbitrabatur maxio uiui futuros excitauit longos ad mare usq; muros: ut si terra p̄hiberent mare cōmeatus ope Atheniensiu inueherētur. Cuius rei faciendæ fuerint conscia non nullæ in Pelopōneso Ciuitates: & in ea facienda occupatū fuit q̄cquid Argis hoīum erat: Viri: mulieres: Serui ex Athenis eo transmissis: instructoribus lapidariisq; & æstas abi it. Insequēte hyeme lacedæmōii cognita Argiuog; extruētione: bellū illis i tere ipsi atq; locii p̄ter Corinthios. Rege suo duce Agide Archidami filio. Erat autē eis quiddam reg; Argiuog; illit transigendū: ut ip̄is uidebatur quod tamen ex snia nō successit. Cæterog; muros cū adhuc extruerētur: ui caperūt atq; diruerunt: itēq; Hysias agri Argiui oppidū: ac ingenuis omibus quos ceperāt interfecit abierūt insuā quisq; Ciuitatē. Post hæc Argiui aduersus phliasiū copias eduxerunt: & depopulati regionē abierūt: quia suos exules receperāt: quog; plerisq; illic domiciliū habebāt. Eadē hyeme distercluserūt Atheniēses a Macedōia Perdiccā crimi dātes: q; cū Argiuis atq; lacedæmōiis cōiurasset: exercitu ab ip̄is p̄parato quē ducerēt aduersus Chalcidēses in Thracia atq; āphipolim: Nicia Nicerati duce frustratus eēt societatē. Quo detrectate expeditio p̄cipue dissoluta eēt. Eoque nomie Atheniensiu e rat hostis: & hyems hæc ānusq; belli quintus decimus excessit. P̄ncipio Aestatis Alcibiades cū uiginti nauibus Argos traicēs trecentos Argiuos q; suspecti erāt: & cū lacedæmoniis sentire uidebātur: cōprehēdit. quos apud circūiectas quibus dominabatur insulas deposuere Atheniēses. lidē aduersus Melū insulā nauigauerūt triginta nauibus suag; cū mille & ducentis. armatis: sagittariis trecētis: equitibus sagittariis q; hippotoxontæ dicuntur uiginti Chiorū sex: Lesbioq; duabus: cū manu sociali atq; insulana ferme mille & Quingētorū armatoq;. Sūt autē Melii lacedæmōiog; coloni illi qdē: sed quē admōm cæteri insulani ip̄ium Atheniēsiū abnuebāt. Veg; cū iter initia i p̄tribus non fuisset: mox ab Atheniēsis coacti regionē uastātibus i aptū bellū pdierūt. Huc posteaq; cū iis copiis tramisere cleomedes lycomedis & Tisias Tisimachi duces: priusq; aliqd regiōi noceret misere legatos ad habēda colloqa. Quos legatos Melii ad multitudine non itromisere: sed ap̄d magistratus ea dicere iussere quog; gratia uenissent. Illi inhunc modum locuti sunt

Atheniensium legatorū Verba.

Voniā nos non apud multitudinem uerba facimus sed apud paucos ad quos ideo nos introduxistis: itelligimus enim uos hoc scire: ne nob; p̄petua oratione utentibus: quæ probabilia sunt atque firma semel audiens multitudo inducatur i errorem agendum: facite et̄ istuc uehemē.

fini del ano 15.

tius & perpetua orōe: ne ipsi quidē utamini: sed ad singula quæ per nos ab re dici uidebuntur primum excipientes iudicatis: & ante oīa si placet uobis ut loquamur indicatis. MELIORVM VERBA. Ad hæc primores Meliorum respondētēs. Equitas inquit per quietem mutuo docēdi haud est illa quidem uituperanda: Sed ab hac re nō nihil uidetur abhorre: quod bellū a uobis non futurum: sed iā p̄sens eē cōstat. Cernimus, n. uos eorum quod dicentur iudices uenisse: et ut fides est hunc finem ex hoc colloquio futurū: ut si iure superiores uobis fuerimus: et ob hoc si dicto nō audientes: bellum nobis inferatis: seruitutē si dicto audiētes fuerimus. ATHENIENSIVM Enim uero si ad suspitiones futurorum captandas: aut ad aliud quippiam cōuenistis: quod ut ex uerbis p̄fētibz & quas cernitis saluti Ciuitatis consulatis sileamus: sin ad hoc uenistis loquamur. MELIORVM Cōsentaneum est ac dignum uenia homines in tali cōditione positos multa dicere: & ad multa uideri se mutare. Et sane cōgressus hic de salute nostra institutus ē: itaque colloquium fiat eo pacto quo nos ipsi puocastis si placet ATHENIENSIVM. Neque nobis utēdum arbitramur aut ambitu nominum: tanquā iure imperiū penes nos sit: qui Medum exterminauimus: aut lōgitudine uerborū parū p̄babili tanquā iniuria Lacedæmoniorū bellum inferamus: neque a uobis allegēdum aut colonos eē uos Lacedæmoniorū: aut nihil lesisse nos tanquā hæc dicētes sitis nobis p̄suasuri: sed ea dicēda ab utriusque opinemur inter nos utique trāsigi posse: cū sciatis uos loqui apud intelligentes: ea quidē uos humana ratione iudicare iusta esse: quæ ex æqua necessitate p̄ficiuntur. possibilia uero quæ superiores extorquent: ab infirmioribus annuuntur. MELIORVM. Quando quidem Vos ita de iure loqui super sedētes instituitis facere mentionem commodi: equidem nos opere p̄cium censemus: nam ita agere necessarium est: non dissoluere: quod publicū cōmodū est Libertatem: sed homini quod assiduo in periculo uersetur: decorū atque æquū esse: ut si quod alicui itra limites diligētiæ suadet emolumentum id assequatur. Neque hoc minus uestra refert qui quo maiores cæteris estis: eo maiori exēplo si Lacedæmonii eritis p̄narum magnitudine ATHENIENSIVM. Nos uero finē impij nostri si forte aboleatur nō expauescimus. Neque, n. qui aliis dominantur ueluti Lacedæmonii: isti in eos seui sunt quos uicerūt: sed ii qui subditi fuerūt si quādo rebellātes superauerūt eos quibus serui erāt: Qua de causa liceat nobis p̄clitari ne hoc fiat: quoniam aduersus Lacedæmonios nō est nobis tale certamen. Quod autē p̄ amplitudine imperij nostri cuius gratia uenerimus: p̄que uestre Ciuitatis eē salute loquamur: id uero planū faciemus uolētes & p̄æsse uobis citra molestiā: & uos e uestro ac nostro usu pariter saluos esse. MELIORVM Qui fieri pōt ut ita ex usu sit nos seruire ut uobis dominari. ATHENIENSIVM. Nepe: ut uos quodē potius imperata faciatis: quod extrema omnia patiamini: nos uero nō interficiēdo uos lucrifaciamus. MELIORVM. Quid ut getem agētes remoti a partibus uos p̄ hostibus aicos hēamus nō eritis cōrēti. ATHENIENSIVM. Minie neque, n. tā opere nobis detrimētōsū ē: uos eē nobis hostes: quātū eē aicos. Nā aicitia uestra inbecillitatis odiū potētiæ nostre quod p̄sumus argumētū ē. MELIORVM. Hoccine sentiūt quod super ipso uestro sūt: ut in eadē cōditōe ponāt eos: quod ad uestrū impiū nihil attinet: & colōias urās quod multæ sūt: aliæue urbes si postquā desciuerūt subigantur. ATHENIENSIVM. Quid ni: nā neutros iuris respectu desinere existiant sed illos quidem cum uires nacti sunt: superiores eē: nos autē p̄ metu nō inferre illis arma. Itaque p̄terquod in plures imperium tenebimus: si uos subegerimus prestabit: subacti ipsū nostrū imperiū stabilius: cū p̄sertim sitis insulani & inter

eos qui classe pollent ibecillissimi nisi uicatis. MELIORVM. Quid uos nō ne in eo uestrā tutelā reponitis. Debēus, n. quē admōm uos a mētione iustitiæ reiciēdo nos suaderis : ut cōmodo uestro pereamus: sic nos docēdo uos nostrū cōmodū si hoc cōtingat conari psuadere idē: & uobis cōmodū eē. Nā quid ni uobis redderis hostes quicūq; neutras hoc bello ptes sequūtur, qppe qui intuētes in ista quæ agitis suspicabūtur in se quoq; aliquando uos ituros. Quod quid aliud est q̄ eos qui uobis sūt hostes augere: & eos qui haud quāq; tales futuri erāt ipellere: ut sūt hostes. ATHENIENSIVM. Haud ita est Neq; n. suspicamur uobis fore accerbi oēs istos q̄ cōtinentē ubi ius incolūt: q̄ iūlanos qui alicubi sūt nullius imperio subiecti: q̄les uos estis: quicq; iperio subiecti sūt: ob eā necessitatē aīo exacerbatō. Illi, n. libertate qua degūt: multo sūt legniores ad se custodiendos a nobis. Isti plerūq; iconfultis affectibus idulgētes: & se ipos & nos in apertū piculū ducūt. MELIORVM. Si igitur & uobis ne iperū amittatis: & iis qui sub impio degūt ut a seruitio extimāf tantū discrimē adeūdū ē. pfecto nobis quoq; q̄ adhuc liberi degimus magno flagitio def atq; ignauia: nisi prius oīa expiamur q̄ seruiamus. ATHENIENSIVM. Vos uero nō prudēter istomō cōsuleritis: q̄bus nō ex æquo nobcū ē de strenuitate certamē: ut cedere pudere uos debeat: sed de salute potius cōsultatio: ne multo p̄stātoribus resistatis. MELIORVM. Sed nō fugit nos sapi us fortunā belli eē cōnem: q̄ sociā illius ptis q̄ multitudie hoīum abūdāt: Præte rea eiq; se dediderit nullā spē sup esse ei q̄ se exercet et stādī spē esse. ATHENI ENSIVM. Spes periculi solatiū et si dāno afficit: nō tamē euertit eos q̄ illa exa būdāt utūtur: sed illos qui omīa in eam eiecerit rem natura perniciosā: quæ si mul atq; deceperit agnoscitur: a qua quisq; se custodierit i eo iquo illā cognouit is nō labetur. Quod uos qui ibecilles estis & i hoc rez articulo positi nolite pa ti: neq; similes plerisq; eē quicūq; asit eis facultas euadēdi: postea destituti omī aperta spē fatagētes se cōferūt ad incertas: diuinationem oracula & q̄cūq; talia p spē hoīem pdunt. MELIORVM. Arduū quidē nobis esse id qd̄ probe uos in telligitis ipsi quoq; arbitramur uestris copiis nos ac fortunæ resistere: quia non erit ex æquo certamē. Nihilo tamē minus ipsi fortunæ cōfidimus diuinitus nos non inferiores futuros: quippe qui insontes uobiscum haud iuste inuadentibus consistimus: & quatenus copia militum deficimur accessuram illam exsociata te quæ nobis cum lacedæmoniis est. necesse habitātibus succurrerem si non ob aliud certe cū simus cognati ob pudorem. Ex quo non usq; quaq; præter ratio nem sumus audaces. ATHENIENSIVM. Ne nos quidem diuinā nobis benigni tatem arbitramur defuturā: ut qui nihil ducimus iustū agimusue præter homi num opinionē: aut de diis aut de ipsoz hoīum erga se deliberatōne. Nam quod ad numina pertinet de illis qd̄ opinione receptum est sentimus: de hominibus aut ita naturæ necessitate cōparatum: ut haud dubie quis semper dominef quē supauerit. Quam legem neq; tulimus ipsi: neq; nouam primi oīum usurpamus: sed quæ iam recepta erat suscepimus usurpamusq;: relicturi et ppetuo futuram ac pro comperto habentes: uos quoq; ac cæteros si eadem qua nos facultate præ diti eētis idem esse facturos. Ex quo qd̄ ad eos attinet merito nō extimescimus: nos uobis inferiores fore. Nam qd̄ pertinet ad uestrā de lacedæmoniis opinonē quos ut creditis pudebit non succurrere: gratulamur quidem uobis malorum inexpertis ineptiam tamen istam non probamus. Lacedæmonii enim inter se quidem ipsos: & circa domestica istituta plerunque uirtute utuntur: erga alios aut quales se p̄stent multa q̄s cōmemorare posset: sed summatim potius significa-

uerit id quod nos scimus, proculdubio eos pro honestis habere: quae sunt uoluptuosa: pro iustis quae sunt utilia: quae non est illis istiusmodi cogitatio pro uestra salute cuius nunc ratio nulla est. MELIOR VM. Nos uero hoc ipsum precipue credimus ob suam illos utilitatem non commissuros: ut Meli colona ipsoque ab eis perditum efficiamur infidi suaeque partium graecis: utiles aduersariis. ATHENIENSIVM. Ergo scietis ita demum quod utile esse si fuerit tutum: iuste autem atque honeste fieri cum periculo: quod minime omnium lacedaemonii plerumque audent. MELIOR VM. Immo uero arbitramur illos nostri causa magis pericula addituros: & se arbitrari pro nos quam pro caeteros esse firmiores: quanto ad res gerendas sumus Peloponneso uiciniores: quantoque ipsis Graeciae cognatione fideiores quam caeteri. ATHENIENSIVM. Praesidium erga eos quod inuocatum non declaratur: eorum qui opitulari debent beniuolentia: sed quod multo satius est: opibus: id quod lacedaemonii plus caeteris quodammodo aduertunt: ut quod diffidentia domesticorum copiarum: fociales copias esse aduersus finitimos accersunt. Ex quo credibile non est nostris nauibus mare tenentibus eos in insulam traiekturos. MELIOR VM. At qui alios habent lacedaemonii quos mittant: & ingens est creticum pelagus: in quo difficilius est illud tenentibus alios excipere: quam illis latere uolentibus se subducere. Et si haec eos ratio destituat illa non deerit: se conuertendi aduersus terram uestram & ad uestros socios reliqui sunt: quos Brasidas non adiit. Ut uobis res sit non de terra nihil ad uos pertinente: sed de uestra ipsorum. ATHENIENSIVM. Istud uero uobis nec in expertis contigerit: nec ignaris a nulla unquam obsidione Athenienses aliorum timore ditcessisse. Quamquam uos ut aduertimus cum de salute uestra dixeritis uos consultaturos: nullam tamen eius rei in tanto sermone fecistis mentionem: qua freti homines arbitratum se iri: liberatum. Caeterum ea quae uos uahementissime speratis futuri temporis sunt: sed praesens tempus breue uobis est: ad uos tutandos ab iis quae iam urgent. Quapropter magnam declaratis amentiam nisi nobis itaque semotis aliquid aliud quam haec prudentius decernatis. Nam sic nequaquam uos ad uerecundiam quae hominibus in foedis & apertis periculis extitit: plerumque perniciosa conuertetis. Cum enim per multa prosperitiam adhuc atque tendatur id quod turpe appellatur uel nominis inducente tamen ipsa uel nominis excussa: elligitur potius quam sponte in cladem inemendabilem incidatur: & turpius dedecus accipiat per insipientiam quam per fortunam. Quod uos si recte consulueritis cauebitis: nec indecorum uobis censeatis: cedere maxime Ciuitati a uobis aequa postulanti ut socii sui efficiamini uestra terra potientes sub tributo: ne uel cum detur uobis optio belli & securitatis per animi contentione operetis parte deteriore: sed illis similes sitis quibus plerumque prospera succedit: quae paribus non cedentes honeste: cedunt potentioribus erga inferiores moderate se gerunt. Considerate itaque seorsum a nobis & cogitate esse atque etiam uos deliberare de prius: quae una uobis est: quamquam scitis uno hoc consilio uel foelicem fore uel infelicem. Post haec Atheniensibus a colloquio digressis Meli iterum se ipsos colloqui sunt: cumque simili modo contradicendum uideret: responderunt. MELIOR VM. Nobis uero Athenienses neque aliud quam paulo ante uisum est uidet: neque libertas septingentorum ab Urbe condita annorum breui tempore amittenda. Sed fortuna quae nos adhuc die diuinitus tutata est: & ope cum aliorum hominum: tum uero lacedaemoniorum freti conabimur hanc Urbem conseruare: hortati tamen uos prius: ut liceat nobis aicos esse uobis neutris hostes: uosque initis foederibus quae ex utriusque partis utilitate uidebunt e nostro solo excedatis Talia Meli quom respodisset Athenienses iam colloquio digressi dixere. ATHENIENSIVM. Eni uero uos soli omnium ut nobis uideam ex uestris consiliis certiora iudicatis esse quae sunt euertura: quam quae cernunt: & quae occulta sunt in consulendo tamquam ea

Meli
antiquidad de Atenas

quæ sūt creditis iā uos intueri utiq; quo plus & lacedæmōiis & fortunæ & spei
 pmittentes uos atq; fidētes eo plus plapsuri. Et legari qdē ad castra redire. Duces
 aut quoniā Melii nullo pacto obedire uolebāt ad bellū cōtinuo se cōuerterūt:
 & p Vrbes distributi Melios muro cōcluserūt. Post hæc p̄sidio tū ex suis tū ex
 socialibus copiis & a mari & a terra relicto: cū maiori exercitus pte reuerſi sūt: cæ
 teris q remanserūt locū oppugnātibus. Sub iudē tps Argiui phliasū agz̄ igressi:
 ab ip̄is phliasīs & ab exulibus suis excepti isidiis: circiter octogita amiserunt: &
 qui i pylo Atheniēses erāt: ex Vrbe lacedæmōioz̄ p̄dā auerterunt. Neq; tamē ob
 id lacedæmōi foederibus abiectis: i eos bellū mouerūt. Cæterz̄ edixerūt q̄sq;
 uellet suoz̄ abigeret p̄das ex Atheniēſibus. Corithii tamē q̄scētibus reliq; Pello
 pōnēſibus priuatagz̄ q̄rundā dissentionū cā: bellū cum Atheniēſibus gerebāt.
 Melii quoq; Atheniēſiū muri ambitū agressi nocte cæperūt: qua parte forz̄ ille
 spectabat: nō nulloq; iterfecerūt: & frumēto aliisq; que ex usu forēt q̄ plurima
 potuere: iportatis cū se recepissent q̄uere: Atheniēſibus i postez̄ ad cōmodius
 excubandū diligentibus effectis: atq; æstas excessit. Inſeq̄ntis hyemis initio lace
 dæmōi ad fines agri Argiui illū cū exercitu māsurū: q̄a litare nō potuere domū
 redire. Per quoz̄ expectatōnē Argiuoz̄ q̄ i Vrbe erāt: qdā ab iis quibus suspecti
 eēt cōprehenſi: qdā sua spōte exiliū abierūt. Sub idē quoq; tps Melii ab alia
 parte muz̄ quo obsidebant cæperūt. Paucis ex Atheniēſi p̄sidio ibi p̄sentibus.
 Et mox ubi hæc gesta sūt: p̄fecto ex Athenis alio exercitu duce philocrate Eu
 demi filio cū iā omī ope oppugnarent: facta quadā iter ipsos p̄ditione se se dedi
 dere Atheniēſibus: liberū illis arbitriū de se p̄mittētes. Atheniēſes Melioz̄ quos
 cūq; nacti sūt puberes iteremerūt. Pueros ac foemias i seruitutē acceperūt: domū
 que asportarūt: locū ip̄i icoluerūt: missis eo postmōm quingentis colonis

**THUCYDIDIS ATHENIENSIS HISTORICI BELLI PELOPONNENSIA
 CI LIBER SEXTVS.**

Adem hyeme Atheniēſes decreuere rursus i Siciliā ma
 iori q̄ cū lachete & Eurymedonte apparatu trāsmitte
 re ad eā subigēdā si possent: ignari pleriq; & magnitudi
 nē isulæ & multitudis icolentiū: tū græcoz̄ tū barba
 roz̄: ac se suscipere bellū haud multo minus quodam
 mō q̄ illd̄ erat aduersus Pelopōnēſes. Est. n. Siciliae am
 bitus nō ita multo minor q̄ octo diez̄ circūnauigatōe
 onerariæ nauis: & cū tāta sit uiginti ferme stadioz̄ iter
 capediē phibet ne sit cōtinēs. Incoluerūt aut eā ab ini
 tio atq; tenuerūt p̄multæ gētes: Quaz̄ ferūtur antiq̄ssimi i quadā dūtaxat insu
 læ p̄te hitātes Cyclopes atq; læstrygōes: Quoz̄ ego neq; genus: neq; uide uenerūt
 neq; quo abierūt dicere hēo. Sufficiat & a Poetis memoratū est: & ap̄ se q̄sq; de
 illis agnoscit. Post hos. Sicani p̄ri demōstrāt icoluisse: atq; ut ip̄i p̄dicāt oīum p̄ri
 q̄ppe cū sint illius terræ idigenæ. sed ueritas arguit eos hiberos eē oriūdos a flu
 mie Sicano: qd̄ ē i hiberia a liguis eiectos: & ab his tūc dictā Sicaniā insulā prius
 Trinacriā noīatā: q̄ adhuc loca isulæ ad occasū uergētia icolūt. Cæterz̄ capto llio
 qdā troianoz̄ dum fugiūt Achæos: nauibus i Siciliā applicuerūt. & collocatis
 Sedibus in finibus Sicanoz̄ uniuersū sunt Elymi appellati. Vrbes eoz̄ Eryx &
 Egesta. His acolæ accesserunt non nulli phocenses: eoz̄ qui e Troia tunc in li

byam tēpestate delati primū: deinde ex libya in Siciliam transmiserunt. Siculi autē ex Italia ibi nāq; habitauere fugientes Opicos in eandē insulam traiecerunt: ut & credibile est & fama fertur ratibus obseruato cū uērus posuisset: freto forte & aliter tranſuecti. Et sane adhuc extant ī Italia Siculi: ipsaq; regio ab italo quodam Archadū Rege hoc habente nomē sic est cognominata. Hi magno cū exercitu in Siciliam traiecentes uictis plio sicaniis: & in partes quæ meridiē occasūq; spectant remissis fecerūt: ut pro Sicania Sicilia uocaretur: & eius optima quæq; loca incoluerunt: anis ex quo trāsierunt prope trecentis ante græcorum in Siciliam aduentum: & nunc quoq; mediterranea eius atq; ad Aquilonem uergentia optinent phœnices: præterea per eandem passim habitauerūt occupatis ad mare promōtoriiis: & paruis circa insulis negociandi cum Siculis gratia. At postq; permulti græcorū illuc cū nauibus traiecerunt omīssa nauigatione: Motya Solonem & panormū finitima Elymis oppida: sedibus ibi politis incoluerunt: freti cum Elymorum societate: tum quib; exiguo illinc in Carthaginem traiectu Sicilia distat: tot igitur numero barbari: atq; in hunc mōm habitauere Siciliam. Græcorum autē primi Chalcidenses ex Euboia transeuntes cum Theocle illius deductore Coloniae Naxum incoluerunt: & Aram Apollinis Archegeti quæ nunc extra Urbem uisitur extruxerunt. Vbi quotiens e Sicilia soluunt oracula petitori primum sacrificant. In sequente anno Archias ab hercule oriundus e Corintho Syracusas incoluit: expulsis prius ex insula Siculis intra quā insulam nondum mari circūfluam sita est Vrbs. Nam ea quæ extra insulam est diu post addito muro facta est: populo frequens. Veg; Theocles atq; Chalcidenses e Naxo pfecti: septimo post inhabitatas Syracusas anno leontinos eiectis Siculis incolunt: & de hic Carinam cum ipsi Carinenses Euarchum fecissent coloniae auctorem. Per idem tempus & lampis coloniam deducens e Megaris in Sicilia uēit: & super flumē Pantacym loco quodam cui nomen est Trogilum incolas collocauit: & illinc postea digressus cum aliquantulo tempore apud Leontinos: una cum Chalcidibus rem. p. administrasset ab eisdem exactus est: collocatisq; in Thapso incolis cum uita decessisset: ceteri e Thapso migrauerunt: & Hyblone Rege Siculo qui regionem prodiderat: duce. Megareas incoluerūt qui Hyblæi sunt dicti: & post ducentos ac quadragesima quinque annos q̄ habitare cepisset a Gelone Syracusanorum Rege: ex Vrbe & agro expulsī sunt. Sed artea q̄ expellerentur centum postq; illic habitare ceperant annis. Helinūtem misso illuc Pammilo condiderunt. Is e Megaribus ipsoꝝ metropoli superueniens pariter habitauit. Gelam autē Antiphemus e Rhodo & Entimus e creta: suam uterq; coloniam ducentes: pariter condiderūt āno q̄dragesimo quinto post Syracusas habitari ceptas: iposito a flumē Gela urbi noīe: cū locus ubi nūc urbs sita est: quicq; munitus artea muro erat. Lindii uocatur: uiribus doricis huic Ciuitati ipositis. Annoq; ppe cētesimo Octauo a suæ Urbis initio: Geloī Agragātē incoluerūt. Urbē a fluuio Agragātē appellatē: delectis sibi auctōribus Aristono & Pystilo: datis quoq; suis legibus. Zacla uero inter initia a latrōibus e Cumis quæ ē ī opica Chalcidica Vrbs pfectis hitata ē. Sed postea coīter a multitudīe quæ a chalcide atq; a cætera Euboia quæ ī eā regionē supuēit: cuius colōiæ deductores extiterē Perieres atq; Cratæmenes: alter e Cumis: alter e Chalcide. Vocabatur autē prius ea Vrbs a Siculis Zacla a specie falcis. Si quēdē falcē Siculi Zaclā appellant. Idem postmodū a Samiis eiecti sunt: & alius quibusdam ionibus: qui medos fugientes ad Siciliam appulerunt. Nec ita multo post Anaxilas Rheginorū tyrānus: exterminatis Samiis Urbē p̄miscuis hominibus

frequentē reddidit: & a sua quondam patria Messenam appellauit. Hemera quoque & Zanclanis habitata ē: deductis ab Euclide Simo & Sacone: in quā coloniam uenerunt plurimi Chalcidenses cū quibus habitauerunt: & Syracusani exules a contraria factione superati qui Myletadae nominantur. Atque apud hos obtinuit uox quaedam inter Chalcidicam & doricam media: sed leges Chalcidenses obtinuerunt. Acræ autē & Calmenæ a Syracusanis sunt inhabitatae. Acræ quidem septuaginta annis post Syracusas: Calmenæ uero circiter Viginti annos post Acras: & prius ferme Centum a Triginta quinque annos a conditis Syracusis Camarina: per ipsos Syracusanos: auctoribus colōiae dalscone & Menecole: eiectosque aliquāto post Camarinæos ob defectionē Syracusanis. Mox Hippocrates Gelæ tyrānus accepit pro redemptione Syracusanorum quos habebat captiuos: atque ipse effectus coloniae deductor: eos in terra Camerina collocauit: & cū rursus a Gelone sedibus amoti fuissent: tertio tū ab eodem Gelone collocati. Tot igitur gentes partim græcæ partim barbaræ incoluere Siciliam: quæ cum tanta esset Athenienses eā sibi inuadendam putauerūt: cupiditate proculdubio totius insulae potiūdā: sed uoluntate quoque honeste ferēdi auxilium Chalcidibus suis cognatis ac pristinis sociis: præcipueque Egestanis quoque legati aderant: a quibus inducti sunt: ut illuc tenderent: enixe flagitantibus opem. quippe Selinuntis ob quaedam sponsalia & controuersiam de Agro: finitimis suis bellū intulerant. Illi accitis Syracusanis sociis bello eos prohibebāt terra & mari. Itaque Egestani re petita memoria societatis sibi cum lachere initæ: & superioris belli leontinorum: obsecrabant Athenienses ut se missa Classe tutarentur: cum alia permulta alle gantes: tum uero quod caput erat Syracusanos si impune ferēt: ut expellerent leon tinos: mox cæteris eorum sociis profligatis: omnē Siciliam ad suum imperium re dacturos. Vnde periculum foret ne quando dōres magna cum manu propter co gnationem doribus Pelopōnensibus: a quibus ipsi in colonias missi essent: auxi lio euntes una destruerent Atheniensium potentiam: eorum prudentium esse cū reliquis adhuc sociis obuiam ire Syracusanis: se præsertim collocaturis satis pe cuniæ ad bellū. Quæ & in contionibus: & in colloquiis sæpenumero dicentes Ege stanos cum audirent: Athenienses decreuerunt primum mittendos Egestam le gatos ad explorandā: tum pecuniam si tanta foret quanta iactabatur: & in æra rio & in templis: tum rem bellicam: ac Selinuntiorum quoque ut quæ illic esset con ditio referent. & legati quidem Atheniensium in Siciliam missi sunt. Lacedæmo ni autem eadem hyeme cum sociis propter Corinthios armati: Agrum Argiu um ingressi sunt: eūque non magna ex parte populati: frumenta & aliquot bouū paria asportarunt. & Argiuorum exulibus in Orneas transcriptis: atque illic paucis e reliquo exercitu relictis inuitisque foederibus: ad certum tempus intra quod Ornea tæ atque Argiui se inuicem non lederent dum cum exercitu rediere. Nec ita mul to post Athenienses triginta nauibus: sexcenti armati cum uenissent: & Argiuo rum omnis populus qui per ætatem ferre arma poterat: cum illis egressi unum diem Orneas oppugnauerunt: noctu his procul castra habentibus illi qui intra Urbem erāt profugere. Quod ubi sensere postero die Argiui Orneas diruerūt: reuertique sunt domum: & mox item Athenienses. lidem apud Methonem quæ finitima Macedoniæ est assumptis ex ora maritima tum suis: tum Macedonibus: qui apud ipsos exulabant equitibus terrā Perdiccæ infestabāt. Verge lacedæmo ni missis ad Chalcidenses qui sunt in Thracia iubebant eos Perdiccæ adesse in bello. Quod illi facere recusarunt quibus induciæ cum Atheniensibus erant.

*Rey de macedonia Per
diccas.*

decē dierū. Et hyems exiit ac Decimus sextus ānus huius belli qđ Thucydides
cōscripsit. In sequēti aestate i eunte stari uere Atheniēsiū legati e Sicilia rediere:
& cū iis Egestais: ferētes sexaginta Talēta nō signati argēti: tāq̄ mēstruū st. pēdiū
sexagita nauū: q̄ ut mitterēt erāt oraturi. Atheniēses aduocata cōtiōe auditiq̄
& Egestais & suis legatis cū alia dicētibz ad p̄uadēdū apposita: tū uero de pe-
cunia mētiētibus tāq̄ parata & multa: tū apud tēpla: tū apđ Aerariū: decreuerūt
sexaginta naues i Sicilia eē mittēdas: cū ducibus sūma potestate p̄ditis: Alcibia-
de Clinia: Nicia Nicerati: Lamacho Xenophanis filio: q̄ opē qđē Egestais ferrēt
cōtra Selinūtios. Leōtinōs autē si qđ p̄spere i bello cōtingeret oēs i sua sede collo-
carēt: atq̄ alia trāligerēt apud Sicilia: ut maxie expedire rei. p. suā cognoscerēt.
Quito post hęc die cōtio rursus aduocat: quēadmodū oporteret hęc classē q̄
celerime fieri: decēq̄ si qua re ducibus ad p̄fectionē opus eēt. Nicias q̄ i uitis fu-
erat delectus: haud recte Ciuitatē decreuisse existimās: sed exigua de cā & specie
decori omnem Sicilia opus arduū affectasse: procedens: Athenienses a proposito
reuocare uoluit: hunc modum de hortatus.

Oratio Niciæ apud Athenienses

Aec qđē cōtio ob nostrā classē istruēdā coacta ē: p̄ inde ac si i Sicilia
nauigare oporteat: mihi autē uideēt de hoc ip̄o quoq̄ cōsyderari opor-
tere: utrū satius sit mittere classē nec ne: nec ita breui cōsultatione de
rebus arduis credēdo uiris alienigenis bellū sūmere: quod ad nos nihil p̄tineat.
Eqđem qđ ad me attinet ego ex hac re honore afficior: & meo ip̄ius corpori mi-
nime oium timeo. Sed cū existimē bonū Ciue eē cū eū q̄ & corpori & fortunis
suis p̄spicit: tū eū multo magis qui uult sua opera rem. p. p̄perā esse. Ego sicui
superiori t̄p̄e nūq̄ ampliādx dignitatis gratia dixi secus atq̄ sētiebā: ita nunc q̄
optia eē sentio dicā. Qui si suadeā uobis ea q̄ assūt tuēda nec iis q̄ certa sūt p̄-
icerta periclitādū: Infirma qđē apud affectus uestros fuerit oratio mea. Quod at
neq̄ tēpestiua ē properatio uestra: neq̄ facilia sūt ad optinēdū ea ad q̄ cōtendi-
tis hoc planū faciā. Et .n. arbitror uos illuc traiciendo cū multos hic hostes re-
linquatis: cupe ut plures etiā huc hostes cōtrahatis. Et inopinamini apđ illos fœ-
dera q̄ nobiscū inierūt aliqd̄ forsā firmitatis hitura. Illa uero q̄escentibus nobis
erūt fœdera dū taxat noīe. Sic. n. qđam e nostris atq̄ ex aduersariis rē trāsegerūt.
Sicubi at exercitus noster plus cū cladis accipiat sine mora māus hostilis igruet
nobis primū quia nobiscū pacti sunt non uolūtate: sed iniquitate fortunæ & ne-
cessitate ac maiore q̄ nos turpitudine. Deide q̄ p̄ hęc fœdera cōplures cōtenti-
ōis habuimus. Super hęc sūt qui has pactiones ne utiq̄ admiserūt: neq̄ ii uali-
dissimi & eoz̄ alti p̄fessi hostes: alii quia Lacedæmōiū p̄pter decem diez̄ fœde-
ra quiescūt ad huc: & ip̄i ab iuadendo cohibent: qui forsitā si nostras copias bi-
fariā diuisas esse: acceperit: id quod nūc facere festinamus nos p̄sus adorirent:
& quidem una cū Siciliensibus quos iā pridem putāt opere p̄ciū esse excire i so-
cietatem. Ex quo aīduertere debemus qualia sint hęc: neq̄ supra modū Ciuita-
tem indiscrimen adducere: & alienū ip̄erū affectare: priusq̄ id quod habemus
stabilierimus. Quod si & Chalcidenses qui sūt i Thracia tot annos nobis rebel-
les ip̄opotatem nondū redacti: & incōtinente alii nō nulli ut fertur male pacati
sūt: nos Egestanis etiā sociis tanq̄ læsis propere succurrimus: & a quibus quod
olim detecerūt a nobis iniuriā accepimus: eos ne etiā ab iniuria uindicabimus?

fin del año 16.

& si hos uincendo retinebimus: illis certe quod pcul absunt q; per multi sūt
ægre imperabimus. Amentia igitur sit eos inuadere quos neq; uictor quis i offi
cio teneat: & nisi re feliciter gesta: nequeat æque ac prius adoriri. Sicilienses mi
hi uidetur ut nunc se res habent: & si imperio potiantur Syracusani minus i fe
sti in nos fore: quo nomine præcipue terrorem nobis incutiunt Egestani. Nam
& si forte nunc illi ueniant cuncti gratificandi Lacedæmoniis gratia: certe cre
dibile non est eisdem pro alieno imperio cōtra alterius imperium militaturos:
cum ipsi imperium habeant. Quoniam quo ipsi modo cum Peloponnesibus
nostrum imperium euertissent eodem credere debent suum ab eisdem euersum
iri. Porro græci qui illic sunt primum nos magnopere extimescent: si illuc non
transmiserimus. Dehinc etiā si ostentatis per nos copiis paulo post discesserimus.
Quod si quid detrimenti acceperimus continuo per cōtemptū nostri cum aliis
hinc græcis nos adorirentur. Cum sciamus: ut quæq; remotissima sūt ita eē ma
xime admirabilia: & ut maxime experta sunt: ita minimum dignitatis præ se fer
re: id quod nunc uobis Athenienses erga Lacedæmonios ergaq; socios usu ue
nit. Qui quoniam præter opinionem circa ea quæ meruebatis antea superiores
extitistis: iam præ cōtemptu illorum Sicilia affectatis. Neq; uero oportet ad for
tunam aduersariorum extollere animos: sed animos ipsos cohibendo confidere:
sentireq; nihil aliud Lacedæmonios speculari propter ignominiam acceptam:
quam quo pacto uei nunc quoq; si possint decipiendo uos emendent turpitudi
nem suam: idq; tanto magis quanto maiore & amore & studio gloriam uirtutis
amplectuntur. Itaq; non de Egestanis in Sicilia uiris barbaris est nobis certamē
si sapimus: sed ut rem publicam nostræ Ciuitatis ab insidiis uolentium induce
re statum paucorum cito tueamur: debtæs memoria tenere nos recens ab ingē
ti morbo ac bello paululum quiddam Laxamenti accepisse. Ut æquum sit nos
augeri numero & pecuniarum & hoīum: & hæc p nobis ipsis. hic ipedi non p ui
ris desertoribus istis auxilia oblatibus: qbus & pulchre metiri utilē ē: & uici
norum periculo. cum nihil ipsi nisi: uerba tantum impendant: aut meritam gra
tiam nobis habere rebus prospere euntibus: aut si quid secus accidat amicos se
cum in perniciem trahere. Quod si quis ad hanc prefecturam Libens delectus
hortatur uos ad nauigandum suarum tantum rerum rationem habens: præser
tim iunior q̄ ut imperio fungatur quæ sit admirabilior in apparatu equorum
quos alit ex multis quos habet prouentibus quoq; magistratum hunc lucrifici
at: nec huic quidem concederunt debitis ut priuatim iplendat periculo Ciuita
tis: sed existimare ab huiuscemodi hominibus res quidem publicas ledi priuatas
autem profligari. Præterea hoc negotium grāde esse: nec de quo adolescentulis
consultare quodq; repente tentare debeat. Cui uiro nunc hic assidentes ab ip
so corrogatos cum uideam timeo: & ob id e diuerso seniores hortor: ne eos pu
deat si ab aliquo istorum admoueantur nisi bellum suaserint: ne ignaui esse ne
ue quod ipsorum uitium est absentium prauī armatores esse uideantur: cum
sciatis affectatiōi p̄q̄ raro prospere euenire circūspectioni: plerumq; & de priæ
piculo ppulsando in qd̄ deducta est quodq; maius superioribus ē iteq; creare du
ces ac decernere. Sicilienses quantū ad nos prinet: qbus nūc finibus utūf nō ab
uti nec lōico sinu si qs terrā legat: neq; Siciliēsi si qs aliū teneat: itaq; p se colen
tes utilitati uacare. Egestanis aut seperatim respondendum: quando quidem si
ne Athēiēsisibus a principio bellū cū Selinūtis cōtraxerūt: ut id ipsi p se dissoluāt.
Nec post hac societatem quē admodū consueuimus faciamus q calamitosis qdē

subsidium ferimus: ipsi uero desiderantes subsidium non inuenimus. Tu quoque Questor si & te dignum ducis gerere curam Ciuitatis: & bonus Ciuis existere de integro consilio Athenienses de his: & ad suffragia reuocato: dum scias si ueris legem dissoluere: rogandis iterum sentis non in cursum te crimen esse in tanta frequentia testium: sed eum Ciuitatis male consultae medicum esse: hoc est recte incipiendum quisquis de illa cum sit illius prius optime: aut certe uolens nihil male meruit. Haec Nicias post hunc processere alii subinde Athenienses: quorum plerique ad lumendam expeditionem hortabantur: nec reuocanda quae decreta essent non nulla dehortabantur. Omnium autem acerrime urgebat ad ineundam expeditionem Alcibiades Cliniae filius auidus repugnandi Nicias cui erat infestus: cum ob alia circa rei publicae administrationem & quae sui mentionem inuidiose ille fecisset: tum praecipue quod imperator esse cuperet: sperans se Siciliam pariter atque Charthaginensem imperatorum redacturum: ac priuatim se si rem prospere gereret pecunia simul & gloria actum iri. Nam cum esset apud Ciuitates in honore ambitiosus quam pro modo facultatum uiuebat circa alimenta equorum aliosque sumptus: id quod postmodum non ex minima parte Ciuitatem Atheniensium euerit. Multi enim cum intuerentur eius supra modum in cultu uictusque Lautitiam: & quibuscumque uersabatur in rebus spiritus magnitudinem tanquam tyrannidem affectantis hostes ei extiterunt: & licet publicae res bellicas preclarissime administraret: singuli tamen priuatim studiis eius infensi: & alius alium commendantes non diu post Ciuitatem seduxerunt. Hic itaque procedens Athenienses hunc in modum cohortatus est.

Oratio Alcibiadis apud Athenienses

Imperatorem esse me Athenienses magisquam alium quem decet. Hinc enim exordiri necesse habeo cum me Nicias pupugerit & dignum arbitror. Nam propter quae inter homines celebror ea afferunt cum meis maioribus ac mihi ipsi gloriam tum uero patriae emolumentum: Quippe meo hoc splendore uitae apud Olympiam spectatores greci ualidiorum suis uiribus nostram Ciuitatem existimant: quam prius debellatam esse credebant: quod ego illuc cum septem curribus adi: cum quot priuatus antea nemo quod uictor extiti & secundus & quartus ac cetera quae ad assequendam uictoriam faciunt praeparauit quae iure honorifica sunt quaeque dum fuerunt afferunt etiam potentiae opinionem. Hec magnificentiae opera aliaue quibus in Ciuitate celebror natura sunt illa quae conciuibus inuidiosa: apud hospites uero exterisque potentiae specimen. Neque uero incommodum est hoc hominis propositum quisque suis sumptibus non de se ipso tantum: sed et de sua patria bene meretur. Neque improbum de se aliquid sentientem: nolle esse ceteris parem: quia neque infelix ullum habet calamitatis suae socium: sed quemadmodum calamitosi sumus ab aliis contemnimur: ita dum sumus felices feramur ab eisdem quod se contemnamus: parum uicem dum erunt parem adepti statum si uolent repereris. Nec me fugit huius generis homines & quicumque alia dignitate praecellunt inuisos fuisse maxime quod paribus: sed non nihil aliis quoque cum quibus una uixerunt: id tamen suo dum taxat aequo eosdem id prosperitati reliquisse: ut multi se horum cognatos esse: & non nulli quae non essent gloriarentur quidem ex eadem patria: unde illi ortum duxissent. profecto non tanquam alieni atque facinorosi: sed tanquam depopularibus suis ac de patria benemeriti. Quorum ego aemulus & ob ista priuatim illustris aduertite si quo alio Ciuem deterius in re publica uersor. Etenim maxima quoque Peloponnesum potentia per me contracta sine uestro magno aut

periculo aut sūptu cōpuli Lacedæmonios uno die apd Mantineā de oī statu suo
dimicare. Quo ex prælio licet uictores discesserit: tamen ne nūc quidē satis au-
daciæ habēt. Et hæc mea adolescentia meaq; īscitia quæ p̄ter naturā uidebatur
posse contra potētīā Peloponnēsiū efficit apposite loquendo: atq; fidē uictiæ
faciēdo persuasit: ut neq; nūc de hac ætate pertimescāt. Veg; quādiā p̄ hāc au-
toritatē in ætatē integrā adoleſco: & Nicias rem. p. bene gerere uidetur: utimini
utroq; prout comodius ē: neq; profectiōē in Siciliam reuocandā putetis: tanq̄
aduersus multas gētes futurā. Nāq; urbes illic sunt p̄miscuis hominibus frequē-
tes facilesq; ad status mutādos atq; uariādos: neq; q̄spīā illic tāq; p̄ priā aut p̄ iis
quæ ad corpus suū pertinet arma sūmit neq; cōsuetos loci apparatus. Et unusq; q;
q; opīatur se aut per suasugē quæ dicit: aut seditiōē orta si se frustref spes cū
aliquo peculatu solū eē uersurum ad hoc ipsū se accingit. Ex quo uerisimile est
huiuscemodi turbam neq; uno aīo uerba orantis exauditurā: neq; cōiter ad res
agendas se collocaturā. Quæ si quid ad uoluptatē refert eo se festinatē cōfert:
p̄sertim si quēadmodū audimus seditiōē laborauerit: neq; ī bello armati sint:
neq; tot numero quot fama ferūtur: cū ne alios quidē grægos tot fuisse cōper-
tū sit: quot suos eē illorum quicq; iactabant. sed q; maxime ī augēdo numero so-
lita sit græcia mētiri: fere hoc bello ostēdit: ī quo uix satis fuit armata. Tales igi-
tur ibi res quantum sentio ex iis quæ audiui atq; adeo faciliores erūt. Nam et
barbaros multos nobis cū habebimus q; Syracusanis sibi inuisis una īferrēt bel-
lum: neq; ista erūt īpedimento negotiis nostris si recte cōsuleritis. Si qdē nostri
p̄genitores cum eisdem quos nunc aiunt esse hostes qui certe nos nauigare p̄-
mittūt: et præterea Medū hostē haberēt hoc imperium cōparauerūt nullo alio:
nisi q; magnitudine classis pollebant: nec aliam obrem Pelopōnēsēs & si prepo-
tentes sint: magis desperauerunt nos debellare posse. Nam q; ī terram nostram
ingrediantur id uero etiā si nauigare sup̄sedeamus facere possūt: classe nobis ob-
esse non possūt: quoniā reliquū nostræ nauium par illis est. Itaq; eos aliquid di-
cere credibile est: aut q; ire nos piget: aut q; tergiuersamur ferre sociis qui illic
sunt opem quam ferre debemus: cum id nos facturos illis iureiurando p̄miseri-
mus: non autem pretendere contra eos: q; nec ipsi nobis tulerint opem. Neq;
enim nos illis iccirco p̄sidium ibi præstamus ut idē uicisim hic ipsi nobis p̄stēt:
sed ut hostibus illic nostris infesti p̄hibeāt eosdem huc contra nos uenire. Atq;
hunc ī mōm īperiū parauimus et nos et qcunq; alii regē potiti sūt īpigre succur-
rēdo semper a quibus īplorabamur: siue barbaris siue græcis. Nā si sup̄sedeamus
opitulari aut īter genera hominū quibusnam opitulari oporteat delectū ha-
beamus: paululū quiddam imperii per hoc acquirētes ipso imperio magis hac
ipsa re periclitabimur. Eū. n. qui præualet nō mō suadētē arces sed et p̄occupes
ne quando īuadat. Neq; uero nobis Licet ærariū repelere usq; dū Imperare uo-
luerimus: sed necesse est quoniā īperiū hēmus aliis insidias tendere: alios īfidari
non sinere: quia ī discrimen adducimur: cū illi ab aliis subigātur nisi ipsi aliis im-
peremus. Neq; eadem de causa nobis hēnda est rō quietis ac cæteris: nisi ī eadem
ī quæ illi studiā incubamus. Considerātes magis hīc a nobis p̄ficisci nauigantes
illuc tendamus: ut et aīos p̄sternamus Pelopōnēsīū: si p̄ cōtēptū ipsoꝝ ī Siciliā
traicere uidebimur: non gaudentes huius quiete tēporis: et rebus illic bene ge-
rēdis totius græciæ ut credibile ē īperiū nāscemur: aut certe q; ī nostrā p̄iter
et sociōꝝ rem sit malo afficiemus Syracusanos. sine noxa aut et manēdi liquid
p̄ficiemus et abeūdi facultatē naues præstabūt. Nam penes nos arbitriū erit et

omniū Siciliensiu. Neq; uero uos Niciæ inepta & ad seditionē cōcitandā prinēs a iunioribus ad seniores traducat oratio: sed pulchro instituto & maiore nostrog; exēplo: apud quos iuuenes cū senibus cōsultantes rē Atheniensē i hunc statum extulerūt. Quē statū nūc eadē ratione uos pferre experiamini: existimātes iuuentutē senectutēq; nihil alterā sine altera ualere: simulq; & ibecillū & mediocre: & quod plane absolutū ē maxime pollere: cū sint p̄miscua: ac Ciuitatē si sit i otio in se ac p se ipsā cōteri: more aliā rerū & omnē apud nos disciplinā consenscere: & per certamā assidue p̄ficere experimēto: & tutādī sciam se nō loquēdo: sed operibus potius assuecēdo cōparari. Ad sūmā sic sentio Ciuitatē negotiosā in otīū mutatā: cōfessī meo iudicio destrui: ac tutissimos iter oēs degere eos hoies: q; p̄sentibus moribus ac legibus ēt si minus bona sint utentes: eodem tenore rē. p. administrant. Hæc Alcibiade locuto Egestanisq; ac Leōtinog; exulibus q; p̄cessere p̄cātibus: & admonēdi iusiurādi supplicātibus: ut sibi ferrēt auxiliū Atheniēsēs: multo studiosius q; antea expeditionē ire statuebāt. Quos Nicias aiā aduertens nihil sane reuocatos eē sua ratio: sed fortasse reuocato iri si magnū ingētēq; apparatū p̄ciperet: rursus p̄cedēs hūc i modū ap̄d eosdē locutus est.

Oratio Niciæ apud Atheniēsēs

Voniā uos ad hāc militiā obeūdā Atheniēsēs prorsus aiā aduersos uideo: ope p̄ciū est cōsiderare quē admodū hoc exeq; uelimus. Ego quæ in p̄sentiaq; mihi i mētē ueniūt indicabo. Etenim aduersus Ciuitates quātū audiēdo didici magnas ituri sumus: ne aliā alii optēperantes: neq; tales q; aut status mutationē desiderēt: illi optabile quæ uolēta e seruitute in faciliore conditionē trāsiret: aut uerisimiliter seruitiū nostri sint cū sua libertate cōmutaturæ: itēq; aduersus p̄multas: ut in una insula græcas Ciuitates. Nam p̄ter Naxū & Catinā quas pp Leontinog; cognationē spero ad nos cōcessuras: aliæ sūt numero septē Ciuitates omnibus rebus instructæ: q;bus noster exercitus eodēq; mō & p̄cipue illæ aduersus quas tendimus Selyniis & Syracusæ: Vbi p̄ter q; multi sūt & armati & sagittarii & iaculatores: ubi quoq; permultū ē nauū ac multitudinis ad illas implēdas: suppeditatē pecūia uel priuata uel q; in tēplis est. Nā p̄ter hanc q; Selinūtiis etiā est: tributa quoq; Siracusanis pendūtur a barbaris q;busdā. Et quo nobis p̄cipue p̄stant equog; copia p̄diri sunt: nec aduectitio frumēto utūtur: sed uernaculo. aduersus hāc itaq; potentiā opus ē nō classe mō & imbecilli exercitu: sed ut peditatus. quoq; multus una traiciat: si quid dignū cogitatis agere uolumus: nec eq;ratu hostiū arceri a terra: p̄serti si metu nostri cōspicerēt inter se Ciuitates: & nihil nobis inuicē p̄stēt ulli alii ex amicis: p̄ter q; Egestā quō pacto eq;ratu ire sistemus. Deforme ē aut reiectos nos abire: aut incōsulte prius rē aggressos: itēq; postea accersi. Satius q; iam nūc cū iusto apparatu i hostē cōtendere: ḡnatos & longe nos a domo nauigaturos: nec equo i loco castra habituros: nec p̄ aliqua subditog; nostrog; loca transituros. Vnde facile ire liceat ad sūmēda q; opus fuerit ex terra amicog;: sed omne iter emensuros p̄ iperū alienū: ut uix illinc quattuor hibernis mensibus pueniat nuntius. Quapropter mihi uidetur debere uos ducere magnā uim armatorog;: tū nostratū tū sociog;: tum subditog;: & si quem ex Peloponneso possumus: aut suadendo aut mercede iducere: ad hāc sagittarios multos & fūditores: ut hostili Egratui ob sistāt. p̄terea abūdare nauibus quæ ad subuehenda necessaria facile suppeditēt:

onerariisq; quæ re frumentaria hinc portet: Triticum & Ordeum portorium: ac pistores
quoque pars molere cogatur: ut sicubi deprehendatur navigare prohiberi: heat exer-
citus necessaria: cuius et propter multitudinem: nec tota urbs una erit capax: denique
caetera omnia quae fieri potest parare: neque extraneis iniri & in primis pecuniam huic quam
plurimam ferre. Nam quae ab Egestanis predicantur: illic in promptu esse: ea putate uerbo ma-
xime esse in promptu. Etenim si proficiscamur hic non modo iustis armis iustoque exerci-
tu propter Egestanorum militum manum: sed etiam rebus omnibus praepollentes: sic quoque
uix ualidi satis erimus ad hos protegendos illos superandos: cum debeat Ciuitas consy-
derare nos pergere apud peregrinos apudque hostes habitum: & quo primum die in Sici-
liam appulerimus: eodem protinus oportere capere terram: aut si hoc deficiamus pro-
certo habere omnia nobis hostilia fore. Quod ego extimescens atque intelligens: debere
nos et atque bene consultare: ac multo magis foelices esse quam arduum est: cum simus
homines: uolo proficisci quam minimam memet fortunam committens oportunitate rebus in-
structus ac munitus. Haec enim reor & cunctam Ciuitati tutissima fore: & nobis in pe-
ratoribus salutaria. Quod si cui uideretur secus huic ego magistratum cedo. Haec Ni-
cias inquit ratus se aut mole negotiorum Athenienses a sententia reiecturum: aut si ex-
peditionem ire cogere tuto saltem hoc modo profecturus. At illi a cupiditate nauigandi
non destiterunt ne in difficultate quaedam instruendi apparatus: sed multo studiosi-
us perperauerunt: ita penes Niciam contra ac uolebat uictoria stetit. Nam & ipse benefu-
adere uisus est: & res eo pacto futura admodum tuta. Adde cupidum nauigandi omnibus
pariter incessit senibus quidem: tanquam aut redacturis in ditionem ea ad quae pergerent: aut
magnas uires si nihil aduersi contingeret adepturis. Florentibus autem aetate quod
auebant peregrinam terram subiicere oculis ac uisere sibi: permittentes se incolumes
fore: illi uero numerosam multitudinem ac militari propter praesentem mercedem: & spe-
m ampliandi imperii: unde ipsis perpetuum suppeteret stipendium. Ex quo propter ingentem pluri-
tudinem cupiditatis: si cui forte res minus placebat: is metuens ne refragando Ciuitati male fieri
re uideretur silentium agebat. Tandem quaedam Atheniensis adiens Niciam hortatus est inquit: non
debere tergiversari atque cunctari sed in omnium conspectu iam proloqui: quamnam sibi clas-
sem uellet ab Atheniensibus decerni. Ille inuitus se quidem inquit cum collegis pro otium
magis consultaturum: tamen quantum sibi uideretur: non paucioribus quam centum Triremibus
nauigandum: & his atticis quaecumque uiderentur: quibus ipsi Athenienses armati portaren-
tur: alias quoque sociales accersendas: in quibus omnibus tam Atheniensium quam sociorum
non minus essent: quam quicquam milia armatorum: & plus etiam si posset: alias propterea copias: ex
formula: quoniam sagittarios & illic & ex Creta funditoresque ducendos: & si quod aliud
oportunitate uideretur pararet. Quibus auditis Athenienses e uestigio summam imperato-
ribus potestatem tribuerunt: tum circa numerum copiarum: tum circa omnem nauigandi ratio-
nem: pro ut eis maxime futurum ex usu rei Atheniensis uideretur. Postquam haec apparatus
effectus est: & ad socios missum & apud eos recensitum Ciues. Iam enim se Ciuitas & a
morbo & ab assiduo bello recreauerat: aucto est numero tum iuuentutis tum pecuniae
propter inducias. Ex quo facilius omnia sunt sumministrata. Et isti quidem iam in praesentia erant.
Verum interea quicumque Lapidei Herme intra urbem erant: Sunt autem Herme ex dome-
stica consuetudine opus Quadratum: & in permulti tam in priuatarum aedium uestibulis
quam in sacris: eadem nocte circumsisi sunt: ex maxima parte circa ora. Cuius rei auctores
nemo scit: & si magnis pro iudicio propositis praemiis publice quaerentur: decretumque es-
set ut si quod aliud quis admissum piaculum sciret ultro indicaret: nullo timore si-
ue Ciuis: siue hospes: siue seruus: Plurimumque pro qualitate hoc factum existimabatur.
Quippe quod uidebatur esse & perfectionis augurium: & coniurationis de rebus

ouadis: & dissoluendi status popularis. Indicatū tamē est p'incolas quosdā ac fa-
 mulos nihil quidē de Hermis: sed de aliis simulacris nō nihil iā pridē cōcitis ab
 Adolēscētibus p' puerilitatē ac temulētiā: simulq; de mysteriis q' itra domos fe-
 de fierēt: quare rēge ēt Alcibiadē isimulabāt: admittētibus delationē: his p'cipue
 q' Alcibiadi erāt ifensū: quod ipsis hic foret nō nihil ipedimēto: quomius popu-
 lo plane p'ssent: q' arbitrātes utiq; se primores futuros si hominē eiicerēt: rē ex
 aggerabat uociferabāturq;: quasi ad euertēdā rē .p. p'tinerēt mysteria & Herma-
 rū Laceratio: colligentes ex studiis ceterā uitā sine ipō nihil hōrē actū: neq; id
 populare nefas eē. Ille in p'sens indicia cōtra se reffellebat: patus ēt si qd eaz rēge
 admisisset iudicio stare: uel anteq' p'ficiscerēt. iā .n. q' ad paratū spectabāt collata
 erāt: & si qd cōmisisse cōuincerēt: poenā dare: sin aboluere fūgi suo iperatorio
 munere. obtestās ne de se absente reciperēt crimia: sed iā si deliq'sset morte mul-
 ctarēt. prudentius .n. eē ne talis se criminis reū: priusq' causā cognoscerēt mitte-
 rent p' iperatore tāti exercitus: Veriti eius inimici ne si cōtendere ilisterēt abali-
 enarent ab eo militū aīos: ne ue plebs: q' illi obsequebat relāguēsceret: q' p'pter
 hūc Argiui comites erāt expeditionis: & nō nulli ex Mantineis id fieri dehorta-
 ti sūt: sūmissis quoq; aliis Oratoribus ad p'fectionē maturādā q' dixerūt: tunc
 ille quidē nauigaret ne distineretur ab itio: sed reuersos ad diē iudicio susteretur
 uolētes atrociorē eū iuidiā p'mere: quā i absentē facilius cōflaturi erāt reuocatū
 ac coactū iudicio contēdere. Ita uisū ē Alcibiadē abire. Post hec medio iam aesta-
 tis discessū ē i Sicilia & plerisq; sociorū itēq; onerariis frumēta portantibus: atq;
 aliis nauibus: & quicūq; p'terea apparatus cōmitabatur: p'cipū prius uti ad Cor-
 cyrā p'sto eēt: quo frequētes ad lapigiā p'montoriū trāsmittēt Ionium mare.
 Ipi aut Atheniēses & si qui aderāt sociorū ad Piræa descendentes prima statū au-
 rora ad dictā diem naues impleuere: tāq' tūc uella facturi: cū quibus una descendit
 omnis p'pe dixerū turba: q' i urbe erat tū Ciuiū: tū icolaz. hi domesticos illi ami-
 cos: alii cognatos alii filios suos: quosq; deducētes cū spē piter ac lamentatione
 spē quidem tāq' lucraturōs. Lamentatiōe autē q' reputabāt nū quādo āplius aspe-
 cturi essent: qui i tā lōgiquā a patria nauigatiōem dimitterentur: & i p'sentiaz q'
 mutuo se relicti i piculo forent: tūc magis tristis cogitatio lubibat: q' cū nauī
 gandū esse censuisset: aspectu tamen p'sentis potentiaz tā grādis exercitus fiducia
 capiebāt. Quētiā pegrini ac cetera multitudo ad Spectaculū p'rexit: tāq' dignū
 uisu & opiniōe maius. Hęc .n. classis utiq; unius græcæ urbis uiribus oīum ad il-
 lā diem prima exiit istructissima ac sūptuosissima. Enimvero classis q' cū pericle
 missa est: i Epidaurū iremēq; cū Agnone i Poidæā: fuit illa qdem nō iterior nu-
 mero: cū nauū tū armatorū: quippe q' cōstitit & quattuor milibus Atheniensū
 armatis: Trecentisq; eq'tibus: Triremibus Centū: Lesbiorūq; atq; Chiōz qnqua-
 ginta: multo quoq; sociorum comitatu: sed breui cursu ac tenui apparatu. At
 ista utq; diuturnā expeditiōem erat itura: & ad utrūq; p' ut usus exigeret nauī-
 bus simul ac peditatu fuit istructa: p' magno cōstitit: tū quando ex ædificata est
 sūptibus & Trierarchoz & Ciuitatis: tū singulas Drachmas i singulos nautas
 quottidie cōferrente re. p. & nauibus uelocibus uacuis sexaginta: & q' armatos
 portarēt q'dragita: & hāz administ'is q' optimæ oīum erāt: q'bus trierarchæ ue-
 hebātur cū thranitibus: qui lōgiores remos trahūt: quibus ab ipsis Trierarchis
 sup publicā nauitaz mercedem alia cōtribuebatur. Præter ea alio sūptu isignū
 atq; ornāmētoz quibus utebātur p'ciolis: uno quoq; i lōgissimū p'parare: ut sua
 nauis iter ceteras & cōcinitate p'celleret & cursu. Et peditatus qui cū diligentia
 delectus erat: & armatura corporis cultu iter se magnope certabat. Accedebat

al principio del estio
 por uenta verano y
 esto rebajo de nombre
 de estio. como parece
 claro de muchos luyas
 etc.

insup hoc quoq; æmulatiōis quis cui pponeretur: ut potius esset ostentatio uiriū atq; potētiae apd cæteros græcos: q̄ i hostē appatus. Si qs enim rōem iniret sūptuū Ciuitatis: & priuatorū cuiusq; i se militis Ciuitatis quidē quos fecit: cum duces sua portantes misit: priuatorum autem uel quos quisq; in corporis cultum: uel quos trierarchus in nauem fecit: quosq; facturus erat: preter eos quos citra publicam mercedē credibile est plerosq; fecisse in uaticum quod ad diurnā militiā pparabāt: ppterq; ea quæ pmutadi gratiā qs uel miles uel negotiator secū tulit: cōperies p multa talēta fecisse & ex urbe uniuersa asportata. Neq; uero mius ob audaciā miraculū: & cultus splendorē: q̄ magnitudie classis ceber extitit exercitus apud eos aduersū quos nauigabatur: pserti tā pcul a domo ac maiori conatu atq; spe pposita q̄ p uiribus. Vbi naues impletæ sūt uiris impositæq; oīa q̄ secū ferre debebāt: tuba silentiū idictum ē: tū legitima aīe pfectionē uota nūcuparūt nō p singulas naues: sed uniuersi p pconē: miscētesq; p omnē exercitū i aureis argēteisq; poculis ppinabāt uectores: ducesq; libabāt: uota simul faciente e terra Ciuiū: cætera turba: & si qs alius eis bēiuolus aderat. Cū pæana cecinissent libaminaq; p gisset abierūt: & cū abinitio i specie cornu irēt iā certatim usq; ad Eginā curlū tenuerūt. Illic i Corcyrā quo cætera māus sociorū cogebat cōrederūt. At Syraculis & si sepe numero denūciabat aduersū se uēire classē: diu tamē nihil ē creditū: sed coacta cōtiōe orōnes hitæ sūt: aliæ ab iis qui aduētum Atheniēsis exercitus credebāt: aliæ ab iis q̄ nō credebant. Quorū Hermocrates Hermonis filius procedens: tanq̄ plane scire se illa confisus: hunc in modum cohortando uerba fecit.

Oratio Hermocratis apud Syracusanos

Incredibilia Quidē quēadmodū alii nō nulli uidebor & ego forsitā apd uos dicere: classē cōtra nos utiq; uēire. Nec me pterit q̄ supra fidē sūt: qui ea narrāt nūtiānt ue: eos nō mō nō persuadere: ueq; et uiderē dementes. Sed nō, deterritus iccirco desinā cui rei. p. periculū ipēdeat: q̄ persuasū habeo aliquid me exploratius afferre q̄ quemuis aliū. Atheniēses. n. i nos id quod uāhemēter admiramini: cū igenti exercitu ueniūt: tū nauali tū pedestri ptextu: quid Egestanorū sociorū ac Leontinos domū reducēdi: re autē uera Siciliae auiditate: & i primis urbis nostræ: existimantes si hac urbe potiant facile se cæteris potituros. Itaq; eis tanq̄ ppediem applicaturis cōsiderate quenadmodū ex p̄sentibus copiis pulcherrime resistamus. Nec uelitis cōtemnendo hostē ipreparati dephendi: nec rem nō credendo, oīa ducere ommittenda. Quod si cui nō incredibilia uident hęc: is nolī neq; audaciam eorū: neq; copias reformidet. Neq; enī magis lædere nos q̄ ledi a nobis poterūt: idq; q̄ magna cū Classe ueniunt non inutile nobis est: imo adeo utilius multoq; melius & erga alios Sicilienses: quippe qui metu illoꝝ malent a nobis stare: & q̄ siue superauerimus istos: siue infecto quod optāt negotio reiecerimus non enim uereor ne cōsequant quod expectāt: p̄clarissime nobiscū ageēt: id quod ut mea fert opinio sperare debemus. Etenim paucis classibus seu græcorū seu barbarorū utiq; magis pcul a domo pfectis recte successit. Nā neq; numero sperāt urbana suburbanāq; turbam cōtra quam ueniūt: undiq; i unū se p timore cōgregantem: & si penuria reꝝ necessariarū i alieno solo male rē gerant: quanq̄ id defectu reꝝ cōtigat: tamen uictoriæ famam reliquūt iis quibus arma itulerant insidiatq; fuerant: q̄ rōe isti ipi Atheniēses celebres facti sūt: cū Mediis tanq̄ cōtra Athenas islet plerūq; iniquitate

fortūæ male pugnaret. Cui simile quoddam nobis euentus non est despondendum. Quo magis & quod hic opus sunt impigre preperimus: & ad Siculos mittendo: tum alios firmiores reddamus: tum aliorum societate amicitiamque contrahere tenemus: neque ad Siculos modo: ueque ad ceteros quoque Sicilienses mittendo legatos ostendamus commone hoc piculum esse: neque ad hos tantum sed et in Italia: ut aut nobis in bello socii sint: aut ne recipiant Athenienses: neque eo solum sed chartagine uel potius mihi uideatur esse mittendum. Non enim sic fide hoc erit apud illos: assiduo in metu agentes: nequando aduersus urbem suam ueniant Athenienses. Itaque adhuc nutum fortasse se quoque in discrimine esse existimantes uolent aut clam aut palam: aut alio quo pacto nobis opitulari. Et certe possunt uel maxime omnium qui nunc reges potius si uelint: quippe qui plurimum auri argenti que possideant. Unde & bellum & cetera recte procedunt. Mittendum preterea lacedaemoniam ac corinthum oratum ut huc preperere mittant auxilia: & illic in Athenienses bellum moueant. Quodque ego in primis opportunum arbitror: & si uos iam pridem desides minime acquiescitis: tamen a me dicet per nos Sicilienses si libet uerfos: sin minus plerisque nobis cum deductis cunctis nauibus: cum duorum mensium cibariis occurrendum Atheniensibus ad tarentum & ad Iapigia promontorium: eis que demonstrandum non sibi de Sicilia prius fore certamen: sed de Ionio mari traeseundo. Ex hoc scio nimis eos maxime deterrebimus: & ad cogitandum et atque et renouabimus profertur que e sociali terra obuia ut nostram tueantur perficiscunt. Excipiet enim nos tarentum & ipis cum iges pelagus sit traeseundum difficile est omni classi itato tralitu seruare ordinem: nobis uero facile factum: ut breui spatio & ordine euentibus inuadere. Quod si ad accellerandum cursum exoneratis nauibus addessatisque ueniet: idque remigando defessos aggrediuntur: sin hoc non placebit agere licebit nos subducere tarentum. Iidem si cum exiguo comitatu quasi ad nauale plium mare transferunt: certe apud deserta loca penuria laborabunt. & aut manendo debellabunt: aut: si abire conabunt ceterum apparatus derelinquent: & cum inexploratum habeant: an a Ciuitatibus recipiant: sollicito tamen animo erunt. Eoque ipse hac ratione adducor eos hic exclusos ne soluturos quod est a Corcyra: sed aut consultando illic speculatoresque mittendo quot numero sumus & quo in loco in hyemis importunitate extrahendos: aut percussos inopiata re aggrediendo destitutos. Eo quidem magis quam quantum ego audio pitissimus iter duces eorum inuitus accepit hoc munus libenter caturus: si modo quod a nobis per nostram dignitate adest. Prodeat de nobis rumor in maius ut certum habeo euasurus: nam & rumoribus stant hominum sententiae: & magis terrore incutit ut inuadere uolenti prior occurras: quam ut te repugnaturum significes cum se ille pari in discrimine sic fore existimet: id quod nunc Atheniensibus usu ueniet: qui in nos tendunt pinde ac non repugnaturus. Neque in merito id sentiunt que se iuncti lacedaemoniis bello non uexauerimus. Iidem si propter opinionem suam audere nos uiderint magis ex ipsa re inopiata terrebut: quam quanta erit re uera nostra potentia. Credite itaque mihi quod optimum est: ut hoc quod dixi audeatis: sin minus: ut primo quoque tempore quae ad bellum pertinet preperatis: hoc uobis in animum inducentes continere quidem hostes: a quo inuadatis. id uero ita demum declarari si scis ualeas: ipsa uero facta declarare si iam tutissimos apparatus cum metu compares: existimans hoc utilissimum fore: si tanquam periculo imminente facias: nam hostes cum classe ueniunt: atque adeo iam aduertant: tantumque non assunt. Hac Hermocrates. At in populo Syracusano magna iter se altercatio erat: aliis negantibus ullo modo uenire Athenienses: nec uera esse quae Hermocrates diceret: aliis et si ueniret quod sibi facturi essent Athenienses: dicentibus ut non inuicem plura paterentur aliis contemnendo prorsus rem in derisum conuertentibus. Paucis omnino Hermocrates fidem habentibus: futurumque timentibus. Tunc Athenagoras qui primarius in populo erat. & ut illis temporibus Vir ad persuadendam plebem appositissimus procedens huiusmodi habuit orationem.

Oratio Athenagoræ apud Syracusanos

Vis quis negat Athenienses: si huc ueniant: dementes esse: & nobis obnoxios fore: is pfecto aut formidolosus est: aut de re, p. nō bene sentiens. Quod qui ad nos deterrendos nūtiat hōz non temeritatē demiror: sed insipientiā: nisi si patere se nō arbitrabatur. Et enim qui priuatim sibi aliquid timent ii captant Ciuitatem perterrefacere: ut publico metu suū occultēt. Et huc isti nūc rumores tendūt haud quā sua sponte confici: Sed ab hoibus q̄ semper taliā moliūtur. Quod si uos recte cōsuleritis nō ex iis quæ isti nuntiant coniectādo ratiocinari debetis quid credibile sit: sed ex iis quæ perspicaces uiri & multarū regū expti: quales ego Athenienses reor agerent. Non est credibile hos relictis Pelopōnesibus & bello nondū illic plane finito: ad alterū bellū nō inferius illo ulro uenire: quos ego arbitror putare bene secū agi: q̄ in se nos non tēdamus: tot Ciuitates atq̄ tam magnā. Quinēt si ueniāt ut fertur ad eosdē debellandos Siciliā uel magis suffecturā q̄ Pelopōnesum: quāto magis ad oīa est istructior: imo adeo nrām ip̄am Ciuitatē ualidiorem esse hoc: qui nūc dicitur uenire exercitu: atq̄ ēt bis tanto: quippe cū nullus sequatur eq̄tatus qd̄ scio neq̄ hic suppeditaturus sit: nisi paucorū aliquot Egestanorū: & eorū numerus armatorū nequāq̄ nostro cōparandus. Arduū nāq̄ sit uel uacuis exercitu nauibus cursum huc tenere: ceterū apparatus ferentibus quantū suppetere oportet: aduersus tantam Ciuitatē quæ certe exigua nō est: adeo quidē ab ista ego opinione dissentio: ut si Athenienses Urbē aliā tantā quāta sūt Syracusæ coloniā suā nobis finitimā hēntes illic bellū mouerent: uix fieri posse reār quin p̄fligarētur: ne dū nunc cū omīs sit eis Sicilia hostis. Cōtinebūt .n. castris ex classe cōmunitis: atq̄ extabernaculis necessariorū apparatu: nō laxē tendētes: ut pote a nostro equitatu exire p̄hibiti. Prorsus ut ne terra quidē eos potituros credā adeo nrās q̄ illoz copias cēseō p̄stantiores. Quod itelligentes quē admōm Athenienses sua ip̄oz ut certū hēo cōseruant. Sed quidā ex hac Vrbe hoies: ea quæ neq̄ sūt: neq̄ fiūt dictitant: quos ego nō nunc primū deprehendi: sed olim huiuscemōi rumoribus: & nō nūq̄ malignioribus: iterdū ut factis uelle ip̄erite multitudini iniicere timorē: ut ip̄i Ciuitatis pociātur ip̄erio: qd̄ sæpenumero conātes ne quādo cōsequānt: uereor ne ue nos segnes anteq̄ opprimamur ab istis nō caueamus: & cum itelligamus hoc nō tamen obuiā eis eamus. His .n. de causis raro q̄scit nrā Ciuitas p̄ multis seditionibus agitata: p̄ multisq̄ certamibus: ac pluribus secū ipsa q̄ cū hostibus: non nūq̄ ēt tyrāni de iniquoq̄ domiātu: a quibus ego si uos seq̄ uoletis: ut ne qd̄ unq̄ caueas efficere: tēptabo tū p̄suadēdo plerosq̄ uestrū: tū eos qui ista machinant p̄lectēdo nō mō dephensos. Arduū .n. fuerit dephendere: sed ēt ob ea q̄ & si non potuerūt tamē uoluerūt efficere. Aduersus .n. inimicū nō mō ex eis q̄ agit sumēda defensio: ueq̄ ēt ex iis q̄ cogitat p̄sumēda ē: quoniā nisi qs̄ sibi p̄cauerit prior detrimētū accipiet. Nā sic mihi p̄cipue uideor istos Oligarchiæ studētes a malefitio reuocare: si eorū scā partim coarguā: partim caueā: partim doceā. Eniūero sæpe mecū cōsideraui qd̄ nā uob̄ uelitis adolescētes. Vtq̄ ne iā nūc ip̄ia optinere? Ad istuc legitimū nō ē. Nā lex iccirco lata ē ne uos geratis ip̄ia: q̄ nō potestis ea gerere nō ut cōtumeliā faceret uobis ad gerēda idoneis an nō ēē pari iure cū ceteris. At istuc quo pacto iustum est eosdem homiēs non eisdem honoribus affici? Dicat aliquis popularem statum rem esse neque consultam neque æquabilem: sed qui locupletes sint eosdem optimos esse ad præclarissime ip̄erādum. Ego ue-

ro primū respondeo popularis status noīe intelligi omēm Ciuitatē: paucorū ue-
ro partē Ciuitatis. Deinde custodes quidem pecuniarū optimos esse locupletes.
Ad cōsulēdum autē præclarissime eos qui pollent itelligētia. Cæterū uero postq̄
audierit res optime iudicare: & hæc itē siue per ptes siue uniuersū æqualiter di-
stribui in democratia. At paucorū status picula q̄dem multis ipartit: cōmodorū
autē non mō plus: ueḡ et totū sibi uendicat erepta ab aliis sua portione. Quæ sci-
licet hoc tēpore qui sūt potentes iudemq̄ iuuenes affectāt rem impossibilem ī ma-
gna Ciuitate. Sed adhuc oīum dementissimi: nisi dilcitis qui ad malū pperatis:
aut ipitissimi estis oīum quos noui græcorū: aut iustissimi si hoc audetis sciētes
Veḡ aut a me edocti aut ipsi resipiscētes: q̄d ad totius Ciuitatis bonū pertinet id
augeatis: existimetisq̄ hoc æquū & facius esse: qui bōi ex uobis sūt hoc ē multi-
tudinē Ciuitatis regē eē pncipem. Quod si secus uolueritis piculum aditis ne oī
parte priuemini: reicite itaq̄ nuntios istos tanq̄ p̄cognitos: nec aliquid p̄ficere
sinatis. Nam et ut ueniāt Atheniēses hæc Ciuitas p̄ sua dignitate ppullabit: sūt-
que nobis magrātus qui ista p̄uidebunt q̄d si nihil horū ueri fuerit p̄t ego su-
spicor: nequaq̄ uris rumoribus ex pauefacta Ciuitas sua spōte seruitutē suscipiet:
uos sibi duces eligendo: sed ipsa per se se rimata ueritatē de uerbis uris: tanq̄ idē
q̄d facta pollentibus iudicabit: & præsentem libertatē nō ex rumoribus amittet:
sed ex cautione res agēdas cōmittendi tueri conabitur. Hæc Athenagoras. Ibi q̄-
dam e magistratibus consurgens aliū ad dicendum procedere permisit nemine:
ipse autem quod ad præsens attinebat ita inquit.

Alter ex magistratibus Syracusanis

Bractationes quidem uel inuicem dici: uel ab audientibus admitti
nequaq̄ prudentiæ est: sed potius ad ea quæ nūtiantur respicere: quo
& priuatim & publice istruamus nos probe ad eos arcēdos: qui ī nos
tendunt. & si forte nihil opus fuerit: nihil dāni fiet ex publico apparatu armorū
equorūq̄ ac cæterorū quibus bellū gaudet. Nobis autē curæ erit de hostibus ex-
plorare mittēdo ad Ciuitates: atq̄ speculādo si q̄d aliud expedire uidebitur. Hæc
iam nos curauimus & qcq̄ senserimus id ad uos referemus. Hæc locuto magi-
stratu Syracusani e cōcilio abierūt: Atheniēses interea sociiq̄ iā ap̄d Corcyram
oēs aderāt: Et primū recēlito duces exercitu cōstituerūt quo ordie cursū cōfice-
re deberēt: & castra ponere totaq̄ classe trifariā distributa singulas sortiti sūt par-
tes: ne si pariter nauigarent neq̄ aq̄ neq̄ portus: neq̄ res instatōibus necessarie
suppeterēt: utq̄ cū ī cæteris rebus eēnt copiæ ornatiores: tum uero faciliores ad
regēdū sub suo quæq̄ duce istructæ. dehinc p̄miserūt ī Italiā Siciliāq̄ naues tris
quæ referrēt: Quæ nā Ciuitates eēnt ipsos excepturæ: dato eis p̄cepto ut occur-
rerent classi: quo scirent ipsi quorsū nauigarent. Post hæc Atheniēses cum tanto
apparatu soluentes e Corcyra in Siciliam transfretarūt: triremibus numero Cen-
tum triginta quattuor ac duabus Rhodiis biremibus: quæq̄ triremiū erant atti-
cæ Centū & hæc ueloces sexaginta: cæteræ quæ milites ferrēt reliqua classe chi-
orū atq̄ sociorū. In q̄bus ad sūmā uehebātur armatorū q̄nq̄ milia ac cētū: quorū
erāt ex formula Atheniēses mille quigētisq̄ cū septigētis famulis ad mīsteriū na-
uium: cæterorum uero sociorum commilitum partim subditorum: partim Ar-
giuorum quingenti. Mantinaeorum autem ac mercennariorum ducenti quin-
quaginta Sagittarii omīo. Quadrigēti octogita: quorū Cretēses fuere octoginta: &

funditores Rhodiorum septingenti: Megarensiumque exulum leuiter armatorum
Centum uiginti cum una hippagine triginta equites portante. His copiis a prin-
cipio classis in bellum profecta est: cum Triginta onerariis nauibus quae exercitui ne-
cessaria ferrent comitum pistorum: retores cum ministris omnia ad extructionem mu-
rorum instrumenta. Cumque centum nauigiis quae onerarias necessario comitabantur. Aliae
propterea permultae naues partim onerariae: partim non onerariae ultro exercitum seque-
bantur negociandi gratia: quae omnes tunc prope Corcyra sinum Ionium transmiserunt.
At huius classis alia pars promontorium Iapygiae: alia Tarentum: alia alio portu cuique
commodum fuit in Italiam appulerunt: a nulla Ciuitatum recepti: neque in mercatum neque
in Urbem aquatione tantum eis & statione concessa: ac ne his quidem concessis a Ta-
rentinis atque locrensibus: donec uentum est Rhegium Italiae promontorium. Vbi con-
tractis iam copiis extra Urbem quoniam extra muros non recipiebantur castra com-
munierant ad Dianae delubrum: ubi fore uenaliu eis praebitum est: subductisque nau-
ibus otium tenuere: & apud Rheginos uerba facere: ut illi quoniam Chalcidenses es-
sent: Leontinis qui & ipsi essent Chalcidenses auxiliu ferrent: Rhegini negare se al-
terutris affuturos: sed quicquid Italici caeteris communiter placeret id esse facturos.
Isti tamen ad res Siculas animo intendentes quoniam optime appelleret praecursorias
ab Egesta naues praestolabantur: scire cupientes de re numinaria numquid ea essent
quae Athenis legati Egestani praedicassent. Interea Syracusanis cum aliunde saepe nu-
mero tum uero a Speculatoribus nuntiabatur: plane naues ad Rhegium stare. Itaque
non amplius incredibili omni studio ad apparatus se accingebant: circummittere ad
Siculos ad hos praesidia: ad illos legationes: contrahere ad tutelam ex omni circa regio-
ne nauigia quaeque intra Urbem essent: recensere arma atque equos siqua in publico es-
sent. caetera comparare tanquam iminenti bello tantumque non praesenti. Atheniensibus autem
tres ille praecursoriae naues ab Egesta ad Rhegium praesto fuerent renuntiaruntque nullam aliam
illic esse pecuniam quam spopondissent: eam uero uideri tantum triginta Talenta. Qua ex re
duces subito abicere animos quae eos ipsa statim praecipua frustrarent: quae Rhegini una
militare recusarent: quos primos inducere temptassent: & induci posse maxime credi-
bile erat. quippe qui & leontinorum cognati foret: & ipsorum semper studiosi fuissent.
Et Nicias quidem haec praecipue expectauerat ab Egestanis contigerunt: duobus autem
reliquis ducibus praeter opinionem: & n. tale fuit Egestanorum commentum: cum primum
eos adire legati Athenienses ad explorandas ipsorum pecunias adductis illis infanum
ueneris: quod in ineryce sacraria donariaque ostendere. phyalas: trullas: turibula: cate-
raque non tenuem suppellestem: quae cum forent argentea multo maiorem pecu-
niae speciem praebuerunt quod paruae Ciuitatis erat. Quinetiam priuati excep-
tis hospitio Trierarchis: collecta ex omni Egesta & ex omnibus circa Oppidis:
uel phoenicum uel graecorum corrogata pocula tum aurea: tum argentea inco-
uiuuiis exhibuere: tanquam suam quisque domesticam suppellestem: cum singuli con-
uiuatores eodem fere instrumento suppellestem: uteretur & cum multa ubique
uasa conspicerentur magno afficiebantur stupore Athenienses: illi ex triremibus
ut reuersi Athenas diuulgarent ingentem se pecuniae uim conspexisse. Per quos in
errorem inductos cum & alii tunc inducti fuissent: ubi palam factum est non es-
se in Egesta pecunias: res in magna inuidia apud milites erat: duces autem de praesenti
rege statu deliberabant. Et Nicias quod consilium erat cum omnibus copiis nauiga-
re in Selinuntem: quo praecipue missi essent: & si Egestani mercedem totum exercitui
numerarent: ibi de rebus agendis consultare: sin minus ab eisdem postulare: ut sex-
aginta nauibus quot ipsi petissent cibaria praestarent atque ibi permanendo

Selinuntios illis uel ui uel patione recōciliare: & ita ad alias Ciuitates pficiscēdo: ubi uires Arheniēsis populi ostentassent & in amicos ac socios fidem ipigre declarassent domū rediere: nisi quid breui tēpore aut exopinato prodesse Leontinis possent: aut aliquā aliā Ciuitatū in societate adducere: ne suas quisq; facultates pro re.p. cōsumētes iplo rei.p. statu piclitarētur. Alcibiades negare cū tanta manu profectos debere turpiter ifecto negotio abcedere: sed potius apd oēs Ciuitates pter Selinūtē ac Syracusas denūtiare: misso pcone aduentum suū easq; ad defectionē sollicitare: Siculos quoq; p̄im a Syracusanis abducere: p̄im aicos facere: ut illinc frumentū suppeditaret: & copiae & arte oīa iducere Mamertinos: eos. n. eē p̄cipue ī trāsitu ac traiectu Siciliā: & illic portū atq; stationē classis exercitusq; capacissimā: atq; in societate Ciuitates euocādo: & quae quae partiū eēt cernēdo: tūc agredi Syracusas ac Selinuntē: saltem ut illi cum egestanis conuenirent: isti leontinos habitare promitterent. Lamachus haud dubie affirmare nauigandū esse Syracusas: & ante Urbem primo quoq; tēpore p̄liandū: cum adhuc imparati essent: ac maxime perterriti: omēm. n. exercitum in p̄cipio maxime esse terrificum. Si differret aneq; in conspectum uenirent resumpta p̄ cōsiliū audacia hostem eos cum uiderit magis contemptui habiturum. Sin autem repenti no inciderent cum adhuc horribiles expectarentur maxime superiores futuros: & omni ex parte terrorem iniecturos: tum aspectu plurimos enim nunc uideritum expectatiōe Cladium quas accepturus ille esset: praesertim periculo subitae pugnae eo quidem magis q; credibile esset posse permultos ī agas excipi: cum p̄sumptum habeant classem neutiquā esse uenturam: qui si se in Urbem recepissent non defuturam exercitui rem pecuniariam: si uictores ante Urbem confidissent. praeterea reliquos Sicilienses sic iam & Syracusanosq; minus & ipsosq; magis societatem petitorios: idq; incūctāter cū aiaduertisset utri supiores existerēt. Stationē in sup nauū dicebāt siue se reciperēt siue inuaderēt oportere Megara facere quae deserta essent: neq; p̄cula Syracusanis aut mari aut terra. Nec locus lamachus sentētiaē tamē Alcibiadis accedebat. Post hāc Alcibiades Messanā sua nauī trāsuectus apd Mamertinos de societate iēūda uerba fecit. Vbi nō persuadet respōdēribus illis ī urbē qdē se nequaq; recepturos fore tamē uenaliū praebituros traiecit Rhegium. Et confestim impletis sexaginta ex oī numero nauibus sumptisq; necessariis duces ī Naxū trāsmiserūt: uno ex eis cum caetera classe ad Rhegium relicto a Naxiis ītra urbē recepti Catinā nauigāt: sed cū a Catinēsisibus non reciperentur: aderāt. n. illic quidam Syracusanosq; studiosi subierūt Teriam flumen ubi stationem eo die cum habuissent: insequētī Syracusas nauigarunt in coruna classe digesta: ac p̄miserunt decem naues in portum magnum quae subeuntes explorarent siquid nauium ab hoste deductū esset: & ex eis egressi ī terram aliqui denuntiarent Syracusanis: Athenienses uenire ad reducendos in suam patriam Leontinos iure societatis atq; cognationis: ideoq; leontini qui Syracusis agerent intrepide transirent ad amicos ac benemeritos Atheniēses. Vbi denuntiarunt situmq; Urbis ac portuum & omēm circa regionem cōtēplati sunt: unde appellentibus sibi oportunitas foret oppugnandi rursus reditum est Catinā. Inito concilio Catinenses abnuere exercitum excipere: ingredi tamen duces & si qd uellēt dicere iussere. Apd quos hēnte orōnē Alcibiade: & ī illā cōtionē cōuersis oppidāis: milites portulā quādā male cōstructā subruerūt: īgressiq; mercabāt p̄ Urbē. Hos ubi īgressos uidere: q; cū Syracusanis sentiebāt carinēses subito terrore p̄cussi clā pfugerūt: nō adeo multi caeteri decreuere faciēdā cū Athēsiēsisibus

societatem iubentes reliquum exercitum acciri a Rhegio. Quo postea reuerfi Athenienses iam cū ōni manu moventes inde: ubi Catinā appulerunt castra cōmuniūt. Atq; illic eis affert e camarīa si se cōferant eo ad ipsos defecturā meā Ciuitatem: simulq; Syracusanos classem instruere. Cū omni igitur exercitu ac Classe proficiscūtur aduersus Syracusas primū, ubi cū nihil nauū istrui cōperissent: retro se ī Camarinā receperūt: appulsiq; ad littus præconis uoce se uenisse nuntiant: nec tamē recepti sūt dicētib; illis iusiurandū itercessisse, ut cum una demum applicates Atheniēses reciperēt: nisi si plures naues ipsi ab Atheniensibus accersissent. Ita infecto negotio discessum est. Cūq; in locū quēdā agri Syracusani e nauibus descendissent: p̄dasq; egissent occurētibus Syracusanis equitibus & per eos palatis nō nullis ex leui armatura interfectis Catinā reditū est: Vbi offendūt nauē Salaminīā Athenis missā: tū aduersus Alcibiadem cui iubebatur ut remearet ad respondendū crimibus: quoq; publice īsimulabatur aduersus: tū alios quosdā milites: de quibus delatū iudiciū erat tanq; sodalibus illius p̄tim ipolluēdis impie mysteriis: p̄tim inuolādīs Hermis. Etenī Atheniēses post abitū classis quæstionē nihilominus peregerūt de iis: quæ circa Mysteria circaq; Hermai acta erāt: nec p̄bātis iudiciis sed suspitionibus oīa rimātes habita facinorissimis quibusq; fide longe oīum modestissimos ciues cōprehenderūt: & ī uicula cōiecerūt cōducibilius eē arbitrātes scrutari rē & iuenire q̄ p̄ facinus iudicis aliquē itegre existimatōis delatū elabi nisi nō cōuictū. Nāq; is populus auditu cognitū habēs tyrānidē Pisistrati ac filioq; acerbā circa finē extitisse: eāq; p̄terea neq; a se neq; ab Harmodio destructā: sed a lacedæmōiis timebat assidue & oīa īpeiorē ptē accipiebat quāq; conatus Aristogitonis & Harmodii p̄p̄ amatoriū cōsorcii sumpsit audaciam: Quā ego rem pluribus cōmemorando ostendam: neq; alios græcos neq; Atheniēses ipsos de suis tyrānis aut de re gesta aliquid comptū loqui. Et. n. cū Pisistratus Senio ī tyrānide decessisset: nō Hipparchus ut pleriq; opinātur sed Hippias qui erat natus maximus optinuit principatū. Erat autē Harmodius quidam flore ætatis cōspiciuus: quē Aristogiton medie inter Ciues cōdictionis uir adamabat habebatq;. Is Harmodius ab Hipparco Pisistrati filio appellatus: destupro nō modo expugnatus: sed et querelā ad Aristogitonē detulit. Hic amatorio dolore affectus extimescensq; Hipparchi potentiā ne ui adolescentē sibi auferret: p̄tinus insidias tendit ad destruendā pro sua facultate tyrānidem. Interea Hipparchus cū rursus sollicitādo Harmodium nihilo magis induceret: statuerat tamen ui nihil agere sed in loco aliquo occulto. Cūq; ne sic qdē p̄ficeret accigebat se ad eum contumelia prosequendū. Hactenus. n. licebat nec ulteriorem dnātum in suos populares induxerāt isti tyrāni: neq; inuidiosum reddiderant qui plurimā Virtuti atq; prudentiæ operam dabant: uicissimā quoq; tantū ex prouētibus exigebant ab Atheniensibus & Urbē suam egregie exornarunt: ac bella tolerauerūt apud delubra et sacrificauerunt cætera ex superioribus legibus usurpante Ciuitatem præterq; q̄ in hoc incūbebant: ut semper aliquis ex eis erat magistratus. Et alii apud Athenienses ex ipsis annum imperiū tenuerūt. Et pisistratus Hippiaē filius illius qui tyrānus fuit auti referēs nomen dū īperaret arā duodeci deoꝝ ī foro dedicauit: atq; Appollinis Pythii. Sed epigrāma aræ quæ ī foro posita erat deleuit: postea populus cum eam aram Augustius exedificauit. Nam illud Pythii adhuc extat q̄ uis obscuris litteris tamen uel nunc quoq; apertum in hæc uerba EPYGRAMMA DISTICHON. In Pythii phœbi Pisistratus æde locauit: Imperii Hippiaēdes hæc monumenta sui. Imperasit autē Hippiam q̄ esset inter fratres

natu maximus: non modo asseuerare possum quia famam diligentius caeteris indagauit: Verge etiam ex hoc ipso quis licet agnoicatur: solum hunc ex fratribus legitimis constat filios sustulisse. quemadmodum testatur & ara & lapideus Titulus de tyranno: scelere in arce Atheniensi erectus: in quo nullus Thessali aut Hipparchi filius scriptus est: sed quibus Hippiae libri quos ille suscepit ex Mirina Calliae Hipparchide filia. Et sane consentaneum est maximum natu inter fratres primum duxisse Vxorem: qui et in ipso titulari lapide secundum partem primus in scriptis legitur. Nec non illud non nullam fidem facit quod prius legatus ire & eiusdem in tyrannide numera obire consueuerat: Neque uero mihi uidetur unquam Hippias statim imperium retenturus facile fuisse: si Hipparchus in principatu perisset: nec eodem ipse die principatus munia executurus: sed quod diu iam inter populares suos imperiose & inter auxiliares diligenter se gesserat: ideo nullo proflus cum periculo imperium retinuisse neque sicuti frater iunior fecisset trepidasse: cum in ea re iam pridem exercitatus esset. Verge ex aduerso rei euentu contigit Hipparcho ut nobilitaretur credereturque a posteris tyrannidem accepisse. Hic igitur cum sollicitudo Harmodium pellicere non posset contumelia huiusmodi persecutus est: Sororem Harmodii puellam nuntiatam uenire in pompa quadam ad gestandum canistrum per suos a ministerio humouit: dicentes non permittere id magistratum quia indigna esset. Quod agrae ferens Harmodius ob eum multo acrius Aristogiton: comparauerunt omnia que ad conpirationem pertinebant: operiebantur tamen festa quae dicuntur magna Panathenaea quo tantum die extra suspicionem erat Ciues eos qui Pompam nihil essent: in armis frequentes esse: & debebant ipsi quidem aggredi: operitulari aut sine mora si qui erant inter hastatos. Fuerunt aut non multi coniurati occultandae rei gratia: & quia sperabant eos esse qui concilii non erant quilibet paucis facinus audentibus: tamen ex repentina re: cum arma haberent libenter se ipsos pariter in libertatem asserturos. Vbi dies factus aduenit Hippias exterius in loco qui ceramicus dicitur cum hastatis exornabat quemadmodum oportebat singula in pompa procedere. Harmodius atque Aristogiton sumptis iam pugionibus ad opus prodissent: conspicientes quendam de coniuratis cum Hippia familiariter loquentem: erat aut facilis omnibus ad Hippiam aditus extimuerunt: arbitrati rem palam sciam esse tantumque non se iam comprehensum iri. Itaque eum aquo fuerant dolore affecti: & per quem omni statu periclitabantur uoluerunt primum uicini: si possent atque quo erant habitu uadentes introeunt portas: nactique Hipparchum in loco qui uocatur leocorum: statim adoriunt ut inconsulte: ac per iracundiam praecipue alter ob amasium alter ob dedecus ferunt occiduntque. Et Aristogiton quidem hastatos a principio deuitauit: uerge concursu multitudinis postea comprehensus non leuiter mulctatus est. Harmodius aut e uestigio illic occubuit. Quo Hippias per nuntium cognito apud Ceramicum non in rem praesentem: sed ad pompaticos armatos priusque rem sentirent sine mora contendit. Longe enim prius abierant: & composito ad simulationem Cladis uultu: iubet eos in locum quendam quem monstrauit sine armis abire: quod illi fecerunt rati illum aliquid dicere. Ille Satellitibus admonitis ut arma subtraherent secreuit protinus eos de quibus suspicabatur: & si quis cum pugione deprehensus est: nam cum scuto & hasta consueuerat agere pompas hunc in modum: propter amatoriam indignationem principum insidiae & inconsulta ob repetitam timoris causam audacia extitit. Harmodio atque Aristogiton: Et post hoc tempore seruio in Athenienses tyrannis est instituta: quae

Hippias iam sibi uahementius metuens complures Atheniensium interemit: & simul ad extrema auxilia respexit: si qd tutelæ aliquādo foret: statu mutato. Ideo que post hæc Hippoclo Eantidæ lampfaci tyrāni filio Archedicē filiā suam collocauit Athenis lampfaceno q̄ sciret illos multū apd Dareum Regē posse: cuius socinæ monumentū lāpfaci hoc hēt Epigrāma. Propugnatoris graui q̄ p̄fuit Hippia. Hac in humo ples cōditur Archedice. Quæ patre germanisq; uiro gnatisq; tyrānis. In nullū tamē est facta superba nefas. Hippias cū tres deinceps ānos tyrānidē apud Atheniēses tenuisset quarto āno p lacedamōios & Alcmaonidas exules abrogato sibi imperio abiit ex placito i Sigeū & lāpfacū ad æantidē & illic ad dareū Regē. Vnde postmōm āno uicesimo iam senex in Marathona cū Medis in expeditionem uenit. Quæ reputas populus Atheniēsis: ac memoria repentes quāta de illis cognouerat fama, exulcerato tūc aīo erat: ac suspicans eos q̄ de Hermis atq; mysteriis in simulabatur: ut oīa quæ egissent uiderētur ei spectare ad cōiurationē status paucorū atq; tyrānidis: & tanq̄ ob hanc rem irasceretur multos & eos splēdidos uiros iam in carcerē cōiecerat: neq; dū tamē uidebatur esse cōtentus i dies magis ac magis proficiebat sæuitia cōprehēdēdi aliquos. In terea quendā ex iis qui etāt cōiecti in carcerē qui nocentissimus esse putabatur: persuasit unus ex iis: qui una uincti erāt: ut rem iudicaret siue uera illa siue nō uera esset. In ambas. n. ptes argumēta sūt: & liquidā esse nemo aut tūc aut postea dicere potuit. Persuasit aut q̄ diceret oportere eū uel si nihil admisisset deposito: metu & se ipm & ciuitatē suspitiōe liberare: certiorē. n. ipsi salutē fore igēue cōfitenti q̄ p̄neganti i subeundo iudicio. Ita hic & contra se & cōtra alios confessus est rem actam de Hermis. Quod populus libenter accipiens ut opinabatur manifestū atroci facto usus: ne prius isidiatores suos ad plebē ferret iudicem sine mora missum fecit: ac ceteros quos ille non derulisset. reliquorū aut qui delati erāt peracto iudicio alios occidit: quos uidelicet cōprehendit: alios fuga elapsos morte damnauit proposita mercede iis qui illos occiderent: cum interim non constaret ii qui supplicio affecti erant: utiq; iusto supplicio affecti essēt nec ne. Et cetera quidem Ciuitas hoc plane in præsentiaq; lucrifecit. de Alcibiade aut inimicis deferētibus iisdem iis qui prius q̄ proficiscerēt ingruerat grauius accepit: & ubi de Hermis pro comperto habuit: tunc ei multo magis ille mystica de quibus isimulabatur: una confecto coniuurationis in populum uisus est admisisse. Et enim exercitus quidam lacedamōiorū non sane magnus: per hoc tēpus quo circa hæc Athenis turbatio extitit ad Isthmū usq; progressus est: ad nescio quid cū Boetiis transigendū: quē istius opera non Boetiorū causa creditum est excomposito uenisse: & nisi præoccupassent ipsi cōprehendere illos inditio delatos fore ut Ciuitas proderetur. Vnde unam quandā noctem apud Thesei templū qd̄ in urbe est sub armis p̄noctarūt. Quinēt apd Argos Alcibiadis hospites sub idem tempus i suspicionem uenerūt: ne i plebem grassarentur: & ob id Argiuis suorū tūc potestatem fecere Athenienses: quos pro hospitibus acceptos in insulis deposuerant: deniq; circūstabant undiq; Alcibiadem suspitiones. Itaq; ii qui adductum eum ad iudicium uolebant ut morte mulctarent: mittunt ad ipsum in Siciliam: & ad alios de quibus mentio habita erat nauem Salaminiam: iussis nuntiis præcipere homini ut ad causam dicendam frequenter se non tamen comprehendere habita ratione tum suorum in Sicilia militum atq; hostium ne quid turbaretur: tum uel magis Mantinæorum atq; Argiuorum quos ab Alcibiade inductos ad societatem expeditionis uolebant permanere. Hic igitur habens suam nauem

itemq; ii qui una infimulabant profecti sunt ex Sicilia cum nauī Salaminā tāq; Athenas ituri. lidē cum in Thuriis fuere nō amplius sūt secuti: neq; post hac cōspecti. Siquidē e nauī abierūt metu calumniā nolentes se illuc conferre. Quos tamē q; missi erāt cum nauī Salamina uestigantes ubi nusq; inuestigant cursū redeuntes peregerūt. Nec perīde post ex Thuria Alcibiades nauī transmisit ī Pelopōnesum iā exul. Quem Atheniēses & eos qui cum illo erant deserto iudicio capite condēnarūt. Post hęc reliqui duces Atheniensīū in Siciliā bifariā diuiso exercitu ac sortito impantes: cū oībus copiis ī Selinuntē nauigant: atq; Egestā ad cognoscendū qdem daturi ne foret pecuniā Egestani an non: sed ad explorādas quoq; res Selinuntioꝝ discendāq; controuersiam quā inter illos esset & Segestanos Profecti: ac Siciliā a sinistra habentes qua pte uergit ad sinum tyrenum: Himeram tenuerūt q; una est græca urbs ex oī illa Siciliæ ora: Vbi non recepti redierūt: & cū preteruehantur cæpere Hyccara uicum sicācū quid sed hostilē Egestanis: Erat autē maritimus quem ubi diripere Egestais tradidere. Quoꝝ equitatus iam aderat: ipsi rursus cum peditatu per Siculos peragrādo peruenere ulq; Catinam nauibus: quæ p̄dam portabāt circueūtibus. Nicias ex Hyccaris p̄tinus Egestam delatus: ibiq; cū alia pecunia: tum uero triginta Talentis acceptis ad exercitum rediit. Præda quoq; deuendita est: confectaꝝ ex ea centum uiginti Talenta. Illuc circumuecti Sicularum qui socii erant oram: iubebant eos suas copias mittere. Cūq; dimidia exercitus parte ad Hyblam uenerūt in agro Gelario quæ erat hostilis. Quam tamen non expugnauerunt: Aestasq; excessit. Insequēti statim hyeme Atheniēses ad inuadendas Syracusas se apparabāt: Vicissimq; Syraculani & ipsi tanq; in illos ituri. Qui quoniam ad primum terrorem atq; expectationem non protinus inuaserant: Atheniēses quotidie magis ac magis animos summebant: & quia dum orā illam præterueherentur longe ab ipsis ire cōspecti erant: & profecti Hyblam expugnare nequauerant eo uehementius contenebant: postulabantq; a ducibus p̄to ut solet præferocia uulgi facere: ut se Catinam ducerent: quando hostis in ipsos non iret. Quinetiam Equites Syraculani ad speculandum assidue ad castra usq; Atheniensium prouecti: cū alia probra ingerebant: tum uero illud nunquid potius ad habitandū secum ī aliena uenissent q; ad Leontinos in propria sede collocandos. Quæ cognoscentes Atheniensium duces uolebant tamen illos uniuersos q; longissime ab urbe abducere: ut ipsi interea sub noctem cum classe præteruecti locum castris idoneum per otium caperēt: gnari non perinde se ualituros: si aut e Classe aduersus præparatos descenderent: aut itinere terrestri euntes cognoscerentur: suæ enim leui armaturæ ac multitudini cui nihil dum equitum adesset ab equitatu Syracusanorum qui permultus esset magnopere noceri. At illo modo se occupaturos locū unde ab equitatu nihil ad modum læderentur. Et locum quidem quem caperēt ab exulibus Syraculani qui ipsos sequebantur edocti sunt: quem & ceperunt ante Olympia. Ipsi autem ut hoc quod uolebāt efficerēt hoc cōmentum machinati sunt: Mittunt quendam probatæ sibi fidei eundemq; ut putabatur ducibus Syraculani ad quos mittebatur: non minus familiarem: qui diceret se uenire a quibusdam Catinensibus. erat autem ipse Catinensis: quorū nomina illi noscent & eos adhuc superesse suæ factionis studiosos. Is inquit Atheniēses intra urbem depositis agitare armis: Si uelint illi certa die prima aurora cūto cū populo uenire aduersus Atheniensium exercitū: sed hūc exclusuros ab urbe classēq; incensuros. Syraculanos autem facile Atheniēses adortos exercitū deleturos.

note

Per multos fore Catinēlium ad rem agendam adiutores ac iam paratos esse: a quibus ipse ueniret: huic Syracusanorum duces ut qui erant alloqui audaciores: & habebant sua sponte animum eundi cum apparatu aduersus Catinam: multo inconsideratius fidem habuerunt: nec cunctati constituta die qua ad Catinam adesset hominem remisissent: populoque omni edixerunt: iam enim Selinuntii & alii non nulli ex sociis aderant: ut se nullo delectu ad exeundum expediret. Vbi omnia quae ad apparatus pertinent in expedito fuere: & dies qua constituerant uenire aduentabat: profecti Catinam uersus castra posuere ad Symethum flumen in agro Leontino. Quos ubi aduenientes sensere Athenienses: sumptis omnibus copiis & iugis & iugulorum: & si quis alius illuc accesserat: eisque in naues ac nauigia impositos de nocte tendunt Syracusas: & sub ortum aurorae egrediuntur in magnum portum ante Olympiam: tanquam illic castrametaturi. Syracusani interim Equites primi Catinam perlatis cognito omnem classem uela fecisse: regressi nuntiant peditatui. Quae de re cuncti iam reuersi sunt ad ferendas urbi suppeditias: & quia longum ipsis iter faciendum erat. Athenienses interea perociu copias collocauerant oportuno in loco: Vnde pro suo arbitrio plium inire possent: nec ab equitatu Syracusanorum admodum infestari: uel ante opus uel in opere faciendo: quod murales munitiones atque aedificia prohibeant: super haec arbores & stagnum & loca abrupta. Ipsi quoque caelis circa arboribus & ad mare comportatis cancellatimque confixis naues prexuerunt. Quieriam quae pars castrorum depressior erat: quaeque aditu facillima hostibus eam electis saxis ac lignis arduam festinabundi reddidere. Praetera pontem per quem remeatur a nauibus soluerunt: quod opus dum fieret nemo ex urbe progressus interpellauit. Primi Syracusanorum equites ad operendam percurrerunt: mox inde uniuersus peditatus conuenit. Et primum ad exercitum Athenienses accessere propius. Dehinc cum ab aliis non perdiretur obuiam regressi: ac uia Helorinam transmissa castra posuerunt. Insequenti die Athenienses ac socii instruxerunt tanquam ad plium atque ita steterunt. Dextrum cornu Argiui tenebant & Mantinei: alterum caeteri socii: Athenienses medium. Et dimidium quoddem copiarum in fronte oestonis ordinibus instructum erat: dimidium uero quod ad tentoria erat: & ipsum oestonis quadrato agmine ordinibus: cui preceptum est quancumque maxime partem exercitus cerneret laborantem ad eam se conferret. Intra hos ita instructos posuere Lixas calonesque: Syracusani autem eos qui iustis armis praediti erant instruxere deothenos: omnem uidelicet populum & quicumque aderat sociorum. Nam in primis auxilio uenerant Selinuntii: mox Geloi equites ad ducentos & Camarinei ad uiginti: sagittariique circiter Quinquaginta: quos equites non minus mille ac ducentos in dextro collocare cornu: hos iuxta iaculatores. Ibi cum Athenienses essent priores inituri praedium Nicias singulas gentes ut quancumque adibat talibus uerbis adhortabatur.

Nicias uerba ad Milites

Vita apud uos uiri me uti exhortatione quod opus est: Vt certetis quod ad hoc ipsum faciendum adestis. Talis enim apparatus uidebitur mihi per se efficacior esse ad praebendam audaciam: quam uerba alicuius probe dicta: si imbecillius sit apparatus. Nam ubi sumus Argiui & Mantinei & Athenienses & primo Res in uulano: quo nam pacto oporteat nos inter tantos ac tales socios non habere integram uictoriae spem? Praesertim aduersus hostes non delectos: quales nos sumus:

sed sine delectu uenientes ad resistendū: & eos quodē Sicilienses quod & nos cōtemnūt:
nec tamē expectāt quia minus peritiā quā audaciā habent. Id uelim cuique uestrū
ueniat in mentē: nos procul a nostra in haud beniuola terra abesse: qua nequaquā
uos nisi pugnando optinebitis. Volo quoque diuersa ratione quā se ipsos ut p-
be scio hostes adhortantur uos admonere. Illi enī quod pro priā sibi res est ego quod
non licebit postea nisi uincimus priā frui. Aut certe non facile hinc in priam re-
uertī. Permulti nanque Eqtes nobis ingruēt. Vos igitur uestrae ipsorum dignitatis
memores inuadere strenue hostem: existimātes presentē difficultatē atque neces-
sitatē quā aduersarios esse terribiliore. Hæc locutus Nicias cōtinuo copias egit
in Syracusanos: non expectantes quidem illos eo tēpore tāquā iam sibi fore t dimicā-
dum: quorum etiam non nulli in urbem utpote uicinam abierant. Qui tamen
festinabundi suos adiuuarent currentes: tardius illi quidem præuenere: sed ut
quisque perueniebat: ibi miscens se pluribus consistebat. Nam eis neque alacritas:
neque audacia defuit: aut hac impugna aut in cæteris nec aī præstantia Athenien-
sibus inferiores erāt: quātēus itelligētia suppetebat quātēus nō suppetebat iūto aīo ce-
debāt. Et tamen quod nō opīabant in se uētuos Athēiēses priores quodque pperere tuta-
ri se cogebant: sūptis rapti armis occurrerunt. Et primū ex utriusque quod uel de māu
uel fūdis lapides iaciūt: & sagittarii leue certamē cōmiserūt fugiendo fugādoque
iūicē ut in leui armatura factū esse credibile est. Deinde & aurispices bene lita-
tum esse palā fecerunt: & classico canēte armati coierūt pcesseruntque. Et Syracu-
sani quidē plū inibant p priā: proque sua quisque & in presens salute & in postere
libertate & hostibus aut Athenienses quidē pro aliena terra: sed ut suā oprinerēt
ne ue illā uicti perderent. Argiui uero & qui ex sociis liberi erāt ut una cū Athe-
nienibus pararent illis ea quoque gratia uenerant: utque suā quisque priam uictores
reuiserent. Socii autē qui alterius Impio parebant alacri aīo erant: p̄cipue ob pre-
sentē salutē quā nisi uincerent desperabant: secundo loco si non aliud certe ut
indulgentiores haberent illos: quibus parebant quod eorum adiutores in subigenda
Sicilia fuissent. Vbi pugna ad manus uenit p̄diu inuicem utriusque absisterunt: cū
interī contigit ut fulgura & tonitrua aliquot simul & pluuia igēs existeret. Qua
ex re Syracusani quodē qui tūc primū pugnabant minime experti belloque: terro-
re correpti sūt. Athenienses autē quod expertiores erāt putarunt ea quod fiebant p̄pter
anni tps fieri: & eos quod huic rei nō cederēt multo maiorē terrorem aduersariis i-
iecturos. Primi tamen oīum Argiui ipressiōe facta: & leuū Syracusanorum cornu:
& post Argiuos in oppositā sibi ptē Athenienses reliquas iam Syracusanorum copias
prupunt: atque in fugā uertunt. Verū non longo illos spacio persecuti sūt Atheni-
enses eq̄tatu hostili: qui permultus atque inuictus erat inhibiti. Is enī in armatos
hostes si quos longius insequētes cerneret inuectus cōpescēbat. Illi tamen con-
fercti quoad turo potuere persecuti retro se recaperunt: Tropheūque statuerunt
Syracusani in uia Helorinā cōgregati: & ut poterāt e presenti regē statu depositi
præsidium tamen ad Olympieū: quod ad huc ipsorum erat miserūt: ueriti ne Athe-
nienēses quod illic erant pecunias amouerent. Cæteri rediere in urbē Athenienses tē-
plum illi quoddem non adiere: sed receptis suorum cadaueribus: ac pyræ ipositis ibi-
dē pnoctarūt. Postero die Syracusais uictoriā cōcedētibus mortuos reddidere:
numero tamē Ciuū quod sociorum ducentos sexaginta. Suorum autē tū sociorum tū Athe-
nienū quinquaginta oīo amisere: quoque ossibus & hostiū spoliis lectis Catinam
nauigauere. Erat. n. hys neque bellū illic ap̄lius uidebat geri posse: priusque eqtes
& suos ex Athēis accerlerēt: & sociales illinc cōtraherēt: ne prius equestri certa-

mine superarent: utq; res pecuniaria ex eisdē locis conficeret: & ab Athēis affe-
retur. Quētiā aliquas ad defectionē Ciuitates sollicitarent: quas post pugnam
sperabant ad se pronius defecturas: & cū cætera tū uero rē frumētariam: & quæ
opus erant ppararent tāq; subuernum tps Syracusas temptaturi. Et hoc quidē
consilio ad hybernandū in Naxū & Catinā discessere. Syracusani autē sepultis
suis mortuis contionē coegerūt. Ibi procedēs Hermocrates Hermōis filius cū ī
cæteris rebus prudēter agēdis nulli secūdus: tū in bellicis expertæ strēuitatis cō-
spicuaq; fortitudinis exhortabatur eos: nec sinebat fortunæ succumbere. Non
enim ipsoꝝ cōsiliū fuisse superatum sed q; ordine caruisset hoc eis nocuisse:
non tamen perinde inferiores fuisse: ut crederent psertim rudes cū eruditissi-
mis græcoꝝ & ppe modum operariis belloꝝ dimicantes. Væhemēter etiā offi-
cere ducum multitudinē & imperantiū turbā: pperant. n. eis quinq; duces & ior-
dinatam rē esse per uices plurium principatū. Quod si pauci forent Imperato-
res & ii piti atq; per eā hyemē armatoꝝ uim compararent: sūministrantes qui-
bus deessent arma: ut esset q; maxima uis armatoꝝ: & hos ad cæteras belli me-
ditationes adigeret affirmabat: quantū credibile eēt eos aduersariis superiores
fore: dū ad pstantiā aiōrum: quæ illis adesset ordo regē agendaꝝ accederet. nam
hæc abo inuicem adiuuare & ordinē quidē periculoꝝ meditatione: pstantiam
uero ai fiducia sui per periciam assidue pficere. Quin ipsos iperatores ut pau-
cis ita summa potestate peditos delegi oportere: quibus iusturādū psetur: præ-
mittendum illis ut quatenus libuerit eatenus imperio suo fungantur. Sic enim
quæ celari oporteret: magis celatū iri: & cætera p cōmoditate pparari nullo ter-
giuersante. Hermocratem cum audissent Syracusani in eius sententiam oīa de-
creuerunt: ipsumq; impatorem delegerunt: & Heraclidem Lyfimachi & Sicanū
Execesti filiū hos tris atq; legatos Corithū Lacedæmonēq; miserūt ad societate
cōtrahēdū: ac Lacedæmonios persuadendos: ut pro se bellū Athenienses admi-
nistrarent fortius ex professo: aut abducendo ex Sicilia Athenienses: aut aliqd
psidium ad illā Siciliensē manū q; ibeciliior esset: mittendo. At classis Athēiēsis
q; ad Catinā erat continuo Messanā se cōtulit: tāq; receptura eā urbē p proditio-
nem. Sed q; tractabant non successere. Si quidē Alcibiades abrogato sibi magi-
stratu cū reuocaret gnarus se exulē fore: detulit idiciū rei: cuius agenda cōsciū
erat amicis Syracusanōꝝ qui Messanā agebant. Illi delatos pditionis cū ate oīa
iteremissent: & mox orta seditione ī armis esset: optiuere id qd uolebāt: ne reci-
perent Athenienses. Isti statuis illic tredecī circiter dies habitis: ubi ani tpre ue-
xari cœperūt: & necessaria deesse nec aliqd succedebat: rediere ī Naxū: & Thra-
ces & illic circumdato castris uallo hybernauerūt: missa Athenas trireme pecūi-
arum & equitatū gratia: ut ea primo statū uere adessent: præter eā hvenē Syra-
cusani mugē ate urbē quacūq; parte spectat epipolas incluso itra fano excitaue-
rūt: ne si forte male pugnasent q; parte fragilior erat urbs circūuallari possent.
Apud Megara quoq; iteq; apud Olympieū aliud psidiū posuerūt: quinēt q; cūq;
ex pte descendī a mari ī terrā poterat cācellato Vallo pcluderūt: & cū scirēt apd
Naxū Athenienses hybernare cū oī uulgo: aduersus Catinā ī expeditionē ierūt:
agroq; eoz uastato & castris Atheniensiuū tabernaculisq; icēsis: domū rediere.
Sup hoc cognito ab Atheniēsis Camarinā missis legatos p iure societatis ini-
tæ sub lachete si quo pacto ad se illos inducerēt: & ipi e diuerso misere legatio-
nē. Erant nāq; ipis suspecti Camarinēsis: q; segnius ea q; miserāt ad supiorem pu-
gnā misissent: ne deiceps opē ferre recusatēt: ne ue ad Atheniēses quos cernebāt

e plio superiores decessisse ab illis psuasi ex ueteris amicitia accederent: profectus igitur illuc ex Syraculis Hermocrate cum aliis: Atheniensium aut Euphemo cum ceteris Hermocrates aduocato concilio Camarinensium quoque Athenienses palam insimularet: hanc habuit orationem.

Oratio Hermocratis apud Camarinenses

On ideo ad uos legati missi sumus uiri Camarinæi quod timeamus ne presenti Atheniensium exercitu tereamini: sed potius ne prius quam a nobis quippiam aduertitis: illosque qui facturi sunt uerbis inducamini: ueniunt in Sicilia sub optentu quod que audistis: a quo autem quonia omnes suspicamur & ut mihi uidentur non ad leontinos in sede sua reducendos: sed ad nos potius a sede nostra abducendos. Neque enim consuetudo est: illos eas que illic Ciuitates sunt ex urbibus ablegare: que autem hic sunt in urbibus collocare: & Leontinorum curam gerere quasi cognatorum: quia Chalcidenses sint: ipsos autem Chalcidenses a quibus isti oriundi sunt in seruitute continere. Itaque quo preteritu illa optinet eodem nunc ista optinere conantur. Nam cum a uoluntariis essent tanquam ad ulciscendum Medum duces constituti: loniis ceterisque que ex ipsorum coloniis socii erant: eos in potestate sua redegerunt: prius quasi desertores fuisset: prius que inter se belligeraret: prius ob aliam ut in quosque oportunam habebat causam obiectates. Neque uero aut Athenienses pro grecorum aut greci pro sua ipsorum libertate Medo restiterunt: sed ipsi ut sibi non Medo seruiretur: illi ad dominum commutaret non pro eo quod minus eum quam magis sed pro eo quod peius eum quam melius sentiret. Verum et si facile reprehensibilis est Atheniensium Ciuitas: non tamen ad eam reprehendendam nunc uenimus: apud homines plane scientes quanta illius existat iniuria: sed uel multo magis ad reprehendendos uos: quod cum habeatis exempla grecarum Urbium que illic in seruitute redactae sunt: non tamen defenditis uos met ipsos: nec que nunc ad uos afferunt sophismata pro pulsatis Leontinorum cognatorum restitutiones Egestarum sociorum opitulationem: quibus nequam acquiescentes libentius uolumus ostendere non esse nos locos: neque Hellepontios neque Inulanos que dominum aut Medum aut quemlibet alium commutantes seruiunt: sed dores Libos: e libera Peloponneso Sicilia habitates: hitaturosque donec omnes oppidati capiamur: cum sciamus ac una uia capi nos posse: & ipsos ad hanc uiam se conuertisse ut alios suis rebus dissociet a nobis: alios sub specie societatis suae adiuuante belladum impellat: alios pro cuiusque conditione iocundum aliquid dicendo quoad possunt detrimeto afficiat. Et arbitrat aliquis nostrum remotiore uicino iam subuerso non deuentura in se quoque calamitatem: sed in eo substitutionem potius quam prius passus est. Quod si quis statuit non se hostem esse Atheniensium: sed Syracusanum & durum sibi pro mea patria piclitaris cogitet non magis pro mea se sed propter ac pro aequo pro sua: ipsius pugnare dum pugnat in mea. Et quod tanto citius quam me non prius e uerso sed sibi socio non destitutus suscepit bellum: cogitet item Atheniensem non ulcisci uelle inimicitiam Syracusanorum: sed hoc colore suam non minus uobiscum amicitiam confirmare. Verum si quis aut inuidet nobis aut nos metuit: inuidiae enim ac timori inbecilliorum obnoxii sunt potentiores: & ob id uult Syracusas quo sumus modestiores dano affici: super eum tamen quo ipse tutius degat: hic non humanae potestatis a quo sperat. Neque enim possunt homines in suo arbitrio pro aequo habere uotum propter & fortunam. Nam si aliter atque expectauit eueniat tunc calamitatis suae tadio forsitan uelit rursus ut prius bonis meis posse inuidere: quod iam impossibile est desertori: & qui recusauit eadem suscipere pericula: suscipe inquam non uerbo sed re. Qui enim nos tuet nomine quod statum nostrum ope aut suam ipsius salutem tuet: & sane decebat uos precipue que finitimi estis Camarinos

quique secundum nos piclitamini ista prospicere: neque segnes sicut haecenus p̄bere uos locios: sed uestra potius sponte uicentes ad nos exhibere hortatores ne animo succuberemus: nunc eadem nobis allegando quae allegassetis ope nostra indigentes: si contra uos prius Athenienses uicisset. Sed neque uos nunc neque alii ulli ad hoc agendum accesserunt. Verumtamen merum ius & erga nos & erga hostes nostros seruauistis: carum uobis esse cum Atheniensibus societate: quae profecto uos non contra amicos contraxistis: sed contra hostes: si quae uos inuaderet. utque Atheniensibus eētis auxilio quotiens eis fieret ab aliis iniuria: non cum ipsi quemadmodum nunc uicinis uestris iniuriam facerent: quae ne Rhegini quidem & si Chalcidenses sunt uolunt restituere Leontinos quae sunt Chalcidenses. Et certe indignum est si illi hoc opus pulchre iustumque nulla ratione suspectum habentes modeste se gerunt: uos rationabili causa uultis iis quae natura sunt hostes p̄desse: eos autem quae uos naturae cognatione contingunt perdere hostibus iuncti. Sed iniuriam est ut adiuuatis potius quam extrinsecus istorum apparatus: quae non foret primescendus: si iter nos omnes conuenerit: sed si e contrario non conuenerit id quod isti efficere laborant quae non aduersus nos solos uenerunt: neque enim ea quae operantur: & si plerumque uictores extiterit pegerunt: ueque proinus abierunt. Ut credibile sit eos propter paucitatem suam sibi diffidere & ob id tanto perire uelle cum aliis inire societate: perituri uenturos huc e Peloponneso auxiliis quae homines sunt istis in re bellica longe peritiores. Neque illud circumspectum uobis esse uideatur: quae nobis quidem aequum: uobis autem tutum sit nolle alterutris auxilio esse: tanquam utrorumque locis. Non enim ut iure istud ita factum par est. Nam si propterea quod uos abestis a partibus in quibus bellum succubent: & alii uictores existant: quid aliud nisi horum salutem non defeditis: illos ne mali fiat non prohibetis? At qui satius fuerit iniuriam patientibus & iis quidem cognatis ad eam commune Siciliae commodum tuendo: & Athenienses ut aiunt amicos non sinere peccare. Atque ut semel omnia contemplantur nos Syracusanum dicimus nullius negotii esse plane docere: aut uos aut alios ea quae nihilominus ipsi cognoscitis: tum uero percamur propter & optestamur nisi uerbis nostris acquiescitis: infidias nobis ab Ionibus tendi perpetuis hostibus: & a uobis prodi doribus dore. Qui si ab Atheniensibus superemur: propter uestra quidem consilia superabimur: sed uictoriae Laus penes illos erit: nullum aliud premium accepturos quam eum ipsum qui uictoriam tum ministravit. At si uictoria penes nos fuerit poenam luetis: quae auctores extiteritis periculis nostrorum. Quare considerate atque iam nunc eligite: aut presentem sine periculo seruitutem: aut hoc ut si uiceritis nobiscum ne turpiter istos dominos suscipiatis: & inimicitiam nostram non breuem deuictis. Hac Hermocrate locuto Euphemus Atheniensium legatus ita excepit.

Oratio Euphemi Atheniensium legati apud Camarienses

Eneramus quidem ad renouandam praestitam iter nos & uos Camariensi societate. Sed quoniam Syracusanus nos incessit: necessarium est etiam de imperio nostro uerba facere: quae ratione illud merito optineamus. Atque huius rei uel maxime iste testimonium peribet: qui dixit laes sepe doribus extitisse hostes: sed ita res se habet. Nos enim cum simus laes Peloponnesos autem dore iidemque & plures nobis & accola: dedimus opera ut illis quae minimum obediremus: & post Medicum bellum cum classe haeremus a Lacedaemone. Impio ac ductu exemimus: arbitrantes nihilo magis conuere: ut illi nobis quam ut nos illis imperaremus: nisi quam diu plus ipsi quam nos ualuerunt: istud nos omnium graecoque qui prius Regi paruerat: principes constituti: nostra incolimus: existimantes sic minime oportere nos Pelopon-

melibus obnoxios esse: habentes uim q̄ uim ppulsemus. Atq; ut ingēue loqua-
mur nō iniuria i nostrā redigimus potestate lōes atq; Insulāos: quos & si cogna-
tos nostros: tamē seruire nobis aiūt Syracusāi. Quippe uenerāt cū Medo aduer-
sus nos metropoli suam nō ausi amittere res domesticas: sicut nos qui urbē de-
seruimus: sed deficiētes a nobis maluerūt & ipsi seruire: & nobis seruitū iduce-
re: Propter q̄ digni sumus qui impemus: & q̄ plus nauū q̄ cætere plusq; aiōrū
sine ulla tergierlatiōe p̄stitimus pro grācia: q̄ ab istis hoc idē enixe p̄stanti-
bus Medo læsi fuimus. Et lup hęc cū uires aduersus Pelopōnēses optemus: ne-
q; alterius auspitia sequi: iure optimo speramus: ut qui uel soli p̄fligauimus bar-
barū: uel p̄ libertate cū aliog; tum p̄cipue istog;: ac nostra ipsog; pericula adui-
mus. Itaq; decet & sine iuidia & nos & cuiq; salutē p̄bere: & nūc tutelæ nostræ
gratia adesse: cernētes hęc uobis quoq; usui eē: planūq; facere: quid sit unde &
nos isti criminant: & uos p̄cipue uobis timendū suspicamini: q̄ tamē scitis eos q̄
p̄rē igēti metu suspicātur aliquid: solere i p̄lertag; orōnis suauitate mulcere eos
a quibus suspicant: si exequēdo aut postea id agere q̄ sibi cōducāt. Etenī nos illic
ip̄erū tenere ob metū memorauimus: & eadē de causa uenisse huc ut cū amicis
res hic tuto cōstituamus: non ut i seruitutē redigamus: imo potius ne hoc patiā-
tur ut phibeamus. Neq; op̄ies quispiā nos ea q̄ q̄i nihil ad nos attineāt curare:
cū sciat statu uestro incolumi dū non estis ad resistēdū Syracusanis ip̄ares mi-
nus nocere nobis posse a Pelopōnēsibus: ad quos minus copiag; Syracusani sū-
mitterent. Et ipsi ob hoc p̄cipue nos cōprobastis quod æquū foret restitui Leō-
tios: nec subditos eē quales sūt eog; cōsāguinei ap̄d Euboiā: sed q̄ potētissimos
ut istis uice nostra finitimis suis ifestu essent & sua terra. Nā bello domestico p̄
nos ipsi sufficimus ad hostē ppulsandū. Et Chalcidēses quos q̄a subegimus: Syra-
cusanus hic ait absurde nos uelle eos q̄ hic sūt asserere i libertatē: utiles nobis
erūt imunes militia tātū pecuniā p̄dentes. Vtiles itē q̄ ap̄d Siciliā sunt Leōtini
ac cæteri amici q̄ plurimi potuerūt a nobis asseri i libertatē. Et sane uiro tyran-
nidē & Ciuitati p̄cipatū optinēti nihil nō honestū qd̄ utile ē: nihil propriū qd̄
nō idē fidū sit. Atq; oībus in rebus uel amicū uel aduersariū fieri oportet ex tē-
poris cōmoditate: & nobis comodū est hoc loco nō ut amicis noceamus sed ut
p̄ amicog; potentiā iualidi reddātur inimici. Quod nō debet apud uos carere si-
de: Nā sociis illic nostris ita speramus p̄ ut q̄sq; nobis ē uilis: Chiis & Methym-
nais ut Classē p̄beāt: cetera ut liberi sint: multis ut maiore pecuniā soluant aliis
ut liberi oīo socii sint: tam et si Insulani ut p̄dā oportuni quia i Pelopōneso ad-
iacēt i locis ad occasionē expositis: Ex quo credibile ē qd̄ facimus hic quoq; ad
utilitatē spectare. Atq; hoc qd̄ dicimus p̄riet ad inferēdū terrorē Syracusanis: q̄
uobis dominari affectant imo toti Siciliæ: idq; optiere aut ui aut uestra solitu-
dines si nos re ifecta redierimus: a quibus illi uos tanq̄ suspectis abducere uolūt.
Quod euenire necesse est: si uos ad eos trāteritis. Nā neq; nobis facultas erit am-
plius parādi tantū copiag;: neq; isti ualidi contra uos erūt nobis absētibus. Hoc
si cui nō uideatur res ipsa arguit. Si qdē cū primū nos adistis hortatiq; estis: nul-
lū aliū metū allegastis: nisi fore ut si neglexissemus uos in Syracusāog; uenire po-
testatē ipsi piculū adiremus. Quominus decet nūc qua rōe postulastis: ut iduce-
remur eadē uos iduci nolle: & hoc quod aduersus istorū ui ualidiore cum classe
adsumus insuspitionē uocare: cū potius de istis diffidere debeat. Nos nisi uo-
biscū ne manere qdē hic possumus: si mali effecti res nobis subiiceremus: iuali-
di ad eas retinēdas tū longitudie nauigatiōis tū difficultate custodiēdi urbes &

magnas: aliqñ & mediterraneis copiis subnixas. At isti non exercitu sed qđ ma-
ius nostro exercitu est suo populo cū sint finitimi uestri insidiatur uobis assidue:
quacūq; sibi oblatam occasionem non omiffere id quod iam declararūt cum er-
ga alios tū uero erga Leontinos: & nunc declarāt cum audent cōtra nos a qui-
bus hęc facere phibentur: & Sicilia hucusq; subigere uos hortari uelut amen-
tes. At nos e contrario ad multo ueriorē salutē exhortamur: orantes: ne muruā
ex utriq; nostrum utilitatē prodatis: sed existimetis sepe istis i uos ēt citra so-
ciorum auxilia: ppter populi multitudinē esse uiam expeditam: uobis uero nō
sæpe fuerā facultatē cū tot auxiliaribus copiis eos arcēdit: q̄s si aut ob suspitionē
ifecto negotio aut accepta calamitate sinetis absedere: optabitis pfecto aliquādo
ēt cernere maiores: dū non erit āplius huc ueniendi copia: Sed ne criminationibus
istoz aut uos Camarinæ: aut alii fidē hēant ex posita p nos oī cur suspecti si-
mus ueritate. Quibus sūmati in memoriā uestrā redactis oramus ut acquiescat.
Non. n. negamus nos quidē aliquot circa populis impitare: ne nobis alius impi-
tet: sed tamē adesse ad Sicilientes seruitio eximēdos: ne quid ab eis lædamur &
quo plura custodiēda hēmus: eos ad plura faciēda cogi: & socios tū ātea tū uero
nunc uenisse iis qui ex uobis inferebatur iniuria non sponte nostra sed uocatu
uestro. Quos nequaq; uos tanq; facti iudices: aut censores regz a nobis gestarum
quod iā difficile factū ē: renouare temptetis. Sed quatenus studiū nostrū uobis
actionesq; conducunt: eatenus in usū uestrum assummat: existimetisq; non oī
bus per æque ista officere: sed etiam prodesse multo pluribus græcoz non mō
non officere: sed etiam prodesse In omni loco ēt ubi non imperamus coguntur
homines propter arma nostra & ad succurēdum & aduiscendū: parata: & qui
insidias tendūt ab inferenda iniuria temperare: ut qui sibi iniuriam fieri putāt
nullo negotio incolumes fieri. Quare eodem quo cæteri modo facientes iun-
cti nobiscū reddite uices Syraculanis: & ne semper ab eis caueatis aliquādo uos
ipsis insidias tendite. Hęc Euphemus. At Camarinæoz ita se habebat affectus
Atheniensibus quidem bene uolebāt: nisi quatenus eos affectare imperium Si-
ciliæ: suspicabantur: a Syraculanis autem quibus contermini sunt assidue deside-
bat: tamen propter hęc ipsam uicinitatem ne sine se illi uincerent: miserunt ad
eos tunc primum aliquot equites: ac deinceps putauerunt eisdem potius inter-
uendum sed opera quā possent modestissima: Verū i presentiarum ne minores
facere uiderent Athenienses: q̄ i pugnā uictores extiterant: a quale utriq; respō-
sū ediderunt: cū inter se consulassent hūc imodū. Quoniā bellū inter eos gere-
ret q̄ ipsis socii eēt uideri sibi e iureiurādo esse: neutris contra alteros in plēti
auxilia ferenda. Quo reddito responso utriq; legati abierunt. Et Syracusani qđ
ad bellū se se oī ope accingebāt: Athenienses aut apđ Naxū statua habentes: qđ
ad Siculos p̄nebat: ut eoz q̄ plurimi ad se trāsirent operā dabāt. Quoz Sici-
loz complures p̄cipue q̄ plana incolētes Syraculanis parebāt defecerunt: qui ue-
ro mediterrāea tenebāt: & quoz. Vrbes erāt liberæ ac fuerāt libera semp antea
domicilia: p̄tinus p̄ter paucos Atheniēsibus se applicauerūt: cōmeatūq; ad exer-
citū cōportarunt. non nulli & pecuniā. Qui deficere a Syraculanis recusabant:
eos admotis Atheniēsibus copiis parti ad deditiōnē cōpulerūt: p̄ti ne missa a Syra-
cusanis auxilia possēt adire phibuerunt lidē p hyemē mouētes e Naxo Catinā
uenerūt. Vbi castra sua a Syraculanis icēsa rurū excitauerūt: atq; ibidē hyberna-
uerūt. Vnde ēt Carthaginē cōciliādæ amicitiz grā si qđ pficere possēt triremē
miserūt: & ad maritimas Ciuitates tyrreni maris: quarū nō nullæ ultro se belli

focias fore sponderunt. Circū miserunt item ad Siculos atq; Egestā iubētes ut equites sibi q̄ possēt pluri mitterent. Cæteraq; quæ ad murḡ circūducendū: late res: ferrū: & quæcūq; i re erāt p̄parauerūt: tanq̄ ineunte statī Vere bellū inturi. At legati Syracusanorū q̄ Corinthū ac lacedæmōa missi fuerāt: in præreuehēdo italicas Ciuitates p̄suadere conati sūt: nō esse illis contēnenda quæ ab Atheniensibus fierēt: tanq̄ in eis pariter insidiosa. Appulsi Corinthū uerba fecerūt postulantes ut ipsi p̄ iure cognatōis subuenirēt. Quibus extēplo Corinthii primū oīum decreuerūt oī studio subueniendū: cūq; eis legatos ad lacedæmōios miserunt: ut illos quoq; inducerēt: & ad bellū aptius gerendū cū Atheniensibus: & ad aliquid auxilioꝝ in Sicilia mittendū. Hi legati lacedæmonē uenerunt eodēq; & Alcibiades cū iis qui una exules erāt nauī oneraria paulopost aduectus: primum ex Thuria in Cyllenē q̄ est agri elei: mox deinde in lacedæmonē ab ipsis lacedæmōiis accitus data ei fide: quoniā illuc accedere uerebatur: p̄ ea que cū Mantineis transegerat. Contigitq; ut apd conciliū lacedæmōiorū eadē & Corinthii & Syracusani & Alcibiades suadendo precarent. Et cū Ephori atq; alii magistratus lacedæmōiorū in aīo haberent mittere Syracusas legationē: que illos cū Atheniensibus pacifici p̄hiberet: nō tamē ad ferenda auxilia prompto animo essent processit Alcibiades eosq; huiuscemodi uerbis excitauit atq; exacuit.

Oratio Alcibiadis apud lacedæmonios.

Ecessarium mihi est ante omnia de mea criminatione apud uos uerba facere: ne suspectū hētes me cū de re. p. loquor nō libēter audiatis. Cum mei p̄ genitores p̄ accusationē quandā hospitii uestre Ciuitatis repudiasset: ipse rursus illd̄ iustaurauit: coluiq; uos curialis rebus: tū uero circa Cladē quā ad Pylū accepistis: atq; in hoc erga uos affectu cū ego p̄seuerarem: uos recōciliati cū Atheniensibus per eos inimicis quidē meis potētiam: mihi uero ignominiam attulistis. Propter quæ ad partes Mantinæorū Argiuorūq; non immerito transgressus atq; hostis factus uobis quoquo modo nocui. Quod si quis tūc irascebatur mihi cum nocebam: iis certe nunc si uere consideret acquiescere debet. Item si quis q̄ factiōem popularem sectatus sum potius de me peius sentiat: ne hic quidem recte putabit mihi succedendum. Semper enim tyrānis fuimus infesti. Quod aut imperitanti aduersatur id populus nominatur: atq; hinc penes nos popularis auctoritas permanet: & statū populari uigente plerūq; necesse nobis fuit rebus præsentibus obsequi. Tamen licentia quæ circa re. p. intēperatiæ erat tēperare uti sumus conati cū nō defuisset tā superiore q̄ nrā memoria: q̄ plebē i deteriora deducerēt q̄ & me eiecerūt. Nos aut oī t̄p̄e quo p̄fatus ita p̄fuimus ut iustū sentirēus: q̄ cōditōe florētē maxie ac liberā Ciuitatē q̄ accepisset i eadē cōseruarēt. Nā popularē statū cū oēs q̄ aliqd sapius cognitū hēmus: tū uero ipse quo maiore iniuria affectus sū: eo magis uitupio ne qd de cōfessa eius amētia dicat. Hūc aut statū nō uidebat̄ rurū nob̄ imutare: dū a uob̄ hostibus obsideremur. Hactenus de iis quæ mihi inuidiam confluauerunt. Nunc quid ad ea pertinet de quibus uobis deliberandum & si quid quod magis ego compertum q̄ uos hēam cōmemorādū ē cognoscite: i Sicilia eo aīo tratesimus ut Siciliēses primū: si possemus i nrām potētātē redigeremus. Mox deinde Italicos: tū ut carthaginensium sociis: atq; ipsis etiā Carthaginensibus imperare temptaremus: Quæ si procederent aut omnia aut pleraque: tum uero Peloponnesum aggredieremur sumptis illinc Vniuersis græcorū copiis: multisq; barbarorū mercede conductis

& hiberis & aliis: qui sine cūctoy controuersia illic barbaroy nūc sunt pugna
cūctis: edificatis et permultis triremibus præter nostras affatim materie habē
te Italia: quibus Pelopōnesum circūferemus peditatu pariter a terra inuaden
tes Urbium: alias ui expugnando alias circūuallando: sperantes facile nos debel
luros: & mox omnis græciæ imperio potituros: pecuniam & rem frumentariā
ad hæc cōmodius transigenda: eisdem illis oppidis suppeditantibus præter eos
conuentus qui hic exigerentur. Quæ ad Classem quæ mō profecta est pertinet
audistis ex homie, qui que cogitaueramus exploratissima hēt: quæ & si discessi
illic tamē a reliquis impatoribus cōficiē si poterunt. Cui rei nisi occurratis ni
hil sibi obstiturū eē iā discite. Et .n. Siciliēses hoies impatores illi quidem sunt rei
militaris tamē si conueniant frequentesq; bellū i eant nūc quoq; superiores fuerit
Vege soli Syracusani qui uniuersi quodā & i acie uicti sunt: & a nauigando cohi
bentur impares erunt exercitū: q nō est illic Atheniēsiū. Quæ Vrbs si capiatur
reliqua quoq; Sicilia occupabitur: mox & Italia: Atq; hoc qd prædixi uobis im
pendere periculum non diu abierit: quin in uos decidat. Ex quo nemo sentiat de
Sicilia solum consulari uege ēt de Pelopōneso nisi propere hæc executi fueritis:
talemq; illuc classē dimiseritis ut iidem remiges sint & milites: & qd ipso hoc
exercitu magis expedire opinor: uig; Spartiatam pro imperatore qui & p̄sentes in
officio teneat: & recusantes adesse cōpellat. Sic .n. & qui uobis amici sunt plus fi
ducia habebūt: & qui animo mutant minus timide accedēt. Et quod adhæc lo
ca pertinet debetis apertius bellum Atheniensibus inferre: ut Syracusani sentien
tes curam nos sui gerere: resistant uāhemētius: & Atheniensēs legnius alia auxi
lia suis mittant. Quinēt deceleam ab Attica muro intersepire: quod Atheniēses
semper p̄cipue formidāt: q; solum rentur in hoc bello nō esse rēptatum. Et sa
ne qs ita maximo dāno hostes afficit: si quæ illi maxime reformidāt: hæc ipse ubi
plæ explorarit inferat. Credibile .n. est unūquēq; quæ sibi periculosa sūt ea & sci
re p̄cipue & timere. Quātopere aut ex hac muri extructōe: uob̄ utiles aduersariis
i uilei eritis: & multa omittā: quæ maxia sūt sūmatim dicā. Intersepto Athēiēsiū
agro pleraq; oppida uestræ ditionis erūt partī capta: partī ad uos ultro deficiēt:
p̄uentus quoq; ex argētifodinis laurii: & quæcūq; illis nūc e terra atq; e iudiciis
cōmoda suggerūtur itatim cessabūt: p̄fertiq; quæ a sociis obueniūt minus obuē
tura ip̄is locus iā Atheniensēs paruifaciētibus si intellexerit uos omi ope bellum
administrare. Quæge rege ut mature aliqd & impigre fiat in uobisq; situm est lace
dæmonii. Nam & hoc fieri posse nec me falli opinione p̄sus cōfido. Neq; uero
debeo aut cuiq; uestrū uideri deterror: si qui inter infestissimos uobis hostes ali
quādo publicola habitus sum: idem nūc contra rem .p. meam acerrime tēdo aut
in suspicionē ueniret: q̄si emerēdi exilio fauoris gratia loquar. Exulo quidem sed
a peruersitate illoq; qui me eiecerunt: nō aut a uestra si mihi crederitis utilitate.
Neq; mihi pro hostibus magis habendi uos qui: aliquādo hostes nobis nocuistis
q̄ qui ut amici fierēt hostes mihi coegerūt mihi tūc publicolæ nō nūc cū inturi
am patior: sed cū tuto in rē .p. uersabar. Quæ cū amplius mihi priā nō sit: nō re
or me aduersus priā ire: sed ad eā multo potius q̄ nulla ē recupandā. Atq; is rec
te armator priā ē: nō q̄ suā cū iuste amiserit nō iuadit: sed q̄ eam quoquomō p̄t
ob illius desyderiū recuperare conat. Ex quo ego dignū me arbitror lacedæmo
ni: quos & i piculis & i laboribus oibus itrepide utāim: cum sciatis hūc sermonē
uulgo prouerbiū: uēisse: q̄ dū hostis: eēt uāhemēter nocuit: eūdem si amicus sit
satis profuturus: eo quidem magis q̄ res Atheniensēs cognitās habeo: & uestras

coniectura colligo. Postuloq; ut cū de maximi momēti rebus cōsultari sentiat
ne pigeat expeditionem uos in Siciliam atq; in Atticam suscipere: ut illuc trai-
ciantes parua manu: res sibi maximas conseruetis: & Atheniensium potentiam
præsentem piter & futuram euertatis: ipsi in postero tuto habitaturi & cunctæ
graciæ non coacte sed uoluntarie imperio potituri. Hæc Alcibiades. Qua rati-
one lacedæmonii cum iam antea & ipsi cogitarent bellum Athenis inferre: sed
adhuc aliquid circūspectantes cunctarentur: multo tamen magis sunt confirma-
ti: existimantes se audisse: atq; edoctos esse omnia ab eo qui hæc plāissime nos-
set. Itaq; ad intercludendam iam deceleam aiūm intenderunt: & statim aliquid
auxilioꝝ in Siciliam mittere: præficientesq; Syracusanis Gylippum Cleandriæ
filiū: iusserunt eū habito cum illis & cum Corinthis consilio curare: ut q̄ posset
maxime ac maturissime illuc aliquid præsidii iret. Ille Corinthios ut in Assinem
ad se iam duas naues mitterent iuber' cæteras appararent quascūq; mittere desti-
nassent: quæ cum tempus adesset ad nauigandum in expedito forent. His consti-
tutis e lacedæmone discessum est. E Sicilia aut̄ triremis Atheniensium quā du-
ces miserant pecuniæ atq; equitum gratia Athenas uenit: Cuius postulata cum
audissent Athenienses decreuere & cōmeatum mittendum & equitatum. Atq;
hyems excessit ac decimus septimus huius belli ānus quod Thucydides cōscrip-
sit. Inlequente Aestate initio statim ueris Athenienses qui in Sicilia erant: moue-
res e Carina nauigauerunt aduersus Megara: quæ est Sicilia: unde exterminatis
cum Gelone tyrāno oppidanis quemadmodum prius a me comemoratum est:
Syracusani agrum possidebant. Hunc agrum egressi nauibus Athenienses popu-
lati sunt: & progressi ad castellum quoddam Syracusanorum cum id non expu-
gnassent rursus tam pedestri itinere q̄ nauigatione ad flumen se Teriam recepe-
runt: transgressiq; campestria uastauerunt: frumentum q; incenderūt: & aliquot
Syracusanos in quos non tamen multos inciderant interfecerunt: atq; ad naues
erecto trophæo rediere: reuersiq; Catinam & illic frumentati cum omnibus co-
piis profecti sunt in Centorippa oppidum Siculum. Quo cum ex conuentione
intraissent incensis legetibus Teinessæoz simul & hyblæoz discessere: ac reue-
ti Catinam offendunt equites ducentos quinquaginta sine ipsis equis: sed cum
illorum ornatu tanquā Sicilia equos: sub peditatura: & equestres sagittarios
triginta: nec non argenti Talenta trecenta Athenis aduecta. Eodem uere lace-
dæmonii sumpta aduersus Argos expeditione cum Cleonarum tenuis uenissent:
facto terremotu rediere. Post quoꝝ discessum Argiui in Agrum Thyreensē si-
bi conterminum ingressi: magnam ex lacedæmoniis prædā egerunt: quæ diuē-
dita est talentis amplius Vigintiquinq;. Neq; ita post eadē aestate populus The-
spiensis impetū fecit in magistratus: sed res frustra fuit: succursuq; Atheniensū
Thespienses partim cōprehensi sunt: partim Athenas effugerunt. Per eandem
Aestatem Syracusani præcepto equitum aduentu ad Athenienses: & in se iam iā
futuro arbitantes: si hostis non occuparet: Epipolas locum præruptum Vrbi
imminentem se non facile posse circumuallari muro: ne si prælio quidem uince-
rentur constituerunt loci aditus obseruare: ne latenter illuc hostis ascenderet.
nō. n. alia pte cōcedi posse q̄ cæteræ arduæ eēt. Hic aut̄ Vrbe tenuis aliquātu-
lum decliuis & itrorū oīo patēs locus: ideoq; a Syracusanis Epipole uocatus: q̄
enim plurimū alii loco. Itaq; prima statū luce omnis populus Vrbe egressus est
in pratum iuxta Anapem amnē ductu eorum qui una cum Hemocrate iam im-
perium acceperat: ibiq; recensitus atq; recognitus. Ex quo delecti sunt sexcenti

note e multo

armati ante omnia profecto eis Diomilio Andrio exule qui praesidio essent Epipolis: Et siquid aliud accideret euestigio convenientes adessent. Ea nocte cum dilucesceret Athenienses recensitis copiis cum iis omnibus e Catina profecti ad locum nomine leonem: ab Epipolis sex septemve stadiis distantem: clam hostem peditatum in terram exsoluerunt: & cum Classe Thassum subierunt: quae angusto terrae limite in mare prominens peni insula est: non procul a Syracusis siue terra: siue mari: eam terrae angustiam cancellato uallo cum obsepissent nauarici milites quieuerunt. At peditatus ex templo ad Epipolas cursu contendit: conscendensque ab Euryclo locum occupat: priusquam Syracusani e prato post recessione cognita re adessent. Astuerunt autem auxilio cum alii ut quisque celerrime poterat: tum uero illi sexcento quibus praefectus erat Diomilius. Interiacebat autem a prato usque ad locum ubi hostibus occurrerunt non minus quinque ac uiginti stadiis. Hunc itaque in modum in illos Syracusani incidentes ac uicti praelio apud Epipolas in Urbem rediere: amisso Diomilio & aliis fere trecentis. Quibus Athenienses reditis hosti uictoriam concedenti trophaeoque erecto descenderunt. Postero die aduersus Urbem: & cum nemo obuiam prodiret regressi castellum apud labdalum excitant in summa crepidine Epipolarum: qua parte uergunt ad Megara: ut esset illud apotheca uasorum atque pecuniarum: quotiens aut ad pugnandum aut ad munus extruendum ipsi prodirent. Haec ita multo post superuenerunt eis ex Egesta equites trecenti & Siculorum Naxiorumque & aliorum quorundam circiter Centum: cum ipsorum esset ducenti quinquaginta qui sibi equos partim ab Egestanis Catinensibusque sumpserunt: partim mercati sunt quorum equitum summa extitit sexcentorum quinquaginta. Imposito itaque apud labdalum praesidio aduersus Sycam profecti sunt: quam obsidentes cum propere muro conclusissent pauorem Syracusanis: ipsa festinatione praebuerunt. Illi tamen ne rem negligenter egressi sunt animo pugnandi: sed eos cum utrinque iam acies instuerentur: uidentes sui duces dissipatos esse: ne facile in ordinem redigi in Urbem reduxerunt: praeter quamdam equitatus qui remansit ad impediendos Athenienses: quominus & lapides legerent & longius uagarentur. Eam una Cohors Atheniensium armata atque omnis pariter equitatus adorti in fugam reuerterunt: nonnullosque occiderunt. Cuius equastris uictoriae Trophaeum statuerunt: Postero die pars murum aquilonem uersus extribuebat. pars lapides atque materiam comportabat apud locum cui nomen trogylum: deponens semper qua parte breuissimus murus fiebat e magno portu ad alterum mare. At Syracusanis non placuit amplius totius populi uiribus in praelio periclitari: praecipueque ductu Hermocratis: sed quod satius esset murum substruere qua parte illi suum ducturi erant: & si indiscludendo hostem praeuirent: simulque si ibidem praesidium posuissent: mittere aliquam partem copiarum ad occupandos aditus atque inter sepiendos. Hostem enim si opus absoluerit omnes populos ad se asciturum. Egressi itaque murum excitant ducto ab urbe ipsa exordio subter ambitum muri Atheniensium: ex transuerso excisis olaeis phai ex quibus turres ligneas erexerunt. Adhuc enim ipsi maritima optinebant: nondum Atheniensium classe in magnum portum circumducta e Thapso: unde illi terrestri itinere necessaria afferebant. Vbi satis habere & uallum & substructionem muri uisum est: nunquam interpellatibus eos Atheniensibus: quod & ipsi suas multitudine absolueret praeparabat. quod timebat si bifariam agitarerent: ne facilius oppugnarent: in urbem rediere una cohorte in praesidium opis relicta. At uero Athenienses tum fistulas aqueductus qui aquam ad potandum in Urbem ferebant intercederunt: tum speculari alios Syracusanorum per meridiem

intra tentoria se tenentes: alios in Urbem regressos: alios pro Vallo segniter excubantes constituunt: ut Treceti ex suis armati & ite ex leui armatura aliquot: utriusque electi repente incurrerent in subiectas hostium munitiões. cetera copia bipartito sub suo quaque duce contenderent: altera ad Urbem si illic succurreretur: altera ad uallum qua uicinum Pyramidæ portulæ erat aggressi Vallum trecenti illi capiunt: custodibus id deferentibus & ad murem templo circumdatum refugientibus: quo pariter irrumpentes qui persequabantur atque ingressi uir rursus a Syracusanis eieci sunt: ibique aliquot Argiuorum atque Atheniensium occisi: cetera copia diruto muro reuulsoque Vallo: reuerterunt: uallos secum pro se quisque portantes ac trophæum erexerunt. Postero die locum arduum paludis imminerent muro cinxerunt. Unde ex Epipolis in magnum portum prospectus est: & qua breuissimus eis muri ambitus: foret descendentes per planum & paludem in portum. Hoc interim spatium Syracusani egressi rursus & ipsi Vallum reparant: incoherent ab Urbe per mediam paludem: fossamque pariter & aggerem ducunt: ne liceret Atheniensibus murem ad mare usque producere. Illi profecto superius opere iterum aggredi statuunt. Syracusanorum fossam & uallum: itaque iubent Classem ex Thapio circumagi in portum magnum: ipsi circa auroram ab Epipolis descendentes in planum per paludem: qua limosa erat & minime dumosa: substractis foribus laticisque asseribus: ac de super incendentibus sub ipsum diluculum fossam capiunt: & uallum præter exiguam partem: mox & id quod reliquum erat prælioque ibi commisso uincunt Syracusanos: quorumque in dextero cornu steterat: ad urbem fugerunt: qui autem in sinistro ad flumem. Horum transitum uolentes intercludere treceti illi delecti Atheniensium cursu ad portum contederunt. Quod ueriti Syracusani: adierunt autem eis plerique equitum: eunt pariter in hos trecetos eosque in fugam uertunt: & dextrum Atheniensium cornu aggressi sunt: ad quorum impetum prima cohors eius cornu perterrita est: id intuens Lamachus a suo sinistro cornu succurrit: cum non multis sagittariis ascriptis esset Argiuorum: & cum fossam quadam transgressus esset: destitutus cum paucis qui una transgressi fuerant: occubuit cum quibus sexue Comitibus. Hos statim Syracusani arreptos properauerunt portare trans flumem in locum tutum: ante alterius manus hostium aduentum: sed illa iam instante abscesserunt. Hæc interea fieri uidentes illi qui inter initia fugerant ad Urbem & ipsi rursus adito animo aciem instruunt: aduersus sibi oppositos Athenienses: & partem quandam suorum ad ambitum qui obiectus erat Epipolis mittunt: rati se desertum illum intercepturos. Et qui missi sunt occuparunt: illi quidem atque expugnarunt exteriores munitiões decem iugerum: expugnaturi etiam ambitum: nisi a Nicia prohibiti fuissent: qui illic propter malam ualitudinem erat relictus. Is enim machinas & omnem quæ ante murum erat abiecta materiam: incenderent ministris suis imperauit: non uidens alio pacto locum inopia defensorum posse seruari. Atque ita contigit ut seruaretur. Nam Syracusani non ausi propter incendium subire propius rursus rediere: quoniam Athenienses qui hostem deorsum fuerat insecutus: iam ad auxilium aduentabat: & naues pariter a Thapso ut dictum est ad portum magnum appellabant. Quod cernentes illi qui superius erant Syracusani prope abscessere: reliquisque omnis exercitus ad Urbem que existimaret: non satis sibi iam uirium adesse ad prohibendum quominus ab hoste murus ad mare duceretur. Secundum hæc Athenienses trophæum erexere: mortuosque Syracusanis Victoriæ concedentibus reddidere: & Lamachum inuicem cum iis qui una perierat recipere. Et cum iam præsto esset omnis exercitus: naualis pariter & pedestris: concludere duplici muro Syracusas: per-

ducto ab Epipolis rupibusq; ad mare. At quos & cōmeatus undiq; cōportaban-
tur ex Italia; & accedebant permulti socii Siculorum; quod antea facere contēp-
serunt; & ex ora tyreni maris naues biremes tres; Deniq; omnia ita procedebāt:
ut uictoriam spe præsūmerent: quia Syracusanis nec fiducia iam erat bello supe-
randi: qđ sibi nihil dū e Peloponneso auxiliorum ueniret. Itaq; colloquia depa-
ciscendo & inter se ipsos & cum Nicia habuere. Is enim iā solus iperator erat de
functo Lamacho: nihil tamen usquequaq; transactum est: multa tantum qualia
credibile est agitari inter hoies consilio nutantes; & arctius q̄ antea oblesos di-
cta sunt: cū apud Niciam: tum uero intra Urbē. Quippe mutuo sibi ex præsenti
bus malis nō nihil suspecti erāt. Ipsos ēt duces sub quibus ista contigerant eis ab-
dicauerūt: tanq̄ clades esset accepta: illoꝝ aut infelicitate: aut p̄ditione: & in eo
rum locum alios delegerunt. Heraclidem & Euclea & Telliam. Interea Gylippus
lacedæmonius & naues a Corintho iam circa leucadem erant aīo q̄ celerrime au-
xilia in Siciliam ferendi. Quibus cum atroces nuntii afferentur: omnes in idem
mendacium congruētes: iā pr̄sus circūuallatas esse Syracusas: omēm spem Gy-
lippus Siciliæ abiecit: cupiens tamen Italiam tutari cum duabus laconicis nau-
ibus: & una pythen Corinthius cum totidem Corinthiis q̄ uelocissime transmis-
so Ionio Tarētum p̄ eruenerē: dum Corinthii pr̄ter suas decem naues duabus
leucadiis & tribus ambratiotis instructis posteriori nauigare constituerēt. E Ta-
rento Gylippus in Thuriam primum prolegato p̄fectus renouata pr̄is memo-
ria in administrāda re. p. ut ad defectionem adduceret: cū nihil proficeret abiit:
cum preterueherentur Italiam arreptulq; uentis insinu Terinæo: qui obnoxius
aquiloni uehementer spirat auferetur in pelagus: rursus tempestate acerrima ia-
ctatus Tarentum subiit: ac naues quæcunq; tempestate quassatæ erant subduxit
refecitq;. Hunc Nicias cursum Syracusas tenentem cum audisset p̄ nauium pau-
citate contempsit: id quod & Thurini fecerant: existimans eum potius prædonū
ritu nauigare: eoq; nullam adhibendam esse custodiam. Per eadem huius æstatis
tempora lacedæmonii cum sociis aduersus Argos arma sumpserunt: magnaque
Argiui Agri partē depopulati sunt. Contra quos triginta naues Argiuis auxilio:
misere Athenienses: per quos fœdera quæ ipsis erāt cum lacedæmoniis aperte sūt
rupta. Nam ad eam diem latrociniis e Pylo & circa Pelopōnesum potius egerāt:
q̄ in laconicam cum Argiuis & Mantinæis ingressi bellum gesserant: & hortan-
tibus crebro Argiuis ut laconicum cum armis eatenus peragrantes: quatenus ip-
si tenerent: & quantulumcunque partem populati secum abirent: nunq̄ id face-
re in aīum induxerant: tunc uero præfectis Pythodoro Dæspodioq; ac Demara-
to in epidaure egressi limeram & Prassias: & alia quædā eius regionis loca popu-
lati sunt. Ex quo factum est ut lacedæmonii multo excusatius se contra Atheni-
enses tuerēt. Reuersis ex agro cū classe Atheniēsibus & itē lacedæmoniis Argiui
phialia icursauerē: ac p̄te agri uastata non nulliq; iterēptis domū reuersi sunt.

THVCYDIDIS ATHENIENSIS BELLIPELO
PONESIACI LIBER SEPTIMVS

YLIPPVS aūt ac pythē Posteaq; naues instruxere
ad locos qui ad occasum uergunt e Tarento profe-
cti sūt. & facti certiores nōdum circūuallatas esse
undiq; Syracusas. sed adhuc licere uenientibus cū

exercitu per Epipolas introire: deliberabant utrum dexteriora Siciliae tenentes
periculum facerent intrandi: an ad leuam nauigantes Himeram peterent primo
Et cōparata tū ex illis tū ex aliis quos iduxissent manu pgerent itinere terrestri.
Et constituerūt ad Himeram nauigandū: p̄sertim nondū Rhegiū appulsis quat-
tuor Atticis nauibus: quas tamen miserat Nicias: cognito q̄ isti adhuc apud lo-
cros essent. Hæc aduentū Gylippus & pythen p̄uertentes: ac per fretū transmit-
tentes cū Rhegiū ac Mesanā tenuissent: ad Himerā perueniūt: ubi cū essent Hi-
meræos ad belli societate & ad se sequendū & ad præbenda suæ nauiū nautis
quibus deerat arma iduxerūt: Naues. n. ibidem subdixerāt: Selinuntios præte-
rea iussere missis quibusdā ad certū locum sibi occurrere cū omnibus copiis ali-
quantulū aut: non tamen multū copiæ missuros se ad istos sponponderunt: &
Geloī & Siculorū nōnulli multo tūc ad transeundū aiosiores: q̄ & Archonides
qui apud quosdā id loci Siculos regnasset nuper uita excefferat: non inualidus
Atheniensū Amicus: & Gylippus impigre uenire e lacedæmone uidebatur. Sum-
pris itaq; Gylippus e suorū nauatū epibatæq; numero quos armauerat ad sep-
tingentos: & Himeræorū mille tam leuis q̄ non leuis armaturæ: & equitibus cē-
tum Selinuntiorū aliquot leuiter armatis atq; equitibus: & Geloorū paucis ac Si-
culis ad mille omnino pergit Syracusas. Nec non corinthii e leucade mouentes
cum reliquis nauibus q̄ potuere maturime auxilio uenerunt. Cuius Corinthiæ
classis unus e ducibus Gongylus qui postremus una cū nauī profectus erat pri-
mus appulit Syracusas paulo ante Gylippum: qui nactus Ciuitatem depacificā-
do cum hostibus concilium habituram id fieri inhibuit: atque eam exhortatus
est: q̄ diceret & alias in cursu esse naues: & Gylippū Cleandri pro duce a lacedæ-
monis missum. Qua ex re Syracusani animo cōfirmati Gylippo prorinus: iam
enim aduentare eum acceperant: tanq̄ obusam ituri cum omnibus copiis prodi-
ere. Ille in ipso itinere Igetis Siculorum muro expugnato acie instructa tanq̄ ad
prælium contendit ad Epipolas: conscendensque ab Euryclo qua parte Atheni-
enses primum ascenderant: perrexit cum Syracusanis aduersus Atheniensū mu-
nitiones. Atque id temporis quo ille uenit septem octoue stadiorū murus erat
ab Atheniensibus ad portum magnum profectus: & iis duplex præter aliquan-
tulum spaciū uersus mare quod adhuc ædificabatur. Nam ex altera & quidē ma-
xima ambitus parte Trogilum uersus lapides maritenuis iam coportati iacebāt:
& opus alibi perfectum alibi semiperfectum erat relictum. Eo periculi Syracu-
sæ deuenerant: Atheniēses repētino Gylippi ac Syracusanorum aggressu tumul-
tuantes quidem a principio: tamen e diuerso se se instruxere: Ad quos Gylippus
positis iuxta armis Caduceatorem præmittit: qui diceret si uelint intra quinque
dies Sicilia decedere sumptis rebus suis paratum se foedera cum eis inire. Illi par-
uifacientes hæc nullo reddito responso Caduceatorem remisere: moxq; ab utris-
que ueluti ad pugnam acies instructa. Cæterum Gylippus perturbatos cernens
Syracusanos: ægreque in ordines ire: satius duxit eos in locum patētiorē redu-
cere. Nec suos Nicias in hostem egit: sed quietos sub muro castrorum tenebat.
Quos ubi non inuadentes se Gylippus animaduertēret: abduxit copias in uerti-
cem nomine Temenitem ibique statua posuit. Postero die cum maiore suorum
manu acies admouit ad muros Atheniensium. ne illi inuicem sibi succurrerent:
ac missa copia pte castellū Iabdalū cepit. & oē qd̄ ibi nactus est præsidium itere-
mit. Non enim cōspiciebatur a reliquis Atheniensibus locus: Eorundem quoq;
triremis eodem die a Syracusanis excepta est: dum portum magnum subirent.

Extruxere quoque secundum hanc Syracusani & socii mure ab Vrbe incipientes per Epipolas Sursum uersus ducentes ad illum alteque obliquum & simplicem: ut Athenienses si hoc non impedire: ne Urbem quidem circumvallare amplius possent. Vex illi absoluto ad mare muro iam se inferiora receperat: sed eius portum quaedam fragillis erat: ad quam Gyleppus noctu sumpto exercitu contendit. sed cum Athenienses (Extra uallum. n. statione habebant) sensissent obuiam se ferrent tacito agmine rediit. Hoc demum muro Athenienses sublimius excitato: illic per se excubias agebant. Nam socios iam reliquis in partibus ubi quisque excubare deberet collocant Nicias quoque uidebatur muro sepiendus locus: quem Plemyrium uocant: quod est promuntorium e regione Urbis: quodque prominentes portui magno fauces eius coartat: & eo septo faciliore fore receptum comitatus ac regere necessarium. Et propinquiori. n. se spatio ante portum Syracusanorum ingressurus: non quemadmodum tunc longinquam portus parte se se recepturos si quid hostes classe moliretur. Et iam cum intenderat animus magis ad nauale bellum cernens: minus sperandum sibi e Mediterraneo locis post Gylippi aduentum: Instructa itaque atque ornata classe exercitu: tria praesidia muro communiuit: ubi & pleraque uasa reposita sunt: & naues magnae pariter ueloces & iam in statione agebant. Propter quod tum primum non ex minima parte facta est iactura hominum: quippe penuria aquae quae longius aquaretur laborabant. Et quotiens lignatum nauis prodibat ab equitatu Syracusano terram optinente plerique conficiebantur. Nam tertiam equitum partem Syracusani apud optimum quod est in Olimpio collocarunt: ne si qui apud plemyrium erant ad ipsos ledendos exirent. Cognito in super Nicias ceteras corinthiorum naues aduenire ad eas intercipiendas mittit uiginti suas: cum mandato ut illas in Siciliam transmittentes circa locos & Rhegium & prominentia Siciliae loca captaret: Gylippus & ipse mure inter Epipolas extruit: usus iis lapidibus quos Athenienses in usum suum aggresserant: simulque Syracusanos ac socios in aciem extra munitiones producit assidue Atheniensibus e diuerso suam aciem instruentibus. Cui postea tempus adesse uisum est hostem inuadendi princeps ipse inuadendi extitit: & cum ad manus uentum est contabatur aut Syracusani Equitatus atque sociorum. Itaque inter utrorumque munitiones ibi nullus usus fuit uicere Athenienses: uictisque mortuos reddidere at trophaeum erexere.

Oratio Gylippi obliqua.

T Gylippus conuocatis copiis negat illarum culpam esse sed suam qui usum equitum iaculatorumque eripuisse instructa intra muros inter capedinem acie: nunc autem se rursus illos educturum esse iubereque eos ut id cogitent: cum non minorem habeant quam hostes exercitum: non committendum sibi qui Peloponneses & dores eunt: quin Ionios & insulanos & conuenas homines uinceret: & erigione depelleret. post haec ubi tempus fuit: itaque eosdem eduxit: Nicias autem atque Athenienses censebant et si illi non essent priores in acie prodire: tamen sibi necessarium fore non committere murum hostilem: quae iuxta suum excitabat: itaque tantum non ad extremitatem sui accesserat: qui si accessisset faceret ut Syracusani non iam oppugnarent: sed oppugnarent planeque uiceret ac debellarent. prodierunt igitur in acie aduersus Syracusanos ac conflixerunt. Gylippus autem longius amaris quam nuper armatos produxerat & eques atque iaculatores in loco spatio ubi muralia utrorumque opera desinunt transversos hosti collocat: Commissa pugna hic equitatus sinistram Atheniensium cornu: quod in ipsum urgebat in

uadit: atq; i fugā uertit. Ex quo factū ē ut reliquus exercitus a Syracusanis supra
ret: ad dissipatos in sua munimenta redigeret. Nocte i sequenti uictores pduxerunt
rūt murū tuū usq; ad hostilē: ita ut nō possent amplius ab illis neq; phiberi ab-
aedificando: neq; muro: ne auicentibus qdē circūuallari. Appulere post hęc Co-
rinthioꝝ & Ambracioꝝ & leucadoꝝ quæ reliquæ erāt naues numero duodecim:
qbus perat Thrasonides Corinthius: frustratæ Atheniēsiū nauū custodiā a qui-
bus adiuti sunt Syracusani i reliquo muro struendo usq; ad simplicē. Et Gylip-
pus urbe digressus cæteram Sicilia obuiit ad classē pedestrēq; exercitū comparā-
dum: ad sollicitandas ēt i societate Ciuitates: si quæ aut nō propese i bellū aut oī-
no abhorrentes a bello eēt. Alii quoq; Syracusanos Corinthioꝝq; legari sūt
missi Lacedæmonē & Corinthū ut plus copiarū traiceretur: quoquomō posset:
siue onerariis nauibus: siue nauigiis: siue aliter dū peruenirēt. Præterea tanq; ab
Atheniēsiibus ēt copiarū accerserēt: Syracusani classē explēt: & qsi nauibus quo-
q; hostē aggressuri: huic rei operā dant: & i alia quoq; uāhemēter icūbūt. Quæ
Nicias aduertens illorum uires auelcere magis i dies suasq; decrescere: mittit
& ipse identidē Athenas q; referret cum de aliis singulis quæ gererēt: tū uero de
præsentī rerū statu quē ancipitē arbitrabat: & de illo actū esse: nisi aut ipsi reuo-
carent: aut alii non pauci mitterent. Veritus tamē ne eos q; mittebātur aut dicē-
di facultas: aut memoriā mādatorū deficeret: aut uolūtas populo assentādi auer-
teret: Epistolam scripsit: ratus sententiā suā: nihil a nūtio suppressam: cū didicis-
sent Athenienses p̄cipue ex uero consultaturos. Quibus litteris illi quos mitte-
bat acceptis ac mandatis quæ ipsi exposituri erāt abiere. Interea Niciæ rem ca-
strēsē custodire maiori iā curæ erat q; uolūtaria picula adire. Sub extremū eius-
dem Aestatis Euetion Atheniēsiū dux cū Perdicca p̄ multisq; Thracibus bel-
lum itulit Amphipoli: & cū eā nō expugnasset adductis in Strymmonē Annē
Liburnicis nauibus ab ipso Strymmonē urbem oppugnabat ex Himeræo p̄-
cicens. Atq; hæc Aestas excessit. Ineunte hyeme q; missi a Nicia erāt Athēas p-
uenere: & q; mādata erāt uerbis exposuere: & si qd; p̄contabat respōdere: atq; Epi-
stolā reddidere. Quā p̄cedēs scriba Ciuitatis Athēsiibus recitauit i hæc uerba

Epistola Niciæ ad Athenienses

Væ ante hac gesta sūt ex superioribus Epistolis nostris Athēsiēs. Nūc
t̄ps ē uos cognito q; i cōditioē simus nihilomius cōsultare. Cū Syracu-
fanos aduersus quos missi sumus aliquot p̄lus supassemus: murosq; extruxisse-
mus itra quos nūc agitamus. Aduēit Gylippus Lacedæmoniū cū exercitu ex Pe-
lopōneso: & ex quibusdā Siciliēsiū Ciuitatū quē prima i pugna uicimus. In se-
cūda ab eq̄tatu frequēti atq; iaculatoribus coacti sumus itra muros nos recipe-
re. Nunc itaq; p̄termissa circūuallatiōe muroꝝ p̄ hostiū multitudinem otiū tene-
mus. Non. n. possumus oēs i aciē copias educere: cū p̄te armatorū opus sit ad agē-
das i statiōibus muroꝝ excubias. Et hostes muge simplicē iuxta nostrū excita-
uerūt: ut iā eos circūuallare neq; amus: nisi q; illū multo cū exercitu adortus ex-
pugnet. Eueitq; ut q; alios obsidere uidemur: ipsi potius q̄tēus ad terrā p̄tiet ob-
sidentur. Quippe q; haud multū p̄ hostiū eq̄tatū e loco p̄gredimur. Miserūt
p̄terea i Peloponnelū legationē accersitū alias copias: & ad urbes Sicilia i socie-
tatē belli sollicitādas: q; nunc i prius nō sunt Gylippū illic pedestres naualesq;
copias si poterit adducturum. Constituūt enim q̄antum audio pariter adoriri

nostras munitiones: peditatu a terra: classe a mari. Neq; cuiq; uestru hoc arduu
eē uideat q̄ ēt a mari. Nā nostra classis ut illi quoq; cognitu hēnt: inter initia ex
celluit: tū licitate nauū tū hoīum ī columitate. Nūc & naues tandiu subsidio
agentes: & ī mari putrefactæ & uiri asūpti sūt. Nec licet illas nobis ad reficien-
du subducere: ob id q̄ aduersariæ nostris numero pares sūt: atq; etiā plures: quæ
nos se iuasuras assidue significāt: qđ palā ē illos eē facturos cum penes eos sit: &
laccessere pugnā: & suas naues exiccare cōmodius: ut q̄ obsident alienas naues: q̄
uix nobis licuit tāta classe abūdātibus: nec dam coactis quēadmōm nūc: oī nos
classe tutari: q̄ siqd uel modicū e tutela nostra remisimus: cōmeatū nullū hē
bimus quē nūc quoq; urbē illorū p̄teruehentes ægre īportamus. Qua de re nau-
tici hoīes: cū antea amissi sūt: tū uero nūc amittūt: cū lignatū: cū aqtū: cū aliqd
p̄datū lōgius eūt: ab hostili eq̄tatu cōfecti: seruitiis quoq; cū ad pugnādū cōsti-
tinus trāfugiētibus p̄grinorū quoq; militū q̄ cōscēdere naues adacti fuerunt:
cōtinuo ī urbes dilabūt: q̄ uero magnitudie mercedis allecti uenerāt: ratiq; se q̄-
stū facturos potiusq; dimicatuos: ubi p̄ter opinionē ex aduerso classē: & alia ho-
stilia uiderūt: p̄tī p̄ occasionē ad hostē trāseūt: p̄tī ut cuiq; facultas ē abeūt (spa-
tiosa. n. Sicilia c). Quidā ēt mācipia hyccarica mercati p̄uasīs Trierarchis ut il-
la p̄ se substituāt disciplinā rei naualis euertūt. Nā itelligētibus aut scribo: breue
ad r̄pūs ē ille classiarū multitudinis flos pauciq; agēdi nauē ad moderādū p̄tī.
Atq; iter hęc oīa ad me maximū sollicitū facit: q̄ mihi duci nō licet ista phibe-
re. Nā & ingēta uestra Athēseses difficilia sūt ad coercēdū: nec unde expleamus
naues hēmus: id qđ hosti multis ex locis licet: sed necesse est nobis illic sūmere:
unde quādo huc uēimus: & q̄ absūpta sūt: & q̄ sup̄tūt sup̄simus. Siquidē q̄ p̄stāt
ī societate Ciuitates iualidæ sūt Naxus & Caria. Quod si hoc unū hostibus acce-
dat ut oppida Italiæ q̄bus alimur cognito ī q̄ cōdictiōe sumus: & q̄ a uobis nō
mittūt auxilia ad ūlos deficiāt: p̄fecto sine p̄lio debellatū ē: nosq; ab istis expu-
gnati. His ego iocūdiora uobis scribere poterā: sed nō tamē utiliora. si mō decet
uos rebus nostris apte cognitis deliberare: cū p̄serti hēam urā īgēia p̄b e nota: q̄
iocūdissima qđ uultis audire. Sed siqd ex iis non peride successerint postmodū
accusatis. Tutius duxi uegē p̄mere. Et nūc ī iis ad q̄ nos a p̄cipio misistis ita sē-
tite: nihil uos neq; militibus neq; ducibus succēdere posse. Vegē cū oīs Sicilia cō-
spiret: & alius a Pelopōneso exercitus expectet: decernatis aut nos reuocādos eē:
qui ne p̄tētib; quidē hostibus pares samus: aut aliū huc exercitū mittēdū: nec
peditatu miorē nec Classe: nec cū exigua pecūia: & mihi quoq; successorē: ut po-
te ad permanēdū iualido ex renibus laborātī. qđ ut īpetrē mereor: quia cū recte
ualerē ī administrādis magistratibus crebro de uobis benemeritus sū. Quicqd
aut facturi estis id ī eūte statī uere neuriq; differēdo facitote: tāq; hostibus res Si-
ciliēses paulatī sibi cōciliātibus. Nā qđ ad Pelopōneses res attinet cunctatius ille
quidē fiēt: tamē nisi aiūm aduertitis: p̄tī quēadmōdū antea uos latebūt: p̄tī p̄oc-
cubabūt. Hęc Niciæ narrabat epistola: quibus Athēseses auditis. Niciā quidem
magistratu nō amouerūt: sed donec illis collegas mitterēt duos eorū: qui cū eo-
dē erāt delegerūt. Menādrū & Euthydemū: ne solus & idē æger molestia cōfice-
ret. Aliū quoq; exercitū cēsuerē mittēdū nauticæq; pedestriūq; copiæ tā locia-
liū q̄ suorū: ex formula delectis Niciæ collegis Demosthene Alcisthenis & Eury-
medōte Thuclis filio. Quē Eurymedōrē statī circa solsticiū hybernū ī Siciliam
dimisere cū nauibus decē: Cūq; cētū uiginti Talentis argēti qui et nuntiaret illis
uētura ipsi; auxilia: curāq; eorū Ciuitati fore Demosthenes ad apparādū p̄fec-

tionē remansit: tanq̄ primo statim uere profecturus: ad indicēdūq; sociis delectū: ac cōperādas illis pecunias: naues & armatos. Sup hęc Atheniēses mittūt circa Pelopōnesū naues uiginti ad custodiēdū: ne q̄s e Coritho ac Pelopōneso traiceret i Sicilia. Nā Corinthei posteaq; ad eos uenere legati: & res i Sicilia meliore cōditiōe eē nūriauere: multo magis aīo cōfirmabāt: existimātes nō i tēpestiuā fuisse classē: quā prius misisset. Itaq; admittēdas eodē armatorū copias onerariis in nauibus se se accingebāt: eodē mō ex cætera Pelopōneso Lacedæmōii suas & ipsi copias missuri. Et Corinthei quicq; & uiginti naues impleuerunt: ut pugna nauale experirent aduersus specularias illas q̄ stabant ad Naupactū: ne ab iis Onerariæ suæ trāsire phiberēt: opposituri triremiū p̄sidiū. Lacedæmōii uero p̄t constiuerāt expeditionē apparabāt: urgētibus Syracusanis atq; Corintheis. cū audisset auxilia ab Atheniensibus i Sicilia mitti: ut ipsa missio phiberet: Lacedæmonis terrā illoq; igressis Alcibiade quoq; q̄ iis aderat admonēte deceleā muro obsepiendā eē nec bellū ōmittēdū. Et cū hęc tū p̄cipue illud cōfirmabat Lacedæmonioq; aīos quod arbitrabāt Atheniēses duplex gerētes bellū cōtra: ipsos cōtraq; Sicilienses: facilius opprimi posse: & eosdē prius fœdera rupisse. Nā i superiore bello se id potius admisisse. Quoniā Thebani saluis fœderibus plataeā inuasisset: & cū in prioribus pactionibus diceret: ne arma infertēt iis q̄ iudicio stare uellet: ipsi ad hoc ab Atheniensibus e uocati stare noluisse: & ob id merito se aduersa fortuna usos: cū i aliis tū uero i illa apud Pylū calamitate. At postq; Atheniēses ex Agro p̄fecti cū nauibus Triginta quādā Epidaurici agri partē Prasiog; & alia loca uastauerūt: atq; e Pylo latrocinia agitabāt. & quoties ex fœdere a Lacedæmonis repetebātur: res ereptæ & i iudiciū uocabātur disceprationē abnuebāt: tū uero arbitrati sūt pristina culpā suā i Athenienses refulā esse. Ideoq; alacri ad bellū aīo edixerūt eadem hyeme sociis ut illi feramenta dū ipsi cætera ad extructiōem muroq; istrumenta p̄pararent. Simulq; tāq; supplemento i Sicilia mittēdo pecuniā & ipsi cōtulerūt: & cæteros Pelopōneses ad cōferendū adegerūt. Hyemsq; exiit ac duodeuicesimus huius ānus belli qd̄ Thucydides cōscripsit. Sub initiu statū ileq̄ntis ueris Lacedæmōii lociq; maturie Atticā i cursa uere: duce Agide Archidami filio Lacedæmōioq; rege: & primū q̄ p̄iacēt capestria uastauere. Deinde muro deceleā itersepire cœperunt: distributo per Ciuitates eo ope. Abest aut̄ deceleā ab Athēis circiter centū ac uiginti stadiis: tātūdem aut nō multo plus a Boetia. Extruebat aut̄ murus tū apd̄ capestria tum apd̄ oportunissima ad iustādum loca: et Athēas usq; cōspiciuus. Et Pelopōneses q̄dem ac socii murg; i Attica ædificabāt. Interea uero q̄ i Pelopōneso erat armatorū copias i Sicilia miserunt Onerariis nauibus Lacedæmōii lectissimum q̄nq; seruog; atq; ascriptitiog; nūero sexcentos duce Eccrito Spriata: Boetii trecentos ducibus Xenōe & Nicōe Thebais Hegesādrosq; Thespico. Hi iter primos a Tænaro lacōicæ p̄fecti altum tenuere. Nec multo post hos Corinthei quingentos: p̄t ex ipsa Coritho: p̄t ex archadibus mercede cōductis: p̄fecto eis Alexarcho Corithio: Cūq; Corintheis Sicyōii ducentos: q̄bus p̄erat Sargeus Sicyōius. Illæ autem quicq; & uiginti Corintheog; naues istructæ atq; ornatae per hyemem e regiōe uiginti Atticarum nauium q̄ ad Naupactum stabāt i statiōe fuerunt: dum illæ q̄ armatos e Pelopōneso portabāt: onerariæ tam trāsiret: quaz; cā triremes ipæ prius fuerāt istructæ. ne Athenienses aduersus onerarias potiusq; aduersus triremes aīum intenderent. Inter initia ueris dum deceleā muro itercludebat: Atheniēses dimiserunt Triginta circa Pelopōnesū naues duce Charide Appolodori: cui mādaturū erat: ut p̄fectus Argos ex iure societatis hortaret Argiuos ad explēdas naues arma-

ris. Dimiserunt ite quemadmodum destinaret in Sicilia Demosthenem sexaginta cum nauibus Atheniensium & quinquaginta Chyoz: ferentibus ex formula mille & ducentos Atheniensium armatos: Insularumque plurimos undique contrahere potuerunt: & ex aliis suae ditionis sociis sicubi aliquos opportunos ad rem militare habebant. Cui preceptum est: ut iuncta cum Charide classe circumuecti laconicam ora inestaret. Et Demosthenes quod in Egina nam traiecit ibique si quae suorum reliquaerant: & dum Charicleus Argiuos assumeret optebat. In Sicilia uero per eadem ueris tempora Gylippus rediit Syracusas agens e Ciuitatibus quas persuaserat quae potuerat maximam undique exercitum conuocatisque Syracusanis iugiter. Opere precium esse eos quae plurimas possent naues armare ac pugnam experiri naualem. Sperare. n. se aliquod periculum dignum facinus in eo bello editurum: Ad quod illos etiam Hermocrates hortabatur in primis negans reculandum Classe consistere cum Atheniensibus: non. n. illos hereditaria aut perpetua habere peritiam rei naualis: sed mediterraneos esse magisque Syracusanos: & cogentibus Medis nauticos factos Catege audacibus uiris quales sunt Athenienses eos uideri aspimus: quae & ipsi ex aduerso audacia ferant. Nam quae finitios suos in potestate redegerunt: id uero non tribuendum esse eorum uiribus: sed audaciae iuadendi: eorumque idem terroris ab aduersariis pati debere. Sed dicebat prope nosse Syracusanos ex ipsa audacia obuia eundi Classi Atheniensium: & ex hac re illis opinata terrore incutiendo magis profecturos quam Athenienses ex sua peritia Syracusanorum imperitia rei naualis offuturos. Capesseret igitur rem nauticam eos iubebat: nec pigeret experiri. His & Gylippi & Hermocratis & si cuius alterius exhortationibus iuncti Syracusam ad pugnam naualem se expediunt: nauesque implet. Quod ubi factum est Gylippus tota nocte cunctum pedestre agmen duxit: ut eodem momento ipse a terra ad muros quae sunt in Plemmyrio subiret: & naues a mari. Itaque ex composito triremes Syracusanorum portu magno quinquaginta & triginta in aduersum tendunt e portu minori: ubi naualia eorum erant: quinquaginta & quadraginta circum agunt: eo consilio ut cum iis quae itus erant miscerent: & nihilominus Plemmyrium adorirent: quo Athenienses utriusque iuali tumultuarent. At illi prope sexaginta e diuerso nauibus impletis quinquaginta & uiginti: certamen iniere: cum Syracusanorum quinquaginta & triginta intra portum magnum ceteris tendunt aduersus eas quae e naualibus circum agebant: cum quibus statim in ore magni portus conflixere. diuque iuicem obstitutum his conatibus penetrare: illis penetrare prohibentibus. Interim dum Athenienses quae erant apud Plemmyrium ad mare descendissent & ad spectaculum pugnae naualis intenti essent: Gylippus prima luce repente muros adorit: & primum e tribus maximum capit: deinde de alios minores: non resistentibus custodibus cum uiderent primum tam facile captum. In quo quae fuerant aggregatae in naues & quaedam onerarias effugerunt: & in castra se receperunt. Insequenti eos una ueloci trireme Syracusanorum quae iam intra portum magnum uictoria nauali potiebatur. Vbi uero & duo reliqua capti sunt muri ibi Syracusanorum haud dubie uictoria erat. Catege uictoriae facile fugam capessierunt. Nam Syracusanam illam quae per faucibus portus decertabat: cum propulissent obstates nullo sunt ordine ingressae: sed se iuicem perturbantes hosti probuere uictoriam. Si quidem Classis Atheniensis in istas in fugam dedit: & illas a quibus ipsa intra portum supata fuerat. Quae decem deperdit ac per multos in illis mortales interfecit propter quod ex tribus quos uiuos cepit: tres quoque ipsius naues corruptae sunt. Athenienses extractis hostilibus naufragiis acposito Trophaeo parua in Insula quae Plemmyria praecipue: in sua castra rediere. Atque hunc in modum Syracusani rem gesserunt in pugna nauali apud Plemmyrium: tamen tribus muris potiti: totidem trophaea stauerunt: & e duobus muris posterius captis alterum diruerunt. reliquos praesidio imposito tuebantur. In quibus muris expugnatis & perierunt multi: & capti sunt. capta insuper quae ingens erat: omnis pecunia: quoniam illis uelut aratio utebantur Athenienses:

ubi multa ferat pecunia negotiatorum: & res frumentaria multa etiam trierarchorum.
Quippe relicta illic erat Quadraginta triremium uela: atque alia instrumenta & res quae
introducere erant triremes: Quae Plemyrii expugnatio Athenienses maximo detrimen-
to affecit: & in primis quod non tuto iam necessaria importabant: sed cum periculo importari
prohibente Syracusanorum nauium occursum. Quae res cum timore ad caetera exequenda
militibus: tum languore animi afferebat. Secundum haec miserunt Syracusani naues duode-
cim: cum praefecto Agatharcho Syracusano: quibus una legatos in Peloponnesum ferret: ad e-
docenda quae apud ipsos gesta essent: & se in ipse ingressos simulque ad acuedos ut bello
ibi gerendo magis incuberent. reliquae Italia peterent: quod rumor erat naues pecu-
nia onustas ad Athenienses cursu tenere. Eas naues Syracusanarum naue magna ex
parte corruerunt: & materia ad aedificandas naues idonea in ora maritima Caulonibus
concremarunt: quae Atheniensibus erat praeparata. Eadem undecim cum locros hic abissent:
& illic in statione essent: naus una e Peloponneso Oneraria in qua Thespii armati ue-
hebant aduenit: quibus in suas naues receptis Syracusani domum redierunt: obseruati-
bus eos Atheniensibus cum uiginti nauibus atheniensi Megara: a quibus una omnia intercepta es-
sent plures non potuerunt. caeterae Syracusas elapsae. In ipso quoque portu pugnatum est
leui certamine sub uallibus: quod in mari atheniensi uetera naualia Syracusani tegerant: intra quod
ipsorum naues stationem haberent. Huc Athenienses naue decem milium sarcinarum turritam
& loricatam: ne in aggrediendo sibi nocere admouent: uallosque in mari depectos
e nauiculis illa quaerant: machinamentisque conuellunt: quosdam etiam notando educunt Syra-
cusanis in istos ex naualibus istis ex oneraria in illos missilia iactantibus. Ad extremum
Athenienses multum euulsere uallos. Erant enim eis cum caeteri infestissimi: tum maxime qui occul-
tabant non extrates ab aqua de industria sic depecti: ut accederes naues periculum ad-
rent: nisi prouiderent ne ueluti in pedicula iduerent. Hos tamen urinatores mercede
solicitati refixerunt: Sed alios rursus Syracusani praeparabant multae praeterea machina-
tionis iuicem quales inter uicinos exercitus & opposita castra habentes fieri credibile est
excogitabant: leuique conserebant certamina: nullum denique genus experimenti permit-
tebant. Miserunt autem Syracusani legationes Cuiusdam Corinthiorum Ambraciorum Lace-
daemoniorum nuntiatum de Plemyrio recepto: de quo pugna nauali in qua non tam hostium
uiribus quam sua perturbatio superati essent: & quod reliquum erat se bene sperare ac postula-
re: ut sibi foret auxilio Classe praeter ac peditatu: ut pote Atheniensibus alium exer-
citu expectantibus: atheniensi cuius exercitus aduerum si illi praefigerent: sit debellatum. Atque
haec quae in Sicilia erant egerunt. Demosthenes autem ubi copias coegit cum quibus ad au-
xilium suum in Sicilia erat: transmissurus: Solues ex Aegina in Peloponnesum nauiga-
uit. Charicleque cum triginta nauibus erat conuictus est: ac sumptis in naues Argiuorum
armatis Laconiam peruenit. Et primum praeter Limeram agrum Epidaurici depopulati
sunt. Deinde appulsi in agrum Laconicum e regione cytherorum ubi est Apollinis templum
non nihil terrae uastauerunt: & locum quendam isthmum similem muro cluserunt: quo
transfugerent Lacedaemoniorum seruitia: & unde latrones sicut ex Pylo praedatum irent.
Quem locum simul accepit Demosthenes traiecit in Corcyram: ut illic quoque sumptis
socialibus copiis ex templo in Sicilia nauigaret: Charicle dum murus loco circumda-
retur permanente: qui in praesidio illic praesidio mox & ipse Triginta cum nauibus se re-
cepit: & Argiui: pariter. Hac eadem aestate uenerunt Athenas e Thracibus ma-
chaeophoris a diaco oriundis Mille ac Trecenti peltati in Sicilia cum Demosthe-
ne transmissuri. Hos quia seruis uenerat Athenienses in Thraciam unde uenissent
remittere constituerunt. Nam tenere eos ad bellum quod ex decelea gerebatur sumptuosum
sane uidebatur. Namque horum singuli quotidie singulas Drachmas accipiebant. Et

decelea posteaq̄ hac aestate primū ab uniuersis hostiū copiis muro conclusa est: nā postea certo t̄pore spacio p̄sidiis Ciuitatū inuicē succedentibus infessa ē: magna iacturā fecere res Athenienses: & in primis pecūiarū atq; hominū amissioe. Nā ante hac cū ad breue tempus fierent incursationes: non phibebant reliqua p̄te anni frui suis Agris Athenienses. Nūc aut̄ hostibus perpetuo obsidētib; & non nunq̄ maiore cū manu inuadentibus: aliquādo etiā ex necessitate suā cuiusq; uicis custodiā ac p̄das agendi: utiq; Agide p̄sente Lacedæmoniorum Rege: nec segnem militiā sinente uahementissime uexabatur. omniq; circa regione exuti sunt: & ipsorū seruitia ap̄lius uiginti milibus ad hostē transferūt: eaq; māuarias artes magna ex parte factitantia. Oues quoq; uniuersæ amissæ sūt ac boues. Nec non Equi quotidiana agitatione equitū: tū ad deceleā recurrentiū: tū omnē circa regionē tutantium: partim claudi fiebant arido in solo & assidua erumna: partim sauciebantur. Etiam cōmeatus q̄ prius ex Euboia per deceleā breuiore uia subuehebatur: nūc circūnauigāte Sūio sumptuosa reddebatur: Adeo oī re aduecticia Ciuitas indigebat: & ex urbe p̄sidium factum erat Ciuib; iterdū per uices ad pinnas muroꝝ excubantibus: noctu omnibus p̄ter equites. Ita alii sub armis alii super muros: Aestate pariter & hyeme p̄seuerantes conficiebāt: & eo quidē tristiū: q̄ duo simul bella sustinebant: atq; eo puicatiā uenerāt quam nemo si audisset antea fuerit crediturus. ip̄os muro a Pelopōnēlib; circumfessos: tamē ne sic quidē e Sicilia decedere: sed illic uicissim eodē modo obsidere Syracusas Ciuitatem: nihilo p̄ se q̄ ipsas Athenas inferiorē dantes specimen suā tū potentia: tū audacia: maius opinioe græcorū q̄ ab initio belli cōceperāt. Nā alii annū alii Bienniū alii trienniū: nemo diutius eos bellū toleraturos putauerat: si ip̄orū regionē Pelopōnēses itroissēt. At q̄ a primo hōꝝ ingressu annus septimus decimus agebatur: cū i Siciliā transmiserūt: iā eodē bello exhausti & alterū bellū sumpserūt: nihilo inferius priore q̄ cū Pelopōnēlib; gerebāt. Vnde & decelea tūc uahementer afflicta: & incidentibus magis aliis super alios sūptibus: ad tenuitatem rei pecūiarā redacti sūt: & in locū tributi p̄ id t̄ps uicesimam exegerūt ab iis: quibus impabāt maritimis populis: rati plus sibi hac rōne pecūiæ obueturum. Nā & impensæ nō quales prius: sed tāto maiores fiebāt quanto maius existerat bellū & obuentiones erant extinctæ. Igitur Thraces q̄ post discessum Demosthenis uenerāt ex tēplo inopia rei pecūiarā missos fecerunt: dato negotio ditrephicos accipiendi: & in p̄nauigando: transibant enim per Eurypum si qd possent hostibus nocēdi. Nos ille i Tanagrā cū eduxisset: & rapti nō nihil p̄dæ egisset sub uesperū e Chalcide Euboia traiecit Eurypū: & expositos in Boetiam duxit aduersus Mycalessum & per noctem occultus subsedit ante Mercurii fanum: quod a Mycalesso distat sexdecim circiter stadia: ac prima statim luce urbi succedit: eamq; & si magnam tamen in custodiam nactus & nihil minus q̄ aliquos unq̄ a mari tantū facinus ausuros suspicantem capit: qua parte murus iualidus erat: & alicubi collapsus: alicubi humiliter structus: securitate isidiarū etiam portis apertis. Irrūpentes itaq; in eam Thraces & priuatas & sacras ædes diripiūt: Oppidanos trucidant: nō senili nō iuuenili ætati parcentes: sed oēs ut in quocq; incidebant: puerosq; ac scēminas. quinetiam iumenta & quascunq; animates uidebāt interimentes. Etenim Thracum genus barbarico proximum ubicunq; non timet: ubi sauiissimum se p̄bet. Et tunc alia non exigua extitit perturbatio: & passim funestum Spectaculum. irruentes enim in Ludum puerorum qui illic maximus erat: eos omnes (iam enim scholam introie-

rāt) conciderūt: quæ clades: adeo inopinata: adeo acerba toti Ciuitati incidit: ut
nulla alteri magis. Cognita re Thebâi suppetias eūt adeptiq; Thraces iâ digres-
sos (nō tamē longe) præda exuūt: perterritosq; persequūtur ad Euripum usq; &
ad mare ubi naues quibus aduecti fuerāt stabant: plurimos eorū dum naues cō-
scendunt nec norandi gnaros occidunt: cum illi qui in nauibus erant uilā suorū
fuga retraherent: naues extra ictum sagittæ. At posteaq; iterū se recepere Thra-
ces non incompōsite & aduersus equitatum Thebanorum a quo primum inua-
si fuerāt pcurserunt: conglobatiq; & ut tempus ferebat ordiati se se defēlabāt:
tum pauci eorū periere nō nulli ēt intra urbem illic iter prædandum deprehen-
si. In sūmam ex mille trecētis ducenti omnino & quinquaginta: ex Thebanorū
aut & aliisq; suppetias iere circiter uiginti eqtes armatiq; una cū Striphōda The-
bano uno ex Boetiis magistratibus: Et Mycaleffiorum pars quædam recepta ē:
Cuius Ciuitatis calamitate nullam alterius ut in tam diuticio bello miserabilio
rē reor fuisse. Adeo atrox ea fuit. Demosthenes aut e laconica post munitū mu-
ro locum i Corcyram traiciens nauē onerariam in Phia q̄ est agri Elei in statio-
ne adeptus corrupit. Qui uero in ea erāt elapsi sunt: uiri Corīthii iidemq; arma-
ti in Siciliam transmiffuri: & q̄ mox alia sumpta oneraria transmiffere. Post hæc
in Zacynthum pfectus Demosthenes: & in Cephallenia sumpsit illinc armatos:
& ex Naupacto Messenios accersiuit: atq; in oppositā Acarnaniæ continentē tra-
iecit: in Alyziam quoq; & Anactorium qd̄ ab Atheniensibus tenebat. Cui circa
hæc loca agitati occurrit Eurymedon e Sicilia remeās: quō cū pecūia ad exer-
citurū portāda per eam hyemē fuerat missus. Is nūtiat cum alia tū uero se au-
disse inter nauigationē Plēmyrium eē a Syracusanis receptū: Conon isuper qui
Naupacto p̄erat ad hos: uenit nūtiatū qnq; & uiginti Corinthiorū naues q̄ con-
tra Naupactū in statione eēnt non desinere bellū gerere pugnandī cupidus. lube-
re igit̄ eos mittere ad se naues q; suæ duo de uiginti ipares eēnt ad cōfligendum
cū hostiū quinq; & uiginti. Itaq; mittunt cū Conone Demosthenes & Euryme-
don ex iis q̄ ipsi hēbat uelocissimas decē ad illas q̄ erāt ad Naupactum. Quibus
missis ad delectū agendū se conferūt: Eurymedō qdem in Corcyra pfectus qn-
decī naues ab illis expleri iussit: & armatos delegit. Nā collega Demostheni iam
datus erat: ubi rediit quēadmodū dictū est. Demosthenes aut ex iis q̄ circa Acar-
naniā sunt locis quoscūq; potuit: sūdiores ac iaculatores coegit. At legati Syra-
culāorū q̄ post expugnatū Plēmyriū adierāt Ciuitates cū illas orōne p̄uasissēt:
& quē cōparauerant exercitū adducturi eēnt: & hac re certior factus Nicias mit-
tit ad eos Siculos q̄ transiturus erat hostis: & ad socios cū alios tū Centoripinos
& Alcyræos: ne illū trāsire pmittāt: sed cōgregati phibeāt. Non. n. alia uia trāsire
cōatuz. Nā Agrigentini p̄ suū agrū iter denegabāt. Itaq; Siculi quēadmodū ora-
ti ab Atheniensibus erāt: Siciliensibus iâ iter igressis insidias tendūt tribus i locis: ac
repēte incautos aggressi ad octīgētos ferme occiderūt: oēsq; legatos p̄ter unū
Corinthiū. Hic eos q̄ elapsi sūt ad mille & qngētos pduxit Syracusas. Per eorū
dē dies ad Syracusanos auxilio uenerūt Camarinæi armati qngenti: iaculatores
trecenti ac totidē sagittarii: Miserūt & Geloi naues quiq; iaculatores qdrigen-
tos eqtes ducētos. iā. n. oīs p̄pe modū Sicilia p̄ter Agrigētios q̄ i p̄tribus nō erāt:
cæteri cōspiratione facta cū hætenus circūspectasset auxilia ferebāt Syracusāis
Cōtra Atheniēses. Accepta tamē ap̄ Siculos clade Syracusani cohibebāt ab in-
uadēdis p̄tius Athēsiensibus: cū Demosthenes & Eurymedō cōparato iâ exercitu
e Corcyra atq; e cōtinēte trāsmissō mari Iōio tēuerūt Iapygiā p̄mōtoriū: & illic

Choeradas Iapygiæ insulas: & Iapygum Centum quinquaginta iaculatores Mes-
sapiæ gentis imposuere in naues: & renouata uetusta quadam amicitia cum Arta eius
loci principe qui iaculatores indulerat appulerunt ad Metapontium Italiae: induxe-
runtque Metapontinos admittendos iure societatis trecentos iaculatores: & trire-
mes duas. Quæ cum accepissent uenerunt Thuriam ubi deprehendunt aduersarios
Atheniensium proxime per seditionem exactos. Atque illic contractis omnibus copiis uo-
lentes recognoscere si quis relictus esset: & simul inducere Thurinos ad capeffen-
dam quolibetissime societatem militiæ & quando eo fortuna uenisset ad eisdem pro
hostibus proque amicis habendos quos haberet Athenienses subsederunt atque ista con-
fecerunt. Circa hoc idem tempus Peloponenses & Classarii quique illarum & uiginti na-
uium quæ onerariarum gratia in Sicilia tendentium e regione Naupacti ad Ancoras sta-
bant contra Atticas: tanquam ad pugnam naualem se instruebant: impletisque aliis ad huc
nauiibus: Adeo ut paulo essent pauciores Atticis: stationem habuerunt iuxta eri-
neum Achaiae in Rhyfica loco in speciem lunæ curuato: quoque ad presidium in eminē-
tibus promuntoriis peditatus utriusque dispositus erat: tum Chorotheorum: tum indige-
narum ipsis nauibus inter se stipatis mediū tenentibus: duce eorum Polyanthe Corin-
thio. In has e Naupacto tres & Triginta Atticæ duce Dipphilo contenderunt: Et Co-
rinthii principio quidem quiescere. postea uero quā ipsis signum sublatum est: & ipse
adesse uisum obuiam Atheniensibus eunt: ac pugnam committunt: in qua prodiu ab utris-
que repugnatum est: & Corinthiorum tres naues corruptæ Atheniensium: nulla quidem de-
pressa profluit: ceterum septem inutiles ad agendum factæ in cursu a proa Corinthiarum
crassiora habentium rostra laceratisque remigiorum frontibus. Certatum est autem ancipiti
Marte: adeo ut sibi utriusque uictoriam uendicaret: Athenienses tamen naufragiis poti-
ti sunt: sed prope uento in altum uento: nec in stantibus ultra Corinthiis utriusque dirēpti-
ne utriusque alteros insecuti: nec ulli ex alterutris capti: quia Corinthii ac Pelopon-
enses beneficio terræ prope quā dimicabant liberati sunt: & Atheniensium nulla de-
pressa est nauis. Quibus in Naupactum abeuntibus continuo trophaum erexere: Co-
rinthii ceu uictores: quod plures hostium nauium inutiles ad cursum reddidissent in-
terpretes ob id se non fuisse superatos quod neutri uicissent. Nam & Corinthii uic-
tores se esse censebant si non admodum uicti essent: & Athenienses se uictos nisi ad-
modum uicissent. Discessu Peloponensium dilapsosque Peditatu Athenienses erexerunt
& ipsi trophaum in Achaia: ueluti uictores cum abessent ab Eurineo ubi Corinthii
classem habebant uiginti ferme stadiis. Atque hunc exitum habuit pugna naualis. De-
mosthenes autem atque Eurymedon posteaque Thurini ad societatem militiæ se expedi-
erunt septingenti armati trecenti iaculatores iubent classem in ora tendere Croto-
niatam: ipsi recensitum prius peditatum ad fluuium Sybari ducunt per agrum Thuri-
num: qui cum ad Anem Hyliam uenissent: promississentque ad eos Crotoniatae quod dice-
rent nolle se per suam terram ire exercitum: descenderunt ad mare: ubi Hylas in
illud excurrit: castra habere. Vbi naues eis ob id peritæ fuerunt: Quibus postera
die contempsit abire subinde adeundo Ciuitates proterquam Locrensiū: donec ad pe-
trā uenire agri Rhegini. Hos iterea Syracusani cognito uenire antequam uenirent
uoluerunt fortunam naualem rursus experiri: atque terrestrem alio peditatu: quod ob id
ipsam comparauerunt. Instruxerunt autem tunc & alteram Classē tanquam superaturi quod e superi-
ori pugna plus aliquid in spem esset: decurtatisque prois rostra imposuere ab iis sublicas
prenderunt ante mugis: fere in tres cubitorum: quo scilicet modo Corinthii ad-
uersus Athenienses ad Naupactum naues instructi e proris pugnaverunt. Quippe pu-
tabant Syracusani aduersus Atticas non ut suas ædificatas a proa: sed graciles: ut quod non

tam aduersa forte q̄ ex circumductu incurrent non minus ualituras suas : & in magno portu pugnam multarū nauium non magnū intra spatium futuram se cum facere: q̄ aduersis pris eisdemq; æratis incurretes diffracturi essēt iuis cras sis ac solidis rostris: uacuas Atheniensiū ac fragiles pras nulla ip̄is Atheniēsis facultate: suas naues aut circūagendi aut educendi propter angustias: quo genere pugnandi maxime illi confiderent: quoq; alteq; ne illi elaberentur quo ad possent ipsi: alteq; ne naues iidem circūagerēt angustia loci præstaret. Itaq; qd̄ i scitia suoq; gubernatoq; prius contigisse uidebatur: ut prorsus confingerēt ex hoc se maxie superiores fore: non. n. licitum Atheniensibus nauibus iectu aduersariæ repullis remigare retrorsū: ad iectum iterandū alio nisi terrā uersus: nec id nisi per exiguū & in exiguum tractu: iuxta sua ip̄oq; castra cum cætero portu sint hostes porturi: & iuis sicubi succumberent auxilio futuri. illæ uero in arctū redactæ oēs & in eundem locum icidentes inuicem se turbatur: id qd̄ in oibus naualibus pugnis plurimū Atheniensibus obfuit: quibus non licebat quemadmodum Syracusanis in omnē portum retrocedere: nec circūflexu in apertum mare euadere: cum illi a pelago ingressum tenerent: nec resilire præsertim futuro ipsi infesto Plēmyrio: & non satis amplo portus igrēssu. Talia Syracusani ex sua pitia suisq; uiribus cōmentati: simulq; iam p̄ superiori prælio ferociore rem aggrediuntur: peditatu pariter & classe. Et peditatum quidem Gylippus paulo prius extra Urbē eductū ad mure Atheniensium: ea tenus ad mouet unde sibi i Urbem esset prospectus. Item qui apud olympium erāt armati atq; equites: & leuis armatura Syracusanorū utriq; mure & ipsi subeunt. Mox deide Syracusanæ naues socialesq; procedūt Atheniēses qui a principio petisse solo peditatu opina bantur: Vbi naues quoq; cernunt exaduerso tendentes subito perturbatur. Isti partim in muros prim ante muros contra accedentes i acie steterūt. At illoq; alii procedunt in equites qui multi erant: iaculatoresq; properato ueniētes ab olympio & ab iis qui exterius erant: alii naues cōscendūt alii in littus auxilium ferūt. Et ubi qnq; & septuaginta impletæ sūt naues: obuia itur hosti cuius naues erāt circiter octoginta. Hæ classes cū diu inuicem eo die incurrisent: resiliissent multa tēpassent & neutri possent qppiam alteris eripere dumtaxat memoratu dignū: nisi q; Syracusani unā aut alteram Atheniensiu nauē depresserūt: diremptæ sūt: Simulq; a muris peditatus abscessit. Postero die Syracusani queere: neutiq; significantes qd̄nam eēt acturi. Nicias uero cernēs pari euentu fuisse pugnatum. ueritus ne rursus idem conaretur hostis adigit trierarchas ad naues instruendas: si qua qppiam laborasset: onerariasq; protrahit e uallo: qd̄ inuicem portus conclusi defixū erat: in mari reliquas onerarias binū iugerū spacio inter se distinxit: ut si q; nauis ab hoste superetur: tutum ei effugiū foret. & rursus portum egressio. In hoc apparatu totū diem ad noctē usq; consumpsere Atheniēses. die i nequēti Syracusani aliquāto maturius: sed eodem conatu & peditatus & claslis cōstixere cum Atheniensibus: & cū eodem quo nudius tertius mō ad multū diei clasles obnixe cōstitissent: inuicē lacescentes: Ariston Corinthius Pyrrichi filius: oīum qui cum Syracusais erāt optimus gubernator: suadet prius suæ claslis ducibus nitant i Urbē sedulos aliquos: q; iubeāt extēplo omēs q; in Urbē eēt: q; q; esculentum hēret cōferre: ad mare exhibereq; foq; rex uenaliū: & ad uēdendū adigi: ut egressi si nauæ mercatq; statū ad naues præderēt: ac lubide alii atq; alii idē facerēt: & eodē die Atheniēses aggredirēt iopinatos. Huic obtēperates duces nūtiū mittunt mercatū apparat. Syracusani sine mora cessim eūtes ad Urbē reueheunt egressi

propere ibidem prandent. Hos rati Athenienses tanquam superatos cessim ire in Urbem: ipsi per otium egressi cum ad alia: tum uero ad prandium expediendum se conferunt: ut qui non crederent amplius eo die futuram pugnam naualem. Cum rursus repente Syracusani consensu nauibus iuehantur. Qua de re Athenienses magno tumultu ac plerique ieiuni nullo ordine naues ascendunt: atque ægre obuiam tendunt. Et cum aliquandiu utriusque se mutuo obseruantes disiuncti fuissent: non committendum sibi putauere Athenienses: ut differendo a se ipsis labore superarentur: sed quod primum cum hoste decernendum. Itaque dato signo ingruentes pugnam cient: Eos Syracusani excipientes aduersis proris: quemadmodum excogitauerant ornauerantque ære: lacerant illos magna ex parte remigiorum frontes: & ex tabulatis iaculares uerhemer eos dem infestabant. sed longe magis qui exilibus nauigiis circuecti: nunc ima subeuntes: nunc latera prætereuntes: missilia illinc in nauas Atheniensium iacebant. Tandem hunc in modum Syracusani omnibus aduocatis uiribus dimicantes superant. Athenienses terga uertentes per onerariarum nauium effugium in suam stationem penetrant: hoste usque ad illas insequente: ulterius ire prohibito per antennas onerariarum altius quam ut ingressum impediret leuatis unde plumbei delphines ad demergendas subeuntes naues pendeant: a quibus duæ Syracusanæ uictoria feroces succedere ausæ corruptæ sunt: & alia cum ipsis defensoribus capta: Syracusani septem nauibus Atheniensium depressis: multis laceratis multisque uiris tum captis tum occisis rediere: ac trophæa utriusque pugnae naualis erexere: sibi pro certo iam sua dentes se classe multum Atheniensibus antecellere: peditatu uero inferiores esse. Et hi quidem tanquam rursus hostem utriusque aggressuri: se se præparabant. Demosthenes autem interea atque Eurymedon cum auxiliis quæ acceperant ab Atheniensibus aduenerunt nauibus tribus ferme & septuaginta: præter mercede conductas cum quibus milibus fere armatorum tam popularium quam socialium: cumque non paucis iaculatoribus & barbaris & græcis. Nec non funditoribus sagittariisque & huiusmodi genus hominum magna uis. Ex quo statim Syracusanos non paruus percussit pauor: diffidentes ullum sibi exitum esse posse periculi deuitandi: cum uiderent circumuallata decelea: nihilo tamen minus alium exercitum simile paremque priori superuenisse: & undique eximias Atheniensium uires ostendi. quod superiori exercitui tanquam ex imbellibus confecto robur quoddam accessisset. Demosthenes quoniam modo res se haberent animaduertentes censebat non esse terrendum tempus: nec committendum sibi quod Nicias commisisset: qui cum in ipso principio terribilis appulisset: quia non protinus Syracusas adortus est: sed apud Catinam hibernauit: & in contemptum uenisset: & a Gylippo e Peloponneso copias afferente preuentus esset: quas copias ne accersissent quidem Syracusani: si confestim eos Nicias iuasisset: & quia se pares hosti rebantur esse: ubi uidissent se impares esse atque circumuallatos: non perinde est si accersissent copias adiuuari potuissent. Hæc itaque considerans Demosthenes sciensque se tunc primo statim die maxime horribile esse hostibus: uolebat ocius uti in illos presenti exercitus sui terrore. Et cum cerneret directum Syracusanorum murem quo se ab Atheniensibus circumuallari prohibuerant: simplicem esse & ad expugnandum facilem: si quis ascensum Epipolæ occuparet: & ite qua illic erant castra: quippe nullis uim Atheniensium laturis properabat: inuasionem experiri spe intra breue momentum bello defungendi. Fore enim ut autem prospere pugnando potiretur Syracusis: aut illic copias abduceret potiusquam in cassum uexaret omnes: & qui in militia & qui domi erant Athenienses. Igitur egressi Athenienses primum Syracusanorum aggre circa Anapum depopulant: potiri regione que

admodum prius pedestribus copiis pariter & Classe aduersus neutros enim prodiere. Syracusani præter equites atque iaculatores ex olympio : Deinde uisum Demostheni munimenta hostium machinis temptanda. Sed cum illæ munimentis admotæ a Syracusanis superne defensantibus incenderentur : & reliquæ copiarum diuersis in locis subeuntes reppellerentur: non amplius tempus cernendum: sed Epipolas inuadendas. Quod ita faciendum Niciæ & aliis Collegis suis persuasit. Cæterum non posse fieri ut accedentes ascendentes hostemque lacerent. Edicit igitur quinque dierum Cibaria eosque qui lapides legerent: ac structores summit: & cæterum missilium apparatus cum omnibus quæ extruentibus necessaria sunt: si loco potirentur. Ipse a primo somno & Eurymedon & Menæder sumptis omnibus copiis ad Epipolas cõtendit: Niciæ ad muros relicto. Vbi iam loco propinquabant prope Euryleum: qua parte iterum prior exercitus ascendere ratuere custodias Syracusanorum: & hostilem qui ibidem erat subeuntes murum capiunt: non nullos custodum occidunt pluribus elapsis: qui propere apud terna quæ in Epipolis erant castra Syracusanorum una: Altera cæterorum Siciensium. Tertia aliorum sociorum nuntiant hostes introisse : sed præcipue sexcentis illis Syracusanis qui primi apud hanc partem Epipolarum excubabant. Hos protinus subsidio uenientes nacti Demosthenes atque Athenienses : & si strenue resistentes : tamen in fugam uertunt: ac porro celeriter pergunt: ne præsentis impetu penetrandi cuius rei gratia uenerant segnius uterentur. Cæteri proximam munitionem Syracusanorum non ualentibus resistere custodibus capiunt: pinas detrahunt. At Syracusani & locii: & Gylippus cum suis subsidio e propugnaculis eunt: & quando per noctem in expectata hostium audacia premebantur: attoniti cum Atheniensibus congregiuntur: & repulsi inter initia superantur. Sed progredientibus iam longius nullo ordine Atheniensibus quasi uictoribus: quæ uellent omnino nondum expugnata loca hostium quæ uelocissime perire: ne se impressionem remittentibus illi rursus conglobarentur obsistere: primi omnium Thebani & congressi eos fundunt fugantque. Hic ingens iam Atheniensium perturbatio oritur atque difficultas quam agnoscere haud facile erat ab his: neque ab illis quonammodo singula contigerunt. Nam quæ interdum gesta sunt certius illa quidem: sed neque omnia nouere qui affuerunt. Vix quisque quæ circa ipsum acta sunt nouit: In nocturna pugna hac quæ sola eo bello inter magno exercitus facta est: qua ratione quippiam aperte quis nouerit: Fulgebatur quidem luna: sed ita se inuicem conspiciebant: Ut conspici ad lunam per licet specie corporis cernebat: familiare ab alieno non discernebat: Angusto in loco armati ex utroque non pauci uersabant. Ex Atheniensibus cum alii iam uincerentur: alii priore adhuc impressione inuicti pergebant: ad quos ex reliquo exercitu plerique aut ascenderant iam aut aduentabant: adeo ut nescirent quonam tendere deberent. Nam facta iam a primis fuga omnia perturbata ac difficilia ad dignoscendum erat. Siquidem & Syracusani sociique uicetes non paruo clamore in iubedo utebantur: quæ nequibatur aliter per noctem quæ uelleret: significare: & eos quæ se ferebant obuia excipiebatur. Et Athenienses suos queritabant: & quæ occurret et si autem eent: utique cum iam refugeret eos hostes esse suspicabant: cum signum tesserae prætarer: id est id quæ nulla re alia iternosci poterat: sibi ipsis igitur perturbationem præbebat: quæ & oes & simul idem præcontabantur: id signum hostibus prodendo: cum eorum ipsi inuicem non ita intelligerent: quia uidentes illi nec dissipati minus agnoscebantur. Itaque si qui hostes in hos incidebant: & si magis ualidos tamen diffugiebant: quæ istorum tes-

seram norint: q̄ si ipsi non simulabant trucidabantur. Cæterum q̄ eis præcipue nocuit fuit modulatio pæonis; qui cum similis utrorumque esset animos confû debant. Nam ut hostes ita: Argiui & Corciræi & quicquid doricæ gentis cum Atheniensibus erat: ipsos Athenienses perterrefaciebât: quotiès pæane citassent. Adeo quidem ut ad postremum cum semel perturbati eênt iter seiplos passim in cursantes amici in amicos: populares in populares non modo mecû muruo facerent: sed eêt ad mâus uenirent pene ad internitione: quoq̄ multi aliis insequen- tibus p̄ abrupta se se precipitantes iterire: cû artus foret ex Epipolas ad regrediendû descensus: & postq̄ in plana q̄ incolumes inualerât: ex arduis locis descenderant eorū pleriq̄ utiq̄ q̄ erant ex priore exercitu: præcipue locorū noticia in castra perferere: eodēq̄ alii posterius puenere: nō nullos uia deceptos errabundosq̄ ac palates: ubi illuxit Syracusanorū circūfusul⁹ egratus oprucavit. Postero die Syracusani duo trophæa statuerūt apud Epipolas: unū q̄ intratū est, alterū ubi pri- mum Boetii restiterūt. Atheniēses se uictos cōfessi mortuos receperunt: quorū non exiguus numerus fuit tam ipsorū q̄ lociorū. Plura tamē arma q̄ pro numero cæloḡ capta. Nā q̄ ad defiliendū ex abruptis cōpulsi sūt: abiectis scuris inermes p̄rim p̄iere p̄rim euasere. Post hæc Syracusani p̄spero ex re iopinata successu uelu- ti in pristina audaciâ restituti: mittūt Agrigentū qd̄ seditiōibus agitabatur Sica- nū q̄ndecim cū nauibus ad occupandā si posset ea Ciuitatē. Gylippus quoq̄ ter- restri itinere Siciliēses Vrbes adiit: rursus alias cōp̄ias adducturus: ut q̄ spem eêt ingressus: quādo qd̄ res ita apd̄ Epipolas cōrigisset ui muros Athēsiū expugnā- di. Interea Athēsiū duces tū ex calāitate accepta: tū ex p̄senti cūctis i rebus exerci- tus ibecillitate cōsultabāt: cernētes neq̄ successu habuisse conatus suos: & mili- tes perosos eē mālione: ut pote morbo iplicitos duci cā & p̄p̄ ani tēpus: nā id erat quo p̄cipue ægrotatur: & p̄pter loci firū ubi erant castra palustrē atq̄ asper: cū eêt aliunde nulla spes ostenderetur. Igitur Demostheni non placebat ulterius ma- nere: sed cum constituisset apud Epipolas periclitandum & eum frustratus euen- tus eisset: decedere potius q̄ immorari: dum mare foret idoneum ad transfretan- dum: & ipsi possent iam classis accessione hostium castra superare. Esse. n. cōdu- cibilius priæ cū iis bellare qui i ipsorū regione hostiles extruerent muros: q̄ cum Syracusanis quos iam expugnare arduum erat: eisset neq̄ conueniēs illi Vrbi in- gentem pecuniam abluentes in cassum assidere. Et Demostheni quidē ita pla- cebat. Nicias aut̄ & ipse male rem habere sentiebat: nolebat tamē id oratione cō- fiteri: ne palam factō ipsorum placito de discedendo rumor ad hostes emanaret: & iccirco multo difficiliter cum uellent latere hostem possent. Ad hæc non nihil spei Nicias habebat: quippe qui res hostium magis q̄ collegæ intelligebat: quod credere deterius actū iri cum illis q̄ secum: si in obsidione perseueraretur: exhau- sturosque se pecunia illos cum præsertim mari iam latius recenti classe potiren- tur. Et erant Syracusani non nulli qui rem Atheniensium fouerent. & ad ipsum mitterent certos nec abire sinerent. Quæ ille intelligens res in ancipiti tenebat: circumspēctansque differebat. Propalam tamen negauit se exercitum illinc esse abducturum. Probe enim se scire hoc si fecissent: non esse ratū habituros Athe- nienses: in iussu suo de prouincia decedere exercitum: nec eosdem de ipsis iudi- caturus: qui rebus agendis interfuisent: quemadmodum Commilitones: nec ita sensuros de ipsis plectendis. Ut ab aliis audissent: sed fidem habituros crimi- nibus quæ q̄s apposite loq̄ndo obieciisset. Quinēt multos imo adeo plerosq̄ cō- militonū q̄ tūc uociferarēt: tāq̄ dura i cōdictiōe positi: cū illic redissent diuersa

uociferaturos quasi duces pecunia corrupti discesserint. Nolle itaque sequi nos: sed Atheniensium ingenia ob turpem causam: atque inique mulctari ab illis potius quam ab hostibus: si opus esset privato periculo hoc ipsum pati. Etiam deteriore conditione quam suas aiebat esse res Syracusanorum: quod sumptum faceret in mercenariis militibus alendis: pariter & nauticis tantae classis: idque iam annum fructibus circa oppidis: & aliisque rerum inopia tolerare: aliisque nullam inire rationem. duorumque Talentorum milia erogasse & multorum esse debitores: & si uel quatuordecim annuumerando militibus stipendio cessarent: res eorum perituras: Vt que magis auxiliari: exercitu stare quam necessitate quam secus in ipsis esset: & ideo debere in obsidenda Urbe persistere: nec tanquam inferiores pecunia: qui multo superiores essent: recedere. Haec Nicias dicendo asseuerabat: per certo habens & inopia pecuniae esse: Syracusis: & quosdam qui res Atheniensium perpetratas cuperent: a quibus mandata accipiebat ne discederet. Super hac fretus classe tunc magis quam antea cum uictus esset: Ei Demosthenes ne utique assentiebat de persistendo. Caeterum si non foret iniussu Ciuitatis abducendus exercitus: sed praestandum dicebat hoc faciendum: ut aut in Thapsum moueretur castra: aut in Catanam: unde & peditatu frequenter in hosticum incurstantes: illudque expugnantes se alerent pariter & hosti nocerent: & non intra angustias: quae pro hostibus magis essent: ut nuper sed in libero mari decertarent: ubi sua ipsis pericia prodesset: ubi & recipiendi se & agrediendi hostem non ex breui & ex praescripto facultate haberent. In summa nulla ratione sibi placere ipsis ibidem ulterius manere: sed quam uelocissime iam ac nihil differre proficisci. Huius orationem comprobabat Eurymedon: sed contradicente Nicias segnicies quadam atque cum statio existerat: & praeterea suspitio ne propter aliquid Nicias quam praeter ceteris nosset ita persisteret. Hinc in momentum negligetiores facti Athenienses in loco permansere cum iterum Gylippus atque Sycanus remeauerunt Syracusas Sycanus quidem infecto Agrigenti negotio. Nam cum apud Gelam adhuc ageret seditiosa illa pro Syracusanos in gratiam rediret. Gylippus autem asserens secum & ex Sicilia magna uim militum: & ex Peloponneso eos armatos quod onerariis nauibus illic missi per Ver in Selinuntem appulerant e Libya transmittentes. Nam delati in Libya cum essent: & eis Cretenses duas triremes dedissent: ac faciendam navigationis duces tulerunt: dum praerueheretur auxilium Eues peritis qui a libyis opugnabatur: ipsi quoque libyis supatis: & illic profecti nouam ad Urbem Cartaginensem Emporium: unde in Sicilia breuissimus est traiectus duorum omnino dierum & unius noctis navigatione: & illinc traicientes in Selinuntem applicauerant. Qui postquam aduenerunt tum uero Syracusani confestim se se ex pediebant: tanquam hostem interim utrinque agrefluri Classe ac pedestribus copiis. Eundem exercitum intuentes Atheniensium duces accessisse: & res suas quotidie non in melius proficere: sed ex omni parte in peius praecipue hominibus morbo affectis: poenitebat eos quod non antea discessissent: & Nicias iam non adeo contradicente: sed tamen postulante ne palam decerneret: edixerunt omnibus quam potuerunt occultissime abitionem: utque expediti forent cum quis signum dedisset Ita expeditus rebus ubi erat profecturi luna defecit: Erat enim plenilunium: Eam rem pro Omnia habentes: cum Atheniensium plerique ad subsistendum duces hortabantur: tunc uero Nicias qui miraculis atque huiusmodi rebus ueremeter deditus erat: negabat sibi aliquid constitutum esse ante ternouem dies: quibus Vates manendum praedicasent: ut tunc primum castra mouerent. Quare Atheniensium animis refrigeratis malum est. Syracusani hoc percepto & ipsi tanto promptiores efficiebantur ad illorum fugam prohibendam: tanquam gnoscendum iam se non esse praestantiores Syracusanis uel Classe uel peditatu: non enim aliter furtiuam molituros abitionem. Et simul uolebant eosdem illinc profectos alicubi in Sicilia considerare: unde infestiores

e Eclipse de
Luna.

hostes essent: Sed primo quoque tempore cogi ad dimicandum pugna nauali: ubi ipsis in
comodum esset. Itaque naues implent: & aliquot dies qui satis esse uisi sunt conuiescunt.
Vbi tempus istat primo die ad muros Atheniensium succedunt: in quos cum pars quaedam non
tamen magna armatorum equitumque Atheniensium per quosdam portas egressa impetum dedis-
set: aliquot ex armatis capti sunt a Syracusanis: atque in fugam uersi: & cum ingressus esset ar-
ctus septuaginta equites amisere: & non nullos ex aliis. Atque hoc quidem die se recepe-
re Syracusanis. Insequendo autem cum classe perdidit sex & septuaginta nauium: & simul ad
muros hostium cum peditatu prexere. Aduersus quoque classem Athenienses suam edu-
xere: sex & octoginta naues confligentesque plurimum conseruere. Dextrum eorum cornu te-
nebat Eurymedon. Hunc aduersarias naues circundare conantem & in eas laxiori duc-
tu tendentem propius terram Syracusanis ac socii eo facilius media Atheniensium classe su-
pata primam & ipsam adipiscuntur apud concludam atque profunda portus: eumque cum sua nauis
ac caeteris quae comitabantur conficiunt. deinde & reliquam classem insequuntur ad terram
usque urgentes. Ea iam superari extraque lignea septa est sua castra praeferrunt: cum cerneret
Gylippus audax occidendi egredientes in terram: & facilitatis praebendae Syracusanis ad
retrahendas hostium naues: quod ab amicis terra tenere pergit cum parte quadam copi-
arum ad fauces portus suis auxilium laturus. Hos uicissim cernentes Tyrreni illic non
praesidio pro Atheniensibus stabant inconstanter conuidentes: ad succurrendum ueni-
unt: in primos intrant: eosque in fugam uertunt: & in Paludem cui nomen est Lysimelia
deturbant. mox ingruente iam maiore Syracusanorum ac sociorum manu: ipsi quoque Athe-
nienses qui de nauibus solliciti erant suppeditas ferunt: ac congressi superant atque perse-
quuntur occisis armatorum non ita multis nauiumque suarum plerisque tutati in castra re-
tulerunt. Quae e duodeuiginti caepere Syracusanis ac socii eorum defensoribus caelis:
& cupientes concremare caeteras oneraria quadam uetusta malleolis tectis: cum refer-
sissent: inextincto igni (erat autem uetus in Athenienses secundus) dimisere. Aduersus hanc
Athenienses de sua classe anxii machinamenta ad ignem restringendum adhibuerunt:
eaque propius accedere prohibita: restititaeque flamma periculum deuertunt. Secundum haec utriusque
trophaea statuerunt. Syracusanis quidem naualis uictoriae praeter & interceptorum prius ante
muros hostiles armatorum militum atque adeo equitum: Athenienses autem tum peditatu
prius a Tyrrenis in paludem: tum caeterorum a se reliquis deinde repulsoque parata iam in
signi uictoria nauali per Syracusanos qui prius reformidarat classem quam cum Demo-
sthenes superuenisset. Athenienses exaerati prius erant longe secus atque opinati fuerant
euenerat: sed exercitum multo magis poenitere coepit: quod eis demum Ciuitatibus bel-
lum esset illatum: quod eisdem institutis & sub statu populari degeret ut ipsi: quaeque classem
& equitum & potentiam haberent: & illatum esset a se qui non possent neque inducere diuer-
sam factionem specie mutatae aliquid in parte administrationis rei publicae neque subigere maiori-
bus quam illa haberet copiis. Ita & plerumque spe decepti de statu regis suarum anxii erant. Et
postquam id quod minime opinabantur classe superati sunt: multo uacillatius consternato
aio expauescebant. At Syracusanis illico portum praecincti fauces eius praeccludere statue-
bant: ne posset amplius et si uellet latere in exeundo hostis. Neque enim iam eis de salute
sua tuenda cura erat: sed de hostili praehibenda: arbitrantibus ex praesenti regis fide id
quod erat melius agi secum quam cum Atheniensibus: quos una cum sociis in mari praeter & ter-
ra superare potuissent: splendidum sibi certamen hoc apud graecos uisum iri. quon-
iam mox caetera graecia partim seruitute: partim seruitutis metu liberaretur.
Non enim fore reliquam Atheniensium potentiam post hac ualidam ad sustinendum
bellum quod inferretur. Cuius facti se auctores magnae admirationi futuros tum
apud praesentes: tum apud posteros. Et cum praeparat opere precium erat in id certamen
scubere: tum uero quod non modo Atheniensium ueque et multorum sociorum uictores existe-

rent. Neq; ipi tantū Syracusani ista cogitabāt: sed si quoq; q auxiliarium copiaz
duces erat: Corinthiaz ac lacedæmoniāz: q; i primis suas Ciuitates piculo expo-
suisent suppeditata p̄cæteris magna Classis parte & egregie nauata opera. Etenī
gentes ad hāc unā Urbem cōfluxerant plurimæ. secundū eas quæ per hoc bellū
uel ad Atheniensem uel ad lacedæmoniōz Urbē cōuenerāt. Tot nāq; uel contra
Siciliam uel pro Sicilia se illuc contulerunt eoz: alii ut subactæ regionis parti-
cipes forent: alii ut sua pariter tutarentur: aut hīc aut illinc steterunt non secuti
partes uel iudicio aliquo uel cognationis gratia: potiusq; prout cuiusq; casus
tulit: aut emolumētum aut necessitas. Quorum hęc nomia sūt. Qui uenerunt
in Siciliam cum Atheniensibus: Athenienses quidem cum ipsi essent Iones Sy-
racusanis q; sunt dores bellum intulerunt ultro: cūq; iis eadem lingua & eisdem
quoq; institutis utentes Lēniū Imbriū æginetæ qui tūc æginā tenebāt. Præter ea
Hestianes coloni qui estiam in Euboia icolunt. Super hos alii partim subditi
partim socii suis uiuētes legibus: partim tributarij. Ex subditis quidē Tributariis-
que ac stipendiariis: ab Euboia. Eretrēnes. Chalcidēses. Stryrēses Carystii. ab i-
sulis aut Cei. Andrii. Teii. ab Ionia uero Milesii. Samii. Chii. quoq; Chii tributo-
rum imunes sunt tantū nauibus p̄standis obnoxii: cætera liberi: quoq; et pleriq;
que sūt Iones & factiōis Atheniensium: p̄ter carystios qui inter dryopes numerā-
tur. Isti & si Iones: tamē aduersus dores ab Atheniensibus quibus parebant coacti
sunt ipsos seq; præter hos: Aeoles quoq; Metymnæi naues nō tributū pendebāt:
Tenedii atq; Aeniū uectigales erāt. Hi Boetiis q; Aeoles ut & ipsi sūt: atq; et eorū
conditores cū Syracusais necessitate hostes fuerūt. Itē Plataeēses ex Boetiis soli:
Boetiis iure inimicitiaz hostes. Rhodii quoq; atq; Cytherii: dores utriq;. sed ta-
men Cytherii lacedæmoniōz coloni pro Atheniensibus contra lacedæmonios: q;
cum Gylippo erāt tulerant arma & Rhodii dores ut pote ab Argiuis oriūdi co-
tra Syracusais: qui dores sūt: item cōtra Geloos coloniā suā militātes cū Syracu-
sanis utriq; necessario: Insulaz quoq; circa Pelopōnesū Cephallēses atq; Zacyn-
thii liberi illi qdē: tamē q; eēt Insulani: Athenienses potius qui: mari potiebant
seq; cogitabātur. At Corcyræi nō mō dores sed Corinthii plane: Corinthiis atq;
Syracusanis cū hoz coloni illoz cognati eēt: tamē hostes erāt tū officii gratia
erga Atheniēses: quibus parebāt: tū libēter pp odium Corinthiōz: Etiā qui nunc
Messeniū uocitantē Naupactō ex pylo quæ tūc ab Atheniensibus tenebat. Item
Megarensiū exules nō multi numero: Megarēsiibus q; Selinūtini sūt aduersi erāt
aduersitate fortunæ: cæteroz sociorū magis uolūtariū cōmilitiū fuit. Nam Ar-
giui societatis grā potiusq; inimicitiarū cū lacedæmoniis: & suæ cuiusq; ad præ-
sens utilitatis dores aduersus dores secuti sūt Atheniēses q; sunt Iones Matinæi
atq; alii Archades mercede cōducti: aduersus aptos p̄petuosq; sibi hostes assueti
ire: tūc lucri gratia nihilominus eos Archades q; cū Corinthiis uenerāt pro hosti-
bus hēbāt. Nec nō cretes & ætoli Stipēdiō & ipsi adducti. Contigitq; ut cretes q;
una cū Rhodiis Gelā cōdidissent: nō p̄ colonis starēt: sed cōtra illos ultro stipē-
diā facerēt: Acarnanū quoq; nō nulli cū lucri tū multo magis demerēdi Demo-
sthenis grā: & erga Atheniēses beniuolētia locia arma i auxiliū cōtulerūt. Et hi
qdē itra fines Ioniū sinus. Ex Italicis aut Thurini & Metapōtini q; eo necessitatis
uenerāt seditōis rei. p. tribus: ut cōires militiæ assumerēt. Ex Siciliēsiibus Naxii
& carinēses. Barbaroz ægestai q; belli auctores extiterāt: & pleriq; Siculoz. Ex-
tra quoq; Siciliā nō nulli Tyrrenorū q; Syracusais aduersarii eēt & Iapyges mer-
cenarii. Tot adeo gētes Atheniēsiū sunt auspicia secuti. E diuerso aut Syracusais

auxilio fuere Camarinenses illoꝝ finitimi & qui post hos incolunt Geloi. Nā
Agrigentini quoꝝ Vrbs ordine proxima est a partibus aberant. Secundum hos
sunt Selinūti Syracufanas partes lectati sunt: & qui eam Siciliae partē incolūt
quæ in libyam uergit. Ex ea aut quæ i mare Tyrrenum: Himærei qui soli oīum
e græcis illinc habitant: soliꝝ illinc auxilio uenerūt. Atq; ii demū ex Sicilia græ
cæ nationis. Fuerunt auxilio & dores & qui sui iuris erāt: & ex barbaris soli Sici
li quicūq; non tranſierant ad Athenienſes. Ex iis qui extra Siciliam sunt græcis
lacedæmonii ducem Spartiatam præſtiterūt: cæteros cum mācipiis libertini nu
per in Ciuitatē aſcripti a lacedæmoniis libertate donati Corithii soli & claſſem
& peditatū: leucadi quoꝝ pp cognationē: abraſiiꝝ uenerunt: ex Arcadia mer
cēnarii a Corithiis: & ſicyōi neceſſitate militātes: ex iis q; extra Pelopōneſū ſūt
Boetii: ſuper has aduēticias copias: ipſi ſiciliēſes magnæ utiq; ciuitates iꝝgentē p
inde uī oīs generis hoīum ſuppeditauerūt. Sigdē & armatos ſane multos & na
ues & equitarum & aliā innumerā multitudinem contraxerūt. Vezꝝ p oibus (ut
ſic dicam) aliis Syracufani ipſi plus copiæ præſtiterunt: tum pro Ciuitatis tum
pro periculi magnitudine in quo erant. Atq; hæc utrorūꝝ contracta auxilia fue
re: ac tunc præſto utriꝝq; parti ſua neutriꝝq; alia ulla poſtmōm ſuperuenerē. Igi
tur non immerito Syracufani ac ſocii pra nauali uictoria pulchꝝ ſibi certamen
arbitrabantur: debellādo omī Athenienſiū qui tantus eſſet exercitus: utraq; par
te illum mari terraq; effugere prohibentes. Præcludunt itaq; continuo maioris
portus os octo ſerme ſtadioꝝ tranſuerſis triremibus onerariis aliisꝝq; nauigis ea
ancoris ſtabilientes: cæteraꝝ ſi adhuc Athenienſes pugnare conētur expediūt: ni
hil eſt paruū paruifacientes a quibus Athenienſes ſe intercludi cernentes: & reli
qua quæ idem deſtinauerāt intelligentes cōſultandum ſibi putauerunt: congre
gatiꝝq; duces ac p̄fecti cū propter alias difficultates: tum p̄cipue p̄pter inopiā cō
meatus: quē nec nullum in præſens habebant: quia p̄miſſis Catinā nuntius tanq̄
p̄fecturi ne quid ad ſe deueherētur mādarāt: nec in poſteꝝ hituri erāt: niſi claſ
ſe ſuperarent. ceniuerunt ſuperiores muros eſſe deſerendos occupatumꝝq; ate na
ues locum q̄ minimo poſſent muro concludendum: utenſilium atq; ægrotorū
capacem & hunc præſidio cuſtodiendū: cætero peditatu cūctas naues implēdas
quæcūꝝ & idoneæ & nō idoneæ ad curſum forent omībus rebus in eas conge
ſtis: ac præſtium nauale cōmittendum: ut ſi ex eo uictores diſcederent Catina ſe
reciperent. ſin ſecus incenſa claſſe pedestri itinere: atq; agmīe abirent qua parte
breuiſſime locum aliquē ſeu barbaricū ſeu græcum qui aicus eēt adipiſceretur.
Quæ poſteaꝝ agi placuit illico acta ſunt. Nam e ſuperioribus muris ad litus de
ſcenderunt: nauesꝝq; uniuerſas cōpleuerunt cunctis ingredi: exactis quinq; p æta
tem quoquomō idoneus eſſet. Vniuerſæ aut fuere ad centum ac decem. in quas
impoſiti ſunt complures ſagittarii atq; iaculatores Acarnanum alioꝝq; mili
tum peregrinoꝝ: ac cætera quæcūꝝ ab hoibus eius neceſſitatis eiusꝝq; cognatio
nis imponi licebat. Hæc cum pleraꝝq; iam in expedito forent: Nicias intuens mi
lites conſternato eſſe aīo: qd̄ præter ſolitū in pugna nauali longe inferiores fuiſ
ſent: qꝝq; p̄ inopia cōmeatus ſūmæ reꝝ ſine mora facturi eſſent conuocauit pri
us omnes: exhortatūꝝq; eſt in hunc modum oratione habita:

Oraio Niciæ ad Milites

Milites et qui Athenienſes & qui ſocii eſtis certamen quidem quod no
bis inſtat præcipue omībus cōmune eſt: ubi de ſua q; ſq; ſalute ac pria

non minus hostes nostri laboramus: qui si uincimus nunc in hac pugna naua-
li: licebit nobis suam cuique Ciuitatem reuifere. Verum non debetis abiecto
animo esse: neque id pati quod inexpertissimi hominum solent: qui si primis in præ-
liis male successit nunquam deinceps spem habent: semper timentes simile calamitatem.
Sed uos quicumque adestis Athenienses per multa iam bella experti: uosque socii Athe-
nensium perpetui commilitones: memento inopinatos bellorum esse euentus:
incipitemque fortunam. & si eam a nobis stare sperabamus: Eoque uos ad pugnandum
preparare quemadmodum pugnare par est: tantam uestrum multitudinem quam ui-
detis. Nam quod ad nos attinet quaecumque ipsi utilia fore aduertimus circa portus
angustias: & futurum nauium tumultum: contraque illoque per contabulationibus pro
pugnaculisque apparatus unde nobis ante hac nocitum est: ea omnia nos cum governa-
toribus ex presenti copia prouidimus comparauimusque. Nam sagittarii per multi atque
iaculatores in naues ascendent: & tanta hominum multitudo quanta pugnares que-
de in libero mari non uteremur: quoniam ad exercendam disciplinam rei naualis impe-
dimento est onus nauium: sed hic futura utilis ubi e nauibus plium pedestre faci-
emus. Excogitauimus preterea cum alia que in nauibus edificanda fuerunt: tum uero
aduersus crassitudinem lignorum: que prominet e proris illorum: que precipue nobis
obfuit ferreas manus: que nauem hostilem cum simul incurrerit: retro se recipere pro-
hibeant. si modo que superstant hoc opus exequantur. Huc enim redacti sumus ut
de nauibus pedestre plium geramus: & prout constat nobis expediat: ut neque ipsi
resiliamus a complexu classis aduersae: neque illam a nobis resilire permittamus: perferri
cum terra futura sit hostilis propter eam ubi noster perditatus existit. Quae uos
tenentes memoria pugnare debetis: quoad suppetunt uires: nec sinere uos ad ter-
ram percelli: & cum nauis in nauem impigerit non prius eas dirumendas putare: quam ar-
matos qui per tabulato hostili stant detruferitis. Atque in hac non minus quam nautas
uos exhortor: qui iusta arma geritis: sed uel magis quanto eorum hoc opus est: que de
super pugnant: & uestra intereunt sicut ales: ita nunc quoque plerumque pedestri acie ui-
cere. In quo ipso uos etiam nauis hortor atque obsecro ne admodum percussio animo
sitis ob acceptas calamitates: cum & meliorem e tabulatis habeatis apparatus: &
nanes plures. Quietiam illam animo concipite uoluptatem dignum uobis esse: ut
uos periculo eximatis: & qui Athenienses nuncupamini & qui non estis: tamen pro-
pter commercium linguarum: ac propter emulationem nostrorum institutorum: apud omnem
graciam incliti existitis consortes etiam imperii nostri: eatenus certe quatenus
ad commodum uestrum spectabat: ut cum terrori essetis subditis uestris: tum uero
ab aliis laedi nequiretis. Itaque cum soli libere socii sitis imperii nostri: merito nunc il-
lud caute ne prodatis. Sed contemnentes quos saepenumero superastis Corinthi-
os pariter ac Sicilienses: quorum nemo quoduis nostra classis uiguit resistere ausus est:
eos propulsate ostenditeque uestram peritiam etiam agrotantium atque afflictorum
antecellere: alieno robori uel ex parte felicitate subnixo. Rursus iis qui iter uos
Athenienses sunt haec in memoriam redigo. neque naues alias his similes apud naua-
lia: neque aliam armatorum iuuentutem uobis reliquam esse: & si quid aliud contin-
gat uobis: nisi uincere: protius hostem illic huc nauigaturum aduersus nostros:
hic relictos qui inualidi erunt ad eos qui illic fuerint: & qui superuenerit tutandos.
Uosque continuo primum in Syracusanorum uenietis potestate: contra quos qua men-
te uenistis ipsi uobis conscii estis: partim in Lacedaemoniorum qui illic stant. Quare
cum uobis de his duabus rebus certamen sit constitutum: si unquam ante hac nunc ma-
xime annitami memores & singuli & uniuersi: Classem hanc quam nunc pugna

tura est: eam demum esse Atheniensium: & peditatum & naues & urbem & Ciuitatem reliquam: denique magnum nomen Athenarum: pro quibus siqua in re alium alii prestat: aut peritiam aliqua: aut animi prestantia: is nunquam oportuius quam hodie se ostendit: ne sibi ipsi utilis & ceteris salutaris futurus. His Nicias suos exhortatus: uestigio iussit ut naues conscenderent: quod Gylippo atque Syracusanis in promptu erat sentire: quippe illos qui se se ad pugnandum preparare conspicerent: facti etiam certiores de manibus ferreis: quas in ipsoque naues iniecturi essent Athenienses. Ideoque sicut aduersus alia: ita aduersus hoc remedia adhibuerunt. Proras enim & bona ex parte superiora nauium coriis contexerunt: ut in his nihil haberet manus iniecta quod prederet: sed laberet. Quae postquam preparata sunt omnia iude quae haec militibus preparauerunt: duces eorum ac Gylippus talia apud illos uerba fecere.

Oratio Gylippi ac Syracusanorum ad Milites

Uod preclare se habeant quae hactenus gessimus: quaeque de preclaris in postea rebus certamen nobis futurum sit Syracusanis atque sociis ut uideamini plerique cognoscitis. Non enim tam proprie praemia adissetis: Siquis tamen id non proinde ac debet sentire: hunc et docebimus. Athenienses huc se loci contulisse primum ad Siciliam subigendam: Deinde si ceptis bene cessisset ad subigendam Peloponnesum ceteraque gratiam. Hos maximo imperio praeditos cunctorum & superiorum & nostrae memoriae graecorum uos primi omnium resistentes classe: qua illi cuncta optinebant aliquotiens superastis: & nunc ut fides est superabitis. Nam quae bellum miserunt iis quibus praesse se dignos putant: si saepe decepti & sua quam presumperant opinione infirmiores succumbant: horum mox animus sicut antea supra uires: ita postmodum infra uires est: id quod nunc Atheniensibus accidere credibile est. At uobis quae cum adhuc imperiti essetis tamen obistere ausi estis: nunc ualidioribus effectis accedente persuasione uestrae strenuitatis eximia: quae strenuissimos superastis duplex ad eum singulis spes debet: una & ea maxima: quae perinde maxima fiducia praebet: quae multa a nobis ad audiendum comparata sunt: altera quae haec ipsa ab illis mutuati sumus: non nihil nostro more: nostraque consuetudine facientes: per quae non in compositi aduersus singulas eorum naues erimus. At illic cum solito frequentiores armati tabularis superstiteterint ex magna parte: ut si dicam terrestres laculatores ueluti Acarnanes: aliique id genus hominum: quae ne sedentes quidem inuenient quomodo tela emittere debeant: qui nisi stantes in nauibus aberrabunt a nostris hominibus feriendis: & inter se ipsos alio modo turbantes tumultuabunt: quibus ne multum quidem nauium proderit. Eas & si plures quam nostrae sunt ne quis uestrum reformidet. Illae enim cum multae sint tardiores erunt ad id exequendum quod gubernatores uolent: oportunissime autem machinamentis quae ad eas affligendas comparauimus: quod uerissimum esse cognoscatis licet ex iis: quae uos arbitramur aperte audisse: ingentibus. Ipsi malis euecti: & praesenti regis penuria urgente ad desperationem redacti sunt: nec tam apparatus suo confidunt: quae id quod possunt temeritati fortunae: ut aut praerumpentes classem nostram elaborant: & in altum uela faciunt: aut si hoc nequeant terrestrem perfectionem moliantur. numerum ut in hoc regis statu non deteriora se curari. Cum istis igitur tam consulis hominibus: & quos fortuna sua tradidit infestissimorum hostium animo pugnam conferamus: existimantes equissimum esse simul de aduersariis qui ad nos uexandos uenerunt summere ultionem: & saturare animi iracundiam: simul inimicos propullare: rem nobis maxime uoluptati futuram: quo-

ciens alicubi narrabitur. Nam q̄ inimici atq; inimicissimi nobis sint isti oēs co-
gnoscitis: q̄ huc ad nos i seruitutem redigendos traiecerūt: si prospere pugna-
rent nos uiros summo supplicio nostros liberos atq; uxores extrema deformati-
tate: totā deniq; Ciuitatem maxima ignominia affecturi. Quibus de causis ne-
mo uestre molli aīo eē debet: neq; p̄ lucro ducere: q̄ illi abeant nullo piculo
nostro. Nā sine periculo nostro abibūt et si uicerint: Si uero id effecerimus qd̄
facere id debemus & uolumus: ut istos puniamus cunctaq; Siciliae pristinae agri-
colatione ac libertate restitueamus etiā certioremq; antea fuerat: profecto pul-
chrum nobis hoc certamen ē: & rarissima taliū periculorū occasio: ut ex aduer-
sa fortuna minimum damni fiat: ex prospera plurimū lucri. His uerbis Syracusa-
norū duces ac Gylippus suos & ipsi milites adhortati iuicem naues implent: si-
mul ac Atheniēses idem facere senserūt. At Nicias p̄senti rerum conditione atro-
nitus: q̄ cerneret quale periculum esset q̄q; uicinū: cum tantum non iam p̄ces-
suri essent: reputansq; qualia i atrocibus praeliis cōtingere solēt: existimabat ni-
hil dum satis preparati ap̄ suos esse: ne se satis eosdē alloquūtū. Rursus itaq; si-
gillatim trierarchas uocat eos honorifice & patrū & tribuū & propriis noībus
appellans: oratq; put i quoq; aliquid decoris erat ne dignitatem suam p̄dat: ne
ue ii quorū egregia maiore facinora extabant domestica uirtutem ac gloriā ob-
literaret Admonebat eosdē priā quā oīum liberrima esset: & suarū cuiusq; facul-
tatum in illa aduictū repositarū. Alia præterea cōmemorans quā tali t̄p̄e tam
positi hoīes dicerent: non q̄ captaret: uideri cuiq; priscoq; uti oratiōe referēdo:
quā de singulis cōuenientia sūt dicī: de uxoribus de liberis de diis patriis: sed q̄
in p̄senti pauore utilia dictū putantes exclamant. Hęc Nicias non tam sufficiē-
tia q̄ necessaria se locutū ratus digreditur: ab iis: ac peditatum ducit ad mare: &
in ordines q̄ plurimū potest collocat: ut iis qui in nauibus forent q̄ maxime pro-
desset ad fiduciam p̄sumendam: Demosthenes autē & Menander & Euthyde-
mus: ii. n. duces in naues Atheniensium ascenderant mouentes a loco castrorū:
sine mora nauigarunt ad fauces portus iam p̄occupatas praeclusasq; nec illac ex-
iretur: habentes in aīo perrumpere in exteriora. In quos ut undiq; ingruerent
Syracusanī ac socii: totidem fere nauibus prius mouentes eaq; parte exitum por-
tus: parte reliquū portū in orbem tutabatur peditatu pariter eis auxiliū ferēte:
quocūq; in loco naues substitissent. Præerant autē classi apud Syracusanos Syca-
rus & Agatharchus i suo cornu uterq; mediū: Pythē & Corrahi tenebāt: Athe-
nienses postea q̄ ad oblectas fauces subiere primo ipetu congressi sunt: colloca-
toq; ex aduerso nauū agmē superauere: illarūq; retiacula soluere temptabāt.
Sed mox inuectis in eos undiq; Syracusanis ac sociis: non iā pro angustiis exitus
tantum: sed etiam intra portum plium gerebatur: eratq; atrox quale nullum su-
periorum multa ē ferocia utriq;: ad alteros incurfandos per nauas quādo uo-
ciferans exhortatio existerat: multa quoq; inter aduersos gubernatores artis ad-
uocatio atq; contentio: epibatis subseruientibus quotiens nauis nauem incurre-
ret: ne q̄ tabulatis insisterēt aliorum destituti artificio deficerent. Vnusquisq; i
loco sibi assignato nitebatur prius extare. Cæterq; confligentibus tot in tā bre-
ue spaciū nauibus & eaq; plerisq; in angustissimo: exiguū. n. spaciū reliquebāt
ducētes naues: rari excursus fiebant: nulla facultate aut retrocedēdi aut excedē-
di: sed frequentiores implicationes: put quæq; nauis i alteram incidisset. siue in-
ter fugiēdū siue inter alteri occurfandū. Et q̄ diu alia nauis iuadebat: tandiū ii q̄
pro tabulatis erant abunde missilibus utebant iaculis sagittis saxis. Cum uero

conterebant Epibatæ ad manus ueniebant conantes utriq; in alienâ transgredi nauem. Contingebatq; multis in locis cum i arcto stipatæ naues eent: ut hi in illorum illi i horz naues transilirerit: & alicubi singulas binæ aut plures necessario coartarent & gubernatores aliarum tutela: aliarum isidia: neq; id per uices: sed pariter undiq; circûsisterent: ingenq; multarû inter se concurlantiû nauium sonitus & pauore præbebat: & auditu eoz q; uidebât adimebat. Multa eni utriq; adhortatio præpositoz ac uociferatio exitebat: tum ex arte gubernatoria: tum ex p'senti contentione uicendi Arheniensiu quidem suis ut prumperent exclamationum: utq; si quando alias nunc promptius enterentur pro salute sua: p; in priam reditu Syracusanoz autem ac socioz q; eis pulchrum uidebat: ut phiberent eos effugere: & suâ q; priam gloria uicendo augerët. Duces quoq; utriusq; classis hoc amplius sicubi aliquâ animi aduertissent: non necessaria cã nauicessim ire accitum nominati eius Trierarcham pcontabantur. Athenienses quidem nũ cederet quia terram iã hostilissimã magis hospitale q; mare non exiguo labore optentû arbitraretur. Syracusani uero non quos plane sciret in aïo habere: quoquo modo effugiendi hos fugientes ipse fugeret. Cum apud hos ancipiti Marte dimicatur utrorûq; peditatum ingens certamen & animoz cõtentio tẽdebat Syracusanû de maiori q; parauerat decore sibi cõparado Atheniensis: ne se cum peiusq; cum Classariis ageretur. Nam cum omnes facultates Atheniensiu in naues impositæ eent: inerant ei futuri metus. Vt nemini tãtus & eo uehementior q; superne ex edito loco pugna naualem spectare cogebatur. Nã cũ eent e uicino spectaculû & oes pariter eodem intuerent: siqui suos alicubi uicentes aspexissent aios attolebât: & ad inuocandos deos ne se salute fraudarent cõuertebât. Qui aut suos uinci ii planctu atq; uociferatiõe utebantur. Adeo magis aïo frangebatur ex iis q; fieri uidebant: q; ii qui in ipso opere uersabant. Nõ nulli sicubi anceps certamen cernerët: q; acre & pertinax eent ipsis corporibus: pro ut animo affecti erant: præ metu inuebant: gestusq; agebant tanq; & ipsi pugnarent: & i eadẽ qua illi erumna uersabantur. Assidue naq; exiguû intra spaciû aut fugiebât aut trucidabantur. Apud eudem atheniensium exercitum q; dia classes cominus dimicabant licebat omia pariter audire lamenta: Clamores uicentes succubentes: & alia quacûq; magno i discrimine exercitus ædere plurifariam cogitur: his æqualia patiebatur & ii qui i nauibus erât. Ceterû Syracusani ac socii cũ p diu opstinante pugnatû esset Classẽ Atheniensiu in fugã uertunt: & inuecti strenue cũ magno Clamore atq; exhortatione terrã uersus persequuntur. Tunc nauicus exercitus alia atq; alia parte quicûq; exteriores capti non erant: Citato cursu castra subierunt: ne peditatus qdẽ aplius i abiguo eẽ: sed uniuersi ploratu gemituz miserantes: ea q; fiebant uno ipetu: pri ad subueniendû nauibus tendunt: partĩ ad reliquã partẽ murorû tuẽdã alit: quæ maxima portio erat: iã p seipsis qua sibi salutẽ parerët circûspectaret. Fuit aut eo momẽto pauor tantus ut nullus ex supioribus extiterit maior. Ac tale quiddã passi sũt quale ipsi fecerunt ad Pylû ubi Lacedæmonii amissa classe perierunt: & illi Insulã transgressi ita in terra nũc Athenienses: nisi quid inopinatû accideret saluos se fore desperabât. Post gestã accerrime pugna nauale: in qua multæ naues ac multi Viri perierunt: Syracusani atq; socii uictoria potiti naufragiis etiã ac cæsorû corporibus potiti sũt: reuectiq; ad Urbẽ trophæû statuerunt. Athenienses aut præ magnitudine præsentiu malorû: ne cogitauerunt quidẽ de mortuis ac naufragiis repetendis: sed consultabât de abeundo protinus per noctẽ & Demosthenes Niciam adiens censebat faciẽdũ:

ut repletis reliquiis nauium sub auroram erumperent portu: si possent q̄ dice-
 rent plures adhuc ipsis utiles naues superesse q̄ hostibus. Superat. n. eis naues cir-
 citer sexaginta: hostibus minus quinquaginta. Cui consilio cū Nicias assentire-
 tur uellentq; naues implere: nauarū introire abnuebāt: ut q̄ perculsi aīo erant: q̄
 male pugnaissent nec credebāt se post hac eē superiores. Ita cuncti discedendū a
 terrestri itinere aīum adiecerūt. Hoc consiliū iuspiciatus Hermocrates Syracu-
 sanus rarusq; atrocē rem fore: si tantus exercitus itinere pedestri proficiscēs ali-
 cubi subsideret. Vnde rursus cōtra ipsos faceret bellū adit magistratus: negatq;
 oportere cōtēni nocturnā hostiū p̄fectionē: cōmemorās hęc & alia q̄ ipsi uide-
 bant. Sed potius egredi oēs Syracusanos pariter & socios ad obstruēdas uias oc-
 cupandaq; locorū angusta atq; custodienda. Hoc alii nihilo illi q̄dem minus q̄
 Hermocrates itelligebāt: & esse faciendū putabant: sed homines ab ingēti certa-
 mine reuersos libentius iam geturos: & eo ægrius imperata facturos: q̄ dies foe-
 stus instaret. instabāt. n. eo die sacrificia Herculis i quo præ igenti uictoriæ gau-
 dio pleriq; se conuerterēt ad potandū: oīa deniq; seperāda: citius illis persuaderi
 posse q̄ ut in p̄sens sūmerent arma ad exeundū. Talia reputantes ac difficilia fa-
 ctū existimantes magistratus cū iducere non posset Hermocrates: uereturq; ne
 Atheniēses per silentiū noctis transeuntes ardua maxime loca occuparent: hoc
 per se cōmētus ē. Quosdā e comitibus suis equestres mittit ad hostiū castra ob-
 scura iam nocte: q̄ eo usq; p̄uecti unde qs exaudiri posset: quali eēt Atheniensiuū
 studiosi q̄les quidā i urbe erāt: Niciā de rebus urbanis certiorē facere soliti: euo-
 catis certis iuberent referri Niciā: ne mouerent ea nocte tanq̄ Syracusanis itine-
 ra obsidentibus: id potitus postridie p̄ otū instructo agmine faceret. Hęc cum
 missi dixissent discessere: cūq; eadē u qui audierāt ducibus Atheniensibus retu-
 lissent duces ipsi ob eū nūtiū hac nocte cunctandū: censuerūt nullā subesse frau-
 dem: opinati & quia non statim p̄dissent et die in sequēti: ut se milites p̄ facultate
 cōmodissime intruerēt manendū: ac relictis cæteris rebus oībus abeūdū: præ-
 terq; iis quæ ad usum corporis p̄tinerēt. Syracusanū interea ac Gylippus cū pedi-
 tatu priores egressi itinera passim quibus illos transituros credibile erat obstru-
 xerūt: & ad riuorū ac fluminū uada posuere præsidia: & ad alia oportuna excipiē-
 da hosti loca: qua uisum ē ut illū transitu arcerent. Sup̄ hęc iuecti classe naues
 Atheniēsiū ab littore abstraxerūt: quæ aliquot cōcrematis q̄d facere ipsis quo-
 q; Atheniēsiū i aīo fuerat: cæteras per otū inhibente nemine: ut quæq; alicu-
 bi quassata religatas portauerūt i urbē. Post hęc Nicias ac Demosthenes ubi sa-
 tis ipsis uisum est suos instruxisse: tertio a pugna nauali die mouerūt. Res acer-
 ba oībus nō eo solū noīe q̄ oī classe amissa decederent: e magna spe redacti i di-
 scrimē & suū & Ciuitatis: uerū q̄ relinquere castra eēt cūctis triste Spectaculū:
 sensuq; & cogitatione misere. Nā cū mortui insepulti eēt: quoties quis aliquē
 necessariorū iacentem cōspexerat mœrore pariter & metu afficiebatur: sed mul-
 to mœstiores reddebatur erga uulneratos atq; agrotos: tanq̄ defunctis misero-
 res quos reliquebant. Nā ad cōplorationē se atq; eiularū conuertentes illi miseri
 quid agerēt nesciebant ut se socii abducerent obsecrabāt nominati. Vnū quēq;
 i clamantes: & sicubi quis uidisset ullum aut Sodaliū aut familiariū aut cōtuber-
 naliū iā abeuntē: p̄dentes ab eis & quoad poterāt insequētes: & si quos prius ui-
 res membroz defecissent: non sine multis obtestationibus ac ploratibus defere-
 bātur. Prorsus ut omnis exercitus lachrymis cōpleretur: & præ huiuscemodi an-
 gore non facile discederetur: q̄uis ex hostico & maiore q̄ quē lachrymis osten-

debant: cerore tū ex iis quæ iam passi erant: tū ex iis quæ intra se ne paterē
tur formidabāt. Nec moesti tantum sed ēt sibiipsis ad modum succēntes. Ni-
hil. n. aliud q̄ expugnata Ciuitati & quidē non exiguæ quæ pfugeret similes ui-
debant. Quippe uniuersa multitudo simul pficiscentiū non erat infra numere
quadraginta miliū: Quoq; cæteri oēs ut quisq; poterat sibi utilia. Pedites autē
Equitesq; p̄ter consuetudinē sua ipsosq; cibaria sub armis ferebāt: alii inopia co-
mitū alii distidia: trāsfugerant. n. serui cum antea multi: tū uero p̄xime plu-
rimi: neq; hæc quæ ferebāt sufficientia erāt. Nam rei frumentariæ in castris iā
nihil superat. Cum interī huiusmodi erumna quæ alias ob hoc q̄ æq̄lis & cō-
munis est cū multis habet aliquid leuamēti: nūc nihilo magis eis tolerabilis ui-
debatur: p̄sertim cogitātibus quanto & splendore pristinae dignitatis i quē exi-
tum miseriāq; recidissent. Etenim hæc maxima nouitas exercitui græco conti-
git: ut ad quos subigendos uenisset ipse metu ne potius ab illis subigeret abse-
deret: & qui cū uotis & cāticis in expeditione exisset: rursus ab expeditione diuer-
sa uoce ac cōtrario sono reuenteret: ex nauticis facti pedestres: & armato agmini
magis q̄ classi uacantes: tamē ipsis hæc oīa toleranda uidebant propter ipendē-
tis iam periculi magnitudinē. Quos Nicias cernens tā affectos aio esse & uāhe-
menter ab alienatos adiens exhortabat ex rege conditiōe: cōsolabaturq; clamo-
re ēt utēs magis q̄ uoce: ut ad quosq; accedebat: ut illorum aīos excitaret: & cū
uelet ut qui plurimū nosset prodelle eis ex p̄senti quoq; rerū statu.

Oratio Niciae ad Milites

Thenienses inquit ac socii cū non nulli iā ex asperiori q̄ nostra est cō-
ditione icolumes euaserint: debetis habere spē: neq; supra modū uō-
bis metipsis succensere: aut propter iacturas quas fecistis: aut propter
indignitatē quæ nunc sustinetis. Ego quoq; nihilo meliore q̄ uos cōditiōe ium
non utribus: nā quomō ex ualitudine affectus sū cernitis non fortunis: q̄bus cū
ad uictū tū ad alia pertinetibus: nulli aliquando inferior cū fueri: nunc tamen i
pari periculo inter miserimos cōspicior: quāq; multo cultu deos: multa iustitia
ac bonitate hoīes p̄secutus sū: propter quæ futuroq; spes audax illa quidē est.
sed certe uos clades acceptæ iā magis q̄ pro magnitudine p̄terrenti q̄ forsitā alle-
uientur. Nā & satis foeliciter cū hostibus actū est: & si cui deoz inuiti huc mili-
taimus satis iā dedimus abundeq; poenaz. Et. n. alii quoq; non nulli aliquādo
iā bellū aliis intulerūt: qui cū more hominū egissent: tamē tolerabilia passi sūt.
Vos quoq; cū sperare debetis deū mitius nobiscū esse actuz: quippe qui digni-
ores sumus misericordia numinū q̄ odio: tū non ualde extimescere: cū itueami
ni uosiplos qualis armatura uestra sit: & quantus numerus pergētis agminis.
Qui etiā illud cogitare ubicūq; cōsideretis ibi protinus uosiplos uobis esse Ci-
uitatē Urbēq; neq; ab ulla alia Siciliensi Ciuitate: aut uenientes facile receptū:
aut alicubi collocatos facile expulsū iri. Iter autē ut tuto & ordine fiat ipsi obser-
uabit: nihil aliud suo quis aio uersantes: nisi quocūq; loco quis uestrū pugnare
cogetur: se eum optinendo & priam & moenia sua optentuz. q̄ iter opprope-
rabimus cōtinēti nocte ac die quoniā exiguū hēmus cōmeatū. Et si p̄ueniemus
ad aliquod amicū oppidū Siculoz: hi. n. ob metū Syracusanoz in fide p̄stāt: tūc
demū sentite tuto uos in loco consistere. Ad quos p̄mittite qui iubeat eos nob
occurrere pariter: & cōmeatū afferre. In sūma hoc sentite cōmilitōes necessariū

uobis fortibus uiris eē: ut quibus nullus uicinus locus ē: in quo si ignaue egeri-
tis salui eē possitis: & si hostē euaseritis ceteros quidē e uobis cōsecuturos: quæ
reuisere concupiscitis: Athenienses autē magnā Ciuitatis uestræ potētā & si col-
lapsam resuscitatos: Viri. n. non moenia & naues sine uiris ciuitas sūt. His Ni-
cias adhortantibus milites adibat: sicubi cernebat eos aut non continēti aut nō
ordinata serie pgentes: cogendo atq; disponēdo: nihilomīus Demosthenes hęc
aut similia apud suos dicebat q̄drato agmine euntes: Nicias copię sub ipso prio-
res ibant: suæ sub Demosthene sequebatur: impedimentis & turba plurima in-
tra armatos recepta. Qui posteaq; ad uada puentū est Anapi amnis offēdūt illic
īstructā Syracusanorū ac sociorū manū: Ea immota ac transitu potiti ultro p-
grediūtur. Syraculano eq̄tatu assultante: leuiq; armatura iaculis īcessente. Atq;
hac die cōfectis quadraginta ferme stadiis tumulū quēdā īsederūt. Posterū die
diluculo iter īgressi cū uiginti circiter stadia pcessissent: descenderūt ī cāpestrē
quēdā locū: ibiq; castra posuerunt. Volentes sūmere cū aliquid esculentū e suis
q̄sq; rebus: tum hitabat. n. locus tum aquā illic quā secum ferrēt: quoniā multa
p stadia qua perrecturi erāt nihil ad modū aquæ eēt. Interea Syraculani trāsitū
ulteriorē poccupātes iādicarūt. Erat autē tumulus arduus & utrinq; rupibus
p̄ceps: cuius uertex uocat lepas. Posterū die iter īgressi Atheniēses a Syraculani-
socialibusq; equitibus ac iaculatoribus: quorum magnus erat numerus: utrinq;
obequitāribus atq; iaculātibus p̄gere p̄hibeātur. & cū diu dimicassent tadē ī ea
de rursus castra rediere: iā non idē eis suppetere cōmeatu: q̄bus digredi p̄ hostiū
equitatu non liceret. Mane tamē mouētes rursus ire p̄gunt: & uī peruadunt ad
tumulū: sed cū iuēiūt muro p̄clusū & muro supstāte pedestrē aciē ex magna pte
scutatā. Erat autē arctus locus quē subeūtes Atheniēses expugnare nitebant: ue-
rū cū a tot uiris e loco eminenti ferirētur: facilius enī superne tela uibrabantur
nec possent prumpere retro se recepere atq; quieuerē: cū p̄fertī existerent toni-
trua pariter & imbres: quales āni t̄pre in autūnū iam uergente fieri consueuerē:
unde exterriti sūt & eo uāhemētius q̄ existimarēt ī suū exitiū ista oīa fieri. His
q̄scētibus Gylippus atq; Syraculani partē quādā copiarū mittūt ad hos muro
itercludēdos: a tergo qua uenerāt: q̄d tamē fieri & isti missis e diuerso q̄busdam
suorū p̄hibere. Mox cū omni māu regressi p̄pius campū cōsedere. Posterū die
cū p̄gredērēt eos undiq; circūfusi Syraculani adoriūtur: multos sauciant: retro
q; secū in ipsos ipetū Atheniēses facerēt subducebāt. Cum abirent īgruebāt po-
stremis quibusq; p̄cipue infesti: si forte mēbrati illos territando totū agmē auer-
terēt: & diu hūc ī modū resistere Atheniēses dehinc p̄gressi quīq; sex ue stadia
ī campo cōquieuerē: ab eisq; ī sua castra rediere. Syraculani sub noctē Nicias ac
Demostheni placitū est quoniā male secū agerēt: itū generali iā inopia cōmeatus
tum multitudine uulneratorū ab hostibus identidē assultantibus accēsis q̄ plu-
rimis ignibus abducere exercitū: non tamē eadē āplius qua cōstituerāt uia: sed e
contrario q̄ Syraculani custodiebāt mare uersus. Ferebat autē hęc uia non in ca-
rinam: sed in aduersā p̄sus Siciliæ orā: in Camarinā: in Gelā ī alias circa urbes
uel græcas uel barbaras. Accensis igif plurifariā pyris per noctē p̄ficiscūtur: sed
q̄ oibus accidere exercitibus solet: p̄sertim maximis & noctu p̄gentibus: & p̄
hosticū & hoste quē timerēt non p̄cul agēte: īcessit eis trepidatio pauor: tumul-
tus: & copię quidē Nicias quēadmodū erāt duces ī ordine p̄stiterunt longeq;
p̄cesserūt. At Demosthenicarū dimidiū pene ac maior pars īterrupta ē ac solu-
toribus ordinibus p̄gebat. prima tamen luce peruenerē ad mare: & īgressi uia

nomine Etorinam incedebant ut cum ad Cypari fluvium deuenissent: secundū
ipsum fluvium iter per superiora & mediterranea tenerent. Sperabant enim si-
bi illac Siculos occursum: quos accersissent: ubi ad flumen est uentum offen-
dunt illic quoque custodias quaedam Syracusanorum: obsepientes uada munitio-
nibus ac uallo. Sed illis ui summotis fluvium transiit: perrexerunt rursus ad
aliud nomine Erineum. Hac enim duces iri iusserat. Interea Syracusani ac
socii ubi illuxit senseruntque ab ille Athenienses: plerique Gylippum insimulabant:
quod scientes Athenienses dimississet: raptimque persequentes qua iter ingressos ha-
ud difficile nosset adipiscuntur eos sub horam prandii incidentes in Demosthe-
nicos: & tardius & inordinatius: ut qui noctu perturbati fuissent iter facientes
repente praelium cient: circumdatosque equitatu eos in idem loci urgent: eo facili-
us quod bifariam diuisi iam erant: Nicias illinc centum quinquaginta stadia progre-
ssis. Nam Nicias orius suos ducebat existimans minime salutare esse tali in tempo-
re cunctari ultro ac dimicare: sed quod uelocissime fugere eatenus pugnando quate-
nus cogeretur. Demosthenes autem multiplici frequenti magis labore implica-
batur: quod posterius digressus prior ab hostibus urgeretur: & tunc gnarus insequi
Syracusanos non tam progrediebatur quam ad pugnandum se instruebat: donec ira
cunctatus ab hoste circumueniretur: & magna perturbatione ipse pariter ac mi-
lites eius afficerentur. Quippe deprehensi intra locum qui munitionibus circū-
datus esset: & in uia quae hinc & hinc non in frequentes oleas haberet: circumque
missilibus incessabantur. Huiusmodi autem assultibus non pugna stataria
non ab re utebantur Syracusani. Nam summa rerum periclitari aduersus hoies sa-
lute desperantes: iam non tam ipsorum intererat quam Atheniensium: simulque non
nihil cauebant: ne rebus iam proculdubio prospere gestis aliquid interuenirent: ar-
bitrantes hoc modo per domitam hostem a se captum iri. Itaque ubi toto die mis-
silibus eum undique incessantes uiderunt iam exhaustum uulneribus atque aliis eru-
nis: iubent Caduceatorem Gylippum Syracusanique ac socii denuntiare primum:
siquis ad se transire Insulanorum uellet liberum fore. transieruntque aliquot non
tamen multae ciuitates. Mox deinde omnibus aliis qui cum Demosthene erant
oblata conditio: si traderent arma neminem eorum mortem obiturum: aut uio-
lentam: aut in uinculis aut inopia rerum ad uictum necessariorum. Atque ita de-
didere se ipsos cuncti numero sex milia omnemque pecuniam depoluerunt: quam ha-
bebant effundentes in scuta resupinata: & ex ea quattuor scuta repleuerunt: statim-
que in urbem a Syracusanis adducti sunt. At Nicias hoc ipso die cum suis ad flu-
men Erineum praeuenerat: illudque transgressus in edito quodam loco confederat.
Eum postero die adepti Syracusani inquit Demosthenicos se se dedisse: iubent
qui ipsum idem facere ille non habita istis fide paciscitur: ut equitem mitterent
ad explorandum. Vbi eques reuersus retulit Demosthenicos se se dedisse: Ni-
cias per Caduceatorem Gylippo Syracusanisque respondet se paratum esse tran-
sire Atheniensium nomine: si cum exercitu dimittatur: quos sumptus in bel-
lum Syracusani fecissent eos omnes restitutum datis obsidibus: Atheniensibus: dum
pecunia soluerentur singulis talentis in singula obsidum capita taxatis: Ea con-
ditione non accepta Gylippus atque Syracusani aggressi undique telis perire ad ue-
sperum usque. Illi & si male accepti inopia com meatu aliorumque necessariorum:
tamen habentes in animo discedere: seruato silentio noctis arma sumpserunt: sed
intelligentes se non latere hostem: nam ille rem sentiens per anem cauebat: rur-

sus ea deposuere præter trecentos fere qui ui peruadentes hostilem custodia qua potuerunt per noctem contenderunt. Niciam posteaq̄ dies illuxit agmen ducentem Syracusani sociique inuadunt: eodem quo pridie modo undique lacessentes iaculis sagittisque. Inter quæ ex omni parte ferientia equitatu pariter cunctaque multitudine urgente: illi tamen ad amnem assinarum festinabāt: tum opinantes fore ut eo trāsito aliquāto facilius haberent: tū potandi desiderio quo miseri tenebātur. Vbi peruenere nullo iam ordine in illū irrūpunt: p̄ se quisque primus oīum trāsire properantes. Sed hostis ingruens difficilē eis transitū reddebat. Nam cū conferētī ire cogerētur alius i aliu incidentes inuicem cōculcabant telisque & armis: quoque alii statim pibant: alii inter se impliciti defluebāt. Hos ex urraque flumis parte Syracusani superstantes (erat at̄ ripa præceps) desup missilibus conficiebant. Multos et̄ auide potantes & inter se utiq; incauo flumis Alueo perturbatos. Sed Pelopōneses p̄cipue illuc descendētes trucidarūt: eos qui i fluuio erant. Vnde subito aqua corrupta est. Ex quā nihilominus cenosa & cruenta bibebatur: deq; ea inter multos certabatur. Tandem permultis iam cadaueribus altis super alia iacentibus: profligatoque exercitu: partim apud amnem: partim siqui effugerant ab equitibus: Nicias Gylippo se se dedit: plus ei habens fidei q̄ Syracusanis: permittensque sui potestatem tum illius tum aliore lacedæmoniore arbitrio a cæde cæterore militum abstinere iussit. Post hæc Gylippus iperat non interfici Athenienses sed uiuos capi. Ita cæteri quicūq; occultati non essent (multi aut̄ hi erant) uiui sunt capti. nec non missis qui persequerentur trecenti illi: qui noctu per custodias euaserant comprehensi. Verum ii omnes in unum contracti haud multi fuerunt: multi tamē qui supprimebantur ex quibus tota Sicilia referenda est: ut qui non ex pactione quemadmodum illi qui cum Demosthene capti essent. Quædam tamen eorum pars neq; hæc exigua interit. Vex hæc maxima strages extitit: & nulla minor ex omnibus: quæ in Sicilia hoc bello extiterunt. Nec pauci in itinere faciendo dum subinde inuaderentur absumpti sunt: at̄ tamen multi elapsi: quidam statim quidam postea cum seruisent fuga inita: quibus in Catinā erat receptus. At Syracusani & socii acceptis q̄ plurimis poterant captiuis ac spoliis frequentes in Urbem redierūt. Et cæteros quidē Atheniēsiū ac sociore quoscūq; ceperant in lithotomias demiserunt: tutissimam existimantes eam esse custodiam. Niciam uero ac Demosthenem necauerunt inuito Gylippo. Is enim speciosum sibi ducebat præter cætera ex eo bello portare ad lacedæmonios etiā ipsos hostium duces: quoque alter extitisset eore hostis acerrimus propter illa quæ ad Pylum gessisset: alter ob eadem studiosissimus. Nam illos uiros apud insulam captos: Nicias præcipuo affectu prosecutus dimittendos curauit: inductis Atheniensibus ad faciendā cum lacedæmoniis fœdera. Quo nomine & lacedæmonii erant in eius amorem propensi: & ipse plurimum Gylippo credens se dederat. Sed quia cum illos homines uulgo loquebantur: ueriti tum quidam Syracusanore ut ferebatur: ne ob id tormentis interrogatus tumultum ipsis excitaret i rebus p̄speris: tū alii & præcipue Corinthii: ne corruptis aliquibus pecunia q̄ locuples erat effugeret: aliqd i ipsos itere rege nouare molitū psuasus adhuc sociis hominem iteremerunt. Et Nicias quidem ob hanc causam aut̄ huic proximam morte affectus est: uir omnium mea ætate græcore minie dignus q̄ eo deueniret infœlicitatis ob studiū uirtutis qd̄ oē in illam conferebat. Captiuos autem qui apud Lithotomias erant Syracusani duriter sane tractauerunt

inter initia. Si quidē cum essent in loco depresso & arcto: tot & subsidio prius i sole & æstu deficiebāt: dehinc superueniente autūnalium noctium gelu: ipsa mutatione contrariogē ualitudinē contrahebāt. præsertim q̄ ppter loci angustiam omnia ibidem faciebant: q̄q̄ cadauera promiscue coaceruata erant: tam eoḡ qui ex uulneribus q̄ eoḡ qui ex mutatione & huiusmōi causis decesserāt: itolerabili insuper uexati odore: fame ē ac siti. Namq̄ per octo menses data sunt singulis aquæ singula acetabula panis bina. Deniq̄ nihil non malogē passi sūt eoḡ q̄ pati credibile est in hoc loco homines q̄ illuc iciderunt. In qua uitæ conditione septuaginta dies stipati traduxerunt. Post hæc præter Atheniēses: & siqui Sicilienses Italici ue cū illis militauerant: cæteri omnes sunt diuenditi. Quot autē capti fuerint & si omnes capti: exacte dicere arduum est: tamen non intra septē milia fuerunt. Quod factū huius belli tēpore maximum in græcia contigit: & quantum nihil uidetur oīum græcogē factogē maximum: quæ nobis fando sūt cognitæ: idem uictoribus splendidissimū & uictis calamitosissimū: qui in totū & ex oī parte superati: nec ulla in re tenuiter afflictī funditus ut dicitur euersi sūt peditatu: classe nullo deniq̄ non amisso pauculis e multis domum reuersis. Hactenus quæ apud Siciliam sunt gesta.

THUCYDIDIS ATHENIENSIS BELLII PELOPONESIACI LIBER OCTAVVS.

Thenis postea q̄ nūtiata res ē diu fide caruit: ne militibus qdē creditum: qui illinc euaserant plane quæ gesta essēt referētibus. ita undiq̄ oīa funditus eē euersa: Sed ubi factū agnouerūt ibi exestuarē Atheniēses aduersus Oratores: qui p̄cipes hortatores extiterāt i Siciliā trāsmittēdi: tanq̄ nō hoc ipsi decreuissent: irasci insuper Ariolis atq̄ uaticinis deniq̄ oībus qui tūc aliqd̄ ipsi per sacra cōsulentibus: sualisset p̄fectionē tanq̄ Siciliā subacturis. Undiq̄ itaq̄ oībus in rebus mœstos ob ea quæ acciderāt: circūiſtebat ē īgens metus cōsternatōque. Exuti. n. & priuati & publice multo peditatu: egratu: iuuetute q̄lem supesse alterā non uidebāt afflictābātur. Simulq̄ nec nauū satis in naualibus: nec pecuniæ i Aerario: nec misterioq̄ ad nauticos usus cū cernerēt: desperabāt i p̄sens de sua salute: arbitrātes in piræa: aduersus se: statim appulsuros classem e Sicilia hostes: p̄sertim tanta illic uictoria subnixos: & iā omī conatu cum uires duplicatas haberent: una cū sociis qui ad ipsos ab Atheniēsis defecissent: terra mariq̄ oppugnaturus. Non tamē uisum est eis succūbere se debere: sed ex p̄sentibus facultatibus naues undecūq̄ possent cōparare: collata ad illas ædificādas materia atque pecunia: ad hæc oppida sociogē stabilire: & p̄cipue Euboiā: & i Vrbe non nihil castigare uitæ sūptus: & quēdā magistratū deligere senioq̄ q̄ de statu p̄senti cū t̄pus afforet p̄ cæteris cōsultarēt. deiq̄ terrore circūstāte: id qd̄ facere uulgus soleret: ad oīa recte disponēda accēti erāt: & q̄ agēda uisa executi sūt: atq̄ hæc æstas excessit. In seq̄nti hyeme ob res i Sicilia ab Athēiensibus adeo male gestas uniuersi prius græci aīos erexerāt. Enī uero q̄ neutrogē socii erāt: nō debere se āplius ab eē a bello uel siā nemie errogarēt cēlebāt: sed ultro aduersus athēiensēs ire q̄

videlicet putarent singuli in se illos fuisse uenturos: si in Siciliam rem prosper
gessissent: & simul reliquum belli breue futurum: eiusque se fieri participes fore
sibi speciosum. Qui socii erant lacedæmoniorum propebant ipseius quam hactenus
fecerat: eximi se protinus multa eruna. Qui Atheniensi imperio parebat: in præci
pue & supra uires prompto animo erat ad rebellandum: auiditate rei discutiendæ: & nul
lam rationem pretermittendi: quia in sequenti æstate possent euadere uictores. Quibus
omnibus lacedæmonia Ciuitas fiducia capiebat: & eo maiorem quam credibile erat e
Sicilia socios prope accessione classis necessario iam cum magnis copiis sub initio Ve
ris prelo futuros. Ita undique asurgente spe statuerunt: non detrectare bellum ratiocina
tes: si debellatum foret se tunc liberatos in posterum tali piculo: quale ipsis impendebat ab
Atheniensibus: si Siciliam subegissent: cum illis eueris sine controuersia totius iam græ
ciæ principes fore. Igitur eorum Rex Agis confestim per eadem hyemem profectus ex dece
lea: cum aliquanto exercitu: pecuniam exegit a sociis ad Classem comparandam: & ad Me
lineum defleuens sinum: ingentem Oetorum prædam egit: ob uetustas inimicitias: &
ex ea pecuniam redegit. Achæos quoque phthiotes & alios circa populos ditionis
Thessalorum sibi suspectos: ipsos et Thessalos iuitis pecuniam dare: & aliquatulum
obsidum: quos apud Corinthum deposuit: cum temptasset eos in societatem abducere.
Lacedæmonii porro centum naues: ædificandas Ciuitatibus distribuerunt: ita taxantes
sibi atque Boetianis quinas & uicenas. Phocensibus ac Iocris: item Corinthiis quindenas
Arcadibus & pelenensibus & Sicyoniis: item Megarensibus & Troezenis & Epidauriis
& Hermionensibus denas. Alia insuper comparabant: tanquam circa Ver protinus initu
ri bellum. Per hanc ipsam hyemem Athenienses & ipsi quemadmodum constituerat: ædi
ficandis nauibus operam dedere: pro se quisque materiam suppeditantes: & Sunium
muro præcluserunt: ut naues quæ comestum ipsis subueherent tuto preueheren
tur: munitionibus quas in laconica extruxerant: cum in Siciliam transmiserunt. tunc desti
tutis & sicubi quod sumptus non expedire uidebatur in parsimoniâ contracto: sed in
primis ne socii ædificaret prospiciebant. Dum hæc ab utrisque fiunt nihil aliud quam
inuenire se in apparatu belli preuenire maturantibus. primi omnium Euboi per hanc hyemem
ad Agim legatos de sua ad eum defectione miserunt. Quorum oratione admissa Agis
accesit e lacedæmone: tanquam in Euboiâ missurus duos e primoribus Alcamenem
Sthene laidæ filium & Melanthum: eoque transitum preueniente illi uenerunt trecetis cum
libertinis. Lesbii iterea cupidi & ipsi rebellandi uenerunt: a quibus inductus est Agis
utique Boetianis adiutoribus: ut ipsorum defectioni operam daret. intermissa Euboi
ca Alcamene qui in Euboiâ iturus erat: dato profecto cum uiginti nauibus: quarum
Agis & Boetiani denas pollicebant: atque hæc ignara Ciuitate lacedæmonia trans
acta sunt. Et. n. penes Agidem fuit uis & copias mittendi: si quo uellet & contrahendi
& pecunias exigendi: quod diu apud deceleam egit: quo tempore uel magis propedixe
rim ei socii optemperabant: quam lacedæmonia Ciuitati. Quippe habes exercitum
protinus ubicumque libebat imperiosus aderat. Et hic quidem: cum lesbiis transiit.
Chil autem & erythræi qui & ipsi defectionem parabant: non cum Agide trac
tauerunt sed cum Ciuitate: quibus cum uenit legatus Tissaphernis: qui regis da
ret filii Arctaxerxis: prætor inferioris præuicia erat. Is. n. ad hoc Peloponneses inci
tabat pollicens se assatim stipendii præbiturum: quoniam nuper e græcis Ciuita
tibus prouinciæ suæ pro Rege tributa exegerat: quæ per Athenienses antea lu
cri facere nequisset. Ea se tributa magis præcepturum oppugnandis Atheniensi
bus arbitratur: & simul lacedæmonios regi socios redditurum: atque Armo
gem Pissuthni filium nothum Regis: per fugam circa Cariam prout ei Rex

ipse negociū dederat: aut exceptuz: uinum aut interfectuz. Itaq; Chii atq; Tiffaphernes cōmūiter eandē rē tranfigebāt. Sub idē aut r̄pus Calligetis Laophōtis Megarēsis: & Timagoras Athēagoræ Cyzicenus sua uterq; priā extorris: a pharnabazo pharnaci filio: cuius hospites erāt lacedæmonē uenerūt ad accipiēdas in Hellepōtū naues: eadē & ipō quæ Tiffaphernes cupiēte cōficere si posset Ciuitates: q̄ i prouincia sua eēnt: ab Atheniēsis abducere: & iter Regē suū ac lacedæmonios cōtrahere societate. Hæc cū seperati utriq; agerēt q̄ a pharnabazo: & q̄ a Tiffapherne uenerāt: igens iter lacedæmōios cōcertatio extitit: his ut loniā & Chium: illis ut in Hellepōtū prius Classis mitteret psuadere nitētibz. Tandē Chioz & Tiffaphernis postulata multo magis admissa sūt: ut pote Alcibiade cōadiutore: q̄ Endio tūc ephoro idest Tribuno plebis erat i primis hospes: et pater nus. Vnde pp̄ hospiciū nomē laconicū ei familie inditum est. Endius. n. Alcibiades cognomiabatur. Prius tamē in Chiū lacedæmōii phrynē uicinū illis hominē miserunt exploratū: nūquid tāta Classis eoz foret: quāra dicerēt: alia quæ adessent famæ Urbis respōdentia. Hoc renūtiāte ueritatē fame respōdere: ex templo Chios & Erythraos i societate acceperūt: & quadragita illuc naues mittēdas decreuerūt. Cū circa se Chii dicerēt esse nō minus sexagita. Ex quibus quadraginta primū missuri erāt. Decem cū Melachrida Nauarcho: sed cū terremoto extitisset p̄ Melachrida Chalcidē miserūt: & p̄ decē nauibus quinq; i laconica armauerūt: & hyems excessit atq; unde uicesimus huius belli ānus q̄ Thucydides cōscripsit. Ineūte statū Vere iseq̄ntis Aestatis Chiis ut naues sibi mitterent: instātibz q̄ timerēt ne agitata rescuerēt Atheniēses. Nā oēs clam illis ierant legationes: miserūt Corinthū lacedæmōii: Viros Spartiatis tris: qui iuberēt Corinthios q̄ celeritē ab altero mari: id qd̄ Arhenas uergit trāsuectis p̄ lsthmū oibus nauibus: tā iis q̄s in lesbū Agis armasset q̄ cæteris trāsmittere i Chiū. Erāt aut illic sociales naues numero Vnde quadragita. Huius classis in Chiū pficiscētis cū nollet esse p̄cipes Calligitus & Timagoras: Pharnabazi legati pecuniā nō dederūt: quā attulerāt Classis noīe. Quinq; & uiginti talenta: sed postea p̄ se alia cōportata Classe cōstituerūt nauigare. Agis ut uidit lacedæmonios in Chiū traicere: ante oia destinasse: ne ipse qd̄ cēfuit aliud iā agendū. Sed socii apd̄ Corinthū cōcilio atq; cōsilio hito decreuerūt: Chiū sibi primū esse nauigādū: duce Chalcideo q̄ in laconica quinq; naues armauerāt. Deīde i lesbū duce Alcamene quē et Agis destinabat. Postremo i Hellepōtū duce Clearcho Rāphii filio. Veze prius nauū dimidiū trāsportari p̄ lsthmū: idq; statū traicere ne Atheniēses tā i eas animū aduerterēt: quæ pficiscerent: q̄ in eas q̄ posterius trāsportarent. Nāq; ab hac ora p̄ palā naues soluebāt: cōtemptra Atheniēsiū i becillitate: quoz nulla admōdū classis usq; uisebat. Vbi id placuit unā & uiginti naues cōtinuo traduxerunt: q̄ & si stimulabāt Corinthios ad secū nauigādū: tamē illis cordi nō fuit ate lsthmua quæ tūc istabāt celebrata. Et cū Agis uellet indulgēdo ne scedera lsthmica soluerent suā ipsius Classe facere: Corinthiūq; abnuerūt ac r̄pus terrerēt Atheniēses: acta Chioz certius sensere: ac misso illuc uno e magistratibus Aristocrate: imularūt Chios eosq; pnegātes iusserūt ex formula naues mittere. Atq; ita missæ sunt septem: quarum mittēdag; fuere auctores tum multi rerum agitarum nesci: tum pauci qui sibi aētorum erant consci: nolentes plebē prius hostilem habere q̄ tutele aliquid accepissent: cum Peloponnenses qui tandiu non uenirēt non amplius uenturi expectarentur. Interea ludi lsthmici ædebantur. Quibus spectaculis cum interessent Atheniēses (idicta. n. fuerat fœdera diez; festo

acaba elano 19.

no use -

rū) eo magis deprehenderūt Chios spectare ad defectionē. Atq; ubi discessū est ita cōfēsti se se ppararūt: ne clā ip̄is naues a Cenchris pficiscerent. Profectæ at sunt illic post ludos cōfectos una & uiginti naues Alcamene p̄fecto: Ad quas cum totidē obuia euntēs Atheniēses primū ī pelagus hostē subducebāt: ubi illæ non lōgo spatio secutæ se auerterūt: ipsi quoq; rediere. Quippe septē Chīs quas in eo numero secū habebat: diffidebat. Sed postea īpletis aliis septem & triginta eosdem pficiscentes p̄cuti sūt: ad pyræū agri Corinthiis: q̄ est portus desertus & nouissimus: ad cōfinia terræ Epidauricæ. Intra quē Peloponneses: una quæ ī alto cursum tenebat amissa: cōtractis cæteris se cōtēbāt. Eis Atheniēses & a mari nauibus adorti: & ī terrā egressi tumultū ingentē pturbationēq; p̄buerunt: ac naues pleraq; lacerauerūt e terra: atq; Alcamenē interfecerūt: aliquot tamē suos amissis. Vbi dirempti fuere: naues quæ satis uisæ sūt aduersus hostiles illic collocare cum reliqs ad paruulā insulā non ad mōm distantē: in statione subiere & castra posuere: misso Athenas nuntio subsidia accersitū. Nam postero die Peloponnesium Classi auxiliares Corinthii affuerunt: nec ita multo post alii finitimi. Qui cum cernerent custodiam deserto in loco sibi per q̄ laboriosam fore: ancipiti cōsilio erant: deq; incendēda classe cogitabant. Satius deinde uisum est eam subducere circūdatoq; peditatu tutari: dum aliqua cōmode effugiēdi offerretur occasio. Vegz Agis his cognitis milit ad eos Vigz Spartiatā Theronem. Fuerant aut & lacedæmōii certiores iā antea facti de discessu nauū ab Isthmo: cum p̄cepisset Tribuni plebis Alcameni ut cū id fieret nuntium ad se mitteret. Ideoq; maturæ quas apud se hēbant naues quīq; mittēdas censuerūt Chalcideo duce una cū Alcibiade. Deinde cū hi pficiscerēt nuntiūq; de fuga suoz ī pyræū accepissent: aiō sūt cōsternati: q̄ ī bello Ionico auspicando inauspicate cecidisset: eoq; statuerāt non amplius e sua terra classē dimittere: imo adeo quæ dimissa esset reuocare. Quod aiaduertēs Alcibiades rursus suadet Endio: atq; aliis Tribunis plebis: ne relanguerēt a classe mittēda in Chiū: prius. n. illā p̄uenturā: q̄ cladem acceptā Chiū sentirent: & se si Ionīā adeat facile socias Atheniēsū Ciuitates ad defectionē iductuz: cōmemorādo & Atheniensū imbecillitatē & lacedæmōioz studia: nā p̄ter cæteros si apud illos fidē eē: Ipi aut Endio seperati dicere speciosū illi fore si p̄ eū & Ionīā deficeret: & Rex socius fieret lacedæmōioz: neq; hoc Agidis opus eēt. Erat nāq; ip̄e Agidi aduersarius. Ita Endio atq; aliis Tribunis plebis persuasis abiit cum Chalcideo lacedæmōio: & celeriter cursum cum quinque nauibus confecerunt. Per hoc idem tempus recipiebant se ex Sicilia sexdecim Peloponnesium naues: duce Gylippo post gestum illic cōmuniter bellū: quæ de p̄hensæ atq; uexatæ a septē & uiginti Atticis nauibus: quibus præerat Hippocles Menippi: classis e Sicilia redeūris reditū obseruātibus circa leucadiam tamē p̄ter unā effugerūt. Corinthūq; tenuerūt: At Chalcideus atq; Alcibiades & in quasque incidebant naues: cōprehendebant: ne ipsoz nauigario palā fieret. Quas atea missas fecerunt q̄ Corycū q̄ ē icōtinēte tenuisset: & cōgressi cū aliquot Chiōz qbus cū res agitabant: iussiq; ab eis cū nemie collocuti ad Urbē nauigarēt: illic ex iprouiso affuerūt. Et cū pleriq; Chiōz admirabūdi attonitiq; essent: per paucos data est opera ut concilium cogeretur. Vbi Chalcideo atq; Alcibiade dicentibus alias quoque permissas uenire naues: nulla de nauium obsidione apud Piræum mentione habita: defecerunt Chiū ab Atheniensibus & mox Erythræi. Atque illinc iidem profecti cum tribus nauibus Clazomenas ad defectionem induxerunt. Et cunctari Clazomeni transgressi incontinentem illic

oppidulū condiderūt: ut siquid timoris in insula foret: quā incolebant: esset quo
refugerent. Et oēs quidē qui rebellauerāt ī moenibus muniendis atq; in appa
ratu belli erant occupati. Athenienses autē accepto p̄pere de Chioꝝ defectione
nuntio rebātur: magnū circūstare se maifestūq; periculū: ne cāteri loci post ma
ximā Urbis rebellionē nollent quiescere. Itaq; mille talenta p̄ om̄ē belli tem
pus intacta esse cupierāt: de quibus tangēdis: siquis: aut retulisset aut suffragiū
tulisset: p̄positis poenis sanxerāt: tūc ex præsenti pauore legibus ab rogatis: mo
uenda decreuerūt. Ex quibus naues instruxere nō paucas: & nauium quæ piræū
obsederant: octo iam tunc mittēdas quæ insecutæ classē qua uehebatur Chal
cideus: nec assecutæ: duce Strombichide diotimi: om̄issa obseruatōne redierant
nec multo post alias subsidiarias duodecim Thrasside præfecto: quæ & ipsæ omi
serant obsidionē. Nam septē Chiis quæ sociæ fuerant oppugnatōis apud Piræū
reductis: seruos qui in eis erāt libertate donarūt: liberis autē uincula indiderunt.
Alias item in locum reuersaq; raptim armatas: miserunt contra aduentum clas
sis Pelopōnesis: habentes in aīo & alias triginta armare. In quibus conficiendis
tātū studii adhibuerunt: ut ne tantulū quidē fecerint nisi qd̄ ad succurrendum
Chio p̄tineret: Interea Strombichides octo cū nauibus traiecit ī Samum: & illic
sumpta una Samia in Teū: icolalq; loci ut quiescerent exorauit. Eodē & Chalci
deus ex Chio cū tribus & uiginti nauibus traiciebat: aderatq; ei Clazomenioꝝ:
atq; Erythræoꝝ peditatus. Huius aduentū præsentēs Strombichides abscessit:
& ubi in altū euectus p̄spexit multas a Chio naues: fugā in Samū intendit: illis in
sequentibus. Tei peditatū cum a principio excipere uoluissent: post Atheniensū
fugā introduxerunt. Qui expectato aliq̄diu Chalcedeo ab insecutione Atheniē
sium: nec dum reuertente muros demolitus est: quos Athenienses extraxerant
Urbis Teæ qua parte respicit continētē: adiuuantibus eum aliquot qui super
uenere barbaris: duce Stage Tissa phernis pro prætore. Chalcedeus atq; Alcibia
des Samotenus insecuti Strombichidem: apud Chium armauerunt nauim Peio
pōnesium: nauas ibiq; p̄sidio reliquerūt: substitutis in eoz locū Chiis & aliis ui
ginti nauibus instructis perierunt Miletum: tanq̄ a se defecturā. Nam Alcibia
des cui erat cum primoribus Milesioꝝ necessitudo: uolebat in illis inducēdis p̄
teruere naues e Pelopōneso uenturas: & tū Chiis tū sibi cum Chalcedeo tum
a quo missus erat Endio addere hoc decus quē admōm̄ spopōdisset: q; plurimas
Ciuitates copiis Chioꝝ cū Chalcedeo ad defectionē induxisset. Itaq; occulte ple
raq; nauigatiōe facta: nec ita multū præuenientes Strombichidē & Thrasyclea:
qui tunc ex Athenis cū duodecim nauibus aderat: illū secutus Miletū ad defectio
nē idaxerūt. Hoz uestigia p̄secuti Atheniēses: cū uide uiginti nauibus cū a Mile
siis nō recipientē ad ladā Insulā Mileto: p̄iacentē subierūt. Et postea Milesioꝝ de
fectionē statim prima societas inter Regē ac lacedæmonios per Tissaphernem
atque Chalcedeum iuncta est hunc in modum.

Societas inter Regem & Lacedæmonios.

Vper his societatem cum Rege ac Tissapherne lacedæmonii sociiq;
fecere. Quancunque regionem & quancunque Urbem Rex habet:
et sue progenitores habuere ea regis esto. Et ex his Urbibus quic
quid pecuniæ aliudue Atheniensibus p̄debat: Rex cōmuniter ac lacedæmo
ni sociique prohibento: ne quid pecuniarum Athenienses aliudue quippiam

accipiant. Item bellum cum Atheniensibus Rex & lacedæmonii sociique communiter gerunt. Bellumq; cū Atheniensibus dissoluere ne liceat: nisi utrisque uideatur Regi ac lacedæmoniis sociisq;. Quod si qui ab Rege defecerint hi hostes sunt lacedæmoniis ac sociis. Si qui uero a lacedæmonis sociisque ii Regis hostes sunt. In hāc formā societas inita est. Secundū hęc Chii statim adornatis decem aliis nauibus ad Anæa se cōtulerunt: aiō tum audiēdi de Mileto tum Ciuitates ad defectionē sollicitādi: sed accepto nūtio a chalcideo: ut redirēt. quoniam terrestri itinere Amorges cum exercitu afforet nauigarunt ad Iouis replū Vnde p̄spexere sexdecim naues Atheniensiu uenientes. Quibus p̄erat Diomedō post Thrasyclem Athenis p̄fectus. Quibus cognitis Chii cum unā nauē Ephesum cum reliquis in oram Teiam diffugerūt. Sed eaz̄ quattuor ab Atheniensibus interceptæ sunt: uacua tamen hominibus prius in terrā elapsis: cæteræ Urbē Teiam tenuerūt: & Atheniēses quidē in Samū nauigarūt. Chii aut̄ reliquis nauibus contractis: adiuncto sibi peditatu labedū ad defectionē induxerunt: & item Eras. post qđ & naues & pedites ac suas utriq; domos se receperūt. Circa eadē tēpora Viginti naues Pelopōnensium quas totidē Athenienses insecutæ fuerāt: & in piræum ingreſſas obsidebāt: in repentinā erumpentes pugnā Atticas superāt: quattuorq; eaz̄ capiunt. atq; illinc petitis Chencris: de integro adornāt classem in Chium atq; in Ioniā nauigaturi: misſo eis ex lacedæmōe nauarcho Astyochō: penes quē iam esset sūma rei naualis. Digresso peditatu ex Teo aduenit ipse Tisaphernes: & siquid muri reliquū erat demolitus abcessit. Nec multo post eius abitum Diomedon cū decem Atheniēsiū nauibus applicas pepigit cū Teis se & illos recepturū. Et illic p̄fectus Eras cum urbē adortus expugnare nō posset uel la fecit. Per idē tēpus apđ Samū Vulgus una cū Atheniēsiū qui tribus cū nauibus aderāt aduersus primores arma sūperūt: & eoz̄ ad ducentos qui maxie potentes erant interfecerunt: quadringentos ex illo multauere prædiis illoz̄ & Urbanis & rusticis inter se distributis: & Atheniensium decreta tanq̄ i fide post hac p̄mansuris idulcēta libertate per se postea munia Ciuitatis obiere. Urbemq; sociis distributiōis cōmunicauerūt: interdīcta facultate iam ulli epopulo aliquid aliud aut ab illis aut illis e locandi cōducendiq;. Post hęc eadem æstate Chii quēadmodum instituerant nihil sedulitatis prætermittētes: etiā absq; Pelopōnēsiū quæ aderant copiis Ciuitates ad defectionē sollicitabant: cū ob alia: tū uero quod uolebant secū q̄ plurimos piclitari. Itaq; i expeditiōem cū tribus nauibus aduersus Lesbū tendunt: quēadmodum a lacedæmoniis erat prædictum: secūdo loco eūdem esse in Lesbū & inde i Helleſpontum. Nam peditatus & Pelopōnensium qui aderant & indigenarum circa sociorum in Clazomenas & Cumam abierat: cuius præfectus erat Eualas Spartiātes. Nauium uero diniadas ex finitimis subditis: Quibus nauibus Chii primū Methymnā quo prius peruenere: deinde relictis hic quattuor nauibus Mitylenē quo cum cæteris nauibus uenerūt ad defendendum ipulere. At Astyochus Lacedæmonius nauarchus e Cenchriis ubi i statione fuerat cum tribus nauibus traiecit in Chium & tertio q̄ aduenerat die: quicq; & Viginti Attice naues Lesbū appulerunt: ducibus Leonte & Diomedōte. Siquidem Leon posterior cum decem nauibus in auxilium ex Athenis aduenerat. Eodem Astyochus eadem die iam aduersperascente: i ductus est: ut sūpra una nauē Chia se cōferret: siquid posse profuturus. & cum uenisset i Pyrtam: & postero die i Eressum ubi certior fuit Mitylenem ab Atheniensibus ipso imperu esse captam. Nam Athenienses ut uenerant ex iprouiso cū portu optinuisset naues

Chias superauere: & egressi in terrâ iis qui obstiterant prælio uictis Vrbe poti-
ti erant. Quibus cognitis Astyocho cū nauibus ereffinis & tribus chiis quæ cū
Eubolo ex Methymna superant: ei ab Atheniensibus cōprehensæ: sed cum Mity-
lene caperetur elapsæ: una. n. ab Atheniensibus fuerat intercepta non putauit si-
bi amplius Mitylenem eundum. sed ereffo per defectionem recepta ac cōmuni-
ta: quos habebat in nauibus armatos itinere terrestri trāsmisit i Antissam & Me-
thymnam: præposito illis eteonico: ipse quoq; eodem cum nauibus suis ac tribus
Chiis uela fecit: sperans conspectu sui Methymnæos fiduciam capturos ad per-
manendum in rebellione. Sed cum ei omnia apud lesbum in contrarium cederet:
resumptis suis copiis traiecit in Chium: Vbi rursus oppidatum receptus est pedi-
tatus: sociog; iteq; Classarius q; erat iturus in Hellespontū. Ad quos er postea ue-
nerant e classe sociali Pelopōnesium: quæ ad cenchream stabant naues sex. Athe-
nenses aut rebus apud lesbum de integro constitutis: profecti illic castg; Clazo-
menog; in continente extructum diruerūt: & Clazomenios iteq; in Vrbe quæ
in insua est reportarunt: præter defectionis auctores: qui in daphnuntē absesse-
rant. Et denuo Clazomene in ditionem Atheniensium cōcessere. Eadem Aesta-
te Athenenses qui in Mileto apud Iadam cum uiginti nauibus in statione erant:
cum agressi essent expositis in terrâ copiis Panormum qd est oræ Miletiæ Chal-
cideum lacedæmonium ducem interfecerunt occurrentē cum paucis ad uim ar-
cendam: & tertio post die abierunt: erecto trophæo quod Milesiū iūmouerunt
tanq; erectum ab iis qui ui eum locū nō optinuisset. At Leon & Diomedon cum
nauibus quibus præerant Athenien- am ex lesbo & ex oenissis insulis Chio præ-
iacētibus: ex Sidussa quoq; & ex pteio: quos muros i Erythræa hebāt diruerūt:
atq; e lesbo trāsmittentes in Chium de nauibus cum Chiis præliabantur. Ha-
bebāt aut epibatas e numero armatorg; quos ex formula extorserant: Et ad Car-
damylam expositis in terram copiis & ad Boolissum fulis acie qui se obuiam tu-
lerant Chiis: ac multis cæsis: omnia circa oppida in offitio tenuerūt: & altero ad-
phanas plio: ac tertio ad leucomiū uictores: cum contra eos Chii amplius nō pro-
dissent regionē egregie exornatam & a Medog; t̄pribus ab illa usq; illeffam ua-
stauerunt. Et. n. Chii soli oīum quos ego cognouerim: scdm lacedæmonios bea-
ti & iudem modesti extiterunt: qui quo magis Ciuitas proficiebat: eo magis ei in-
struendæ atq; ornandæ operam dederunt: neq; prius ipsam defectionem moliri:
si minus tuto molituri ausi fuissent: q̄ una cum multis se & egregiis sociis peri-
clituros cōpertum habuissent: & nisi intellexissent: ne ipsos quidem Atheniē-
ses iam negare post acceptam in Sicilia calamitatē: quin de imperio suo actum
esset. Et si quid opinione elapsi sūt: prout hoīum uita contingere solet: tamē cū
multos lapsi sunt: quibus fore uidebatur: ut status Atheniensium prope diem
euerteretur. Itaq; cum & a mari coaceret & a terra oppugnarētur: conatisūt q-
dam eog; Urbem Atheniensibus tradere: quo principes comperto: ipsi quidem
quiescere. sed sumpto ex Erythris Astyocho nauarcho: cum quattuor quas habe-
bat nauibus: inspexerunt ut insidias aut obsidibus accipiendis: aut quo alio mō
quā moderatissime cohiberent. Et Chii quidem talia egerunt. Atheniēsum aut
sub eiusdem Aestatis extremum mille & quinquaginta armati: Argiuorūq; mil-
le: quoq; dimidiam partem leuiter armatam: Athenienses iustis armis instruxe-
rant: & sociog; totidem cum nauibus duodequingenta. quæ aliquot erant
ad armatos portandos: ducibus Phrynicho & Onomocle & Scironida ex Athe-
nis trāsmiserunt in Samū: & trāseuntes i Miletū castra posuerūt: Aduersus quos

egressi ipsorum Milesiorum octingenti armati: & qui cum Chalcideo uenerat Peloponenses; ac mercenaria Tissaphernis auxilia cum ipso etiam Tissapherne: atque eius equitatu plium conseruere. Et Argiui latius ex porrecto suo cornu p̄ contemptu: tanq̄ ipetū suum lonibus non laturis: cum inordinatus pergerent a Milesiis superantur: & paulominus trecentis ex ipsis occubere. Atheniēses cū a principio uicissent Peloponenses & barbaros cæterāq; turbam propulissent: cū Milesiis non lūt congressi. Nā Milesii fugatis Argiuis ad urbem secesserāt: cū aliud suorum cornu superatum uidissent: & p̄ mœnibus iam uictores arma disposuerant. Qua i pugna cōrigit ut lones utriq; dorū uictores existerēt. Atheniēses quidē Peloponnesium. Milesii aut Argiuorū. Hinc trophæo Atheniēses erecto se se ad circunuellandā urbem: (est enim locus peninsula) accigebāt: existimantes si Miletū reciperent: facile sibi cætera oppida i deditiōne uentura. Interea sub occasum iam sero: nūtiis eis affertur quicq; & quinquaginta naues e Peloponneso atq; e Sicilia: tantū non adesse. Siquidē Hermocrate Syracusano i primis auctore apud Sicilienses ferendi auxilium ad reliquas Atheniēsiū euerendas: uiginti naues Syracusanorū & duæ Selinuntiorū ueniebāt: & Peloponnesiū quæ armabantur iam partæ erāt. Hæ classes dato negotio Therameni Lacedæmoniō ad Astyochū nauarchum utraq; deducendi primū i Eleū traiecerunt insulam: q̄ ante Miletū iacet: mox illinc cum accepissent in Mileto agere: Atheniēses in Iasicum sinū: prius aīo noscendi quid rei apud Miletum ageretur. deinde in Tichusam q̄ est orā Milesiæ: ubi stationē habētes de prælio factō docent ab Alcibiade: qui illuc equo aduectus est: quicq; plio gerendo interfuerat: stans pro Milesiis atq; Tissapherne: & ab eo admonētur si nolint de Ionia & de cæteris rebus actū esse: maturarēt ocuis Mileto succurrere: ne ue circunuellari eam p̄ nihilo haberent. Ita illi prima luce succurrere statuerūt: Phrynichus Atheniēsiū dux ubi de classe hostium ex derro certior factus ē: cum uellēt college expectare ad decertādū: negabat id se aut commissurū: aut quoad posset illis alteri ue cui q̄ pmissurū. Quoties licere postea planius nosse aduersus quot hostium naues: quantum ipse nauū satis heas: & per otium instruere ad pugnandū: ne utiq; turpitudini atq; dedecori dandū esse si nolis: subiere nulla ratione periculum: neq; deforme Atheniēsiibus cū classe cedere ad tēpus: sed uel deformius esse: quoquo mō cōmittere ut uicerent: & ciuitas nō modo i dedecus: sed et in discrimē maximum adduceret. Quæ cū uix deberet præ cladibus acceptis, q̄ posset tutissimo apparatu: aut aliqua pr̄sus antecedente necessitate: hostē laceßere: quo tandem mō debeat nō coacta: sed ultro adire picula. Itaq; iubere illos sumptis sautiis peditatūq; & instrumētis duntaxat quæ attulissent: cæteris quæ ex hostico capis sent ut naues leuarent relictis q̄ ocissime uela facere i Samū: & illinc iā contractis in unū oibus nauibus sicubi foret oportunū hostes adoriri. Hæc cū persuasisset fecissetq; phrynichus non magisq; in p̄sens in posteq; neq; i hoc tantū: sed i oibus aliis negotiis quæ ipi delegarent circūspectus est hitus. Hunc i modū Atheniēses impfecta uictoria statim sub uesperā a Mileto abierūt. Et mox e Samo Argiui ob irā cladis acceptæ domū reuecti sunt. Peloponneses ipso statim diluculo mouētes e Tichussa in hostē redēbāt: & cū unū in hoc diē consūpsissent: postri die asūptis nauibus Chius q̄s cū Chalcideo ante fuerat i secutus hostis statuerunt redire i Tichussā gratia lēborū quos subtraxerant. Quo ut puenerūt eos adiēs cū peditatu Tissaphernes: psuadet ut ad lasū nauigaret: ubi se tenebat Amorges p̄sūthi filius nothus regis a quo rebellaret hostis. Ita lasū repente aggressi non

opinantibus: illis hostilis: sed Atticas naues esse expugnant. In quo opere præcipua extitit laus Syracusanorum & Peloponneses Amorgem quæ uiuam capant Tissapherni tradiderunt perducendum: ut ei liberet ad Regem quemadmodum abfuerat illo iussus Iasum ipsam milites diripere: magnamque ad modum pecuniam uel abspoliare. Erat enim oppidum iam inde a primis temporibus locuples: Cæterum auxilia quæ circa se Amorges habuerat sine noxa recipere ad se Peloponneses interque ordines suos redegere & plerique illos erant ex Peloponneso. Hinc tradito Tissapherni oppido cum omnibus captiuis tam liberis quam seruis: pacti in singula capita singulos stateres daricos sibi soluendos redierunt Miletum. Unde pederetum Leontis filium quem Lacedæmonii magistratum in Chium legauerunt mittunt itinere pedestri usque ad Erythras: cum iis copiis quæ auxiliares Amorgis fuerant: atque illic Mileto Philippum proficiunt Aetiamque confecta est. Insequente hyeme Tissaphernes postquam Iasum presidio munivit aduenit Miletum: & quemadmodum Lacedæmonie spoponderat: mensuram stipendium nauibus numerauit singulas uiriti drachmas Atticas: uolens in reliquo tempore soluere ternos obolos: donec Regem consulisset: soluturus ut dicebat si ille iussisset integras drachmas. Verum contradicente Hermocrate Syracusanorum duce: Theramenes enim cum non esset ipse nauarchus: sed ad tradendam Astycho classem cum illis nauigaret: segnior erat circa rationem stipendii: conuertum est inter eos: ut proter quicquid naues plusquam terni oboli uiriti soluerent. Nam quicquid & quicquaginta nauibus terna talenta in singulos menses dabat cæteris nauibus: quæ ultra hunc numerum erant: ad hanc ipsam rationem soluebat. Eadem hyeme quæ apud Samum agebatur Athenienses cum aduenissent illuc: e domo alia classis quicquid & triginta nauium ducibus Charmino & Strombichide: & Euctemone contractis: & a Chio & aliunde nauibus statuerunt iter se sortiti inuadere naualibus copiis Miletum: & classem atque peditatum mittere in Chium: quod & fecerunt. Nam Strombichides & onomacles: atque Euctemone cum triginta nauibus & parte armatorum quæ uenerant in Miletum: actuariis nauigiis aduerti in Chium quam sortiti fuerant. Mox eorum collegæ apud Samum remanentes cum quattuor ac septuaginta nauibus ac mare optinentes aduersus Miletum tendunt. Astyochus autem ut erat id tempore apud Chium obsides deligens perditionis metu: maturabat eam rem proficere: sed postquam sensit Theramenem cum classe uenisse & negotia societatis in melius proficere: acceptis decem Peloponnesibus nauibus: & totidem Chii abiit. & temptata frustra Ptelei expugnatione transmisit Clazomenas: ibi eos quæ cum Atheniensibus sentiebant iussit ad se deditionem faceret: & migrarent in daphnurem: quod item iubebat & Tamus loniæ portor: illis facere impata recusantibus: adortus urbem muris carere: tamen expugnare cum non posset abiit: & igenti uento usus: ipse quidem Phocæam & Cumam tenuit: naues autem cæteræ Insulas Clazomenis obiacentes: Marathusiam: Pelam: drymissam & quicquid circa loca Clazomenis obnoxia erant. Octo dies propter tempestatem immoratae: cum partim diripuissent exhaustissentque: partim oppugnasset in Phocæam & Cumam ad Astyochum remearunt. Is dum ibi agit a legatis lesbiorum aditus est de Insula illi tradenda: & ab eis quidem persuasus. Verum cum Corinthii atque alii socii propter superiorem cladem minus libere illuc ire uellent proficiscitur in Chium. Sed tempestate disiectæ naues eodem tamen omnes alia aliunde puenerunt. Quo postea pederetus quæ fuerat apud Erythras: tunc pedibus iter faciens e Mileto transmisit cum iis copiis quas habebat: habebat autem in iis ad quingentos milites: quæ relictæ cum armis fuerant ex quicquid Chalcideis nauibus. Ibi cum quidam lesbiorum se defecturos pollicerent: Astyochus reuulit rem ad peditatum atque ad Chios: tamquam expediret ire cum classe ad Lesbum recipiendam: fore enim ut aut plus sociorum compararet: aut certe Atheniensibus si quid minus suc-

cederet nocerēt. Sed cū hoc illi audire nollēt: negaretq; pedaritus naues Chioꝝ se illi pmissuz. Ipse súptis quib; Coríthiis & sexta Megaride & una Hermioni depter suas laconicas cū quibus uenerat: Miletū abiit ad suā nauarchiā: sane q̄ minatus Chiis se ne utiq; illis opitulatur; si qua ope idigerent. Et appellens ad Corycū orā Erythrææ illic stationē habebat. Atheniēses autē e Samo cū exercitu Chiū petierunt: & ad alteꝝ tumuli latus quo dirimebātur ita stationē habuerunt: ut utriq; alteris occulti eēnt. Astyochus accepta e pedarito Epistola quosdam Erythræos captiuos e Samo missos uenisse: Erythras ad moliedā pditionē extēplo reuectus est: iteq; Erythras ac pag; absuit: qn incidere i Atheniēses. Is ac Pedaritus q ipse quoq; illuc ad eū traicerat: questiōe hīta de iis qui pditionē moliri uiderent: ubi cōpererūt id totū ob salutē ciuitatis e Samo fuisse confectum: absolutis illis redierunt: alter in Chiū alter i Miletū: quo destinauerat. In terea classis Atheniēsis e Coryco pteruehens Arginū: icidit in tris naues longas Chioꝝ: easq; simul ac conspexit ilecuta ē: & exorta ingēti tēpestare agræ i portū Chie refugerūt. Atheniensiu aut tres q̄ p ceteris inlruerāt: perierūt impactæ moenibus Chioꝝ. Viriq; partī capti sūt: p̄tim interfecti: ceteræ fugā intēderūt in portū Mimāti subiectū noiē Phoenicūte. Vnde postea i lelbū pfecti Atheniēses ad munitiōes excitādas se pparabāt. Eadem hyeme Hippocrates Lacedæmōius cū decē nauibus Thurinoꝝ: qbus p̄erat Dorieus Diagoræ unus e tribus: cunq; duabus aliis: Laconica altera: altera Syracusana: ex Pelopōneso traiecit i Gnidū: q̄ iā a Tissapherne defecerat: Cuius classis aduētū ubi sensere: q apd Miletū erāt: iusserūt dimidiū classis Gnidū eē p̄sidio: naues q̄ ad Tiropium stabāt succurrere Onerariis q̄ ab Aegypto transmitterēt. Est aut Triopiū p̄minēs orā Gnidia p̄ montoriū: ubi sitū ē Apollinis tēplū. Eius rei certiores facti Atheniēses p̄fecti & Samo sex naues ad Triopiū p̄sidiarias itercepere: classiaris i terram elapsis. Mox appellētes Gnidū eāq; adorti urbē muris carentē: pag; absuit qui expugnaret. Postero die rursus subeūtes: cū p noctē oppidāi melius urbē obsepissēt: & ii subtrassent q̄ ad Triopiū e nauibus diffugerāt: nō iā p̄inde i oppugnādo nocuerat: ac puastato illoꝝ agro i Samū rediere. Per idē tps cū i Miletū uenisset astyochus ad classē oīa adhuc q̄ exercitū spectat suppeditabāt Pelopōnesibus: ut quibus & stipendiū abunde solueret: & res ex lasso direptæ a militibus magnæ pecuniæ supessēt: & Milesii ipigre onera belli sustinerēt. Ceteræ cū supiora fœdera p̄ Chalcidēū & Tissaphernē inita Lacedæmōiis uiderent qbusdā rebus māca: nec tam p̄ sua facere q̄ p̄ altera parte: placuit de integro inire Theramene adhibito in hæc uerba.

Pactiōes Secūdæ iter Lacedæmonios & Regem Dareum.

Actiōes inter Lacedæmōios sociosq; & Regē Dareū eiusq; filios ac Tissaphernē ut fœdera sint & amicitia i hāc formulā. Quæcunq; p̄ uicia atq; urbs Regis est Darei siue ææ patris fuerūt: siue p̄genitoꝝ i has ne eāt: aut belli aut quoquo mō nocēdi ergo uel Lacedæmōii uel eoz; socii neq; tributa ex his urbibus exigāt: aut Lacedæmōii aut Lacedæmōioꝝ socii: Ne uicissim Rex aliq; ue eoz; qbus Rex p̄est: aduersus Lacedæmōios eoz; ue socios eat: belli ergo aut quoquo mō ledēdi. Siqd aut Lacedæmōii socii ue roga uerūt regē: aut Rex Lacedæmōios socios ue qcqd alterutri psuaserit bene fieri id alteri faciat. Bellū aut qd cū Atheniēsis illoꝝq; sociis gerit: id ab utrisq;

comuniter geratur. Quod si id dissoluere placuerit comuniter utriq; dissoluat. Nec non quantus exercitus fuerit in Regis puincia ab ipso accitus Regitatio, rex soluat stipendium. Si qua aut ciuitatum cum Rege confederatae puinciae Regis aliquam inuaserit: caeteri prohibeant & Regi quoad poterunt optulent. Rursum si quis e puincia Regis: aut quocumq; ex urbe qua Rex impius optinet inuaserit regione Lacedaemoniorum sociorumq; prohibeat Rex: & quoad potest optulet. Post has pactioes Therimenes traditis Astycho nauibus celoce profectus e luce abiit. Athenienses aut e lesbo iam Chium appulsi: terraq; ac mari potiti delphinum muro cluserunt: locum alioquin & a terra munitum: & portus habentem nec procul ab urbe Chia diraptum. Chii cum multis ante a prius afflictis tum inter se ipsos non admodum bene animati Sed Tydeo Ione cum suis tanquam cum Atheniensibus sentirent: iam a Pedarito morte affectis & reliqua ciuitate necessario in exiguum redacta quiescebant mutuo suspecti: & ob id neque istos neque eos qui cum Pedarito erant auxiliares idoneos ad pugnam putabant: in Miletum itaque mittunt ad Astyochum: ut ad se tutandos ueniat: & in illo mandata non audiente: scribit de eo Lacedaemonem Pedaritus tanquam laedente re. p. Haecenus apud Chium Athenienses res suas constituerunt. Caeterae naues eorum quae apud Samum erant: aduersus eas quae ad Miletum stabant ductae sunt: & cum hostes pugnam detractarent: rursum in Samum reductae quere. Per eadem hyemem transacto Pharnabazi negotio per Calligetum Megarensem & Timagora Cyzicenum naues a Lacedaemoniis armatae septem & uiginti e Peloponneso circa solstitium in Ioniam traiecerunt: duce Antisthene Spartiata: cum undecim Spartiatis quos Lacedaemonii ad Astyochum mittebant: ut eorum consiliis uterentur: quorum unus fuit Lichas Archelidae dato eis negotio: ut postquam Miletum peruenissent curarent: ut cum caetera quam optime haberent. tum uero has naues siue tot: siue plures: siue pauciores in Hellespontum ad Pharnabazum si uiderent mitterent. Clearcho Rapihus profecto qui in eadem classe nauigabat: Astyochum si eisdem placeret amoueret a nauarchia: Antisthenemq; subrogaret. Ex Epistolis. n. Pedariti Astyochum suspectum habebat. Igitur haec naues a Malea alium tenentes ad Meleum appulsa nocte sunt decem Atheniensium naues: quarum tres captae sunt ianes cremataeque: mox isti ueriti ne reliqua qui aufugissent: aduentum suum pro ut contigit notum facerent Atheniensibus Sami stationem habentibus Cretam petunt: & pleraque nauigatione per custodiam confecta: tenuerunt ad Caunum Cariae. Inde tanquam ex tuto nuntium mittunt ad classem: quae stabat ad Miletum ut ab ea exciperent. Interea Chii & Pedaritus Astyochum & si cunctanter: nihilo tamen minus per nuntios orabant: ut sibi obsessis omni cum classe succurreret: nec maximam ex omnibus sociis in Ioniam urbibus pro derelicta haberet: & a mari interclusa & a terra latrociniis oppressa. Etenim. seruitia cum tot essent quot in una urbe nusquam propterquam Lacedaemone: & ob tantam multitudinem seuerius in delictis quam alibi castigaret: ubi exercitus Atheniensis tuto se loco post erectas munitiones collocasse iussus est: ad eum pro multa transfugerunt: & propter noticiam regionis plurima pro se detrimeta attulerunt. Itaque aiebant Chii debere Astyochum usque dum spes facta esset eum muri apud delphinium inhiendi: auxilium ipsis ferre circueuallantem exercitum ac nauibus apud castro hostium castrum: Astyochus quemadmodum tunc fuerat interminatus aliter statuerat: tamen ut uidit socios ad hoc incubetes incurrere statuit. Interim accepto nuntio ex Cauno de uiginti septem nauium & consiliariorum aduentu: caetera omnia post habenda existimauit: satiusque esse ut reciperet tot naues per quas mari potiretur: & Lacedaemonii qui ad se explorandum uenisent tuto transmitterent. Igitur omnia nauigatione in Chium sine mora nauigauit in Caunum: Conque Meropidem: expositis in terra copiis: utique cum propter ue-

hic urbem diripuit: & carentem muris & terremotu collapsam: qui in aximus omnium
quos meminimus illic contigit: & oppidanis in motana dilapsis agere discurrentes:
padas abegerunt propterque liberorum hominum. hos. n. dimittere debant: profectus ex eo in Gnidum
nocte ab exponendis in terram nautis reuocatus est a Gnidis: ut properet prius aduer-
sus viginti naues Atheniensium: horratibus quemadmodum res se habebat: quibus Char-
milus unus e ducibus qui agebat apud Samum perat: ad Speculadum hanc septem & vigi-
nti nauium transitum ex Peloponneso ad quem Astyochus ipse nauigabat. Et. n. in Samo ex
Mileto certiores facti Athenienses de huius aduentu negotium Charmilo dederat: ut
eas obseruaret circa Symam & Chalcem & Rhodum & Lyciam. Quippe iam esse se in Cau-
no acceperat. Instat itaque famam nauigationis suae pertere Astyochus tendens in Symam
si forte classem hostilem in alto aspiceret. Sed pluuia in nubilum caelum perturbatione ei
prohibuit: ne classem per tenebras moderari posset: adeo ut sub diluculum disiectis na-
uibus sinistra cornu ueniret in conspectum Atheniensium: cum dextram adhuc circum Insu-
lam deerraret. Has esse naues quem obseruaret e Cauno rati Charmilus atque Atheni-
enses extemplo proeecti eas adoriuntur: qui erant pauiores viginti: illarumque tres deprimunt: &
alias lacerant iam prolixo uictores: donec plures opinione ipsorum naues apparuerunt: a quibus
undique circumuenti fugam se mandant: ac septem amissis nauibus in Teuglussa In-
sulam: cum caeteris & illic in Alicarnassum contulerunt. His gestis Peloponneses in Gnidum
classem appulerunt: adiunctisque sibi viginti septem ex Cauno nauibus uniuersa cum classe
perierunt Symam: ibique trophaeo posito rursus in Gnidum redierunt. Cognita pugna na-
uali Athenienses cum omnibus nauibus e Samo in Symam proficiscunt: & cum neque inuaderent
ipsam classem quam ad Gnidum stabat: neque ab ea inuaderent: sumptis naualibus uasis quam
erat apud Symam & Iorymis in continente oppugnatis redierunt Samum. Peloponneses
coacta ad Gnidum omni classe: ligata deerat apparabant & ex eis undecim uiri cum Tis-
sapherne: qui illuc aduenerat colloquium habuerunt de rebus iam transactis: si qua illarum
eis displiceret: de quo bello futuro qua ratione optime & ex utrorumque utilitate maxime
gerendum esset: & ante oculos Lichas qui tractata essent: considerans negare foedera bene ini-
ta tam a Chalcideo quam a Therimene esse: indignum. n. sane sicuicumque prouinciae Rex atque
eius progenitores impassere: eam Rex nunc sibi uedicaret: oportere. n. rursus & Insu-
las omnes & Thessaliam & locros & deiceps Boetia teus in seruitute redigere: ac Lace-
daemones pro libertate impium Medorum graeciae induere. Itaque iubere alias iniri pacti-
ones: aut istis stari non oportere: nec ob eas ullo stipendio opus esse. Hac de re sto-
machatus Tissaphernes infecto negotio ac pro se indignationem ferens inde abscel-
sit. Illi a prioribus Rhodiorum publice accersiti constituerunt illuc ire: sperantes & In-
sulam tum nauticis tum hominibus pedestribus polere: se receptos: & societatis huius be-
neficio: propterquam Tissapherne pecuniam posceret posse alere exercitum. Profecti igitur
prius per eadem hyemem ex Gnidum cum ad Camicorum ora Rhodiae primum appulissent:
nauibus quattuor & nonaginta: multis terrore interiecerunt ignaris regem quae
tractarent: ita ut ab urbe profugerent moenibus praesertim carere. Quibus postea La-
cedaemones conuocatis & duabus inter Ciuitatibus Lido & Elisso: inuaserunt Rhodum
ut ab Atheniensibus deficerent. Atque ita Rhodus ad Peloponneses defecit. Id cum sen-
sissent Athenienses sub idem tempus e Samo soluerunt: rem aduertere cupientes: sed cum al-
tum tenerent in hostium conspectum uenerunt: sed iam tardiusculi. Ideoque confestim in
Chalcem abiere: & illinc rursus in Samum. Tamen postea & ex Chalce & ex eo & ex Sa-
mo traicientes in Rhodum cum illis belligerabant. Ibi Peloponneses subductis nauibus
caetera per dies octoginta ab Rhodiis duo & triginta talenta coegerunt.
Interea & iam inde antequam Rhodum ad defendendum induxissent: dum haec sunt gesta Alci-

biades post Chalcidei necē: & pugna apud Miletū suspitionē Pelopōnetibus ue-
nit: & de eo iterimendo ex Lacedæmōe ad Astyochū Epistola missa est. Erat. n.
Agidi inimicus & alioquī infidus habebat. Ob hunc ille metū a principio ad Tis-
saphernē secessit: mox apud eū q̄ maxime potuit negociis Pelopōnensium nocuit
& edocēdis oībus quomō se haberēt rebus auctor fuit iminuēdi stipēdiū ut
p̄ singulis Drachmis Atticis terni Oboli nec ii assidue soluerent: iubens Tissa-
phernē illis dicere: Atheniēses qui uetustiores essēt peritia rei naualis ternos dū
taxat obolos Classiariis suis numerare: nec tā p̄pter paupertatē: q̄ ne illi affluētia
stipēdiū abuterēt: p̄ti corpora sua reddēdo deteriora: dū illud in ea demū ipēdūt
unde ibecillitas cōtigit: p̄tim classē deserēdo dū p̄tē stipēdiū tibi debitā nō relin-
quunt obsidē sui. Itē edocuit ut Trierarchos & Ciuitatē duces data eis pecunia
ad hāc rē sibi cōcedēdā iduceret p̄ter Syracusanos: quoq; dux Hermocrates so-
lus oīum aduersabat socialis classis noīe. Ciuitatis quoq; q̄ pecunias postularēt
cōfutabat ipse Tissaphernis uice: q̄ diceret Chios qdē ipēdiētes eē: q̄ cū sint oī-
um græcorū ditissimi & auxiliariis illoq; icolumes effecti: postularēt p̄ sua liber-
tate alios piclari & corporibus & pecūiis. Alias aut Ciuitates iuste agere: q̄ p̄
Atheniēsiū ab eis deficerēt sūptis facere solitā nollēt: nūc p̄ seipsis tātū-
dē aut et plus cōferre. Et Tissaphernē nō ab re nūc bellū gerētē suis pecuniis p̄-
cere redditūq; illis solidū stipēdiū: si quādo id ab Rege mitteret: & Ciuitatibus
p̄ cuiusq; merito p̄futūq;. Ad hāc Tissaphernē admōebat: ne admodū icūbe-
ret bello finiēdo: ne ue aut accitis quas istruxerat phoenicū nauibus: aut maiori
græcorū classe cōducta: tradere Lacedæmōis terræ ac maris impiū uellet: sed si-
neret utrosq; bifariā hēre potētā. Fore. n. ut semp Regi liceret i eos a qbus offē-
deret iducere alteros: si uero ad alterutros deueniret: maris ac terræ iperū non
hiturū eū aduētores: qbus opprimeret eos: q̄ rerum potirent: nisi uelle ipse ali-
quādo p̄ se cū igenti & ipēsa & piculo adire certamē. Satius aut eē si aliquantula
ipensa cū hāc regē difficultate decideret: & si rebus suis saluis: græcos iter se col-
lideret. Addebat et cōmodiores illi fore socios impij Atheniēses: q̄ppe q̄ minus
i terra dominari optarēt: & rōnē simul atq; opam belladi utiliozem Regi hēret:
qd̄ si foret eius socii i seruitutē redigerēt: sibi qdem ipsis maris p̄tem. Regi aut
græcos oēs q̄ puincias illius icollerent. Lacedæmōios uero icōtrariū tendere ad
restituendā libertatē: quos ne utiq; credibile sit: cū græcos nūc a græcis ipis libe-
rent: nō liberaturos esse a barbaris eosdē: si quos ātea ab illis nō liberassent. Iube-
bat ergo illū prius utrosq; cōteri sinere: & cū p̄cisū esset q̄ plurimū ex Athenien-
siū uiribus cū demū Pelopōnenses e puincia depelleret. Atq; ita se rē habere Tis-
saphernes fere isentiebāt: quātū ex iis q̄ fiebāt colligere licebat. Alcibiadi. n. ob
hāc tāq; bene admonenti fidē habens: p̄tius Pelopōnensibus stipēdiū dabat
nec eos bellum gerere permittebat: sed dicēdo tum naues phoenicum uēturas:
tū illos supramōm auidos esse certādi res euertit: & classē eā q̄ fuerat lōge ual-
dissima deflorauit. i cæteris quoq; apertius agens q̄ occultaret se: nō libenter ili-
lis sociis gerere bellū. Atq; hāc Alcibiades simul q̄ oprima factu arbitrabat Tis-
sapherni pariter & Regi corā suasit: simul q̄ suū i priam reditū curabat: cuius i-
perrādī si eā nō euerteret: sciebat sibi aliquādo fore facultatem. Eūq; ex hac re
p̄cipue existimabat ipetratum iri: si Tissaphernē cōstaret ipsi. eē familiarē quod
& cōtigit. Nā posteaq; eū apud Tissaphernē pollere senserunt: Milites Athenien-
ses q̄ i Samo erāt & ipse ātea ad potentissimos mādata dederat: ut apud optimū
quēq; sui restituendi mentionē hērent: uelle. n. se in priam redire sub statu pau-

coque: nō id qdē pernitiōse: sed ne sub statu populari a quo esset eiectus: & cū il
lis una administrare rē. p. qbus amicū redderet Tissaphernē. Tum uero pleriq;
Trierarchoꝝ Atheniēsiū q erat apd Samū & potētissimi qꝝ sua spē iclinaue
rūt ad statū populare ātiquādū. Quæ res i exercitu primū agitata: mox illinc ad
urbē psuasit: ut e Samo nō nulli ad Alcibiadē colloquēdi grā uēiebāt. Et illo spō
dēre reddituz se illis amicū: Tissaphernē primū. Deide Regē si mō statū popula
rē nō tutarent. sic. n. Regē magis cōfifurū: magnā sane spē cōcipiebāt: cū hostem
supandū: tū uero ipsi primores Ciuitatis q affligebātur: maxie ad se negotia trās
ferēdi. Hi cū Samū redissēt: re cū idoneis trāfacta cōiurauerūt ppalā apd multi
tudinē dicētes: Regē eis amicū fore: & pecuniā pbituz dūtaxat Alcibiade resti
tuto ac statū populari sublato. Vulgus & si nō nihil iis q tractabat i p̄sentiāz an
gebat: tamē affligēte stipēdiū ab Rege subpeditādī spē qescebat. At illi q statum
populare agitabat: posteaq̄ uulgo rē cōmunicauerūt: rursus & sibi ipsis & pleriq;
sodaliū q foret ab Alcibiade p̄cipiebāt. Et aliis qdē hæc tū amplā: tū explorata
uidebātur. Phrynico aut q adhuc dux erat: nihil admōm hoꝝ placebat: & nihi
lo magis statū paucorū Alcibiades put erat q populare desiderare uidebat: neq;
aliud captare nisi quoquo mō disciplina Ciuitatis imutata accitu sodaliū reuer
teret: sibi aut cæteris hoc nō negligēdū: p̄sertim: ne leditiōes existerēt: quietiā ne
Regis quidē iterecē: ut Pelopōnēsibus iā æque i mari uersātibus: & i illius impio
nō minimas urbes optinētibus: accederet ad Atheniēses: qbus diffideret & nego
tiū sibi facefferet: cui liceret Pelopōnenses a qbus nihil dū mali passus ē efficere
sibi amicos. Præterea se p̄be scire aiebat locias Ciuitates cū denūtiatum eis fo
ret hos statū paucorū nō populare uiuere: & ita ipsis eē uiuēdū p̄fecto: nec q de
fecissēt ad impiū redituras: nec q nō defecissēt stabiles p̄māsuras. Neq; n. p̄opta
turas i paucorū aut populi statu ieruiturē q i utrorūq; nācisci possent. libertatē.
Quietiā eos q optimates uocaretur opinaturos nō minus negotii sibi q p̄ popu
lare statū p̄ eos exhibēdū: q largitiōibus uterēt: & duces malorū eēt: unde plura
ipsi cōmoda cōsequāt: & sub illis iaudita cā: hoies atq; imanius ad necē esse ra
piendos. populare uero statū & effugiū suū & illo coercitorē esse: & hæc ita sen
tire ciuitates ex ipsis operibus edoctas: plæ se scire Phrynichus aiebat: ideoq; ni
hil eorū sibi q i p̄sentiāz ab Alcibiade agerent placere. li tamen q cōgregati i so
cietate belli erāt: sicut a p̄cipio placuerāt hæc: ita nūc admiserūt ac legatos qui
Athenas mitterent cū alios: tū uero Pisādrū parauerūt: ut de Alcibiade reducē
do ac statu populari ātiquādo: deq; cōtrahenda Atheniensibus cū Tissapherne
amicitiā tractarent. At Phrynichus habendæ orōnis de Alcibiade reducendo
gnarus: & eius ab Athēiensibus admittēdæ: ueritus ne ob ea quæ a se i cōtrariū
dicta essent: male secū ageret: si i arbitriū illius deueniret ad tale genus se cōuer
tit: Mittit ad Astyochū Lacedæmōioꝝ nauarchū circa Miletū adhuc agentem
Clādestias Epistolas: i qbus cū alia simpliciter scribebat: tū uero Alcibiadē illo
rum negotia corrūpere: q Tissaphernē Atheniensibus cōtularēt. Sibi ueniā dā
dā esse: q aliqd cōsuleret i p̄niciem hostis: uel cū dedecore suæ ciuitatis. Astyo
chus de Alcibiade demulctādo p̄ter q q̄ aplius ille nō ueniebat i manus: ne cu
rauit quidē: sed reuersus ad eū i Magnesiā apud Tissaphernē: retulit ābobus: q
sibi scripta essent e Samo: idex ipse rei factus & ut ferebat: tū his tū aliis rebus
cōmūcādis Tissapherni se se applicās priuati lucri gratia: eoq; libentius ferens:
stipendiū nō esse persolutū. Alcibiades nō cūctatus litteras i Samū ad magistra
tus mittit: de iis q a Phrynicho agerent: postulās ut eū mortem mulctarent.

Ob id exestuans Phrynichus: ut qui ob indicū esset ī summum omnio adduc-
tus: rursus ad Astyochum scribit: insimulans illum superioris facti: quod haud
pbe occultasset: & nūc se paratum esse tradere omnem Atheniesium exercitū:
qui esset apud Samum illis ad internitionem expositis sigilati omnibus mōis:
cum Samus muris careret: quibus modis ista exequeretur: neq; iuidiosum sibi
iam esse cum propter inimicissimos capite periclitetur si hoc & aliud quocunq;
potius ageret. q̄ ut ab illis trucidaretur. Hæc quoq; Astyochus ad Alcibiadem
detulit: cuius iniquitatem p̄sentens Phrynichus tantumq; nō ab Alcibiade de
his rebus Epistolam adesse: p̄occupat ipse ad exercitum indicium efferre inqui-
ens: hostes ī animo habere cum Samus careat muris: nec omnes classis itus ha-
beat stationem castra inuadere: & quādo quidem ipse pro comperto habeat: de-
bere Samū illos q̄ celerrime muro concluderet: & in cæteris custodias agere. At-
q; ipse eos pro iampio quo erat ad hæc faciēda adegit. Et isti quidem parti ad ex-
truendos muros res præparare: partim celeriter extruere non solum ex hac cau-
sa: sed etiam tanq̄ sic Samus esset duratura. At non ita multo post litteræ ab Al-
cibiade: ueniunt exercitum a Phrynicho proditum iri: & hostes eum inuasuros.
Ex hoc Alcibiades non ex fide sed ex odio dicere existimatus: & phrynicho tanq̄
cum hostibus sententiæ opponere: quæ ipse faciēda ab hostibus præuidisset: ni-
hil obtulit immo testimonium eo iudicio perhibuit. Item post Tissaphernem al-
liciendo induxit: ut amicus Atheniensibus foret timentem quidem Pelopōnen-
ses: q; maiori cum c. laſſe q̄ Atheniensis adessent: cupientem tamen si quo pacto
posset sibi haberi fidem: præsertim posteaq; sensit eorum apud Gnidum dissen-
sionem de foederibus per Therimenem initis. Nam id temporis cum illi apud
Rhodum essent iam dissensio extiterat. Inquam post Alcibiadis sermonem cum
Tissapherne habitum: Lacedæmonios. ire assertum cunctas Ciuitates in liber-
tatem: superuenit Lichas negauitq; tolerandam esse pactionem: ut Rex optine-
ret Ciuitates: quibus prius aliquando: aut ipse progenitores eius imperassent.
Et Alcibiades quidem utpote ad magna connitens ostitiose Tissaphernem de-
merebatur. Legati autem Atheniensium qui cum Pisandro e Samo missi erant:
ubi Athenas peruenerunt uerba apud populum fecere alius repetentes: & ante
omnia: licere illis & Regem socium habere: & Peloponneses uincere: si Alci-
biadem restituerent: nec eodem modo degerent sub statu populari. Contradicen-
tibus multis: partim pro statu populari: partim propter inimicitias Alcibiadis:
ac reclamantibus indignum facinus esse: si is rediret qui leges erupisset: i quem
Eumolpides præconeiq; de mysticis testimonium dixissent: quo nomine exili-
um sibi ille conuicisset: quem deniq; si reuocarent sese deuouissent. Pisander ubi
plurimum concertationis erat ac quærellæ: adiens ac prehensans singulos con-
tradicientium percontabatur: nunq̄ spem salutis publicæ haberent: Peloponnes-
sibus nec in mari pauciores q̄ ipsi naues rostratas habentibus: & socias Ciuita-
tes plures suppeditante illis Rege ac Tissapherne pecunias: quæ ipsis mille reli-
quæ essent: nisi quis ad eos Regem traduceret. Et cum interrogarent nullam ali-
am esse dicerent tunc palam subsiciebat eis. Atqui hoc ut conficiamus fas non
est: nisi rem publicam prouidentius administremus: & ad paucorum regimē de-
feramus: ut nobis Rex habeat fidem: ne plus de administratione rei. p. in p̄sen-
tiæ q̄ de salute consulamus: habituri facultatem postmodū si displicebūt ista
mutadi Alcibiadē: q; hoc unus nūc efficere potest reducamus. Hæc audiēs po-
pulus ægre qdē a principio ferebat mentionē status paucorū: sed Pisandro plane

docente nullam aliam salutem esse inter metum & spem: ut status rei. p. imuta-
retur annuit: factumque decretum est: ut Pisander cum decem collegis irent ad
transigendum cum Tyssapherne atq; Alcibiade quoquomodo sibi maxie e re.
P. fore uideretur: & criminante Pisandro Phrynichus a praefectura cum suo collega
Scironide ammotus est: subrogatique in eorum locum Diomedon & Leon & ad clas-
sem missi: dedit aut crimini Pisander Phrynico quod diceret eum prodidisse Iassum
& Amorgem: Videlicet arbitratur eum non idoneum fore iisque ab Alcibia-
de transigerentur. Ita Pisander ubi coniurationes omnes quae prius fuerant de iu-
diciis ac magistratibus in Ciuitate recitando statum: popularem abrogando per
factionis suae homines: & qui publice consulerent: caeteraque quae ad praesentem
usum pertinerent curauit: ne quod more intercederet ad Tyssaphernem ipse cum
decem collegis nauigauit. Et Leon ac Diomedon per eadem hyemem cum ad clas-
sem Atheniensium peruenissent Rhodum perierunt. Vbi nacti subductas Pelo-
ponnesium naues in quendam locum egressi sunt: ac Rhodiis qui ad arcendam uim
occurrerant praelio superatis: in Chalcem se receperunt. & illic bellum acrius ex-
coerebant: quod inde comodius obseruarent: si quae traherent Peloponnesium naues. Xenophan-
tidas autem Iachon e Chio in Rhodum uenit a Pedarito nuntiatum iam ad finem peruenisse
se Atheniensium mure. Et nisi omni classis subueniat actum esse de Chio. Et isti quod sub-
uenire statuerunt. Attamen Pedaritus interea & qui cum eo auxiliares erant: atque Chii
ad motis omnibus copiis munitiones Atheniensium circumdatas classi oppugnauerunt: &
eius parte expugnata aliquot nauibus quae subductae erant potiuntur. Sed eo suc-
curretibus Atheniensibus primi in fugam uersi sunt Chii: mox Pedaritus ipse re-
liquis circa fusis occubuit: ac multi Chiorum pluraque arma capta post haec multo
quam antea Chii acriter obsidebant: & a terra & amari et fame inuadente. Pisander
autem legatibus collegae ubi ad Tyssaphernem uentum est: uerba fecerunt de pactionibus
ineundis. Ille quoniam magis extimeceret Peloponnesios & quem admorem ab Alcibi-
ade erat edoctus uellet utrosque adhuc ueremur ceteri non se certum omnino Alci-
biadi praebere. Ea de re ille ad tale genus se conuertit: ut inter Athenienses & Ty-
ssaphernem tanquam nimiam postulantiem non conueniret. Quod ut inuideretur etiam
Tyssaphernes uolebat ipse quidem propter metum. Alcibiades autem quod ubi ad-
uertit illum ut uidebatur non affectare conuentum: nolebat uideri Athenien-
sibus inualidis ad hoc ei persuadendum: sed iam persuaso & uolenti ad Atheni-
enses se conferre ipsos: Athenienses non idonea offerre. Postulauit enim Alci-
biades coram Tyssapherne cuius uice ipse in loquendo fungebatur: adeo quem-
modum supergrederentur: ut per Athenienses & si ingentibus sane postulatis
acquiescerent: starent quominus conueniretur: Nam postulauit omnem Ioniam
trahi rursusque in Insulas Ioniae adiacentes quae cum non abnuerent Athenienses:
tandem in tertio congressu ne plane deprehenderetur: partim pollere petiit ut si-
nerent Regem aedificare naues: & iis terram ipsorum obire quot & quotiens li-
buisset. Ad haec postulata nihil tam amplius assensere Athenienses: sed ea intole-
rabilia arbitrantur: & se ab Alcibiade esse deceptos: cum iracundia digressi se Sa-
mum receperunt: post haec rursus Tyssaphernes eadem hyeme contulit se in Cau-
num animo Peloponnesios iterum reuocandi Miletum: initisque aliis quibus-
cumque posset pactionibus stipendium soluere: ne prorsus sibi hostes redderet: ti-
mens tamen ne aut coacti pugnare cum Atheniensibus classe ex magna parte stipen-
dio fraudata succumberent: aut ea exarmata ad uotum sine se Atheniensibus suc-
cederet: tum uel magis ne illi stipendii paradi gratia continentem peruastarent.

Hæc igitur rex omnium respectu atque prudentia ut quæ admōm optabat græcos i-
ter se coeque accitis Peloponensibus stipendiū numerat: foederaque cum eis tertio
init in hæc uerba.

Pactiones Tertiæ inter lacedæmonios & Regem societatis.

Tertio decimo Regni darei anno Alexippida apud lacedæmonem Tribu-
no Plebis pactiones iniitæ sunt apud Mæandri capum iter lacedæmo-
nios sociosque ac tyrsaphernæ: & Hieramenæ Pharnaciæque liberos de Re-
gis deque lacedæmoniorum & sociorum negotiis. Quæcunque Plaga, Regis in Asia est: Re-
gis esto: deque sua prudentia Rex deliberato pro suo arbitrio lacedæmonii socii ue-
nitia Regis ne aduentu nocendi ergo. Ne ue Rex lacedæmoniorum sociorum ue regio-
nem adito ullius mali ergo. Quod si quis lacedæmoniorum aut sociorum nocendi er-
go. Regionem lacedæmonii sociorum prohibent. Et si quis e ditore Regis adierit lace-
dæmonios sociosue nocendi ergo Rex prohibet. Nauibus quæ nunc assunt Tyrsaphernes
stipendiū præstato ex pacto dum naues Regis adueniant: quæ ubi aduenierint lace-
dæmonii sociique suam classem si uolent alio. Si a Tyrsapherne alii uolent Tyrsapher-
nes stipendiū præbet. Eam pecuniâ finito bello quanta acceperint lacedæmonii sociique
Tyrsapherni reddunt. Postquam classis Regia uenerit & illa & lacedæmoniorum & socia-
lis communiter bellum gerunt: quatenus Tyrsapherni uideat lacedæmonii sociique ac sociis.
Quod si societate belli contra Athenienses dissociare libuerit: ex æquo dissociato.
Atque hæc pactiones iniitæ fuerunt. post quas Tyrsaphernes opera dedit ut naues phœ-
nices quæ admōm dictum est adduceret: atque alia quæ sponte dedit a se et ostendit se quæ
ad ipsum pertineret apparare. Sub extremum iam hyemem Boetiam Oropum intercepit: pro-
dito Atheniensium quod ibi erat presidium opera et non nullos Eretrios: & ipsos Oropiorum
captates Euboiam ad defectionem inducere. Nam cum id oppidum sit situm in Eretria quod
Athenienses tenebant fieri non poterat: quoniam magna iactura afficeret. & Eretria & cæ-
tera Euboia. Potiti igitur iam Oropo Eretrienies in Rhodum uenerunt accitum Pelopon-
ses in Euboiam. Illi Chio potius quam uexabat succurrendum cum statuissent: & e Rhodo
soluente omni cum classe circa Triopium nauigaret: prospiciunt Atheniensium naues a Chal-
ce alium tenentes: & cum neutri in alteros tenderet abierunt. Athenienses quod in Samum
Peloponenses aut in Miletum cernentes non posse se Chio succurrere sine certamine. Hy-
ems hæc cōfca est: & uicissimus huius belli annus quod Thucydides conscripsit. Ineunte
statim prope Aestatis uere Dercylidas Vir Spartiata haud magna cum manu missus est
itinere pedestri in Hellespontem: sollicitatum ad defectionem Abydum: quod est Milesiorum co-
lonia. Chii quoque quoad Astyochus deferendo auxilio abigit: oblidione urgente
ad colligendum impulsus sunt nauali certamine. Accepant autem post mortem Pedariti Asty-
ocho adhuc apud Rhodum agente leontem e Miletum Vir Sparciatam prode: quæ cum An-
tisthene uenerat Epibata: & duodecim naues Miletum presidarias: quæ Thurinæ erant
quæque Syracusæ quattuor: & Aneira & Milesia & leontis singulæ. Egressi itaque popu-
lariter Chii & tuto quodam loco occupato una cum sex & triginta suis nauibus agref-
si sunt Atheniensium duas & triginta & cum atrox esset pugna naualis neque in ea Chii atque
socii foret inferiores: tamen iam non erat uesp in urbem redierunt. Secundum hæc cum Dercylidas
pedestri itinere ad Hellespontum perisset: statim ad eum & ad Pharnabazum Abydus de-
fecit: & duos post dies lapsacus. Hoc cognito Strombichides e Chio repetit suppe-
tias uenit: nauibus quattuor & uiginti Atheniensium: inter quas erant militares quæ portabant ar-
matos: & proelio superatis lapsacenis quæ obuia proderant ipso impetu lapsacum muris carentem

acabnel ano 20

capit: ac homines uasa abripit: ac restituit in eam liberis hoibus ad Abydum accessit. Sed cum Abyde nos neq; ad deditioē ipellere: neq; oppugnatōe temptata expugnare posset ad Sestum trāsiret: in Cheroneso ē regione Abydi sita: quā Medi aliquādo tenuerāt. ibiq; p̄sidium iposuit ac totius Helleponti tutelā. Interea & Chii cōpotes maris effecti sunt: magis & qui ad Miletum erat. atq; Astyochus tum audita puga nauali: tum discessu Strombichidis audaciores. Itaq; omnino duabus nauibus in Chium p̄fectus Astyochus sūpsit: q̄ illic erant naues & tota iā classe cōtendit in Samū. Et cum hostes nō exirent obuiā q̄ mutuo suspecti erāt rursus rediit Miletū. Nā p̄ hoc t̄pus atq; et prius Athenis anti quatus erat status popularis. Siquidē postq̄ Pisander cum collegis ac Thyssapherne redierūt Samū rē illic castrensem ad suum magis arbitriū transtulerunt: & Samii ipsi horrabantur optimates ad capessendū secum statum paucog: & si inter se ad seditionem cōcitati ne sub statu paucog degeretur. Quinēt Atheniensibus qui illic erant cum & ipsi inter se contulissent: placuit Alcibiadem quādo qui dem hoc ei nō esset cordi missū facere. Non. n. āplius idoneum tōre: si ueniret statul paucog: sed se iā quoq; de piculo agere per se despiciere oportere: quonā mō & res ista non remitteret: & bellica sustineret: uno quoq; ex sua re familiari impigre pecuniā: & si qua re alia opus eēt cōferente: ut qui nō aliis iā sed sibi ipsis laboraret. Talia tūc exhortati cōtinuo Pisandru & dimidiū legatog domū dimiserūt ad res ibi trāsīgēdas: dato isup eis negotio: ut i quascūq; subditog Ciuitates possent: statū paucog instruerent. Alteq; dimidiū i alia item subditog oppida: alio aliū: nec nō diotrephem ad prouinciā sibi mādātā in Thracia admistrandam: tūc agentē circa Chiū. Is Thassū p̄fectus statū ibi popularē aboleuit. A cuius discessu Thassii altero fere mēse Vrbi muq; circūderūt: tāq; nihilo iā idigētes cum Atheniēsis statu optimatā: sed libertatē a lacedaemōis prope diē expectātes. Nā eog; exules q̄ nō penes Athenienses sed apud lacedaemōios erant: cū suis qui intra Vrbe erāt necessariis: oī ope ānixi sunt: ut & naues reciperētur & Ciuitas re bellaret. Itaq; ipsis quidē euenit ex snia: ut & Ciuitas citra piculū seruitio eximeretur: & populus q̄ fuerat refragaturus admistratōe sūmoueret: ceteris aut Atheniensiu studiosis e cōtrario q̄ statū paucog illic cōstituerāt: Neq; id i Thaso tātū ut mihi uidef: sed in aliis quoq; multis subditog Ciuitatibus: quae resipientes a nullo metu eog; tractabatur: illaq; fallaci sub Atheniēsis legitime uiuēdi cōditione post hita: ad eam q̄ p̄culdubio erāt libertatē trāsierūt. At Pisander cū Collegis p̄fecti statū popularē ut ipsi uidebatur ex Urbibus sustulerūt: & ex aliquot eage armatis i socios sūptis Athēas reuerterūt: ubi cōperiūt iā pleraq; a sodalibus p̄petrata. Et. n. Androclē quēdā i statu populari longe p̄cipe & q̄ inter primos extiterat auctor Alcibiadis expellēdi nō nulli iunioq; cōspirati clā optrunca rant duplici cā: tū q̄ erat maxie apud populū auctoritatis: tū uel magis aliquāto alcibiadis demerēdi: tanq; reuersuri: & Thyssaphernē eis amicū reddituri: aliosq; non nullos tanq; non oportunos eodē clā mō sustulerant. Oratioq; ab eis ex cōposito p̄palā hita est: neq; mercedē aliis dari debere: nisi militatibus neq; plures esse p̄cipes rege gerēdag q̄ quicq; milia: & eos p̄cipue q̄ & pecūiis & corporibus prodesse possent. Erat aut hęc res decora apud plerosq; ut q̄ administrationem Ciuitatis imutassent: iidem Ciuitatem admistrarent. Adhuc nanq; & populus & concilium ex cōsuetudie congregabatur: ita tamen ut nihil consultaretur: nisi quod conspiratis probaretur. Ex quoq; et numero erant qui cōtinabatur: pensatus prius iter se q̄ foret dicēda: nemie iā alioq; cōtradicēte: p̄æ metu: cū tantam

cerneret cōspiratorū manū. Quod si quis cōtra hisceret cōfestim aliquo idoneo mō necabatur: neq; de percussoribus iquebatur: aut siq; suspecti erāt suppliciu sū mebatur: sed itra silentiū populus se tenebat adeo pterrefactus: ut taciturnitatē suā lucrifacere se putaret: si nihil uiolētiae patere: & cū multo pluriū q̄ erat cōspirationē suspicaret: aīo succūbebat. Nec id licebat explorare tū ppter magnitudinē Ciuitatis: tū pp mutuā ignorationē. Neq; uero fas erat ob hoc ipsū cuiq; apd̄ alium miserari ac lamētari uicē suā: q̄ si de ulciscēdo secreta cōsilia agitatet. Siue. n. notū siue ignotū nactus esses quē alloq̄ris infidus uidebatur: singulis e populo suspitiose iuicē se adētibus: ueluti p̄ticipes foret eorūq; agerent: quoniā ex eo paucorū numero erāt: quidā quos nemo unq; suspicatus eet ad eā se factionem cōueruros: qui p̄cipue & apud multitudinē ut fides nō haberet effecerāt: & apud statū paucorū ut multū firmamētū esset uel hoc ipso q; populares ad mutuam diffidētā iducebāt. Sub hoc igitur tēpus Pisander collegæq; ueniētes statū cætera peregerūt: & ante oīa coacto populo snīam dixere de decē scribis deligēdis: penes quos liberū iperū esset qui cōscriptā rogationē certa die ad populū ferrent: qua rōe Ciuitas optime degeret: ubi dies dcā aduenit aduocata contione in æditum locū ubi tēplū Neptūi eit situm: decē ferme ex Urbē stadiis pmulgarūt decem Viri illi: nihil aliud q̄ hoc demū licere: quocūq; qs uelit Atheniensiu de cretum refellere: refellētēq;: siqs aut scripserit aduersus leges facere: aut quoquo alio mō læserit i gentibus pœnis sanxerūt. Hic uero clare locuti sūt: nullū iā pristino iſtituto magistratū ualere: neq; stipendiū numerari: sed qnq; deligi p̄sides: a quibus rursus centū Viri deligant: q; singuli ternos sibi cooptēt penes quos nūero quadringentos: cū i curiā uenerit ipium sit exeq̄ndi: q; optia factū esse senserit: & quicq; milia Ciuiū quotiens eis uideret cōgregare. Fuit qdem q; hāc rogationē tulit: Pisander q; ut i cæteris ita i hoc statū popularē libentissime ppalā abrogabat. Qui uero totū negotiū cōposuit: q; rōe ad hoc deuēiret: iā pridē id p̄mediatus fuit Antiphon Vir Atheniensiu sui t̄pris nulli scdus uirtute: atq; idē p̄statissimus i cōminiscendo: & i iis q; sentiret p̄mendis: qui neq; ad populū neq; ullā incōtentionē uoluntarius pdibat: sed suspectus uulgo pp opinionē facultatis indicēdo: cessaret ab agēdo: tamē hic unus ut cuiq; aliqd̄ aut i iudicio aut apd̄ populū agenti cōsulebat: plurimū posse p̄desse existimabat. Et qui postmōm cū statu q̄dringentorū collapsio: acta illoꝝ populus ultum iret: ipseq; in iuditiū uocaretur: tanq; unus ex istaꝝ regē auctoribus: uidef̄ mihi optime oīum ad meā usque memoriā: cām capitis dixisse. Præstabat aut se se & Phrynicus p̄q; studiosū circa statum paucorū Alcibiadis metu: quē intelligebat cuncta apud Samum a se cum Altyocho tractata rescuuisse ratus ut credibile erat eum nūq; sub paucorum statu reuersum. Et aduersus atrociam quia iis non succubuerat plurimū: de sua uirtute spopondisse uidebatur. Theramenes quoq; Agnonis filius inter primos eorum extitit: qui statū popularē dissoluerūt: uir neq; ad dicēdū neq; ad intelligēdū iualidus. Itaq; opus a uiris & multis & circumspectis agitatū & si arduum tamen nō immerito p̄cessit. Arduū. n. fuit populū Atheniensē centesimo fere ab exactis tyrānis āno libertate priuare: ne eū mō nullius impio subiectū: sed plusq; huius t̄pris dimidio ipm aliis impare assuetū. Vbi aut cōtio nemine refragāte: sed rata hēnte q; pmulgabatur soluta est: aliquanto post in Curiam introducti sunt: quadringenti hunc inmōm. Erant Atheniensēs assidue sub armis propter hostes apud deceleā agentes: partī in muris partī in statiōibus suo quisq; loco. Igit̄ illo die eos qui concilii non erant ex consuetudine abire permittunt: dato p̄cepto

cōiuratis: ut permanerent non apud arma: sed seorsum. & si quis ad res quæ age-
rētur notandas restitisset hūc sumptis armis id facere phiberent. Fuerūt autē ii
quibus id negotiū datum est quæ ad hoc ipsum uenerant cum suis armis Andrii
& Tenii & Carystioꝝ trecenti: & æginetæ incolæ quos illuc habitatum miserāt
Athenēses. His itaq; dispositis quadringenti uiri occulto quisq; pugione ueniētes
comitantibus centum uiginti adolescentibus: quibus utebantur sicubi manu il-
lorum opus erat circūstunt intra Curiam Senatores quicq; magis eligebantur:
eisq; præcipiunt ut sumptus e mercede egrederentur. Attulerant autē ipsi merce-
dem illis totius reliqui temporis & eam egredientibus persoluerunt. Itaque hūc
in modum Senatus nihil refragatus e curia prorepsit: nec cæteris quidem Ciui-
bus aliquid innouantibus: sed quiescentibus. Tunc illi ingressi Curiam: quæsto-
res e suo corpore sortiti sunt quibuscūq; uotis atq; hostiis magistratus inuenit.
usi postea ualde immutati ritu status popularis: præterq; q̄ exules Alcibiadis gra-
tia non restituerunt: in cæteris imperiose gerebant: & non nullos licet aut mul-
to q̄ uidebatur idonei qui in locum ipsorū substituerentur: interemerūt nō nul-
los in carcerē coniecerunt: quosdā relegauerunt, ad Agidem quoq; regem lace-
dæmonioꝝ (Erat apud Deceleam) misere Caduceatore: qui diceret uelle se redi-
re in grām: & consentaneū esse ut ille ipsis potiusq; infido populo qui amplius
non excitaret assentiretur. At iste non quieto animo Ciuitatem esse existimans:
neq; sibi populum subito uetusta libertatē traditurū nec quieturū: si magnum
exercitum conspexisset: ideo non tantum fidei hēns illis in præsens quin crede-
ret et turbari posse nihil de conuētōne respōdit: ii q̄ a q̄dringentis aduenerāt: sed
accito e Pelopōneso igēti exercitu: haud multo post ipse cū iis copiis & his quæ
ad Deceleā excubabāt descendit ad ipsa moenia atheniensium: sperans eō magis
turbatos athenienses in suum arbitrium puerturos: aut uoluntarios aut ipso im-
petu ppter tumultū: intra extraq; ereditabiliter futurū q̄ neq; n. de fore quin mu-
ros maiores pp illoꝝ solitudines occuparent. Cum ergo copias ppius moenia
admouisset Athenienses ne tantulum quidē intra Urbem mouerent, sed e mis-
so equitatu: ac pte quadam grauis & leuis armaturæ sagittarioꝝ depulerūt eos
qui ppius subissent: armisq; atq; corporibus quorūdā interfectoꝝ potiti sunt.
Ita re Agis cognita rursus eduxit exercitum, & ipse quidem & qui cū eo fuerant
illic apud Deceleā loca manserūt. Eos autē qui superuenerant: postq̄ illic aliquos
dies fuerant cōmorati domum remisit. Secundum hæc quadringenti uiri ad eum
legationem misissent: & hic nihilominus etiam magis cūctaretur & ad hoc ipos
hortaretur lacedæmonem mittunt ad pauciscendum legatos cupidi pacificandi
Mittūt item in Samū decem Viros adleniēdos milites docēdosq; cū alia quæ di-
cere oporteret: tū uero illud non perniciem Ciuitatis constitum esse statu pau-
coꝝ sed in salute esse omnium: & quinque milia hominum esse non quadringē-
tos solum qui negotia administrarent: Nec unq̄ ad eam diem propter expediti-
ones & peregrinas occupationes ad ullam rem consultandam quātumlibet ar-
duam plures quinque milibus conuenisse. Nos tamen statim ab ipsa status sui
cōstitutōe miserūt: ueriti ne id qd̄ euenit nautica multitudo nollet sub eo statu
māere: & illic icohato malo ipis mouerēt. Et n. iā apd̄ Samū circa statū paucoꝝ
res talis erat inouata ea q̄ p ipm tps cōtiguit quo q̄drigēti sūt cōstituti. Nā Saiosq;
q̄ tūc aduersus pceres surrexerāt: cū atea fuieēt status popularis: s̄d̄ imutati rursus
psuasionē Pisandri dū uēit & athēsiū i São cōspicuoꝝ scā cōiuratōe: ad q̄drigē-
tos hoies: statuerāt aggredi cæteros taāq̄ illi populus foret: & Hipbolū q̄ndā athe-
niēsem hoīem nefariū exulatē nō potētiae dignitatisue metu: sed ppter scelera

& dedecus Ciuitatis interemerūt: una cū Charmio uno e ducibus & qbus secū Atheniēsis quibus fidē hēbant. Et cū iis alia huiusmōi ppetrarūt aīati & plures iuadere. Hāc rē qui sēserant futurā nudauerūt tū e ducibus Leontini ac Diomedonti. Hi. n. p. a populo honore affecti essent & inuiti statum paucorū ferebant. Tunc Thrassibulo ac Thrassillo quorū alter erat Trierarchus: alter armaris p̄erat. Itēq; ceteris q̄ p̄cipue uidebant illi cōspirationi semp̄ aduersi: obsecruntq; ne se ipsos morti destinatos ne Samū ab Atheniēsis alienatā: p̄ quam una magistratus i id t̄p̄ris p̄mansisset contēnerent. Hoc illi audito singulos milites adeūt orātq; ne quo mō id p̄mittāt: & i primis eos q̄ dicunt parali hoies Athenienses atq; liberos oēs q̄ i ea nauī uehebant statui paucorū nec dū p̄senti semp̄ insoelti. Quibus Leon ac diomedō quotiēs aliquo nauigabāt: soliti erāt aliqd nauī um cultodiendū relinq̄re: adeo cū trecēti illi i Samios ipetū fecisset: isti oēs iteruentu suo plerosq; Samiorū piculo exemerūt: & triginta e nūero trecētorū op̄trūcarunt: & eorū tres maxie nocentes exilio mulctarūt: ceteris ignoscētes restituto populari statu i posteq; cōmūiter rē. p. admistrarūt. Hanc itaq; nauē paralorū cū ipsorū p̄tecto Chærea: q̄ statu mutato nauauerat opam: p̄perant Sami atq; milites Athenas mittūt: ad ea q̄ acta eēt nūtiāda: nōdū. n. rescuerāt quadrigētos uiros iperio potitos. Cū Athēas nauis puenisset: ea p̄tinus quadrigēti ablata Paralorū aliquot duobus tribus ue uincla ididerunt: reliquos i aliā militarē nauē ipositos: mādārūt per Euboīā custodiēdos. Chærea simulac ea q̄ agerent aiaduertit: ut cūq; latitās rursus i Samū reuersus retulit militibus q̄ fierent Athenis: oīa in maius ui orōis exasperās: uniuersos ab iis q̄ rē. p. admistrarent uerberibus affici: nec contra eos qcq; hīscere licere. q̄netiā horū uxoribus liberisq; uī afferri sedem quoq; statuisse oīum qui i Samo militarēt: qui ab ipsorū sniam discreparēt: p̄p̄n quos cōprehēdere atq; coercere: nisi sibi optēperaturū sit eos i terfecturi. Alia ēc permulta mētiēdo adiecit. Quæ audiētes milites nō mō eos qui statū paucorū i troduxerāt: sed ēt eos qui p̄cipies erāt statuerūt a p̄cipio occidere. Deīde ab iis qui se iterposuere p̄hibiti atq; edocti ne hostibus īfesta classe uenientibus rem Atheniensem p̄derent: absisterūt. Ac postea uolentes iā aperte rē Samiā ad statū popularē reuocare: Thrassibulus lyci ac Thrassillus isti. n. p̄cipui auētores extiterāt status inouādī: adegerūt ad maximū iusiurādū: cū ceteros milites: tū uero eos qui erant e statu paucorū capessituros se rē. p. popularē: idemq; qd̄ ipsi sensuros bellū aduersus Pelopōneses ipigre gesturos: trecētos uiros p̄ hostibus habituros: ac nihil admōm cū illis per Caduceatorē trāfacturos i eadem uerba iurauerunt. Ex Samiis oēs qui per ætatem ferre arma p̄terāt: cū quibus oīa negotia & q̄ ex periculis euetura foret: milites sibi cōmūia eē uoluerūt: arbitrātes neq; sibi neq; illis ullā reliquā salutem fore: sed utrisq; pereundū siue quagrīgēti uiri uicerent: siue hostes e Mileto atq; hoc t̄p̄us percōcertatōe omne cōsumptū est: militibus Athenas ad popularē statū: illis hos ad paucorū cōpellentibus. Sed milites coacta p̄tinus cōtiōe superiores duces: & siquē Trierarchū suspectū hēbant magistratū amouerūt. Aliosq; suffecerūt Trierarchos ducesq;: quorū extitere Thrassibulus Thrassillusq; qui ad dīcedū surgētes ceteros exhortati sūt: cū aliis rationibus nō debere ipsos aīo labare: q̄ Ciuitas sua defecisset: tū uero his q̄ a se q̄ & plures essent & oībus magis abūdarent illa secessisset. Nā cū ipi oēm classē hēant posse se Ciuitates qbus p̄essent adigere ad pecuniā p̄ uiribus dādā: si illic abirent Samū supereē: Urbē non inualidā: sed quatenus maritimum robur Atheniēstū: q̄ soli optinere contenderāt: eo ibecillitatis recidisset: fatis ualidam ad hostes &

eadem loco arcendos: unde iteque arcuissent: & se propter classem potentiores quam eos qui in Vrbe eent: ad comperandum comearum: cum et iporum beneficio quam Samo possideret: haecenus licuisset illis in Piraeum applicare: quam non liceret in reliquum si res per eisdem restituere recusarent. Itaque magis se posse illos prohibere usum maris quam ab illis prohiberi. Nam illud exiguum quiddam est & nullius momenti faciendum: illos Vrbe ab hoste eripere: si hoc ipsis utile sit & eosdem nihil amisisse: suam habent quam mittant pecuniam: sed eam milites ipsi erogent: sed senatum constituisse & eius gratia ciuitas habeat exercitus: imo in hoc est eos reliquos quam prius leges resciderit. Si uero debere & suae salutis consulere: & temptare ut illos ad officium retraherent: nec deteriores illis eosdem censendos quam aliquid melius consularent: Alcibiadem quoque proposita sibi per ipsos securitate atque restitutione societatem inter eos ac regem cupide conciliaturum. quodque maximum sit si caetera frustrarent: certe cum tantam classem habeant: hoc non deesse ut secedat aliquo ex multis locis: ubi & Vrbes & agros inueniant: talibus se se alogis mutuo in cōtione hortati sunt: & nihilo segnius ea quam ad bellum gerendum praebat apparabat. Quae sentientes decem legati a quadringentis uiris in Samum missi erant: cum iam in populo uersarent ibidem siluere. Per hoc tempus Classiarum Peloponensium milites qui erant Mileti inter se succlamabant tanquam negotia ab Astycho pariter atque Thyssapherne pderent: ab Astycho quidem: quam neque prius pugnare uoluerit: quod iam iporum classis potentis Atheniensium tenuis fuit: neque nunc uelit cum Athenienses inter se dissidere dicatur: nec eorum naues eodem in loco esse: sed tempus terat opinando phoenices a Thyssapherne naues noie non re piculum certamini facturas: a Thyssapherne autem quam has naues non accierit: quod neque solidum neque assiduum stipendium soluendo classem Peloponensem destruat. Itaque negabat ulterius expectare oportere: sed pugna nauali decernere ad quam praecipue Syracusani instabant. hoc murmur gliscere sentientes socii: atque Astyochus: concilio hito censuere decertandum: quandoquidem seditionem apud Samum esse nuntiabat. Ergo cum omnibus nauibus numero Centum ac duodecim Micalae proficiscuntur: iussis eo Milesiis adesse pedestri itinere: in Glaucis autem Micales stationem Athenienses habebant duo & octoginta naues e Samo profectae. Distat autem paululum a continente Samus: qua parte Micalae spectat. Qui quom prospexissent peloponensiacas naues ex aduerso uenientes secesserunt in Samum: suas non satis esse ad subeundum de summa reque piculum & simul expectante: praescierant enim hostem e Mileto uenire cupidam pugnam Strombichidem in Hellesponto succurrere cum ea classe qua se e chio Abydum contulerat: ad quem praemiserant nuntium cum se in Samum Athenienses subduxissent peloponenses ad Micalae classe appulsa: illic castra posuere. Et cum eis Milesiisque peditatus atque accolae. Postero die cum aduersus Samum nauigare statuisent accepto nuntio Strombichide ab Hellesponto rediere: illico Milesium reuecti sunt: aduersus quam uicissim Athenienses post accessionem alterius classis contendunt: Centum atque octo nauibus proposito decertandi. Sed nemine obuia se dante: rursus in Samum reuertunt. Statim secundum haec eadem Peloponenses tam numerosa classe: tamen non idoneos se arbitrantes ad praesidium conferendum: iopes consilii unde tot nauibus pecunia suppeteret: praesertim Thyssapherne male soluente mittunt ad pharnabazum: quod iam inde ex Peloponeso praescriptum erat. Clearchum Rhaphii filium quadraginta nauium praesectum. Eaocauerat enim eos pharnabazus praebere stipendium: paratus pactusque per legatum se illis Byzantium ad defectionem impulsus. Ita naues Peloponenses datis uelis alium petentes: ut in cursu faciendo hostem laterent: cohorta tempestate iactatae sunt: & earum aliae quae Delum tenuerunt plures erant quibus Clearchus uehebatur: posterius miletum reuersae sunt. Sed rursus eas

recepit Clearchus i Helleſpontū pedibus itinere confecto. Vex ææ q̄ in Helleſpontum euaserant cum Helixo Megaræi decem naues Byzantiū traxere ad defectionem: qđ postea cum reſciſſent Athenienſes qui ad Samū ſtatiua habebant: miſerunt auxilio atq; præſidio loci claſſem in Helleſpontum: & breuis quædam pugna cōmiſſa eſt ante Byzantium inter Octonas utrinq; naues: inter eoſdē ii q̄ rebus præerant: & ante omnes Thraſybullus cum ſemper alias: tum uero poſtq̄ ſtatum immutauerat: in eadem ſn̄ia fuit ut Alcibyadem reuocaret: ac tandē frequenti Militū contione ad hoc perſuaſa: factq; decreto reducendum dōata uenia Alcibyadem ad Thyſſaphernem nauigauit: Alcibyademq; deduxit in Samū: una ſpem fore exiſtimans: ſi ille Thyſſaphernem a Pelopōneſibus ad ipſos trāſferret. Alcibyades coacta contione iacturas exiliū ſui queſtus eſt: & deplorauit: multaq; loquutus de re. p. non in paruam ſpem futuroꝝ ad audientes adduxit: ſupra modum amplificando ſuam apud Thyſſaphernem gratiam: ut ii qui Hoſtarchiam domi gerebant ipſum extimeſcerent: tum uel magis cōiurationes diſſoluerentur: ſimulque ut ab iis qui Sami erant plus fiducia caperetur: ac pluriſ ipſe fieret. Atq; hoſtes Thyſſaphernem q̄ maxime optrectarent: & a ſpe in qua erant deciderent. Enim uero aſſeuerabat ampliſſimis uerbis ſibi recepiſſe Thyſſaphernem nunq̄ ceſſaturū dare ſtipendiū Athenēſibus: ſi modo eis cōfideret: quoad ipſi quippiam reliquum foret: ne ſi oporteret quidem ſe ad extremum uenire torum ſuum. Naues quoque Phœnicum quæ iam in Aſpendo eſſent ad Athenienſes non ad Peloponneſes adducturum. Ira demum ſe Athenēſibus habiturum fidem: ſi ipſum ad eos reuerſum excepiſſent. hæc illi aliaque multa ſimul atq; audire in collegium ſuperiorū Imperatoꝝ cooptauerunt: uicq; regū omnium permiſere: tantā ſubito ſpem ſinguli præſomentes: ut nihil minus quæ de ſua ſalure deq; ſupplitio Quadringentoz̄ dubitarent: parati eſt iam tum ppter ea quæ ille dixerat contēptis qui aderant hoſtibus nauigauere in Piræū: ad qđ faciendum cum multi inſtarent: ille uāhementer abnuuit: negans omiſſo qui propius eſſet hoſte in Piræū eſſe nauigandum: & quādo quidē ipſe delectus eſſet Imperator: ſe rationes belli ante omnia curaturū adito Thyſſapherne: atq; tēplo ex ea contione abiit: uideri uolens uniuerſa cum illo cōmunicare: & maioris apđ illū præcij eſſe: oſtendendo ſe q̄ Imperator iam delectus eſſet illi: que prodeſſe poſſet & obelle. Atq; huic contigit ut per Thyſſaphernem terrefaceret Athenēſes inuicem per Athenienſes Thyſſaphernes. Pelopōneſes qui Mileti erant audito Alcibyadis reditu: cum iam antea Thyſſaphernem pro infido haberent. multo iā magis optrectabāt: delatum. n. multis e locis ad eos fuerat: quia recuſaſſent prodire obuiam claſſi Athenēſi ad Mileti uſq; ultro laceſſenti: Thyſſaphernem multo languidiori effectum eſſe ad mercedem ſoluendam: & iam antea Alcibyadē operam datam ut idem ipſis inuiſis eſſet. Itaq; inter ſe milites alius aliam conueniētes: quæadmodum prius fecerant: conſpirauerunt & alii quidam auctoritatis homines: non ſolum q̄ neq; ſolidum unq̄ ſtipendium acciperent: & id breuis tēpris atq; intermiſſum niſi quis eos aut in prælium duceret: aut aliquo abduceret unde alerentur deſerere naues: culpam omnē i Aſtyochum refundētes: qui priuati lucri gratia Thyſſapherni indulgeret. Cum aut in huiuſmodi conſpiratione iſti eſſent: Conſtatus eſt quidam Aſtyochum tumultus hunc in modū Syracuſāoz̄ a naute Turinoz̄q; quo liberior multitudo erat: licētius ingruentes ſtipendium repopſcere. Quibus pteruius quoddā reſpōſū reddidit: intermiatufq; eſt i Herocratē: nauis ſuis aſtipulatē leuauit fuſtē. hoc cernētēs cōmilitōes utiq; nauatæ

cum clamore Astyochum ut ferirent impetum faciunt. Quod ille prouidens ad
aram quandā cōfugit: atq; ira percussus nō est. Sed illic ī diuerso discessū cāperūt
& Milesiū furtim adorti Castellum Thyssaphernis illic extructū & p̄sidiū qđ ibi
erat eiecerunt. Quæ res pbata est cū aliis sociis tū p̄cipue Syracusanis: Lichæ ta
mē displicuit affirmati debere Milesios aliosq; qui sub ditōe regis eēt īseruire:
atq; obseq; Thyssapherni in iis q̄ moderata eēt: donec rōes belli recte dispo
rentur. At Milesiū ob hęc illi & alia huiusmōi successentes: mox defunctum hī
morbo humari phibuerūt eo loco: q̄ aderāt lacedæmōi uolebāt p̄ hanc regē di
scordiā ipsos Thyssaphernēq; & Astyochum supuenit ex lacedæmōe: successor
Astyochi Mindarus nauarchiæq; suscepit Impium & Astyochus abscessit. Cum
quo Thyssaphernes Gauletē quēdā ex iis quos secū habebat noīe cara legatum
misit: utriusq; linguæ gnax: tū ad simulādū Milesiōz factū circa castellū: tū ad se
purgādū sciēs sui succlamādi grā p̄cipue illuc Milesios ire. & cū eis hermocratē
qui asseruaret ipm cū Alcibiade res Pelopōnēsē destruere Impartibus uacilatē.
Erat, n. illius ī hūc p̄petua similtas p̄p̄ stipēdiū solutionē. Quē ad extremū iam
Syracusanis extorrem: cū alii duces Syracusanoz naniū Poramis Miscon & De
marchus Miletū uenisset: īfectatus ē Thissaphernes multo acrius ac crimini de
dit cū alia: tū uero q̄ quia pecuniam postulatā aliquando nō īpetraffet: inimici
tias secū gereret. Igitur astyochus Milesiūq; & hermocrates a Mileto Lacedæmo
nē petierūt. & Alcibiades rursus a Thissapherne Samū: ubi dū adest: legati ex De
lo adueniunt quadringenti quos uiri mirtebāt: ad demulcendos eos: q̄ Sami erāt
& coactō cōcilio conātes eos loqui nolebant initio auscultare milites: sed succla
mantes iubebant interfici: qui statū popularem fustulissent. Mox tamē uix reti
cescentes exaudierunt illico memorare nō. excidiū Publici sed salutis cā: neq; ut
ciuitas hostibus p̄deretur factū eē status īmutationem. licuisse, n. cum hostis ad
urbē subisset sibi id facere: q̄ ciuitati p̄æessent aliisq; quiq; milibus: quoniam
oēs aliquatenus p̄cipites essent: neq; domesticos eoz aut iniuria quēadmodum
Chærea iuidiose retulisset: aut illo damno affici: sed in suis quenz locis passim
manere: & cū alia multa cōmemorarēt noluerūt eos ulterius exaudire q̄ aderāt
quoniam ægre ferebāt & alii aliam sententiā dicebant: sed ī primis de nauigādo
in Pyreū: ubi alcibiades primū uidef de priā unde fuisse: meritis & ut nemo ma
gis: p̄perantibus, n. atheniensibus e Samo aduersus athenienses nauigare: ex quo
planissime fuissent: hostes protius Ionia & Hellepōti potituri ītercessit: quo tē
pore nemo alius cōpescendæ multitudini idoneus esset extitisset: ille & publice
cupidus a nauigādo cohibuit: & priuatim irascētes legatis ne cōiurarētur inhī
buit: & legatos ipsos remisit per se redito respōso: se quinq; milia qdem aguber
natione nō phibere. quadringētos aut ut amouerēt iabere: consiliūq; restitue
rent: quēadmōm prius fuisset quingentoz porro quidē alevādos īnopes se po
sitū esset: quo magis stipendiū militibus suppeteret: se magnopere pbare & alia
ut hortaref iussit ne ue se hosti dederēt. Nā Ciuitate ī columi multā spem eē: et
inter se cōueniendi: si uero semel alterutri succūberēt: aut isti q̄ Sami aut illi q̄
athenis eēt: neminem iā fore p̄ quē īmutuā grām redirēt. Aderāt aut & Argi
uoz legati pollicētes factōi populari q̄ erat illic auxilio futuros. Quos alcibia
des collaudatos & cū qs eos uocaret ut adessent rogatos: ita dimisit. Venerant
aut cū Paralīs qbus tūc īuictū fuerat a quadrigētis uiris ut nauī militari Eubo
iam lustrarēt: & legatos a quadringētis missos lespōndiā & Aristophontē & Me
lesiā deducerēt lacedæmonē. At isti ubi Argos appullerūt cōphenos eos argiuis

tradiderunt: ueluti e numero illorum in primis statum popularem antiquasset. Neque isti posthac Athenas rediere: sed hoc ex agro legatos Samum quam habebant triremi aduxere. Eadem aetate atque hoc tempore Tyssaphernes quo precipue iussus Peloponnesibus erat: cum propter alia: tum uero pro Alcibiadem restitutum: tanquam plane cum Atheniensibus sentiens huius inuidiae abolendae gratia ut uidebat: apparabat perfectionem ad classem Phoenicem: quam ad aspedum stabat: iubens secum ire Licham substituto Tamo ut dicebat suo profecto: quod quoad ipse abesset exercitui stipendium preberet, ferre non ea gratia ab ille nec facile cognitu est: quo consilio abierit in Aspedum cum illic classe non appor- tarit. Quippe centum quadraginta naues Phoenicum Aspedotenus uenisse constat: cur autem non puenerunt multifariam homines interpretantur: Alii ut res Peloponnesium quemadmodum consti- tuerat destineret abscessu suo. Ideoque nihilo melius stipendium Tamo cui impera- tum fuerat: sed deterius prebuit. Alii ut: productos ad Aspedum Phoenices exacta pecu- nia missos faceret: utpote quibus nihil admodum uisurus esset. Alii uitandae inuidiae quam apud Lacedaemonem flagrabat hoc esse factum: ut non iniurius esse uideret: sed pla- ne ad classem se contulisse uere armata. Mihi uero euiditissimum uidetur causa memorandi distinctioque grecorum negotia classem non deportasse: ut quam diu abesset illic & custodia- retur: ad exitum illa deduceret: utque dum neutro accedit neutros reddendo preualidos utroque exaequaret. Qui si uoluisset utique aptum geri bellum non anceps profecto ut credibi- le est Lacedaemonis. Nam ad eos se contulisset uictoriam tradidisset: quippe cum pro se quo- que magis pari quam inferiori classe contra hostes steterit. Et non maxime euidetis tergiuersa- tionis fuit: quod cabat cur naues non appor- tasset: quod uidelicet pauciores quam iussisset Rex naues essent contractae. Sed ipse maiorem apud Regem gratiam inire studebat: si non ma- gno sumptu pecuniae Regiae: sed paruo tamen eadem confecisset. Quodcumque igitur pro- positum Tyssaphernes Aspedum petierit: Peloponneses illo iubente tanquam ad naues mis- erunt Philippum hominem Lacedaemonium duabus cum triremibus: & ipse cum Phoeni- cibus congressus est. Quem Alcibiades ubi sensit in Aspedum nauigare: & ipse sumptis tre- decim nauibus eodem contulit: pollicens iis quod Sami essent tutum atque amplum beneficium se collaturum: quoniam Phoenicem classem aut ad Athenienses afferret: aut ad Pelopon- nesem afferri prohiberet: gnarus ut consentaneum est ex longa consuetudine Tyssapher- nis propositum: quod illam non esset adducturus: a quo est quod maxime obnoxium criminibus esse faciendum apud Peloponneses in suum & Atheniensium fauorem: ut eo magis ille cogere: pro hoc ipsum ad Athenienses accedere. Et hic quidem continuo profectus superiora Pha- selidis & Cauni tenebat. Legati autem a quadringentis uiris missi ubi e Samo puene- re Athenas: Alcibiadis mandata iubere illum ut hosti restiteret: nec quicquam concederet: habere non plurimum spei & reconciliandi eis exercitum & Peloponneses superandi. Haec: uerba multo uehementius cor roborauere multos: quod tam pridem grauabatur consor- tium collegarum in statu paucorum: & quod libenter se illic dum tamen tuto explicaret. Si iam tunc uno quodam consensu negotia carperent habentes in hoc duces longe principes illius status atque magnatum: Theramenem Agnonis: & Aristooratem Sicellium: & alios qui inter primos quidem regis participes erant: sed ut aiebant meruentes exercitum Samum atque Al- cibiadem: legatos mature sane Lacedaemonem miserat: ne quod Ciuitatem Athenienses si- ne maiori parte offereret. Ita non uitari posse ne res ad paucos admodum deueniret: Sed quicquam milia res non nomine declarare oportere: & res pro in alterum statum transferri. Prae- redebant autem mentionem rei pro cum tamen plerique eorum priuata ad hoc ambitione incube- ret. Qua ratione precipue aboleret status paucorum e populari effectus. Cuncti namque suo quisque die in orbem perant: non ut pares essent: sed ut singuli caeteris longe preesset. hi sta- tu autem populari in quo magistratus pro electione fiunt: facilius ferat quicquam ea quam eueni-

unt: tãq̃ nō repulsus a paribus. Et p̃culdubio ualidæ res Alcibiadis ap̃d Samū
hos extulerūt: q̃q̃ paucorū status ipsis haud stabilis futurus eē uidebat. Certa-
tim igit̃ anitebat unusquisq̃ ut ip̃e potissimū in populo p̃iceps existeret. Huic
rōni refragabānt maxime & quadringētis uiris q̃ primores erāt Phrynichus; q̃
aliquādo dū ap̃d Samū dux eēt ab Alcibiade discedit. Et Aristarchus ī primis ac
iā pridē statui populari & aduersus & Pisander & Antiphō & alii potētissimi. Hi
& prius cū rē rapidissime cōstituisent: & posteaq̃ ea ī Samo inautata ē: legatos e
corpore suo Lacedæmonē miserūt: & statui paucorū p̃p̃sius uocabāt: & mūx
ī loco quē uacāt Eetiōeā: multo ēt q̃ ānea magis excitabāt. Et post reditū suorū
e samo legatorū aiaduertētes cōplures ēt e suis: q̃ prius p̃ fidis hiti fuisset: ēt eē i-
mutatos: miserūt p̃pere Antiphontē & Phryniciū decēq̃ alios cum mandatis: ut
quoquomō dū tolerabili cōditōe transigerent cū lacedæmōis: q̃ scilicet time-
rēt & q̃ illic fierēt & quæ ī Samo & eo studiosius mūx ī Eetiōnea extruebant.
Cuius extruēdi hoc cōsiliū fuit: ut aiebat Theramenes & qui cū eo erāt: nō ut il-
li e Samo si īfesti uenirent nō reciperent iam ī piræū: sed ut potius hostiū quo-
tiens uellent & classis & peditatus recipere. Forceps. n. piræi est Eetiōnea: & iu-
xta eam statū nauis ingressus. Hic igit̃ lic cū eo extruebāt: qui ātea erat terrā uer-
sus muro. Ut illic pauci īsidentes itroitus nauiū arbitri essent: quoniā ad ipsam
alterā portus cuius os angustū est: turri termiatur: ut ātiquus murus terram uer-
sus & interior nouus mare uersus: p̃xime hūc statū itra piræum ædificauerūt: &
porticum maximā cuius ipsi potiebant: ī quā cogebant suū quēq̃ frumentū se
ponere: qd̃q̃ itra Urbē esset: qd̃q̃ mari adueheret: & illic p̃mētes uenundare.
Theramenes ista & iā pridem tumultuās denūciauit: & postea q̃ legati e lacedæ-
mone p̃rsus īfecta pactiōe cū uniuersis rediere: aiebat fore ut ob hūc mūx pe-
riclitaret īcolunitas Ciuitatis. Nā sub hoc idem t̃pus affuerūt pariter ex Pelopō-
neso duæ & quadraginta naues eorū: q̃ Euboi cognomiant: quaz̃ nō nulle erāt e
Tarento & locris Italicæ & Sicilientes: & quādā iā statōe hita ad lan oræ laco-
nicæ: & īstructæ ad trāsīendū ī Euboiā: p̃fecto Agisandrida Agisandri Spartiata
ut dicebat Theramenes nō tā ī Euboiā euntes: q̃ ad extractores Eetiōnea muri:
& nisi q̃s iā custodia ageret furti exitio allaturæ. Erat aut̃ eorū q̃ rep̃hēdebatur
nō nihil ueri: nec oīo detrahēdi studio dictū. Tā p̃optabāt illi maxie in statu pau-
corū Ciuitatis: ac sociorū p̃iceps esse. Si mius certe hēntes classem & muros sub
arbitrio uiuere: hoc quoq̃ exclusi ne a populo rursus restituto: ip̃i āte oēs euer-
tētur: uolebāt. sed introducendo hostes absq̃ muris & nauibus pacisci cū eis: q̃-
lēcūq̃ Ciuitatis statū: dum mō de corporibus suis securi essent. Ideoq̃ hūc mūx
ac portulas seruabāt: itroitusq̃ & receptacula hostiū studiose ædificabāt: ne p̃-
uērent absoluere p̃perātes. Et a p̃icipio qd̃ iter paucos hec ac furti potius di-
cebantur. At ubi reuersus Phrynichus e lacedæmōe legatus: a quodā excubato-
rum īsidiis: frequēti ī foro uulneratus est: nec ita post e curia abiens cōtinuo disces-
sit: & p̃cussore eius elapso: adiutor tamē eius hō Argiuus a quadringētis uiris cō-
phenus: ac tortus: nullius nomē a quo iussus esset ptulit. nihilq̃ aliud q̃ scire se
cōplures hoīes ī Peripoliarchi: atq̃ alias ædes cōuenire solitos: tū uero nihil fac-
rum cū esset: ex hoc noui Theramenes iā audentius Aristocratesq̃: & alii q̃cūq̃
uel ex ipsis quadringētis: uel extra hos eiūdem sniæ erāt negotia capefferūt. Nā
sup̃ hęc classis a La: iā circūuecta ad Epidaurū stationē hēns Eginā excursioni-
bus īfestabāt. Quo magis negare Theramenes credibile esse: si in Euboiā tende-
rent naues ī sinum Aeginæ fuisse deflexuras: & rursus ī Epidaurū se recepturas:

nisi uenirent exhortandū ad ea pagenda: q̄ ipse sepe accusasset: eoq; nō posse se
ulterius q̄scere. Ad postremū multis & seditiosis suspitiosisq; sermonibus h̄itis
iā opere aggrediēdā rē eē cōsueuerūt: siq̄dē hoies grauis armaturā: q̄ in Piræo
mug. Eetioneæ extruebāt: i q̄bus & Aristocrates erat p̄fectus: certa ei delegata
custodia: cōphēdūt Alexiclē intercollegas status paucorū p̄cipua dignitate p̄ditū:
& domū adductū cohibent. Cōphēdūt itē cū alios quosdā: tū uero Hermonē
p̄fectū uigilū q̄ ap̄d Munychum excubabāt: & ex uoluntate maxie armatorū par
tis. Quod simul ac renūtiatū est: quadrigentis uiris cōsidebāt aut i curia prater
eos q̄bus ista nō placebāt: parato aio erāt ire ad arma: ac Theramēni & iis qui cū
eo erant nuntiabant. Theramenes purgans se dicere ptum esse iā ire cū ipsos ad
illos rapiendos. Et sumpto secū uno e ducibus sic uoluntaris p̄git ad Piræū: ad
iuuabat eum Aristarchus & equitū iuuētus. Erat autē tumultus igens atq; horri
bilis. Nā & qui i Vrbe degebant Piræa iā captū: eūq; qui cōphenus esset morte
affectū esse. & qui i Piræū rātū nō adesse contra se Urbicos statū suspicabantur:
uixq; senioribus istos ne ad ferenda arma discurrerēt phibentibus: & Thucydi
de Pharsalio qui tūc aderat hospes publicus offitiose apud singulos intercedente:
atq; exclamāte: ne priam hoste ipsis isidiāte p̄derent: resedit ipetus: & i diuersa di
gressi sunt. Theramenes ut uēit i Piræū: erat autē & ipse magratus irā i hoies gra
uis armaturā itra uociferationē ille quidē exeruit. Aristarchus autē & qui aduer
sarii erāt re uera excanduerūt: Nihilomius illi i ope faciēdo p̄gere: nec facti p̄e
nitere: iterogare rātū Theramēnē nūquid ei uideret ex utilitate extrui mug. an
satius foret dirui. Atq; hoc respondente si ipsis placeret dirui sibi quoq; placere.
Hinc e uestigio cōscendūt mug. & alii multi eorū qui erāt i Piræo eūq; demoliū
tur: Vulgus exhortantes his uerbis. Quicūq; ualet quicq; milia q̄ q̄dringentos p̄f
se Ciuitati eum debere ad id opus accedere. Occultabāt. n. rē adhuc sub noie qn
q; miliū : ne quis eorū qui p̄esse uellēt p̄palā statū popularē nuncuparet metu:
ne quid aliquis cū alio loq̄ns per iscitā lapsus p̄ tali utiq; haberet. & iccirco qua
dringenti uiri neq; esse uolebāt illos quicūq; mille: neq; q̄ nō esset: manifestum
esse existimātes: si tot numero uiri p̄ticipes gubernatiōis fierēt: haud dubie statū
eē popularē. Hoc autē occultatū mutuo terrorē p̄bebat. Postera die quadringenti
uiri & si aio fluctuantes i curia tamē congregantur. Itē apud Piræum armati cū
Alexiclē quē cōphēderāt missū fecissent: ac murū demoliti essent concessere ad
Theatrū diōysiacū: q̄d ante Mūychiū ē itra Piræū & positis armis cōciliū habu
erūt: & ex placito oīum p̄pere petētes Urbē: arma istationē deposuerūt: ad quos
uenerūt quidā a quadringētis & alloq̄ntes uiritim ut quēq; uidebāt esse mitti ro
gabāt: suadebātq; ut & ipsi q̄scerent: & alios q̄tos efficerēt: dicētes ut qnq; mi
lia hoīum nūcuparent: & i eorū p̄tem q̄tenus illoq; uolūtas ferret: ipsos q̄dringē
tos ne quomō Ciuitatē p̄derent: ne ue hostibus obiectarēt. His uerbis q̄ & multa
& multis iculcabātur multitudo armatorū placatior q̄ fuerat esseēta est: maxieq;
extimescens p̄ uniuersa re. p. cōsensit: ut ad certā diē conciliū hēretur i æde dio
nysii hoc est Bacchi de cōcordia. Vbi uero ad ædē Bacchi uentū est: tantūq; nō
contio coacta erat: nūtiat̄ duas & q̄draginta naues i Agisandridam a Megaris in
Salaminem curiū tenere: quod nemo hoc ex turba hoc ipsum existimauit eē:
quod olim a Theramene & ab iis qui cum eo erat dicebatur classem ad murum
iter habere: eoq; utiliter esse dirutum. Agisandridas autem forsitan quidem ex
composito iuxta Epidaurum: atq; illa circa loca uersabatur: tamē credibile est:
etiam propter præsentem Atheniēsiū seditiōem affluente spe: si offeretur oc

casio illic eum substituisse. Athenienses ea re ipsis nuntiata: citato cursu uniuersi in Piræum contenderunt: tanquam bellum domesticum maius, quam hostile: nec longinquum sed ante portum esset. Itaque eorum alii naues quæ aderant ingrediuntur: alii alias deducunt: alii in muros qui per faucibus portus sunt suppetias ferunt. At classis Peloponnesiū aduentas superato Iunio tenuit inter Thorycum & Prasia: mox appulsa est ad Oropum Athenienses raptim & qui ad manus erant nautis uti coacto qualia contingunt in Ciuitate seditionibus laborante: ac magno discrimini occurrere festinante. Nam Euboiam eis omnia erat interclusis Attica mittunt Thymocarem ducem cum classe in Eretriam: quæ classis ubi peruenit: sex & triginta nauium cum iis quæ prius in Euboiā erant: coacta est protinus dimicare. Nam Agisandridas iam præsus ab Oropo classem ducebat. Abest autem Oropus ab Urbe Eretriensi stadiis fere sexaginta tractu maris. Dum itaque illa infesta ueniret classe Athenienses propere suas naues conscendunt: opinantes sibi milites iuxta futuros. At illi cibaria in prandium mercabantur non ex foro: sed domesticam ex ultima Urbis parte. Nam ne quid in foro uenderetur Eretrientes prospexerant: Ut dum cunctanter naues ingrediuntur ab hoste peruenirent. Et ita dum ille ingruir isti dum cumque impletas naues educere cogerent. Et signum ex Eretria hosti ad Oropum sustulere: quando mouere contra Athenienses debere. Tali Athenienses apparatu peruecti: pugna supra portum Eretriensem commissa: tamē aliquantisper restitere. Deinde in fugam uersos usque ad litus insecutus est hostis. Quorum quicumque ad Urbem Eretriensem ut amicam confugerunt: indignissime ab Eretrienlibus interfecti sunt. Qui uero in munitiones quas ipsi in Eretria tenebant incolumes fuere: Itemque nauium quæcumque in Chalcidem peruenerunt: Earum duabus & uiginti cum remige: multaque captis Peloponneses: & captiuorum alii interfectis: aliis conseruatis: trophæum statuerunt. Neque multo post omnem Euboiam ad defectionem compulerunt: præter oreum: quod Athenienses ipsi tenebant: & alia circa loca coposuerunt. Postquam hæc ad Euboiam gesta Athenis nuntiata sunt: pavor eos ad illam diem maximus circumstet. Neque enim accepta in Sicilia calamitas & si tunc ingens uisa neque aliud unquam tanto terrore fuit: ut pote cum exercitus apud Samum abest: neque alia adesset classis neque qui illas conscenderent ipsis seditiose dissidentibus: & incertum quando inter se conuenturis tantum eis calamitatis inciderat: qua cum & classis & Euboiā esset amissa. Unde plusquam ex Attica e molimenti periretur: quoniam modo non forent consternati: & eo quidem uacillius propter summam loci uicinitatem: ne continuo uictoria feroces ad uacuum nauium Piræum appelleret: quos tantum non adesse suspicabantur id quod illi si audaciores fuissent facile fecissent. Ex quo aut aggredientes urbem magis in seditionem concitassent ciuitatem: aut manendo obsedissent: cogentes ab Ionia classem & si aduersariam statui paucorum: tamē suis rebus domesticis atque uniuersæ ciuitati succurrere. Atque interea & Hellespontus & Ionia & Insulæ & omnia Euboiā tenus: & ut sic dicam omne Atheniensium imperium ipsos cecisset. Verum non in hoc tantum bello Lacedæmonii sed in aliis etiam multis omnium hostium Atheniensibus utilissimi extiterunt: qui quod plurimum inter se moribus differentes essent: Alii properi: Alii constabundi & alii manu prompti: Alii formidolosi: præcipue in gubernanda classe plurimum Atheniensibus profuere: quod maxime declarauere Syracusani: qui concordēs inter se præclarissime belligerauerunt. Ad hunc nuntium Athenienses uiginti tamen naues armare: contionemque cogere semel statim: tum primum in locum quem uocant

Pyncen: ubi etiam alias consueverunt: in qua contione quadringentis uiris ammo-
tis decreuerunt administratione rerum quinque Milibus tradendam esse autem
ex eo numero: quicumque arma gestarent: neque ullo pro magistratu mercedem ac-
cipere. Si secus fecissent execrabiles esse. Alia quoque deinceps crebrae sunt habi-
tae contiones: in quibus & legum Latrones: & alia ad rem publicam pertinentia
constituerunt. Atque inter initia uidentur mihi Athenienses non parum commo-
de rem publicam administrasse: inter utranque factionem paucorum: & multitudi-
nis in unum redactam egregio temperamento. Quae res ex improbis factis quae
fiebant prima sustinuit ciuitatem decreuerunt praeterea Alcibiadem caeterosque
qui cum eo essent reuocandos in patriam: & ad eum milites quae qui in Samo esse
mittendam: iubentes ut administrandam rem publicam accederet. Inter haec sta-
tim rerum mutationem Pilander Alexiclesque cum suis: & qui praecipui fuerant:
e statu paucorum se in Deceleam subdixerunt. Solus ex eis Aristarchus: erat enim
dux sumptis repente aliquot sagittariis: qui essent barbarissimi: ad Oenoem per-
git murum Atheniensium in Boetiae confiniis: quem Corinthii propter suorum
a Decelea se recipientium caedes quae factae fuerant ex Oenoem oblidebant uolu-
tarii quique Boetianis accitis: cum his habito colloquio Aristarchus seduxit eos
qui erant apud Oenoem: quod diceret quando quidem populares sui intra ur-
bem de caeteris rebus cum Lacedaemoniis transigissent: debere & ipsos eum lo-
cum tradere Boetianis. De hoc enim transigi. Cui ut duci fidem habentes illi: quia
pe qui omnium rerum ignari quod oblectum esset: sub pacatione abierunt. Hunc imo-
dum & Boetiani relictam Oenoem receperunt: & Athenis status paucorum se-
ditioque cessauit. Per eadem huius aetatis tempora: Peloponneses apud Miletum:
cum nemo eis stipendium numeraret illorum quibus a Tyrsapherne mandatum
erat: dum contulit se in Aspendum: neque classis Phoenicum: ac ne ipse quidem Tyrsaphernes
uideret: & qui cum eo missus erat Philippus ad Mindarum nauarchum
scriberet classem non esse uenturam: idque ipsum Hippocrates uir Spartiata: qui
apud Pharselidem agebat significaret: tunc intellexerunt se prorsus decipi a Tyrsapherne.
Itaque sollicitante eos Pharnabazo: qui optabat conducta ea classe reli-
quas prouintiae suae urbes compellere ad deficientium ab Atheniensibus: quem-
admodum Tyrsaphernes: Mindarius spe aliquid plus ab illo optinendi: multa di-
ligentia praesentique edicto ut lateret hostem: qui erat in Samo: soluens e Miletum tri-
bus & septuaginta nauibus petiit Hellepontum: quo prius per hanc eandem aeta-
tem duodecim aliae naues concesserant: & partem quandam cursuibus infe-
stauerant. Sed Cheronesi tempestate usus ad Icarum coactus est appellere. Vbi
propter difficultatem nauigandi quinque sexue moratus dies peruenit Chium:
quem a Miletum soluisse certior tactus Thrasyllus: apud Samum & ipse cum quin-
que & quinquaginta nauibus proficiscitur: appropinquans ne ille preueniret in Helle-
spontum. Caeterum cognito apud Chium esse hostem: ratusque illic sublestrum:
speculatores quidem collocat in Lesbo: & in continente opposita: ne se lateret ille si quid
noueret: ipse cum reliqua classe Mechynna profectus: farinae ordeacea atque alia oppor-
tuna apparari iubet: itaque e Lesbo Chium petiturus: si diutius illic moraretur hostis.

Et simul uolebat i Eresum nauigare: defecerat enim Eresus a lesbo recepturus eam si posset. Nam Methymnæi exules non e postremis: sumptis e cuma qui quaginta ferme armatis actissima familiaritate coniunctis: & e continente aliis mercede conductis ad trecentos: cuncti Anaxarcho Thebano ob cognatione duce delecto: primum adorti fuerant Methymnam, quod irritum fuit inceptu: propter praesidium Atheniense: quod e Mytilena adueniens commissa pugna: rarius eos extra urbem eiecerat. Verum recepti per noctem Eresum ad defectionem compulerant. Aduersus hanc igitur cum tota classe aduentus Thraſylus: de aggreſſiua cogitabat. Sed eodem anteuertit Thraſybulus cum quinque nauibus e Samo dum ei de hoc exulum traiectu allatum eſſet. Post que Thraſylus cum appuiliſſet ad Eresum statione habebat. Accessere praeterea duae naues ex Hellesponto domum remeantes. Itaque tam Methymnae quam caeterae naues aderant numero septem & septuaginta. Quarum nauales copiae & machinas & omnis generis oppugnationes preparabant ad Eresum expugnandam si posſent. Interea Mindarus cum classe Peloponnensi biduo re frumentaria comparata ex Chio: ac datis a populo Chio ternis & quadraginta numis Chius i singulos: tertio die illinc uela in altum dedere: ne in naues quae ad Eresum stabat inciderent: & a sinistra Lesbum habentes per pelagus in continentem peruenere: ac subeuntes portum qui est in Carteriis terrae Phocaidis: ubi postquam praesens sunt praeteruecti oram Cumanam Coenauere in Arginussis: quae sunt in continente aduersus Mitylenem. Vnde multa nocte proficiscetes: cum uenissent in Harmaruntem: quae est eregione Mitymne in continente: sumpto raptim prandio praetereuntes lectum & larissam & Amaxitum & alia circa loca perueniunt in Rhœteum: quod iam est Hellesponti: Media nocte i diluculum declinante: quae nonnullae tenuerunt ad Sigaeum: atque ad alia circa littora. Athenienses qui apud Sestum erant duodeuiginti naves ubi conspexere: & ex speculis ignes qui ipsis pro signo fiebant: & frequentes in hostico Pyras repente collucere: intellexerunt ingreſſos esse Peloponnenses: & hac ipsa nocte quantum maturare potuerunt: subeuntes Cherronesum nauigarunt in Eleuntem: uolentes hostilem classem in apertum mare uitare. Et sexdecim quidem naues quae ad Abydum erant latuere: quis premonitas a locia: quae adueniebat classe: ut exitum Atheniensium nauium obseruarent. Caeterum sub ipsum statim diluculum i conspectum uenerunt classes Mindari & e uestigio fugae se madarunt: neque tamen oes fugam occuparunt: sed quae plures erant i continente: & in Lemnum effugerunt: quatuor in cursu postremae prope Elaeunte circuectae sunt: una cum ipsis praepugnatoribus: ipsa iuxta delubrum Proteſilai: duae sine praepugnatoribus: una uacua ante imbrum combusta. Post haec coniunctis ex Abido aliisque nauibus sex & octoginta uniueſae: hoc ipso die oppugnare Elaeuntem: quae cum ad deditioem compelli non posset: petierunt Abydum. Athenienses clam se non diſceſſuram hostium classem opinantes per otium Ereii moenia oppugnabant: sed ubi cognouere speculatores fuisse frustratos: relicta protinus oppugnatione in Hellespontum suppetias iere: duasque Peloponnensium naues quae persequendi ferotius: hostibus in pelagus euecta inciderat: in eos exceperunt. Postero die in Eleuntem peruenere: ubi stationem habentes quaecumque ex imbro diffugerant naues receperunt: Et quinque dies i apparatu pugnae naualis consumpserunt. Post quos dies hunc in modum pugnatum e. Atheniensis Classis instructa in cornua sestum uersus terram legebat. Eius aduentu precepto Peloponnensis classis: & ipsa obuia ex Abydo procedit. Atque ubi aiad-

uerterunt ad pugnandum iri: utriq; cornua exportexere: Lacedæmonii quidem ab Abydo usq; ad dardanum nauibus octo & sexaginta: quarum dextrum cornu tenebant Syracusani: alterum ubi erant uelocissimæ quæq; naues ipse Mindarus. Athenienses autem Cherronesum uersus ab Idaco usq; ad Arriana nauibus sex & octoginta: quorum sinistram cornu Thrasylus regebat: Dextrum Thrasibulus: cæteri duces assignato quisq; loco. Et maturauere Peloponnenses priores configere: ut sinistro tuo dextrum Atheniensium cornu intercluderent: eos facultate extrinsecus prodeundi si possent: medium uero ad terram repellere non procul distantem. Quo animaduerso Athenienses qua parte statuerant ipsos intercludere aduersarii eadem parte percurrere: euectiq; navigatione præstabant. Sinistram autem cornu iam promontorium excefferat: quod uocant canis sepulchrum. Quo facto medium classis inualidis ac dissipatis nauibus cõstabat: & præterea minus plenis locusq; circa sepulchrum canis habebat acutum & angularem ambitum ita ut ea quæ supra illum fiebant extra conspectum horum eent. Huc igitur Peloponnenses inuecti propellant usq; in Sicum Athenienses: & cum forent prælio superiores in terram defiliunt. neq; uero huic mediæ classi succurrere poterant: aut a dextro qui cum Thrasybulo erant propter multitudinẽ nauium in ipsos ingruentium: aut a sinistro qui cum Thrasyllo propter promontorium canis sepulchrum. quo interiecto hæc res illorum oculis subiecta non erat: qui præsertim ab acie Syracusanarum aliarumq; non pauciorum nauium urgebantur: donec Peloponnenses uictoria freti secure alibi: aliam in sequendo nauem coeperunt: quadam sui parte ordiens soluere. Quod animaduertentes Thrasibulus cum suis ommissa iam contentione circum agendi cornu: conuersi protinus in eas a quibus cohibebantur repellunt: atq; in fugam uertunt. nactiq; partem classis hostilis quæ uicerat palatam feriunt: & earum plerisq; etiã sine pugna terrorem inferrunt. Syracusani quoq; qui & ipsi iam cedebant iis: qui cum Thrasyllo erant eo magis dedere se in fugam: ubi alios etiam fugere uiderunt. Postq; terga data sunt: & Peloponnenses fugerunt præcipue ad flumen Pydium: deinde Abydum paucas quidem cepere naues Athenienses: quoniam angustia Helleponti breue hostibus effugia præbebant. Sed opportunissimam hanc naualis prælii optinere uictoriam. Quippe extimescentes tunc Peloponnensium classem propter calamitates: cum proximam tum illam in Sicilia acceptam: deserunt & se ipsos obliuiscunt: & hostes iam in re nautica magnificare. De quibus has naues cepere Chiorum octo: Corinthiorum quinque: Ampraciotarum & Boetianorum binas: Ieacadorum & Lacedæmoniorum & Syracusanorum & Pellenensium singulas. Ex suis autem quindecim amiserunt. Ac posito super promontorium ubi canis sepulchrum est trophæo: attractisq; naufragiis & mortuis ex fœdere hosti redditis nuntium Athenas uictoriæ triremi miserunt: Quæ nauis ubi puert: audita illi foelicitate sibi insperata: propter clades quæ & circa Euboiam & per seditionem iam contigerant: uacillanter animo confirmati sunt: arbitantes posse res suas & si impigre anniterentur euadere superiores. Quarto autem quam pugnatum est die: relictis properanter apud Sestum nauibus: Athenienses in Cyzicu cum nauibus que ab ipsis defecerat Comispatique ad harpagium & Priapum octo profectas e Byzantio aggressi sunt: ac superatis prælio quod in terra erant illas intercepte. & platis Cyzicum muris carente iteque receperunt: illincq; pecunias exegerunt. Peloponnenses iterea profecti ex abydo in Elæuntē: ex suis nauibus captiuis quencumque que integre erant acceperunt. Nam cæteras Elæuntii concremarunt: & in Euboiam

Hippocratem & Epiclem ad æferendas illis alias miserunt. Per hæc eadē tem-
pora Alcibiades tredecim cum nauibus e cauno & Phaselide Samū remeavit:
nuntiatum se naues Phœnicum auertisse: ne ad Peloponneses irent: & fecisse
Tyssaphernem in Atheniensium beniuolentiam propensorem quam fuisset: &
istructis præter eas quas habebat nouē nauibus ab ali carnasseis igentē pecuniā
exegit: & Conmuro conclusit. Quo præfecto magistratibusq; illic constitutis
Samū iam sub Autūnum rediit. Et Tyssaphernes cognito classem peloponēsem
e Mileto in Hellepontum profectā: soluens ex Aspēdo properauit in Ioniam
Dumq; Peloponenses apud Hellepontū agitant: Antandrii: sūt aut Aeloes assū-
ptos ex Abydo armatos terrestri per Idā montem itinere introduxerūt in Vr-
bem: q; scilicet iniuria afficerentur ab Arfaco Persa Tyssaphernis præfecto.
Qui Delios quoq; qui ab Atheniensibus Delū per causā lustrationis illic eieci i
Adramyrtū comigrarāt: dissimulato oculo odio cū optimaribus eorū amicitia
ac societatis specie expeditionē iduxisset: eduxerat: & obseruato: dū illi præderēt
circūdata suorū manu iaculis eos cōfixerat. Qua de re Antandrii illū formidan-
tes: ne quid in se aliquādo sciretur: & alioquin q; alia quæ ab eodē iponebatur
ferre nō posset: p̄sidium eius eiecere ex arce. Quo et Peloponensium facto Tyssaphernes: p̄ter illa i Mileto & in gnido unde et fuerant deiecta p̄sidia eius exi-
stimans: insigni se affectū esse contumelia: ac ueritus ne quid amplius læderet.
ad hæc ægre ferens i Pharnabazus minore & sumpru & tempore magis pro-
ficeret aduersus Athenienses: conductis Peloponensibus statuit ad eos ire i Hel-
lespontum: daturus crimini quæ gessissent apud Antandrum: & crimina sua cū
alia tum uero de nauibus Phœnicū q̄ acōmodatissime purgaturus. Et cū Ephe-
sum primum uenisset: Dianæ sacrificium fecit: Dum hyems Aestatem hæc iſe
cūta finiet: Primus quoq; ac Vicesimus annus finiet.

THUCYDIDIS ATHENIENSIS HISTORICI GRAVISSIMI LIBER
OCTAVVS ET VLTIMVS:

FINIT.

L A V S D E O

BARTHOLOMAEVS PARTHENIVS BENACENSIS FRANCISCO
THRONO LYDOVICI. F. VENETI EXERCITVS PROVISORI. S.

Apud flauium Philostratum: Dirionem Sardensem Dionysio Milesio sciscitari respondisse legitur peculiare uiri sapientis esse se ipm noscere & alios non ignorare: curis sapientissimū uiri responsum: & si a quoq; grauissimo amplectendum: nobis ē hoc quidem tempore non asperandum: quo & Thucydidis recognitō aicis uel urgentibus fuit demādata: quæ res & si non admodū ardua erat attamen mihi uel occupatissimo pdificilis ob iuris ciuiliſ sapiētia pdiscendam: quæ totum hois ingenium postulat & exquirat. Vegz quoniā amicorū precibus obtēperare plerūq; opere precium est: malui hac in re rudis potiusq; difciliſ iudicari. Prouintiāq; hāc nobis iniunctā aggressi sumus exemplari græco adhibito: sine quo labores nostri cassi iritūq; proculdubio fuissent. Nam: pleraq; locorū noīa librariorū uitio adeo deprauata erant: ut abiq; græcorū fontis ueritate uix ad nos uera puenire potuissent: & non hīste dūtaxat sed & in cæteris non mediocrem curam adhibuimus: Laurentiumq; Thucydidis interpretem non minus integrū q̄ ueg redidimus. Hoc unum legentibus non in iocundum fore duximus: si tanti historici uitam a græcis scriptam: latinis legendam traderemus: quā non inuito quoad fieri p nos potuit absoluiſmus: nominiq; tuo dicauimus. Neq; n. quisq; hoc tēpore te idoneior se se nobis occurrat: cui de rebus bellicis belloz tempore aptius hāc omnia demandarentur: quippe qui rebus urgentibus militiæ assidue incumbis & præes. Nam ex. S. C. uniuersum exercitum ad pontis obscuri propugnacula iuxta padi deltā miro ordine instructa adeo integre moderaris atq; gubernas: ut te uno prouisore stationariū illi milites: cæteri q; quotquot sunt miſe in mōm & gratulentur: & te sūmo amore honoreq; plequantur. Non ea recenseo quæ i foro iulii per te bellicis temporibus strenue gesta sūt: Quodq; gradiscam Ciuitatem barbarorū excursionibus oppositam: quā ueneti tui optimates ad fonti amnis ripam condidere ita uallo aggere moribus ponteque ac turribus munitam reddideris: ut illoz ppileatas acies amplius nō horrescere possint. Quibus oībus sit ut arbitratus sim hac p̄cipue tempeſtate huiusce Historici grauissimi lectione te plurimū oblectari posse quippe q Stratagemata pleraq; & acies istructas: adeo miro ordine cōscribat ut ante oculos ponere uideat. Contionibusq; in aumeris utitur: quibus grandis admōm assurgit: estq; in his breuis densus: & sibi instās: ut fabius & Cicero meminere: neutroq; pro foemino sapenūero utit ut Suidas refert. Verū si q̄ sp̄ia plura de huiusce Historici obseruatōne scire affecter: Dionysii Haly carnasei libz quē de illius idiomate composuit pcurrat. Floruit aut olympiade octuagesima septima pauloante platonis ortum: ut Eusebius in chronicis & Suidas pariter meminit: Refertq; idem Suidas in adolescentia Herodotum audiuisse: cuius ingenii uim cū Herodotus admiraretur genitori hāc retulisse Beatam facio te olore: quādoquidē filium genuisti cuius ingenium ad bonaz artium disciplinas capescēdas natura compatum est: genuit & ipse filium Timothem nomine. In ætate uero Senili constitutus Gorgia leontino Contionante plurimum oblectabatur: ut philostratus in gorgiæ uita meminit. sed quoniam æquius est Marcellinum de huiusce Historici uita differentem copiosius audire: pleraq; quæ impræsentiarum recenseri potuissent consulto omisimus. Vale.

EX MARCELLINO GRAECO THUCYDIDIS ATHENIENSIS VITA
BARTHOLOMEO PARTHENIO BENACENSI INTERPRETE.

Thucydides Atheniensis Olori filio Threiticum genus fuit: nam pater eius Olorus ex Thracia nomen accepit: fuit autem ex affinis Miltiades: Vnde & ubi Miltiades apud Coelam ibi & Thucydides sepultus est. Miltiades Hegelipylum Thracum regis filiam in uxorem duxit fuitque discipulus Antiphontis Rhamnusii qui indicendo grauis: in iudiciis suspectus habitus est propter: quod cum ipsum orantem non facile iudicia tollerarent: orationes scribere aggressus est: & quibus eo opus erat exhibuit: de quo Thucydides discipulus testimonium perhibuit: quod cuiusque consilium dedisset: ille in iudicio victor euadebat. Sed Antiphon improbus est existimatus: & circa finem belli peloponnesiaci proditoris acutus est: quippe qui Lacedaemoniis optima legationis tempore: Atheniensibus uero inutilissima consuluisse deprehensus est: simulque cum eo Archeptolemus & Onomacles corrupti fuere: quorum domus funditus euerse sunt: & eorum genus partim abolitum: partim honore priuatum: cum autem Thucydides in imperatoria dignitate constitutus: negligentior factus esset: acceptaque fide de metallis quae circa Thasum erant diues & potens factus est. Bello uero Peloponnesiaco proditoris accusatus est ob tarditatem & negligentiam. Forte enim Brasidas cepit urbes Atheniensium in Thracia ab Atheniensibus deficientes ad Lacedaemonios eo quod cum oporteret celeriter nauigare: & seruare eionam prope positam: & Vendicare amphipolim Atheniensibus precipuam: eionam quidem praueuiens seruare potuit: amphipolim perdidit. Atqui Cleon suppetias ferens urbibus Thraciae: nauigauit in amphipolim: sed tamen commissa pugna a Brasida Lacedaemonio uictus est: periitque a Myrcinio peltato uulneratus. Verum tamen & Brasidas uictoriam adeptus mortuus est: & amphipolis ab Atheniensibus ad Lacedaemonios desciuit: ubi & agonia aedificata cum diruissent amphipolitae Brasidiam appellauerunt: coloniam atticam odio habentes: & Laconum partes etiam in hoc fouentes. atque honorem in Lacedaemona transferentes. Thucydides uero cum exularet belli peloponnesiaci Historiam scripsit: & propter hoc Lacedaemoniis plurimum gratificari uidetur: Atheniensium autem tyrannidem & avaritiam acusare: cum alia contra eos scribendi non prestaretur oportunitas Corinthiis accusantibus: Lacedaemoniis lucentibus: & Mityleneis culpantibus: grandis in Atheniensium crimina insurgebat: laconicasque uictorias oratione extollens: & atticam calamitatem augens: eas praecipue: quae in Sicilia acceptae fuerunt. Historiam autem clausit in bello nauali quod gestum est circa cynossema hoc est circa Hellepontum ubi uidentur & Athenienses uictoriam comparasse. Quae uero secuta fuerunt aliis scribenda reliquit Xenophonti uidelicet & Theopompo. Nam plura praelia postea commissa sunt. Neque enim complexus est secundam pugnam naualem circa cynossema quam Theopompos scripsit neque eam quae circa cyzicum commissa est: in qua Thrassibulus Theramenes & Alcibiades uictoriam retulerunt: neque quae in arginulis facta est ubi Athenienses Lacedaemonios superarunt: neque quae caput atticorum malorum fuit: gesta in fluuiis Caprae: ubi & naues & spes deiceps perdidit Athenienses. Tunc enim murus eorum euerse est: & tyrannis. xxx. uiroque constituta: & in multas calamitates incidit ciuitas quas diligentis scripsit. Theopompos Thucydides autem inter Athenienses clarissimos unus fuit: cumque grauis inscribendo uideatur: prius quam scriberet rebus praefuit. Primam autem grauitatis in dicendo demonstrationem hanc fecit. Pyrilapes enim quidam ex ciuibus uirum amicam &

desyderatū: domestici cuiusdam nimio amore interfecit. Hac autem causa in
Artopago mota: q̄ longe sapiens esset ostendit: nam cum pro pyrilaampe causam
ageret: & pericles accusaret obtinuit: unde imperator ab Atheniensibus delectus
princeps populi fuit: Blatus autem in rebus factus: tanq̄ auaritia detentus: iccir-
co non passi eum amplius p̄esse populo. Primum enim a xenocrito ad Sybarim
peregre profectus: cum athenas reuersus esset: perturbationem iudicii fugiēs ca-
ptus est: Postea uero in exilium missus per decennium: fugiens autem in ægina
cōmoratur: & illic dicitur historias composuisse. Tūcq; cupiditatem suam ma-
xime admiratus patefieri: omnes æginetas scēnre opprimens exhaustit. Post ab-
solutam historiam procemiū ab auctore ordinatum fuisse referunt: quoniam
de his quæ in bello gesta sunt in eo meminit: ut de Deli purgatione quam circa
septimum annum ab Euthyno præfecto factam fuisse dicunt. Mentionem quo-
que in eo fecit de fine belli: dicens: i finem huius belli. Sed & i initio dicit motus
enim hic maximus græcis fuit: & parti cuidam barbarog: & ut ita dicam maxi-
me parti hominum. Cum autem octauam historiam absoluisset morbo extictus
est. Falluntur enim qui dicunt non Thucydide esse octauam: sed alterius histori-
ci. mortuus autem athenis sepultus est iuxta portas Miltiadag: in loco atticæ
regiōis qui appellatur Coela: seu cum rediisset Athenas ab exilio: completo tem-
pore præscripto: & in ppria patria occubisset: seu trās latis eius ossibus ex Thra-
cia: cū illic decessisset: in utranq; enim partem dicitur: & columna quædam in
coela erecta est hoc monosticho insignita. Thucydides Olori iacet hoc Alima-
sius antro?

a
Laurentii
Thucydidis
Quia
b
& ante
soluunt
prima
egit
c
subigere
tutissimi
quattuor
tribus
d
societatem
oratio
re die
creditur
e
& priuatim
deditio
perterrefecerat
non ferebat
f
credibile est
prohibendis
datis
i puberes
g
ut exiremus
se contulit
acuebat
cedamoniog
h
eum reuellere
quicquid
fretum
ditis locis
i
anteq
esset

uenire
futurum
k
omnes
xerunt
atheniensium
dum dani
l
aut per
diem
ad muros
& argiuis
m
decem
subsidiu
omnium
nouandis
n
itemq
sed sine
eplio
nelibus
o
uadit
tionem
ubi multa
rant cōciderūt
p
nō minus
tiens alicubi
ut repletis
uobis fortibus
q
egressi ipog
cederet
hic urbem
cog non
r
cum clamore
unt tanq
casio illic
et simul

Biblioteca de Catalunya

Fol

Reg. 501.946

Sig.

Inc 57-401

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001801421

